

Het verlorene Jeruzalem

<https://hdl.handle.net/1874/27060>

91e
Het
VERLOSTE
JERUZALEM.

VAN
TORQUATO TASSO:

Vertaald door

J. D U L L A A R T.

Tot ROTTERDAM:

Bij JOANNES NÆRANUS, Boekverkooper
op 't Steiger, over de Koornbeurs: 1658.

Den hoogedele, welgebooren, ge-
strengen Heer,

H E E R

DANIEL van WYNGAARDEN,
Heere van Moermond, Ambachts-
heer van VVerkendam, Heer in
Renessé, Noordwelle, Zuid-
land, &c. Balju en Dijkgraaf
over de Stede, Landen, en Groot-
waterschap van VVoerden, &c.

HOOGEDELE HEER,

Hier breng ik, ten
allerlaatsten, de

(A) 3 groot-

grootste Poet van het geze-
gend Italic, voor Uw Ed.
oogen; maar zoo van zijn
eersten aard ontaard, en jam-
merlijk mishandeld, dat Uw
Ed. hem mogelijk niet ken-
nen zult; evenwel, mijn
Heer, is het die doorluchtig-
ge Man, die van Pauzen,
Koningen, Hartogen, Prin-
cen, Graven en Kardinalen,
is om strijd verzocht en aan-
gebeden geweest; Dien
Man, die den Kardinaal Hyp-
polutus Aldobrandini (tot
de waardigheid van Paus,
onder de naam van Klemens
de

de VIII. gekomen zijnde) in een openbaren Triumf, met de Lauwerkroon, op't hooge Kapitool, als Hoofdpoëet van die gelukkige gewesten, wilde doen kroonen, en daar de Zegeftacij al toe bereid wierd, indien d'onmedogende Dood hem van die glorië niet beroofd had; Dat gelukkig Vernuft, 't geen echter, als een tweede NAZO, ellendig fchipbreuk, in de gevaarlijke Zee der liefden, geleden heeft. Zijn Goddelijk JERUZALEM, dat Turken, Arabiers, Span-

(A) 4 jaarden

jaarden en Franssen in hare
Taal lezen, heeft de geheele
Wereld met verwondering
geslagen; en is, buiten alle
reik van opspraak, door de
Faam, zoo hoog in top ge-
dragen, dat alle gehate laste-
raars, die hem zelfs in zijn
leven zoo benijden, nooit
een weinig de edele luister
daar van hebben kunnen
bezwalken. De beroemste
Geesten van de voorlede en
deze tegenwoordige eeuw,
noemen't het volmaakste
Werk dat ooit in Italiën uit-
ging. En zeker, die wel op
alles

alles acht slaat, zal bevinden, dat hij nooit tegens de regelen, die d' Aalouwde Waarschijnelijke noemen, gegaan heeft. Zijn vergelijking der Dichtkunst, tegens d'inwerpende verzierfelen, toonen genoegzaam de wonderen van dat heerlijk Vernuft, en op hoe veel wijze hij zijn geestige verdichtfelen, aan alles weet toe te passen. In dit uitstekende stuk, is hij overal zijn zelve gelijk, en als een bruisende Zeeboezem, die nimmer verflaud, maar altijd toeneemt, en zijn

fchuimende froom in d'open Zee uitschiet. Alles is na de rechte maat, en regelkunſtig aan een gefchakeld; en ijder Perfoon, die hij invoerd, 't zij Chriſten of Heiden, wreed of barmhertig, goddeloos of vroom, zijn kleet en gedaante zoo wel aangetrokken, dat zij zelf in wezen, het niet beter zouden kunnen uitbeelden. Ik wil geen getuigeniſſe van vermaarde Schrijvers, om des Poeets achtbaarheid een glans te geven, ophalen; Uw Ed. wakker en deurzichtig oordeel

oordeel, dat ijder ding na de rechte maat keurd, en zonder eenig vooroordeel, zelf de zaken zijner partijen, altijd na de waarde ſchat; zal ongetwijffeld, in 't overwegen van de ſtoffe, wel zien, in hoe veel verſcheide wetenschappen en kunſten dat geleerde Verſtand is ervaren geweest. Zijn wijze Zedewerken, zijn vernuftige t'Samenſpraken, en aartige beſchrijving van den Edel-dom, zijn daar onwederſprekelijke proeven genoeg af. Voor mij, ik beken, dat
door't

door 't vermaak, 't welk ik
in 't lezen van zijn braven
stijl, en onnavolgelijke
gedachten, gehad heb, een
gedeelte van mijn moeiten
verzoet is. Het aaloud en
deurluchtig Geslacht, daar
hij uitgesproten is, heeft mij
bewogen, om dit adelijk
Werk, aan niemand, als aan
een van de oudste Huizen in
ons Land op te dragen; daar
onder het uwe, mijn Heer,
geensints het minste is, heb-
bende de aanzienlijkste
Ampten van onzen Staat be-
kleed; en een lange rij van
jaren

jaren herwaards een Lid der
Ridderschap geweest ; en
wij hopen dat deze over-
ouwde Stam, in Uw Ed. zijn
Takken breeder zal uitbrei-
den, om die zelve diensten,
aan dezen vereenigden Staat
te doen, die Uw Ed. Voor-
zaten bij der Graven tijden,
tot kosten van haar bloed en
leven gedaan hebben. Waar-
van wij alreede merkkelij-
ke proeven in u, mijn Heer,
bespeuren ; die den ver-
zoekende gediensdig, den
geringen beleefd, den armen
milddadig, den rechtvaar-
digen

digen een Handhaver, en
den Verdrukten een Voor-
stander zijt. En zoo het ooit
gebeurde, dat de Christen-
heid, die nu t'ellendig ver-
deeld is, die selfde gerustheid
en vrede, die GODEFROOY,
en andere Christeprincen
beleefd hebben, quam te
smaken, dan mogten Uw Ed.
Nazaten, met andere edele
Spruiten, op het voorbeeld
van de doorluchtige Stam-
men der EGMONDEN en AR-
KELS, mede onder den Chri-
stelijken Sanderd optrekken,
om onzen gezworen Erfvij-
and,

and, op nieuw, dat vermaarde
JERUZALEM uit de klauwen
te rukken, en't geperste
Christendom, van zijn dreigende
sabel en flavernij te verlossen;
waar toe ons d'allerdoorluchtigsten
Staat van Venetie, zoo kloekmoedig,
het spoor baand. Ondertusfchen
wil ik hier van den voortgang
verhopen, en altijd blijven,

Hoogedele Heer,

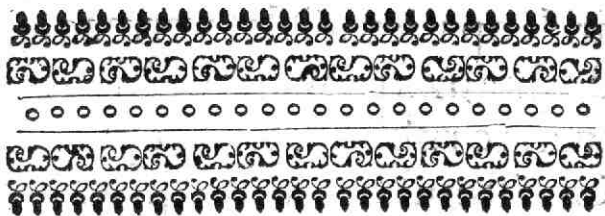
Uw Ed. ootmoedigsten en
verplichtsten Dienaar

Rotterdam, 1657.
den xxx van Win-
sermaand.

J. DULLAART.

Aan

Aan den
L E Z E R.

BESCHEIDE LEZER,
Ik wil u het Werk van dezen beroemden Dichter niet aanprijzen, noch geen lange Voorreden maken om mij over mijne misslagen t'ontschuldigen; alleen wil ik u dat verwittigen, dat ik voor dezen, zoo nu en dan, somtijds een Versken gerijmd heb, na 'et verstand dat mij gegeven is, en dat ik in een ledigen tijd, op het Landwonnende, dit VERLOSTE JERUZALEM met vertalen voleindigd heb; na dat ik over vier of vijf jaren, eens een proef van het veertiende Gezang, daar op gedaan had, 't gene mij zoo beviel, dat ik, tot mijn eigen vermaak, hewende Diane aan Apol, voor mij nam het te voleindigen, doch met geen voornemen van het ooit in 't licht te brengen. Maar, gelijk het gemeenlijk

L E Z E R.

meenlijk met de schriften als met de menschen gaat, die somtijds voor haar nemen dit of dat te doen, ofte zulk een persoon te gaan begroeten, daar van weerhouden worden; 't zij dat haar op weg eenige goede bekende bejegenen, die haar elders leiden; of 't zij dat eenige weerspoed haar in heur voornemen verhindert. Altijd is 't mij, of om veel beter te zeggen, mijn Vertaling zoo gegaan, die van eenige vrienden ben verzocht en geperst geweest (mogelijk om haar eigen zinlijkheid te voldoen) deze Overzetting in d'ongestuijme Zee der lasteraren te zenden, en mijn gevaande Nachtuil in heldre Zonnestralen te doen komen. Vertaalders zijn veeltijds als hooge boomen en spitse bergtoppen, die van storm en onweer gebeukt en bevochten worden; want indien maar een woord wat duister vertaald, en na het verstand van eenige niet wel uitgeleid is, dan willen terstond sommige neushwijze Letterziften den Overzetter willen en braân, en schelden hem voor een groven Plomperd, die noch de taal niet en verstaat, noch veel minder bequaamheid heeft, om onze Nederlanders iets geestigs in te boezemen; en wanneer het, gelijk 't spreekwoord zeyd, eens op een toegrijpen komt, en datse het verbeteren zouden, dan staanze en zien als een Ezels die Wijwater gezopen, of een die de kaart vergeven heeft. Doch dezen aard van lieden zijn zoo onbeschaamd, datse zelfs de gaauwste Vernuftten van ons land derven aanrulliegen, en den beroemden VONDEL, die Virgilius, na 'et oordeel van veel geleerde Mannen, zoo heerlijk vertaald,

Aan den

en zijn geestige zwier zoo deftig uitgedrukt heeft, is'er zelf niet vrij afgeweest, en heeft moeten lijden dat zijn kunstige Vertalinge meenigmaal gebekeld en geroskamd is. Deze onbeschaamde maken niet eens het onderscheid dat'er tusschen twee verscheide talen is, en wanneer men de aartigheid der lettergreep wil uitdrukken, dat men dan zomtjids heel van woorden veranderen moet, om den zin een geestigen zwier te geven. Doch deze lasterzieke verbijgaande, wil ik u bescheiden L E Z E R zeggen, eer datje mij, of door een vooroordeel, of uit eenen aangeboren haat van geringe dingen te verachten, van verwaandheid moogt beschuldigen, dat ik zulk een heerlijk proefstuk der Poëzij heb darren aantarnen, zoo wil ik u maar zeggen, dat het mij gegaan is als baar, die aan een heerlijk opgedischte tafel zitten, en lekker wildbraad, voor mager zenuwachtig ossen vleesch, keuren; en hoewelze met een boersse band ongewoon zijn die edele leden, na den eisch, t'ontleden, en hier en daar slechts een stuk uitscheuren en plukken, 't gene haar echter zoo wel smaakt, als of het met de afgerechte hand van een kunstig voorsnijder ontleed was; alzoo heeft mij TASSO, onder veel beroemde Dichters en Poëten, de beste aangestaan, dies ik hem uitgekijpt heb, om mijn honger, of wel eer lust, te verzadigen; en schoon ik hem in onze Nederduitsche taal juist niet na behooren behandeld heb, echter heeft dat niet belet mij in mijn vermaak te vergenoegen. Oordeeld dan heus van hem, die noch van Poëzij, noch van vertaling

L E Z E R.

*taling, zijn gewoonte maakt, en die door andere belet-
selen belet is, om de voorbegaange misslagen te scharven en
te wijlen. Keerd ondertusschen de Drukmisslagen ten
besten, en vergenoeg d u met de heerlyke gedachten van
den beroemsten Poëet zijner Eeuw.*

Kort Verhaal van

TORQUATO TASSOOS Leven.

INDIEN de brave hoedanigheden van de geboorte en de ziel, zelden op den trap van volmaektheid t'samen-gevoegd zijn, dan zal men wel weinig menschen vinden die, die zoo volkomen bezeten hebben als TORQUATO TASSO. Zijn Vader BERNARD genaamd, zoo wel door zijn wetenschap als deugd beroemd, was van het geslacht van TORRE, 't welk een van de deurluchtigste Huizen van Italiën is. Zijn Voorouders waren een geruimen tijd Heeren van verscheide Steden van Lombardijen, en zelf van het Hartogdom van Milanen. Maar eindelijk, na datse verdreven waren door de genen, die seder Markgraven geweest zijn, vertrokkenze in den berg TASSO, tuffen Komes en Bergamo gelegen, daar van zij die heerlijke naam, die haar door al de wereld bekend heeft gemaakt,

Het Leven van

maakt, ontleenden. Het vervallen van het Huis van Ferrant Sanseverijn, Prins van Salerne, verbonden Bernard, die zijn geheimschrijver was, hem tot Napels te begeven, daar hij eenigen tijd daar na, met PORCIA de ROSSI, een Juffrouw van doorluchtigen Huize, en die de Moeder van Torquato was, trouwden. Hij wierd van haar geboren in 't Jaar MDXLIV, den elfden van Lentemaand, ontrent den middag, gelijk hij zelf getuigd in een brief, die hij aan Askaan Morigeschreven had. Surrento was zijn geboorteplaats, daar hij den heiligen doop ontving; en den beroemden naam van Torquaat heeft hij meer achting door zijn geschriften gegeven, als d'aaloudheid aan die van Manlius, die hij tot vergelding van zijn dapperheid voerde. Een weinig hier na, droegen zijn Vader en Moeder zorg om hem tot Napels te doen vervoeren, daar hij, gedurende zijn kindsheid, opgevoed wierd. In 't begin van zijn jaren zag men hem zoo ongemeene dingen doen, dat zoo veel als voorteikenen van zijn edele geest waren. Want hebbende naauwelijcx den ouderdom van zeven maanden bereikt, begon hij verscheide woorden zonder stamelen, gelijk als andere kinderen gewoon zijn, uit te spreken: ja zoo ver, dat men gezeid zouw hebben dat hij wel ter sneê antwoorden op 't gene hem gevraagd was, en 't gene hij wilde uitdrukken. Men zag hem niet als zelden lachen, of schreijen; en het scheen alreede dat hij

in

TORQUATO TASSO.

in die teere jeugd, van zijn zelve deed, al't gene zijn Vader en Voester van hem zouden kunnen begeren. Hij had zoo grooten en schrandere geest, dat zijn genegendheid hem van zijn derde jaar, natuurlijk met de andere kinderen na de schole dreef. Hij had Jan d'Angeluzzo tot Meester, een man van middelbare geleerdheid maar van uitstekende vromigheid; dien zijn Vader de zorg beval, hebbende een reize in 't Hof van Keizer Karel de vijfde te doen, met den Prins van Salerne. Wederom van Napels gekomen zijnde, bevond hij dat zijn Zoon in de letterkunst genoeg ervaren was, om hem in de openbare scholen te oeffenen; 't welk hem bewoog, om hem in de vergadering der Jezuiten te zenden, daar hij zoo wel toenam, dat hij in weinig tijds, volkomen de Latijnsche taal leerde, en een goed gedeelte van de Grieksche; zulkx dat hij op zijn zevende jaar, verscheide maal in 't openbaar, redenen en gedichten op zijn wijze uitsprak, tot groote verwondering van die het aanhoorden. Maar het ongeluk wilde dat zijn Vader gedwongen werd uit Napels te trekken, om den Prins van Salerne in zijn quade fortuin te vergezelschappen, en dat Torquato in zijn eerste jaren, in deze ballingschap hem vergezelschapt; daar Bernard en hij toe veroordeeld, en voor wederspannige, door openbaar gebod, verklaard waren. Hij ging dan na Roome met zijn Vader, die hem te jong achte, om de moelijkheid van zoo langen reis te

Het Leven van

verdragen, die hij na Vrankrijk met den Prins ging doen, beramende hem in deze beroemde Stad te laten, onder het opzicht van Maurits Kataneus, Edelman van Bergamo, op dat hij door zijn middel de geschiktheid der goede zeden, bij die van de menschelijke brieven mogt voegen. Gelijk hij in der daad hem zoo bequaam maakte, dat boven dien hij volkomen de zeden door het voorbeeld van Kataneus leerden, hij hem bevond op zijn twalefde jaar alreede te kunnen, d'aanlokkelijkste tuchten, als de kunst van iemand iets in te boezemen, van vaarzen te maken, en van te redenkavelen; daar hij de kennisse van verkregen had, door het lezen van verscheide Grieksche en Latijnsche Schrijvers. Ondertussen vernam zijn Vader, die in zijn wederkomst uit Vrankrijk in Italiën, hem in het Hof van Wilhelmus Gonzagues, Hartog van Mantua, begeven had, de dood van Porcia de Rossi, zijn Huisvrouw; die hem uitnemende gevoellijk was. Eindelijk verzafte deze bitterheid, door het wonderlijk vergenoegen dat hij had in 't zien, dat zijn Zoon meer en meer in de loopbaan der eer, kunst en deugd, toenam. Om hem noch meerder aan te prikkelen, beraamde hij hem na Padua te zenden, om in de Rechten te studeren, in 't gezelschap van Scipio Gonzages, die seder Kardinaal wierd, en een van de besonderste vrienden van Tasso; van wiens vriendschap hij verzekerde proeven ontving, in verscheide klinkdichten, die tot zijn lof gemaakt waren.

Gelijk

TORQUATO TASSO.

Gelijk hij van een vierige natuur was tot de geleerdheid, vorderden hij zoo wel, dat hij op zijn zeventiende jaar, de waardigheid in de Rechten, Filozofje en Godgeleerdheid nam, en openbaar werk van deze kunsten maakten, tot groote verwondering van de Geleerde der hooge Schole van Padua. Maar het jaar daar na was geheel Italien noch veel meer verwonderd, zijn heerlijke Poëzij, REINOUT genaamd, te zien, 't gene hij bij na tegen zijn dank in 't licht gaf, om dat zijn Vader niet wel vergenoegd was; en niet en deê als om den Kardinaal van Est te believen, die hij 't toeëigende. Door dit wonderlijk proeftuk van zijn geest, 't gene hem in de algemeene achting van de geleerdste mannen, van zijn tijd, bragt, en door de geduurige brieven die hij ontving, maar veel meer door de natuurlijke genegendheid die hij had om vaarzen te maken, liet hij zich geheel tot de geleerdheid der Poëzije en der Filozofje vervoe- ren, op het voorbeeld van Petrarcha en Bokatius. En om beter tijd te hebben, verliet hij het gebruik van de Rechten, en ging na Boulonje; daar de voornaamste Heeren van de stad, en de geleerde van de hooge Schole, middel hadden gevonden om hem daar te trekken, op het verzoek van den Onderlegaat, Peter Donato Cesi, die seder Kardinaal wierd. Daar bragt hij eenigen tijd door in hem t'oeffenen in alderhande wetenschappen, der hooge en openbare Scholen; zulkx dat 'er geen stof, hoe moejelijk datse was,

Het Leven van

of hij overleize vicriglijk, om daar in verlicht te worden, voornamentlijk het geen de Poëzij raakten, gelijk hij zelf getuigd in zijn eerste Boek der Helden-dichten. Maar deze wonderlijke aangenaamheid van geest, die men in zijn ommegang bescpeurden, veroorzaakten dat Scipio Gonzages, de waardste van zijn vrienden, om zijn afwezen verdrietig zijnde, hem uit al zijn ziel bezwoer, dat hij zich uit het geraas van Boulonje zouw begeven en weder te Padua komen, om met hem gerust te leven in de zoetigheid der geleerdheid: 't welk hem Tasso zeer gaarne toestond, dit niet eerlijk kunnende weigeren, noch aan haar gemeene vriendschap, noch aan zijn eigen geest, die hem natuurlijk een stil leven deed beminnen. Hier was 't daar hij zijn t'samenpraak begon te schrijven, met zoo een zuiveren stijl, en vermen-ging van zoo zoete en aangename gedachten, dat het niet mogelijk is die te lezen zonder te roemen. Zoo schrander was hij om den Filozoof met den Poëet te doen evenaaren. Hier maakte hij 't ontwerp van zijn JERUZALEM, en stelde de grond-vest, vanden lof die hij voor hem nam aan den Hui-ze van Est, in die goddelijke en onnavolgelijke Poë-zij te geven. Daar hij hem zeker toe verplicht vond, door de grootmoedige genegendheid, die hem den Kardinaal Louijs en Alfonsus den tweeden, laaste Hartog van Ferraren, toedroeg, en die beide om strijd haar best schenen te doen, om hem blijkelijke kenteikenen

TORQUATO TASSO.

kenteikenen van beleefdheid, achting en goede wille te geven. Ondertuffen besnoeide hij scherpzinnig zijn genegendheid tot deze twee broeders, die hem eindelijk baden dat hij zich te Ferrare wouw komen neêrflaan; zulkx dat hij 'er na toe ging om haar te vergenoegen, hebbende noch maar den ouderdom van tweewintig jaren bereikt. Hij wierd van den Hartog met zoo veel eer en zoo veel blijkelyke proeven van zijn vriendschap ontfangen, dat 'er geen twijfel aan is, dat de grootfmoedigheid van dezen Prins, de ongemeene verdienften van dezen grooten man niet zouw beloond hebben, zoo de quade ftar, die hem feder op een vreemde wijze vervolgden, nu door ziekten van 't lichaam, dan weder door die van de geest, haar niet wreedelyk tegen zijn ruft en zijn goed geluk, gefield had. In het Paleis van dezen Prins, het gene een beschermplaats en een Parnas voor zijn Zanggodin was, vorderde hij zeer zijn JERUZALEM, en maakten het eerste deel van zijn Mengelwerken in Vaarzen en in Proze, die men wel haaft daar na drukten, tot groot vergenoegen van de gaauwste geesten die in Italiën waren. 't Gebeurden hier na dat de gelegendheid zich aanbod om een reis in Vrankryk te doen, daar hij den Kardinaal Louijs, die van den Paus Gregorius de XIII gezonden wierd, in de hoedanigheid van Edelman in vergezelschapten. Geduurende de tyd dat hij in 't Hof was, ontfing hij baarblykelyke teikenen van de grootshartigheid

Het Leven van

heid van Karel de negende, en van de bijzondere
achting die hij van goede brieven maakte. Want
boven dien dat hij de wonderlijke lichtigheid roem-
de die hij in 't maken van de Vaarzen had, en het ver-
standig spreken van alle dingen, zoo oordeelde hij
zich verbonden te zijn die groote lof t'erkennen, die
hij aan zijn Landaard gegeven had in d'overwinnin-
ge van Godefrooy. Na dat hij eenigen tijd in Vrank-
rijk geweest had, vertrok hij in 't gevolg van den
Kardinaal, die hem weder recht na Ferraren brogt,
daar den Hartog uitermaten verheugd was in hem
weder te zien, en op nieuw proeve van zijn goede
genegendheid gaf. Te zijner aankomste verbond
hem de eerbare ledigheid, die hij zoo beminde, zich
weder tot de geleerdheid te begeven, zulcx dat hij
den vollegende winter zijn AMINTAS, of zijn
Veldvercierfel maakte, 't gene vertoond wierd, en
met algemeene lof en handgeklap toegejuicht. En
zeker het was niet zonder reden, dat zoo een vol-
maakten werk, de ooren en de geest, van die het
aanhoorden, betooverden. Want het wel overwe-
gende, zal men bevinden, dat het een Poëzij is, die
in al zijn deelen is volmaakt; dat zijn Maker d'onder-
vinding niemand als aan zijn zelve schuldig, en
dat de stoffe zoo heerlijk is, dat hij in die zwier van
schrijven roemen mag, d'aalouden en de tegenwoor-
dige te boven gegaan hebben. Dit toond zich klaar
genoeg in de werken van Theokritus, Virgilius,
Sannazarius

TORQUATO TASSO.

Sannazafius en andere Poëten die Harderskouten gemaakt hebben, men zalder niet een volmaakt verziensel in vinden, dat's te zeggen daar de daad geheel is geweest, de tijd opgemerkt, den band t'zamen gevoegd en ontknoopt gelijk 't behoord, en het geheele werkstuk in meenigte vervuld, 't welk de noodwendige partijen zijn, en zonder de welke men niet zeggen kan dat een Poëzij in zijn palen is. Hij maakte dit Proeffstuk op zijn negenen twintigste jaar, 't welk een rampzalig jaar voor hem was, in het welke hem de schoonheid van een groote Juffrouw heimelijk ontfonkten, met het schoonste van al het lijden. Uit deze hevige liefde, die hij in 't diepst van zijn hart zocht verburgen, en in de stilte begraven te houden, vermits dat het voorwerp sel 't gene hij beminde boven zijnen staat was, groeiden in hem, gelijk als in een tweeden Ovidius, zijn eerste ongelukken die zijn andere onheilen mede rukten. Evenwel wat moeiten dat hij deê, om het geheim van zijn liefde alleen bij hem te behouden, echter kon hij 't zoo wel niet doen, dat m'er niet eenige gisfinge door zijn vaarzen uit trekken kon; daar hij dikmaals de naam van Eleonoor verhaalden, dat men 't daar voor hield, dat de Juffer die hij diende zoo genaamd was. 't Is waar, om dat'er in 't Hof drie Eleonoraas van uitnemende schoonheid waren; daar van de eerste de zuster van den Hartog Alfonso was, de tweede, dochter van den Graaf van Sala, en de derde

de een Staatjuffer van de Princesse Eleonora van Est, zoo kon men niet wel te recht oordeelen wie dat van de drie het bijzonderste van hem bemind was. De Hovelingen niet te min, die door een gedreven haat en afgunst, zijn daden verspieden, hielden 't onder elkanderen, dat hij de Princes Eleonoor van Est beminde, die nimmermeer de grootheid van haar moed onder de wetten van iemand had willen buigen, en altijd het trouwen geweigerd had, en gerust in het gezelschap van Princes Lucrees, haar oudste zuster, leefde. Maar wat gevoelen dat men van zijn verburge lijden had, het is zeker dat hij eenige jaren genoegzaam vergenoegd, en in zijn liefde te vreden was. In dezen tijd, die de geruste en het beste van zijn leven was, volcindigden hij zijn JERUZALEM, 't gene men hem uit de handen rukten om het geheel in den druk te brengen. Want naauwelijcx had hij eenige Gezangen gemaakt, of de Boekverkoopers lieten die terstond tegen zijn wil drukken, en zonder hem de tijd te geven van die te overzien. Om wel van de verdiensten van zoo heerlijken Werk te oordeelen, zal het genoeg zijn maar te zeggen, dat zoo haast als het gedrukt was, de faam de wonderen daar van door de geheele Wereld verbreide. Daar onwederfprekelijke proeven af zijn de Vertalingen, die daar van in verscheide talen gedaan zijn, gelijk als in 't Spaans, in 't Frans, in 't Turcx, en zelf in 't Arabisch.

TORQUATO TASSO.

Maar gelijk een groote stilte gemeenelijk van een groot onweder gevolgd word, zoo gebeurden 't dat het goed geluk van Tasso, door de dood van zijn vader Bernard verstoord wierd, die hij op zijn dertigste jaar verloor. Bij dit ongeluk wierd twee jaar daarna, een ander gevoegd, 't gene veel grooter was, en hem toe quam door de trouwloosheid van een Edelman van Ferraren. Dezen ongetrouwen vriend, die hij zijn verburgerste gedachten pleeg te openbaren, hem een eerlijk man en zijn eer waardig achtende, was zoo qualijk beraden, dat hij eenige bijzonderheden van zijn liefde, die hij hem in 't vertrouwen gezegd had, aan den dag brogt. Het welk Tasso bericht zijnde, hem hier over uitschol; en ziende dat hij tot zijn onschuld niet een waarschijnelijke reden bijbrogt; ja zoo ver, dat hij door zijn gelaat betuigden hem daar weinig mede te bekommeren, zoo verstoorden hem deze lichtvaardigheid zoo zeer, dat hij zich niet weêrhouden kon van hem een klap te geven, zelf in de zaal van den Prins. Den gehoonden Edelman wilde de hand niet aan 't zwaard slaan, om dat hij in 't huis van den Hartog was; maar ging daar terstond uit en liet Tasso uitdagen. Dit lijfgevecht begon door een bedrog, dat hem zijn vijand deê, die zoo haast niet in 't veld gekomen was, of drie van zijn broeders vlogen toe om hem te helpen. Tasso haar ziende aankomen, verloor, noch het oordeel, noch de moed niet, maar in tegendeel verdubbelden zijn

Het Leven van

zijn dapperheid in 't gevaar ; en hoe wel hij met vier te doen had , echter liet hij niet na zich wel te verwe-
ren en twee te quetsen ; en mogelijk zoude hij de an-
dere mede zoo gehandeld hebben , zoo daar geen
volk was aangekomen die haar geschieden had . De-
ze daad eindigden met de vlucht van de vier ge-
broeders , die seder gebannen wierden , en al heur
goederen verbeurd verklaard . Aangaande Taffo , hij
was van deze daad niet eens ontfeld , die hij als een
man met eeren gedaan had , en vertrok zich in zijn
gewone Herberge , daar den Hartog zijn Meester
hem wachten bestelden , om hem het uitgaan te be-
letten , en hem voor zijne vijanden te bevrijden , die
hij wist dat machtig waren . Maar hij , die de mei-
ning van den Prins geheel anders uitley , ging hem
inbeelden dat hij hem veel eer gevangen hiel , om
hem van de verwaandheid van zijn liefde te straffen ,
als om de reden dat hij gevochten had . Dit dan in zijn
geest gedrukt hebbende , joeg hij zijn zelve een
schrik aan , en nam voor hem om heimelijk zijn
wachten te ontsluipen . 't Welk hem zoo wel geluk-
ten , dat hij middel vond om onder de gunst van de
nacht , uit Ferraren te vluchten ; hij ging recht na
Turin , daar hij voor hem nam een andere naam als
de zijne te voeren , die hem door al de wereld bekend
maakten . Evenwel kon hij niet lang verborgen blij-
ven , om dat hem eenige vaarzen ontslipten die hem
ontdekten . 't Welk d'oorzaak was dat den Hartog
hem

TORQUATO TASSO.

hem tērfond deē zoeken, en dat hij hem eerwaardig in zijn Paleis ontving, daar hij hem huisvesten. Maar wat onthaal dat hem de voornaamste van het Land deden, die door haar aanbiedingen en bezoeken, hem alle betoonden in wat achttinge dat zij hem hadden, evenwel was hij altijd in een ongerustheid, en wreedelijk gepijnigd van twee onbewegelijke Tirannen, dat de Droefheid en het Wantrouwen was. Ook lietenze hem niet lang toe van deze gunsten van dien edelmoedigen Prins te genieten, en hem uit het Hof van den Hartog deden vertrekken, om te Roome te komen. Hij begaf zich dan alleen op den weg, en leē veel in deze reize, ter oorzake van zijn ongezondheid, en van de verburge ongenuchten die hij in de ziel had. Eindelijk na dat hij 'er gekomen was, wilde zijn goed geluk, dat hij daar gehouden wierd in het Paleis van den Kardinaal Albano, om daar te wonen met Maurits Kataneus, zijn oude vriend, in het zelfde huis daar hij zijn kindfheid in deurgebracht had. Hij wierd van d'een en d'ander, met alle be-
 tuigenisse van genegendheid ontfangen; en het is niet te gelooven hoe aangenaam dat zijn komst te Roome aan al het volk was. Geduurende den tijd dat hij daar verbleef, ontving hij ongemeene certekenen, van al het volk van staat, en daar was niemand, zelf tot de geringste lieden toe, die niet toeliepen om zijn
 aangezicht t'aanschouwen, zoo veel macht heeft een
 groote deugd, om zich van al de Wereld te doen prij-
 (c) zen,

TORQUATO TASSO.

zen, en van de gene zelf die die maar in schijn bekenen. Eindelijk hebbende eenigen tijd te Roomen in den openbaren lof en toejuichingen doorgebracht, nam hij voor te vertrekken, en na Surento zijn geboorteplaats te gaan, om eenige van zijn vrienden te bezoeken, en voornamelijk zijn zuster Kornelia. Hij vertrok dan terstond, onder dekfel van een speelse reis na Frescati te doen, daar hij op een avond uitging, en gedwongen was de nacht in de hutten van eenige harders door te brengen. Zijn droevigen aard, die van oogenblik tot oogenblik hem eenige nieuwe argwaan verbeelden, deê hem beramen van kleederen te veranderen, zulkx dat hij des anderen daags 's morgens, hem vermomden met de kleederen van een van zijn waarden. In deze toerusting, die hem voor een Apollo zouw hebben kunnen doen doorgaan, toen hij de schapen van Admetus hoeden, vervolgden hij zijn weg te voet, en ging al slepende voort, met groote moeiten tot Gajette, om dat hij deze moeilijkheid niet gewoon was. Hier bij geluk een schip vindende dat na Surento toe wilde, begaf hij zich t'scheep, en na dat hij al de nacht gezeild had, quam hij des anderen daag 's morgens in de Stad. 't Eerste dat hij te zijner aankomste deê, was na 'et huis van zijn Zuster te gaan, en hem aan haar bekend makende, veroorzaakte, het onverwacht gezicht van zoo goeden Broeder, die zij met al haar hart beminde, de grootste vreugden die zij ooit van haar leven

TORQUATO TASSO.

ven ontfangen had. Nu hoewel de ſchoonheid van 't ſeiſoen en het vermaak van de plaats, machtige aankloſelen genoeg waren om Taſſo daar te houden, zoo nam hij voor hem, daar eenigen tijd in het gezelfchap van zijn Zufter te blijven. Maar het gebeurden dat op het einde van drie maanden, Princes Eleonor van Eft, die door de zonderlinge zorg, die zij voor de dingen die hem raakten droeg, alle zijn gangen en komſten wetende, hem ſchreef dat hij wederom te Ferraren zouw keeren. Het welk de oorzaak was, om het gebod van haar na te komen, dat hij 'er voor de driede reis ging, met zijn gewone verſaagdheid. Het onthaal dat hem die van het Hof deden, was veel prachtiger als voordeelig voor hem. Zulkx dat zijn ongezondheid en ongenuchten meer als ooit te voren toenamen; en om reden, daar men nooit de waarheid af heeft kunnen weten, hem weêr nieuwe ongunſten veroorzaakten. Want het gebeurden eindelijk, door de liſtigheid van zijne vijanden, dat den Hartog zijn ooren leenden aan de quade indrukſelen die men van hem gaf; dat hij hem liet wijs maken; dat in zijn wijze van leven valsheid en zotheid vermengd was; en om hem niet in het vergenoegen van dienſtbare geeſten te zien, ſchreef hij zijn ſtatigheid aan d'opgeblazendheid toe, en dat hij leê dat zijn werken van zijn haters veracht wierden, die de kladder namen, en het onvolmaakt en vol miſſlagen lieten drukken. Alle deze dingen t'ſamengevoegd, waren

Het Leven van

de oorzaak, dat hij na eengeduurige dienstbaarheid van dertien jaren, zijn boeken en zijn geschriften verliet, om als een anderen Bias te gaan daar het geval hem geleiden. In deze reize trok hij van Mantua na Padua, en van Padua na Venetie; daar hij geen meer vertroosting als elders vindende, in het zesendertigste jaar zijns ouderdoms in het Hof van den Hartog van Urbin was. Gelijk als dezen Prins hem zeer achten, ontfong hij hem deftig in zijn Paleis, en hield hem daar eenigen tijd; daar in hij hem eindelijk ried, hem niet moedwillig te verfteken van de vergeldinge die men aan zijn verdienften schuldig was, en wederom na Ferraren te keeren. En in der daad nam dit Taffo aan; die zoo haast daar niet gekomen was, of men maakten den Hartog wijs, dat hij meer als ooit te voren aan lichaam en geest ziek was, en dat zijn quaal van dag tot dag vermeerderden; dies hij met kracht van hulpmiddelen verzoeken wilde, of het niet mogelijk zoude zijn om hem te genezen. Hij beraamden hier op om hem in het Gasthuis van sint Anna te brengen; op dat 'er de Geneefmeesters meer zorg voor zouden dragen, en hem een bequame vertrekplaats met wachters geven, om te beletten dat hij niet uitging; om dat hij van een natuur was, die zich niet gaarne de hulpmiddelen, noch de geboden der Geneefmeesters, onderwerp.

Verscheide dingen hulpen tot de oorzaak van zijn quaal, daar de voornaamste zijn droevigen aard, zijn balling-

TORQUATO TASSO.

ballingschap, het verlies van zijn goederen en vrienden, en de trouwloosheid van zijn gewaanden vriend, af waren; ook het geheim van zijn ontdekte liefde, zijn gevangenis, de lagen van zijn vijanden, zijn ongunst bij zijn Meester, zijn geduurige ongenuchten, zijn hardnekkigheid tot de geleerdheid, en het bedrog van zijn haters, in zijn schriften aan den dag te brengen. Zijn treurigheid was een zwaarmoedige ziekten, veroorzaakt door een quade hoedanigheid van geesten, of door de dampen van die zwarte vochtigheid, die in 't brein opstijgen, zonder de zelfstandigheid te bederven. Men moet het dan mijmeringe en geen razernij heten, gelijk hij 't zelf in eenige plaatsen van zijn Werken noemd, daar hij zeyd; *Dat al de qualen van de Wereld hem verdrukken, dat hij zijn geheugenis verloren had, en dat zijn razenden aard somtijds op het uiterste is van in zotheid te verkeeren.* Maar daar zijnder die zeggen dat het, noch 't eene, noch het andere was, maar veel eer een betoovering, geen schijn hebbende dat een mensche die zich door zijn geschriften beroemd maakten, een verkeerd gevoelen en verwerde geheugenis hebben zouw. Hoe 't ook zij, hij bekende zelf betooverd te wezen, en zoo veel geen Geneesmeester als een Priester van doen te hebben om hem t'ontooveren. Ik voeg hier ook bij, dat hij in verscheide van zijn brieven aan zijn vrienden geschreven, hem zeer beklagde over een mallen of een quel-

Het Leven van

geest, die zijn koffers openende, het geld daar uit nam, en al zijn boeken omwierp, en hem des nachts beletten te slapen. Gelijk hij in tegendeel had, of zich inbeelden te hebben, een anderen geest, die hij zijnen goeden geest noemden, zoo gelijk als hij hem inde t'Samenpraak der Bode beschrijft, die dikmaals voor hem verscheen, zoo als hij zaid; hem in zijn verdrukking vertroostende, en gemeenzaam onderhoudende in de grootste en verburgenste wonderen der natuur. Dit waren dan de voornaamste oorzaken van Taffoos ziekten, die om de waarheid te zeggen voor zwaarmoedigheid, en niet zothed mogten deurgaan, zoo hij geen schijn gemaakt had om eenige bijzondere redenen. Hij ondertuffen moede zijnde van zoo lange in 't Gasthuis van de heilige Anna te wezen, bad hij den Hartog van Ferraren medelijden met hem te willen hebben, en uit deze slavernij te verlossen. Maar ziende dat hij hem, noch door zijn brieven, noch door zijn vaarzen bewegen konde, begon hij hem opendlijk te beklagen van het ongelijk dat hij hem aandeed, ja zoo ver, dat hij aan den Paus Gregorius den dertienden, aan den Keizer Rudolfus, aan den Hartog van Florencen, aan den Kardinaal van Est, en aan verscheide andere Princen van Italien schreef. Eindelijk na dat hij wonderlijk van een heete koorts genezen was, geschieden 't gelukkig voor hem, dat den jongen Prins van Mantua, te Ferrare ter Bruiloft zijnde, van den edelmoedigen
Prins

TORQUATO TASSO.

Prins Cesar van Est, en Virginia de Medicis, na veel gebeden zijn verlossing bemiddelden. Men haalden hem dan uit het Gasthuis van sint Anna, om hem in 't Paleis te leiden, daar hij den herreffte doorbrogt, en seder na Mantua vertrok, daar hij na de dood van den Hartog Wilhelm, van den jongen Prins, die hem uitnemende beminden, in zijn Paleis gehuifvest wierd, en toonden hem alle bedenkelijke gunsten, om hem te verplichten niet uit zijn Hof te vertrekken. Maar zijn ongezondheid, die hem niet een oogenblik rust gaf, bedwong hem van lucht te veranderen en na Bergamo te gaan, in het drieenveertigste jaar van zijn ouderdom. En door dien dat hij hem inbeelden over al gevangen te zijn, behalven te Roome, vertrok hij daar weder heen, en was daar zoo wel niet vergenoegd als op andere tijden; om dat hij zijn gedachten nergens op zetten, als op de reize die hij na Napels, met verlof van den Onderkoning waande te doen. Hij dat door middel van zijn vrienden verkregen hebbende, begaf zich terstond op weg, en quam daar met zijn gewone zwaarmoedigheid, zonder dat de zuiverheid des luchts van 't land, noch de verburge krachten der badstoven, machtig waren om hem te genezen. Maar terwijl dat hij bezig was om zijn werken t'overzien, en een rechtzaak, die hij te Napels had, te vorderen, rakende een versterffenis, die hij oordeelden hem toe te komen, gebeurden 't dat den Graaf van Palene, door de won-

Het Leven van

dere wetenschappen van zijn verstand verrukt, hem deê beloven eenige maanden lang met hem deur te brengen, en hem een huis dicht bij 't zijne gaf, om hem met meer gemak te bezoeken. Maar door dien hij seder wist, dat den Prins van Confa zijn Vader, dat niet goed en vond, uit vrees dat men niet zeggen zouw, dat zich den jongen Prins verongelijkten hem van Taffo te dienen, wiens Vader de voornaamste vertrouwling van den Prins van Salerne geweest had; was dit de oorzaak, om den Vader en Zoon niet tweedrachtig te maken, dat hij voor hem nam door zijn afwezen daar in te verzien, hem hier in met de gelegenheid behelpende, die zich aanbod om na de Stad Bisaccio, in het gezelschap van Jan Babtiste Manso, die daar Heer af was, te gaan. Hier bragt hij eenigen tijd door in het gezelschap van zijn vriend, met dewelke hij weder te Napels quam, om achting op zijn zaken te geven. Zoo haast als hij die in stand gesteld had keerden hij wederom na Roome, 't welk zijn vierde reize was, om doqr middel van Kataneus eenige van zijn goederen weder te verkrijgen, die te Bergamo in handen van twee of drie van zijn vrienden waren. De gunsten die hij van Paus Sixtus ontving, hielden hem daar eenen geruimen tijd, die hij voornam te gebruiken in 't maken van eenige t'Samenprekingen, en verscheide Vaarzen tot lof van zijn Heiligheid.

TORQUATO TASSO.

Geduurende deze dingen liet Ferdinand, groot Hartog van Toscanen, komende in zijn Broeders Francois plaats, een groot getal van uitnemende mannen in zijn Hof komen, zijnde zeer begerig om den genen ook te trekken, die hij voor dezen te Roome gekend had, toen hij noch Kardinaal was. Hij gebruikten hier toe vele middelen, en zelf ook het gezag van den Paus, aan den welken Tasso beloofden daar voor eenigen tijd te gaan wonen. Daar gekomen zijnde, wierd hij grootelijcx van den Hartog en van al den adel verwelkomt. Maar wat goed onthaal dat men hem doen mogt, het was al niet magtig om hem te vergenoegen, om dat hij altijd den geest te Napels had, daar hij zich beloofden t'eeniger tijd van zijn goederen te leven, en het overige van zijne jaren in vreugden door te brengen. Deze hoop en begeerten die hij had van zijn zaken eens ten einde te zien, deden hem den Herfst daar na van Florence vertrekken. Maar eerst nam hij oorlof van den grooten Hartog, die hem met gunsten en rijke giften ophoopten, daar hij evenwel maar een klein gedeelte van nam, gelijk dat zijn gewoonte was. Alzoo ging hij in 't zesenveertigste jaar zijns ouderdoms, voor de vijfde maal na Roome, daar hij dikmaals raad kreeg van den stand zijner zaken, en daar hij niet als een slotvonnis van verwachten. Maar het aanhouden van den Graaf van Palene, wiens Vader gesturven was, en hem het ampt van groot Admiraal na liet; riepen

Taffo weder tot Napels, in het Paleis van dezen jongen Prins. Hier begon hij het Gewonnen JERUZALEM, en het volcindigd hebbende in het huis van zijn vriend Manso, deê hij 't seder te Roomen drukken, hier toe verzocht zijnde van den Kardinaal Aldobrandini. Hier begon hij zelf zijn goddelijke Poëzij der Zeve Dagen, dat hij onvolmaakt liet, en desgelijkx zijn t'Samenspraak der Vriendschap.

Maar terwijl dat de aangenaamheid der geleerdheid, en de omnegang van zijn vriend, veel van zijn qualen verzachten; zoo verwekten hem de tortuin, die hem altijd tegen geweest was, de gelegendheid om uit die haven te gaan om hem in nieuwe stormen te begeven. Want het gebeurden dat in die tijd, als den Kardinaal Hippolijtus Aldobrandini, tot oppersten Paus verkoren wierd, en gebijnaamd Klement de achtste, zijn neef Cinthio, tot Taffo zond, en hem liet bidden dat hij te Roome zouw komen, om in zijn gezelschap te leven, met de zelve vrijheid van geest die hij elders hebben mogt. 't Welk hem Taffo niet eerlijk kon weigeren, om dat hij wel verzekerd was, wat die Prins verdiende, en dat hij hem altijd een goede genegendheid had toegedragen, volgden hij hier in zijn genegendheid en den raad van zijn vrienden. Ziet hier deê hij dan een zelve reis na Roome, daar hij met groot handgeklap van het geheele Hof ontfangen wierd, voornamentlijk van Peter en

TORQUATO TASSO.

van Cinthio Aldobrandini, neven van den Paus, die hem terstond aan zijn Heiligheid vertoonden, doende allebey om strijd haar best, om hem de braafste proeven van gunst, van mildadigheid, van beleefdheid en genegendheid te toonen. Ondertuffen weet hij niet hoe hij zich bij haar dragen zal, en zijn vriendschap zoo wel niet kunnende besnoejen, of hij gaf veel grooter proeven aan Cinthio, als aan zijn neef, die hij evenwel zijn geleerd gesprek van de Helden-dichten, 't gene bij na de regel en de maat van zijn VERLOSTE JERUZALEM is, opdroeg. Echter zag hij wel dat de eene en d'andere niet even te vreden waren: 't welk hem in een grooter zwaarmoedigheid als te voren dompelden, door de ongenuchten die hij ontving, om dat hij de oorzaak van de twist tuffen deze twee Kardinalen was.

Onder deze ongenuchten van zijn geest, vertoonde zich de groote stilte daar hij zich te Napels pleeg in te verheugen, dies nam hij voor hem daar weder na toe te keeren, met het verlos van den Paus en de twee Kardinalen zijn vrienden, die niet als met groot leedwezen dit toestonden. Hij trok 'er dan na toe voor de vijfde reis, in het vijftigste jaar zijns ouderdoms, en herbergden in het Klooster van sint Severijn, om in volkome vrijheid te zijn, en zijn geest geheel te bezitten. Hij had in der daad eenigen tijd in zoo veel vermaak deurgebrocht, dat hij alreede vast gesteld had nimmermeer daar uit te trekken;

wannee er

Het Leven van

wanneer den Kardinaal Cinthio, die niet zoo zeer begeerden, als op het spoedigste een man van die verdiensten wederom te zien, om hem te betoonen hoe zeer hij hem beminden, den Paus en den Raad bad, hem in het volle Kapitoel, in triumf, met de Lauwriekroon te willen verheerlijken; 't welk den Paus goed vindende, liet uitroepen, welk gebod terstond door de onderhouders daar van, wierd verkondigd en Taffo verwittigd, dat hy spoedig zich na Roome zouw begeven, om die eer, die hij waardig was, t'ontfangen, en van stip tot stip doen 't gene noodzakelijk voor deze pracht zijn mogt. Maar hy, die zich nooit met de eergierigheid prikkelden, verklaarden grootmoedig aan alle zijne vrienden, dat hij zoo moede was van 't reizen, en aan het Hof te wezen, dat alle de eer en prachtigheid van Roome, by de waardy van de eenzaamheid, hem droomen, of onverdragelijke lasten schenen te zijn. Evenwel hoe hardnekkig dat hy zich geliet in niet van Napels te willen vertrekken, zoo brogten hem eindelijk den raad van zijne vrienden, en bijzonder die van Manso, daar toe, tegen zijn voornemen. Hij vertrok dan een weinig daar na; en om het lichaam van den heerlijken sanct Benoist te zien, bragt hij de Feest van 't nieuwe Jaar in 't Klooster van den berg Kassin over; daar na nam hij de wech na Roome, en wierd zeer wel van den Paus en de Kardinalen ontfangen, voornamendlijk van Peter en Cinthio Aldobrandini,

zijn

TORQUATO TASSO.

zijn bijzonderste vrienden. Te zijner aankomste maakten heerlijke voorbereidingen, niet alleen in het Paleis van den Paus, daar Tasso t'huis was, en in 't Kapitoel daar deze Krooning geschieden zouw, maar ook in alle de straten van de Stad, daar deze heerlijkheid en pracht van dees triumf most doorgaan; en gelijk als of hij in het toekomende had doorgedrongen, zoo gaf hy altijd door zijn gelaat en woorden te kennen, dat alle deze voorbereidingen maar te vergeefs zouden zijn.

Deze voorzegging van Tasso wierd niet als al te vast bevestigd, door de toeval die daar eenigen tijd opvolgden. Want het gebeurden eindelijk, dat een ongezondheid, die men veel langer als gevaarlijker achten te zijn, hem ongevoellijk, de weinig kracht van leven die hem noch overig was, verminderden. En zoo de quelling en d'ongenuchten machtig zijn, gelijk 'er niet aan te twijffelen en is, om onze jaren af te snijden, zoo is 't te gelooven dat den loop van de zijne, zeer verkort zijn door een geduurigen vloed en hervloed van verdrukkingen, en moeilijkheid, die hem zijn tegenspoeden, zijn lange reizen, en zijn leerzaamheid veroorzaakten. Maar over al was hy eenigen tijd te voren, eer dat hy sturf, machtig aan een buikloop tot aan den bloetgang toe vast; 't gene hem zoo verzwakten, dat hy eindelijk, ziende dat het geweld van zijn quaal de zwakheid van de natuur te boven ging, voor hem nam de rest van zijn dagen,

dagen, in het Klooster van den heiligen Ounfres door te brengen. Daar wierd hy terftond in een bequame plaats gelegd, en van de voornaamfte van 't Klooster bezocht. Maar hoewel dat hem de geestelijke met veel zorg onthaalden, en dat de voornaamfte Geneefmeesters van Roome haar best deden, om hem weder tot gezondheid te brengen; evenwel kon dat niet beletten dat zijn quaal niet verdubbelde door het geweld van een koortse; zulkx datse op den zevenden dag van zijn leven begonden te wantrouwen. 't Welk Rinaldini, zijn oude vriend, wезende toen ter tijd Geneefmeester van den Paus, hem verwittigden, die hy hartelijk bedankten, ontvangende het Sakrament, en ontrok zich geheel van de genegendheid der aardfche dingen, om zijn gedachten ten Hemel te heffen door het misvertrouwen van zijn zelve. Een weinig hier na door den Opperfte van 't Klooster gevraagd zijnde, of hy zijn uiterste Wille wilde maken; antwoorden hy: *Mijn Vader, ik behoor daar niet op te denken, en terwijl dat ik alle de rijkdommen, geduurende mijn leven, veracht heb, zoo ben ik wel verzekerd dat ik 'er geen na mijn dood zal nalaten. Ziet daar evenwel de grootste Schat, die ik ooit geven kan, en daar ik u erfgenaam afmaak.* Dit zeggende gaf hy hem een Kruisjefix van koper; 't gene een proefftuk van de Tombe was, die den Paus Klement hem gegeven had, en 't gene men noch tot op dezen dag in dat Klooster, met een groote eerwaardigheid

TORQUATO TASSO.

digheid bewaard. Door dat zelve middel bad hy de geestelijke, dat zy 't niet qualijk wilde nemen dat zijn lichaam in haar Kerk begraven wierd; 't welk zy voor een bijzondere gunst achten. Daar na ziene de dat zy hem baden dat hy zijn eigen Graffschrift zelf wilde maken, om op zijn Tombe gehouden te worden, antwoorde hy aan zijn Biechtvader, Schrijf 'er geen andere dingen op, als; *Dat ik de ziel weer aan God geef dieze gegeven heeft, en het lichaam aan d'aarde daar het uit gekomen is.* Maar eindelijk op den veertienden dag van zijn ziekten, die de laaste op een na voor zijn dood was, gevoelende hem al langzaam verzwakken, ontving hy wederom het gewijde lichaam, daar na weêr 't uitnemend olijffel; en daar na weder den zegen van wegen den Paus, die hem den Kardinaal Cinthio gaf; die hem bijzonderlijk beminde. Ook belasten hy aan niemand anders als aan hem zijne Kinderen, dat 's te zeggen de Werken van zijn geest, en bijzonder zijn JERUZALEM, 't gene hy zeide het alderonvolmaakste van zijne Werken te wezen; ja zoo ver, dat hy hem standvastig bad, dat men de nadrukken die m'er af vinden mogt, in 't vier zoude werpen indien het mogelijk was. Hier by voegende, dat een man van zijn hoedanigheid magt genoeg had om dat uit te voeren, indien hy 't hem onderstond. Den Kardinaal beloofden hem dat te doen; uit vrees van hem te verstoren indien hy 'er tegen had gezeid. En als doen bad hem

Tasso,

Het Leven van

Taffo, dat men hem tot des anderen daags's morgens in zijn kamer alleen zouw laten, om hem geruft in zijn Zaligmaker t'onderhouden; en dit zeggende hiel hy het Kruisjefix stijf in zijn armen omhield. Het gezelschap vertrok terstond, en den Kardinaal zey hem de laatste Vaar wel met de oogen vol tranen. Seder liet men niemand in zijn kamer als zijn Biechtvader komen, en eenige andere vrome geestelijke, die hem van heilige dingen onderhielen. Hebbende alzoo een gedeelte van de nacht en den volgenden dag deurgebrogt, voelden hy eindelijk dat het laatste oogenblik van zijn dagen vast naderden, en begon Godsdienstig deze woorden te spreken; *Heer in uwe banden &c.* En die niet kunnende uitbrengen, gaf hy zijn ziel aan God, in 't Jaar MDLXXXV, in 't eenenvijftigste jaar zijns ouderdoms, den vijftwintigsten van Grasmaand, ontrent den middag. Zijn lichaam wierd in de Kerk van den heiligen Onufres begraven, gelijk hy in zijn leven begeerd had, en dit Opschrift wierd op zijn Tombe gezet;

HIC JACET TORQUATUS TASSUS.

Maar het geschiede dat den Kardinaal Bonifatus Bevilaqua, hem met een deftige Tombe vereerden, die dikmaals van de vremdelingen, die in die gewesten reizen, bezocht word. Hy was lang van persoon, had een groot hoofd, kastanjebruin hair, een breed voorhoofd, blaauwe oogen, gelijk Homerus Pallas toeschrijft, middelmatige ooren, bleeke en
magere

TORQUATO TASSO.

magere kaken, een groote neus, bleeke lippen, witte tanden en wel gefchikt, een afgerichte tong, grooten baard, breede fchouderen, zenuwachtige armen, lange handen, welgemaakte beenen, en niet te vollijvig van lichaam: ook is het niet te gelooven hoe gezwind van lichaam, en hoe afgericht dat hy in alle oeffeningen die een goed Ridder maken, was. Maar hoe groot dat zijn hoedanigheden waren, echter moestenze voor het groot getal zijner deugden, die zijn ziel deurluchtig maakten, neêrbuigen. Want zijn brave daden gaven onwederfprekelijke proeven, dat hy een ftip onderhouder der rechtvaardigheid en een getrouw vriend der waarheid was; geboren om een ijder te verplichten, onbewegelijk in zijn trouw, vijand van quaad fpreken, ftandvastig in zijn verdrukkinge, gediensftig in 't mogelijke, genegen om de rijkdommen te verachten, voorzichtig in zijn woorden, ootmoedig indien het ooit een menfche geweest is, vaardig in 't vergeven, vol van moed, fterk, grootshartig, voorzichtig, matig, goeder-tieren, en om het met een woord te zeggen, met alle uitftekende volmaaktheden begaaft, die noodwendig zijn om een eerlijk Man te maken. Aangaande zijn geest, om daar waardig van te oordeelen, moet men niet als zijn Gefchriften lezen; daar in hy in rijkdom van ondervindingen, in de edelheid van ftijl, en in de zuiverheid van spraak, altijd zijn zelve ingelijk is, en boven andere Schrijvers uitteekt.

Het Leven van

Gelijk als hy het diepste der wetenschappen bezat zoo heeft hy in alle wijzen van schrijven, in vaarzen en onvaarzen uitgeschenen: dat getuigen zijn onnavolgelijke t'Samenspraken, daar in hy handeld gelijk het behoord, van de zeden, van de regeringen, van de huishoudinge, hy heeft hem tot een voorbeeld voorgeschreven, de Redenkaveling van den goddelijken Filozooft Plato; getuigen zeg ik; die aange name Mengeldichten, die gelijk als de vaarzen van den grooten Virgilius, den genen dieze lezen nimmermeer vervelen, en aan al den genen doen bekenen, dat hy in't overwegen van zijn JERUZALEM en zijn Amintas, bijzondere aangenaamheden en schoonheden in de Heldenpoëzij en in de kluchtige heeft. Men moet het zelve ook van zijn Liertzangen zeggen, waar in men op ijder blad de majsteit van Pindarus, de vloejendheid van Horatius en de geestigheid van Martiaal ziet. Daar in hy zeker meer roemens waardig is, om dat hy standvastig a' de beletselen, die hy bekende in zijn natuur, in z'fortuin en in zijn eige deugd gehad te hebben, telven is gekomen. Om dat hy zijn werken niet als groote moeiten, en voornamelijk zijn vaarzen maten. In zijn fortuin, in't gene datse hem dikmaal noodwendige dingen te schrijven weigerden, ge als zijn boeken, inkt, papier, en zelf het licht duurende de nacht; en in zijn deugd, ter oorzaak dat vele die zeiden zijn vrienden te wezen, :
trouwl

TORQUATO TASSO.

trouwloos waren, dat zy hem zijn geschriften ontstalen endie drukken lieten, zonder dat hijze eens overzien of verbeterd had. Maar hoe groot dat het quaad zijner benijders geweest is, zoo heeft het niet kunnen beletten, dat de faam zelf zorg gedragen heeft, door al de wereld de grootte verdiensten van zijne Werken te verkondigen. Zulkx dat het te gelooven is, gelijk alsze by al de Wereld worden aangenomen, dat zy die in de geheugenis van al de Wereld zal behoeden, tegen't geweld der onwetende, en tegens de laster der jaren.

Vergelijkinge van de D I C H T K U N S T.

DE Heldendichten, gelijk als een dier daar twee natuuren in t' samengevoegd zijn, worden vantwee verscheide dingen gemaakt, als de nabootsing en de vergelijking. Door het eene trekt zij de geesten en ooren der menschen, die zij op een wonderlijke wijze be-tooverd, en door 't andere onderwijst ze haar in deugden, of kunsten, of in alle beide teffens. Elders gelijk als de nabootsing der Poëzij, altijd een oprechte gelijkenis en een beeld van het menschelijke leven is, alzoo is de vergelijking ook als een voorbeeld. Het geheel onderscheid dat 'er in zij, is dat de nabootsing de daden der menschen, die het uitwendig gevoelen onderworpen zijn, te voren stelt; daar zij haar voornaamste werk af maakt, en tracht het voor de oogen in bequame woorden te vertooneu; waar van de verklaring machtig en natuurlijk is, zonder zich te verbinden, noch aan de zeden, noch aan de genegendheden, noch aan de redenkaveling van de geest; behalven als in 't gene dat se uitterlijk voortbren-
gen,

D I C H T K U N S T .

gen, en 't geenze in 't openbaar door woorden gemeen maken, en door de werken dieze aan de daden verknochten en doen vergezelschappen. De vergelijking in tegendeel overweegt de driften, het gevoelen en de zeden in baar uitwendige maar veel meer in baar inwendige schijn, en die met een kleed, dat een weinig duister is, bedekkende, geeftse die door zekere tekenen, die men verburgen mag noemen, te kennen, en die niet gelijk als het behoord kunnen begrepen worden, als door die alleenlijk, die met een goede wijze de eigenschappen en de verburge natuur van die dingen kunnen bekennen. Maar voor tegenwoordig de nabootsing achterlatende, zal ik mij aan de vergelijking houden, terwijl dat het voorwerp is daar ik van voorgenomen heb te spreken. Gij moet dan weten, dat gelijk als men het menschen leven op twee wijzen moet aanschouwen, ons de vergelijking het eene en 't andere afbeeld. Want wij verstaan gemeenelyk door den mensch, een 't samenvoegsel van lichaam, ziel en geest, en noemen het menschelyk leven 't gene hem het bequaamsst en eigenst is, tot uitwerking van het welke ijder van zijn partijen arbeid, en deze wijze van verkreege volmaaktheid voortbrengt, daar zij van natuur toe bequaam is. Men moet somtijds niet te min door den mensch verstaan, niet het 't samenvoegsel, maar zijn edelste gedeelte, 't welk de geest is. Doch na deze leste betcikening, mag men zeggen dat het menschelyk leven bestaat in 't overdenken en in de slechte uitwerking, door middel van het verstand. Wel zeker zijnde

Vergelijkinge van de

dat op deze wijze, het menschelijk leven van't goddelijke mede deeld, en dat het hemelsch word. Van de aandachtig leven der menschen, is het blijspel van Dantes en d' Adijsséen ook een ander voorbeeld, in elk van zne deelen: daar bij ik noch voege, dat door d' Iliaden d' Eneas het burgerlijk leven omschaduw'd worden. Ewel deze leste, in't behoorlijk overwegen, een beqmer t'samenvoeging van daden en overdenkkinger. Maar gelijk den overpeinzende mensch de eenigl. bemind, gelijk als de bezige zich gemeenelijk in gezschappen verheugd, zoo komt het daar van daan, Dantes, en Uliesses, in zijn vertrek, van Calipso, leen verzierd worden, en niet van een groot getal logsvolk vergezelschapt, in plaats dat men Agamnon en Achilles op een andere wijze in Homerus besceven vind, die den eenen Veldbeer van't grieksche ger, en d' andere het Hoofd van verscheide Mirdoonse Troeppen maakt. Hier in bevestigende; dat Eneas in het oorlogsveld was, en dat hij andere burlijke daden deé, hem Virgilius nooit alleen vertoo maar wanneer hij hem in de helle en in de Elizeesche den doet dalen, dan geeft hij hem niemand om te verzelschappen, zelf niet zijn getrouwen Achates, ho hij gewoon was hem weinig met het gezicht te verl. Alzoo is't niet zonder reden, dat den Poeët hem zierd alleen te zijn, aangezien dat ons door zijn reizgebeeld is, een overdenkinge van moeiten en vergege'die voor de zielen in het andere leven bewaard

D I C H T K U N S T.

den. Elders is de uitwerking van een aanmerkenfwaardig verstand, dat in een eenige macht bestaat, veel bequamer door de daad van een vertoond, die in plaats dat de regerende uitwerkingen, die uit andre machten van de ziel voortkomen, die als de inwoonders van een eendrachtige staat t'samen gevoegd zijn, zoo wel door een daad alleen niet kan uitgeleid worden, daar verscheiden niet t'samen bezich zijn tot een zelf einde. Gelijk als ik mij dan aan deze reden en voorbeelden verbonden heb, zoo heb ik noodig geoordeeld de vergelijking van mijn Poëzij te stellen, na den zin die ik u hier na zeggen zal.

Door het Leger dat men hier van verscheide Prinssen en Christen Soldaten t'samen gevoegd ziet, verstaan ik den waren mensch, die ook van een lichaam en een ziel t'samen gevoegd is; daar in aan te merken is, dat deze niet eenvoudig maar in verscheide machten verdeeld is. Door Jeruzalem, dat een sterke Stad is, om dat se legt op eenen hoogen berg, en't gene het doelwit en het einde van al de moeiten en aanslagen van het Leger der geloovige is, word ons aangewezen, de burgerlijke gelukzaligheid die een Christen mensch voegd, gelijk wij hier na toonen zullen, 't welke een goed is, daar mij de verkrijging wel bezwaarlijk afschijnt, om dat men het niet vind als op de hoogste en moeilijkste bergtop van de deugd, daar alle heerschende zaken als na heur roof op toeleggen. Godefrooy die Veldheer van al deze Benden is, bekleed hier de plaats van het verstand, en bijzonder

Vergelijkinge van de

van de gene die alleen de noodwendige dingen niet overweegd, maar ook de gene die de verandering onderworpen zijn, en op verscheide wijzen kunnen gebeuren. Dat hij zelve, door de wille Gods en het algemeen bestemmen der Christen Prinssen, tot Hoofd van dezen aanslag verkoren is, om ons te doen zien dat God en de natuur aan het verstand een opperbeerschappij, over het lichaam en de deugden van de ziel gegeven heeft, dewelke zij volkomen beheerscht. Aangaande Reinout, Tankredo, en de Princen haar spitsbroeders, zij betekenen de andere machten van de ziel en het lichaam der soldaten, die niet van het alderedelste zijn. Nu om dat de misslagen van de menschelijke natuur en de bedriegerijen van die haar vijand is, beletten dat den mensch na zulk een groote gelukzaligheid niet kan vertoeven, zonder inwendig verscheide tegenstrevende driften te gevoelen, noch zonder van buiten veel beletselen in zijnen weg te vinden; alle deze dingen worden teffens door de gemeene kunst aan de Poëten bedied. De dood van Suenes en zijn medegezellen, ver van 't Leger gebeurd, vertoond ons het verlies dat den mensche aan zijn vrienden en uitwendige goederen lijdt, het welk het spoor tot de deugd is, en diend om haar op eenige wijze gelukkig te maken. De Legers van Affrijke en Aziën, daar de verwoesting der oorlogen uitvolgen, zijn geen andere dingen als vijanden van het menschelijk leven, en de toevallen van de tegendeelige fortuin. En zoo 't vereischt om tot d'inwendige beletselen voort te gaan, dan word ons door de dwaze liefde

D I C H T K U N S T.

*liefde van Tankredo en de andere Ridder's, die deze ge-
 vaarlijke drift van Godefrooy verwoerden, en desgelijcx
 door de spijt die Reinout van zynen aanslag weerhield,
 geleerd de gevaarlijke voorwaarden, die twee moeilijke
 driften, te weten de wellustigheid en de gramschap, die
 tegen haar opstaan, smeden. De Duivelen, die onder
 elkanderen raadslagen om d'overwinning van Jeruzal-
 lem te beletten, vertoonen haar eigen zelve. Zoo veel
 te meer om dat het haar gewoonte is, haar hier beneden
 tegen ons geluk te stellen, op dat het ons voor geen ladder
 zouw dienen om ten Hemel te klimmen. De twee Toove-
 naars, Ismenes en Armijde, vervloekte dienaars des
 Duivels, die tot een binderpaal aan de Christenen wape-
 nen trachten te zijn, vertoonen de verzoeking'en, die
 voor de twee machten der zielen, daar de zonden uit
 voortkomen, geduurig lagen leggen. Ismenes word voor
 die aard van verzoeking'e genomen, die door valsche in-
 drukkingen, het ware gevoelen dat men van de deugd
 heeft, zoekt te bedriegen. Armijde is een ander, die het
 lokaas voor de macht toond die men lust beet, zulkx dat
 door haar middel, de dwalingen van het gevoelen en van
 deze laatste, van de lust, voortkomen de bezweringen
 die Ismenes in 't Bosch doet, daar hij het gevoelen door
 ijdele spoken bedriegt, is een voorbeeld van de valsheid
 der redenen d'overstemming, die in dat bosch geteeld
 worden, dat 's te zeggen in de verwerde verscheidenheid
 der berichten der overredding, en der menschelijke re-
 denkaveling. Nu alzoo het de gewoonte der menschen is,*

Vergelijkinge van de

d'ondeugden te volgen en van de deugd te vluchten; 't zij dat hem de arbeid en de gevaren onverdragelijke lasten schijnen, of dat hij, op het voorbeeld van Epikuur en die van zijn schole, het opperste geluk in de wellustigheid steld, dit is d'oorzaak daar van dat de betoovering dubbel is. Het vier, de draainwinden, de duisternisse, de wanschepsels en anderediergelijke spoken, leeren ons; dat de eerbare moeilijkheden en de eerlijkste gevaren, niet zonder wolken zijn die ons trachten te verleiden, bedekkende het quade met een bedriegelijken schijn van 't goede. Men kan het zelve zeggen, van de bloemen, fonteinen, stroomen, speeltuig, en de schoone nimfen, waar door men de sluitreden verstaat, die onder valsche verwen trachten om voor waar te doen gaan, het vermaak van het gevoelen en der wellusten, die niet dan een oogeblik duuren.

Dit zal genoeg zijn, zoo mij dunkt, aangaande de beletselen die den mensche in het uitwendige en buiten zijn zelve vind. Want hoewel dat hier dingen zijn daar de vergelijking niet in 't lang genoeg uitgedrukt is, evenwel zal 't niet moeilijk zijn te vinden, voor den genen die het zal willen zoeken, in den weg van zijn beginselen. Laat ons nu zoo wel tot d'inwendige als uiterlijke hulpmiddelen voortgaan, waar door den mensche de beletselen die zich tegens zijn voornemens stellen, te boven komt en gelukkig tot die begeerde gelukzaligheid geraakt. Het diamante Schild, 't gene Reinout voor de verdading van Godefrooy bedekte, daar bij moet men verstaan

D I C H T K U N S T.

verstaan de bijzondere bijstand die God den genen doet, die hij in zijn bescherming liefd te nemen. Aangaande de Engelen, zij verbeelden nu de hulp van boven en dan weder de goddelijke inblazingen, afgebeeld door den goeden raad des Kluzenaars en door den droom van Godsfrooy. Dezelve Kluzenaar, die tot Reinouts bevrijding twee boden tot den Konstenaar afvaardigd, is een kenteken van de boven natuurlijke kunst, die men door een bijzondere genade van de dingen heeft, gelijk als den Konstenaar ook een andere van de menschelijke wijsheid is, van de welke, en van de kennisse der natuurlijke werken, en van haar onnavolgelijke hoofdstukken, in onze harten voortteelen en wortelen de rechtvaardigheid, de matigheid, de grootheid van de moed, de verachtinge des doods, en alle andere deugd samezeden; daar zekerlijk de overdenkingen den mensch uitnemende in dienen kan, om veel waardiger te arbeiden als hij tot de uitwerkingen komt.

Na de verziëring, die na al deze dingen volgde, word gezegd dat den Konstenaar, die een Heiden van geboorten is, tot het Christen geloove door den vromen Kluzenaar bekeerd was, en dat hij zijn eerste hoogmoedigheid neerleggende, zoo quaden gevoelen van zijn wetenschap had, dat hij zich aan het oordeel van zijn Meester gedraagt. Omte toonen dat van oude tijden, de Filozofje der Heidenen in Egipten en Grieken sproot, van daar zij tot ons overquam, met een grooten laatlundheid van haar zelve, vergezelschapt met ongeloovigheid,

Vergelijkinge van de

wijheid, eergierigheid, en een onbepaalde opgeblazenheid; maar seder dat sant Thomas en andere geleerden der Kerke, haar vernietigden, en leerling en dienstmaagd der Godgeleerdheid maakten, wierdse geestelijk en zedig, tot op het uiterste punt van niets onbewust te durven bevestigen, tegen't gene dat van boven aan haar Meestres geopenbaard is. Het is ook niet zonder reden dat'er gezeid is, dat dezen Konstenaar niet kon gevonden worden, noch veel meer weergebrocht, als door den eenigenraad van den Kluzenaar; om ons te leeren, dat de genade van God niet altijd zonder middelen in den mensche, of door ongemeene dingen; maar dat zij meenigmaal door natuurlijke middelen werkt. Volgens dit is het wel redelijk dat Godefrooy, die wij gezeid hebben een voorbeeld van't verstand te zijn, om dat hij in't stuk van godsdienst en medeliden, alle de andere te boven ging, bijzondere gunsten en genaden ontvangt, die aan niemand als aan hem geopenbaard worden. Wanneer het geschied dat de menschelijke wijsheid, door de kracht van boven geleid zijnde, de gevoelijke ziel van het quade verlost, en die de deugd der zeden inboezemt. Maar om dat dit niet genoeg was, is't om die reden dat den Kluzenaar Peter, Godefrooy en Reinout biecht, hebbende van te voren Tankredo bekeerd. En zoo veel te meer, om dat die zelve Reinout en Godefrooy de voornaamste Helden der Poëzij zijn, zal het mogelijk den Lexer niet onaangenaam wezen, dat ik eenige dingen, die ik gezeid heb, weer van stip tot stip herhale,

D I C H T K U N S T.

berhale, om haar den zin van de uitlegging, die onder 't deksel van hare daden verburgen is, te ontdekken. Men moet dan weten dat Godesfrooy, die ik de eerste plaats in mijn werk geef, in verscheide plaatsen daar ik zeg, dat hij den Scepter zwaaid, en dat hij de ziel en het leven van 't Leger is, het verstand betekend, gelijk ik daar strax getoond heb. En zoo ik het leven noem, is uit oorzaak dat onder de edele machten van de ziel, ook d'allerminste begrepen zijn. Na Godesfrooy stel ik Reinout, die de tweede in waardigheid is, en die volgens dien in de vergelijking in een plaats bekoord gesteld te worden, die hem eigen en bequaam is. En zoo 'er verschil is om te weten welk dat deze macht van de ziel is; die de tweede plaats heeft, dat zal niet moeilijk vallen, indien men aandachtig overweegt 't gene ik zeggen zal. Men noemt het gramschap, deze macht van de ziel, die haar 't minste van de edelheid van 't verstand afbegeeft. Mogelijk heeft hierom ook Plato schijnen te twijffelen, of zij van de reden verscheiden, of wel een zelve zaak met haar was. Maer d'ondervinding doet zien dat zij bekoord, of dat zij bekoord te wezen aan de ziel, 't gene dat de Hoofden aan 't oorlogsvolk zijn. Want gelijk het de plicht der soldaten is, aan den genen die de kunst van heerschenkan, te gehoorzamen en tegens de Vijanden te strijden, alzoo voegd het de toornige macht, als ten strijd afgerecht zijnde, haar tot voordeel van de reden tegen de begeerlijkheid te wapenen, en deze geweldige en razende drift, die haar aangeboren is, te gebruiken,

Vergelijkinge van de

ken, om al het gene dat haar geluk krenken kan, uit te roejen. En zoo't gebeurd dat zij de reden niet gehoorzaam is, en dat haar eigen tocht haar vervoerd, alsdan wederstaat zij de wellustigheid niet, maar zij wapend haar veel eer tot heur voordeel: hier in een quade wachtbond gelijk zijnde, die de schapen verbijt, in plaats van op de dieven toe te vallen. Maar hoewel dat deze deugd, die van zich zelve geweldig en onoverwinnelijk is, niet geheel door een eenigen Ridder betekend kan worden, niet te min is 'er Reinout het voornaamste voorbeeld af. Ook geeft hij 'er proeven van, wanneer hij in het lijfgevecht tegen Soliman, de palen van de wraak te buiten gaat, en dat de liefde hem in een uitsporigheid werpt ten dienste van Armijde. Gelijk als men in tegendeel bemerken kan, op wat wijze zijn gramschap door de reden bestierd word, wanneer men hem de betoovering van 't Bosch ziet te niet doen, de Stad van Jeruzalem bestormen, en het Leger der Vijanden verstrooijen. Zijn wederkomst en zijn verzoening met Godefrooy, betekenen dan eigendlijk d'onderdanigheid, die het gramstorig deel aan het redelijk gedeelte schuldig is: daar in voornamelijk twee dingen aanmerkenswaardig zijn; het eene dat Godefrooy zich tegen Reinout met een beleefde en eerlyke zedigheid, als Overbeer betoond; 't gene ons leerd, dat de reden over de gramschap, niet volkomendlyk maar beleefdelyk, gebied. Gelijk als in tegendeel, wanneer die zelve Godefrooy hem hoogmoedig betoond in het vangen van Argiljan, door welk middel hy het oproer

D I C H T K U N S T.

intoomd; waar door ons bewezen word, dat de macht van de ziel over het lichaam is koninglijk en volkomen. De andere zaak die ons ondekt is, en die ik een groote overweging waardig achte, is gelijk als het redelijk gedeelte, dat van het verstoorde, de daden niet moet uitsluiten (daar in de Stoische grootelijcx gemist hebben) noch haar ampt ontnemen, om dat zulk een onrechtvaardige beneming, recht tegen de natuurlijke rechtvaardigheid strijden zouw; maar haar veel eer in de hoedanigheid van medegezel daar van dienen; alzoo moest Godefrooy zelf niet de wonderen van 't Bosch beproeven, noch hem de andere ampten, die Reinout behoorden, toe-eigenen. Daar door men zien kan, dat de kunst van den Poëet niet zoo groot zouw geweest hebben, en dat het onder de regering zijnde, bij zich zelve minder zorgvuldig, als hij wezen maet, zouw getoond hebben, hem het noodwendige tot een doelwit voorstellende, indien hij Godefrooy alleen, 't gene noodwendig in de belegering van Jeruzalem was, had laten doen.

Tegens de reden die ik daar gegeven heb, strijd geensints 't gene dat Hugo zaid, wanneer bij Reinout en Godefrooy voor twee gelijkenisse, van het redelijke en vergrippingende deel steld, vergelijkende de eene bij 't Hoofd, en d'andere bij de rechte Hand. Want zoo wij gelooven 't geen 'er Plato afzaid; het hoofd is de zetel van de reden, en zoo de rechte hand de gene niet van de gramscap is, dan kan men ten minsten niet loochenen dat het haar voornaamste werktuig niet is. Maar om tot het

besluit

Vergel. van de DICHTK.

besluit te komen, dat Reinout en alle de andre Ridderſ we-
 der in't Leger keeren, door een bijzondere genade van God
 en een menſchelijke voorzienigheid, die haar heur Veld-
 beer doet behoorzamen, wil zonder twijffel beteikenen,
 dat zoo dikmaals als het gebeurd dat den menſch in ſtaat
 van de natuurlijke rechtvaardigheid gebrogt is; of dat de
 opperſte machten gebieden gelijk zij behooren, en de min-
 dere aan die van boven behoorzamen, als dan is't zeker-
 lijk dat'er geen meer bet ooveringen in het Boſch zijn, dat
 de Stad gewonnen, 't leger der Vijanden vernield is, en dat
 al de voorgaande moeilijkheden, die van buiten verſchenen
 geen meer plaats kunnen grijpen; 't welk ook veroorzaakt
 dat al de beletſelen eenmaal wech genomen zijnde, den
 menſche geheel de gelukzalige regeringe geniet. Maar
 door dien't niet wezen moet dat zij het laaſte doelwit der
 Chriſtenen zijn zouden, wier gedachten en voornemen
 veel hooger moeten gaan, hierom is't dat den deugdelijken
 Godefrooy, zoo zeer niet begerig is om het aardſche Jeru-
 ſalem te verkrijgen, om alleenlijk het aardſche gebied te
 hebben, als om den Godsdienſt te verkondigen, en aan de
 Godvruchtige Pellegrims den weg tot het heilige Graf
 veilig te maken. d' Aanbidding van Godefrooy maakt dan
 het beſluit der Poëzij, om ons alle in't gemeen te leeren, dat
 t'elken maal als het verſtand zich vermoeid vind van de
 moeilijkheid der wereldſche zaken, het eindelijk zijn ruſt
 in gebeden en in d' overdenkingen der goederen van d' an-
 dere Wereld, die onſterffelijk is, moet ſtellen, en diemen de
 volheid van alle onvergangelijke gelukzaligheden mag
 noemen.

Op de vertaalde
G O F F R E D O,
V A N
T O R Q U A T O T A S S O.

*Eemt dan mijn wellust eens begin?
En is het deinzend uur geboren,
Waar op ik TASSOOS Zangheldin
In't Nederlands zal zingen hooren,
De brave GODEFROOY, wel eer
In't veld, voor zijn gekruisten Heer?
Gevoel ik reeds het heilig zoet,
Waar mee die gadelooze Schrijver
Een Ziel, die hem kan vatten, voed,
En swelt mijn opgepersten ijver
Noch driftig niet tot een geluid
Van vreugd, en Zegevaarzen, uit?
O ja. Indien ik ooit mijn pen,
Bez.wangerd van genegendheden,
Tot lof van groote Dichters, en
Vergode vriendschap heb versneden;
Zij voeg'er nu gediensstig na'et
Bekende lof van mijn TORQUAAT.
Torquaat, wiens penne, met het zwaard,
En Godfrides Lauwerbladen*

Zich wonderlijk verevenaard:¹
En maakt het moeilijk te raden,
Wie van dien Krijg meer lof verzeld,
Dieze eertijds voerde, of nu verteld.
Al is die groote Vorst bij geen
Ook groote Vorsten t'saam te noemen;
Torquaat is ook zoo ongemeen
In zoo een groote Vorst te roemen;
Dat even zijn welsprekendheid
Zoo groot is als zijn fier beleid.
Hij houd ons aan geen sufferij,
Of ongelooflijkheid gebonden.
Van lamme of zotte Poëzij.
Hij paart de waarheid aan't doorgronden
Der wellust, die ooit hooge Ziel
Tot onderhouding best gevoel.
Wie zoekt, door wijze dapperheid,
Voor al godvruchtig te regeeren,
Een volk, niet min door onderscheid,
Van aarten ongelijk als kleren?
Hij mag zich hier gedragen an
Een Veldheer, die't hem lceren kan.
Wie drijft een lust tot glorië aan,
Door't bloedig ampt der Ridderfchappen;
Rinaldo zal hem vooren gaan:
Of volg'd hij liever maagdestappen,
Klorinde is hier, die Maagd en Man,
En spooren, en verwaren kan.
Wie eifcht een les van ware Trouw,

Hij zal z' in Odoardo vinden,
 En in zijn trouwe en dappre Vrouw:
 Ook in Sophronij en Olinde,
 Dat edel paar zoo trouw als fier
 Onscheydelijk tot in het vier.
 Wie heeft vermaak in trage gunst
 Van minzame herten t'overwinnen;
 Hier leerdme vrijen na de kunst.
 Zie hier, door wat voor slach van minnen
 Erminia 't volherden vind
 Daar zij Tankredi mee' verwind.
 Wat oog is gerig, om een beeld
 t'Aanschouwen, daar van alle zijden
 't Volmaakfel der natuur in speeld,
 Het ga zich weiden in Armijde,
 En schemere aan die schoonheid, geen
 Geboremens, als haar gemeen.
 Wenst iemand buiten zijn gevaar
 Ervarendheid in oorlogslagen;
 Hij kan mijn Helledichter naar
 Het oordeel van Raimonde vragen!
 Daar is een rijp vernuft, gespits
 Op alle slach van oorlogslust.
 Is ergens taay verstand belust
 Te weten, wat in aardse dingen,
 De hel'sse boosheid opgerust
 Tot bijstand van'er gunstelingen,
 En't al ontzettende gezag
 Tot hulpe van zijn keur vermag;

Hij zie'er *Hijdraotes* macht,
Argante, *Soliman*, *Ismene*,
En't woedig op de been gebragt
Gants Oosten onder *Emirene*,
Door duivelse ijver, voor de *Wet*
En haar beminden *Mahomet*:
Hij zie'er, tot verwijt der *Hell*
Met duizend benden aangespannen,
Gods Heirgeleider *Gabriël*
De boosheid in'er afgrond bannen:
En door *Goffredo*, *Christus Held*,
Egiptens Standert neergeveld:
Hie zie'er eindelijk, al wat
De wijze God, zoolang te voren,
Tot vrijdom van zijn heil'ge Stad,
Door *Christevorsten* had beschoren:
En wijte geen geluk, maar hem
't Veroverde **JERUZALEM**.
Zoo vloeid mijn *TASSOOS* overvloed,
Door wensch en keur des meestbeminden
Vermaak van ijdereens gemoed.
Zoo kan m'het al in *TASSO* vinden:
En al, te wonder boven dien,
Volmaakt bij hem verhandeld zien.
Men reyst'er, blijft'er, denkt en leest:
En stuyft van onder op na boven,
Met d'overal verrukte geest,
Door hemelse, hel'sse, en Vorsten Hoven,
Door Aarde, Water, Locht en vuur,

In 't meest verborgen der natuur.

Men gruwt, voor 't geen hij gruwzaam noemt.

Men doemt de zonde, op zijn verfoejen.

Men liefst de schoonheid die bijroemt.

Zijn aandacht doet d'eerbieding groejen,

Daar ijder kenbaar eert, en vreeft

De Godheid, dieme bij hem leeft.

Dan is zijn Boek, reeds meer geen Boek;

Maar, in zijn wezendlijk bekooren,

Veeler een levendig bezoek

Van doen, bewegen, zien, en hooren,

En al de tocht, begrepen in

't Gevoelig waar van ziel en zin.

Gij, ô gelukkig Vaderland,

Van zoo een wonder aller tijden,

Is 't wonder, zoo wij dat Verstand,

Gebonden aan een Taal, benijden,

Bij u wel, maar misschien niet veel

Verstaan bij 's Werelds beste deel?

Toskane, noch geheel alleen

Italie kan toch TASSO vatten.

Zijn schoone Geest moet, algemeen

Met ongemener glorië pratten.

't Is TASSOOS glorië niet, waar van

't Gemeen zijn ict vermindren kan.

Hoewel de schaarsheid dikwils doet

De prijs van Kleinoodien verswaren.

't Uitstekende blijft altijd goed.

Men kan de stralen niet bewaren

Der Zon, die ijder is gemeen,
En nochtans waard bij ijder een.
Misgun ons dan niet een vermaak,
Dat hem geen mocite doet vervelen,
Die aanzijn Landsluy, in'er spraak,
TORQUATOOS vruchten mee komt deelen:
Bedank veel eer den arrebeid,
Die dus uw Dichters eer verbreit.
Maar, groote Ziel, gij, zoo't u lust,
Met noch iet werlds te bemoeijen,
Zie eens van boven, daar gij rust,
Uw eeuwige eer hier onder groejen:
En vest, in dat oneindig schoon,
Noch deze parel aan uw Kroon.
't Is niet genoeg in's moeders Taal
Den prijs zijn Borgers af te halen.
Een Dichters eer bangt t'eenemaal
Aan't oordeel van verscheide Talen:
Daar DULLAARDS ijver, aangemaand
Door gunst, u reeds den weg toe baant.
Zoo dan de Ziel van Gods Soldaat
Zich aan'er Heldendadezinger
Ooit plichtig dankbaar hooren laat;
Zoo dank hem meé, die niet geringer
Aan zijn vertalen u verplicht,
Als gij GOFFREDO aan uw Dicht.

L. JORDAAN.

Op

Op
TORQUATO TASSOOS
Verloste
JERUZALEM:

Vertaald door
J. DULLAART.

*DE dubble Zwaan, die Griekse en Roomse
Dichters kroonen,
Homeer en Maro wierd ten hemel toe
geacht,*

*Om dat haar Luit, met meer dan aangename toonen,
Voor eeuwig heeft bezield d'aaloude wapenkracht,
Daar't Aziaanse bloed, en't bloed van't schoon Europe
Tien jaren heeft gevloeid voor't Slot van eene Stad.
Dus kost dat schoone Kind den muil des Nijds ontsloopen,
Onsterflijk zijn, zoo lang men iet onsterflijks had;
De Xanth en Zimoïs haar Troje noch omringen,
De hooge Sceésche Poort noch overende staan.
Hier komt nu een TORQUAAT wat ongemeender zingen,
En in't nieuw Latium d'Eóólsche Cijter slaan;*

Niet hoe het Heidendom heeft lijf om lijf gestreden,
En Rijk om Rijk gewaagd, voor een ontschaakte Boel.
De vrome GODEFROOY in 't barnas toegereden,
Verlost de beilge Stad van d' Aladijnse Stoel,
En kapt op d' Indiaan, en Pers, en snood Barbaren,
Ten dienste van d' Oppergod, en Zijn gekruisten Zoon.
Hij stormd verwoed op haar verwoede Heijerscharen,
Op dat geen booze Draak meer heersche op Zalems
Troon.

Hoe prachtig weet TORQUAAT zijn GODEFROOY te
malen,

't Geloof en 't Ongeloof te stellen in een perk,
En schoonder dan de Zon op Libanon doen pralen,
Het Heir, daar 't al voor zwicht, wijl 't dingt om
Christus Kerk.

Hij mengd de zoete liefde in d' edle Helderzangen,
Hij voegd de groote Mars bij Anadiomeen.

Tankredo blaakt op 't bloos van Maagd Klorindes
wangen,

Terwijl 'er voor de Stad zoobloedig werd gestreên.
Die dappre Krijgsheldin komt haar in 't barnas toonen,

En sart Tankredo uit; gelijk Penthezile
Voor Iiion, en haar gemaanschilde Amazonen
Met bijl en beukelaar, de trotse Achilles dee.

Tankredo drukt het zwaard in 't hert van zijn Klo-
rinde,

Hij zuigt de siere Zicl uit haar bebloede wond,
En kust, en drukt, en weend op 't Lijk van die bij minde
Als ook Achilles op 't schoon Amazoontjes mond.

Gelyk

Gelijk de Griekse Zon, nooit zat van heete slagen,
Den grooten Hector, na veel slagen, heeft gevelde;
Zoo doet Tankredo, wien Argant vaak uit quam dage,
En meesterd Aladijn zijn besten Oorlogsheld.

Maar Reinout hangt mee aan Armides roozelippen,
Als een verwonne Slaaf der schoone Tooveres;
Hij zit haar stadig op den tabberd en de slippen,
En blust zijn oorlogsgloed in dees Krijgsmeesteres.

Zoo raakt de felle Leeuw wel voor een wijl aan't slapen,
Zoo word Alcides vacht een deksel van de min,
En schept nu lust voor helm, en knods, en speer, en wapen,
In zijn Lardaansche Nimf, der Lyden Koningin.

Zoo word Ulysses van zijn Hof en Volk gebouwen,
Terwijl hij zorgloos speeld in Circes laffe schoot,
Zoo duikt den Vijand voor den Held, den Held voor
Vrouwen,

En't volk is klein dat staal, bij't geen dat liefde bood.
Nu Reinout blijft niet meer, gelijk hij plag, verwonnen,
Hy vraakt de geile Kol, en spant weer moedig aan.
Hij wil met GODEFROOY zijn draad zien afgesponnen.

En, als een kopre zuil, voor't heilig Kruischild staan.
De Wreedaard sneuveld met zijn belsche Legerbenden,
Met zijnen Zoliman, Adrastes en Argant,
Tot d'overige van't hertnekkig volk erkenden,

De hooge Majesteit verkracht in't heilig Land.
Zoo doet de Dondergod, die hem wil tegenkanten,
En met de verssenen aan zijnen prikkel stoot,
Vernielen met zijn Heir, en snoode Lijstrawanten.

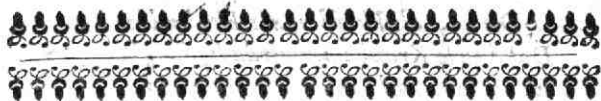
Maar Christeprincen was uw ijver nu zoo groot,

Daar zou geen Ottoman, met blauwe Hemelmannen,
Getulband en geschild, op uwe grenzen staan,
Te water en te lande uw edle Leger vanen,
Zoo slecht doen strijken voor den norssen Traciaan:
Het uwe was het uwe, en 't zijn niet meer het zijne,
Haar bloed was uwe roof, uw bloed niet meer haar
roof,
Gij heerschte in Edom, en in Jude, en Palestijne,
Ter eeren van 't geloof, in spijt van 't ongelooft.
Men zouw het heilig lof in Zalems Tempel zingen,
Daar zou geen Mahomet meer Overpriester zijn.
Zoo ver de zwarte Zee haar golfen baren springen,
Tot aan de groote Stad van Keizer Konstantijn.

J. CABELJAU, J. C.

Op

Op het
V E R L O S T E
J E R U Z A L E M,
V A N
T O R Q U A T O T A S S O :

Vertaald door
J O A N D U L L A A R T .

*O*nkundige oogen, wend ter zijden,
Gij mogt, met uw verminkt gezicht,
Op minder lichten afgericht,
Dit wijze Heiligdom ontwijden.
Her is het niemand toegestaan,
Als Iebus grootste Voesterlingen,
Die in 't geheim der Langkunst dringen,
Den grooten TASSO nategaan,
Daar hij voor Zalems hooge wallen,
Ontheiligd door den Zarazijn,
Den Tulband van Vorst Aladijn,
Voor GODEFROOY ter neer doet vallen.

Die

Die hij, als Hoofd van't Heldendom,
 Dat d'oude Kruisbanier verdadigd,
 En onverzaagd, maar ook bezadigd,
 Vol vuur van heilige ijver glom,
 Verbest op Klios Oorlogsnaren.
 En mengeld edel bloed met stof,
 En laf verwijt met Heldenlof,
 De Lijkcypress met Lauwerblâren;
 En dulheid met voorzichtigheid,
 Geluk en ongelukkig strijden,
 Op d'aard te gaan, te paard te rijden,
 En wat in wapenhandel leid.
 Dan is'er zoo veel kracht gelegen
 In zijn verheve stijl en zwier,
 Als in het Loreinooisch Rapier,
 Of 's woesten Argants fieren Degen,
 Wiens trots Tankredoos arm beslecht.
 Tankredo, zoo verliefd van zinnen,
 Och was hij minder in het minnen!
 Of min op't vechten afgerecht!
 Hij had Klorindes strijdbaar leven
 Zoo lichtelijken niet gewaagd,
 Of haar verhaaste dood beklaagd,
 Nock zich den rouw ten prooy gegeven.
 Wie hier zijn minziek snikken hoord,
 Ziet van Apollos wijze lippen
 Een klagt om't Lauwermeisje glippen,
 Op Peneus vaderlijken boord.

De Min die strijd ook onder't strijden,
 En't Musje nesteld in't helmet;
 Maar wie op Reinouts minnen let,
 Die leerd de Min zijn kracht belijden,
 En ziet zijn beeld op't aangezicht:
 En Reinouts schild met mirth bestooken,
 Die in Armijdes schoot gedookten,
 Vergeet zijn ridderlijke plicht:
 Terwijl zij met Klimop het lemmer,
 Dat nimmer geengeweld en lee,
 Bewoeld in d'opgepronkte schee,
 En temd den fieren Heldentemmer.
 JERUZALEM dat wacht u al,
 O Held, die met bebloede handen,
 Den trotsen Koning aan moet randen,
 En planten't Kruismerk op de wal.
 Zoo word het heilig Land verkregen.
 Zoo word een Oorlog afgedaan,
 Om weer een Oorlog aan te gaan,
 Tot dat den tijd, en Stad, en degen,
 En Helden, in het stof bedekt:
 Maar TASSO, boven Stad, en Helden,
 Die Oorlog, Min, en Zegen melden,
 Een andre muur om ZALEM trekt,
 Bepaald van's Werelds wijsste palen;
 Daar nooit vermaledijde hand
 Des Zarazijns, zich tegen kant,
 En daar den tijd in't graf moet dalen.

O grijze Ismeen! betooverd vrij,
En grond, en bosch, en kruid, en looren,
Hij kan de wijste zelfs betooveren,
Hoe zoet is deze tooverij!
Tot noch toe was ons Taalgenooten
Bedekt dit kostelijke pand;
Gelijk een bellen Diamant,
Die in zijn bolster leid besloten.
Nu komt een Pen, in Taal doorweekt,
Getrokken uit de Fameschachten,
Die TASSO om den Aardkloot bragten,
Waar door hij zuiver Neerlands spreekt.
Hier derf ik nu den Lezer noden:
Maar weest eerbiedig in't onthaal,
Wij spreken enkle menschen Taal,
Doch dit's een Taalman van de Goden.

H. DULLAART.

TOR.

D R U K F E I L E N ,

aldus te verbeteren.

Blad,	Regel,	Voor	Leest.
20:	21	of terstond in liefde	of hij brand terstond
24:	6	iets geen [brand	iets 't geen [in liefde
25:	21	Garmer	Garnier
26:	11	smert af gevoeld	smert niet af gevoeld
129:	11	wanneer de Zon	wannecermen de Zon
149:	21	't been hij	't geen hij
160:	3	en en	en
165:	25	opgelazen aard	opgeblazen aard
184:	21	billijke tekenen	blykelijke tekenen
197:	1	dat duizen	dat duizend
204:	3	de de	de
254:	25	overwinnaar	overwonnen
267:	10	eertijds	eertijds had
270:	11	Godefrooy	Godefrooys
298:	25	vol von	vol van
310:	27	leefden	te leven
316:	24	sch onste lasten	schoonste ampten
344:	12	ve kroren	verkoren
407:	4	nit	uit
409:	3	Zouder	Zonder
447:	16	Aagant	Argant
464:	28	baar te klagen	baar te beklagen
497:	18	was vochtigheid	was de vochtigheid
524:	25	van tijd	die van tijd

Blad, Regel,	Voor	Leest.
541: 11	<i>Megere</i>	<i>Magre</i>
543: 21	<i>verkrögen wierd</i>	<i>verkrepen wierden</i>
-----: 22	<i>vernoeg</i>	<i>vernoegde</i>
544: 18	<i>die Zonne</i>	<i>die de Zonne</i>
614: 10	<i>Pontifus</i>	<i>Paus</i>
640: 8	<i>een tak</i>	<i>een tak der boomen</i>
650: 3	<i>den jongen</i>	<i>een jongen</i>
706: 9	<i>weet wat</i>	<i>weet niet wat</i>
723: 5	<i>Tankredo</i>	<i>Tankred'</i>
728: 2	<i>stoud</i>	<i>stond</i>
730: 23	<i>verteerdze</i>	<i>vertreedse</i>
764: 6	<i>was hem</i>	<i>was om hem</i>

De Letterfeilen gelieve den Lezer ten
besten te keeren

TORQ. TASSOOS
Verloste
JERUZALEM.

Het eerste Gezang.

I N H O U D.

God zend eenen Engel te Tortouze, een Stad in Surien gelegen, tot Godefroy, die hem vermaand, dat hij de voornaamste Kristen Princen zou vergaderen, en haar tot den togt aanmoedigen, alzo de Lente aanstaande was. Hij word tot Veldheer over 't geheele Leger verkoren; Algemeene monstering van 't volk, en optogt naar Jeruzalem.

GOD Zend een Engel uyt den Hoogen, na de Stad
Tortouze, in't Landschap van oud Surien gelegen:
Die Godefroy verschijnd, terwijl hij nedrig bad,
Om heilige Hemelhulp en overdierbre Zegen.

A

Hij

Hij openbaard zijn last: dies Godefroy terstond

*De Kristen Princen bij elkandren doet verzamlen,
En, door zijn wijzen raad, ook sluiten een verbond,
Daar hij tot Hoofd gesteld word uyt hun aller namen.
Men monsterd Volk bij Volk in het gezicht van hem,
Daar op zoo trekt men heen na't hoog Jeruzalem.*

IK zing de Zeeghaftige wapendaden van een grooten Held, die vol van Godvruchtigen ijver het heilige Graf van JEZUS CRISTUS ging verlossen. Maar eer hij zoo braven aanslag ten einde brocht, is het niet te gelooven, hoe veel tegenspoed hij in deze heerlijke overwinning leed. Echter was het te vergeefs dat de Hel haar daar tegen stelden, en dat het volk van Azië en Libien, onder een vermengd, zich tegens hem haar wapenden. Want alles kan niet hinderen als men de Hemel te hulp heeft. Ook stelden hijze niet alle onder zijn Banieren die hem in deze Reis navolgden: ô Zanggodin, die de verwelkbre laurieren van Helikon veracht, verciert uw hoofd met een onsterffelijke Kroon van Starren, u roep ik nu aan, deeld mij van uw heilige vierigheid mede, versterkt mijn stem en weest mijne gezangen gunstig. Ik bid u ook, dat gij't mij vergeeft, indien ik eenige verven bij de waarheid vermene, en zoo ik, om mijne schriften op te pronken, die zomtjids met eenige andere vercierselen,

ierfelen, als de uwe, vercier. Gij weet dat het volk garen loopt daar de vleiende Parnaffus zijn zoetste zoetigheid uytstort; en dat dikmaal de gene, die het quaaste te vernoegen zijn, liever de ware dingen smaken, wanneerze door de geestigheid der vaarzen daar toe gedrongen worden. Alzoo is men gewoon, om een kind, dat ziek is, een drank in te geven, den rand vanden beker met eenige zoetigheid te bevrijven. Ondertuffen neemt het de bittere nattigheid in, en verkrijgt door deze bedriegerij zijn gezondheid. Wel aan dan, kloekmoedige Alfonso, die de beletselen van mijn geluk gebroken en mij in behouden have gebrocht hebt, toen ik in't midden der klippen en baren, die mij beukten, op het uiterste was om van de Zee ingezwolgen te werden, doct mij de eer, ik bid u, deze schriften, die ik u op een wijze van beloften toewijde, gunstig t'ontfangen. Mogelijk zal 'er eenen dag komen dat mijn penne, als een voorteiken van het toekomende zijnde, het wagen zal om een langer werk haar t'onderwinden, daar uw uitstekende deugden haar alreede stof toe leveren. En zoo het ooit de geloovige Volkeren, van Jezus Christus, gebeurd, datse haar in zoo gerusten stand bevinden, en wederom ter Zee en te landen mogen gaan, om te verkrijgen dat Landschap, 't geen den wreeden Griekschcn Tiran onrechtvaardig van haar bezit; dan zal 't wel reden zijn, om hem zoo grooten roof uyt de handen t'ontrukken, datze

u Veldheer, op het eene en't andere Element, maken, na het voorbeeld van dien Zeeghaftigen Godefroy, daar gij de heerlijke daden van navolgd. Maar verwachtende tot dat geschiede, hoord mijne vaarzen, en bereyd u tot den slag.

De Kristenen hadden, sedert zes jaren, de Zee doorkruift met een machtig Leger, van voornemen zijnde in't oosten te gaan, om het heilige Land weder te verkrijgen. Alreede mochten zij roemen, datse stormender hand de stad Niceen veroverd hadden en door verassing Antiochien gewonnen, daarze haar sedert kloekmoedig hebben verweerd, tegen een ontallijk getal vijanden, die van Persen afquamem om die weder te verkrijgen. En boven al deze overwinningen; het veroveren van de befaamde Stad Tortouze. Wannéerze, door het strenge saizoen des winters, gedwongen wierden in heure winterlegeringen te vertrekken, tot de aanstaande Lente. Den eeuwigen Vader, ondertussen, die tot zijnen Troon het uitstekende deel des Hemels heeft, zoo hoog verheven boven den Starrekloot, als die is boven de diepste afgronden, sloeg zijn hemelsche oogen naar beneden, die, met een eenig opslag, terstond ontdekken al wat de wereld begrijpt, en't geen'er geschied. Na dat hij alle dingen wel bezien had, vestte hij eindelijk zijn gezicht op de Kristen Princen, en met die zelve oogen, die tot in de alderheimelijkste gedachten doordringen, bemerkten hij, dat den moedigen

Godefroy,

Godefroy, vol van vierig geloof, meer achten, dan de begeerlijkheden der ijdele eer en de schatten en rijken dezer wereld, zijn vierige begeerten, die hij had, om d'ongeloovige uit de heilige stad te verjagen. Maar in Boudewijn bespeurden hij een geest, die driftig na grootsheyd haakten, daar hij volkomen op hoopte. Hier bij zag hij dat het leven Tankredo tegen 't harte was, zoo veel smart en ongenuchten veroorzaakte hem een dwaze liefde, die sedert weinig tijd hem bezeten heeft. Maar in Boehemond bespeurd hij, dat die zijn gedachten nergens toe aanwend, als om hem in zijn nieuw Koningrijk van Antiochien te bevestigen, waar toe hij goede wetten zoekt in te voeren, en t'effens goede kunsten en tucht in gebruik te brengen; en boven al om dit ongeloovig volk het ware Kristelijke geloof in te scherpen. Reinout is de leste die zich voor zijne oogen vertoon, met zulken krijgslust, dat hij van ledigheid onverduldig is. En zoo hem yets queld, het is noch de liefde tot rijkdommen, noch d'eergierigheid tot scepters, maar d'eenige begeerten die hij heeft, om eer door de wapenen te verkrijgen, daar hem den kloekmoedigen Guelfus vieriglijk toe aanprikeld, wiens onderwijzinge hij altijd navolgd, en onderwint zich niet te bestaan buiten 't voorbeeld van zijn brave daden.

Den eenigen Monarch der Wereld, hebbende aldus in 't binnenste van 't voornemen dezer Ridderen

ingedrongen, riep tot zich, uit het midden van de reien der blinkende Engelen, Gabriël, de tweede van de eerste orden der Serafijnen, want hij den getrouwen bediender tuffen God en zijn uitverkoren Zielen, welke hij een aangename bode is, om dat hij hier beneden de wetten verkondigd, die daar boven gemaakt zijn. Wel op, sprak hij tot hem, gaat terftond naar Godefroy, en vraagt hem, van mijnen wegen, hoe dat het komt dat hij de volvoering van zijnen aanslag dus lang uitfteld, en waarom hij voortaan den oorlog niet vernieuwd, om mijn Jeruzalem van de tierannijen der ongeloofige te verlossen? Zegt hem, dat hij al de hopmannen in den raad doet vergaderen en dat hij de flapften onder haar, tot zoo grooten aanslag, aanmoedig; dat ik hem hier boven tot haar Opperhoofd verkoren heb, daar hij daar beneden voor zal erkend worden, en dat ik verfta, dat hij in dezen oorlog zal gebieden over de gene die noch korts zijne Spitsbroeders waren.

Dit gezeyd hebbende, bereiden Gabriël zich, om te verrichten het geen hem geboden was. Hierom bedekten hij zijn onzichtbare gedaante met een wolk en onderwierp het een sterffelijk gevoelen. Hij vertoonden zich met zulk een wezen en lichaam, als d'andere sterffelijke Menschen hebben, uitgenomen dat zijn glans, waarlijk door een hemelfche Majesteit uytblonk, en dat hij in een ouderdom, tuffen de jongelingfchap en kindsheid fcheen te zijn. Zijn
blonde

blonde lokken waren met een heldre starrekrans be-
kroond; zijn vleugelen, van witte pennen, aan d'ein-
den verguld, en zoo gezwind datse door 't vliegen
nooit vermoeid wierden. Hij gebruikte, hangen-
de in de lucht boven Aarde en Zeen, om de winden
en de dikste wolken te breken. In deze toerusting, nam
dien hemelsche Bode zijn vlucht, van boven uit den
Hemel, na de laagste gewesten der Aarden; rusten-
de eerst op den Berg Libanon, en daalden daar na in
de vlakten van Tortouze: De Zonne rees eerst op
uit de oevers van 't Oosten, en het grootste deel van
zijn Kloot was noch in de baren gedompeld. Deze
schoone star begon zoo haast op Godefroy niet te
schijnen, of den Engel vertoonden zich voor hem,
aan de zijde tegen den opgang, met veel meerder
glans als die van de Zon. Hij hem in gebeden vinden-
de, gelijk hij alle morgen gewoon was, sprak hem
met deze woorden aan; Godefroy, waarom ver-
toefd gij langer om mijn Jeruzalem te verlossen van
de slavernij, daar het nu in is? Ziet gij niet dat het
saizoen om te oorlogen nooit bequamer was als het
nu voortaan wezen zal? Hebt dan moed en gaat ter-
stond de voornaamste hoofden in den raad vergade-
ren. Drijft stoutmoedig de zwakste aan, en ver-
maand haar om het einde van zoo braven aanslag te
zien. God heeft alreede u tot haar Veltheer verko-
ren, gij hoeft niet te vreezen dat zij u niet gewillig
zullen gehoorzamen. Eindelijk 't geen ik u zegge is

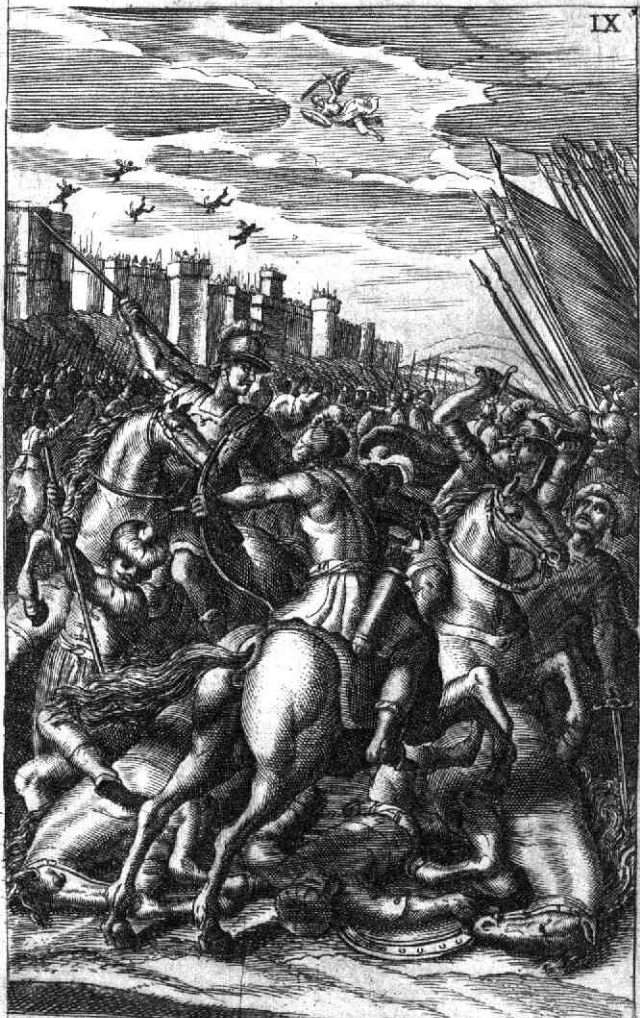
niet uit mijn zelve, God zelf zend mij hier om u van zijn wille te verwittigen, oordeeld nu of gij geen groote hoop van d'overwinning behoord te hebben en of gij niet verplicht zijt, om in toekomende, zorge te dragen voor het Leger dat onder uw beleid gesteld is.

Zoo sprekende verdween den Engel, die zoo haast zijn vlucht niet naar het helderste en hoogste van den Hemel genomen had, of Godefroys dapperheid was niet minder verwonderd over die woorden, als zijn oogen door die glans verblind waren. Echter na dat hij zich een weinig hersteld had, overwoog hij neerftig wie den genen was, die daar van hem gescheyden, en van wiens wegen hij gekomen was, ook 't gene hij hem gezeyd had. En zoo hij noch kort te voren, dezen oorlog wenschten t'eyndigen, zoo brand hij nu, dat hij tot Veldheer van 't heele Leger verkoren is, van ongeduld om die ten eynde te brengen. Evenwel word zijn hart niet opgeblazen door eergierige ijdelheid, dat hij zich daar boven gevorderd ziet, boven zo veel kloekmoedige Hopmannen; maar het is veel eer een driftige begeerten, om zijn wille, die meer en meer in hem ontsteekt, gelijk de hette van een kool door het geweld van 't vier ontvonkt, die van zijn eenigen Opperheer gelijk te maken. Hij draagt dan zorg om volkomen al de Ridders, zijn medegezellen, die hier en daar verstrooyd waren, zonder datse ver afscheiden zijn, te ver-

vergaderen. En om haar te verplichten wat haastiger te komen, zond hij haar bode op boden en brief op brieven, daar in hij zich zoo zorgvuldig qucet, en wist zoo bequaam het bidden bij den raad te voegen, dat het schein dat hij in zijn geest had t'zamen vergaderd, al het gene dat bequaam is om een edele dapperheyd aan te prikkelen en te lokken, en dat een quijnende en slaperige moed op kan wekken. Daarenboven voegden hij bij zijn reden zoo veel vercieringen en aangenaamheid, dat zijn aandrijvingen hun bedwongen, zich na zijn wille te voegen, of uit heur eigen vrijheyd die te volgen. De Hopmannen quamen d'eerste, uitgenomen een eenige Bohemond die zich daar niet wilde vertoonen, en al de Soldaten volgden daar na. Eenige sloegen haar onder de hutten ter neder, andere legerden haar in Tortouze en de voorsteden. Een weinig hier na, verkozen de grootste van het Leger (een gedenkwaardige en heerlijke vergadering) een bijzondere dag om op zoo zwaarwichtigen zaak te beraadslagen, en toen was't dat Godefroy, met een stem, die niet minder klinkende, als zijn aangezicht vol Majesteit was, aldus begon te spreken.

Strijdbare Ridders van **J E Z U S C H R I S T U S**, die den Monarch des Hemels tot bevordering van het Geloove, en om de schaden te vergoeden, uitverkoren heeft, ik bid u, verbeeld u eens, hoe na zoo veel lagen en gevaar, dat gij te water en te lande ge-

loopen hebt, hij u alleen hier geleid heeft, daar gij tegenwoordig in zekerheid zijt. Gij weet dat wij door zijn gunstige hulpe, tot zijn 'er eer, verscheidene ongehoorzame landschappen hebben t'onderbracht en zelf het overwinnend teken van het kruis uytgesteken onder het volk dat uw dapperheid verdelgd heeft. Dit 's niet geweest, indien ik mij niet bedriege, de begeerte om voor een weinig tijd van ons te doen spreken, noch veel minder om het Land der ongeloovige te verkrijgen, dat ons onze Vrouwen, Kinderen en onze geboorteplaats heeft doen verlaten, of zelfs ons leven in de genade der baren, en in het gevaar van een Oorlog, die wij van zoo ver komen doen, te stellen? Indien dat dit zoo was, wij zouden ons zelven wel een kleine vergeldinge belooft, en ons bloed met te grooten gevaaren nadeel van ons leven uitgestort hebben. In deze Reize heeft ons voornemen altijd geweest om Jeruzalem te belegeren, de Kristenen van een onverdragelijke last van slavernij te verlossen, en in het beloofde Land een nieuw Rijk te bevestigen, daar het Kristen Geloof een verzekerde Stoel mag hebben. Door deze middel hopen wij 't zoodanig te maken, dat hier namaals de Pellegrims, niet beletten zal om haar belofte voor het heilige Graf van JESUS CHRISTUS te komen doen. Nu alzoo men waarlijk bekennen moet, dat de dingen, van ons tot noch toe uitgesteld, van geen klein gewigte, en datse wel waardig zijn om overwogen

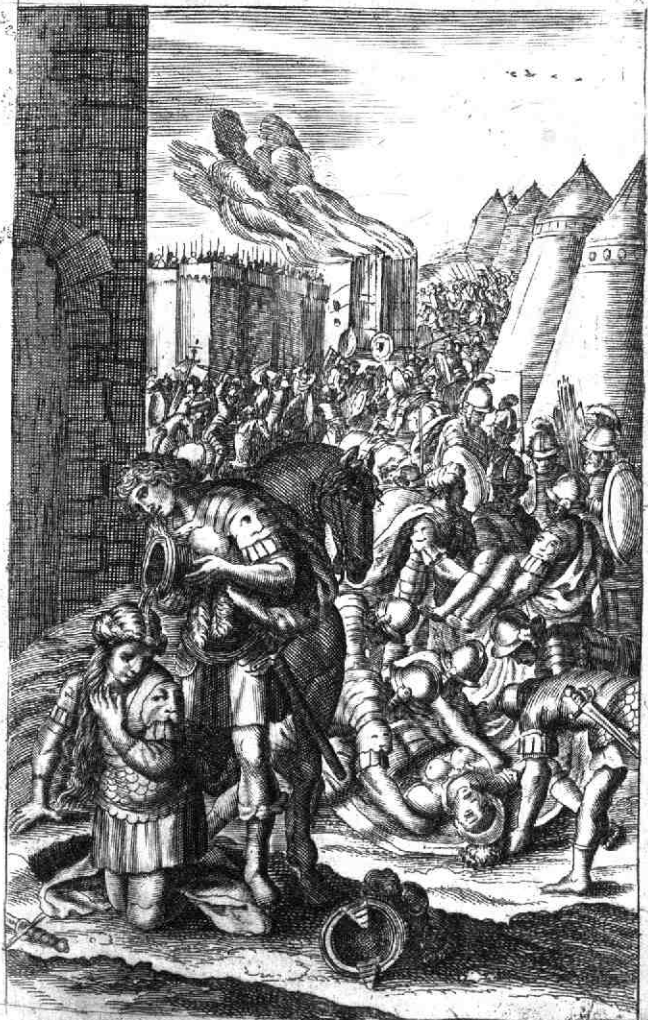

wogen te worden, zoo wel om het gevaar daar wij ons in begeven, als ter oorzaak van den grooten arbeid die wij geleden hebben. Zoo zijnze, in't gene de eer raakt, niet veel roemens waardig; te meer, alzooze naauwlijx te vergelijken zijn bij't gene ons in dezen aanslag, noch overschiet te doen. Als dit zoo is, 't sij dat wij hier de macht van onze wapenen ophouden, of dat wij die elders voeren, wat voordeel zal der ons atkomen dat wij zoo groote Machten uit Europe geleid, en het vuur in Azië gebrogt hebben, zoo eindelijk, al dat gewoel, meer na den ondergang, als naar de bevesting der Rijken held? Waarlijk die heerschappijen op zoo zwakke grondvesten, als die van de Wereld, daar niet vast noch bestandig is, meend te bouwen, en ziet niet dat hij af breekt in plaats van optimmerd. Zulx na dat hij de verworfingen wel heeft omgevroet, onder dewelke hij verplet blijft, bevind hij, tot loon van al zijn arbeid, dat hij zich zelve een Graf gemaakt heeft om in begraven te worden. En zeker wij behoorden hier acht op te nemen, te meer, alzoo wij ons onder een Heidens volk bevindende, niet veel hoop van de zijde der Grieken hebben, noch veel volk dat van onze landslieden en geloove zijn. Hier bij, dat wij ver gescheiden zijn van de hulpe die ons van de Westersche Landschappen mochten toekomen. Ik weet dat die woorden, van Turkijen, Persen, Antiochien een wonderlijke schijn hebben, en dat de tijtel heel groot is;

is; maar het is de Hemel, en niet ons, die wij d'overwinning schuldig zijn. Want het is zeker dat onze winsten in den rey der wonderwerken behoorden gesteld te worden. En zoo het gebeurd dat wij aan 't einde afbreken, tegen het voornemen van hem die het ons gegeven heeft, dan ben ik zeer bevreesd, dat hij 'er ons licht van berooven mocht, en dat wij, na zoo veel brave daden, die zoo door de wereld gebrald hebben, den spot van al de volkeren zullen worden. Wel aan dan, dat 'er niemand onder ons zij die on-dankbaar is, om op het uiterste lafhartig die genaden te verwaarloozen, die wij bijzonder van den Hemel ontfangen hebben, ik bezwere u in de name Gods. Laat ons zoo veel merkelyke gunsten niet verzui-men, maar laat ons veel eer trachten om wel t'eindi-gen, het geen wij zoo gelukkig begonnen hebben. Alle dingen noodigd ons, nu de wegen voor ons o-pen zijn, en het saizoen ons gunstig is. Is 'er dan ee-nige verhindering die ons beletten kan, niet met kleyne treden, maar met vollen loop na de heilige Stad te gaan? Is dat niet de voornaamsten roof daar alle onze overwinninge op hopen? Kristen Princen, weest verzekerd dat de vruchten van onzen aanflag beginnen rijp te worden, dat 'er niet overschiet als die te plukken. Het geen ik zeg is geen verziensel; maar in tegendeel, de betuigingen die ik 'er u af doe, zijn zoo waarachtig dat, boven dien de eeuw, daar wij nu in zijn, u de uitkomst daar van leeren zal, ik hoop

hoop de toekomende daar t'eeniger dag van zal spreken. Ik zeg noch meer, dat de Zielen der welgelukige het daar boven in den Hemel aanhooren. Laat ons, ons dan ijverig in dit goed voornemen dragen. Want hoe dat wij langer wachten, hoe minder dat de gelegenheid bequaam zal zijn. Zulks dat het geen ons nu zeker is, hier naar onzeker zal worden. Ook vrees ik alreede, indien wij langer vertoeven, dat Egypten, hulp aan het beloofde land mocht toezenden.

Nauwlijks had Godefroy zijne reden geëindigd, of tot teiken van handgeklap, ontstond 'er een kort gerucht onder de vergadering, 't geen zoo haast niet gestild was, of Peter, den vromen Kluizenaar, stond op, met voornemen om te spreken; want hoewel hij maar een gemeen perzoon was, die noch bevel, noch last had, echter was hem toegelaten in den Raad en onder de Princen te zitten, om dat hij den eersten instelder van die groote Reize geweest was. Hierom nam hij 't woord, en bedocht zich om dus tot haar te spreken:

Het voornemen daar u den Hartoog Godefroy toe brengt, zeeghaftige en doorluchtige Princen, is niet te weêrspreken, indien men de waarachtige zaken voor zeker moet houden, gelijk ik u hoop klaar te vertoonen. Daar is geen verschil meer als toe te staan't gené hij u gezeid heeft. Maar eer ik verder ga, bid ik u, datge mij toelaat dit daar bij te voegen. Ik zal mij nimmermeer de partijschappen en verdeling

ling verbeelden die onder u, om strijd, fchandelijk ontstaan zijn. Na dat ik die wel overwogen heb, met het hardnekkig gevoelen, en de verscheiden listige ondervindingen, alleen om de gelukkige uitkomst, die wij van onze Reize verhopē, te verlengen. Terstond zien ik dan wel waar uit dit dralen en deze tweedragt ontstaat. Geloof mij, mijn Heeren, de oorzaak is afgekomen uyt den voornaamsten oorsprong, dat de eërgierigheid, om te gebiedē, haar teffens verspreid heeft, in zo grooten getal van verscheide stemmen; dat ieder in't bijzonder gewild heeft dat zijn gevoelen boven een anders gevolgd zou worden. Zie dit is noch magtig om ons alle in verwerring te brengen. Want in stuk van heerschappij, zoo d'Oppermagt niet alleen aan een gegeven is, die de macht heeft om vergeldingen en straffen te beramen, of zelfs den genen, die het haar deugden waardig maakt, tot staat te verheffen, zoo moeten noodwendig alle dingen in onorden en verwerringen geraken. Maakt dan een Lichaam van verscheidē leden, door een volmaakte liefde t'samen gevoegd. Verkiest een Opperhoofd die d'anderen gebied en heur begeerten matigd. Met een woord, stelt den Scepter een perzoon in handen die bequaam is, ende die gij voor uwen Opperheer erkend.

Zie dit is het gene dat dien eerwaardigen Grijzerd, in weinig woorden sprak, en het was waarlijk een

van uw uitwerkingen, ô Hemelsche ijver, terwijl het dan waar is, dat het voornemen en de aldergeheimste gedachten voor u niet kunnen verborgen zijn, zoo bid ik u, blaast in de herten van onze Ridders, den raad van dien vromen Kluizenaar. Brengt haar tot heur plicht, en verband wel ver van haar die drift, die haar als aangeboren is, om onderling te twisten wie de voorzitting en de waardigheid der Ampten bekleden zal. Wilhem en Guelfus, die de eerste van de vergadering waren, verkozen ook de eerste Godefroy tot haren Veldheer. De anderen keurden terstond hare verkiezing voor goed, en bleven eenstemmig daar bij, dat van nu voortaan, niemand als hij, het Oppergebied over haar hebben zou. Dat hij alleen na zijn welgevallen van haar gemeene zaken mogt oordelen; de verwonnen zulke wetten voorschrijven als hem dienstig docht, den Oorlog brengen in wat plaats dat het ook was, en die verklaren aan den genen die't hem goed zou dunken. Eindelijk, dat alle de gene, die voor dezen, hem in gezag gelijk waren geweest, in toekomstige wel te vreden waren om hem de plechtigheid van getrouwe dienaars te bewijzen. Deze dingen aldus besloten zijnde, vloog het gerucht terstond in ijders ooren, en hare monden verspreiden het aan alle zijden. Ondertussen vertoond zich Godefroy aan de Soldaten, die alle met een gemeene overeenstemming bekenden, dat men, tot zoo braven Ampt, nooit

een

een bequamer persoon zou kunnen verkiesen. Hier op ontving hij van d'een en d'ander verscheiden toeluchting, en, door het goed onthaal't gene hij haar deed', betuigden hij haar genoeg zijn goede wille. Na dat hij op haar ootmoedigheid, onderdanigheid en getrouwigheid, die men hem aan alle kanten be- wees, voldaan had, gebod hij dat ijder Soldaat des morgens zich onder zijn Vendel zou begeven, in een braafveld, dat daar niet verre van lag.

De Zonne keerden in't Oosten alreede wederom, daar hij zijn licht klaarder als naar gewoonte ver- toonden, wannermen, op zijn eerste stralen, al- le de Troeppen van 't Oorlogsvolk in het plein zag verschijnen. In deze monsterring vertoonden zich de Soldaten aan haren nieuwen Veldheer, zoo braaf toegerust als haar mogelijk was, en deden de ronde van den geheelen Beemd, daar Godefroy gezeten was, om troep, voor troep, van de Ruitery en 't Voetvolk te zien verbij trekken. Waarde geheuge- nis, die niet minder vijandinne van de vergetelheid, als van oude Jaren zijt, en zorge draagt om getrou- welijk te behouden, al het gene dat in de Wereld geschied, om het te verkondigen, ik bid u, staat mij met uwe gunst bij, maakt dat ik al de voornaam- ste Hopmannen van het Leger indachtig worde, en wat voor Troeppen en Vendels zij gehad hebben. Verhaald mij, wat haar dapperheid en faam ge- weest is, die de Jaren verduisterd of in de stiltten be-
graven

graven hebben. Neemt van uw rijke schatten tot ver-
cieringe van mijn penne, dingen; die de gene, die
na ons zullen komen, aandachtig mogen aanhooren,
zonder dat de toekomstige Jaren ooit machtig mo-
gen zijn die uyt te dooven. De eersten die op den rij
verschenen, waren de Franssen, strijdbare Soldaten,
die onder 't beleid van Hugo, Broeder des Konings,
voor dezen waren gelicht en uytgekozen in 't Franse
Eiland, een plaats van vier schoone Revieren beslo-
ten, zoo aangenaam in d'oogen, als breed in zijt
uitbreiding. Maar na de dood van dien Prins, be-
gavenze haar onder den Standerd der Lelibloemen,
gevoerd door den grootmoedigen Klotarus, die niet
als de naam van Koning ontbrak. Na deze vertoon-
den zich twee Vendels, het eene van duizend ge-
wapende Mannen, en het andere van zoo veel lichte
Paarden, alle Noormannen van geboorte, die onder 't
beleid van Hartog Robbrecht, haren natuurlijken
Prins, optrekken; zij wijken de Franssen niet, noch in
tucht, noch in Oorlogsfusting, noch in dapperheid,
noch in braafgelaat. Na deze vervolgden; de twee
eerwaardige Prelaten, Wilhem en Aymart, die van
langen tijd aan de Kerk verbonden waren geweest,
en nu de wapenen tot haren dienst hadden aangeno-
men. Het is niet te gelooven, wat voor een aange-
naamheid haar gaf, heur witte en grijze haren, die
in een verspreid, onder haar hoofddeksels heen
zwaaiden. Den eersten had van de Stad Oranje, en

d'omleggende plaatsfen, vier honderd paarden wel verzien en gewapend afgebracht. De tweede die Biffchop van Puts was, had 'er ook zoo veel, die de beste, noch in kloekmoedigheid, noch in toerusting weken. Boudewijn quam na haar met zijn Boulonjers, en het volk van zijn Broeder vergezelschapt, die hem het geleid daar van gaf zoo haast als hij tot Veldheer van't Leger verkozen wierd. Hij wierd door den Grave van Cartres gevolgd, een Hopman van goeden raad en bequaam tot d'uitwerking. Die met hem voerde vier honderd uitgeleze mannen, maar Boudewijn had drievoudig, d'een en d'anderen, wel opgezeten en op voordeel gewapend. In een gedeelte van't veld, na de alderleste, verscheem terstond den Zeeghaftigen Guelfus, wiens verdiensten en deugden het opperste geluk, daar hij toe gestegen, gelijk was. Deze zelve Guelfus, was uyt Latinus gesproten en door een lange rij van Voorzaten, zekerlijk uit het doorluchtige bloed van Est geteeld. Hier bij mag hij roemen, een Hoogduitser van toenaam, en door d'oppermacht, van het machtige huis der Guelfen, Heer van Carinthien te zijn, en van al het geen d'aaloude volkeren van Sueven en Retien certijds plegen te bezitten, langs den Danubes en den Rijn. Het was van zijn Moeders zijde, dat hij deze schoone landschappen erfden, daar hij sedert schoone overwinningen bij voegden. Van deze plaatsfen had hij zoo vrome en stoutmoedige Soldaten

daten gebrocht, datse onder zijn beleid, waar hij haar ook gevoerd had, het maar voor spel zouden gerekend hebben, de dood aan te taren. Waarlijk een volk dat braaf in den oorlog ervaren, en onder een koud hemelteken geboren is. Het is waar, dat d'Inwoonders daar goede hulpmiddelen tegen gebruiken. Want zij hebben kachels daar zij hare Kamers zoo mede verwarmen, datse, door deze middel, de strengheid van den Winter verzachten, en brengen den tijd geneuchelijk deur, met elkanderen toe te drinken. Zij waren ontrent vijf duizend in getal toen hij haar uyt hun land bracht, maar nu was 'er niet meer als het derden deel over geschoten, die in den ondergang der Perbianen geborgen waren. Na deze volgden een troep brave Soldaten, wier blankheid van verf en schoone gestalte, een wonderlijke aangenaamheid gaf in't voeren van de wapenen. Zij kwamen van een oord, dat tuffen Vrankrijk en Duitsland leid, in die zelve plaats, daar den Maas en Rijn, door haar overvloeyinge, groote en breede moerassen maken. In deze landschappen, begrijp ik noch de naast gelegen Eilanden, die door middel van hare dijken, haar, het beste dat mogelijk is, versterken tegen 't geweld van den Oceaan. Ook is hij grootelijks te duchten, terwijl hij door zijn razernij, niet alleen de schepen en koopmanschappen in zwelgd, maar ook heele Steden en Koningrijken. Deze laatste waren ontrent duizend sterk, die t'zamen

onder 't geleid van eenen anderen Robbrecht op-
trokken.

Achter deze verschenen de troeppen der Engel-
sche wiens getal veel grooter was als dat van al d'an-
deren, zij hadden tot haar Overste Wilhem den jong-
sten Zoon des Konings, en voerden alle bogen voor
hare wapenen. Zij brochten noch andere volkeren
met haar, die om datse dicht onder de Noorderpool
gelegen waren, schenen van de uiterste palen der
aarde gekomen te zijn; zij zijn Iren geheten, een
Zeevolk, dat een Land, dicht met wildernisse be-
woffen, bewoond. Den genen die haar volgd, is den
zeeghaftigen Tankredo, van wien men waarlijk
zeggen kan, dat van al die onverwinnelijke Helden,
hij de eenigste, uitgenomen Reinout, die zich het
beste met een zwaard en een speer kan behelpen, en
het braafst van gestalten is; daar de wonderen van
zijn dapperheit en edelen aard noch zijn bijgevoegd.
En zoo daar iets in hem is, dat, zoo veel als 't zij, de
luister van zijn glans mogt verduisteren, dat is, zon-
der twijffel, een dwaze min, die, zeder weinig tijd
hem gequeld heeft. Waarlijk een blinde liefde, die
onder de wapenen, in 't hart van dien Ridder zijn
oorsprongk genomen heeft, en zich voed en versterkt
in 't midden der ongenuchten en droefheid. Men
zeid dat in die gedenkwaardigen dag, daar de Fran-
sen, van de verdelging der Parsianen, de eer hadden,
Tankredo zoo heerlijk het voordeel van d'overwin-
ning

ning gebruikten, dat hij, eindelijk moede wierd van de Vijanden, die geheel verstrooid waren, te vervolgen, en voor hem nam een plaats te zoeken, om zich van de vermoedheid der wapenen wat te vervaarffen. Met dit voornemen ging hij aan de kant van een Springbron, van kleine heuveltjes, die tot stoelen verftrekten, omringd. En zoo als hij zich onder deze aangename fchaduwten verquikten, quam, om die zelve reden, daar ook een Ridder, van brave gefalte, met alle ftukken gewapend. Hij, niet twijffelende dat hij van iemand konde befpied worden, ontgeftten zijn helmet, en ondekten terftond zijn lange vergulde lokken. 't Welk Tankredo terftond deed oordelen, dat 'er de grootfte fchijn ter wereld was, dat deze Perzoon, die hij in de gedaante van een Krijfman vermoend zach, een Maagd moefte zijn. Ondertuffchen ftaat hij opgetogen, zoo veel fchoonheid in haar te befpeuren, dat hij haar naauwlijks gezien heeft, en haar na zijn welgevallen bevindende, of terftond in liefde brand. O wonder, de liefde is naauwlijks geboren, of zij heeft haar volle wafdom. Alrede vliegtfe aan alle zijden, en zegepraald gewapend. Maar die Schone, in wien de mifprijzing zich bij d'opgeblazen aard voegd, is zoo verftoord ontdekt te zijn, datfe terftond haar helm vatte, en waarlijk, indien zeven of acht Paarden van Tankredoos Standaard, die hem zochten om aan te doen, daar op niet gekomen waren, zij zou niet nagelaten hebben

ben hem te bespringen. Maar de wetten der noodwendigheid, en het groot getal der Vijanden, tegen dewelke zij haar niet stellen kon, als met een te braven dapperheid, dwongen haar de plaats te verlaten. Zij heeft goed te vluchten van een Perzoon die zij alreede tot haar Slaaf gemaakt heeft. Echter is dat geen beletsfel, dat hij het Beeld van haar schoonheid niet altijd voor zijn oogen heeft. De strijdbare moedigheid, die hij in haar bemerkt heeft, blijft in het diepste van zijn hart; het indrukfel is te diep om zoo licht uit zijn gedachten te wiffen, en boven dien, dat haar braafgelaat, en de plaats daar hij haar eerstmaal gezien heeft, dingen zijn, die hij niet vergeten kan, zoo zijnze ook noch het voedsel, die geduurig zijn vlamme onderhouden. Zoo iemand, in deze groote drift, de moeiten gedaan had om uerftig op hem te letten, voorzeker zou hij deze woorden op zijn aangezicht hebben kunnen lezen: *Deze Mensch brand van liefde, en heeft ook niet veel hoop om zijn begeerten vergenoegd te zien.* Want het was een smert te zien, hoe hij zuchten, en wat voor getuigen van zijn lijden zijn oogen gaven, die hij, op een quijnende wijze, ter aarde hield gestrekt. Door zijn ongeuegten gequeld, verliet hij dit schoone veld, en de wonderen van zijn oogen, dit proefftuk van de natuur. Ook schenen hem de vruchtbare heuvelen, die het omringden, tot liefde te verwekken, zoo aangenaam en welluftig was die plaats.

Twee honderd gebooren Grieken volgden, na den moedigen Tankredo, met alle stukken gewapend, dragende kromme zwaarden, halvemaanswijs, op zijde, en rammelende pijlkokers en bogen op de schouderen. Zij waren op lichte Paarden gezeten, die bij naar altijd te viervoet rennen, zijn onvermoeid in den arbeid, zoer in heur leven, afgericht in 't bespringen en aarzelen, en gewoon, al vluchtende, in verscheide troepen, zonder onorden, te strijden. Den genen die haar geleide, heet Latinus, den eenigen Griek, die de machten der Latijnen vergezelschapt. Waarlijk een groote schande, en een baarblijkelijk teken van uw lafhartigheid, ó rampzalig Rijk der Grieken, die tegenwoordig den Oorlog zoo na bij u niet behoorden te hebben. Maar gij zijt het wel waard, terwijl uw ledigheid geleden heeft, dat gij 't einde van dezen braven aanslag aanzaagt, gelijk als eenig werk, dat men in 't openbaar, op een groot Tooneel vertoond. En zoo gij tegenwoordig, onder een schandige dienstbaarheid gebrogt zijt, daarom moet gij nu niet bedroefd zijn, want het veel eer een rechtvaardige straffe is, als een laster u aangedaan. na alle de anderen volgden voor het leste gedeelte, maar die door haar groote eervarendheid, en door de brave proeven van hare dapperheid, wel verdienden in den eersten rij gesteld te worden, d'onverwinnelijke vrijwillige, die men met recht den blixem van Mars, en de schrik van Azien, noemen mag. Voor

haar moet het beroemde Schip van Argos zich verbergen, en den Koning Artus zwijgen met zijn versierde ronde Tafel en doolende Ridders, die ontallijke boeken met ijdele dromen vervuld hebben. d'Aaloudheid heeft nooit wat zoo gedenkwaardigs gedaan, noch iets geen zich bij de dapperheid van deze Helden mag vergelijken. Wie is dan de gene die waardig is haar Overste te zijn? Het is den zeeghaftigen Hugo van Kousé, maar om dat de anderen wisten, dat hij haar ver in edelheid en deugd te boven ging, bestemdenze, zich met elkander, tegen zijn verkiezing te stellen. Hoewel hij in der daad, hem veel beroemder gemaakt heeft, als iemand onder haar, door een groot getal van brave daden, en een lange cervarendheid. En waarlijk, hy was in een ouderdom, daar de goede zeden en d'achtbaarheid gemeenlijk elkanderen ontmoeten. En vertoonden een groote wakkerheid, van geest en lichaam in een grijze bejaardheid. Boven dien dat de gevaarlijke wonden, die hy in verscheide slagen ontfangen had, hem in plaats van zoo veel certeikenen verstrekten, die zijn dapperheid genoeg betuigden. Eustaas verscheen een van de eerste, onder zoo veel beroemde Ridders. Hy was niet alleen doorluchtig door zijn geboorte en brave daden, maar de faam van den Hartoog van Bouillon, zijn Broeder, maakte noch een gedeelte van de zijne. Ook zagm'er Gernand, die van de Koninge n van Noorwegen afgedaald zijnde,

roemen

roemen mocht op de Scepters en Kroonen, en heerlijke eertijfels, die zijn Voorzaten gevoerd hadden. Rogier van Elstat was ook aanmerkens waardig door d'aaloudheid van zijn Huis, om dat hij van Engerland afkomstig was. En onder de edelste en afgerichste, steken een Anthoni, een Rembout, ende de twee Geerrads uit. In heur gezelschap trokken, Hubout en Rossemond, Erfgenamen van het groot Hartoogdom van Lankaster. Ik moet Obbizes van Toskanen niet vergeten, noch zijnen naam in den stroom begraven laten, die de geheugenis van de schoonste dingen doet vergeten, noch zelf die van de drie Lombardysche Broeders, Achilles, Sforse en Palamedes. Wiens faam verdiende, van alle volkeren der Aarde, bekend te zijn. Wy stellen ook noch in den rij, den sterken Ottho, die het Schild won daar men een kind op geschilderd zag, 't gene uit de keel van een Slang gebraakt wierd. Wij moeten noch, Gaston, noch Endolf, noch d'een, noch d'ander Gujus, alle bei Mannen van aanzien, achterlaten, noch Everard, noch Garmer, wiens verdiensten zoodanig zijn, datmen die niet als ondankbaar erkennen, noch van spreken kan. Maar na dat ik alrede vermoeden van hier het getal der Ridders te beschryven, kan ik minder doen dan my t'uwards te laten trekken, ó Gildippe en Odoart, getrouwe minnaars, die onlangs getrouwd zijt met zoo grooten liefde tot elkanderen? Zeker uw onderlinge minne, heeft u zoo

vaft in dezen Oorlog t'samen gevoegd, dat het te gelooven is, dat gy, zelfs na uw dood, zult onfcheidelijk zijn. Maar waar toe is de fchole der liefde niet bequaam, en wat is 'er dat daar in niet geleerd word! Hier is 't daar die fchoone Krijgsheldin zoo kloekmoedig geworden is, datze haar nooit van de zyde haars Minnaars begeeft, zulkx dat haar algemeen leven aan een zelve nootlot fchijnt te hangen. Ook is de vereeniging van haar harte, zoo vaft, dat d'een niet kan gewond worden, zonder dat 'er den anderen de fmert af gevoeld. Gelijk zy beide van een en zelve wonde quijnen, zoo deze maar een weinig bloed verliest, terftond kan den anderen niet nieer leven, en stort ook het beste van het zyne uit.

Maar 't is nu wel reden, dat wy van den jongen Ridder Reinout fpreken, om het groot voordeel, dat hij heeft boven al die gene, die in deze monftering verfchenen. In 't aanzien van zijn braaf gelaat, zou daar niemand geweest zijn, die niet opgetogen zou geftaan hebben, zulk een aangenaamheid en Majefteit heeft hy op dat koningklijk voorhoofd, daar een ieder zich in spiegeld. Zijn ouderdom is zoo rijp, in een groene Jeugd, dat de daden, de hoop die men van hem heeft, te voren komen, en dat de vruchten t'effens met den bloezem opwaffen. Maar zoo gy zaagt, met wat voor een brave dapperheid, hy zich in de wapenen beweegd, gy zoud hem zonder twijfel voor een Oorlogsblixem oft tweede Mars houden,

en

en voor een *Kupido* achten, indien hij zijn helm, daar het schoone aangezicht mede bedekt word, opfloeg. Het was op den Oever, van den Stroom *Athesis*, daar hij van *Sofije* geboren wierd. Men houd het daar voor, dat zij hem van *Bartholdus* ontfangen heeft, die niet minder door zijn dapperheid gevreesd wierd, als zij aanminnig door haar schoonheid was. Hij had nauwlijks de borsten verlaten, toen *Matilde*, de zorg op haar nam, van hem op te voeden. 't Geen zij met groote voorzorg dede, zonder iets te vergeten van 't gene zijnen geest tot groothartige daden mogt porren, en hem de waardige bequaamheid van een Prins, aan te doen nemen. Seder is hij niet van haar geweken, tot dat zijn jonge moedigheid, eindelijk wierd opgewekt, door 't geluid der *Trompetten* en de groote dingen, die de faam verkondigden van deze *Oosterschen Oorlog*. Hij toen den ouderdom van vijftien Jaar bereikende, ontsloop het alleen, daar na d'*Egeese Zee*, door wegen die hem onbekend waren, doorkruist hebbende, lande hij aan de zijde van *Grieken*, ende quam eindelijk in 't *Leger*, in deze vergelegen gewesten. Waarlijk een groothartige vlucht, en dat wel verdiend tot een voorbeeld te strekken, om nagevolgd te worden, door de *Helden* die uit zijn *Stronk* zullen spruiten. Maar zoo eenig ding dit voorbeeld gedenkwaardig maakt, is dat hij drie Jaar de wapenen droeg, zonder dat het minste hair op zijn kaken uitbrak.

Na de Ruyterij, verscheen terstond het Voetvolk, om haar monstering te doen. Hier trat, voor alle andere, de Grave Reimont van Toulouze. Hy had tusschen de Pireneen, de Garone, en de groote Zee, zijn Soldaten gelicht. Zij waren vier duizend in getal, al t'samen wel toegerust, en onvermoeyelijk in den arbeid. En zulke brave Krijksknechten konnen niet beter, als door zoo een braven Hopman geleid worden. Maar de vijf duizend Mannen, die Steven van Amboize, van Blois en Touraine, had meê gevoerd, waren van geen heel sterken aard, noch arbeidzaam, hoe groot dat de glans van hare wapenen ook was. Ook ziet men zeer zelden, dat d'aangename, ledige en wellustige Landschappen, andere lieden voortbrengen die haar niet gelijken. Want hoewelze, in het begin, fel en vinnig aanvallen, zoo duurd het niet lang, zulks dat al haar kracht verslapt zoo ras de eerste drift over is. Alkastes vertoonde zich de derde op den rij, met zulk een onverfaacht gelaat, als dat van Kapaneus in de belegering van Theben. Hy had van de Kantons en d'Alpen ontrent zes duyzend Zwitsers gebrogt, een Volk veel beroemder door haar moed, als geboorte. Want gelijkse nooit in den strijd aarzelen, zoo scheppenze zulk een vermaak daar in, datse van het ijzer, daarse kouters tot haar bouwerij, van plegen te maken, wapenen hadden gesmeed. Een wonder zoo veel te grooter, om dat zij het in een gebruik verkeeren,

onver-

onvergelijkelijk veel deftiger als te voren. En het gebruiken om haar Vijanden mede te bestrijden. Daar inze zulk een stoutmoedigheid betoonen, dat die zelve hand, die voor dezen het Vee gewoon was op 't veld te hoeden, nu tegenwoordig wel Koningen dard ontzeggen, en haar in heur Land bespringen. Achter deze was de groote Standaard der Kerke ontvouwen, met het Hoofdcieraad en de Sleutels van Sant Peter. Onder haar trokken zeven duizend Mannen, alle op voordeel gewapend; zij wierden door den deugdsamen Kamillus geleid, die zich de gelukkigste Mensch ter Wereld achten, om dat hij van den Hemel tot zoo grooten aanslag verkoren was. En waarlijk hier vernieuwden hy de eer van zijn doorluchtige Voorzaten, doende, door zijn voorbeeld, blijken, dat zoo eenig ding ontbrak aan die groote moed der Romeinen, die eertijds de hele Wereld t'onderbragten, dat het maar alleen d'aaloude Krijchsfucht was. Deze Bende was de leste van alle d'anderen, en had zich naauwlijks met een goede orde vertoond, of Godefroy riep de voornaamste Hopmannen bij zich, om haar zijn voornemen t'openbaren. Ik wil, sprak hij, dat morgen het Leger van hier vertrekt, en dat het, met alle naarstigheid, naar de heilige Stad spoeid, zoo ras als den dageraad begint te lichten, op dat wy daar mogen aankomen, wanneer zij ons 't minst verwachten. Bereid u dan stoutmoedig tot den tocht, tot den strijd

en

en tot d'overwinning. Deze woorden van zoo een voorzichtigen Veldheer, maakten dat ijder een terftond moed grijpt, en zijn plicht betracht. Zulcx datse des anderen daags alle vaardig zijn, om voor den dag te vertrekken, zoo onverduldig zijnze om de wassende klaarheid van den Morgenstond te verwachten. Ondertusschen kan Godefroys voorzichtigheid, hoe groot datse is, hem niet buiten vrees houden. Want hy heeft zekere tijdingen, dat den Soudaan van Egipten op den weg van Gaza is, gevolgd van een machtige Oorlogstoerusting, die langs de zijde van Surien heen vaard. Ook kan hij zich niet inbeelden dat een Man van zulken slag, en die nooit zonder eenigen aanslag is, nu tegenwoordig zou stil zitten. Door deze ongenuchten gequeld, verwacht hij niet goeds van die zijde, en beeld zich daar op in, binnen weinig dagen, een machtigen Vyand op den hals te hebben. Hebbende dan bij zich doen komen de getrouwste van zijn Boden, sprak hem aan, Mijn waarde Henrik; gaat terstond u in een Bespieschip schepen, en wend alle naarstigheit aan die gy kund om in Grieken te komen. Men heeft my van goeder hand bericht, dat, deze dagen, daar een onverwinnelijk Ridder moet aankomen, die zijne wapenen by d'onze komt t'saamvoegen. Maar ik heb groote vrees, dat den Keizer van Konstantinopolen, zijn gewone listigheid gebruiken zal, om hem weder te rug te doen keren, en zijn Wapenen in andere Ge-

westen,

westen, ver van deze afgescheiden, te doen brengen. Zie daarom zende ik u alleen, gy die my voor een Gezant en waren Raadsman verstrekt, om dat gy met uw gewone behendigheid, hem zult raden tot het gene dat ons en hem het beste is. Gy zult hem van mijnen't wegen zeggen, dat hij op het spoedigste kome, en dat hier verschil van een zaak is, daar in het vertoeven, voor zoo een Prins, als hij is, tot oneer verstrekt. Ik vinde ook goed, dat gij in zijn gezelschap niet zult te rug keren, maar dat gij bij den Keizer blijft, om hem te dringen dat hij ons de hulp zend, die hij ons verscheiden malen beloofd heeft, en die hij verplicht is ons te geven, door't verdrag dat wij met elkanderen gemaakt hebben. Dit was't geen Godefroy zijn Bode belaste, die naauwlijks zijn bevel en goede geheugenis had van't gene hem te doen stond, of hij nam terstond van zijn Meester oorlof, die zich ondertusschen wat herstelden, om dat dit vertrek machtig was, d'ongenuchten van zijn Geest wat te verquikken.

Zoo ras de Zonne, des anderen daags, zich in't Oosten vertoonden, hoordemen in't Leger een vreemd geluid van Trompetten, Fluiten en Trommels. Dit teken noodigden de soldaten te vertrekken, 'tgeenze met zoo grooten bequaamheid deden, dat haar ondwingbare dapperheid betuigde datse niet minder vermaak in't geluid van dit Oorlogstuig scheppen, als het algemeen Volk heeft, zooze bij
geval

geval, in het heetste van den Zomer, het gerucht van den Donder hooren, die haar hoop van water geeft. Daar is niemand onder haar die alreede niet in 't Veld wenscht op te trekken. Want de begeerten die zij daar toe hebben, is zoo groot, dat het een wonder te zien is, met wat voor een vierigheid zij hare Wapenen opvatten. Na dat zij in een kleinen tijd vaardig waren, begavenze haar onder heur Hopmannen, en alreede was het Leger in orden, en elk Vendel ontwonden. Maar boven al de Standerts, schein de groote keizerlijke Banier uit, daar het zegepralend Kruis in geschilderd was. De Zonne, die ondertusschen geduurig den Hemel naderden, en opwaards steeg, verjubbelden den glans van 't gladde staal, daar hij met zijn stralen op neêrscheen, en weêr afblonk, als blixemstralen. De Lucht zelf schein in vlam te staan, ende van boven te ontfeken. Hierbij maakte het gebries der Paarden, en het gerammel der Wapenen, die tegens elkanderen aanhorten, zoo grooten gerucht, dat geduurende de Soldaten in 't Veld voorttrokken, het haar onmogelijk is elkander te verstaan. Maar alzo den Veldheer niet van meininge is zijn Troeppen vorder te leiden, voor dat hij haar verzekerd heeft tegen de lagen en verrassingen, daar de Vijanden haar op den weg mogten meê bespringen, zond hij een goed getal Voorloopers voor uit, om de wegen t'ondekken. Na haar volgden de Gravers, wier last was om op 't verbeteren

verbeteren der quade wegen te letten, de sloten te vullen, d'oneffenheden t'effenen en d'engten te openen die men mogt toegestopt hebben. Daar inden een en d'ander zich zoo manhaftig queet, dat noch de troepen der Ongeloovige t'samen gevoegd, noch de sterkste muuren, noch de snelste Bekken, noch de diepste graften, noch de hoogste bergen, noch de dichtste wildernissen, niet machtig zijn om te beletten dat het Leger niet voort trekt. Even alzoo is'er geen zoo grooten tegenstand machtig om't geweld te beletten van d'Eridaan, die moedigen Koning der Vloeden, die zoodanig opzweld, ziende, dat de anderen hem voor haar Opperhoofd erkennen, dat hij met geweld over de velden heen vloeyende, niet op zijne oevers laat vast blijven, ende het geheele land in't ronde bevochtigd. Den Koningk van Tripoli is de eenigste die in den omring der muuren, daar hij goede vvachten op gesteld heeft, zijn volk, zijn vvapenen en zijn schatten besloten houd. En mogelijk zou hij machtig genoeg zijn, om de Franse troepen op te houden, zoo de vrees hem daar niet affchrikten. Want hij dartsse niet aanvallen en ontfangtsse gewillig in zijn land. Maar te voren heeft hij haar gunst gewonnen door gezanten en giften, die hij haar gezonden heeft, zonder dat hij de voorwaarden van vrede weygerd t'aanvaarden, zoo als Godefroy hem die beliefd voor te schrijven. Hier daalde van den hoogen berg

C Scir,

Scir, die van de zijde der Zonnen opgang de Stad gebood, een groot getal geloovige, van alle oudheid en kunne. En om de zegepralende Kristenen te verquikken, brogtenze haar verscheide ververfingen, niet minder verheugd in haar t'aanschouwen, alffe verwonderd waren haar met vremde wapenen, die heur onbekend zijn, bedekt te zien. Uit deze nam Godefroy een vroom en getrouw Leydsman, die zijn leger, langs de nabuurige zijden, geleiden. Op dat de scheepsvloot, van de Ree niet verstekende, de Soldaten mocht gemakkelijker haar behoefteigheid toefchikken. Ook ontbrak haar geen koren, 't gene van de naastgelegenste eilanden quam, of deftige vvijn van Kandie, of van 't steenachtig Scio. Ondertuffchen schenen de Zeeoevers onder 't zwaar gewigt der fchepen te zuchten. Over al, waar men zijn oogen op 't vvater flaat, ziet men zoo veel fchepen van allerhande slag, dat, zoo van nu af, de vloot der Heidenen aanquam, het niet goed voor haar wezen zou. Want boven de fchepen ende galleyen, die Sant Joris, en Sant Markus op zee gebrogt hebben, aan de zijde van Genua en Venetien, zoo heeft Engeland, Vrankrijk, Nederland, en 't vruchtbaar Sicilie, zoo grooten getal gezonden, dat men die naauwlijx zou kunnen tellen, noch nimmermeer onthouden kunnen de gene, die uit hun vrije wille haar t'zamen hebben gevoegd. Om zoo heerlijken reize te doen, hebben haar de benden, die te lande

landen moften gaan, van alles wel voorzien van 't geenze noodig achten, zoo dat zij niet meer vindende, terwijl al de wegen veilig zijn, 't gene zich tegen haar aanflag kanten, verdubbelden zij haar treden, en gingen recht na de plaats, daar JESUS CHRISTUS de dood voor zijne fchepselen heeft willen lijden.

Maar de Faam die gewoon is, zonder onderscheid, de waarheid en logen te verkondigen, had haar alreede voorgekomen, en over al verteld; hoe dat dit zeeghaftig leger zich alreede op weg begeven had, zonder dat'er iets machtig was om haar tegen te houden: hier bij hadse niet vergeten te zeggen, hoe groot dat haar macht was, wat de namen van hare voornaamfte hoofden, wat haar dapperheid, ende welke proeven zij alreede gegeven hadden; zulcx dat zij door deze reden, die zij met een aangezicht vol van vrees vergezelschapt, d'ongeloovige, die het heilig land onrechtvaardig bezaten, dreigden met een aanstaande ondergang, gelijk de vrees voor eenig quaad, datmen verwacht, flimmer is als het quaad zelve; zoo waren'er geen ooren die niet luisterden, noch geen zoo kloekmoedige, die op 't gerucht, van deze quade tijdingen, niet verzet stonden. Een ftil en verwerd gemompel vliegt van d'een tot den ander, en verspreid zich niet alleen door de bedrukte Stad, maar door d'omleggende plaatfen. Ondertuffen bedroefd zich den Koning het meeste.

Invoegen dat hij zich op het uiterste van een groot gevaar ziende, hij niet weet wat hij doen zal, en overdenkt vreemde dingen in zijn gemoed. Dezen Tiran was Aladin geheeten, levende in een geduurige ongenetugte, en nu zoo veel te grooter, om dat hi, seder weinig tijd, tot de Kroon verheven was. Voor dezen had men altijd in hem bemerkte een natuur, zeer tot wreedheid genegen, daar zijn hooge Jaren nu een zekere gematigheid in brogten: hij dan ziende, door een te baarblijkeliken schijn, dat de Kristenen van meeninge waren om de Stad te belegeren, voegden hij bij zijn oude achterdocht de nieuwe ontzegging die hij van zijn vijanden en onderzaten had. Ook verbeelden hij zich, hoe hij in een Stad is, daar tweederlei volk van bijzonder geloove wonen, daar van de eene in J E Z U S C H R I S T U S gelooven, en d'andere de Wet van Mahomet volgen. Het is waar dat hij ook overweegt dat deze laatste de sterkste, en dat de Kristenen zwakker als te voren zijn; vwant toen hij in Jeruzalem trat, en zijnen Stoel wou bevestigen, was de eerste zaak die hij deed, haar met lasten te verzwaren, en op de zelve tijd de Heidenen, zijn nieuwe onderzaten, daar van t'ontlichten. Echter kon dit zijn gedachten niet wech nemen, die meer, als te voren, de wreedheid, die zijn ouderdom slaprig maakten, en in een koude en quijnende natuur besloten hield, in hem opwekten. Deze dingen t'samen gevoegd, onder

onderhielden zijn felheid, en maakten dat hij nooit dorstiger na 't menschelijke bloed, als tegenwoordig was. Alzoo zietmen, gedurende de hette van den zomer, het veninijge serpent, dat in den vwinter niet dorst voor den dag komen, en 't geen de strengheid van de koude verstijft hield, weêr tot zijn eerste quaad keeren. En alzoo herneemt de Leeuw, hoe getemd dat hij ook is, zijn aangeboren wreedheid, als men hem zard. Ik zie niet als te veel, sprak hij, in 't aangezicht van die trouwlooze, dat zij meer, als naar gewoonte, verheugd zijn, de teekenen vertoonen zich zoo openbaar; dat zij die niet kunnen verbergen, zij zijn d'eenige die het gemeen verlies tot haren voordeel trekken, en die schijnen te lachen wanneer onze algemeene verwoesting ons tot schreijen noodigd. Dit doet mij gelooven datse na mijn leven staan: want in de staat, daar ik haar tegenwoordig in zie, is 'er al de schijn ter wereld, dat zij haar geeft niet als op lagen en verraad scherpen; zij zijn in een eedgespan tegen mij, zonder twijffel, of ten minsten denken zij op geen andere middelen, als om de Stad heimelijk aan de grootste Vijanden, die wij hebben, over te leveren, en die van haar verbond in te doen komen: maar ik zal wel beletten dat dit niet geschiede, en mij zal geen middel ontbreken om haar schelmsen aanslag voor te komen. Ik moet mij geheel verlichten wat van de zaak is. Ik zal de landen zuiveren, op datse anderen tot

een voorbeeld verftrekken. Ik zal de kinderen van de borften der moeders rukken. Ik zal het vier in hare Tempelen en huizen fteken. Niet een van haar zal mi ne handen ontkomen. Zie dit is den houtftapel die zij verdienen dat men haar oprecht. En dit zullen hare graven zijn, daar ik hare Priefters zal doen flagten, en haar, in plaats van flacht-offer, doen opofferen. Den Tiran overdacht deze wreedheid, en ftelde die zich alreede voor om uit te voeren: maar echter onderwind hij hem niets, en zoo hy deze onnoozele vergeeft, dat is niet door een drift van medeliden, maar by gebrek van moed. En zoo de vrees hem voor een prikkel van wreedheid verftrekt, een andere ontfepping, die veel ftarker is, belet hem voort te varen. Want boven dien dat hy vreeft de weg tot het vredeverbond af te snijden, zoo zorgd hij noch zijn vyanden te misnoegen, en hare overwinnende vvapenen te verftooren; dit doet dat hy z'n uitfinnige gramschap wat matigd en andere middelen zoekt om die gevoegelijker tegen andere onderdanen te plegen. Hierom verwoeft hy van 't onderfte boven, alle de gebouwen die op het land ftaan, en fteekt 'er 't vier in aan alle zijden. Zulx dat 'er niet overblijft dat dezen onmenschelijken niet verwoeft of verdelgd. Hy laat niet een verblijfplaats voor de Franffen, en beneemd haar alle gelegendheid daar zy haar van zouden hebben kunnen zien: hier by beroerde hy de fpringbronnen en de

Revieren,

Revieren, daar van hy de klaarste oirfpronk met een doodelyk venijn vergaf. Dien onbeweegelyken, als hy is, gebruikten deze listigheid, zonder dat hy ondertuffen vergat de Stad te versterken; want hoewelze van drie zijden zeer sterk is, zoo was se echter een weinig zwakchtig aan de noordzijde. Maar hy had die, in de eerste beroernis, met goede bolwerken, en in der haast met een goed getal oorlogsvolk, door hem onderhouden, verzien, zonder de Inwoonders daar in te begriipen.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het tweede Gezang.

I N H O U D.

DEN Toovenaar Ismenes bied den Koning Aladijn aan, door zijn tooverijen te beletten, dat Jeruzalem, door de Fransen, niet zou gewonnen worden: Maar zijn bezweringen niet kunnende gelukken, schrijft de Koning de Kristenen de oorzaak toe, en besluit haar alle te dooden. Beklagelijke twist van Sofronie en Olindus. Heur liefde en verlossing door Klorindes hulp. Argant zaid de Fransen d'Oorlog aan.

Ismeen den Toovenaar bied Koningk Aladijn

Aan, om Jeruzalem door kunsten te beschermen;

En dat het Franse Heir nooit zal zoo machtig zijn

Om hem die sterke Stad t'ontrukken uit zijn armen.

Zijn

Zijn kunsten zijn vergeefs, dies Aladijn, den Vorst,
 Dit wijt de Kristenen, haer daarom wil verdelgen.
 Beklagelijke twist van twee oprecht van borst,
 Die, door Klorindes hulp, de bittere drank niet zwelgen
 Die hun beschoren was, om wreedheid te verzaan:
 En Argant zaid het Heer der Franssen d'Oorlog aan.

Erwijl dat den Tiran zich tot den slag bereide, zie zoo quam Ismenes op een onverwachte dag, zich alleen voor hem vertoonen. Ismenes, die uit de vastgeslotene graven, wanneer 't hem

belieft, de langbegraven lichamen kan doen opstaan, en haer een adem en gevoelen inblazen; Ismenes die alleen, door geruis van zijn zwerte bezweringen, Pluto zelve, in het allerdiepste, daar hy zijn Rijk beheerscht, doet verschrikken, en uit de verschrikkelijke holen de duivelen, die hij bind en ontbind, naar zijn begeerten, als of 't zijne slaven waren, doet uitkomen, t'elkens als hy zijn verburge kunsten wil plegen. Dezen schelm was onlangs noch een Kristen, maar volgden nu de vvet van Mahomet: evenwel waren hem noch eenige verven van zijn eerste geloove overgebleven, zulkx dat hy dikmaal voor nam deze twee gelooven onder een te smelten, haer zeer quaad achtende, terwijl hy daar een ongodvruchtig en gruwelijk gebruik by voegden. Hy verliet dan, voor dezemaal, zijn duistere holen, daar

hy, ver van 't gezelschap der menschen afgescheiden, gewoon vvas zijn bezweringen te doen, en bied zich aan om zijn Meester, in deze gelegendheid, te helpen, wat schade het gemeen daar by ook mag hebben. Maar alzoo den Koning alreede niet als te valsch was, dezen raadsman, die noch erger is, naderd tot hem: Vorst, zaid hy, het is zeker dat dit zeeghaftig leger, daar wy zoo voor beducht zijn, hier komt om ons te belegeren: maar om dat te beletten, zullen wy aan onze zijde alle mogelijke middelen aanwenden. Laat ons met het overige de Hemel laten begaan; want ik ben verzekerd datse ons gunstig zijn zal, en dat eerlijke lieden ons zullen helpen. Ook kan men niet loochenen, dat gij alle de voornaamste hoedanigheden hebt, die een voornaam Prins en deftig Hopman kunnen maken. Hier by, dat gy niet verzuind hebt alle ding te verzien, die wy in toekomende van nooden hebben, noch op alles goede orde te stellen, zulkx dat, zoo een ijder u navolgd, en zijn plicht betracht, niet te twijffelen is, of uwe vyanden zullen heur graven vinden in uw land, daar zy omgekomen zijn, en wanen te winnen. Voor my, ik koom hier niet, als om deelgenoot in al uw gevaar te zijn. Mijne hulp is uw in dit werk noodig. Gebruikt my alleen, en gy zult zien of gy van my niet ontfangen zult, alle hulpe die gy te verwachten hebt van een grijzert, gelijk als ik ben, in de welke den raad door den ouderdom rijper word.

word. Dit is 't geen ik u belove, en dat niet alleen, maar al het gene mijn verburge kunst mij zal inblazen, om een gedeelten die zelve Engelen te belasten, die voor hun hoogmoed, voor dezen, uit het hoogste van den Hemel in 'et diepste van den afgrond zijn neêrgestort: maar ik ben niet van zin om verder te treden, voor dat ik u eerst verhaald heb, hoe dat ik mijne bezweringen wil beginnen, en door vvat middelen die vervolgen. In den Tempel der Kristenen, is onder d'aarde een outaar verborgen, en op dien outaar een beeld van hem, daar dit volk de Zoon van aanbid. Die, na dat hij de dood geleden had, begraven vvierd en vveder opstond, zoo als zij zeggen. Hier is een ontsteke lamp, die, zonder ophouden, voor zijn grafstede brand, daar in orden geschikt zijn alle d'offerhanden, die van heur lichtgelovige Pelgrims, van alle kanten hier komende, om hun aandacht te plegen, daar gebrogt vverden. Na dat dit beeld haar van den outaar genomen zal zijn, moet gij het zelf in onzen Tempel brengen. Daar na zal ik zoo machtige bezvveringen doen, die, zonder tvvijffel, zoo veel als voor vvachten aan de poorten zullen verstreken, zonder dat 'er de vijanden ooit zullen ingeraken. Alzoo zult gij, en uvven staat, door een nieuwve verburgendheid, in zekerheid in den omring van deze muuren, u zelve kunnen vvedigen.

Den Toovenaar zijne redenen voleindigd hebbende, ging den Heidenschen Koning, van razernij en ongeduld vervoerd, recht na den Tempel der Kristenen, daar hij, alle heusheid vergetende, de Priesters bedvvang om hem te vviijzen vvaar dat Beeld vvas; 't geen hij zoo ras niet heeft vvechgenomen, of brogt het in zijn Turkxse Tempel, een onheilige plaats, daar den Hemel, dikmaal door het valsche en ongodvruchtig bijgeloof dezer Heidenen, vergramd vvord. Toen naderden dezen goddeloozen Toovenaar het eervvaardige Beeld, en mompelden 'er tegen, ik en vveet niet vvat voor schrikkelijke vvoorden van lasteringen t'samen gevoegd, en vertrok daar na: maar des morgens, zoo dra als den dageraad verscheen, quamen de genen, die de last hadden om dezen ongelukkigigen Tempel te bevaren, ter gezetter uuren vvederom, en vwaren vvel vervvonderd het beeld niet meer te zien daar men 't gezet had, ende noch veel meer, toen zij het nergens konden vinden, na dat zijt aan alle kanten gezocht hadden. Al 't geen zij toen doen konden, vvas, het den Koning te vervvittigen, die deze nieuvvigheid zoo mishaaagden, dat hij zich, door een overdadige gramschap liet vvervoeren. Want hij beelden zich terstond in, dat het iemand van de Kristenen vvas, die het gestolen had en verburgen hield. Nu, of dat vvaarachtig vvas, of dat den Hemel daar door zijne macht vvilde betoonen, niet lijdende dat het beeld

van zijn Lijk op deze wijze wierd ontheiligd, zoo veel is'er af, dat 'et onzeker onder haar was, of men't de kunst der menschen, of eenig ongemeen middel most toeschrijven. Maar wij, die Kristenen zijn, behoorden godvruchtig te gelooven, dat het den Hemel aldus schikten, en het voor een wonder rekenen. Den Koning laat ondertusschen een scherp onderzoek in al de Kristenen huizen en kerken doen. Ook beloofd hij groote vergeldinge aan den genen, die hem eenige zekerheid daar af kan berichten, en gestreng straffen aan hen die zich overtuigd vinden van het Beeld gestoolen of versteken te hebben. Den Toovenaar gebruikte aan zijn zijde ook alle verburge vonden om iets van de zaak t'ontdekken, maar al te vergeefs, terwijl den Hemel zorge draagt het te behoeden, tot groote schande van dezen bedrieger, en van zijn ijdele tooverijen. Na dat den Tiran eindelijk bemerkte, hoe dat hij verder in deze zaak trad, hoe datse meer voor hem verholen wierd, weet hij de geheele zaak de Kristenen, en van haat en gramschap tegen haar ontsteken, wierd hij wreeder als ooit te vooren tegen haar. Zijn razernij deed hem alle eerbiedigheid vergeten. Hij brande van ongeduld om zich te wreken, en nam voor hem het uit te voeren, hoe 't ook gaan mogt. Neen, neen, sprak hij, deze verraders zullen nimmermeer stoffen datse mijnen toorn te vergeefs getergd hebben. De zaak zal zich heel anders toedragen als zij wel denken. Laat den

Roover

Roover zich vrij verbergen, hij zal omkomen, in wat plaats hij ook mag wezen, en oorzaak zijn vande dood van alle d'anderen: daar is niet aan gelegen of d'onnozele voor de schuldige betalen, aangesien hij door deze middel gestraft word. Maar ô dwaas verkeerde, als ik ben, ik heet die gene onschuldig, die alle misdadigers zijn. Onder dit vervloekt gebroedfel is 'er nooit een gevonden die ons de minste genegendheid toedroeg. Men mag dan veel zekerlijk zeggen, dat zij alle met deze misdaad besmet zijn; en genomen dit vvaar alzo niet, hebbenze voor deze geen andere genoeg begaan, die genoeg zijn om haar aan de uitterste straffen over te geven? Wel aan dan mijn getrouwe onderdanen, spaard noch het vier, noch het zvv aard niet, om dezen trouvvloozen hoop te branden en te moorden.

Zoo sprak Aladijn in de volle vergadering, en terstond verkondigden de Faam deze tijding aan de Kristenen. Daar op vertoonden haar de schrik van de dood voor haar oogen, vvant niemand oer der haar dorst, noch of vluchten, uit vrees voor schuldig verklaard te vverden, noch minder om zijn zaak te verdadigen, noch zelf tot gebeden en verontschuldiging komen. De rampzalige Kristenen vvaren in deze tvvijffelmoedigheid, die haar in een geduurige vreeze hield, ter tijd dat haar hulpe quam van een plaats daar zij die het minste van vervvachten. Daar vvas onder haar een jonge dochter, niet minder

roemvvaardig door de vvonderen van hare dapperheid, als door die van hare schoonheid. Evenvvvel verachte zij die, en haakte niet als na groote dingen. O vvonder, de zorg die zij draagd om haar eer te behoeden, geeft haar dezelve glans die men in de Zon ziet. En deze glans blonk zoo veel te meer, om datse haar van alle aanlonkingen en moeyelijke verzoeken, der genen die zij tot minnaars mogt verkrijgen, geheel ontrok: weinig ging zij uit den huis, en 't vvas vvat ongemeens als zij haar op straat vertoonde. Ook bekommerde zij haar het minste ter vvereld, met ijdele loftuiterij en haar in gezelschappen te vertoonen: maar schoon dat zij haar verbergd, zoo is dat echter al niet mogelijk om te beletten, dat zulk een schoonheid, als de hare is, eindelijk niet deurstraald, en ijder doet vervvonderen. En gij, ô liefde, zoud het anders niet vvenschen. Want gij zijt de gene die haar aan de jeugdige begeerten van een jonge minnaar overgeeft. Gij die nu onlangs noch blind vvaard, hebt tegenvvoordig zoo goede en klaarziende oogen, als de gene van den verzierden Argus ooit vwaren. Zij zijn met geen doek meer bevonden, gij opentse en gij keerdse vvaar 't u beliefd. Gij bedriegt de vvachten, die u verliezen en voerd de lonken van andere in d'allerkuischte gedachten van een gadelooze schoonheid. Haar naam vvas Sofronie, en die van haren Minnaar Olindus. beide van een Stad en een geloove, d'een zoo geschikt

schikt als d'ander schoon is. Zie rampzalige Olindus, welk de geboorte van uvv liefde vvas. Gij begeerd vele dingen, en verhoopt heel vveinig. De achtbaarheid belet u uvv qualen t'ondekken, aan de gene die daar d'oirzaak af is. En evengelijk gij de stoutmoedigheid niet hebt daar van te spreken, zoo veracht zij het door de onkunde, of daar geen acht op te slaan. Ongelukkige als gij zijt, die tot noch toe een beminde gediend hebt, zonder een middel te vinden, noch van haar gezien te zijn, noch om haar uvv liefde t'openbaren, of de minste gunst te genieten.

Ondertuffen verspreid zich 't gerucht van deze beklagelijke moord door de heele Stad, en Soffronie hoord, tot heur leedvvezen, deze droevige tijding verhalen. Zij, zoo gelukkig zijnde van een Kristen, en zoo kloek als schoon te zijn, denkt alreede in haar geeft op middelen om dit ongeluk af te keeren. Het staat niet aan haar dat het zoo zij, en de begeerten die zij hier toe heeft, vermeerderd meer en meer door zulke brave gedachten. En zoo haar eenige dingen tegenstaat, 't is alleen maar haar zedigen aard, die de Maagden niet minder aangeboren als vvelvoegende is. Evenvvel, na dat zij lange getvvift heeft, steigerd haar moed eindelijk de tvvijffelmoedigheid te boven, zoo dat de stoutigheid en zedigheid in haar gelijk zijn. Zij gaat dan alleen uit, en breekt d'vvers door 't gedrang van 't volk, zonder iets van haar schoonheid te verbergen, of die zonder eieraad te ver-

vertoonen. Haar zedig gelaat zijn de teekenen van hare moedigheid, haar vvezen is zoo groots, dat men, haar ziende, zou geoordeeld hebben, met ik en weet niet vvat voor opgeblazendheid vermengd te zijn. 't Is uit een oprechte verachting dat het voorkomt. Ja men zou niet kunnen zeggen, dat het door kunst of natuur vvas, die haar onachtsame schoonheid zoo zeer verhefte. Want in dit lossvvierend gelaat, zietmen aanlokselen die van den Hemel, van de natuur, en van de liefde begunstigd vverden. Alse voort gaat, is 'er niet een die haar met het oog niet vervolgd, maar zij gevvaardigd haar niemand aan te zien, zoo hoogmoedig is zij van aard. Haar voornemen is den Koning aan te spreken. Zij gaat recht voor hem staan, zonder dat de hevige gramfchap, die hem vervoerd heeft, machtig is om haar een tree te doen aarselen. Maar houd in tegendeel stand, zonder voor het verschrikkelijk blixemen zijner oogen te verschrikken. Vorst, spreektse tot hem, Ik bid vertoornd u niet langer, en laat af van u vvolk meer in vreeze te houden. Dat ik hier nu verschijn, is om u t'ontdekken en ter hand te stellen, den perzoon die gij zoekt, om de misdaad die hij tegen u begaan heeft. In 't aankomen stond den Koning verzet, ziende de groote kloekmoedigheid van deze maagd. Hier bij vviert zijn hert half overrompeld door de glans van haar schoonheid, die hem 't gezicht verblinde, gelijk onverziens een blixemstraal.

Dit was d'oorzaak dat hij zijn onrechtvaardige gramfchap en zijn vergrimd gelaat een vveinig matigde. Zulcx dat het te gelooven is, dat zoo hij een vveinig minder onment helijker gevveeft had, als hij was, en zij vvat zachtmoediger, zoo een fchoon voorvverp zou hem, zonder tvvijffel, tot liefde bevogten hebben. Maar 'tis vvel ongemeen dat een verachte fchoonheid een opgeblaze hoogmoedigheid verast, om dat de aanlokkelijke ftrelingen het lokaas van Cupido zijn. Dit was het vermaak dan dat dezen tiran fchepte, met vervvondering aan te zien zoo fchoon en betooverlijk beeld, dat zijn bloodaardig hert bevveegde, en niet de liefde, vvier fchichten hem geensins vvonden. Sofronie hier op lettende, nam heur tijd vvaar om de redenen die zij hem te zeggen had, t'eindigen. Heer Koningk, riefse, Hier is de gene die zich fchuldig kend, aan de misdad daar van gefproken is. verdelgd haar alleen, en niet deze rampzalige Kristenen, uvv onderdanen: zij veinst niet voor u t'ondekken, dat de rooverij, die u zoo zeer ontfteld, een vverktuig van deze hand is, tervvijl niemand anders, als ik, het beeld, dat gij zoekt, gestolen heeft. En lijd niet dat zoo veel onnozelen de straf daar van gevoelen. Zie hoe zij haar zelve ter dood, zonder die verdiend te hebben, aanbod, om andere te behoeden. kloekmoedige logen, die zoodanig zijt, dat de grootste vvaarheid die niet gelijk is. en hoevvel deze verkla-

ring Aladijn, in 't eerst grootelijcx beducht maaken, zoo sprak hij evenwel, zonder zich te bewegen, tot haar. Wel aan, veins niet om voor mij te ontdekken wie u dit geraden, en zich medemakker van uw misdaad gemaakt heeft? Waar op Sofronie, niet meerder als te vooren, verschrikten. Denkt niet, antwoorden zij hem, dat ik deze eer heb willen deelen, of een ander deelachtig maken. ik alleen heb deze daad onderstaan, en seder uitgevoerd, zonder iemand raad te vragen. Terwijl dat dit zoo is, antwoorden haar den tiran, zoo zult gij de eenige wezen daar op ik mij wreken zal, u doende de smerten gevoelen die gij verdiend hebt. Ik zoek niet liever, voegdezer bij, en ben wel te vreden het geheele deel in de eer en de straffe te hebben. Aladijn begon hier op te vergrimmen, daar na vraagden hij haar, wat zij met dat beeld gedaan, en of zij 't niet verburgen had. Gants niet, antwoorde zij, 't is verbrand, en ben wel blijde dat ik 't gedaan heb. want ten allerminste zal het in toekomstende, door de handen van deze ongeloovige, niet meer ontheiligd werden. Waarlijk Heer Koningk, gij herzoekt, of de dieffstal, of de persoon dieze begaan heeft, het eene zult gij nimmer weêr zien, maar 't gezicht van d'andre hebt gij hier voor u, en evenwel vertrouw ik, dat mijn daad geen dieverij behoord genoemd te werden. Daar is niet zoo rechtvaardig als 't gene dat men onrechtvaardig genomen heeft, weder te geven.

Deze woorden vervoerden den tiran tot een overmatige gramschap, hij blaast niet als dreigementen uit, en tracht nu voortaan niet als de beweging van zijn drift te volgen. en hoopt dan niet meer, ô schoonheid, die onder de gedaante van een engel, een goddelijke geest en onverwinnelijke moed verbergd, de minste genade van hem t'ontfangen. De liefde zou te vergeefs, als een sterken beukelaar, die aangename schoonheid, daar u den Hemel mede begaaft heeft, trachten te zetten tegen de wreedheid van dezen Barbaar. Ondertuffen word deze schoone bij 't lijf gevat, en veroordeeld om levende verbrand te worden. hier toe wierdse door d'onbeweegelijke razernij van den tiran geschikt. alreede ruktemen de sluyer van haar hoofd en de kleederen van haar kuisch lichaam, haar schoone armen worden met dikke touwen gebonden, en door het vast toeknellen heel verpletterd. Zij spreekt niet een woord, en al het quaad onthaal, dat men haar doet, is niet machtig om haar de minste vrees aan te jagen. en zoo haar roofverwig aangezicht een weinig veranderd is, men verneemt'er daarom geen bleekheid op, maar zoo natuurlijken blankheid, dat zij veel schoonder als te vooren schein. Geduurende deze dingen, trok het gerucht van zoo vreemden zaak, dat, nu overal verspreid was, al het volk tot zoo droevigen schoupspel. Men liep naar het gedrang van alle plaatsen der Stad. Olindus zelf begeeft'er zich met anderen na

toe, met voornemen noch nader tijdinge te hooren-
maar als hij zag dat deze schoone gevangene, zeker-
lijk zijn beminde meestresse was, dat zij 't zelve
was, die men zoo gebonden had, zij die voor
schuldig gehouden wierd, zij die nu alreede veroor-
deeld was, en eindelijk, zij die door een tiran in
handen van de beulen was overgegeven, die alreede
bereid stonden om't vonnis uit te voeren, zoo begon
hij door't gedrang te breken, en zijn stem verheffen-
de, aan de zijde daar den Koning stond, aldus tot hem
te roepen; Zij is de gene niet die aan de diefte, daar
zij dooreen dwaze onbedachtsaamheid op roemd,
schuldig is, zij heeft daar nooit op gedacht: ook
is't niet te gelooven, dat een jonge dochter, van een
vreesachtigen aard, zoo stout zou geweest zijn, haar
zoo een gevaarlijke zaak t'onderstaan, en noch veel
minder die uit te voeren: want hoe zou zij de wach-
ters van den tempel hebben kunnen bedriegen? en-
door wat middelen dat heilig beeld wechnemen?
laat zij u doen gelooven wat zij wil, ik weet echter
wel beter. Ik ben de gene, Heer Koning, ik ben de
geen die het gestolen heeft; en ik beken vrijelijk,
dat, na ik het stuk gedaan had, ik door een venster,
onder't voordeel van de nacht, het zoo ontsnapten:
daar na vond ik gelegendheid om door de groote
plaats heen te gaan, daar ik het door d'afgelegenste
wegen ontquam. Ik ben dan de eenige die rechtvaar-
dig verdiend heeft, en de eer van deze daad, en de

dood daar nevens : dat deze dan mij het een ofte het ander niet en kome t'ontnemen , deze ketenen en banden behooren mij toe ; dezen houtstapel is voor niemand , als mij , opgerecht , en deze vlamme is niet ontsteken als om mij tot asche te verdelgen.

Sofronie hem op deze wijze hoorende spreken , en met meewaardige oogen aanzierende , antwoorde hem ; Arme onnoozele , wie leid u hier zoo roekeloos ? met wat voornemen komt gij hier ? of wat razende uitzinnigheid geleid uwen loop ? hoe , ben ik dan niet sterk genoeg om te wederstaan , al wat de gramschap van een mensch het wreedste kan voortbrengen ? Neen , neen , ik geloof noch moed genoeg te hebben om de dood alleen te verduuren , zonder dat het noodig is dat men mij komt gezelschap houden . Deze woorden sprak zij tot haar Minnaar , en evenwel kan zij hem niet meerder tot het herroepen brengen , als om zijn voornemen tedoen veranderen . Ô wonder , zo veel te grooter , om dat het ons een volmaakte kamp der liefde , met d'onvervvinnelijke deugd vertoond . Heerlijk verschil , daar de dood zich tot een prijs aan den overvvinnaar opofferd , en daar d'arbeid zelf de schuilplaats is daar den overvvinnaar zich kan bergen ; hoe den eenen in dezen twist hardnekkiger als d'ander , zich schuldig zoekt te verklaren , hoe meer dat Aladijns gramschap tegen haar ontsteekt : vvant hij geloofd vvaarlijk , dat deze

twee minnaars hem bespotten, en datse, om hem noch meer te verachten, de straf belachen die zich voor haar oogen vertoond. Het verscheeld mij gans niet, spreekt hij, of men ziet dat zij schuldig zijn, aangezien dat ik haar alle beide een zelve palmtak na heur verdiensten geven zal; dit zeggende, gaf hij een teeken aan de onmedoogende uitvoerders van zijn tirannij, die haar altijd gereed hielden om te volbrengen het gene haar geboden was, invoegen dat men haar beide, in minder als een oogenblik, zag stijf aan een paal gebonden, des eenen rug tegen des anders. Maar Olindus, ziende den houdstapel rondom opgerecht, en dat men alreede het vuur daar begon in te steken, kon zijn klagten niet weêrhouden, noch hem bedwingen deze woorden te spreken, tot haar, die men met hem gebonden had: Wel zijn dit dan de ketenen daar ik verhoopte, dat wij mede zouden geboeid worden, om t'samen de rest van ons leven over te brengen? ziet hier dan het vuur van 't welke ik het zelve wezen tussen u en mij verwachten: ô de liefde heeft ons wel andere vlammen en banden beloofd, als deze, die ons nu door het quaad geval bereid zijn! ô hoe onmenschelijk isse, dat zij ons niet vereenigd, als om de dood te doen lijden, na dat zij ons altijd zoo wreed gescheiden heeft! evenvel nu het moet wezen, dat gij, helaas! zoo onwaardig sterft; zoo schiet mij ten minsten deze vertroosting over, nu ik, van het geluk van uw bed-

genoot te worden beroofd ben, dat ik u zal in den houtstapel gezelschap houden: maar waarlijk u eenig ongeval dat smert mij, en niet het mijne, terwijl ik zo gelukkig zal zijn van aan uw zijde te sterven: helaas, ik zou noch veel blijder zijn, en geen vermaak vinden dat bij mijn lijden te vergelijken was, indien ik deze gunst mogt verwerven, dat ik mijn geest gaf op d'oever van uw lippen, en op de zelve tijd onze laatste zuchten onder onze kuisse kusjens mogt vermengen. Sofronie wierd door deze klachten van Olindus bewogen, en om hem te vertroosten, sprakse, Mijn ziel, de weinige tijd die ons noch overschiet te leven, roept ons tot andere klachten, en tot veel hooger bedenkingen; in plaats van u zoo te bedroeven, waarom denkt gij niet eer om u van uwe zonden te bekeeren? waarom hebt gij u niet altijd voor uwe oogen deze waarheid verтоond; dat 'er geen vergeldinge te vergelijken is bij de gene die God de rechtvaardige menschen beloofd heeft? Lijd standvastig voor de eer van zijn naam, en twijffel niet of gij zult de straffe zacht vinden: hoopt niet als op de dingen van daar boven, daar men de vware gelukzaligheid vind, de Hemel roept u nu op deze maal; ziet eens hoe schoon dat hij is, en hoe hij ons schijnt te vertroosten, ons noodigende om te proeven de vware lekkernijen der vvelgelukkige. Tervviyl dat d'een en d'ander deze klagten doet, prijzen d'ongeloovige haar standvastigheid: en het groot meêdoogen dat 'er de Kri-

stenen

stenen mede hebben, vertoond genoeg haar gevoelen daar van. Het is vvaar, dat zij niet als onder elkan- deren daar van spraken, vvant zij haar niet overluid durven beklagen. Den tiran is zelf, tegen zijn ge- vvoonte bevogon, en hoe verhard dat zijn gemoed is, zoo treft hem het medelijden aan om hem te ver- zachten; maar zoo onverbiddelijk als hij is, is zij- nen naam mede; ook is hij van zoo een barbarischen aard, dat deze voorvverpfels van medelijden hem zoo vergrimmen, dat hij terstond zijn oogen elders na toe vvend, en van daar vertrekt, om door zoo een droevig schouvvspel niet bevogon te vverden. Daar is niemand als gij, schoone Sofronie, die u niet ge- voellelijk aan deze druk vertoond, en die u niet eens gevvaardigd om te klagen.

Geduurende deze twistredenen, zie zoo ver- scheen in 't midden van de volle vergadering, een Ridder, of men zoud' er hem ten minsten voor aan- gezien hebben, van zoo schoonen wezen als braaf van gestalte. na 'et aanzien van zijn wapenen en de rest van zijn toerusting zou men geoordeeld hebben, dat het een vremdeling was, van verre gekomen om zijn fortuin te zoeken. den tijger, die hij boven op den helm voerde, en de oogen van een ijder tot haar trok, was een kenbaar teken genoeg, dat het den ge- ne was die Klorinde gemeenelijk in den oorlog voer- de: 't geen d'oorzaak is, dat zij haar alle ook daar voor houden. gelijkze in der daad in dat geloof geen-

sins bedrogen zijn. Van haar kindsheid af, heeft haar altijd tegen 't hart geweest, die lasse onledigheid en oeffeningen daar haar de vrouwen toe begeven: dit doet dat zij tegenwoordig veracht heur handen neer te buigen, om een spinrok of de naald te handelen, en diergelijke werken te maken, die gemeenlijk strekken tot het tijdverdrijf der maagden. hier bij heeft zij een grouwel van het prachtige gewaad, en de plaatsen die met muuren besloten zijn. want zij is wel verzekerd, dat de eer van een dochter, niet beter bewaard is in de steden als op het veld; zij wapend met hoogmoedigheid haar aangezicht en vermaakt haar met, ik en weet niet wat voor strafheid en opgeblazendheid, in de aangeboorne zoetigheid van haar oogen te mengen, evenwel misstaat het haar niet, en hoe groot dat haar verachtige zijn, zij geven haar evenwel een brave zwier. zoo haast als haren ouderdom heur bequaam maakten, tot de eerlijkste tijdkortingen, zag men haar de paarden berijden, die zij nu wel weet te bedwingen, met een speer gestig om te gaan, de piek te handelen, het rapier te zweyen en haar leden te wringen in't worstelperk, om dat zij niet vadzig in't loopen zoude zijn: daar na gevoelende haar krachten allengskens met hare jaren toenemen, ging zij in 't diepste van het wout, en op de hardste klippen, daar zij haar niet bemoeydē om een haas, of das, of rhee, of andre diergelijke vreesachtige beesten na te jagen, maar wel om de leeuw en
 beeren

beeren en tijgers te vervolgen, daar zij haar zoo aanging, dat zij voor de menschen zo wild schein als de beesten zelf. maar zo als zij nu van Perffen kwam, om haar te stellen met al heur macht tegen 't geweld der Kristenen, hoewel alreede menigmaal heur lichaam met wonde bedekt en de revieren met heur bloed geverft waren, was dit schouwspel van d'aanstaande dood, het aldereerste dat zich voor hare oogen vertoonden. d'uitnemende begeerten die zij in 't begin had, om te weten wat 'er af was, en wat misdaad dat de personen, die men voor schuldig houd, mochten begaan hebben, deed haar het paard nopen om te naderen. het volk vertrok terstond en liet haar met gemak door, zoo dat zij, den houdstapel genaderd zijnde, de twee getrouwe minnaars aan een paal geboeid zag. zij verwonderd haar te hooren, hoe dat den eenen zich gants, in tegendeel van de andere beklagde, die niet een enig woord spreekt, betuigende dat haar stantvastigheid boven het gemeen van hare kunne gaat. echter weet zij wel dat de zuchten die den eenen ontsnappen, veel eer een eigenschap van medelijden is als van eenige smerte die hij gevoeld, en dat de stantvastigheid van d'andre een teeken is van het voornemen dat zij alreede genomen heeft. want in 't aanzien met wat voor een bezadigde geest zij den Hemel aandachtig beschouden, schein het, dat haar schoone ziel, haar lichaam verlaten eer dat de dood hun gescheiden had. Ondertussen trof het ongeluk,

luk, van d'een en d'aneer zoo diep in het herte van Klorinde, dat zij haar niet onthouden kon van tranen te storten. niet te min de persoon die zich het minste beklaagd, is die haar het meeste smart. zij dan niet langer kunnende wachten om hier opening van te hebben, brande van ongeduld om de waarheid vande zaak te weten. hierom trad zij tot een grijzerd, die daar dicht bij stond, mijn vriend, sprak zij tot hem, wat is dat voor volk dat ik op deze wijze gebonden zie? is het heur misdaad of quaad geval die haar tot deze straffe gebrocht heeft? na dat zij de daad onder-vraagd en het verhaal in weinig woorden gehoord had, bleef zij geheel verwonderd, en beelden haar zelve terstond in datze onnoozel waren. Hier op neemtse voor haar hun het leven te behoeden, 't zij door kracht van gebeden, of die van de wapenen. met dit voornemen trad zij tot den houdstapel, daar zij't vier van afwenden, 't gene alreede deze rampzalige niinnaars begon te genaken; daar na haar tot de beulen keerende, sprakse tot hun; houd u stil, en dat niemand van u zoo stout is voort te varen, voor al eer dat ik den Koning gezien en gesproken heb: doet alleen 't geen ik u zeg, en vrees niet dat hij op u ver-toornd zal zijn, om dat gij dit vonnis hebt uytgesteld. Op deze woorden stelden zij haar aan om heur te gehoorzamen, niet kunnende geloove dat de plicht haar daar toe verbond, zoo veel macht had de brave gedaante van de persoon die haar gebod, op hun: zij
ging,

ging dan van daar na den Koning, en ontmoeten hem in een weg daar hij voorbij haar quam. alsdoen om haar voornemen niet langer uit te stellen, sprakze tot hem : Heer Koning, ik ben die zelfde Klorinde daar van uw Majesteit mogelijk wel af heeft hooren spreken ; het gene dat mij tegenwoordig hier geleid , is niet als een uitnemende begeerte , die ik heb om ons geloove en uw Koningrijk voor te staan, zie ik ben bereid om u te dienen, gebied maar alleen en gij zult zien , hoe dat ik in noodzakelijke dingen , de alderkleinste zaken niet zal verachten , noch voor de gevaarlijkste aanslagen verzet zijn ; 't zij dat gij mij op de bolwerken zet, of in't binnenste der steden, of in't open veld, ik zal nimmermeets zo lief hebben het gene te vergelijken zal zijn bij d'eer die gij mij doen zult in mij te gebruiken. De Koning haar met grooten aandacht gehoord hebbende , antwoorde haar ; Kloekmoedige Heldinne , wat landschap is zoo ver van Azie en der Zonnen opgang gelegen , daar de faam de wonderen van uwe heerlijkheid niet verbreid heeft ? weetmen niet wel dat het gerucht van uwen naam tot aan d'outerste palen der wereld bekend is ? dit zoo zijnde , heb ik dan geen reden mij van alle vrees t'ontlasten , en de zorgen die ik noch kort had ver van mij te verbannen, nu dat uw onoverwinnelijk zwaard bij't mijne gevoegd is ? ja waarlijk, en gij moogt het ook wel geloove , dat ik meer hope heb in u eenige dapperheid, als ik zou hebben in verscheide

scheide benden van oorlogsvolk die ik ineen krijgs-
lichaam t'zamen gevoegd zag. mij dunkt alreede
dat dien Godefroy, die men zoo zeer vreeft, te lang
vertoefd om te komen; aangaande de begeerte die gij
betuigd om gebruikt te werden, door de vraag die
gij mij gedaan hebt, dat is wel redelijk dat het zoo ge-
schiede, terwijl 'er geen zoo zwaren aanslag is, daar
gij niet bequaam toe zijt om uit te voeren: zie daar-
om stel ik van nu afaan de last van dezen oorlog in uw
handen, en geef u een volkomen bevel om over 't ge-
heele leger te gebieden; met een woord, ik versta,
dat gij de soldaten wetten zult geven, die zij voor
onveranderlijk {zullen houden. Al 't gene Klorinde
kon doen, was den Koning te bedanken voor den lof,
die hij haar gegeven had, tot dat het tijd was om op 't
gene te komen dat zij van hem begeerde. Vorst, ver-
volgdenze, mogelijk zult gij 't in 't eerst vreemd ach-
ten, dat de vergelding voor de diensten moet gaan;
maar de gene die ik in toekomstige u hoop te bewij-
zen, gevoegd zijnde bij 't vertrouwen dat ik in uw
goedheid heb, doen mij hopen dat gij mij deze twee
misdadigers niet weigeren zult. De weinige schijn
die 'er van is, dat men hun daar voor hoord te hou-
den, is de oorzaak dat ik die ernstig van u bekeer;
want, om de waarheid te zeggen, mij dunkt dat men
haar met al te veel wreedheid veroordeeld heeft: e-
venwel ben ik wel te vreden op de zaak niet eens te
komen, noch d'omstandigheden voor te brengen, die
tot

tot zekere proeven van hare onnoozelheid zoude mogen verstreken. 't is mij genoeg dat gij weet dat 'er niet is als 't gemeen gerucht 't gene u doet gelooven dat de Kristenen het beeld hebben wech genomen, voor 't gene dat van de rest is, vergeef het mij, zoo 't u belijft, zoo ik door de reden gedwongen ben te zeggen, dat uwe Majesteit, zonder twijffel, de achtig die wij ons geloof schuldig zijn, overtreden heeft toen hij volbracht het gene, daar den tovenaer hem toe drong; gij weet, Heer Koning dat het ons niet geoorlofd is, noch geen beelden in onze Tempelen te hebben, noch de zelve aan te bidden, en noch minder dan die van anderen; het is dan onze Profeet die ik dit dan wil toe eigenen, en t'effens het wonder dat 'er op gevolgd is, geloofd mij hij alleen heeft dat wonder teeken gedaan, om ons te leeren, dat het ons verboden is onze heilige tempelen t'ontheiligen door een nieuwe bijgeloovigheid; laat ons Ismenes met zijn bezweringen en tooverijen laten begaan, terwijl hij geen andre wapenen als die heeft; maar wij die soldaten zijn, laten wij ons behelpen met de speer en 't zwaard, en onze hoop nergens in stellen dan in de dingen die ons ampt raken.

Hoewel 't hart van den tiran schein ongevoullijk tot medelijden te zijn, en dat het hem qualijk met groote moeite liet bewegen, evenwel zoo was hij eindelijk te vreden, en liet af door de gebeden van Klorinde; om dat de reden hem daar toe verplichte.

wel

Wel aan dan, zeide hij, dat men haar het leven en de vrijheid geef, ik ben wel te vreden, terwijl gij het zoo begeerd, kloekmoedige maagd; want uw persoon is mij van zoo grooten waarde, dat ik u nimmermeer een zaak zoude kunnen weigeren, 't zij datze de dood verdiend hebben, of dat zij vrij behoorden te zijn door haar onnoozelheid, zoo veel is 'er af, ik geef haar genade en u zeer garen over. Zie daar hoe de verlossing van deze minnaars toeging; in het welk de getrouwe Olindus, zoo grooten geluk had, als hij aan zijn meesters, de daad van een genegendheid, zonder voorbeeld die de liefde zelf opwekten, in zijn kloekmoedige dapperheid kon bevvijzen. Want van den houdstapel, daar hij noch kort te voren dacht tot asfche verbrand te worden, ging hij recht na den Tempel om te trouwen; en van een ter dood veroordeeld mensch, werd hij de man van een persoon die een onderlinge genegentheid hem toedraagt; en de geen die hij boven alle dingen ter wereld bemind; ook is 't wel redelijk, dat hij met haar willende sterven, indien dit niet gebeurd was, zij ook nu zoekt om met hem te leven, maar om dat het verbod van dien tiran hem niet mocht toelaten, in zijn land zoo braven voorbeeld van deugd te hebben, uit vreeze dat in 't toekomende hem zulkx niet mogt in eenig gevaar brengen; banden hijze beiden uit Judea, met noch veel andre Kristenen, die hij in verscheiden plaatsen in ballingschap verzond, naar dat hem de drift

drift van zijn wreed voornemen vervoerden. O met wat droefheid verlaten de jonge lieden heur ouders in haren hoogen ouderdom! Wat is 't een gevoellijke zaak voor de mannen datse heur vrouwen en kinderen verlaten moeten. Waarlijk een wrede scheiding, en daarom te meer onverdraagelijker, om dat dezen Barbaar niet en verjaagd als den genen daar hij een goeden geeft en onvermoeelijk lichaam, in bemerkt, houdende allēen bij hem, tot zoo veel panden, de gene die hem niet hinderlijk konnen zijn, 't zij datse door den aard van heure kunne, of door de zwakheid van haren ouderdom, tot de vrede gegengen zijn. Zoo scheiden deze arme verdrukten, tot heur groot leedwezen, hier en daar, maar het meerendeel, daar in het misnoegen grooter als de vreeze was, wierden tot afvalligheid verwekt, en begaven haar in dienst van de Kristenen, die zij ontmoeten zoo als zij quamen tot Emaus; alzoo heet men een klein stedeken, niet verder van Jeruzalem afgelegen, dan dat een mensche, des morgens vertrekkende, gemakkelijk in vier uren daar komen kon, wanneer hij zelf maar voet voor voet ging. O hoe aangenaam is deze tijding de Franssen! en hoe groot is de begeerten die zij hebben om heuren aanslag te vervolgen, zonder die langer uit te stellen! Evenwel; om dat de zon alreede meer als de helft van zinen loop gedaan had, deed den Veldheer de lasten ontladen, en de hutten oprichten.

Yder een had zich alreede nedergeslagen, en de zon was al op het punt om zijn vlammege en vergulde stralen in den Oceaan te dompelen, wanneer men ve wonderd was twee onbekende Ridders na 'et leger te zien komen; zij waren heerlijk van gedaante en rijkelyk gekleed, 't gene haar vreemdelingen deed schijnen; en zoo zedig van gelaat, dat men, haar ziende, terstond zou geoordeeld hebben, dat zij niet als vianden quamen: ook bekende men haar eindelijk voor de twee Gezanten, van wegen den Soudaan van Egipten gezonden, met een groot getal Schildknapen en Edeljonkers tot haar gevolg: den eenen was genaamd Aleth, een man van niet opgekomen, en die niets vorderlijcx en heeft door zijn geboorten: maar boven dien dat hij heel welsprekende is, vlug van geest, zich over al na weet te schikken, zijn natuur om ijder te believen, zoo hebben zijn kunsten hem tot de hoogste ampten van 't Rijk verheven: hier bij mag men stellen, dat hij geen gelijk heeft om een leugen te verdichten, geestig in alle loosheid, en zoo doortrapt, om zijn snoodheid op te pronken, dat, wanneer als 't hem beliefd, hij die tot zijn lof doet gedi en. Den anderen is den Cirkasser Argant, die van een vergelegen gewest gekomen zijnde in 't Hof van Egipten, door den grooten Soudaan, tot Landvoogd gemaakt, en met de eerste ampten van den oorloog begiftigd wierd: ook moet men bekennen, dat het een man is die door geen

moeje-

moeijelijkheid is te verwinnen, en zeer kloekmoedig: maar voor de rest, onverduldig, onbewegelijk, opgeblazen, en zoo goddeloos, dat zonder vreeze, noch voor God, noch voor eenig geloof, hij alle redelijkheid, die men van hem te verwachten heeft, in de punt van zijn zwaard steld. t'Harer aankomste verzochtenze beide om verhoord te worden, en wierden terstond geleid in de tente van den beroemden Godefroy: hij was zedig gekleed, en zat in een leegen zetel, midden onder de Hopmannen van zijn leger; en waarlijk, de ware deugd heeft altijd van zijn zelve zoo veel vercierfel en glants, dat schoon hij die verwaarlooft, echter noch altijd deurstraald. Argants plichtplegingen waren niet zeer groot, want hij was zoo vervvaand, dat hij alie menschen onderscheiden stelden. Aleth deed zoo niet, maar betoonden zich beleefder dan hij: in zijn aankomen lei hij zij hand voor de borst, en hield zijn gezicht ter aarden geveft, hem al de eer aandoende, die de gene van zijn volk gevvoon zijn te doen aan de personen die zij in achtinge hebben. Na deze beleefdheid begon hij zijn gesprek met zoodanigen geschiktheid, dat uit zijnen mond vvelsprekende stroomen vloeiden, veel zoeter en aangener dan hoonig: Hij sprak in de Sirische taal, die de Franssen vvel verstaan konden, om dat zij alreede daar de kennisse af hadden. O vware Zon van deugd, en onvergelykelijke kracht, riep hij, dien zoo veel beroemde Helden,

E a die

die hier vergaderd zijn, onderdanigheid bevvijzen, na dat zij bekend hebben, dat zij hare zege en overvinningen aan uvv vvijs beleid schuldig zijn: ziet eens tot hoe ver 't gerucht uve dapperheid verkondigd? de pilaren die den zeeghaftigen Herkles eertijds geplant heeft, tot zoo veel tekenen van zijn overwinning, zijn niet machtig om de grootheid van uvv onsterffeli ken naam te bepalen: men spreek onder ons van geen andre dingen; en naauvvljx zal men in geheel Egipten een mensch vinden die uven lof, met zoo grooten aandacht, niet aanhoord als of hij vvonderen hoorde verhalen die het gemeen gevoelen der menschen te boven gaan: ook hebben vvi een Vorst, die, die smaakt met zoo veel vermaak als vervvondering. ik zal noch meer zeggen, dat is dat hij zelve daar dikmaals behagen in scheidt die aan anderen te verhalen; in uvv persoon beminnende, het geen in anderen, zoo veel schrik, als nijdigheid brengen zou, zoo als hij u bemind en uve heldendaden prijft, zoo begeerd hij ook onderling een verbond met u te maken, is't niet in den Godsdienst en het geloof, ten minsten, in oprechte vriendschap die vast en onverbrekelijk is. hierom moet gi 't niet vreemd achten, dat hij, onder de gunst van zoo goeden gelegenheid, van u vrede verzoekt en met u begeerd verbonden te zijn: uvv deugd moet dan deze vereeniging tusschen u beide maken, tervvi dat het geloof, daar gi van elkanderen in verscheeld, dat

niet

niet doen kan: maar voor zoo veel als men hem bevult gemaakt heeft, dat gij van zin zijt een van zijn oude vrienden uit zijn Rijk te verdrijven, zoo heeft hij mij belast, eer dat noch grooter ongeval geschiede, vvat zijn voornemen daar op is, u aan te zeggen. Waarlijk het is dit, dat zoo gij u wild vergenoegen, met het land dat gij in dezen oorlog verkregen hebt, zonder meer, noch Judea, noch hare grenspalen te verwoesten, zoo dat dit Rijk zich weêr in zijn eersten stand mag herstellen; dan beloofd hij u, tot vergelding, een gerust bezitter van het uwe te maken, daar gij noch niet vast ingezeten zijt: wanneer gij beide met goed verstand dus t'samen gevoegd zijt; zullen de Turken en Persianen wel ooit weder verkrijgen 't gene uwe dapperheid op haar gewonnen heeft? neen zonder twijffel, en ik ben verzekerd, datse daar proeven, t'harer schade, afzien zouden. Gedenkt, ik bid u, ô zeeghaftige Vorst, dat gij in weinig tijd zulke groote dingen hebt uitgerecht, dat de toekomstige eeuwen, hoe lang datse ook zijn, die nimmermeer uit de geheugenis zullen kunnen uitwissen; de slagting en verwoesting van geheele legers, het overrompelen der steden, het verduuren der moei elijkheden, geduurende zoo langen reis, de ongemakken der wegen, die u onbekend waren, gelukkig af te leggen, zijn brave teekenen genoeg van uwe dapperheid en macht: zulkx dat al d'omleggende plaatsen, en zelf de vergelegendste

landschappen, verschrikt zijn door 't gerucht van zoo veel overwinningen. Gij moogt dan wel nieuwe Rijken, maar geen nieuwen lof verkrijgen, terwijl m'er niet kan bijvoegen op het top daar de uwe gestegen is. Als dit zoo is, behoorde gij in 't toekomende den oorlog, daarden uitgang altijd twijffelachtig afis, te schuwen; op wat plaats dat gij u vzegepralende wapenen voerd, moogt gij uw land wel doen aanwaffen, maar niet uwe Faam. Ter ander zijde, zoo 't gebeurd dat het wapenlot eenmaal veranderd, het verlies van uwe overwinningen zal die van uwe achting dan met zich sleipen. Geloofd mij, mijn Heer, daar is geen hachelijker spel als van 't geval; en ik achte wel beroofd van zinnen, die een groote meenigte stellen, dat alreede haar verzekerd is, tegen eenig goed, dat noch groot, noch niet zeker is. Evenwel die geweldige drift die u tot de wapenen vervoerd, is mogelijk de raad van eenig afgunstig mensch, die u benijd dat gij langen tijd behouden zoud, 't gene gij van anderen gewonnen hebt. De gelukkige voortgang van uwe aanslagen, daar in gij altijd de zege gehad hebt, en die vierige drift om onderdanen te maken, die van naturen meer in groote gemoederen, als in laffe en slappe herten ontfteekt, mogen u met meer hardnekkigheid van den vrede weêrhouden, als wij begeerten hebben om u den oorlog aan te zeggen: mij dunkt alreede dat zij u inblazen, dat gij in zoo braven voortgang niet
moet

moet blijven stil staan; dat het noodlot u genoegzaam een volkomen weg tot de overwinningen geopend heeft: dat gij groot ongelijk hebben zoudt uw zwaard in de schede te steken; dat 'er geen macht groot genoeg is om d'overwinningen te stutten, en dat alzoo den eerwaardigen tijtel van Overwinnaar, u verplicht, de wapenen niet af te leggen, tot dat gij t'eenemaal de Wet van Mahomet zult uitgeroeid, en geheel Azien verdelgd hebben. Maar vvat zijn alle deze dingen anders, dan aangename vertellingen, die d'ooren streelen, ende aanlokkelijke strikken, daar van het bedrog veeltijds tot schadelijke dingen uitvalt? Indien uw moedigheid zoo driftig niet is, datse u de oogen verbind, noch zoo met wolken beneveld, dat het licht van de reden verduisterd word, ik ben verzekerd dat gij lichtelijk zien zult, dat in dezen aanflag, die gij beginnen wild, gij veel meer reden hebt te vreezen dan een goede uitkomst te verhopē; u is niet onbekend dat d'ommekeeren van 't geval onzeker zijn, en dat 'er geen verzekering in haar verwisselingen is, die nu goed en dan quaad zijn. hier bij datse geen andere vlucht doen kan, dan die te snel, of te hoog, en aan't neerstorten vast is. zeg mij, ik bidde u, zoo Egipten, dat zoo machtig in raad, in zilver en wapenen is, tegen u quam op te staan, zelf zoo 't ook gebeurde dat de Turken Persianen en den zoon van Kaffan op u afquamē en den oorlog vernieuwdē, wat machten

zoud gij tegen zulk een geweld kunnen stellen? en waar zoud gij bijstand bekomen die u van dat groote gevaar zou verlossen? evenwel steld gij mogelijk uw hoop op den Keizer van Grieken, met den welke gij waand een heilig en onverbrekkelijk verbond gemaakt te hebben; maar hoe? weet gij niet hoe groot dat zijn trouwloosheid is, en de weinige zekerheid die gij in de trouw der Grieken stellen moogt? uit een eenig verraad kund gij van de rest cordeelen, of veel eer uw voordeel met duizendderley bedriegerijen doen; die dat trouwlooze en gierige volk wreedelijk tegen u en den uwen gepleegd hebben. Hoe, zal den genen die noch onlangs u den weg wilde toefluiten, nu voor u zijn staat en zijn leven gaan in gevaar stellen? is 'er eenige schijn dat hij die u den weg verloochende, die aan ijder een behoord gemeen te zijn, t' uwaarts mildadig zal zijn met zijn eigen bloed? Het mag ook wezen dat uw grootste hope steund, op de troepen die u in dezen oorlog noch navolgen. gij gelooft dan dat het u hier na zoo gemakkelijk zijn zal, verscheide volkeren, in een oorlogsschaam t'zamen gevoegd, t'overheeren als het u, voor dezen, de verstrooyden en afgezonderde geweest is; en overweegt gij ondertussen niet dat uwe machten verzwakken, zoo wel door de moeylijkheden die zij voor dezen hebben geleden, als voor het gevaar dat u in toekomstige dreigd; voornamentlijk zoo d'Egiptenaars haar eenmaal beginnen te vervoegen met

de

de Turken en Perſianen; maar ik wil dat het u lot is, onmogelijk ooit door de wapenen verwonnen te worden, en dat het hemelſche voorbeſchik u zoo gunſtig zij, als gij ooit zoud kunnen wenſchen; zoud gij dan met alle deze dingen ſterk genoeg wezen om den honger t'overwinnen? vveet gij eenig middel tegen dit quaad, zeg het mij ik bid u; ik kan het niet denken; vvant, na dat gij met de ſperen en zvvarden vvel zult gevochten hebben, zoo zult gij bevinden dat d'overvvinning u maar in ſchijn zal blijven. gij ziet met vvat voorzichtigheid, die van deze landſchappen haar behulpen hebben, men ziet niet als vervvoeſtingen, op het veld, daar het vuur het alles verteerd heeft; en alle deze dingen is het vverk van haar handen. ook is 'tal lang geleden dat zij in beſloten plaatſen en vaſte ſteden gevveken zijn, vvant zij geleerd hebben hoe gij haar komt bezoeken. O gij, die u tot noch toe, met geen minder dapperheid, als voorzichtigheid beholpen hebt, vvaar meend gij nu voortaan te krijgen het gene daar gij uvv ruitery en voetvolk mede ſpijzen zult? mogelijk zult gij mij hier op antvvoorden; dat uvv ſcheepsvloot, die aan de naaſte oevers lecht, u geen gebrek zal laten lijden. maar hoe? hangt uve lijſtocht aan de v vinden die niet als in verandering en onzekerheid beſtaan? heeft uvv goed geluk over haar eenige macht? kan zij die in hare hollen ſluiten en weder na haar begeerten ontketenen? zoud gij de eenige zijn, die een hoofdſtof-

fe, dat van zich zelve voor klachten en gebeden doof
 is, zoud kunnen bevvegen? meend gij dat ons volk,
 met de Turken en Perffen t'zamen verknocht zijnde,
 geen middel hebben, om op Zee te brengen een vloot
 die machtig genoeg is om de uvve te vvederftaan? ze-
 kerlijk indien gij uit dezen aanflag tot uvv eer vvild
 vvederkeeren, zoo zie ik dat gij tvveemaal moet o-
 vervvinnen, eens te vvater en eens te land: een zaak
 die daarom zoo veel te gevaarlijker is, tervvijl een
 verlies machtig is u zoo veel fchanden als fchaden toe
 te brengen: maar als dat niet zijn zal, vvaar toe zal
 u uvv fcheepsmacht dienen fchoonze Zegepraalden,
 indien gij te lande verftrooid vvord? laat mij toe dan
 te zeggen, dat, in den ftaat daar ik u in gebracht zie,
 zoo gij den peis en de vrede met den grooten Soudaan
 van Egipten vveigerd, ik niet gelooven kan dat gij
 vvcl beraden zijt, noch dat dit voornemen, bij d'an-
 dre deugden, die men in u befpeurd, niet kan verge-
 leken vvorden; maar dat den Hemel vvilde dat gij
 van zin veranderden, en dat, zoo uvven raad tot
 d'oorlog hielden, het anders gebeurden 'tgeen ik al-
 leen vvenschten, om dat Azie voortaan, een vveinig,
 na de rampfpoet die het geleden heeft, verquikken
 zou, en gij een gerufte vreugd hebben van uvve over-
 vvinninge: evenvvcl 'tgeen ik zeg, is niet om uvve
 arbeidzaamheid bij die van mijnen Koning te verge-
 lijken, noch om uvve heerlijkheid in een zelve
 vveegfchaal tegen de zijne te ftellen; maar ik tracht
 alleen

alleen om u te toonen, dat het niet is als gunst daar het geval u tot noch toe mede opgehoopt heeft, en die u hier in bedriegen, ongevoelijk van den eenen in den anderen oorlog invikkelen. Hier in staat het u den vviijzen stierman na te volgen, die zich eindelijk tot rust begeeft, en zijn schip in de gevvenste haven leid, na dat hij d'ongestadigheid der zee beproefd heeft: alzoo bevinde ik dat gij veel tot uvve verzekerdheid doen zult, zoo gij tegenvvoordig uvve zeilen oprold, zonder u vveder te betrouvven in de gevallen van den oorlog, die niet minder onzeker zijn als die van de zee.

Op deze vviije eindigden Aleth zijn gesprek, 't gene terstond gevolgd vvierd met een zoet gemompel van deze moedige Prinssen, die genoegzaam, door haar veracht vvezen betoonden, hoe onaangenaam dat haar deze opening vvas. Eindelijk, na dat heur Hoofd zijn oogen drie of viermaal rondom op de vergadering geslagen had, om ten naasten bij aan 't ge-laat te oordeelen, vvat ijder op het herte lag, zag hij dien Vreemdeling strak aan, en gaf hem deze vvoorden tot antwoord. Waarlijk, Heer Gezant, ik ben vvcl verheugd dat ik den inhoud van uvv gezantschap verstaan heb, en vervvonder mij niet te min zeer, dat gij beleefde plichtplegingen, met vvoorden, die vol dreigementen zijn, vermengd hebt. Zoo 't vvaar is, dat uvven Koning mij eenig goed toevvenscht, en zoo veel acht, gelijk gij zegt,
of

of zelf de dingen prijft die wij tot hier toe gedaan hebben, daar van zijn wij allen aan die beleefdheid verplicht: maar aangaande dat deel van uw gefprek, daar gi geloofd ons te verſchrikken, met ons te zeggen, dat zoo wij geen vrede met hem aangaan, alle de Vorſten van Azie zich met hem vervoegen zullen om ons den oorlog aan te doen: ik ben te vreden om u oopenlijk t'antwoorden, gelijk ik gewoon ben, zonder eenige opgepronkte redenen: weet dan dat wij tot hier toe zoo veel gevaar te water of te landen niet geloopen, noch gewillig, nu de ongemakken van de Zon, en dan weder die van het quaad weêr, geleden hebben, als met voornemen, om ons een weg te openen tot deze eerwaardige muuren daar de teekenen van onze zaligheid in beſloten zijn: want wij verhoopen ons zelven te verkrijgen, een genade en bijzonder verdienſt bij onzen God, zoo wij tot dit punt zoo gelukkig zijn, dat wij de geloovige mogen trekken uit de wreede ſlavernij, daar zij nu in gebracht zijn: daar toe wij met zoo grooten vierigheid aangeprikkeld vvorden, dat vvij nimmermeer zullen aarzelen, om tot zoo vvaardigen aanſlag de ſcepters en de kroonen, het leven en al vvat men eer in de vvereld noemd te gebruiken. zekerlijk vvij zijn niet angeſart gevveeft om hier te komen, noch door eenige laffe gierigheid, noch door een eergierige begeerten, om nieuwve overvvinninge te bekomen. in tegendeel bidden vvij den hemelſchen Vader, dat het

hem

hem liefd zoo befmettelijken quaad ver van ons af te jagen, en niet toe te laten, zoo iemand bezoedeld is, dat dit zoet vergif in de ziele vloey, uit vrees dat het hem niet doode, betooverende het lichaam met vermaak van zoo vveinig duurzaamheid: zie dat is onze begeerte, en dat zijn hand die tot in de hardste herten doordringt, den genen, daar dit quaad zijn vvortelen gefchoten heeft, zoetjens vermurvve: zij is de gene die ons alleen in deze plaatsen geleid heeft, afkeerende alle beletselen en gevaren; zij die de alderhoogste bergen effend, en die de stroomen en rivieren doet uitdroogen, hoe groot datze ook zijn; zij die verzacht de hette van de zomer en de koude van den vvinter; zij die het onvveêr der vergramde Zee stild, en eindelijk zij die als 't haar liefd den toom der vvinden kan breidelen, of vieren, uit vrees dat zij niet zouden gevveld plegen: door zijn hulp is 'er geen zoo sterken muur daar men geen stormgat in zou kunnen maken; noch geen zoo verschrikkelijken leger 't gene niet verdelgd, of op de vlucht zou gedreven kunnen vvorden: ook is 't van haar alleen dat onze moed komt afdalen; aan haar hangt onze hoop, niet aan onze machten die alreede vermoeid en verzvakt zijn, niet aan ons leger 't geen vvij hebben, niet aan al het Grieksche oorlogs volk, noch zelf aan al de vvapenen van de Frans en t' effens: vvanneer dat zij alleen ons bijstaat, dan behoeven vvij niet veel bezorgd te zijn dat de andere dingen ons zullen gebreken:

breken: den genen die vveet, hoe zij verdadigd die op haar betrouvven, en hoe straf dat zij den vvederspannigen, die tegen haar opstaan, ter neêr slaat, die hoefd zonder tvvijffel elders geen hulpe te zoeken, hoe groot dat de gevaren zijn die hem ook dreigen: ter ander zijde, vvanneer het zelf geschieden dat vvij van zijn Goddelijke hulpe beroofd vvierden, of door een verburgen oordeel, of door onze zonden; meend gij dat vvij zouden vveigeren onze dagen te eindigen, daarze den genen geeindigd heeft, door vviens middel dat vvij verloren gaan? kunnen vvij meer eer verkrijgen als begraven te worden daar het onzen Zaligmaker heeft geweest? Maar gij zult daar op zeggen, dat wij alle zullen sneuvelen, en niet een van ons het ontgaan; zoo veel te beter, indien dat geschiede, zullen wij ten minsten geen haat toedragen den genen, die ons zullen overleven. Wij zullen sterven, maar het zal niet zijn, zonder wel dier ons leven aan onze vijanden te verkoopen. En ik ben verzekert, dat, boven dien heel Azien niet spotten zal met ons ongeluk, het bekennen zal, dat wij geen droefheid in de dood zullen hebben. Evenwel moet dit voornemen niet zoo machtig zijn, om u te doen gelooven, dat wij den vrede zullen schuwen gelijk als een bloedigen en doodelijken oorlog: in tegendeel is ons d'aanbieding van uw Vorst zoo aangenaam niet, of wij zouden wel vergenoegd zijn, om ons met hem te verbinden, indien het recht
der

der wapenen zulkx vereiften: maar gij weet alreede wel, zonder dat het van noode is het u te zeggen, dat Judea hem in geener wijze toebehoord. Waarom bekommerd hij zich zoo zeer met een zaak, die hem geenfins rakt? laat het hem genoeg zijn dat hij zijn Rijk in vrede bezit, en eindelijk, dat hij niet dwers in onze overwinningen en val, voornamentlijk, nu hij 'er geen fchaden bij lijt.

Met deze antwoord zond Godefroy de Gezanten wederom, die zoo gevoelijk was voor den fieren Argant, dat hij niet langer kon veinzen, noch de razernij verburgen houden die hij in zijn ziel had. Wel aan dan, fprak hij, laat ons dan den oorlog hebben, terwijl het zoo wezen moet: alzo heeft het niemand aan fchijn ontbroken, wanneer men verfchil gezocht heeft: het weigeren dat gij op onze aanbieding doet, is een baarblijkelijke getuigenis dat gij geen vrede begeerd. Dit zeggende, vatten hij een flip van zijn mantel, en rolden die tezamen met een vergrimd gelaat, en veel onwaardiger als te vooren, vervolgden hij, Nudan, terwijl gij de hachelijkfte aanflagen veracht, zoo moet gij uw drift volgen. Ziet hier den vrede, of den oorlog, die ik u toebreng; kiest, of 't een of 't ander, en beraad u daar op, zonder een langer uitftel te zoeken. Terfcond wierdenze alle, door de moettvilligheid van deze daad en reden bevvogen, hem, met gelijke ftemmen, den oorlog aan te zeggen, zonder

zonder te vachten dat haar Opperhoofd sprak. Waar op den onvertsaagden, het hervouwen van zijn mantel uitstekende, al schuddende vervolgden; Dit is 't gene ik begeer, en dat dit ontfeg doodelijk zij: vergezelschappende die vvoorden met een aanzicht zoo vol dreigementen, datmen gezeid zou hebben, dat hij zoo terftond, den tempel van Janus voor eeuwig ging openen, om daar uit te halen het allervreedste en verschrikkelijkste, dat bij de tvvedracht en razernij te vinden is. Want zijn oogen stonden zoo afgrijsfelijk, dat de fakkels van Alekto en Megere daar schenen in te branden. Zoo was mogelijk, voor dezen, dien vvederspannigen, die tegen den Hemel dien onmatigen klomp op een stapelden: en zoo het hoovaardig Babel, toen men heur hoofd in de vvolken zag verbergen, ende sterren dreigen. Ondertuffen, om dat hij zonder antvvoord niet vveêr vvech gaan zou, antvvoorde hem Godefroy, Laat niet na om uvv Meester te boodschappen, dat hij zich verhaaft om te komen, zoo 't hem be-
 liefd, en in 't overige, dat vvij zeer garen den oorlog aanvaarden, daar gij ons zoo mede dreigd, zonder dat vvij daar voor bevreesd zijn. En zoo hij de moeiten niet vvil doen om onste komen bezoeken, dat hij ons dan vervvacht aan de monden van zijn Nijl. Dit gezeid hebbende, gaf hij de tvvee Gezanten zeer beleefd oorlof, en daar bij rijke geschenken. Aleth een helm, vercierd met gesteenten van

van

groote waarden, die hij noch behouden had, uit den roof, in't veroveren van Niceen; en aan den onvertsaagden Argant een zwaard, van fijne stoffe, daar van 't geveft van fijn goud was, en zoo deftig gewerkt, datmen de uitnemendheid van de kunst, natuurlijk verknocht zag, aan de glans van verfcheiden dierbare gefteenten, die de waarde onwaardeerlijk maakten. Maar hoe rijkelijk dat het was, echter liet Argant niet naar zijn onwaardigheid, in het ontfangen, te toonen: daar na, hebbende de punt en het fcherp beproefd, fprak hij tot Godefroy, dat gaat wel, ik hoop dat gij wel haast zien zult, hoe ik mij weet te behelpen met de gift die gij mij gedaan hebt. Daar op zijn medemaat naderende, vervolgden hij; laat ons gaan, want wij hebben niet meer te doen dat ons hier kan houden: voor mij ik ben van meining na Jeruzalem te gaan, daar de noodzakelijkheid mij roept, en dat gij naar Egipten keerd; gij met het licht van de Zon, en ik onder dat van de Maan: daar gij gaat, heeft men noch mijn tegenwoordigheid, noch mijn brieven van doen, om dat gij zelf kond zeggen de fchoone antwoord die dit volk ons gegeven heeft; hier bij is't geen reden dat ik mij uit deze plaatzen begeven zou, nu men hand gemeen worden zal. Alzoo wierd hij van Gezant, gelijk hij vvas, een vijand; het zij of een geweldige heete drift hem hier toe vervoerden, of dat hij 't onverscheiden achten d'aal-

oude gastsrijheid der volken en de wetten Gods-
dienstig van haar opgericht, te verbreken. Even-
wel was dit het gene daar hij 't minst op dacht, want
zonder andere antwoord van zijn gezantschap te
verwachten, ging hij, gedurende de stilte van de
nacht en de klaarheid der starren, recht na de muu-
ren van de heilige stad: alreede wenschten hij daar
te wezen, en zijn ongeduld is zoo groot, dat hij
niet, als met groote ongenuchten, de weinige weg
die hij noch te gaan heeft, door brengt; ondertus-
sen bewimpeld de nacht het geheele aardrijk met
duisternisse; de wind en de baren zijn bevangen met
een diepe slaap, en al de wereld schijnt stom te we-
zen; want dit's de tijd in de welke al het gedierten,
zoo wel de genen die haar verschuilen in't diepste
der Zeeën, der poelen en der revieren, als d'andre
die haar in heur woeste holen verburgen houden,
of de genen die, onder een vermengd, in de stallen
zijn opgesloten, ook de vogelen, die van de na-
tuur met duizend verven geschakeerd zijn, blijven
als in een diep vergeten begraven, die haar ver-
moedheid betooverd. Maar hoe wel, gedurende
de stilte en de duisternissen, het ongemak der men-
schen slaapt en door deze middel haar verdrietzaam-
heid verlicht word, zoo liet evenwel het leger der
Kristenen haar niet door den slaap overwinnen, noch
veel minder den zeeghaftigen Godefroy: niet een
onder haar kan d'oogen toefluiten, zoo groot is de
begeerte

begeerte die zij alle hebben, dat de morgenstond, daar van zij 't licht met ongeduld verwachten, haar aan den Hemel vertoond, en hen den weg ondekt en geleid tot de heilige Stad, die het doelwit van zoo grooten reis is: zulx dat zij ijder oogenblik niet doen als bespieden, ofze niet zullen zien te voorschijn komen eenige stralen die de duisternissen van de nacht verdrijven, en haar den dag toebrengt.

TORQUATO TASSOOS

Verloste
JERUZALEM.

Het derde Gezang.

I N H O U D.

DE Kristenen komen voor Jeruzalem, en legeren haar ter neêr; eenige troepen, van d'een en d'ander zijde, raken in 't gevecht, daar Klorinde veel wonderen uitrecht. Hermine word op Tankredo verliefd, en hij op Klorinde. Dood van den Hopman Hugo, ende zijn uitvaard. Beschrijving van een oud bosch, dat Godfroy deed afhakken.

*Het Kristenheir dat komt voor Zalem d'oude stad,
En legerd zich ter neêr rondom de hooge wallen:
Dies eenige, aan weêrziids, toen hebben't zwaardgevat,
En zijn verwoed op een, in een gevecht gevallen;
Daar*

Daar in Klorinde haar zoo fier als dapper draagt;
 Hermine word verliefd op Prins Tankredoos deugden,
 Hij wederom met minne ontsteekt tot d'oorlog(smaagd).
 Den Hopman Hugo word gerukt uit's werelds vreugde,
 Zijn uit vaard: en 't verhaal van een dichtstengig wout,
 't Geen Godefroy verwoest om het gebruik van 't hout.

Lrade wierd de wederkomst der morgenstond, door een frisse wind, die haar een weg in de lucht baande, aangevoerd, terwijlze met een krans van bloemen haar vergulde lokken kroonden, als de Soldaten der Kriste-

nen nergens meer na haakten, dan om te gaan daar heur dapperheid haar riep. Want heur ongeduld, om op te trekken, is zoo groot, dat zij voor het teeken, der trompetten en trommelen, haar in 't veld begeven met een vrolijk gejuich. Ondertussen gebruikt haar Veldheer zijn gewoonlijke voorzichtigheid, om deze vierigheid te verzachten, en tracht heur geweldige drift wat te matigen: maar het is zoo weinig mogelijk haar te weêrhouden, als om hoog te doen steigeren de vergrimde baren, die op het punt zijn om in den afgrond van Charibdis neêr te storten, of te stutten het geweldig onweder des noordenwinds, 't zij dat hij de hooge toppen van den Apenijn beukt, of dat hij de schepen te gronde rukt op den onmedoogenden Oceaan: daarom steld hijze in or-

den, dieze in 't voorttrekken moeten houden, in zulker voegen dat, zoo het van nooden is om hare treden te verdubbelen, zij zulkx niet derven onderwinden, zonder uitgedrukt bevel van haren Veldheer. Op deze wijze is 'er niemand onder haar, die zoo wel geen vleugels in 't hart, als aan de voeten, heeft: en evenwel, hoe gezwind dat zij zijn, zoo beeldenze haar in, door uitnemende begeerten dieze hebben, om daar al te wezen, dat haar voeten gebonden zijn, en niet voortgaan van de plaatsen.

De Zon had naauwlijx met haar eerste stralen, klimmende op den Horizon, het aardrijk verwarmd, of Jeruzalem vertoonden zich, 't geen zij malkanderen aanwezen, en met duizend stemmen onder een vermengd, hoorde men haar de heilige Stad begroeten; even gelijk kloekmoedige gemoederen, die de begeerten om nieuwe landen t'ontdekken, doet op een onzekere zee, en onder een onbekende pool zeilen, haar eindelijk verblijden, indien zij, na dat zij menigmaal de ongestadigheid der winden en baren beproefd, zoo gelukkig zijn den oever te zien, daar zij zoo dikmaal naar gewenscht hebben. want dan doenze de zee met een vrolijk gejuich weërgalmen en vergeten, in een oogenblik, al het ongemak dat zij, geduurende haar reize, geleden hebben. Bij deze onvergelykelijke vreugd, die dit eerste gezicht zoo zoet in heur herten blaast, is een waarachtige bekeering gevoegd, met achtbaarheid en

en godvruchtigheid onder een gemengd: zulk dat zij, Jeruzalem aanschouwende, als opgetogen schijnen, terwijl ze haar voor oogen stellen, dat dit de plaats is, daar heur Verlosser de dood geleden heeft, daar hij begraven geweest, en eindelijk is opgestaan. De gebeden, die zij zoetjens uitspreken, en door zuchten en tranen gebroken werden, spruitende uit een gedeelte van blijdschap en medelijden, verwekken, aan wat zijde datmen zich keerd, een gerucht dat zich in de lucht uitstrekt. Zoo is bij na het geruis dat zich in de bosschen laat hooren; wanneer het geweld der winden de boomen komt bestoken, of als het gene dat in de holligheid der spelonken gehoord word, langs de zee, daar de baren schijnen te verzuchten, wanneer ze malkanderen ontmoetende, tot niet verbrijzelen. De godvruchtige soldaten trekken alle blootsvoet voort; op het voorbeeld van haren Hopman. zonder dat 'er een onder haar is, die, om zich meerder te vernederen, met groote vernoeging, zijn verderbos, helmcieraat, geborduursel en het alderprachtigste niet afleid. want boven dien datze hare herten van alle opgeblazendheid reinigen, zoo vloeyen uit hare oogen een meenigte van Godvruchtige tranen; daar na gelijk als of haar den weg nu voortaan op het zuchten en klagen gesloten was, beschuldigenze haar geweten, en ijder spreekt deze woorden in zich zelve; een zeker teeken van een waarachtige bekeering. O mijn Verlosser, zal ik

dan zoo ondankbaar zijn, dat ik geen twee beken van tranen stort op deze geheiligde plaats, daar gij de aarde met duizend stralen van uwen bloede bevochtigd hebt? Het herdenken van zoo bitter lijden, als het uwe, behoord het niet mijn hart te vermurruwen en tot medelijden te bewegen? Yzig hert, hoe komt het dat gij niet verbrijzeld word? Zeker gij hebt nooit meer reden gehad om u te bedroeven als nu. In dusdanige heilige gedachten onderhiel denze haar, wanneer een soldaat, die men in de stad, te wacht gesteld had op eenen hoogen toorn, van de welke men verre in't rond de heuvelen en dalen kon ontdekken, bij geval bemerkten eenige groote stofwolken die in de lucht oprezen, aan de zelfde zijde daar het Kristen leger in aantocht was: zulx dat men in't begin dat ziende, gezeid zou hebben, dat deze dikke wolk daar de lucht zich mede bedekten; als groote blixemstralen en levende vlammen was. Maar na dat deze mist een weinig verdween, en dat hij bescheidelijker onderscheiden kon, mannen, peerden, en de schrikkelijke glants der wapenen, die zich in de stralen der zonne verdubbelden, riep hij; ach wat bemerk ik van verre? Wat voor een stof zien ik in de lucht! ô hoe dik isse, en wat voor een glans ziet men daar door heen! op ingezetenen, nu moet gij u verweren, neemt dan uw wapenen, mand de muuren: haast u. Ziet hier den vijand die vast naderd: hij is't zonder twijffel.

Daar

Daar na zijn geschreeuw op het einde van deze woorden verdubbelende, vervolgden hij; dat ijder een zich haast: loopt tot de wapenen, ziet gij niet hoe dat hij naderd, en dat onder deze duistere wolk, zoo verschrikkelijk om zien, haar het krijgsvolk verbergd dat ons bespringen komt? Door deze woorden word ijder een vertsaagd. De kinderen beven alreede van vreezen, de grijzerds verwachten niet meer als de dood, de vrouwen die door haar zwakken aard onbequaam zijn tot den oorlog, zuchten van vertsaagdheid, eindelijk den genen die niet vechten konden, noch haar vervveren indien men haar beyecht, nemen haar toevlucht tot de gebeden en hierom begevenze haar in hare Tempelen. In tegendeel loopen de kloekste van lichaam en van moed eerst tot de vwapenen; daar na begeven haar de eenen bij de poorten en de anderen op de muuren. den Koning zelf toond haar den vveg, en rondom gaande, geeft een ijder last om zorg te dragen voor 't gene dat hem tot haar bescherming goed dunkt. Hier na begaf hij zich op eenen hoogen toren, staande tuffen tvvee sterke poorten, om dat hij in't noodzakelijke te beter verzien zou, vvant hem deze plaats bequamer als d'andre dacht, om alle de toegangen r'ondekken. Hier hield hem de schoone Hermine gezelschap, die hij in zijn Hof liet komen zoo haast als de Kristenen de sterke stad Antiochien al stormende overrompelden, daar heur vader het leven

liet. Ondertuffen doet Klorinde een uitval op de Franfen, gevolgd zijnde van een bende goede foldaten, voor de vvelke zij voor uit rijd met de fpeet in de vuift; Argant doet zijn beft om haar bij te ftaan, en begaf zich hierom aan een looze poort, om den genen die uitvielen te helpen indien het bij geval van noode vvas. In dezen aanflag moedigde Klorinde de haren aan en dreefze ten ftrijd, zoo vvel door haar standvaftig gelaat, als door hare vvoorden. Spitsbroeders, riepze, laat het ons tegenvvoordig zoo maken, dat vvij op ons goed begin de geheele hope van Azie vvesten. Zoo fprekende zagze niet ver van haar een bende voorloopers die vveder na 'et leger vveken, een meenigte van vee voor haar drijvende, gelijk haar gevvoonten is, alles te rooven vvat haar ontmoet: terftond ftreeftz'er recht na toe om haar t'achterhalen; 't vvelk hen Hopman, die Wachter genaamd vvas, bemerkende, zich terftond tot tegenvveer bereid; maar hoe grofflijvig en fterk dat hij is, echter is hij de man niet om haar te vvederftaan: ook vvord hij met de eerfte ontmoeting ter aarden gevurpen, in 't gezicht der Franffen en Heidenen, die terftond beginnen te fchreeuvven, en dat voor een goed voorteiken van dezen oorlog aannemen. Evenvvel vervolgden de zaak zoo niet gelijk als zij hoopten. Ondertuffen gaf zij haar zelve meer moed als ooit te voren en haar peerd met loffen toom de sporen, begaf haar onder
de

de overige. Al 't geenze in 't aankomen ontmoeten vverptse ter aarden. Haren arm geld meer dan honderd andere, en door middel van haar zvvare slagen, opendse aan de gene die haar volgen den vveg. Zij de voorloopers aldus haren roof hebbende doen verlaten, vveken de Franssen al langzaam te rug, en vervoegden zich eindelijk vveêr bij een, op het hoogste van een heuvel, niet ver van daar gelegen, om haar met het voordeel van de plaats te dienen. Als doen, gelijk als door een onvveêr in de lucht bevogogen, van boven een blixemende donder schiet, dat uit de vvolken schijnt te storten, zoo vvierd den Prins Tankredo door ongeduld naar den strijd gedreven, zulx dat op het eerste teiken dat den Veldheer van 't leger gaf, hij met gevelde speer zijn bende voort dreef: hij scheent'effens, zoo edel en verschrikkelijk, dat den Koning hem van verre ziende zich terstond inbeelden, dat dezen Ridder noodzakelijk iets uitstekender boven d'andre heeft. Hierom vervoegden hij zich tot Hermine die benevens hem zat, en door 't aanschouwen van dit voorwerp met zoodanigen vrees bevangen wierd, dat haar hart en pols van angst begon te jagen. O maagd, sprak hij tot haar, ik bid u, verplicht mij te zeggen, wie dat dien Ridder is die ik zoo stoutmoedig zie aanvallen? Want ik ben verzekerd, hoewel hij gewapend is, en dat gij hem, en d'andre Kristenen ook, wel kennen zult, om dat gijze niet als te veel

tot uwe schaden gezien hebt: ik heb groote begeerten zijn naam te weten, om dat hij een rechtschapen krijgsman gelijkt, die zich niet zal laten verbluffen. Zoo Hermine ooit verzet was, zoo is zij't tegenwoordig: want zoo als zij meenden te antwoorden, wierd haar spraak afgebroken door een diepe zucht, die den zoom van haar lippen winnende, al bereid was om uit te slippen. Hier bij bereiden zich hare oogen, zo om tranen te storten, dat zij die te vergeefs tracht op te houden: terwijlze haar genoeg, door een kleine roodigheid, die haar omringd, en tot meer verciersel strekt, ontdekken. Ik vergeet dat de zuchten, t'elkens als se haar ontslippen, half wegen door de hikken gebroken werden; evenwel om dat se haar niet eerlijk van deze vrage ontslaan kan, bedekt se met een valschen schijn van haat, de liefde die zij tot Tankredo draagt. Daar na den Koning aanziende, antwoordt se hem. Helaas! Heer Koning, gij geloofd niet zonder reden dat door eenig blijk dezen mij niet onbekend is: ik behoorden hem waarlijk wel te kennen en onder duizend t' onderscheiden: terwijl ik hem zoo diknaal de graften heb zien vullen en het veld met het bloed mijner rampzalige onderzaten beverven: ô hoe schrikkelijk slaat hij toe, en hoe zijn zijne slagen te vreezen! de wonden die hij wond zijn zoo gevaarlijk, dat noch de kruiden en de wortelen, noch zelf de bezweringen der Toovenaars, machtig zijn om die te genezen;

zen; 't is zekerlijk den Prins Tankredo die ik zoo quaden hert toedraag; ik wilde wel dat hij levendig in mijn handen mogt vallen, om dat ik middel mogt hebben, om mij een weinig te vertroosten door de wraak die ik tracht op hem te plegen. Deze woorden die zij tegen haar gemoed uitdrukten, eindigden met een zucht, die haar ontslipten wat moeiten dat zij ook deed om die te weêrhouden. Ondertuffen bereiden haar Klorinde, om met gevelde speer Tankredo te gaan begroeten. In deze ontmoeting, stiet den een den ander zoo vinnig, op het doorzicht van den helm, toe, dat heur speren aan spaandren vloegen. Het is waar dat de schoone Klorinde het meeste verstoord is, om datse haar helmet, door 't geweld van den stoot, los gesprongen en haar bloods hoofd ziet. Waarlijk een vreemd geveld dat haar den helm van 't hoofd vverpt, waar door op haar schouderen, lange vergulde lokken, die door de vwind verspreid vverden, neêrvallen: gelukkige toeval voor haar, vvaarom heur dapperheid beroemd vverd, tervvjl zij zelf, die men noch kort tevoren voor een man oordeelden, nu tegenvvordig voor een schoone maagd bekend is, die in 't oorlogsveld in de toerusting van een Ridder verschijnt. Van al de gene die haar aanschouven is 'er niet een, die de oogen van deze schoonheid, als blixemstralen en haar lonken als vveerlicht niet schijnt te zijn; evenwel zijnze zeer lieftallig en men moet bekennen, datse

datse wonderlijke aanlofselen zouden hebben, vvan-
neer haar aangezicht gematigd zoude zijn, terwijl-
ze in de overdadige gramschap met zulk een aange-
naamheid glinsteren. Rampzalige Prins waar op
denkt gij? wat ziet gij? Hoe kan't wezen dat gij dat
hoogmoedig wezen niet bekennen kond? Ziet gij
niet dat dit de zelfde schoonheid is om wie gij uit
liefde blaakten, d'eerste maal doen het geschiede
dat gij haar bij de springbron ontmoete, daar zij
gekomen was om haar wat te verversen? 't Is waar
dat gij mij mogelijk hier op antwoorden zult, dat gij
haar sedert niet gezien hebt, zoo is't dan dat de ge-
heugenis u alleen daar zo diep van in't hert gebleven
is, dat zij alleen u daar maar af kan zeggen 't gene
haar bewuft is.

Zie dit was 't gene Tankredo gebeurden, die in't
begin de tijd niet gehad had om deze schoone te be-
kennen, noch aan haar helmcieraat noch aan haar
wapenschild, maar zoo onbewegelijk als marmor
wierd toen hij haar begon aan te schouwen. Onder-
tuffen bedekt zij haar hoofd, het best dat zij kan, en
vliegt den Ridder toe om hem met ernst aan te ta-
sten: maar hij die geen meer begeerren tot den strijd
heeft, stelt zijn grootste tegenweer, in't aarzelen
en wend eindelijk elders zijn macht na toe: maar
evenwel kan dit niet beletten dat zij hem niet altijd
vervolgd, en hem port om den teugel te wenden,
door dreigende woorden, hem uiteiffende in een
lijfsgevecht,

lijfgevecht, 't gene niet als door de dood van d'een of d'ander zou kunnen eindigen. Evenwel wat voor slagen dat zij den Ridder toebrengt, zoo verwaardigd hij hem niet om die te wreken, en tracht zoo zeer niet op zijn hoede te zijn als om haar schoone oogen t'aanschouwen, die de liefde gebruikt om hem met zijn onvermijdelijke schichten te quetsen. Zij heeft mij licht te slaan, spreekt hij, in zich zelve, de slagen die zij op mij doet hebben geen kracht, maar de gene die van haar schoon aangezicht komen, ik beken het, dat ik die niet kan afkeeren en datse mijn tot in't hart treffen. Eindelijk, hoewel hij niet en hoopt om haar tot medelijden te bewegen, neemt hij evenwel voor; niet te sterven, zonder haar zijn liefde t'ondekken: hij wil dat zij weet dat het haar gevangen is die zij slaat, en dat hij wel te vreden is haar de wapenen over te geven. Om dit te doen neemt hij zijn toevlucht tot de gebeden en met een ootmoedige en bevende stem roept hij; men mag wel zeggen dat gij op niemand als mij gebeten zijt, terwijl dat onder zoo veel vijanden als hier zijn, ik de eenige ben die gij ten strijd daagd: evenwel terwijl gij het zoo begeerd, laat ons ons uit het gedrang begeben, en elders in een afgezonderde plaats gaan, om elkanderen te beproeven en ons verschil te eindigen. Daar zullen vvy kunnen zien vvien de kloekste van ons beiden is. Terstond aanvaardten Klorinde deze voorvvaarden, en reed voor uit met een onvervinnelijke

vervvinnelijke stoutmoedigheid, zonder haar te be-
 kommeren datse zonder helm was. Tankredo volgt
 haar en is meer vervvonderd als hij ooit vvas. Alreede
 had haar de jonge Krijsheldin in den staat gesteld
 om te strijden, en alreede had zij hem den eersten
 slag gegeven, vvanneer den Ridder, hem gesla-
 gen voelende, aldus sprak; ik bid u toefd vvat; vvij
 zijn de voorvvaarden van ons gevecht noch niet eens:
 de reden vvil, eer dat men voort vaart dat vvij el-
 kander spreken: op deze vvoorden hield zij op, en
 hij greep moed, zulx dat zijn overgrootte liefde, die
 hopeloos vvas, terstond haar vrees in stoutmoedig-
 heid verwisselden. Wel aan dan, sprak hij, ter-
 vvijl gij geen vrede met mij begeerd, zoo ben ik te
 vreden met u te strijden, op voorvvaarden dat gij
 mij dit hart uit den boezem zult rukken, tervvijl
 het mij niet meer toebehoord. Zoo het u mishaagd
 het in't leven te zien, tvvijffel dan niet of het zal de
 dood gevwillig verdragen, aangezien dat zij die van
 uvv hand dan ontfangd. Het is van heden niet dat
 het u toebehoord, 'tis nu voortaan tijd dat gij het
 in uw macht hebt: voor mij ik behoor het niet te
 beletten dat het niet geschiede: weigerd het dan niet
 aan te nemen. Zie daar mijn armen die ik tot u uit-
 strek, en ziet daar het zelve hart dat ik u aanbiede.
 Het staat aan mij niet dat gij het niet oprukt: gij ziet
 dat ik mij niet verweer: en zoo gij belet vind ik zal
 mij ontwapenen op dat gij het te lichter kund uitvoe-
 ren.

ren. Den verliefden Tankredo zou mogelijk zijn klachten noch verder uitgezucht hebben, zoo hij niet door een bende Kristenen en Heidenen, belet wierd, die hem in't gedrang, onder een vernengd, vervolgden. Maar terwijl de Palestijners, haar ziende door de Franssen in de vlucht gedreven, voor haar machten neêrbogen, was'er een onder de Kristenen, waarlijk al t'onmenschelijk, ziende die schoone lokken daar mede de weste winden zoetjes speelden, die van achter quam, 't zij dat hij't uit vrees, of bedrog deed, en zijn arm ophief om in't verbij gaan de maagd, daar zij ontwapend was te treffen; doch Tankredo, die het gewaar wierd, stelde zich daar voor en wende den slag af: evenwel kon hij't zoo behendig niet doen dat zij niet gequetst bleef, doch hoewel dat de wonde niet zeer groot was, zag men'er echter de tekenen af. want haar blonde lokken wierden terstond met eenige druppelen bloeds beverfd, wier glans zoo schoon scheen als die van robijnen, of purperrood, dat de hand van een deftig werkmán op't goud geleid heeft, om zijn werk te doen uitsteken. Deze schennis trof Tankredo zoo levendig, dat hij, om zich te wreken, de hand aan't zwaard slaat, en met lossen toom dezen onbeleefden Ridder vervolgd: zulx dat zij beide met zulk een gezwindheid rennen, als een pijl die door den arm van een machtig schutter geschoten word. Klorinde staat zelf verwonderd, en laat

G

niet

niet af van haar nâ te zien, tot dat zij hun uit het gezicht verliest. Eindelijk in plaats van haar te vervolgen, voegde haar aan de zijde van heur volk, 't gene de vlucht genomen had, en haar omkeerende valtse op de Franssen in, dan verlaatse die weêr, om verder door te boren: zij doet niet dan invallen en aarzelen. Daar na zijnde somtijds in de vlucht gedreven, ziet men dat zij haar vijanden met gelijke munt betaald. Na verscheide aanvallen te vvederzijde, vvijsse al strijdende te rugge: op deze vvijsze neemt den stier, op vvie men de jachthonden gehist heeft, op het groote plein van Agone, zijn toevlucht tot zijn hoornen, om haar te wederstaan, terwijl zij vol van loosheid haar tijd waarnemen om het t'ontkomen als hij haar vervolgd: en zooze zien dat hij begint te wijken, dan begint haar moed te verdubbelen en vallen weder aan om hem met meerder macht als te voren aan te grijpen. Klorinde in dezen aftocht, haar hoofd met heur schild bedekkende, toonde niet minder voorzichtigheid te gebruiken als de Moren in haar vierkante beukelaars hebben, wanneer zij al wijkende, die behendig stellen tegen de slagen die haar gegeven worden. De een en d'anderen waren alreede, door 't geweldig vluchten of vervolgen, dicht onder de muuren geraakt, wanneer de Heidenen een schrikkelijk geschreeuw maakten en te rugkeerende, een grooten omweg namen om de Kristen te omringen, die haar

terstond

terstond van ter zijde en van achteren besprongen zagen. Hier op stijgd Argand met zijn volk van den berg, om haar van voren te bestoken: hij rijd voor zijn volk heen, om dat hij niet lijden mag dat hem iemand in den aanval voorkomt. Met den eersten steek werpt hij den genen die hem ontmoet, met paard en al ter aarden, en na dat hij hem met zijn speer tegen verscheide anderen, die dezen gezelschap hielden, wel behulpen had, wierp hij het stuk weg, en sloeg de hand aan't zwaard: den genen die eenmaal gevoelen op wat voor een wijze dat hij't gebruikt, hebben geen middel meer om haar te wreken: hij verlaat, hij kloofd, hij werpt ter neer, of ten minsten hij wond al de genen die hem ontmoeten: zijn dapperheid is een voorbeeld om nagevolgd te worden van Klorinde, die hem dit ziet doen, en haar zoo ver brengt, dat zij den kloekmoedigen Ardelion verlaat. Dezen vromen grijzerd die door de jaren, noch de moed, noch de krachten benomen was, had zijn twee zonen bij zich, wel afgericht ter wapen en sterk van lichaam, echter kon hem dit niet bevrijden: want den oudsten Alkander kon hem niet te hulp komen door een wonde, die hij noch kort te voren ontfangen had, ende al dat Polifernes, die de jongste was, doen kon, was om zich zelve te bevrijden.

Na dat Tankredo, geduurende deze dingen zijn man lang vervolgd had, zonder hem ooit te kunnen achterhalen, om dat hij op een goeden looper geze-

ten was, sloeg hij zijn oogen te rugge, en zag zijn volk aan alle zijden omringd, door dienze wat te veel genaderd waren, en dat heur stoutmoedigheid haar mogelijk wel dier zou komen te staan, zoo gaf hij zijn paard de sporen, om haar met lossen toom t'achterhalen. 't Gene hem tot dit werk noch meer aanmoedigd, is dat hij zich niet alleen bevind om haar te helpen, want hij ziet terstond het vendel der vrijwilligen, die haar te hulp komen, gelijk zij gewoon zijn haar altijd tegen 't gevaar gereed te houden. Zij trekken op onder 't beleid van den zeeghaftigen Hugo, de bloem der Helden, de zenuw der ware dapperheid, en de kracht van het Kristen leger: 't is waar dat zij zijn voorgekomen door Reinout, die de eer heeft de moedigste en de schoonste van al de Helden te zijn. Hermine, die hem van ver, zoo ras ziet rennen, dat een blixem niet vlugger kan vliegen, bekende hem echter terstond. Zijn brave gestalte, zijn heerlijk wezen, en de zilvren Arend die hij op een blaauw veld, in zijne wapenen voerd, geven haar noch gewisser teikenen, na dat hij stil staat. Ziende dan dat den Koning hem stijf aanzag, sprakze tot hem: Vorst, dezen Ridder, die u v o g e n dus stil houden, is den eenigsten man ter wereld die de grootste, krijgskundigste, en dapperste kan bedwingen; ook is er niemand zijn gelijk om een rapier te handelen, of ten minsten wijkt hij voor niemand: en noch zoo veel te vreemder, om dat hij
noch

noch in een teere jeugd is. Dit doet mij gelooven, dat, indien 'er onder onze vijanden noch zes mannen, zoo vroom als hij, gevonden wierden, geheel Surien mogt zich voor verwonnen achten: Ja zelf de Koningrijken van 't Oosten en den Middag, hoe ver datse ook afgelegen zijn, zouden haar overheerscht zien: en mogelijk zouden Nijl zich vergeefs tegens zijn zegepralende overwinningen stellen. Zijn naam is Reinout, die de Hemel zoo veel kracht verleend heeft, dat 'er geen zoo sterke muuren, noch vaste ende hechte bolwerken zijn, die zijn macht niet meerder vreezen, als die van eenig oorlogswerktuig. En zoo gij belust zijt te weten wie d'andere zijn, ik geloof dat ikse u wel wijzen zal, indien gij geliefd op te merken. Den genen, die gij daar beneden, met groen geschilderde vergulde vvapenen ziet, is den wijzen Hugo, Hopman der bende vrijvvilligen. Hij is niet alleen aanzienlijk door zijn adelijke stam, maar ook om de vvonderen van zijn moed en groote ervarentheid in de vvapenen: hier boven, schoon dat 'er heel weinig perzonen in 't leger, die alle niet jonger van jaren zijn, als hij is; zoo vvijkt hij haar echter niet in dapperheid: dien anderen, die daar bij hem staat van zoo grooten gestalte, met bruine vvapenen, heet Gernand, broeder van den Hartoog van Noorvvegrn; ik geloof niet dat de aarde een trotser en opgeblazener mensch draagt, en dit 's d'eenige vlek die

de luister van zijn brave daden verduisterd. Die twee, die gij daar zoo dicht bij elkanderen ziet gaan met witte rijrokken en vederboffen van dezelfde verf, zijn de getrouwve minnaars, Odoart en Gildippe, die den knoop des houvvelijcx t'famen verknocht heeft, en die niet minder, door haar onderlinge liefde, als door haar vvapendaden, vermaard zijn.

Op deze vvijze onderhield Hermine den Koning, tervvjl den strijd, hoe langer hoe meer, verhetten, en de nederlagen alreede groot vvaren. Want hoe dik dat de flagorden der Heidenen vvas, zoo vvelden aanzien van de mannen, als de vvapenen daar zij haar mede bedekten; echter had Tankredo en Reinout die in vvanorden gebrogt: elders had de bende die Hugo geleiden, t'harer aankomste de moed der der Heidenen heel verzvvakt, met haar zoo fel aan te tasten. Argant, hoe verschrikkelijk dat hij is, had zich met groote moeiten vveder opgerecht, na dat hij, door den zeeghaftigen Reinout, vvas ter aarden gefmeten, en mogelijk zou hij zoo licht niet opgemaakt hebben, indien den zoon van Bartholdus met zijn een been onder zijn paard niet gevallen was, zulkx dat hij door hulp van anderen hem weêr moest oprichten: den genen die men op de vlucht gedreven had, namen hier op heur tijd waar, en waken naar de stad. Argant en Klorinde waren de eenige die't staande hielden, zonder dat de vrees voor

't ge-

't gevaar heur beletten pal te staan, gelijk twee sterke dijken daar een vloed van achteren op afstuit. Zij dan de leste te rug keerende, viel haar eindelijk de geweldige macht, die haar op de hielen volgden, zoo op 't lijf dat zij gedwongen wierden stand te houden; 't welk d'oorzaak was dat d'andere middel hadden om met minder gevaar als voor dezen het t'ontkomen. Den kloekmoedigen Hugo, hakende na d'overwinning, begon de vluchtelingen als doen te vervolgen, en zijn paard stiet zoo hard op Tigranes toe, dat hij op het punt was om de stegelreepen te laten slippen, maar hij komt zijn val met een slag te voren, die hij zoo fel op hem neerlaad dat het hoofd van zijn schouderen aftuimeld: en hoe wel Algazar een borstharnas op trouw gemaakt aan had, en den groffijvigen Korban een helm van sijne stoffe, echter quamen haar deze wapenen niet te stade, want hij kloofden den een de schouderen tot in 't harte toe en priemden den anderen van achter door den hals tot in de strot: noch wierden door de sterkte van zinnen arm, de zielen van Mehemet, Amurath en den wreeden Almanzor, gedwongen heur aangename woonplaatsen te verlaten: Argant zelf die zich zoo gevreesd maakt, heeft groote moeiten om zijn handen t'ontkomen, dies bruld hij van razernij: maar alzo hij ziet dat zijn list hem niet veel voordeel geeft, 't zij dat hij kort stand houd, of dat hij tracht om hem weerstand te bieden, of dat hij zelf hem wij-

G 4 kende

kende de plaats laat: eindelijk gebruikt hij de list tot voordeel, valt op hem aan en drijft hem, met een overrechtſen ſlag, den degen zoo diep in de zijde dat den ſlag doodelijk is. Den vromen Ridder zijgt terſtond neder; zulkx dat zijn oogen, die zich naauwlijcx openen kunnen, door een moeyelijken ruſt worden toegedrukt en met een ijzeren ſlaap verzwaaard blijven; driewerf tracht hij die t'openen, driewerf zoekt hij het aangename licht des Hemels te gebruiken, ſtekende zijnen arm op om zich op te heffen, en driewerf is hij gedwongen weder neêr te zijgen: een zwarte wolk dekt hem voor eeuwig zijn ſtervende oogen, een koud zweet kruipt door al zijn leden, die van haar gewone krachten verzwakken en ongevoelijk verſtijvende, met een doodelijk ijs bedekt worden. Argant dezen ſlag gedaan hebbende, bleef niet ſtaan ſtaren op het lichaam dat hij van 't leven beroofd had, maar denkt alleen maar op weg te korten: en hoewel hij in 't aarzelen nergens ſtand houd, zoo wend hij zich echter dikmaals na de Franſſen en roept haar met verwaande en moedwillige woorden toe: brave Ridders, dit zwaard, dat gij alzo in het bloed van den uwen geveerfd ziet, is het zelve dat uwen Veldheer mij gisteren vereerden; boodſchapt hem dan hoe ik 'er mij tegenwoordig van gediend heb, want ik ben verzekerd dat hem het verhaal daar van wel zal behagen; ook heb ik de gifte, die hij mij gedaan heeft, niet qualijk gebruikt;

en

en zoo hij 'er niet mede vergenoegd is, laat het hem dan genoeg zijn, dat ik hem wel haast zulke goede proeven daar van geven zal, datse hem in't binneste van zijn ingewand zullen treffen: eindelijk laat hij niet langer dralen om ons te komen bezoeken, of ik zal zelf veel eerder komen als hij denkt, en mij bij hem voegen als hij 't minste peinst. Door deze schandelijke woorden wierden de Franssen zoo getergd, dat zij op het uiterste waren om hem van allen kanten te bespringen; en mogelijk zouden zij 't gedaan hebben, indien hij haar niet was voorgekomen, hem met de anderen bij de muuren bergende daar hij toen behouden vvas. De gene die als doen de vwallen verdadigden, deden van boven zoo grooten meenigten van schichten en steenen neêrhagelen, dat de Kristenen gedvongen vwaren zich te vertrekken; 't vvelk de Heidenen middel gaf om met minder moeiten in de stad te geraken. Tervvyl dat dit geschiede, vloog den zeeghaftigen Reinoud toe, na dat hij zijn been onder het paard had vvechgetrokken, om een vvreede v vraak over de dood van den kloekmoedigen Hugo te nemen. Toen hij bij zijn volk gekomen vvas riep hij; rampzalige, vvat vertoefd gij in deze plaats, tegenvvoordig nu uvven Hopman gesneuveld is? Waarom verhaast gij u niet veel eerder om zijn dood te vvreken? Hoe is 't gezegd dat een zvvakke muur zoo machtig zal zijn om de loop van zoo rechtvaardigen gramschap als de on-

ze te stutten? Geensints, al vvaar 't dat zij zelf van een dubbel staal of harder als een diamant vvas: dezen Barbaar zal nooit uvv handen ontkomen; hij moet noodvvendig beproeven hoe verschrikkelijk dat uvve macht is: trekt dan alleen maar voort en doet anders niet als mij maar te helpen. Dit zeggende ging hij voor haar allen heen, zonder dat, noch het werpen der steenen, noch de pijlen die men van alle zijden op hem schoot, machtig waren om hem af te keeren: in tegendeel gaat hij met opgeheven hoofde naar den vijand, verschijnende met zoo een onverlaagd en verschrikkelijk gelaat, dat zelf in den omring der muuren, den genen diese verdadigen, van schrik sidderen, hoe verhit datse ook in't gevecht zijn. Terwijl hij ondertussen den eenen schrik aanjaagd en den anderen moed bijzet, zie zoo komt den voorzichtigen Sager, een eervveerdig man, die Godefrooy gebruikten om de zwaarwichtigste boodschappen uit te voeren: te zijner aankomste bedvvong hij de gramfchap van deze krijgers, en vertoonden haar van vvegen den Veldheer, dat zij al te veel vvaagden: trekt vveder te rugge, sprak hij tot haar, tervvyl Godefrooy het zelve u belaft: noch de tijd, noch de plaats en laat ons noch niet toe om uvve gramfchap te voldoen. Op deze vvorden hield Reinoud stand, en hij, die gevvoon vvas aan anderen tot sporen te verfstrekken, breidelden zijne driften: evenvvvel beefden hij van spijt in de ziel, en

en toonden meer als eenmaal, door 't uiterlijk gelaat, de verburgen ongenuchten die hem deze tijding veroorzaakten. Terftond vertrokken de benden te rugge zonder dat de vijanden haar daar tegen ftelden.

Na deze dingen vvas 't noodig om de laafte plicht aan het lichaam van Hugo te bevvijzen, daar in zijn getrouwve vrienden haar niet bedrogen vonden: vvant zonder langer te vertoeven, namen zij die lichte laft, met een meevvaardigen arm op, en betuigden hem na zijn dood, hoe zeer dat zij hem in zijn leven geëerd hadden. Ondertuffen ftond Godefrooy op een hoogten, van vvaar hij de heilige Stad, met zijn gebouvv en al vvat de kunft het beziens vvaardigfte, om haar te verfterken, had uitgevonden, befchouden. Jeruzalem is op tvvee heuvelen over elkander leggende, van ongelijke hoogte en door een dal van elkanderen gefcheiden, geficht: zij heeft drie zijden tot vvelden den toegang geheel moeylijk valt; en de vierde zoo gemakkelijk dat m'er zonder moeiten kan opkomen: het is vvaar, om dit gebrek te helpen, dat aan de zijde die tegen 't noorden leid, de vvallen zeer hoog verheven zijn: in de Stad zijn verfcheiden regenbakken, daar het vvater, dat van den Hemel valt, in behouden blijft tot het gebruik der invvoonders, met noch eenige vijvers en fpringbronnen; maar buiten is al het aardrijk in 't ronde fteenachtig en dor, ter oorzaak dat m'er geen beken of fonteinen vind: ook ziet m'er niet een boom
daar

daar men zich kan onder schuilen voor de hette der zonnen, als eenige vijf of zes duizend treden van daar, zich een hoogstengig bosch verheft zoo dik en duister, dat de schaduvven verschrikkelijk zijn: aan de zijde van der zonnen opgang is den Jordaanstroom, aan den ondergang de middelandfche zee, tegen 't noorden Samarien en Bethel, daar de Altaren voor het gulden Kalf vvierden opgericht, en tegen 't oosten Bethlehem, een plaats die door de gelukzalige verlossing van de Maagd eeuwvig aanzienlijk zal blijven.

Terwijl den Veldheer van 't Leger, aan alle zijden den omring van Jeruzalem beschouvvden, en dat zijn geest aandachtig bezig was in 't overvvegen van de bequaamste middelen om haar te belegeren en te bestormen: zie zoo vvierd Hermine hem gevvaar, die hem den Koning vvees. Vorst, sprakse tot hem, den genen die, die scharlaken mantel om heeft, is den Prins Godefroy, vviens vvezen vvaarlijk Koninglijk en heerlijk is: ook is hij zonder tvvijffel geboren, om zich zelve tot eenig Keizer- of groot Koningrijk te verheffen, zoo vvel verstaat hij de kunst van heersschen en gebieden: vvant boven dien dat hij voorzichtig en kloekmoedig is, beheerscht hij op den hoogsten trap, alle de cervvaardigste hoesdanigheden die de dapperheid en den goeden raad vergezelschappen, om een beroemd Hopman te maken: en vvarlijk onder die grooten hoop volkx, die

gij daar ziet, geloof ik niet dat 'er meer als drie zouden gevonden worden, die hem in wijsheid en moed zouden gelijk zijn. Den eersten is den Grave Reimond, deftig om zijn krijgfraad; den tweeden Reimout, en Tankredo den derden, daar in men een onvergelykelijke bequaamheid speurd om iets uit te werken. Aladijn, hem heel aandachtig getoond hebbende in't gene hem Hermine van Godefroy verhaalden, antwoorden haar; Zeker het is van nu niet dat ik van hem heb hooren spreken, boven dien dat ik hem voor dezen in het Franse Hof gezien heb; want het gedenkt mij heel wel, dat ten tijde toen ik van wegen den Soudaan van Egipten voor Gezant gezonden was, ik hem wonderen zag doen in een steekspel; en hoewel dat hij noch zoo jong was, dat het eerste hair op zijn kaken naauvvljckx uitbrak, zoo beloofden zijn vvoorden en zijn gedaante, alreede iets groots en verheven. Helaas een voorteyken dat niet dan al te vvaar is. Op deze vvoorden liet hij zijn hoofd met een droevig gelaat neêrhangen: daar na het terstond vveder opheffende, vervolgden hij; Ik bid u zegt mij, vvat is dat voor een Hopman, die daar bij hem is, met die schoone en blinkende purpervverfde vvapenrok? ô hoe gelijkenze elkanderen, indien den eenen niet vvat grooter dan den anderen vvas! Het is den Grave Boudewijn, antwoorden Hermine, die hem natuurlijk in de trekken van 't wezen en kloekmoedigheid gelijk is. Den ge-

nen

nen die aan d'ander zijde zoo dicht bij hem staat, als offe iets met elkanderen te beramen hadden, is den Grave Reimond, daar ik flus zoo veel wonderen van gezeid heb; & die kloekaardige, als hij is, zoo oud en kaal als gij hem daar ziet, mag zich beroemen, dat 'er geen Franfman of Italjaan bequaam genoeg is om hem te vvijzen iets het gene de oorlogfliften aangaat, ik laat noch staan dat den ouderdom, noch aan de krachten van zijn lichaam, noch aan die van zijn geest, hoedanigheden die hem zijn aangeboren, iets heeft verminderd. Den anderen, die een weinig ter zijden staat, en met zijn vergulden helm uitblinkt, is den goeden Ridder Wilhelm, zoon van den Koning van Engeland. Dicht bij hem zietmen den wijzen Guelfus, navolger van zijn deugden, van doorluchtigen bloede, en die een groot land beheerft: zijn uitftekend borftarnas en breedde fchouderen doen hem mij bij na kennen. Maar helaas! aan wat zijde dat ik mijn oogen keer, het is mij onmogelijk onder deze benden den wreeden Bohemont te zien, die ik met veel redenen, mijnen doodelijken vijand mag noemen; wijl hij de genen is die door de dood van mijn vader ons geheel Koninklijk geflacht verdelgd heeft: met deze redenen onderhiel denze elkanderen. Eindelijk na dat Godefrooy zijn gezicht aan alle zijden gewend had, om de Stad te bezichtigen, nam hij voor hem (ziende dat het maar vergeeffche moeiten geweest zou hebben

ben die aan de moeilijkste toegang te bestormen, om dat men altijd most opwaarts klimmen) zich voor de Noorderpoort te legeren, in die vlakke die nevens den heuvel komt en daar van d'ander zijde bepaald word: hier deed hij achter zijn hut alle d'andren oprichten en strekt zijn legerplaats uit tot aan de plaats die men den hoekkigen toren noemd: in al dezen omring begrijpt hij ontrent het derde deel van de Stad, kunnende die niet heel besluiten, ter oorzake van zijn breeden bepaling der muuren. Dit gedaan hebbende steld hij op al de toegangen, goede wachten, om te beletten dat er geen oorlogsgereedschap noch spijs in de Stad geraakt: hier bij doet hij alle wegen en paden, daar door men gaan en komen kan, zorgvuldig toestoppen, en zijn leger met goede loopgraven toefluiten, zoo wel om hem, tegen den uitval der inwoonders, als het stroopen en bespringen van die van buiten te beschermen. Na dat hij op deze wijze voorzichtig in de verzekerdheid van zijn leger verzien had, wilde hij het lichaam van Hugo aanschouwen ende hem de laatste plicht bewijzen: te zijner aankomste vond hij het omringd van al de benden der soldaten, die om haar rouw te betoonen niet ophielden van heur tranen om de doodkist te storten, die zijn beste vrienden hem hadden doen maken, met een heerlijke toebereiding, om te deftiger zijn lijkfacij te vieren: heur droefheid verdubbelden zoo ras als zij haren Veldheer

heer gewaar wierden : maar hij met een bezadigd
 gelaat, en een aangezicht, dat noch te droevig,
 noch te blijde was, toonden genoeg dat hij zijn leed-
 wezen verburgen hield, en stond eenigen tijd zon-
 der een woord te spreken : eindelijk het lichaam wel
 bezien hebbende sprak hij ; waarlijk wij hebben on-
 gelijk u te beklagen, ô welgelukkige Ridder, want
 dat gij beneden op aarden gesturven zijt, is niet ge-
 weest als om daar boven herboren te worden : gij
 hebt ons zoo heerlijke dingen van uwe dapperheid
 nagelaten, op de plaats daar uw zuivre ziel, de sterf-
 felijke schorse verlaten heeft, dat de toekomstige
 eeuwen nimmermeer daar van de geheugenis zullen
 uitwissen : gij hebt zonder twijffel altijd als een Kri-
 stelijk Ridder geleefd en die zijt gij ook zeeghaftig
 gestorven : verheugd u dan in de gelukzaligheid die
 gij verkregen hebt, o welgelukkige ziel, en onder-
 houd uw oogen met de eeuwige gedaante van God,
 het eenige oogmerk van uw heilige begeerten : te-
 genwoordig nu gij leeft in het gezelschap der Enge-
 len, ontfangen uw heerlijke daden de palmen en de
 Kroonen die haar rechtvaardig toekomen : onze af-
 scheid van u, die het beste deel van ons zelve zijt,
 heeft ons verplicht om te schreien, en zoo de dood
 ons van een groote bijstand beroofd heeft, wanneer-
 ze u het leven deed verliezen, 't is een kleine zaak,
 te vergelijken bij de hulp die gij daar boven in den
 Hemel voor ons moogt verkrijgen, daar gij eeuwig
 onder

onder de verkorenen en begenadigde Gods leefde: en gelijk wij, tot onze onderrichtinge gezien hebben dat gij, sterffelijk zijnde, onsterffelijke wapenen pleegde te gebruiken, alzo hopen wij dat gij de hemelsche nu tot onze bescherming zult aanvaarden: bereid u dan voortaan om de beloften en gebeden die wij u doen zullen, t'ontfangen; op dat uw hulp, in het noodzakelijke ons gunstig zij: daar van wij u bezondere lofen dankzeggingen geven zullen in onze heilige tempelen, gelijk als aan den genen, door wien dat onze overwinningen behooren verkondigd te worden.

Godefrooy sprak deze woorden uit, over het lichaam van Hugo, zonder dat ooit de tranen en de klachten der soldaten ophielden, tot dat de duisterheid van de nacht, de helderheid van den dag uitdoofden, dompelende in een vergetelheid de ongenuchten en bekommelingen der sterffelijken: evenwel is de stilte, noch de duisternissen, niet machtig om de zorg van zoo voorzichtigen en wakende Veldheer te verleiden: want wel bespeurende dat men zoo sterke en dikke muuren zonder eenige oorlogswerktuigen en beukerijen, niet zoude kunnen verbreken, zoo brengt hij de geheele nacht deur, in 't overdenken, van waar hij het hout zoude bekomen om die daar van te maken en op wat wijze hij die stellen zal. Des morgens was de zonne noch naauwlijcx opgestaan, of hij trad uit zijn tente om met zijn tegen-

genwoordigheid de uitvaart van den overledenen te vereeren: men had hem alreede een graf van welriekende Cipressen bereid, dicht bij de loopgraven, aan de voet van een kleinen heuvel, die eenen hoogen palmboom met zijn breede takken beschaduvvden: hier vvas 't dat men hem begroef en daar de Priesters de gevonne dienst tot de zaligheid van de ziel deden: aan de takken van dezen boom, vvierden verscheide vendels gehecht en den oorlogsroof, bij hem, geduurende zijn leven, in verscheiden voorvallen verkregen, daar hij strijdbaar tegen de Siriers en Persianen gestreden had: hier bij stelde men in 't midden van den stam des palmbooms, voor een zegeteiken, alle de stukken van zijne vwapenen, van het hoofd tot de voeten, en op zijn graf hield men deze vaarzen.

*Dit's Hugoos Graf, die, vol van Gods vrucht, gloed
En heiligheid, voor Sion liet zijn bloed;
Waar door wij nu dien vromen Held ontberen:
O Kristenen, wild zijn gebeugnis eeren.*

Na dat men met de gemeene rouvv van 't geheels leger, deze meêvvaardige plicht aan Hugo bevven had, liet Godefrooy alle de timmerlieden van 't leger vergaderen, en haar een goed getal soldaten bijzettende, zond heur na dat bosch toe, daar vviij te voren van gesproken hebben, het vvelk de Franssen met groote moeiten zouden gevonden hebben, om dat

dat het in't diepst van eenige vergelegen valeyen lag, zoo bij geval een zeker Sirier het niet ontdekt had. Hier begonden zij de boomen om te hakken, om oorlogsvverken af te maken, bequaam om de belegerde muuren der stad te vermorfelen: al de sterkte en de macht die zij hebben gebruikenze om dit vvout te verdelgen: hierom arbeidenze om strijd, d'een tegen den anderen, en slaan de hand, met een ongelooffelijke neerstigheid aan't vverk: zij hakken met de bijl de gevijde Palmboomen, de vvilde esfen en de doodelijke Cipressen ter aarden: de Pijn, Populier en Ype, zijn niet minder als de hooge Dene- en Beukeboomen van hun razenden arm bevrijd: dit's het noch niet al: zij sparen zelf den Olm niet die getrouvve minnaars der vvijngaarden, die haar omhelzen van den voet tot den top: gij zelf, ô geheiligde Eikeboom, vvien u vv takken, dat u vv hairlokken schijnen te zijn, alle jaren vernieuwd, kond dit geweld niet ontvlieden, hoewel gij duizend maal die van de wind wederstaan hebt: zommige hakken 't al af tot aan de Cederen toe; anderen laden deze zwaren last op wagens, waar van de wielen onder de zwaarte kraken: alreede verlaten de vogelen en de wilde beesten, op het gerucht dat de werklieden, en de soldaten, die haar in hare wapenen bewegen, maken heur nesten en duistere holen van vreeze.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het vierde Gezang.

I N H O U D.

PLuto, de Overste der Duivelen, doet de zelve vergaderen in de helsche zaal; zij beraadslagen onder elkanderen om de Kristenen te krenken, zij verkiezen Hidraoth daar toe, die zich van de minnelijke aanlofselen van zijn nicht Armijde diend; hij voegd'er zijn tooverijen bij: Armijde verzoekt tien Ridders van Godefroy tot heur bijstant, die haar, bijloting, dezelve toestaat.

*Den Vorst der Duivelen daagd in zijn helsche zaal,
Al wat afgrijslijk is, om't Kristenheir te krenken;
En doet, op zynen Troon, een schrikkelijk verhaal,
Waar door zij weér op heur gelede ellenden denken.*

Zij

Zij kiezen tot heur werk den valschen Hydroath.

Hij diend zich van zijn nichts Armijdes looze listen.

Die Godefroy verzoekt om hulp, dies hij door't lot,

Tien Ridder scheiden, die om heur te volgen twisten.

Armyde, wel vernoegd, bedankt den Leger vorst,

Dat hij dees hulp haar schonk zoo rustig uit de borst.

Erwijl dat ijder een vast bezig was, om voorbereiding tot de belegering van Jeruzalem te maken, met voor-nemen om het wel haast in't werk te stellen; begon den doodelijken vijand van het menschelijke geslacht, zijn gloejende en ontsteken oogen op de Kristenen te slaan, en ontdekten in haar de teikenen van een overgrootte vreugden, dies hij van zoodanigen razernij aangevoerd wierd, dat hij van spijt op zijn afgrijsselijke lippen beet; gelijk als den stier, die zich hard geslagen voelende, vervaarlijk bulkt, trachtende door het schrikkelijk brullen zijn pijn te verzachten. Als doen veste hij zijn gedachten, op de middelen om heur lagen te leggen daar uit heur geheele ondergang mag volgen. Hierom gebied hij dat al die van zijn gevolg (waarlijk een schrikkelijke vergadering) haar in de grootte zaal van zijn afgrijsselijk paleis, zoude vervoegen: ontzinnige als hij is, dat hij zich inbeeld, dat het zoo een lichte zaak is, zich tegen de wille Gods te stellen: moedwillige, die zich bij

God wil vergelijken, zonderte gedenken hoe verschrikkelijk dat den donder is, dien de rechterhand van den Almachtigen neêrschiet, wanneer onze misdaden hem vertoornen. Hij roept dan door zijn schorre helsche Klaroen al die ongelukkige geesten, die haar woonplaatzen in de eeuwige duisternis hebben, bij elkanderen. Op dit geluid beven al deze ruime en duistere hollen van d'een zijde tot de anderen, en de lucht, met duistere wolken beneveld, weergalmd over al. Nooit liet den donder zich met zulk een geweld hooren; wanneer hij tegen de sterffelijke vergrind is, van boven blixemstralen neêrschiet, het aardrijk zelf kan dan geen harder stoot krijgen, hoe dik dat de dampen ook zijn die in haar ingewand zijn besloten. Terstond begeven haar al de godheden van deze duistere afgronden, in verscheiden troepen verdeeld, aan de groote poort van Plutoos duister paleis. Maar, ô God, hoe verschrikkelijk en tegen de natuur is heur gedaanten! hoe afgrijffelijk is haar aankomst om aan te zien! en wat al doodelijx en vrees voeren deze vervaarlijke spookzels in hare oogen! sommig elaten in't gaan de voetstappen van de wildste beesten, en andere, in een menschelijke gedaanten verschijnende, hebben serpentes, adders en slangen in plaats van haar, ook hebbenze niet menschelijx op wat wijze dat men haar aanzier. En boven dien dat heur bederffenis, uitnemend wreed en grouzaam is, haar wangestalte maakt

er noch verschrikkelijker: want men kan van achteren zien, hoeze een langen staart na heur slepen, die, op de wijze van een zweep, haar verscheidemaal ontvoud en ontknoopt. Daar ziet men ook duyzend vuile Harpijen, duizend Centauren, duizend Sphinxen, en zoo veel bleke Gorgonshoofden. Hier kan men ook aan alle zijden, de verscheurende Scilles hooren baffen, de Hijdraas schuifelen, de Pitons brullen en de Chimeren, die uit heur verschrikkelijke kelen, zwarte dampen, daar de zwavel zich onder de vlam vermengd, braken, hooren huilen. Ik vergeet de onbesuisde Polifemen, met de Gerions; en ontelbare diergelijke monsters, die men nooit gezien, of van hooren spreken heeft, al van verscheiden gedaanten gemaakt en onder elkanderen vermengd: de sommige namen heur plaats aan Plutoos rechte zijde en anderen aan zijn flinxe. Hij ondertussen is op een vierige troon in 't midden gezeten, en voerd een scepter die zoo zwaarwichtig als beroeft is: daar is zoo vasten klip in de zee, noch zoo hoogen rotsteen op het aardrijk niet, die bij hem te vergelijken geen kleinen heuvel schijnt: zelf Kalpe, Abijla, noch den grooten Atlas zijn bij hem gants niet, zoo steekt hij zijn hoovaardig hoofd en onmatelijke hoornen op: zijn vervaarlijk gezicht vermeerderd zijn gruwelijke trotsheid, zijn oogen veel rooder, als een gloeyende kool, en met een doodelijk venijn besmet, glinsteren als twee dwaalsterren,

wier quaad aanschouwen niet als ongeluk beteikend: een morffige baard bedekt zijn kaken en kin, van waar zij op zijn ruige borst hangt, wiens hair verward opstaat: zijn mond is verschrikkelijk om aan te zien en geheel met zwert galachtig bloed besmet: en zoo hij bij geval die opend, dan zou men zeggen dat het een diepen afgrond is, waar uit dat zwarte dampen voortkomen, alzo gevaarlijk als die van den berg Etna, wanneer hij, op't gerucht van zijn donderslagen, een dikken rook uitwerpt, wiens zwaarte onverdragelijk is. Geduurende dat hij sprak, liet Cerberus zijn baffen: Hijdra stond stom: Kocijtus stutte zijn loop: en de holste afgronden dreunden van 't onderste boven. Want zijn stem, die te donderen scheen, maakten hem verschrikkelijk aan alle die hem hoorden; voornamelijk toen hij in deze woorden uitborst: Hellsche Goden, die veel waardiger zijt daar om hoog, boven de zonne, de ware plaats van uwen oorsprong, te wonen, dan voor eeuwig gebannen te zijn in deze duistere spelonken, daar wij eertijds alt'zamen in neêrstorten, u is al te wel bewust hoe de hemelsche Geesten ons altijd voor verdacht hebben gehouden, sedert dat wij dien hoogten aanflag, 't gene de reden is van de haat die zij ons noch dragen, aanvingen: den genen die ons zoo qualijk gehandeld heeft, is heur Opperhoofd, en beheerscht zijn Rijk daar boven in den Hemel, daar hij de starren na zijn welgevallen gebied. On-
der

dertuffen, na dat hij ons voor wederspannigen verklaard heeft, is hij d'oorzaak, dat in plaats dat wij daar boven in de heldre klaarheid van de Zon ons behoorden te verheugen, en onder onze voeten die schoonen klood met starren bezaaid te zien drajen, wij hier in deze schrikkelijke duistere plaats gestort zijn, daar hij ons zelf in heeft gebannen; een zaak die ons zoo onverdragelijk niet zoude zijn, indien hij ons wilde toelaten op onzen eersten staat te denken, en zoo ons eenigen hoop overschoot. Maar het ergste dat ik hier noch in zie, en daar van het eenig herdenken ons smart, tot op het punt van onze straffen weêr te verdubbelen, is dat hij den mensch aangenomen heeft om onzen stoel te vervullen, den mensch die niet als een rampzalig scepfel van slijk gemaakt is; en evenwel hier noch niet meê vergeenoegd wezende, zoo heeft hij zijn eenigen Zoon, om ons meer schade te doen, ten roof aan de dood gegeven, die tot voor onzepoorten quam, en dezelve verbrijzelden. Dit was 't noch niet al, hij dorst zijn voeten in ons koningrijk wel zetten, en de zielen, die ons te beurd gevallen waren, daar uitrukken. Zie dit was den rijken roof die hij daar boven in den Hemel voerden, daar hij, eeuwig tot onze groote schande zegepralende, de trofeen planten, die hij op de hel verkregen had. Maar wat is 't van nooden dat ik door deze reden mijn smert en de uwe vernieuw; is 'er iemand onder u die niet dikmaals ge-

noeg van de smaad, ons aangedaan, heeft hooren spreken? Dezen gemeinen vijand, heeft hij zich ergens in een plaats gevonden daar hij ons niet getracht heeft om te vervolgen? Is hij niet gewoon op ons rijk iets voor te nemen? evenwel om dat hij zich nooit voor oogen steld het ongelijk dat ons voor dezen is aangedaan, zoo is 'er niet overig dan om te denken op het gene dat ons het naaste raakt: want ziet gij niet hoe dat hij tracht om hem van alle geslachten der aarden te doen aanbidden? moeten wij dat dan verdragen zonder daar gevoelen af te hebben? zouden wij zoo traag zijn, en onnuttelijk de dagen en uren toebrengen? zal zo zwaarwichtigen werk niet machtig zijn om ons daar op te doen denken, en onze moed t'ontfonken? wie zou kunnen lijden, dat haar volk, 't gene hem getrouw is, van dag tot dag zijn macht in Azien versterkt? zullen wij lijden dat hij Judea ook hem onderwerp? dat de heerlijkheid van zijnen naam aan allen zijde aanwas? datmen den lof in verscheiden talen verkondig? dat de lof- en gezangen de heele wereld doorklinkt? datmen niet anders op 't marmor of koper ziet? dat onze beelden zijn afgesmeten? dat 't volk, tot zijn dienst, d'autaren verzet, daar op wij plegen aanbeden te werden? datmen hem alleen beloften en gebeden doet? datmen voor hem alleen balsam en ander reukwerk rookt? datmen hem alleen goud en mirre offerd? dat in de plaats, daar ons eertijds niet een tempel

was

was gefloten, nu tegenwoordig niet een tot onzen dienst over is? dat de gewoone schatting, diemen ons van zoo veel zielen gaf, ons geheel geweigerd is? en om het met een woord te zeggen, dat het koningrijk van Pluto ledig blijft, en onverzien van onderdanen? ô het zal zoo niet toegaan: en wij kunnen 'er wel goede zorgen voor dragen; Neen, neen, ik geloof niet dat ik in u uitgedoofd zal vinden de heldre vonken van die dapperheid, die wij eertijds betoonden, wanneer wij met ijzer en vlam gewapend, zoo stoutmoedig het hemelsche Koningrijk besprongen; hoewel wij moeten bekennen, dat wij 't in dezen strijd niet best hadden, echter ontbrak ons in dezen stouten aanslag den moed niet: want zoo d'overwinning gebleven is aan de zijde der genen die het geluk begunstigen, evenwel hebben wij op die tijd de eer verkregen van een onnavolgbre stoutmoedigheid bestaan te hebben. Maar waar toe zijn al deze vertellingen goed, en wat is het noodig dat ik u zoo lang ophoude? Gaat dan heen, ô mijn getrouwe medegezellen, die al mijn macht en sterkte zijt, gaat terstond heen, en roeid mij al deze rampzaligen uit: haast u om haar te verdelgen eer datse meer tijd hebben om haar te versterken. Eer dat het Koningrijk van Judea in aschen leid, zoo doofd het vuur uit 't gene zich door 't heele land ontsteekt. Werpt u onder haar in 't gedrang, en vergeet noch kragt, noch bedrog om haar geheel te verdelgen: dat mijn wil

u een

u een onschendelijk voorbeschik verftrek: vergeet niet den eenen te verftroyen, en d'andre om hals te brengen; hier bij den genen die gy tot liefden genen vind, dompeldse daar zoo diep in, datse haar daar niet kunnen uittrekken: maakt haar afgodendienaars van een schoon aangezicht en zoet wezen, en een aangenaam lachje. Datse haar eigen wapenen tegen haar Veldheer gebruiken, en dat 'er zoo grooten partijfchap tuffchen haar beiden zij, dat heur leger eindelijk verftuif, zonder dat 'er het minfte teken van overblijf. Deze vervloekte en wederfpannige Geesten tegen haren Schepper, vertoefden niet tot dat den helschen Prins zijn reden geeindigd had, zoo onverduldig warenze om het gene dat haar belaft vvas uit te voeren; zij borften dan uit om de ftarren vveder t'aanschouven, en verlieten met gedrang die diepe afgronden daar 't eeuwvig nacht is. zoo dringen de gevveldige draaiyvinden uit heur eigen fpelonken, om de lucht te verduiffteren, en het vva-ter en het aardrijk onder een vermengt om te roeren. met diergelijken gevveld ontvouven deze vervloekte Duyvelen hare afgrijffelijke vleugelen, en verfpreyen haar als ftof door alle gevvelten der aarden, daar zij, haar gevvoonlijk quaad gebruykende, allerhande bedrog en fchelmftukken vast smeden. Maar, ô mijn vvaarde Kalliope, ik bid u, verhaal my vvat liften dat zy gebruikten om een begin te maken met de Kriftenen te krenken, en vvaar dat

dat haar de eerste schade van daan quam, vvant gy vweet, zonder tvvijffel, het gene, daar naauvvelijkx van zoo zvvaarv vichtigen vverk, ons het minste gerucht van verre is ter ooren gekomen.

Die van Damasko, en d'omleggende steden, erkenden in die tijd voor haren Opperheer Hydraoth, zoo grooten toovenaar, als 'er ooit vvas, en die van zijn eerste jaren hem tot de konsten begeven had, die de toekomende dingen leeren voorzeggen; in vvelke d'vaze nieuuvvsgierigheid hy altijd volhard heeft: evenvvel quam het hem niet veel te stade, tervvijl dat hy, hoe geleerd hy ook in zijn kunst vvas, nooit voorzien kon den uitgang van zoo onzekeren oorlog: vvant noch het aanschouven der d'valende en vaste starren, noch het antvvoord der helle, ontdekten hem ooit de vvaarheid. Hy geloofden dan (blinde geest der menschen, ô hoe d'vvas en tvvijffelachtig zijn uvve oordeelen!) dat den Hemel alreede met een zekere dood en gevvisse ondergang dit onvervvinnelijk leger, 't gene uit de deelen van 't Oosten gekomen vvas, dreigden. En alzo hy voor zeker hield, dat het Egiptise volk eindelijk de palm van zoo grooten aanslag zou vvinnen, groeiden sedert altijd een vierige begeerten in hem, om te maken dat zijn onderdanen deel mogten hebben in de eer van deze overvvinning. Maar hoevvel hy, boven alle andere machten, die van de Franssen, die hy grootelijkx vreesden, veel achten, de schrik die hy

hij had van de schade, die 'er af mogt komen, in dien 't gebeurden dat zij overwinnaars bleven, maakten dat hij de middelen ging zoeken om te beletten dat zulcx niet geschiede, en om een gedeelte van de macht der Kristenen te verzwakken; om dat de rest zoo veel te lichter mogt verdelgd worden, zoo wel door de zijnen als van Egipten, in een oorlogsschaam t'samen gevoegd. Terwijl hij daar op dacht, zie zoo komt den Engel der duisternisse, die hem noch vieriger verhit, en een raad inblaast, om zijn aanslag gemakkelijker uit te voeren.

Hydraot had een nicht, voor wie alle de maagden van 't Oosten in schoonheid weken: hier bij was 'er niet een kunst of verburge schalkheid, daar de beroemste tooveressen haar meê gewoon zijn te behelpen, haar onbekend. Hij dan voorgenomen hebbende die te gebruiken tot volvoering van zijnen aanslag, deed haar voor hem komen, en na dat hij haar geopenbaard had, waar mede dat hij begeerden dat zij den aanslag zou aanvangen, sprak hij tot haar: Mijn waarde dochter, die onder uw goude lokken, en onder een aangezicht vol van betooverende strikken, verbergd al de goede en hooghartige zeden die de vermaafte mensch hebben kan; en die mij te boven gaat in 't gene mijn kunst raakt, daar ik alleen geloofden in uit te steken. ik heb een voornemen dat van groot gewigt is, en zoo gij mij wild helpen, ik ben verzekerd dat de hoop wel haast van de daad gevolgd

volgd zal zijn. Daar is nu niet meer te doen, dan dat gij het laken weefd 't gene ik gesponnen heb, in het stoutmoedig uit te voeren 't gene ik zoo wel heb begonnen. Gaat dan in het leger der vijanden, en tracht daar alle aanlofselen der liefden, en alle aantrekkelijkheid die de doortrapste vrouw ter wereld kan verzinnen, te gebruiken; maakt dat de tranen altijd uvv klagten vergezelschappen, en dat bij uvv geveinsde gebeden altijd een onvergelykelijke zoetheid gevoegd is: neemt ook acht u niet te beklagen, ten zij dat gij terstond uw woorden met uitgevropen zuchten en hikken afbreekt. Indien gy mijn raad volgt, zoo twijffel niet, of deze droeve gedaanten, op zoo grooten schoonheid, als de uvve, uitgespreid, zal magtig zijn om onder uvv rijk de vvederspanningste gemoederen te lokken. Maar boven al gedenkt met een eerbare zedigheid, die stoutmoedigheid, die voor uvve kunne ongemeen is, te bedekken, en uvv leugenen met een vwaren schijn te bevimpelen. Vervvind, door middel van deze kunsten, zoo 't mogelijk is, den Hartoog Godefroy: en om dit te doen, vergeet niet d'aanminningste lonken, noch de aangenaamste redenen te gebruiken, op dat hy, op u verliefd zijnde, gelijk ik voorzie dat hy vvezen zal, hem dezen oorlog tegen 't hart keere, en dat hij aflat van daar in te volharden. En zoo gij bij geval dit niet kund uitvverken, spaar dan uvve strikken niet, om eenige der voornaamsten van 't leger

aan te lokken, en brentſe tot het uitterſte, dat zy haar zelf niet meer konnen vvederſtaan. Dit zeggende, verhaalden hy haar bijzonderlijker vvat zij doen moſt. Daar na om haar veel in vveinig vvoorden te zeggen, beſloot hy kort: Weeſt niet vertſaagd voor eenig ding, en verbeeld u dat 'er niet zij of 't is geoorloofd, aangezien dat onder ſchijn van Godsdiens, en zijn land te dienen, men doen mag dat men begeerd.

De geeſtige Armyde, alzoo hieten dit bedrog, die de ſchoonheid, jongheid, en andere gaven der natuur, opgeblazen maakten, had zoo ras dit bevel niet ontfangen, of, om het uit te voeren, begaf haar, onder gunſt van de nacht, opvveg; en om geen beletſel te hebben, ging zij door buitenvvegeſſe vvegen, daar niemand verkeerden. Alreede, 700 ongehuld, en in'er nachttrok, als zy is, verzekerd zy haar deze onvervvinnelijke Helden te vervvinnen, zonder eenige andere, als vrouvvelijke vva-penen te gebruiken. Zoo ras als zy vertrokken vvas, ſtrooiden men verſcheiden geruchten uit, om het vverk voortgang te geven; en ondertuffen vertoefden zy niet lang om in't Franſſe leger te zijn. t' Harer aankomſte vvas 'er niemand van de ſoldaten, die met vervvondering, zoo deſtigen ſchoonheid zierende, niet vervvuld vvierd: ijder ſprak by zijn zelven, en ijder vvendden zijn oogen na haar, gelijk als op een Komeet, of een nieuwve ſtarre diemen aan den
Hemel

Hemel zag glinsteren op den vollen middag. Zij vergaderen alle rondom haar, om te weten wat deze schoone vreemde zeggen wil, en van wiens wegen dat zij komt. Nooit zag Argos, Ciprus, of Delos iets zoo verwonderlijkx, 't zij om heur schoonheid, of de wijze van heur kleding. Haar lokken zijn oprecht gouddraad, die met losse krullen neêrzwajen, onder welk zij zomtjids uitglinsterd, en dan weer haar zelve bloot toond: op de zelfde wijze wanneer den Hemel ophelderd en weer betrekt, wanneer de Zon door een kleine wolk ziet heen blinken, daar na verder doordringende, zijn schoone stralen aan alle zijden uitschiet, en haar op zoodanigen wijze uitspreidende, dat het licht van den Hemel verdubbeld is. De weste winden die met haar lokken spelen, drijven die luchtig in de lucht op, en doenze in golven kronkkelen, hoewelze van 'er zelve alreede gekruld zijn. Haar oogen, om zedig te schijnen, zijn gierig op heur lonken, en zonder op veel voorwerpen te spelen, verbergen, met voor-nemen, haar eigen schatten, en die van de kleine liefden. Een roozeverf is onachtsaam op haar kaken, veel witter als elpenbeen, gezaaid; haar lippen zijn als twee rooze knoppen, daar een welriekende lucht af komt, die niet als liefde uitwasemd. De natuurlijke witheid van haar blanken hals, mag bij het sneeuw vergeleken worden. En Cupido zelf, 't groot wonder, ontsteekt 'er en onderhoud 'er zijn

god I toorts

toorts aan. Haar ronde borsjes komen maar half we-
gen te voorschijn, om dat het schoonste deel van het
kleed bedekt word: ô al te nijdig kleed, dat u zoo te-
gen 't gezicht steld, het berovende van zoo schoonen
voorverp; gij hebt evenvel de zelve kracht op de
gedachten der minnaars niet, die deze schoonheid
aanschouven; en gij kund niet beletten datse tot in
de heimelijkste plaatsen doorringen, om het belet-
fel der oogen te bevredigen: vwant gelijk d'eerva-
rendheid ons doet zien, dat de Zonnestralen door
het vvater, of door een glas, zonder het te breken,
of van een te scheiden, heen schijnt, alzo derven
de gedachten der genen die zien, vvel verder als de
rok, gaan, en onder de zelve, de deelen zoeken,
die de tirannise gevvoonten niet toelaat om te be-
zichtigen. Hier gaatse haar, na heur vvelgevallen,
verlustigen, en hier bezietsse alle deze vvonderen
d'een na d'ander: hier niet me vergenoegd zijnde,
verhaaldse heur vvedervaren aan de begeerten, daar
van de vlammen, door deze middel, vermeer-
deren.

Armijde aldus geprezen en begeerd, ging d'overs
deur deze troepen heen, die alrede niet als na haar
schoonheid haakten. En hoevvel zij 't alrede, niet
als te veel bemerkt, zoo toondz'er geen schijn af,
en ondertuffen laatse niet van in haar hert te lachen,
haar zelve beloovende vvel een anderen roof, die
veel rijker en heerlijker als deze zijn zal. Door deze
hoop

hoop, aan d'eene zijde verzekerd zijnde, en aan d'ander zijde heel in twijffel staande vvatse doen zal, zoo alse nergens meer na wachten als na iemand die haar voor Godefroy brogt; zie, zoo komt Eustaas, dat zijnen broeder vvas, aangaan. Gelijk een zomermug haar zelve in 't licht van een toorts verbrand, zoo ziet hij in 't aankomen naauwlijcx die groote schoonheid; en haar van dichterbij bezien vwillende; neemt niet eens acht dat de vonken, die daar uyt schieten, zijn hart zoo levendig ontvlammen, gelijk het lont ontsteken vverd door de vonkken die 'er van boven opvallen. Eindelijk, na dat hij stouter gevonden is, door de lent zijns jaren, en door het tegenvoordig voorvverp, dat zijn jonge begeerten verhit, spreekt hij tot haar; Uitmene maagd, die ik veel eer Gaddin behoorden te noemen, ter vvil dat het uitterlijke mij doet oordeelen, dat gij niet aards of sterffelijcx en hebt; en dat in al Adams nakomelingen geen mensch gevonden is; die den Hemel mildadiger met zijne gunsten verzien heeft: doet mij de eer aan, de reden te zeggen, vvat u hier geleid heeft, en vvaar gij nu vandaan komt? is het eenig nieuuv geval, of veel eer ons goed geluk dat u hier gebragt heeft? verbergd het mij niet, ik bid u, op dat het een middel is, om u de eer te geven die ik u schuldig ben, vvanneer mij zelf de pligt gebod vooruvv voeten neer te vallen. Beleeftde Ridder, antvvoordeze hem, gij doet de

lof, die gij mij belieft te geven, wat te hoog steigen; tegen mij moette op zulk een wijze niet spreken, terwijl mijn kleine verdiensten nooit op het punt zullen komen daar gij die steld: al 't geen dat ik u zeggen kan, is, om de waarheid te zeggen, dat gij hier voor uziet een, die niet alleen levend sterft, maar daar al de vreugd en vermaak al in gesturven is, aangezien zij haar niet meer als in droeve en doodelijke voorwerpfels onderhoud: het geval, dat mij veel quader handeld als het behoorden, heeft mij hier gevoerd: Mij rampzalige, vremde en vluchtige maagd, die van alle hulp ontbloot ben: het is waar, dat al de troost die mij overschiet, bestaat in de gunstige antwoord die ik van den kloekmoedigen Godefroy verwacht: hij alleen is mijn laatste toevlucht, en al de vertroosting, die ik heb, hangt alleen aan hem. De voornaamste zaak, die mij hier toe vervoerd, is het waarachtig verhaal van zijn Godvruchtigheid, die zoogroot is, dat de Faam, de wonderen daar van aan alle zijden gezaaid heeft. Zoo het dan waar is, dat gij zoo beleefd, en tot meelijden genegen zijt, gelijk als het u vvezen uitwijst, verplicht mij dan, dat gij mij dezen dienst doet, om hem te mogen spreken. Schoone maagd, antwoorde Eustaas haar, het is wel reden dat ik u in deze gelegendheid help, en Godefroys broeder zijnde, ik u bij hem den toegang geve die gij begeerd: gij kund u aan niemand beter wervoegen als aan mij,

die

die geen klein deel in zijne liefde heb, 't geen mij doet hopen dat gij het niet te vergeefs gebruiken zult; en zoo hij van d'een zijde u met zijn geloof bijstaat, aan d'andre zal ik u met mijn zwaard dienen. Deze plichtpleging geeindigd hebbende, leiden hij haar in een plaats, daar den Hartog, zijn broeder, vertrokken was, om met de voornaamste Hopmannen, van zijn leger, raad te houden. In haar aankomen toondeze hem een groote eerbiedigheid, en bleef eenigen tijd zonder iets te zeggen; want een zedige eerbiedigheid beletten haar te spreken, en ontfak haar aangezicht. Niet te min, na dat den Hartog haar, door versterkende en vertroostende redenen, verzekerd had, begonze haar voorgezede kunsten te doen spelen, en deed het met zulk een bequaamheid, datmen haar, hooren sprekende, gezeid zou hebben, dat al het gevoelen aan haar be-
tooverende redenen vast gehecht was.

Onverwinnelijke Prins, sprakse tot hem, door wien de Faam, die op alle plaatsen vliegt, met zoo veel vercierselen van uw deugd verrijkt is, dat de Koningen en Koningrijken, door u t'onderbrogt, gelooven veel gewonnen te hebben in het verlies van hare nederlagen: Uwe dapperheid is zoodanig in de wereld bekend, dat uwe vijanden zelf gedwongen zijn die te beminnen en te achten. Zij is ook de gene die haar noodigd, om u te zoeken, en om in de nood tot u te komen. Verwonder u dan niet, om dat ik,

in een geloof geboren, dat gij alreede zeer verne-
derd hebt, en dat gij den oorlog aan doet om het ge-
heel uit te roejen, vermits het tegen 't uwe is; ech-
ter, om al deze dingen, niet nalaat mijn toevlucht
tot u te nemen, op de hoop die ik heb, om door mid-
del van u, de koninglijke Scepter te verkrijgen, en
mij in den troon te herstellen die mijn voorouders mij
erffelijk hebben nagelaten. Ik doe niet gelijk als an-
deren, die in de ongenaden van heur ongeluk,
haar hulp bij de hare, tegen vreemde vijanden zoe-
ken: maar mijn ongeval is zoogroot, dat ik ge-
dwongen ben om hulp te komen bidden, de ge-
ne, die mij den oorlog aan doen, en die tegens
mijn eigen bloed te gebruiken, terwijl bij mijn
vrienden het mededoogen gantsch geen plaats vind:
en in dezen uittersten nood roep ik u aan, ô kloek-
moedige Prins; u, in wien ik hoop, en die mij al-
leen in de waardigheid, daar de mijnen mij ondank-
baar van beroofd hebben, kund herstellen. Uvv
zeeghaftigen arm is niet minder om de rampzalige te
vertroosten, en haar op te helpen, als den genen,
die haar geweld tegen staan, ter aarden te werpen:
noch gij niet minder eerwaardig om uw vierige God-
vruchtigheid, als om d'overwinningen die gij op u-
we vijanden behaald hebt. En zoo uw lof tegen-
woordig groot is, om dat gij verscheide Koning-
rijken verkregen hebt, zij zal niet minder zijn wan-
neer gij my in 't mijne weer hersteld hebt; terwijl gy
het

het eene hebt kunnen doen, zult gij het andere ook wel vermogen; zulks dat, zelf de verscheidenheid van ons geloove, u noodigd om mijne gebeden, hoewelze redelijk en rechtvaardig zijn, geen acht te slaan; zoo dunkt mij dat het uw grootmoedigheid zou verkort zijn, daar van te berooven, ten aanzien van het vast vertrouwen dat ik in uwen goeden aard hebbe. Waarlijk gy hebt niemand ooit geholpen die het meer van nooden had als ik: tvijffeld niet, of deze bijstand is rechtvaardig; ik spreek niet als de vvaarheid, en hier toe neem ik den grooten Jupiter, algemeen Vader aller menschen, tot getuigen. Maar om dat gij volkomen onderrecht zoud vvezen van al de dingen die ik u te zeggen heb, zoo aanhoord, ik bidde u, het verhaal van mijn ongelukken, en het quaad onthaal dat mij door d'onrechtvaardigheid van andere gedaan is. Ik ben een Dochter van die zelve Urbitan, die eertijds Koning van Damaskus vvas; maar hoevvel hy niet van de voornaamste der vvereld, door zijn geboorte, is gevveest, echter geraakten hy tot de Kroon, door middel van de schoone Charikleä, zijn huisvrouwve, die hem tot erfgenaam van 't Rijk maakte: En toen quam deze deugdelyke Prinses t'overlijden, vveinig uren voor die van mijn geboorte, om dat zij den geest gaf op't zelve oogenblik als zij mij baarde: zulcx dat een zelve dag voor ons beiden rampzalig vvas, haar om dat zij de vvereld verliet, en mij die 'erin quam, om

aan d'ellenden ten roof gegeven te worden, daar ik mij nu ingestort vind. Maar ik had naauwlijcx den ouderdom van vijf jaren bereikt, wanneer mijn Vader gedwongen wierd, om voor 't beschik der Goden te buigen, en haar ging in den Hemel gezelschap houden. Zijn aangeboren genegendheid gaf mij tot voogd zijn broeder, van hem zoo volmaakt bemind, dat, indien de gemoederen der menschen maar een weinig oprechtigheid hadden, hij mogt zich zonder twijffel van zijn groote getrouwigheid genoeg verzekerd houden. Hy dan met deze voogdij belast zijnde, toonden zich in 't begin zoo zorgvuldig, in al 't geen mijn welvaren raakten, dat 'er niemand was, die hem niet voor onbedrieglijk achten, in de genegendheid en trouw die hij mij betuigden. Een zaak die hy mogelijk deed, 't zij dat zijn boos voornemen haar toen met een ander deksel bewimpelden, of dat zijn natuur toen noch niet verwisseld was, gelijk het daar na geschieden, om dat hij zich daar na in de hoop bedrogen zag van my met zijn zoon te doen trouwen. Ondertussen begon ik op te wassen, en dezen jongen Edelman ook, in wiens geest men nooit iets adelijkx of groothartigs kon instorten; noch het minste van de oeffeningen, die een Ridder, die de stam, daar hy uitgesproten is, niet wil loochenen, noodig is; hier bij, dat hij nooit eenige genegendheid had tot edele en kloekhartige dingen. Met een woord, het was een mensch die

die onder een ongeschikt gelaat, een bloodaardig gemoed verburgen hield. Ik vergeet dat hy in zijn gemeene zeden zich niet alleen verwaand betoonden, maar vierig in zijn gierigheid, en onbeleefd in zijn ommevang; en om hem wel te roemen, in weinig woorden; zoo qualijk gemaakt, op wat wi zemen hem nam, dat in stuk van gebrek en onvolmaaktheid, hij zich by niemand kon vergelijken als by zich zelf. Dit was den braven man, die mijn voogd my geven wilde. Oordeeld, zoo't u geliefd, of'er eenige billijkheid was dat ik hem zou trouwen. Hij wilde het evenwel: en wou, door deze middel, dat hy deel aan mijn bedde en aan mijn Koninkrijk hebben zou. Maar al zoo't aan hem niet stond dat dit zoo geschieden, zoo was hij een langen tijd dat hij mij met geen andere redenen onderhield; daar hij al de listigheid, die hy bedenken kon, bijvoegden, om zoo veel te lichter te bemiddelen, 't gene hij zoo vierig begeerden. Doch door al deze dingen kon hij nooit het minste woord van mij krijgen dat hem vergenoegden: maar in tegendeel, verontwaardigde ik hem zoo, dat, indien ik hem zomtijds antwoorden, het maar alleen vvas om hem te vveigeren, 't gene daar hij my zoo moeyelijk om viel. Dit vvas d'oorzaak, dat hij eindelijk van mij vertrok met zulk een granschap, dat zekerlijk, hoe zijn aangezicht ook ontsteld vvas, men klaar genoeg de valsheid van zijn hart ontdekken kon; zulkx dat mij docht,

feder op mijn voorhoofd te lezen, de treurige geschiedenis van mijn toekomend ongeluk. De rust, die ik des nachts docht te hebben, begon door vreemde droomen, en schrikkelijke gezichten, gestoord te worden: en ik weet zelf niet wat doodsche schrik, in het diepste van mijn ziel ingedrukt, mij een zeker voorteiken was van de rampen die mij dreigden. Als ik sliep, quam mijn moeders schim voor mij, en haar beeld was zoodanig in mijn gedachten gedrukt, dat, hoewel het maar een droom was, ik echter geloofde haar zelf te zien, met een bleek aangezicht en beschreid gelaat, wel verscheiden van die schoonheid, die zich vertoonden in het afbeeldsel, dat ik van haar had. Vlucht wech, mijn waarde dochter, sprakse tot mij, ontvlucht de wreede dood, die u dreigd; vertoefd niet langer om te vertrekken: ik zie alreede dat den tiran, tot uwen ondergang, het vergif gereed houd, en dat de pook u op de keel hangt. Maar helaas! waar toe mogt het mij helpen, dat mijn hart rade, het gevaar, dat my op de hielenvolgden, daar mijn teere jeugd in mij deed groejen de schrik, die mij belette om een vast voornemen te nemen? Zeker ik moet bekennen dat het my zeer bedroefde, mij vrijwillig te bannen uit mijn geboorteplaats en Koningrijk, zulks dat ik niet zeer bekommerd was om d'ooogen te sluiten, daar ikse eerstemaal, geboren wordende, opende. Ik vreesde de dood, en evenwel (wie zal het gelooven?) had

had ik de stoutigheid niet mij te verſteken, noch mijn ſchrik t'ondekken, uit vrees dat ik mijn tijd mogt verhaaſten. Door deze ongenuchten gequeld, ſleepten ik mijn leven in een geduurige quaal, gelijk als de gene die men de oogen verbonden heeft, en die niet als den ſlag verwacht die hem het hoofd van 't lichaam zal ſcheiden. Zo als ik in dezen uiterſten nood was, 't zij dat het geluk mij wilde gunſtig zijn, of dat het mij tot eengrooter ramp behoeden; zoo veel is'er af, het verwekten een bevelhebber, van den huize des Konings, dat mijn ſchenker was, om mij te waarſchouwen, dat den tiran maar zijn tijd waar nam, om mij om hals te brengen, en dat hij 'er hem dikmaal hard toe verzocht had, tot dat hij gedwongen wierd hem te beloven, dat hij mij, te drinken gevende, zou vergiftigen, eer dat dien dag om was. Bij dit bericht voegden hij; dat hij geen andere middelen zag, om mij van deze lagen te bevrijden, dan dat ik mij terſtond verſchool en wechvluchte: dat hij eindelijk zich zelve aanbood om mij in dit werk te helpen. Door deze woorden moedigden hij mij zoodanig, dat de vrees, niet machtig zijnde om te weerhouden, ik voor mij nam, mij met hem te bergen, zoo ras de nacht aangekomen was, en mijn land, mijn onderdanen, en mijn goeden Oom, die zich zoo wel in zijn voogdampst queet, te verlaten. 't Geluk wilde dat deze nacht duifterder als naar gevoonten, en dat alzoohare donkerheid ons vorderlijk

was in onze vlucht; door deze middel ging ik in zekerheid uit mijn Paleis, niet meer bij mij hebbende als twee maagden, in wie ik mij het meesten betrouvde, daar toe ik voornaamlijk verplicht vvierd die te kiezen, om medegenooten in mijn rampspoed te zijn. Zoo als ik mij op vveg begeven had, vvas al mijn toevlucht tot de tranen: en hoevvel ik niet ver van de muuren vvas, die ik eertijds zoo bemind had, echter kon ik die niet bekennen, door de duifternisse, hoevvel ik ijder oogenblik mijn gezicht daar na toe vvenden: vvant men zou gezeid hebben dat in deze reis, mijn oogen en gedachten niet als eenen vveg gingen, zoo veel hartseer en leedvvezen had ik, om een voet voor d'ander te verzetten: hier in een schip gelijk zijnde, dat van den oever, daar het in verzekerdheid leid, door een gevveldige draai-vvind vvord vveggerukt, om in d'open Zee gesslingerd te vvorden. De geheele nacht, en noch den volgenden dag, gingen vvij door eenzame vvegen, daar vvij niet een voetstap bemerkten; en deden zoo veel, dat vvy eindelijk quamen aan een Kasteel, op de grenzen van mijn Koningrijk gesticht, van't vvelk dien zelven Arond, die ik mijn vrijheid schuldig ben, Heer vvas. Ondertussen, als den tiran bemerkten, dat ik hem ontflipt vvas, beschuldigden hij ons met het zelve verraad (door razernij tegens ons aangeprikkeld) dat hy gebrouvven had, en belasten my met de misdad, daar hij den eigen uitvinder van

vvas:

vvas: vwant zijn valsheid quam eindelijk hier toe, dat hij 't gerucht deed loopen, dat ik Arond had omgekocht, om hem te vergeven, als hy hem den beker gaf, dat ik eindelijk niet zocht, als mij van hem t'ontlasten, op dat 'er niemand meer op mijn dingen acht zou nemen als hij dood vvas, of die mijn ontuchtigheid beletten zou, of mijn onkuiffe begeerten uitblussen, in den arm van duizend minnaars die my streelden. Maar dat het veel eer geschiede, dat het vuur van den Hemel op my neêrstorte, eer dat my vverd na gegeven, dat ik uvv heilige vvetten, ô eervvaardige kuifsheid, ooit bezoedeld heb. Ik moet voor u niet liegen, het zou mijn minder ongenuchten vvezzen, dezen verhongerden tiran, van een onverzadelijke begeerten, met mijn bloed gedrenkt te zien, als t'aanschouven hoe hy op mijn zuiverheid vvoed, en mijn eer tracht te bezoedelen: Zie daar vvat schelmstukken dezen vvredaard gebruikten, om te beletten dat het volk ('t geen hy vvist dat tot my genegen vvas) naar mijn vertrek, niet quam tegen hem op te staan. Maar zoo als hy in der daad zijn lasteringen en logens zoo vvel vvist op te pronken, gevvaardigden mijn volk, dat de zekerheid noch onbekend vvas, zich niet eens te beroeren, of de vvapenen in de hand te nemen. Boven al deze dingen, konden vvredaard, in mijn Troon gezeten zijnde, en de Kroon, die mij toequam, onrechtvaardig inslokkende, niet aflaten van mij te vervolgen,

gen, noch tegen mij te verwekken, al 't gene mijn ondergang verhaaften kon, en mijn in schanden brengen; zoo veel stoutigheid gaf hem zijn ontaarden en verbasterden aard, in de nooitgehoorste schelmstukken. Hierom zond hij, en dreigden Arontes, dat hij hem, en zijn kasteel, zou verbranden, zoo hij langer vertoefde mij in zijn handen te leveren, en zoo hij hem niet vrijwillig gevangen gaf. Hier op deed hij een nieuwe verklaring, bij de welke hij zwoer, mij een eeuwigen oorlog aan te doen, en al die van mijn partij, met betuigingen al die mij hulpen, te vier en te zwaarden te verdelen. Maar dat hij deze dreiging gebruikten, was tot geen ander oogwit, als om de smetten af te wifsen, die zijn verraderij en lafhartigheid, hem in 't aangezicht gegeven hadden: hier bij, dat hij geen ander middel zag om hem te rechtvaardigen, en den laster te herstellen, die het koninglijk bloed, in mijn afwezen, loopen mogt. En 't gene zijn ongemuchten ter ander zijde noch verdubbelden, was d'uitnemende vrees die hij had, datmen hem den Scepter mogt benemen, die hij mij zoo schelms ontroofd had, en die niet in zijn hand bevestigen kon, dan door mijn eenige ondergang. Dit zoo zijnde, moet men niet twijffelen, of zijn vervloekte begeerten zal het al volbrengen 't geenze begeerd, en dat de vierigheid van zijn gramschap haar niet zal komen in mijn bloed verkoelen, zonder dat mijn tranen machtig zullen

zullen zijn om hem te vermurruwen; indien het u niet beliefd daar middel tegen te stellen, ô kloekmoedige Prins. Ik neem dan maar alleen tot u mijn toevlucht: helpt, ik bid u, een onnoozele Maagd, dat een Weeze is, en onschuldig van de misdaden, daar deze valsche haar meê beschuldigd. Laat niet toe dat ik te vergeefs tranen schrei, maar maakt veel eer dat deze zelve tranen, beletten dat in toekomstende mijn bloed niet gestort word; ik bezweer u by dien kloekmoedigen arm, die de steun der rechtvaardigheid is; by die zeeghaftige voeten, daar gy d'opgeblazendheid der schelmen meê vertrappeld; by al uw onverwinnelijke overwinningen; by die gewijde Tempelen, die gy zoo wel verdadigd hebt, en die van niemand haar vrijheid, als van u, verwachten. Veroorlofd aan mijn begeerten, de vernoeging die gy alleen haar geven kund: behoed mijn Kroon en mijn leven teffens. Boven dien dat ik't my van uwe goedheid beloove, zoo noodigd u de reden en de rechtvaardigheid om dat te doen. Ik weet dat de Hemel u verkozen heeft, om niet als rechtvaardigheid te begeeren, en te vermogen al wat gy begeerd: zulkx dat het in uw magt is, my het leven te behoeden, en een Rijk te verkrijgen, dat my met recht toekomt; maar het gene u zal behooren, indien ik zoo gelukkig ben, het door uw middel weder te bekomen. Van al dat groot getal Ridders, die u hier vergezelschappen, neemt'er maar alleen tien
uit,

uit, om my wederom te leiden. Ik verzoek van u niet meer, wel verzekerd zijnde, dat ik geen andere macht van nooden zal hebben om my weder in mijn Rijk te herstellen: want boven dien dat de voornaamste van mijn onderdanen my genoegzaam be-
 minnen, zoo weet ik dat mijn volk, de getrouwigheid die het my schuldig is, noch niet vergeten heeft. Ook heb ik op mijn zijde gekregen een der voornaamste bestierders van't heele Rijk, den zelve die de bewaring van de heimelijke poort heeft, die hy my beloofd heeft des nachts te openen, en my ingang in 't Kasteel te geven. Hy heeft niet meer als een zaak van my begeerd, dat is, dat ik middel zou zoeken om maar een weinig bijstand te bekomen, om den aanslag te verkorten: aangaande de rest, hy ziedatm'er hem meê zou laten geworden, en verzekerd ons dat hy 't lichtelijk zal kunnen volbrengen; hy brengt daar op geen andere redenen by, als dat hy meer hoop steld in 't kleingetal van d'uwe, als hy in een leger, hoe groot dat het wezen mogt, stellen zou, zoo veel acht hy uwen eenigen naam, en uw zeeghaftige vendels.

Dit was 't gene Armyde sprak, die verwachtende wat antwoord men haar geven zoude, haar zelfs bedwong te zwijgen, met een gelaat dat teffens scheen te spreken en te bidden. Godefroy haar aandachtig gehoord hebbende, overdacht bij zijn zelve, op wat wijze hij hem in deze zaak dragen zou; en vond
 zich

zich wel bezwaard. Hij vreest het bedrog dezer ongeloovige, en de schijn doet hem gelooven dat zij, haren Schepper haar beloften niet houdende, het noch veel minder aan zijne schepsels zullen doen. Van een ander zijde verwekt het medelijden, dat hij niet deze arme verdrukte heeft, in hem al de bewegingen van een oprechte genegendheid, die deze eigenschap heeft nooit slaperig te zijn, wanneer ze in een kloekmoedige dapperheid huifvest: ook is 't alleen het medelijden, of zijn goeden aard niet, die hem noodigd deze vreemde te helpen, maar 't is noch de nuttigheid die 'er 't gemeen af trekken zou, 't geen hem bijzonder verplicht: want hij acht het geen kleine zaak, dat een Koningrijk, als dat van Damasko, in handen komt van een die hij weder oprecht; ook stelt hij zich voor oogen, dat het hem een groote toegang wezen zal om zijn werk te verkorten, uit deze plaats te kunnen trekken oorlogsvolk, wapenen en geld, om hem tegen die van Egipten, en haar bondgenooten, te verzien. In 't midden van deze zwarigheden, als hij zijn gezicht ter aarden sloeg, en zijn gedachten hier en daar gewend had, zag hem Armijde stijfaan, en zijn gelaat overwegende, trachten uit zijn wezen t'oordeelen, wat zy by na van hem had te verhoppen: maar bemerkende dat hy langer bleef om haar t'antwoorden, als zij wel wenschten, begonze te mistrouwen, en vanvrees te zuchten. Eindelijk, na dat Godefroy

voorgenomen had, om haar heur verzoek te weigeren, en zich tegens haar met beleefde en eerbare woorden te ontschuldigen; sprak hy tot haar: Waarlijk, indien onze plicht ons niet verplichten om hier onze zwaarden, tot dienst van onzen God, die ons hier toe roept, te gebruiken; gy mogt wel uw hoop op onze wapenen stellen, en by ons hulp en versterking vinden: 't gene gij zonder twijffel bevinden zoud, indien 'er eenige gelegendheid was om onze macht te verdeelen, en zoo veel tijd om de loop van onzen aanslag uitstellen, eer dat wij deze troepen in haar schaapkooy leiden, en deze muuren bevrijden van de slavernij die haar verdrukt. Al't gene ik u beloven kan, en daar ik u mijn trouw van tot pand geef, is dat, indien wy ooit zoo gelukkig zijn, van de heilige Stad, die de wellust van den Hemel is, uit d'onverdraagelijke slavernij die haar verdrukt, te rukken, dat wy u dan zullen trachten weder in uvr Koningrijk te herstellen, daar ons de liefde toe noodigd, die wij Kristenen belijden. Maar deze Godvruchtigheid, zou ons tot minder Godvruchtigheid gedijen, als wy moeten hebben tot bescherming van ons geloof, indien wij, alle dingen nalatende, den waren God niet eerst deze plicht bewijzen. Op deze woorden bewees d'uitheemsche hem een diepe eerbiedigheid, en haar oogen neêrslaande, stond eenigen tijd onbeweeglijk; tot datse die eindelijk, heel rood, en met tranen besproeid, ophefte, vergezelschap

zelschap met een wezen vol klagten en zuchten. Ellendige als ik ben, riepse, heeft den Hemel wel ooit een mensch zien opwassen, wiens leven met meer tegenspoed gequeld is als het mijne? Alle de aardse dingen zijn de verandering onderworpen, daar is niet, als mijn ongeluk, dat geduurzaam is, en dat geen verandering en lijd. Het is te vergeefs dat ik my beklaag, terwijl my gantsch geen hoop overschiet. Men mag wel zeggen, dat de gebeden gantsch geen macht meer hebben op het herte der menschen, en dat 'er weinig kans is, dat de mijne een tiran zoude bewegen, indien het vvaar is dat een Prins, gelijk als gy zijt, zoo ongevoelijk door mijn verdrukking blijft. Evenwel zoo 't geschied dat gij mij deze kleine bijstand weigerd, die ik van u verzoek, geloof niet, dat ikse d'onbeleefdheid zal toeschrijven; geensins. Gy zijt het niet daar ik my van beklaag, maar veel eer van den Hemel; van haar komt al mijn rampspoed voort, aangezien zy u alleen onbeweeglijk voor mijn klagten maakt. Neen, neen groote Prins, gij zijt al t'edelmoedig om my uwe hulp te vveigeren: mijn noodlot vvil het zoo. Ik beschuldig niemand als haar. Maar, ô onbevveeglijk noodlot! tervvyl gij zoo rampzalig zijt in 't geen my raakt, vvaarom toefd gij langer om mijn leven t'eindigen? ziet gy niet dat ik het met leedvvezen slepende hou, en dat het my verdrietig is? Wreede is 't u niet genoeg dat gij mij van mijn vvaarde vrienden beroofd

K 2

hebt

hebt in een bloeyende ouderdom, dat gij mij noch van mijn Koninkrijk most berooven, en dat gij in de slavernij, daar ik nu ben, my het mes op de strot zet, tot een rampzalig slagtoffer? Zeker ik vveet dat de vvetten van d'eer en van de plicht niet kunnen lijden dat ik hier langer vertoef: maar ondertussen tot vvie heb ik toevlucht? vvaar zal ik mij kunnen vertrekken, en vvie zal my tot een steunsel tegen den tiran verstrekken? is 'er eenige plaats onder den Hemel die machtig is om my tegen zijn valsheid te beschutten? ik geloof 't niet. Het is dan vvel vergeefs dat ik iets doe na deze uitstellingen. Op vvat plaats dat ik ben, de dood vertoond zich voor mijn oogen. Daarom, ziende dat het vluchten mij niet te stade komt, ben ik vvel te vreden die met deze hand kloekmoedig voor te komen.

Meer sprakse niet, en gaf door haar gelaat genoegzaam te kennen dat 'er, ik en vveet niet vvat voor grootsheid en moed, in haar gramschap stak. Want hoe bedroefd datse scheen, echter vvas haar aangezicht heel ontsteken. Alreede trok zij haar voet te rug, als of zij, heel vol van spijt, vvilde vveg gaan. Zulcx dat van al de gene, die haar aanzagen, niemand vvas die niet oordeelden, dat zij niet zoo zeer als haar gevoelen trachten te betoonen. Zij gaf 'er ook genoegsame proeven af door de klagten die uit haar mond vloeiden, gelijk de gramschap gemeenlijk voortbrengt vvanneerze haar in de geveldige droefheid

heid begint te vermengen; ende de tranen die van heur oogen afdropen, yvaren te gelijken bij kristal en peerlen, daar de Zon op glinsterd; haar kaken, die van deze klare beken, die tot in haar boezem neêrdropen, besproeid wierden, waren de rozen en lelien, onder een vermengd, gelijk; wiens schoonheid verdubbeld, wanneer zij, vochtig zijnde, van kleine druppelen des daauws, op de eerste stralen des dags ontluiken, door den zoeten adem der westewinden, terwijl dat den morgenstond, haar met een verliefd oog aanzierende, wenscht met heele handen te mogen plukken, om kranssen te maken op haar schoone tuiten. O wonder, deze deurstralende en glinsterende vochtigheid, die haar boezem en kaken zoo bedouwd, verwekt de krachten van een gevaarlijk vier, 't gene in 't hert van deze minnaars ontsteekt, daar 't bedektelyk inglipt. Oongemeenheit zoo veel te grooter, om dat de liefde uit deze vochtige tranen vonken trekt, die de herten in 't water doet branden. Dit doet mij gelooven dat het gebied, 't heen hij altijd op de natuur gehad heeft, zoo groot niet is', dat het haar zelve niet zou te buiten gaan, in de macht die hij aan deze geeft: want haar geveinsde tranen hebben zoo grooten kracht, dat z'er waarachtige uit verscheiden oogen trekt, en de hardste gemoederen vermurruyvd. Ook is de macht zoo groot, dat 'er niemand onder de trouppen is, die zich niet met haar bedroefd, en die niet in zijn zelve

zeid ; Zeker zoo onzen Veldheer , eindelijk deze schoone uitheemsche niet haar verzoek toestaat , dan magmen wel van hem zeggen , dat hy een razende tygerin gezogen heeft , of van een schrikkelijke rots , in 't midden der Alpen , is voortgebrog , of gereeld van onmedoogende baren , die het onweder tegen de klippen aanbeukt , datse bersten . Waarlijk dat 's wel wreed wezen , zoo een groote schoonheid te bedroeven , en haar eenige dingen te weigeren .

Alle mordenze op deze wijze , wanneer Eustaas , die , door zijn liefde en jonge jaren , noch vieriger , en meer tot medelijden , als de andere , genegen was , zich niet langer bedwingen kunnende , hem na Godfroy keerden , en dus tot hem sprak ; Mijn Heer en Broeder , vergeef my mijne stoutmoedigheid , indien ik u zeg , dat uwe dapperheid een weinig te vast bij haar eerste voornemen blijft , en datmen u licht zal lasteren , indien gy op de gebeden van zoo veel eerlijke lieden , haar niet toestaat 't geenze eenstemmig van u verzoeken . Echter en wil ik niet zeggen , dat het reden is dat de gene , die eenig bevel hier in 't leger hebben , en over 't volk heerschen , dat wy ons hebben onderwurpen , de belegering zouden verlaten , en in haar plicht onachtsaam zijn : neen . In tegendeel wil ik daar niet eens na denken . Maar wij , die Soldaten van 't geval zijn , en die noch last noch bevel hebben , het is geen reden dat wy zoo onderdanig zouden zijn , dat wy de toevallen , die haar

vertoonden,

vertoonden, niet zouden durven volgen. Geloofd my, onder zoo veel personen als gij hier ziet, kund gy 'er wel tien verkiezen, en noch wel meer, zoo't u beliefd, tot het werk daar ik van spreek. Als dit zijn zal, zoo geloof ik niet dat u iemand zal kunnen lasteren, dat gy hem van den dienst, die wy God schuldig zijn, hebt afgesneden, om haar de bescherming van een onnoozele en onterfde Princes te doen aannemen. Voor mij, ik ben verzekerd datmen ons roemen zal, dat wij ons hebben laten brengen tot deze verdeding, tegen dien ongetrouwe, die haar Koningrijk onrechtvaardig bezit, en dat den Hemel den roef voor aangenaam wezen zal. Ook wanneer zelf het voordeel, dat van dezen aanslag, na den schijn, moet verwacht werden, mijn moed niet aanprikkelden, waarlijk ik zou mij verplicht gevoelen door d'orden der Ridderfchap, en door de wetten van de plicht, die ons de maagden, in den nood, bevelen te helpen. Ik bid u, laat ons niet lijden, dat, noch in Vrankrijk, noch in andere plaatsen, daarmen de beleefdheid in achtginge heeft, ons verweten werd, dat vvij ons niet gevvaardigd hebben de vva-penen op te vatten, noch ons in 't gevaar of den arbeid te begeven, om zoo een rechtvaardige en heerlijken tvvift. Ik bezvveer u in den naam van God; of zoo mijn gebeden niet machtig genoeg zijn om u hier toe te bevvegen; dan verlaat ik, voor mijn deel, den helm en 't harnas, en ben wel vergenoegd nooit

degen te dragen, eer dat ik mij bloodadig, en van mijn paard, en van mijn wapenen, onrechtvaardig den naam van Ridder dragende, zou dienen. Eustaas sprak deze redenen, die terstond met een vrolijk gejuig, door alle die van zijn standerd, gevolgd wierd: Wie deze raad zoo goed docht, datse alle, met gelijke stemmen, haren Veldheer, tot dringens toe, verzochten dit toe te staan. Wel, antwoorde Godsfroy, terwijl gij 't begeerd, zoo wil ik 'took, en laat mij door d'overeenstemming van zoo veel personen vervvinnen: Evenvveld, indien gij mij gelooven vvild, zult gij vveld doen indien gij uvve begeerten wat matigd. Meer sprak hij niet; en hij hoefden niet meer te zeggen, dat ijder een zig gereed zou houden om te volbrengen, 't geen hij haar daar op zou belasten. En waarlijk vvaar toe vwaren de klagten van zoo schoonen Princes niet bequaam! en vvat zouden haar betooverende redenen, onder haar minnelijke aanlokfelen vermengd, niet al vernogen! Zeker van haar schoone lippen schoot een goude keten, daar zij, na heur beliefte, de vverspannigste Zielen aansloot. Eustaas haar wederom roepende, en om haar beter te moedigen, sprak hy tot haar; Deftige Maagd, houd op van u te bedroeven; vvij zullen u vveld haast bijstand geven, en gij zult zelf, indien het noodig is, meer volk hebben, dan gij begeerd hebt. Op deze vvwoorden helderden Armyde haar oogen een vveinig op, die de droefheid met

met een vvolk schein bedekt te hebben, spreiden zoo veel schoonheid op haar lachend aangezicht, dat se den Hemel zoude tot liefde hebben kunnen vvervekken. Daar op, haar oogen afgedroogd hebbende, bedankteze haar allen voor de gunst die zij ontfangen had, en trachten om haar te betuigen, dat deze goede diensten niet zouden in de vvereld onbekend blijven, maar dat zij de gedachtenis daar van, in 't binnenste van haar ziel zou indrukken. Bij deze beleefdheid voegden zij 'er veel andere bij, en 't geenze met hare vvoorden niet vvel kon te kennen geven, drukten zij met haar vvezen uit, dat haar in plaats van een stomme vvelsprekendheid vverstrekten. Hier in vergatse niet, al 't gene dat onder een valsche schijn haar voornemen kon verburgen houden, zonder iemand eenig achterdenken te geven. Maar toen zij bemerkten dat haar 't geluk toelachten, en dat zij het begin van haar listen niet qualijk had uitgevoerd; nam zij voor, om te beletten dat geen beletsel haar voornemen hinderlijk zou zijn, daar een eind af te maken, en door de zoetigheid van haar aanlofselen, en aangezicht, meer te vveeg te brengen dan Circe of Medea ooit door de kracht van hare tooverijen deden. Zij nam voor haar te zingen zoo lieflijk als de Meereminnen, om de vvakkerste te doen slapen. Met deze list trachten zij 'elkens een nieuuv minnaar in haar netten te krijgen, en droeg zich op veelderlei vvijsze. Want, na dat de gele-

gheid haar toeliet zich te veranderen; verwisselde zij van gedaanten en zeden zonder een zelf aangezigt aan alle te toonen. Nu boostense de kuisheid na, en sloeg de oogen zedig ter aarden; dan keerdense die na alle zijden, uitschietende stralen van loosheid en liefde; d'eene dreef zij met het rijsken, en d'andere met den toom, na dat zij die traag of vaardig tot heur liefde oordeelden. En zoo zij bij geval iemand ziet, die de wijze maakt van hem, door eenig wangeloof van haar af te trekken, dan toondse hem een vriendelijk gezicht, en bewimpeld zijn gevoelen door d'aangename lonken, die zij op hem uitschiet. Op deze wijze is 'er geen zoo laffe en trage begeerten, noch zoo onzekeren hoop, die zij niet machtig is om te bewegen en te verzekeren. Zulks dat door deze middel, die de verliefde ziel ontsteekt, zij het ijs doet smelten, dat de vrees in het hert der minnaars brengt. Maar indien zij eenige andere ziet, niet minder verblind als verwaand, die door haar Veldheergeleid, haareen weinig t'opgeblazen toonen, om die in de palen der achtbaarheid en vrees te houden, isse die spaarzaam van betooverende redenen en gunstige lonken. Niet te min, wat voor onvvaardigheid dat op haar aangezigt schijnt, zoo laat zij altijd eenigen straal van medelijden glinsteren, 't welk d'oorzaak is, dat, hoe bevreesd datse ook zijn, zij altijd noch hopen, en hoe datse haar opgeblazender toond, hoe datse meer harten ontfonkt.

Zomtijds

Zomtijds haar een vveinig ter zijden begevende, vermomtse haar wezen en gelaat zoodanig, datmen, haar eerst ziende, gezeid zou hebben, datse heel bedroefd was. En hier scheinze zoo geleerd in, datse haar tranen, als 't haar beliefde, op d'oever van haar oogen kon doen komen, dan weder die te rug houden. Ondertuffen, die vernuftige, als zij is, speeld met ontallijke herten, die, door haar eenvoudigheid, met haar schreien en zuchten. Zulcx, dat door deze middel, onder schijn, om door medelijden te matigen het vierigste dat de liefde in hare aanlokselen heeft, geeft zij haar zoo goeden stoffe, dat het niet mogelijk is of het hart, door deze sterke vvapenen, is op trouvv. Daar na met een slag, gelijk als offe haar voor heur gedachten verschool, en dat in haar een nieuven hoop ontvvaakten, steldse haar treden en woorden na heur minnaars, met een helder aangezicht, vol van vreugden, als dan is't al't gene dat zij lachend op haar hemels aangezicht, en aangenaam in hare oogen heeft, als een dubbele Zon, wiens helderheid de duistere wolken verdrijfd, die, noch onlangs, hare herten beneveld had. 't Zij datse spreekt of lacht, heur gevoelen zijn met zoo veel zoetigheid betooverd, dat het vveinig verscheeld, of de ziel verlaat het lichaam, om dat het deze wellusten noch niet gesmaakt en heeft. Helaas! al te vvrede liefde, die ons zoo vveld door uvven honig, als alffem vergiftigd; het is van heden
niet

niet dat u vve middelen minder schadelijk zijn als de ziekten die uit u voortkomt. Ondertuffen midden in zoo veel verscheide mengfelen van ijs en vier, lachen, fehreien, hoop en vrees, ftrekt gij de palen van u v rijk uit, en verfterkt u v gezag: waar mede deze argliftige haar voordeel doet, en speelt met de flavernij van deze rampzalige minnaars, die na heur zuchten. En zoo daar een onder haar is, die met een zwakke en bevende stem hem derfd onderwinden haar zijn smert te verklaren, alfdan veinst zij haar het woord van liefde niet te verftaan, noch te weten wat men haar zeggen wil; of de beschaamde verbeeldende, word rood, en houd zich in een zedigen staat. Zulkx dat zij die donkre koelheid onder de rozen verbergd, die haar schoon aangezicht beverven. Alzoo zien wij zomtjids op d'eerste friffigheid des uchtens, de glans van de rozeverf des dageraads toenemen, wanneerze op den Horizon begint te verschijnen. Het is waar dat deze roodigheid van Armyde, niet als uit haar onwaardigheid, die zich onordentelijk met de schaamte vermengd, voortkomt. En zoo 't gebeurd dat eenig ander minnaar haar zijn liefde ontdekt, dan vluchtse van hem, om haar oor aan zijn onnutte klachten niet te leenen; dan geeftse hem weêr gehoor, en terftond weêr ophoudende van hem te hooren, belet hem, wanneer hij 'er 't minft op denkt. Zulkx dat door deze listigen omweg den rampzaligen minnaar den helen dag bezig is zonder

zonder dat hij zijn dwaling kan bemerken, eindelijk moede werd, en zich buiten hoop bevind. Gelijk als den Jager, die, van den morgen af, een hert heeft nagejaagd, na dat hij 't, met verscheide listen, lang heeft achtervolgd, zonder iets te vorderen, gedwongen word weder te keeren, zoo de nacht hem overvalt. Zie daar met wat listen Armyde zich behulp om herten te rooven, of veel eer wat wapenen dat zij gebruikten om die t'overwinnen, en tot slaven te maken, die zij door geweld dwingd haar te beminnen. Zie eens hoe machtig deze was, om alleen te doen, het gene de ervarenste Hoofdmannen naauwlijks zouden hebben kunnen ten einde brengen: Zie wat kracht heur schoonheid had, om onder Kupidoos tyrannij te stellen den genen, die noch kort te voren haar geeft op d'oefeningen van Mars gesteld hadden; en eindelijk, ziet daar wat haar loesheid al op deze brave gemoederen vermogt. Het gene evenvel maar een ingang was tot d'ongelukken, die zeder gebeurden. Men moet zich dan niet verwonderen, dat den strijdbaren Achilles, d'onverwinnelijke Herkules, den stouten Thezeus, haar ten roof van de liefde gaven, terwijl hij zelf macht genoeg had deze kloekmoedige Ridders te ketenen, na dat zij 't zwaard, ten dienste van JESUS CHRISTUS, hadden aangevat.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JREUAZLEM.

Het vijfde Gezang.

INHOUD.

Euſtaas bied Reinoud aan, indien hij niet van 't getal der tien Ridders, die Armyde volgen zullen, wezen wil; dat hij hem de plaats van Hugo zal laten; Gernand, die daar ook na ſtaat, en Reinout laſterd, word van hem om 't leven gebragt. Hij wil zich zelve liever bannen, dan gevangen te worden. Armyde trekt wel vergenoegd weg. Godefrooy hoord droevige tijdinge.

Euſtaas bied Reinoud aan, indien hij van 't getal der Ridders niet wil zijn, die Godeſraay zal geven Armijd', de ſchoone Maagd, dat hij niet twiſten zal Met hem om Hugoos plaats, zoo wel bediend in 't leven

Van

Van hem: Doch Gernand, die't geluk, als andre, vlijd,
 Spreekt stout van Reinoud quaad, en wil hem ner-
 gens wijken,

Waar door zij met elkaâr geraken in een strijd,
 Daar Gernand nedervalt, moet voor zijn vijand
 strijken.

En Reinoud band zich zelf, terwijl Armijd' vertrekt.
 Den Veldbeer word verbaald 't geen hem tot druk
 verstrekt.

Erwijl de listige Armijde, op deze wijze
 den een en den anderen door hare lief-
 de betooverden, en dat in de plaats
 van tien Ridders, die zij verzocht
 had, zij haar verzekerden een veel
 grooter getal met haar te leiden; docht den voor-
 zichtigen Godefroy bij zich zelve, aan wat voor een
 van zijn Hopmannen, hij het allerzekerste dezen
 grooten aanslag betrouwen mag, daar zij de leids-
 vrouw van zijn zal. In 't begin vond hij zich hier o-
 ver heel bezwaard, en wist niet op wat wijze hij
 zich gedragen zou; hij overdacht aan d'een zijde dat
 het getal der vrijwillige, niet minder als haar dap-
 perheid was: en aan d'ander zijde vertoonden hij
 hem, d'uitmuntende begeerten die zij altemaal be-
 toonden om van 't getal te zijn. Eindelijk, om nie-
 mand misgunst te geven, beraamde hij, met veel
 voorzichtigheid, de keur van deze tien in handen te
 stellen

stellen van hem, die onder haar de plaats van den vromen Hugo, onlangs overleden, bekleeden zou, en en te maken dat niemand als hij die zal verkiezen; waar toe hem voornamentlijk twee groote zaken bewegen, zoo wel om te beletten dat in toekomstende niet een onder haar, reden heeft van zich te beklagen, noch tegen hem te morren; als om te kennen te geven, hoe veel hij deze kloekmoedige bende acht. Hij lietse dan bij hem komen, en sprak tot haar deze woorden; Gij weet, mijn vrienden, dat deze Maagd mij om hulp verzocht heeft; en gelijk mijn eersten raad niet geweest is, om haar geheel den bijstand, die zij verzoekt te hebben, t'ontzeggen; maar die tot een anderen tijd, om de verzekering van onze dingen uit te stellen. Zoo stel ik tegenwoordig u dit zelve voor; en mogelijk zult gij het goed vinden: terwijl dat de dingen dezer Wereld zoo onzeker zijn, dat het zomtjids een vvijsze van standvastigheid is van voornemen te veranderen; evenwel, indien gij geloofd, geen gelegendheid, hoe gevaarlijk dat zij is, te kunnen vveigeren, zonder dat het de achting, die gij al lange verkregen hebt, zou te kort doen; en zoo de kloekmoedigheid, die in u glinsterd, al'tgene veracht dat in een raad al te lang onderzocht is, zoo moet het nooit geschieden, dat ik u, tegen u vvil, houden vvil, noch vvedernemen, 'tgene ik u alreede gegeven heb. Want mijn begeerten is niet anders dan volgens mijn plicht,

plicht, het gezagte gebruiken dat ik over u hebbe. En om u den teugel wat strak te houden, en dan wederom die te vieren, na dat het noodig zijn zal. Ik ben dan te vreden, u of te zien gaan, of blijven, en dat het niet dan aan uw vrije wil hangt. Maar eer dat ik verder ga, versta ik, dat gij in de plaats van uw overleden Hopman, u een anderen kiezen zult in zijn stede, die u onder zijn vendel geleide. Boven dat, begeer ik, dat hij, uit al dit getal, tien, na zijn welgevallen, zonder meer, zal kiezen. Zie dit's alleen het recht dat ik voor mij behoude, voor het overige wil ik u niet meer voorschrijven of gebieden.

Godefrooy had naauwvelijkx zijn redenen vol-eind, of Eufstas, die de jongste van drie broeders was, nam het woord, voor alle de andere: Waarlijk, sprak hij tot hem, gelijk als deze deftige deugd, die gij gebruikt, om de dingen niet te verhaasten, en haar van ver te gemoed te zien, grootelijkx uw ampt van Veldheer vvel voegd; alzoo is het grootste ter wereld, dat gij van ons kond begeren, een vierigen moet tot den aanslag, en een afgerichte hand tot d'uitvoering. 't Een en 't ander is onze plicht: want een te grooten voorzorge in de dingen t'overvvegen, hoevvel 't in andere prijffelijk is, zoude ons echter tot bloohartigheid en verwijt strekken. Wel aan dan, tervvjl al het gevaar, dat men in dezen aanslag kan loopen, vveinig te vergelijken is bij het voordeel, dat 'er af komen zal, na dat de schijn het ons beloofd,

zoo zie ik voor mij niet, iets, dat de tien **Ridders**, die verkooren zullen vworden, met uvv verlof, om deze Maagd te geleiden, behoord te beletten, en datze zoo een heerlijk voorval niet zouden verzoeken. Meer sprak hij niet, trachtende onder deze schijn de liefde, die alreede een vonk in zijn ziel genomen had, te verbergen, en die met het deksel van ijver voor 't gemeene best te bedekken. Alle d'andere volgden hem hier in na: maar het stond aan haar niet datmen geloofden datse deze reis niet deden, als om eer te verkrijgen, hoevvel het vvaarlijk een drift van liefde vvas die heur daar toe brogt. Tervvijn dat dit geschieden, zag Eustaas den kloekmoedigen Reinoud aan, en kon hem ook niet, als met een nijdig oog aanschouven, noch zich over zijn deugd verwonderen, zonder die te benijden, zoo vvas hij opgetogen door dat schoone lichaam, dat noch schoonder ziel herbergden. Alreede vreesde hij dat hij hem tot medevrijer in zijn voornemen had, en alreede, om te beletten dat het niet geschiede, blaast hem de arglistige minnenijt looze streken in. Hij neemt dan voor hem aan te spreken, en al de kunsten te gebruiken die de vleijers gemeen zijn. Brave Reinout, sprekt hij, Zoon van een Vader, die zoo groot niet gevveest is, ofgt zijt no h veel grooter, tervvi in de jeugd, daarge in zijt, gij uvve daden over al, door uvve vvapenen hebt bekend gemaakt. Wie meend gij datmen voor Hopman, over deze bende vrijvillige

lige behoord te kiezen, daar vvij beiden ook in begrepen zijn? voor mij, die mij qualijk begeven kon om den beroemden Hugo, geduurende zijn leven, te gehoorzamen, en die mij niet onder hem begaf, als door zijnen ouderdom, die ik in achtung had; ik zie niemand voor wien ik behoef te wijken, zoo't voor u niet is, als d'eer hebbende van den broeder te zijn van den Veldheer over dit leger. Ik laat u dan de plaats, en door de wetten van de plicht, en door die van de reden. Want boven dien dat uw geboorte met de doorluchtigste Princen ten rey gaat, zoo weet ik wel dat al't gene de eer der wapenen belangt, ik heel qualijk met u betwisten zou, aangezien dat de oudste van drie broeders, die wij noch zijn, het voor eer achten zou voor u te wijken, indien 't zaak waar dat hij een groote zaak had met u te betwisten. Dit zoo zijnde, biede ik mij gewillig aan u voor Hopman t'erkennen, indien gij wild afstand doen van 't getal der genen niet te zijn, die tot hulp van deze Maagd gaan zullen. Ook geloof ik, om u de waarheid te zeggen, dat gij u weinig bekommerd met een eer, die niet als des nachts zal brallen, indien 't zoo is dat in deze voorval eenige eer te winnen is; gelijk als in tegendeel u hier niet gebreken, noch toneel, noch voorwerp, om uw gewone dapperheid te gebruiken, en die met een veel befaamder kloekmoedigheid, in 't gezicht van al de Wereld, voort te brengen. Daar is nu anders niet te doen, dan dat

gij hier een voornemen op neemt: hierom, indien gij mij hier in niet wild tegenspreken, zoo hope ik het zoddanig te maken, dat al d'anderen u deze heerlijke plaats zullen inruimen. Niet te min, alzo ik noch niet verzekerd ben, of ik gaan, of blijven zal, zoo bid u, laat mij toe dat het in mijn beleefdheid sta, of te blijven, of Armijde te volgen. Op deze woorden wierd Eustaas een weinig beschaamd, zoo dat zijn aangezicht rood wierd. Waar door Reinoud, die het terstond bemerkten, zich niet onthouden kon van te glimplachen. Maar alzo de schichten der liefde hem maar zwak getreft hadden, zonder in het diepste doorgedrongen, of meer als de schors geraakt te hebben, bekommerden hij zich niet veel een medevrijer te hebben, of veel op een Vrouvv te denken. Hij heeft wel andere gedachten, die hem onderhouden, en de dood van Hugo is zoo diep in zijn ziel gegrift, dat hij't voor een groote onrecht, dat den onversaagden Argant hem zoo langen tijd overleefd heeft. Hierom mishagd hem deze reden niet, om datse hem zijn plicht vermaand, en hier bij verheugd zich zijn kloekmoedig hert aldus geprezen te worden. Waarlijk, antwoord hij, ik heb meer begeerten om mij die eerste ampten waardig te maken, als lust om daar toe geroepen te worden. Geloofd mij, mijn eergierigheid strekt niet om Kroonen en Scepters te verkrijgen: niet dat ik daarom wil loochenen, dat ik mij niet alzo be-
geerig

geerig met de dingen, die d'eer raken, prikkel als andere. Zoo het dan waar is, dat gij mij dit waardig acht, niet dat ik mij traag wil betoonen, daar ik in tegendeel veel reden heb mij te verblijden, dat gij de kleine verdiensten, die in mij zijn, zoo veel acht, en gelijk als ik niet najage, het gene gij mij uit uw goede genegenheid overlaat, ik ben dan niet van zin om het te weigeren. Twijfeld dan niet, of gij zult van de tien verkooren Ridders zijn, indien gij mij voor Hopman aanneemt.

Dit was 't gene dat Reinoud tot Eustaas sprak, die grootelijx, door deze antwoord, vergenoegd zijnde, terstond na zijn spitsbroeders toeging, om haar te bewegen tot deze voorstel. Maart' zijner aankomst was hij heel verwonderd dat den Prins Gernand vierig na dit ampt stond. Want hoewel dat Armyde, hem zoo veel als d'andere, eenige minneschichten had toegeschooten, zoo haddenze in zijn eergierig, en opgeblazen hert, zoo diep niet doorgedrongen, als de begeerten tot eer, hem aan d'andere zijde quelden. Dezen Gernand was afkomstig van de Koningen van Noorwegen, zoo machtig geacht om datse veel landschappen hadden overheerd, zulkx dat de Scepters en Kroonen van zijn voorzaten, het voedsel was dat zijn opgelazen aard onderhield. Reinout deed zoo niet; want zijn eigen verdiensten zijn hem een veel volmaakter voorbeeld van eer, dan al de daden van zijn voorzaten; hoewel dat'er, gedurende

rende van de tijd, van vijf honderd en meer jaren, veel beroemde, in oorlog en vrede, gevveest zijn. Dezen eergierigen, verhongerd op rijkdommen, en die alle deugden voor duister houd, zoo het Koninglijke bloed de glans en luister niet verhoogd, kan niet lijden dat Reinout zou twivsten om deze verdiensten; waar door hij zoo t'onvrede nis, dat hij zich door een overdadige gramschap laat vervoeren, en gantsch geen reden wil verstaan. Ondertussen een van de booze helsche geesten, zich ziende op zoo goeden pad om hem te quellen, glipt heimelijk in zijn hert, en vleid het op zoodanige wijze, dat hij het na zijn welgevallen beheerscht. Door deze middel vermeerderd hij in hem de gramschap en de haat, die hem bezitten, veel meer als ooit te vooren, en maakt dat hij ijder oogenblik schijnt een stem te hooren, die hem in de ziel deze vervvaande vvoorden inblaast: Hoe! derfd Reinout zich wel bij u vergelijken? Waar is dat idel getal der oude Helden, daar hij zich inbeeld uitgesproten te zijn? dat hij eens zaid waar zijn onderdanen zijn? waar 't volk dat hij schatbaar gemaakt heeft? dat hij u de Kroonen en Scepters van zijn huis toon. Hij zal bevinden, dat zoo 'er in voortijden geweest zijn, de tijt die eindelijk verdelgt heeft, daar de uwe noch bestaan. Waarlijk hij is wel verwaand, dat hij zich bij u dart vergelijken. Hij, die maar een kleine en arme Heer is van, ik en weet niet wat, voorstaat. Hij, die door anderen verheven

heven word, en die in de slavernij van Italie geboren is: 't zij dat hij overwonnen of verwinnaar blijft, gelijk hij altijd, tot noch toe, geweest is, wat zalmen kunnen inbrengen, dat hij u heeft derven aangrijpen? Ondertussen zalmen zeggen; Deze (en dat is de grootste eer die hij ooit genieten kan) twisten eertijds met Gernand, om het eerwaardig ampt dat den zeeghaftigen Hugo, in den oorlog van 't heilige Land, bekleeden. En mogelijk zou deze plaats u waardig geweest hebben, indien dien moedwilligen de waarde niet verkleind had, in het zoo opendlijk te bejagen, dat men van geen andere zaak, door het geheele leger spreekt. Maar zoo het waar is, dat na de dood, aan den vromen Hugo noch eenige kennis van de wereldsche dingen overschiet, met wat voor rechtvaardige gramschap, meend gij niet, dat hij, daar boven in den Hemel, zal ontfteken, zoo het gebeurd, dat hij zijn oogen op deze moedwillige slaat? zal hij niet bedroefd zijn te zien, dat deze jonge verwaande, die noch verdiensten, noch eervarendheid heeft, zoo stout is zich bij een man, van uw hoedanigheid te vergelijken? niet te min, hij onderwind het zich zelve, zoo trots is hij; en onderwind het op zulk een wijze, dat, in de plaats van straffe, die hij daar over behoord te genieten, hij niet als eer, daar bij inleit. Het gene alles noch maar weinig dingen zijn zou, zoo daar boven al (ô lafhartigheid, dit u alle tot schande strekken zal) geen

verscheiden lofuiters gevonden wierden, die hem deze raad geven, en die hem zelf, door haar gewone juicing, daar toe brengen. En zoo uvv ongeluk tot dit uiterste komt, dat Godefrooy, dit alles ziende, zich niet eens gewaardigd hem te bewegen, dat hij lijd dat men u onrechtvaardig beneemt een ding dat u toekomt; dan moet gij het niet verdragen, maar veel eer doen blijken wie gij zijt, en wat gij vermoogd.

Op de beroering van deze en diergelijke woorden, die hem heimelijk in de ziel troffen, ontvonkten zijn gramschap door de krachtige beweging; hier in de toorts gelijk zijnde, die men schut om t'ontsteken. Zijn hart is alreede niet meer bequaam om zich te matigen, zulkx dat zijn oogen en tong ook noodwendig te kennen geven de teikeuen van 't geenze van binnen verbergen. Zijn eergierige tong, die geen macht op haar zelveu meer had, braakten tegen Reinoud uit alle lasteringen en lastertigheit, die zijn eer konden krenken. Hoe deugdelijk dat dezen Ridder is, zoo laat hij niet af van hem te schenden, en hem voor den dwaasten, en opgeblazensten mensch ter Wereld uit te beelden. Zijn dapperheid geld bij hem voor verwaandheid, en al zijn brave doorluchtigheid duid hij tot gebrek en laster; vermommende alzoo schandelijk de waarheid met valsche schijn van logens. Eindelijk spreekt hij zo snood van Reinoud, dat het gerucht, 't gene zich over al verspreid,

verspreid, hem ter ooren komt. Evenwel houd de-
zen laatdunkenden niet op van hem te miszeggen,
en zijn onvoorzichtigheid is zoo groot, dat hij zijn
gramschap, wiens blind geweld hem moet ter dood
brengen, niet kan beteugelen. Want den quaden
Geest, die hem bezit, beweegd zijn tong, en hem
de woorden ingevende, die hij uitspreekt, doet dat
hij ijder oogenblik hervat zijn onrechtvaardige ver-
vvijting, die voor zoo veel als vonken, aan zijn ver-
gramde moed verstrekken.

Daar was in't leger een ruime plaats, daar de Hop-
mannen plegen te vergaderen, om den tijd door te
brengen met den ring te steken, speergevecht, wor-
stelen, en andere oorlogsoeffeningen, bequaam om
de leden zwak en sterk te maken. Hier was 't dat op
een dag, de vergadering grooter als naar gevoon-
te zijnde. Gernand, die door zijn rampzalig nood-
lot, hier toe vvierd aangevoerd, voor zich nam om
Reinoud met woorden te beledigen, en tegen hem de
schichten van zijn gevaarlijke tong, met een doode-
lijk helisch venijn besmet, uit te schieten. Maar de-
ze lastering had naauvelijkx tot in d'ooren van Rei-
noud doorgedrongen, of zij daalden tot in 't diepste
van zijn hert; zulkx dat hij niet machtig zijnde om
zijn rechtvaardige gramschap langer te weêrhouden,
dus uitborst; Gij hebt gelogen: en dit zeggende,
wierp hij zich op hem, met het zwaard in de vuist.
Die hem in deze gestalte gezien had, zou zijn stem
voor

voor een donderflag genomen hebben, en zijn zwaard, dat in de stralen der Zonne zoo glinsterden, voor een verschrikkelijke blixem, die met den donder neêrviel. Een droevig schouwspel voor Gernand, die van vreeze beefd, en die alreede alle hoop verliest, om de doodelijke slagen, die zich voor zijn oogen vertoonen, te kunnen afkeeren. Evenwel, om dat hij zich in 't gezicht van 't geheele leger ziet, dat getuigenis van deze daad moet geven, toond hij de schijn van een kloekmoedig Man, die door de vrees niet te verwinnen is. Daar na stand houdende, verwacht hij zoo gevreesden vijand, en steld zich in gedaante om hem te verweeren. Terstond ziet men teffens duizend andere zwaarden glinsteren, ijder liep na de hoop om haar te scheiden, ijder scheurden met geweld door 't gedrang, al de lucht in 't rond weërgalmd van onordentelijke en onzekere stemmen, die niet beter kunnen vergeleken worden, als bij 't gerucht dat men langs de Zee hoord, wanneer 't geveld der vvinden zich vermengd met de loopende baren, die tegen den oever te bersten stooten. Echter helpt dit niet om de geweldige gramschap van den Ridder, die onrechtvaardig verongelijkt is, te bedwingen; d'uitnemende begeerten die hij heeft, om reden te hebben van het ongelijk, dat hij ontfangen heeft, doet hem al 't geschreeuw verachten, der gener, die zich voor hem meenden te stellen: zulx dat hij zich lijveloos, in 't midden van de-

ze bende werpt, en zoo alleen, als hij is, zijn degen zoo wel handeld, dat hij d'een en d'ander verstrooid, en haar dwingd plaats te maken, zonder heur macht of wapenen te vrezen. Haar dan op deze wijze, tot haar groote schande, dus verdreven hebbende, begint hij Gernand aan te treffen, en met een arm, die de gramschap beheerscht, geeft hij hem verscheide slagen, d'een op d'ander: nu brengt hij hem 'er een op 't hoofd, dan weder een in 't midden van 't lichaam. Nu tracht hij hem in de rechte zijde te quetsen, dan weder in de sinxe: en al deze dingen doet hij zoo behendig, dat, hoe groot Gernands tegenstand is, hij hem echter verblind, en buiten zijn hoede brengt. Want daar hij het minste waand geslagen te werden, brengt hij hem den slag, zonder ooit op te houden, tot dat hij hem zijn zwaard, eens of tweemaal, dwers door 't lichaam gestooten heeft. Den rampzaligen stort terstond ter aarden, en braakt zijn ellendige Ziel door twee verscheide plaatsfen. Na dat Reinoud zijn zwaard in het bloed van zijn vijand geverfd had, steekt hij 't in de schede: dit gedaan zijnde, vertoefden hij niet langer om het lichaam te bezien, maar vertrok zich terstond, zijn hert ontlast hebbende van de gramschap die 't verdrukten. Ondertussen trok dit schrikkelijk gerucht den voorzichtigen Godefrooy op deze plaats, die, naauvvlijcx daar gekomen zijnde (nergens min op denkende) stil bleef staan door dit droe-

vig

vig schouvvspel. Hij beefde in 't begin, ziende den Prins Gernand ter aarden uitgestrekt leggen, zijn hair geheel bebloed, zijn wapenrok bezoedeld, en zijn aangezicht zoo ontverft, dat hij niet beter als het beeld van de dood vertoonden. Hij hoord de zuchten, klachten en 't schreijen dat verscheiden op zijn lijchaam doen; en geheel verschrikt van deze toeval, vraagd hij aan een Ridder (en mogelijk had hij zich tot niemand snooder kunnen keren) Wie zoo stout geweest was van in 't leger zoo schelmsen daad te bestaan? Alldoen verhaalden hem Aarnoud, een van de grootste vrienden der overledenen, de daad; en om hem noch meer te vergrimmen, voegden veel meer daar bij, dan daar aan was; gevende hem te verstaan, dat Reinoud, door een razende gramschap vervoerd, om een reden, van klein gevolg, zich zoo verre vergeten had, dat hij het zelve zwaard, 't gene hij tot dienst van JESUS CHRISTUS had opgevat, tegen een van de voornaamste verdadigers van 't Kristen geloof, gewend had. Dat deze daad de eer van haren Veldheer en zijn verbod raakten, dat hij gedaan had: dat geen Soldaat de hand aan de wapenen zou hebben te slaan in den omring van 't leger; en dat dienvolgende dezen den dood verdienden, om dat hij de krijgsvvetten overtreden had; zulkx dat hij niet voor de straffen behoorden vrij te zijn, die de wetten daar toe gesteld hebben. Eindelijk, indien het gebeurde, datmen

hem

hem van deze misdaad vergiffenis gaf, deze onge-
straftheid zou veroorzaken, dat de andere, op zijn
voorbeeld, diergelijke, of grooter, zouden begaan;
dat alzoo den genen, die zich verongelijkt achten,
haar zelve van heure vijanden zouden willen wre-
ken, in plaats van het in handen der Rechters over
te geven. Hier niet mede vergenoegd zijnde, steld
hij al de diensten van den overledenen te voren, en
verhaald, tot voordeel van hem, al het gene dat
het gevoelen en de gramschap aan iemand kunnen
doen zeggen, die het verlies van zijn vriend zoekt
te wreken. Maar Tankredo, die niet lijden mag,
datmen quaad van Reinoud spreekt, neemt zijn zaak
bij de hand, en houdse voor rechtvaardig staande,
hem kloekmoedig stellende tegen de lastering van
den beschuldiger. Daar na, zoo als hij ziet dat Go-
defrooy hem gehoor geeft, hoewel hij 't met een on-
waardig gelaat doet, datmen uit zijn wezen meer
te vreezen als te hopen heeft, zoo spreekt hij tot hem;
rechtvaardige Prins, vertoond u, ik bid u, wat
voor een man dat Reinoud is, ook hoedanig zijn
moet en wat achting datmen hem behoort te dragen,
zoo wel om zijn geboorten, als om de liefde van zij-
nen oom Guelfus; 't gene ik evenwel niet bijbreng,
om den genen, die de macht heeft als Oppervoogd,
te gebieden, te beletten dat hijze alle geen gelijk
recht zou doen, en de schuldige niet straffen. Maar
dit is 't gene ik zeggen wil, dat de misdaden van ver-
scheiden

scheiden gewigt zijn , na de hoedanigheid der gene die deze begaan hebben , wel verstaande , dat de gerechtigheid niet verzocht word als voor de gene die van de zelve achtungen zijn . Godefrooy hem dus hooren sprekende , antwoorde , Heer Tankredo , dit is de plicht van d'aldergrootste , haar mindere onderdanig te leeren zijn . En waarlijk het zou wel een schoonen raad zijn die gij mij geeft , zoo gij mij door u reden kond bewegen , de voornaamste in een volle vrijheid te laten , om andere te mogen beleiden . Wat zou dan mijn macht helpen , zoo ik maar de minste soldaten had te gebieden ? Waarlijk , zoo dat behoorden te zijn , gelijk gij zegt , mijn Scepter zou dan wel zwak zijn , en ik zou weinig eer in mijn ampt hebben . Indienze mij , op deze voorwaarde , gegeven is , zoo laat ikse u terstond over . Het is waar dat gij wel het tegendeel weet , en dat ik die ontfangen heb om eerlijk te gebruiken , zonder mij in dvvang te houden . Hierom ben ik niet van zin , aan de gene , die ik gebiede , hoe verheven datse ook zijn mogen , toe te laten datse mijn macht misbruiken door haar quade daden . Want het is van heden niet dat ik weet , hoe een Hoofdman zich behoort te dragen in 't gene de straffen en de vergeldinge belangt ; die hij nu moet verdeelen , en dan weder een zelve gelijke gedaanten in acht nemen , zonder onderscheid van personen .

Godefrooy sprak deze vvoorden met zoodanigen ijver, dat Tankredo, door de achtbaarheid, gedwongen stil te zwijgen, nooit daar iets dorst tegen zeggen, het welke den Grave Reimond, een groot onderhouder der aaloude wetten, bemerkten; Door deze middelen, sprak hij, brengen de gene, die wel kunnen heerschen, haar in achtung, bij de gene die haar gehoorzaamheid schuldig zijn. Want de krijgstucht gaat nimmermeer zoo alse behoord, wanneer als de soldaten, die misdään hebben, veel eer genaden als straf verwachten. De barmhertigheid sleept altijd met zich de ondergang van Koninkrijken en Staten, zooze de vrees niet tot grondvest heeft. Met dusdanige reden onderhielden ze haar, het welk Tankredo wel deed oordeelen, dat het met Reinoud niet al te wel stond. Op dit geloof nam hij voor zich om hem te waarschouven, en vertrok terstond met vollen ren, zulkx datmen gezeid zou hebben, dat zijn paard vleugels had. Nu na dat Reinoud, Gernand, en van 't leven, en van zijn hoovaardij beroofd had, ging hij terstond na zijn hutte, daar Tankredo niet misten hem te vinden, en van punt tot punt te verhalen, 't gene daar flus geschied is: Zeker, sprak hij, hoewel men aan 't gelaat niet kan oordeelen, vvat het voornemen van een mensch is, om dat de gedachten der menschen haar een weinig te diep in de Ziel verbergen; evenvel zoude ik u wel derven verzekeren, dat Godefrooy geen goede

de genegendheid t'uvvaarts heeft, door't gene ik aan zijn reden heb kunnen bemerken. Zulkx dat het goed te zien is, dat hij tegen u zijn volkomen macht vvil gebruiken, en u hier in niet meerder sparen, als de minste soldaat van het leger. Op deze woorden begon Reinout te glimplachen, met een aangezicht daarop, als met zoo veel blixemen de teikenen van zijn gramschap verscheen. Wel aan, antvvoorden hij, dat de slaven, en de gene die haar plaatsen verdiend hebben, haar zaken in de ijzers en ketenen, zoo veel als zij willen, bepleiten. Voor mij, ik ben vrijgebooren, en heb voor mij genomen, in de vrijheid, daar ik altijd in geleefd heb, te sterven. Ook ben ik verzekerd, dat deze hand, die gewoon is een degen te handelen, en zich met palmen te bedekken, bezvvaarlijk de zwaarte der kluijsters zal kunnen verdragen. En zoo Godefrooy zich zelven inbeeld, mijn dienften met de gevangenis te vergelden, en mij alzoo, met ijzers beladen, in het diepst van een gat te zetten, gelijk als of ik een lastdrager waar, dat hij zelf de moeiten dan neemt, om mij te komen bezoeken, of van zijnent wegen te zenden, die hem goeddunken zal, ik zalze hier verwachten; daar mag daar na op volgen wat het wil, de wapenen zullen de scheidslieden zijn. Waarlijk een beklaglijk schoufspel, 't gene tot groot vergenoegen der vijanden zich vertoonden. Dit zeggende, vraagden hij na zijne wapenen, vatten zijn helm, schoot de wapenrok
aan,

aan, bedekten zich met een sterk schild, en gordten het zwaard op zij, 't gene niet als doodelijk kon zijn voor den genen, die het beproeven zal. In deze toerusting, die hij vergezelschapten met een, niet minder kloekmoedig, als, verschrikkelijk ge-
 laat, vertoond hij zich, met staal bedekt, zoo glinsterende, als een blixem, ofte zoo als God Mars zou kunnen verschijnen, indien 't gebeurden, dat hij, om de Wereld te verschrikken, met ijzer en vrees gewapend, uit den vijfden Hemel neêrdaalden. Tankredo hem aldus toornig ziende, trachten om deze jonge oploependheid, die hem ontsteekt, en door een overmatige gramschap opweld, wat te matigen: Onverwinnelijke Ridder, spreekt hij tot hem, ik weet dat 'er geen zoo grooten, noch gevaarlijken aanslag is, die uvv dapperheid niet licht valt; ook heb ik goede kennisse, dat dezelfde deugd, die u boven de menschen zoo verheft, nooit zoo sterk, noch verzekerd is, dan in 't midden van de Krijgsgevaren. Het is genoeg dat wij het weten, en wilde God dat wij nooit verder, als nu, quamen dat gij 'er proeven, tot onze schaden, van geven zoud. Maar, ik bidde u, zegt mij, wat meend gij nu te onderstaan? wild gij uw handen in 't bloed van uvv landsgenooten bezoedelen? Wild gij Jezus CHRISTUS nieuwe wonden geven, en den heiligen dienst, die de Kristenen, dat zijn Lidmaten zijn, overtreden? Hoe, zal het dan waar zijn, dat een

vveinig ijdele eer, die zijn vloed en ebbe heeft, als de baren der Zee, zoo veel macht op u zal hebben, dat gij den vierigen ijver vergeten zult, door dewelke wij op den Hemel behoorden te hopen, om in een eeuwige gelukzaligheid ons te verheugen? in Gods naam verwint u zelve, terwijl gij anderen zoo wel verwinnen kond. Weest niet beschaamd om dezen opgeblazen aard, en ondwingbare moed, ter neder te leggen. Buigt voor 't gene rechtvaardig is; twijfeld niet, dat in de plaats voor lafhartigheid te rekenen, of men zal het u voor een heilige en meewardige genegendheid toeschrijven, voor dewelke gij ontallijke palmen zult ontfangen; indien het, in den ouderdom, daar ik nu in ben, mij geoorloofd was, om mij tot een voorbeeld van anderen te stellen; ik zou niet liegen, indien ik zeide, dat het eenigen tijd geleden is, dat men mij, niet als te veel, redenen gaf om misnoegd te zijn, en om mijn gevoelens daar van te toonen: En evenwel brogt mij dat daar niet toe, om de wapenen, tegen die van mijn eigen geloof aan te nemen. Maar in tegendeel weethield ik mij zelve; het best dat ik kon, om met haar te twisten. Toen ik het Koningrijk van Cilvie verkregen, en daar d'overwinnende teekenen van J E Z U S C H R I S T U S geplant had, quam Boudewijn, die het door listigheid, onrechtvaardig, voor mij, verkregen heeft. En, om dat ik hem altijd voor mijn vriend gehouden had, hield ik hem geenzins van

begeer.

begeerlijkheid verdacht. Echter heb ik mij hier gantsch niet van willen wreken, noch de vvapenen in de hand nemen, om een Land, het gene mij toebehoorden, weder te verkrijgen; hoewel ik het mogelijk wel ten einde zoude gebrogt hebben, indien ik 't had willen onderstaan. En zoo het waar is, dat gij een schrik voor de gevangenis hebt, en de ketenen ende ijzers ontvlucht, die een groote dapperheid onvvaardig zijn, en niet volgen wild als de dingen, die de Wereld gemeenlijk tot een schijn van eer voorsteld, laat mij dan toe, dat ik hier mag blijven om uw peis te maken, met den genen, die wij tot Veldheer verkozen hebben. Ondertussen, om te beletten dat hij, in deze eerste drift van gramschap, geen straf vonnis tegen u veld, zoo rade ik u, dat gij na Antiochien, bij Bohemond vertrekt? en ik ben verzekerd, dat gij daar in een veilige plaats zijn zult. Verder weet ik wel, dat gij daar niet lang zult vvezen, of wij zullen uw dapperheid wel van noden hebben, 't zij dat vvij door die van Egipten worden aangetaft, of dat de macht der ongelooovigen, van een ander zijde, ons komt op 't lijf te vallen.

Deze reden naauvvlijcx geeindigd zijnde, quam Guelfus daar op aan, die de reden van Tankredo goed vindende, wilde dat Reinout vertrok, zonder langer uitsfel te gebruiken. Eindelijk d'aandrijvingen van d'een en d'ander, bevvegen d'eergierige dapperheid van dezen jongen Ridder, die, om in

haar ongunst niet te vallen, door het versmaden van haar raad, terstont voor hem neemt om te vertrekken. Op dezelve tijd quamen daar een groot getal van hare vrienden aan, die Reinoud ernstig baden, en heur aanboden, om hem te vergezelschappen. Maar hij bedankteze, en neemt niet meer als twee Schildknapen, met de welk hij te paard stijgd. Het is niet te gelooven, wat voor een begeerten dat hij in deze scheiding heeft, om zich, door de wapenen, beroemd te maken, en eer te winnen; een machtigen prikkel voor edele gemoederen, om haar tot de deugd op te wekken. Dit doet hem ook onderwinden om voorvallen ten einden te brengen, die de gemeene te boven gaan; gelijk als zich midden onder 't gedrang der vijanden te begeven, en zich zo heldhaftig tegen haar te dragen, dat hij daar door den Palmtak verkrijgt, of zich met Cipressen zoekt te bedekken; strijdende voor 't Geloove, daar hij zich een beschermer van gemaakt heeft. Hierom neemt hij voor zich heel Egipten door te reizen, en tot den oorsprong der Nijl te gaan, die d'aalouden onbekend was. Na dat den kloekmoedigen Ridder afscheid van zijne vrienden genomen had, vertrok zich Guelfus, en ging naar Godefrooy, die hem van verre zag aankomen. Heer Guelfus, riep hij, gij komt zeer wel te pas, ik wachte na niemand, als naar u, en ik heb zelf in verscheiden plaatsen u al doen zoeken. Daar op hem naderende, na dat hij geboden had dat alle d'andere

ren haar aan d'een zijde wat vertrekken zouden, sprak hij zoetjes tot hem; Wild gij dat ik openhertig tot u spreek? Uw neef is al te voortvarende, en is zich zelve niet meester, als hem de gramschap vervoerd. Voor mij, ik kan niet gelooven, dat hij zich lichtelijk zal rechtvaardigen van de misdad die hij begaan heeft. Ik wilde het echter wel, en dat hij mij hier toe eenig onschuld deed, 't gene wat schijn had. Eindelijk weet gij, dat de plicht mij gebied, om ijder een recht te doen: ook wil ik trachten het na te komen, en mij volkomen toonen om te verdedigen het gene wettig van zijn zelve is, en dat mijn hart altijd van de tijrannisse driften, die het zoude mogen bewegen tegen de billijkheid, bevrijd is. En zoo het waar is, dat u v neef is gedvongen geweest om ons verbod niet t'onderhouden, en de achting die men aan de Krijgstucht schuldig is, te schenden, gelijk als eenige hebben vullen zeggen, dat hij ons daar proeve afgeeft, en zonder uitstel daar onderstelling af toond, die het gerecht vereischt. Voor mij, ik verzeker u, dat hij in alle vrijheid komen mag, zonder vrees van gevangen te worden, 't gene al de gunst is die ik hem nu, ter oorzake van zijn verdiensten, doen kan. Maar indien hij zich niet gevaardigd om te gehoorzamen, gelijk hij van een moejelijken en onbuigsamen aard is, en dat hij hardnekkig in zijn quade wil blijft, maakt 'et zodanig, dat gij hem zachtmoedig tot mij leid, uit vrees dat zija

wederfpannig dingen, mij niet uit de palen der goedheid verrukken, en ik gedvongen word mij met de zekerheid der wetten tegen hem te behelpen, zoo veel als het de reden en de rechtmatigheid zal toelaten. Godefrooy fprak deze woorden tot Guelfus, die, na dat hijze vvel aangehoord had, dus antwoorde. Waarlijk ik vveet niet, hoe het voor mijn neef, dat een man van moed en eer is, mogelijk gevveeft zou hebben die lafter aan te hooren, die zijnen vijand tegen hem uitgefproken heeft, zonder zijn gevoelen van die overlafte te toonen? En zoo men de zaak wel onderzoekt, men zal bevinden dat hij hem, door de dood, van die hem verongelijkten, gevvroken heeft. Dit is 't gene te betvviſten is. Ik vvou nu vvel vveten, of een kloekmoedige machtig is zijn gramfchap te matigen, waneer men hem onrechtvaardig met veel fcheldwoorden vertoornd? Hoe? zal men dan bezich zi:n om de flagen te tellen, en om te zien waarmen die brengt, wanneermen in 't gevecht verhit is? Geenfins, en hier is niet minder raad toe, als om d'ontfangen hoon en fmaat te vvegen. Aangaande 't gene dat gij van Reinout begeerd, dat hij zich zou komen ontfchuldigen, en zich uvv oordeel ondervverven, dat is een zaak die ik, tot mijn groot leedvvezen, niet doen kan: want terftond, als hij den flag gegeven had, vertrok hij van hier, en mogelijk is hij nu wel verre. Evenvvvel zal dat niet betletten, dat ik mij niet aanbiede om met het punt van

den

den degen te beproeven tegen dien man, die u zoo qualijk van hem, hoewel valschelijk, gesproken heeft, of tegen wie het wezen mogt; of die anders zeggen vvil dat mijn neef niet gedaan heeft daar hem d'eer niet toe verpligten, en dat hij met veel reden hem van de hoon gewroken heeft, diemen hem onrechtvaardig na gaf. Zulx dat het heel vveinig reden is, datmen hem iasterd, om dat hij de verwaandheid, en te groote moedvvilligheid van Gernand aldus vernederd heeft. Al het quaad dat hij begaan heeft, is dat hij uwe vvetten niet heeft onderhouden. Ook is dat de eenige misdad, die mij het meeste in hem bedroefd, en daar ik hem niet vvil van ontschuldigen. Op deze vvijze verdedigden Guelfus Reinout, en tragten hem, zoo veel mogelijk, te verontschuldigen. Waar mede Godefrooy niet te vreden zijnde, antvvoorden: Wel aan, dat hij gaat dolen zoo veel door de Wereld, als hij vvil; het gaat mij niet aan, mits dat hij elders, dan in dit leger, zijn opleo- pendheid en muiterij te vverkstel. Maar ondertuffen begeer ik niet, dat gij hier nieuvvigheden van uitstrojen zult. Doch in tegendeel bidde ik u, in Gods naam, dat vvij voortaan allerhande driften en oude vijandschappen uitdooven.

Terwijl deze dingen dus gebeurden liet de bedriegelijke Armyde niet af, om de hulp te vervolgen die men haar beloofd had. Van den avond tot den morgen gingse aan alle zijden, om den een en den ande-

ren te verzoeken. En om haar voornemen ten einde te brengen, gebruikteze al de bekoorlijkheid die een schoone, vol van loosheid en geest, hebben kan. Daarna, als den dag tegen 't oosten na zijn ondergang held, en dat de nacht zijn zvvarte deksels, op het aangezicht der aarden uitspreid, dan vertrektse alleen met twee van heur Ridders, en zoo veel Maagden in haar tent. Maar hoe geestig datse ook in haar loosheid is, zoo kan, noch haar aartigheid, noch haar braafgelaat, noch de aangenaamheid van haar taal, noch de aanlofselen van haar schoonheid, die haar vvedergade niet onder den Hemel heeft, en die teffens zoo veel vermaak en liefde in de voornaamste Hoofden van 't leger vervekt, dat het haar onmogelijk is daar van t'ontrekken, al niet te vvege brengen, om den deugdsamen Godefrooy te verlokken, of hem door deze dartele en vvellustige strikken te verrassen. Het is al om niet dat zij hem tragt t'overvvinnen, en door sterffelijke zoetigheden tot een onkuisch leven te trekken. Hij gevvaardigd zich niet eens, om hem door al deze dingen te bevvegen; even gelijk een verzaden vogel, die den valkenier, door het bevvegen van de leur, niet kan doen opvliegen. Ziet daar hoe zich dezen kloekmoedigen Prins droeg, die vvel andere, als vvereldse gedachten had, daar van hij de smaak verloren heeft. Dit maakt dat hij, zich niet meer aan de vergankelijke vvellust der aarden vergapende, al zijn hoop op den

den Hemel steld; zulkx dat zoo veel lagen als de liefde hem in de aanlofselen van dit schoon aangezicht leid, zoo veel ontsnapt hij'er zonder dat eenig beletsel, hoe groot het zijn mag, hem van den vyaren vveg kan afleiden, die hij ten dienste van God genomen heeft. Dit is't noch niet al; Armyde begint van nieuvs; en daar is geen ondervindig die zij niet beproefd, om haar van't overige te verheugen, en te zien vvat'er af komen zal. Hier toe neemt zij zoo veel gedaanten, als Proteus, aan, en vervormd'er zoo als't haar beliefd. En evenwel die aangename lonken, die de slaperigste gedachten zoude opwekken, en de koudste herten ontsteken, hebben geen kracht aan die zijde, zoo wonderlijk is de hulp die Godefrooy, door een bijzondere genade, van den Hemel ontfangt. Maar als zij nu ziet datse niet vorderd om weder te keeren; ô hoe groot zijn haar ongenuchten! hoe vervvonderd haar dezen quaden uitgang, en hoe is zy'er over bedrukt! zij, die noch kort te vooren geloofde, zoo veel machts op de kuifchte herten te hebben, datse die vermogt, met de minste lonk van hare oogen, t'ontvonken. Eindelijk beraadslaagdse haar krachten te wenden, daar zij minder tegenstand zullen vinden; hier in een voorzichtig Hopman gelijk wezende, die moede zijnde van een plaats lange belegerd te hebben, zonder die te kunnen winnen, eindelijk voor hem neemt die te verlaten, en elders te gaan oorloogen. Onder-

tuffen toond zich Tankredo, niet minder als Godfroy, onverwinnelijk tegen de vwapenen van deze; waar toe zijn aard, al te veel door liefde vervoerd, zich qualijk kan begeven, hebbende alreede tot minnares aangenomen, die verontvvaardige fchoonheid die hij onlangs ontmoeten; daar van federd de gedachten hem zoo diep in de ziel gebleven zijn, dat hij 'er geen andere zou kunnen inbrengen. Gelijk alfmn het vergif door vergif verdrijfd, alzo vernietigd de liefde, de liefde zelf, en belet dat een minnaar, die alreede een fchoone bemind, een andere zoodanig niet kan beminnen, fchoon datfe veel waardiger is. Deze twee Hoofden waren de eenige die Armijde nooit kon overvvinen. De andere lieten haar, of min, of meer door haar aanminnige lonken ontfteken. Nu, hoewelze niet veel vergenoegd was, na datfe zoo braven roof van zoo veel deftige Hopmannen verkregen had, om dat haar mishaagden te zien, dat haren aanflag niet beter, na heur begeerten, gelukt was, echter kreeg zij evenwel eenige verlinchting daar door. Daar na befloot zij, eer dat haar bedrog ontdekt wierd, haar in een plaats te lokken, daar zij hun met meerder zekerheid, en met fterker ketenen, als daar zy haar nu meê gebonden heeft, mag boeyen. Ziende dan den tijd verftreken, in de vvelke Godfroy haar de hulp, die zy begeerden, geven zou, ging zy haar voor hem vertoonen, en met een eerbiedige en nederige ftem,

stem, sprakse tot hem; Den tijd die gij my hebt believen voor te schrijven, is voorbij; en ik mag wel zeggen, dat ik nooit meer vrees, als nu, gehad heb. Want zoo 't gebeurd dat den Tiran de minste lucht heeft, van dat ik hier gekomen ben om u tot hulp te verzoeken, dan zullen wy moeijelijk den aanslag, die wij voorgenomen hebben, ten einde te brengen, om dat hij tijd zal hebben gereedfchap te maken, en zich tot tegenstand te stellen. Daarom, eer dat hij hier van vervvittigd word, of door het gemeen gerucht, of door eenige spiën, die by hier in 't leger hebben mag, verpligt mij, ik bidde u, uit dit groot getal Ridderf, den genen te kiezen, die gij het bequaamfte tot dezen aanslag oordeeld, en die nu terftond met my te zenden: en zoo den Hemel met geen quaad oog de menfchelijke dingen aanfchoud, of 't zij hij niet geheel d'onnoozele vergeten heeft, weeft verzekerd dat ik dan weër in mijn Koningrijk zal komen, en zoo dat gefchied, zal ik u altijd, in tijd van vrede en oorlog, fchatbaar zijn.

Armyde dus gefproken hebbende, ftond haar den Veldheer toe, 't gene hij haar niet eerlijk weigeren kon. Na dat hij haar zijn woord gegeven had, was al dat hem bedroefde, dat hy voorzag, indienze haar vertrek verhaaften, hij niet zou kunnen beletten dat deze verkiezing veel misgenoeging zou veroorzaken, om dat ijder een van 't getal zou vvillen
zijn,

zijn, om het voordeel op zijn spitsbroeders te hebben. Zulkx dat door deze middel d'afgunst, haar hertnekkiger in haar moejelijke verzoeking zou maken. Daar op, als zij ziet, hoe datse met een open hert dingen, vat zij haar van een ander zijde aan, en om haar meer t'ontfonken, drukt zy haar een nieuwe belgzielt in de ziel, die zy gebruikt om haar te pijnigen. Want zy is in haar valsheid zoo vveinig niet ervaren, datse niet wel weet, dat by gebrek van loosheid te gebruiken, de liefde veroud, en eindelijk wederspanning word: Even gelijk als een Paard dat traag word in een braven loop te doen, als het niet ziet dat andere hem de voorloop af winnen, of dicht op de hielen volgen. Op zulken wijze kan zij haar zo wel deelgenooten van haar woorden, lonken en van haar glimplachjes, vol van bekooringen, maken, dat 'er niemand is, die zich niet verwonnen voeld, en zijne spitsbroeders benijd. O wonder, deze dwaaze bende verliefden, van de hoopen vrees bevochten, en door een schoon gelaat van geveinsde lonken, die haar tot spooren verftrekken, bedrogen, laten haar met vollen ren vervoeren, zonder dat de schaamte, noch eerbiedigheid, machtig is haar te weêrhouden. Waar toe ook niet de vermaningen van haar Veldheer helpen, die haar alle geerne zou vergenoegen, zonder aan d'een zijde meer te hellen als aan d'andre. Hy dan, om van schaamte, nog gramfchap niet meer t'ontsteken, ziende dat hy haar niet

in plicht kan houden, zoo hartnekkig zijnze in haar ongeregelde begeerten: bedenkt een nieuwve vond; Wel aan, zaid hij, laat ons liever ijder zijn naam laten schrijven, en datse alle bij briefkens in een bekken geleit worden, op dat vvy door deze middel bij de gene blijven die 't geval verkiezen zal. Zy alle hier mede vernoegd zijnde, wierden de briefkens onder een vermengd, en terstond het lot getrokken. Het eerste dat in handen quam, was Artemidores, Grave van Premboize; Gerard volgden terstond, en na hem die zelve Vencelaus, die, na dat hij nooit aan de zedigheid, daar zijn hairen hem toe verplichten, had te kort gedaan, tegenwoordig een jongman en minnaar wil wezen. O hoe vergenoegd maakt haar deze kans, en hoe verheugd is haar aanzicht! en wat voor vreugden ontfangenze in heur ziel, die zich zoo klaar in haar oogen vertoond! Deze drie waren de eerste, en het was 't geval dat haar liefde gunstig was. Ondertussen al de andere die haar briefkens noch in 't bekken gebleven waren, toonden billijke teekenen van minnenijt en haat. Want al den uitgang, of goed, of quaad, hangt aan den genen, die de briefkens ontvoud, en den inhoud opleest; gelijk als of het een onderscheiden besluit van leven of sterven was. Gaston quam de vierde, na hem volgden Ulrich, Willem van Roucillon, Everard van Beauviers, en den kloekmoedigen Henrik. De leste, die na al deze volgden, was die zelve Rambout,

bout, die sederd zijn geloof afzwoer, zoo grooten macht heeft de tirannise liefden. In hem eindigden dan het getal van de tien, zulx dat al d'anderen haar buiten hoop zagen om van de partij te zijn. Een droeve toeval voor haar, die veroorzaakt dat zy door belgziekt, en nijt vervoerd zijnde, d'onrechtvaardigheid van 't lot vervloeken, en dat zy u van een groote lafhartigheid, ô Liefde, betichten, dat gy het tot scheidsmā in uvv rijk verkozen hebt. Nu alzo de menschen met deze quade genegendheid geboren zijn, datse met meerder vierigheid als te vooren, na de dingen, die haar verboden zijn zullen haken. Zie zoo waren daar terstond verscheiden onder haar, die, in spijt van 't geval, voornamen Armyde te volgen, zoo dra als de nacht gekomen was. By dit besluit voegdenz'er noch een veel vreemder by; dat vvas, haar nimmermeer te verlaten, wat gevaar datse loopen zoude, en hun leven voor haar dienst te wagen. Zij zelve raakt'er alreede iets van aan, en noodigd haar met woorden, die door zoete zuchtjens worden afgebroken. En, om haar noch meerder aan te lokken, beklagd zy haar aan d'een en d'ander, dat zy grootelijcx bedroefd is hun te moeten verlaten, en dat zij zonder haar moet heen gaan.

En weinig hier na vertoonden zich de tien Ridders, waar op het lot gevallen was, geheel gevva-
pend, voor Godefrooy, en namen haar afscheid van
hem.

hem. In dit vertrek vertoonden hy haar, met een voorzichtigheid, die zoo een Veldheer, als hy waardig is; dat het woord der ongeloovige een onzeker pand is; dat 'er niet onzekerder noch onstandvastiger dan haar geloof is, en datmen bij haar, altijd op zijn hoede moet zijn. Hier op leerden hy haar, om haar bedrog voor te komen, en de toevallen die hun, door haar trouwvloosheid, mogten overkomen, te schuwen. Maar al deze woorden verstofven in de wind, om dat het de gewoonte der liefde niet is, haar den raad, van een voorzichtig man, voor oogen te stellen. Eindelijk zeide hy haar, Vaar wel, en Armyde begaf zich op weg, zonder tot den morgen te vertoeven. Deze schoone vertrok dan, al zegepralende, en deed deze medevrijers, die zy in triomfscap schein weg te voeren, voor haar gaan. Maar d'anderen, die zij gewond had, en die in 't leger bleven, liet zij tot onderhouding ontallijke qualen en liefdens smarten. Ondertussen, zoo ras als de nacht begint te vallen, en dat zy de stilte onder de duisternis van hare vleugelen geleid, ontrufft zij de gedachten met duizend dwalende en onzekere droomen; verscheiden die heur overdadige drift niet kan laten rusten, loopen heimelijk uit het leger, en volgen op de voetstappen van Armyde. Eustaas vertrekt de eerste, en kan nauwelijcx de nacht verwachten, zulke een begeerten heeft hy om wederte zien de gene, daar hem de smart afkomt, die hij lijdt.

Zinne-

Zinnelooze, als hy is, die in de duisternisse gaat ; onder 't beleid van een blind Wicht, dat hij voor zijn Hoofd erkend. Maar alzoo den Hemel toen met nevelen, en duistere vochtigheid, bedekt was, verdwaalden hij van zijn weg. Evenwel wilde zijn goed geluk, dat hij op't rijzen van de schoone morgenstond, Armyde, met haar gezelschap, dat de heele nacht gereift had, dicht bij een klein vlek, ontdekten. Terstond stak hij zijn paard met spooren, en renden recht op haar aan: maar van zoo verre als hem den fieren Rambout zag, riep hij hem toe; Ridder wie komt gij hier onder ons zoeken, en wat leid u hier? Dat is de begeerte om deze Maagd te dienen, antwoorden hem Eustaas, ik koom niet als met dat voornemen; en mogelijk zal zij zoo veel hulp van mij ontfangen, als van iemand ter wereld, indien zij mij d'eer aandoet, van de ootmoedige en getrouwe dienst, die ik haar aanbiede, t'aanvaarden. Hoe, antwoorde Rambout, wie roep u tot zoo hoogen eertitel? 't Is de liefde, antwoorde Eustaas, zy alleen schikt mij daar toe, geheel in tegendeel van u, die niet, als door 't geval verkozen zijt; oordeeld welk van beiden het rechtvaardigsten is. Gij hebt dit licht te zeggen, hervatten Rambout, zoo het niet als listigheid is die gij tragt te gebruiken, zoo zal dezen valschen titel, die gij t'onrecht aanneemd, u voortaan niet te stade komen. Zoo gij wijs zijt, houd u dan stil, en moeid u niet met het
gene

gene, dat deze Princes raakt: Laat het u' genoeg zijn, dat gij gantsch geen recht hebt om haar te dienen, en dat de Ridders, die gij hier ziet, de eenige zijn, diemen daar toe verk ozen heeft. Wie is dan de gene die het mij verbied? sprak Eustaas, door deze reden vertoornd. Dat ben ik, antwoorde Rambout, die, zoo sprekende, voor hem trat, en hem, met groote vijandschappen, trachten te rug te stooten. Maar de schoone, die haar zielen pijnigden, trat toen tussen beiden, en om de driften van hun gramschap te stillen, sprakse tot d'een; Ik bid u, weest niet verstoord om dat uw getal vermeerderd, noch dat dezen Ridder tot mij komt om mij te helpen; zoo gij mijn welvaren zoo zeer bemind, gelijk gij zegt, waarom wild gij dan, tot dit werk, mij van nieuwe hulp ontblooten? En tot d'andere voegdenz'er dit bij; Ridder gij quaamt nimmermeer ooit bequamer als nu, om mijn eer en mijn leven te verdadigen. Ik zou dan weinig reden hebben, om u v gezelschap te weigeren, 't gene mij zoo aangenaam is, dat ik geen beter zou kunnen hebben. Zoo sprekende, gingse voort, en ondertussen quamen'er meer en meer aan haar snoer, die haar op verscheiden plaats en aantreffen, zulkx datse hun al t'samen bij elkander bevonden, zonder datz'er 't minst op dachten, en elkanderen met een nijdig oog aanzien de, warenze over haar onderlinge ontmoeting verwonderd. Maar zij, die niet beter zocht, ontflug hen

met een vrolijk gelaat, en betoonde grootelijk door haar komst, verblijd te zijn.

De duifternisse van de nacht, beletten Godefro van het vertrek der Ridders bewuft te werden, m zoo ras als't hem geboodschapt wierd, bedroefden zig in zijn ziel, en duiden dat voor een droevig vo teeken, 't gene wel haast daar op volgen mogt; gel als in der daad geschiede, want op 't uiterste dat z geeft zich door deze gedachten quelde; zie, z quam een looper aangestoven, geheel buiten aaffe, en begruift van stof; dien zijn bleek aangezicht, da het beeld van de droefheid op geschilderd was, g zien had, zou terstond geoordeeld hebben, dat h eenige droeve tijding brogt: maar na dat hij eind lijk een weinig bekomen was, begon hij te spreken Mijn Heer, de groote Scheepsvloot, die d'Egipt naars in zee hebben, zal niet lang vertoeven zond te verschijnen. Willem, die de schepen van Gen gebied, zend mij hier om u dit aan te dienen. Hi bij voegden hij, dat de paarden, kameelen, en a dere vrachtbeesten, die uit de schepen quamen, m eetwaren geladen, tot spijzing van 't leger, langs d weg een quade ontmoeting gehad hadden, en dat c gene, dieze geleiden, tragtede om haar te besche men, tegen een hoop roovende Arabiers, die in h diepft van een dal verburgen lagen, en haar van ac ter en voor besprongen, altemaal waren aan stukk gehakt, en een gedeelte tot flaven gemaakt, zom

dat 'er een van haar het was ontkomen, dat eindelijk de razende moedwilligheid van deze landloopers zoo verreging, datmen nu voortaan niet meer hopen mocht, dat 'er iets zoo moejelijk zijn zou 't gene haar Barbarise stoutheid niet zou ondervinden. Dat deze vrijheid, als een woedende vvatervloed, dien geen beletfel vind, zich aan alle kanten uitspreid. Datmen noodvvendig eenige troepen ruiters derwaards zenden most, zoo wel om haar moedwilligheid te stuiten, als om in de veiligheid der wegen, die van de zijde van Palestijnen na 't leger loopen, te voorzien. Den looper had naauvvlijcx geeindigd, Godefrooy deze droeve tijding t'openbaren, of de Faam verspreiden het onder al de soldaten, die door groote schrik bevangen wierden, datse in weinig dagen uitgehongerd zouden zijn. Maar den Godvruchtigen Godefrooy, in haar niet meer de gewoone kloekmoedigheid bemerkende, trachten haar het best te herstellen dat hij kon, zoo wel door het vrolijk aanzicht, 't gene hij haar toonden, als door versterkende en vertroostende woorden: Kloekmoedige Soldaten van JESUS CHRISTUS, die gebooren zijt om de schaden te herstellen, die deze Barbarise en ongeloovige volkeren aan 't geloove doen, sprak hij tot haar, wat wil deze verandering zeggen, die ik, zeder zoo kleinen tijd, in u bemerkt heb? Hoe! is 't gezeid dat gij nu de moed zult verloren geven? Gij die door duizend zwarigheden en gevaren, met

mij, in zoo vergelegen gewesten gekomen zijt; gij die door de wapenen der Perſianen, noch de bedriegerijen der Grieken, nooit hebt kunnen belet worden om uw heilige begeerten niet ten einde te brengen. Gij die met een onverwinnelijke kloedmoe- digheid over de bergen en Zeen gekomen zijt, tot het uiterſte, om het onweder, de ſtrafheid des winters, de honger, de dorſt, de moejelijkheid, en alle andre ongemakken, die de menſchen in een lange rei- ze vergezelschappen, t'overwinnen. Hoe? die zelf- de Heer, die u tot een Leidsman verſtrekt, die u het gevoelen geeft, en dat gij zoo dikmaal, in de zwaarſte toevallen, beproefd hebt, zou u die tegenwoordig niet verzekeren kunnen? meend gij dat hij elders zijn meewaardig gezicht, en gemeine goedertie- rendheid gewend heeft? Geensins; verbeeld u maar alleen dat 'er een dag zal komen, in de welke gij wel blijde zult zijn aan uw gelede leed te denken, en aan God uw beloften te doen, dat hij u de genade gedaan heeft van zoo gelukkig verloſt te hebben. Weeft dan een weinig lijdſaam, ik bid u, en behoed u tot de goede uitkomsten, die ons bewaard worden tot ver- gelding der ongemakken van dezen oorlog. Ziet daar met wat woorden dat Godefrooy zich behielp, om de zwakke moed der ſoldaten te verſterken, die hy met een lachend en verzekerd gelaat aanzag. Maar al deze dingen is niet als een geveinfde ſchijn, om beter d'ongenuchten, die zijn ziel quellen, te be-

bedekken. Hier is 't dat duizen moejelijke zorgen, diep ingeworteld, niet aflaten hem te pijnigen, en zijn ongenuchten te doen aanwaffen. Want zijn leger onverzien zijnde, gelijk het was, van allerhande lijftogt, zoo denkt hij niet als op de middelen waar door men andere mag bekomen, om zoo veel volk te spijzen, als hij op den hals heeft. Hier bij overleid hij, hoe dat hij 't best maken zal dat zijn Scheepsvloot, tegens die van Egipten, zal kunnen bestaan, en ter ander zijde, op wat vvijsze hij de roovende Arabiers zal stutten, die de wegen alzo door kruizen, en d'oorzaak van het ongemak zijn, dat het oorlogsvolk lijden moet.

TORQUATO TASSOOS
 Verloste
 J E R U A Z L E M.

Het zeste Gezang.

I N H O U D.

ARgant zend een krijgsbode in 't Kristen leger, om d'alderkloekmoedigste, van zijnent wegen, ten strijd te roepen. Eindelijk bied zich Tankredo ten strijd aan; daar zij beiden gequett worden. Hermine vermomd zich met Klorindes wapenen, en gaat, onder gunst van de nacht, recht na 't leger, om Tankredo, die zij vierig bemind, te verbinden. Maar zij moet, door een vreemde toeval, wederom keeren.

*Den trotsen Argant zend een bode in't Kristen heir,
 En doet de moedigste van al de Ridders dagen,
 Dat die zich tegen hem komt proeven met 't geweer,
 Om, in het barrenas, een lijfgevecht te wagen.*
 Tankredo

Tankredo strijd met hem, doch blijven beid' gewond:

*Hermyn' vormond haar zelf met wapens van Klo-
rinde,*

Gaat na het leger toe, bij duistren avondstond,

Om haar beminden Prins Tankredo te verbinden.

't Verlangen, en de min, die maken beid' haar vlug;

*Maar door een vreemd geval, zoo keerdse weêr
te rug.*

Aar van d'ander zijde, hadden de belegerde nooit beter hoop van hare zaken, als tegenwoordig. Zij zijn niet meer zoo bevreesd als kort te vooren, en beginnen haar te verzekeren, om dat 'er niet een nacht voorbij gaat, of heur wer-

den nieuwe lijftochten toegevoerd, zonder de gene te rekenen, dieze van te vooren hadden opgedaan. Boven dien, hebbenze al zorg gedragen, om met krijgstuig, en oorlogsgebouwen, de vval te voorzien aan de noorderzijde, daar de stad het onsterksten is: want boven dien datse voorgenomen hebben de kantéling te doen rijzen, zoo hebbenze die met stutsels en bolwerken versterkt, diemen qualijk zou kunnen bewegen, wat beukerij datmen ook maakten. Ook vergeet den Koning geen ding dat hij bequaam oordeeld, om de bestormers meê af te keeren; en hij laat alleen des daags niet arbeiden, maar zelf des

nachts, in de maneschijn. Ook worden de wapensmidts aan alle zijden gaande gehouwen, en vermoegen hare armen met nieuwe wapens te smeden. Den opgeblazen Argant, ondertussen, ziende dat des Konings geest, met deze arbeid, bezich was, gaat na hem toe, en randst hem aan om zijn begeerten te vergenoegen. Tot hoe lang zult gij noch, Heer Koning, sprak hij tot hem, ons, als gevangenen, in den omring dezer muuren houden? tot hoe lang zullen wij ledig blijven in de qualen van een verdrietige belegering? Ik hoor al te veel het gerucht der hammers, en weet genoeg datmen dag en nacht op d'aanbeelden slaat om helmen, schilden en harnassen te smeden, maar ik zie niet dat door al deze dingen ons werk vervorderd werd: maar in tegendeel, zoo lang als vij dus onnuttelijk zullen arbeiden, zoo nemen de roovers, die ons belegerd houden, zoo wel haren tijd vvaar, dat zij niet doen als onze velden verwoesten, en onze dorpen, na haar vvelgevallen, te plonderen, zonder dat 'er iemand onder ons gevonden vword, die zijn best doet om haar te stutten, noch zonder dat wij de moet hebben, om haar op 't geluid der trompetten te doen ontvaken. Zeker, zoo als zij zijn, zij hebben geen reden om haar te beklagen, dat vij te voren haar vreugd het minste verstoord, noch haar rust ontruft hebben. Tot noch toe hebbenze de nachten in gerustheid doorgebracht, zonder datmen een eenig krijgsgeschrey gemaakt

gemaakt heeft om haar tot de wapenen te doen loopen. Wij hebben in tegendeel zoo veel ongenuchten, dat ik voorzie, indien wij geen acht nemen, dat wij door kracht, van honger gedrukt, en andere oorlogsongemakken, gedwongen zullen wezen ons, op haar beleefdheid, over te geven, of als lafhartige menschen rampzalig te sterven, zoo 't gebeurd dat het Egyptisch leger te lang vertoefd om ons te helpen: de anderen zullen dan doen 't gene haar beliefd. Maar wat mij aangaat, ik wil eerlijk sterven, en laten, zoo ik kan, een brave gedachtēnis van mij na. En zoo daar niet anders voorvalt, zoo ben ik verzekerd, dat ik morgen, voor der Zonnen opgang, buiten de poorten van deze Stad zijn zal, 'tgeval mag met mijn leven handelen, zoo als 't den Hemel haar zal believen te bevelen. Al dit zal mij niet beletten, dat ik niet eerlijk, met het zwaard in de vuist, sterfe, en dat mijn leven, den genen, die zich onderwinden zal het mij te berooven, wel dier zal komen te staan. Maar zoo de vonken van uvv gewoone dapperheid niet t'eenemaal in u zijn uitgedoofd, boven dien dat ik verzekerd ben niet ongewroken te sterven; mogelijk zal dan, strijdende als een dapper Held, en het leven, en d'overwinning, aan mijn zijde blijven. Waarlijk ons noodlot begeerd dat wij vol van moed onze vijanden bespringen, en het beloofd ons zelf een gelukkige uitkomst, mits dat in onzen aanslag geen bloed- noch lafhartigheid vermengd is.

Want het gebeurd dikmaals, dat het stoutste voor-
nemen den besten raad is diemen nemen kan. En zoo
gij bij geval niet goed vind, om al uw soldaten op
zoo een wijs te wagen, laat ten minsten dan toe, dat
zoo grooten verschil, door 't gevecht van twee Rid-
ders, gescheiden word. En, om dat den Franfen
Veldheer deze aanbieding t'eerder aanvaarden zou,
geeft hem het voordeel om de wapens te verkiezen,
en dat de voorwaarden van 't lijfgevecht zijn zullen,
zoo als hij 't goed zal vinden. Zoo den vijand, die
zich voor mijn vertoonen zal, hoe kloekmoedig
dat hij ook mag wezen, maar alleen twee han-
den, een eenig leven, en een hert heeft; dan hebt
gij niet te vreezen, dat 'er u ooit eenig quaad af ko-
men zal, op wat wijze dat het zij; noch dat ik u v
recht verliezen zal, zoo lange als ik het verdadige.
Geloofd mij, dit zwaard, dat gij ziet, en den arm,
die 'er zich af dienen zal, zullen u in plaats van een
goed noodlot en gunstig geluk verstreken; en zon-
der dat het noodig is, dat gij elders hulp gaat zoe-
ken, zullen zij u een volkomen overwinning op uwe
vijanden geven. Ziet daar, zij komt zelf uit heur
vrije wil, haar tot een pand aan u aanbieden. Twijf-
feld niet dat zij geen zorg voor de behouding van uw
Kroon draagt, mits dat gij daar op uw voornaamste
hoop bouwen zult. Na dat hij zoo gesproken had,
sprak den Koning, die hem, zonder antwoord, niet
wilde te rugge zenden, tot hem; Kloekmoedig Rid-
der,

der, hoewel ik u belijden moet, dat mijn oude jaren mij koud en stijf maken, echter zijn deze handen, noch zoo belemmerd, noch mijn moed zoo klein niet, datse niet liever beminnen zouden eerlijk, dan in schande te sterven, wanneer ik zelf mij van den honger, en andere ongemakken, daar gij van gesproken hebt, gedreigd zag. De Goden willen van ons deze groote rampspoedigheden afwenden. Al't gene ik u tegenwoordig te zeggen heb, en dat ik begeer dat anderen niet en weten, is, dat ons geluk veel beter is als gij meend. Want Soliman van Niceen, na dat hij langen tijd getracht heeft, om hem van de schaden, die de Kristenen hem hebben aangedaan, te wreken, heeft eindelijk de troepen der Arabiers verzameld, die van d'een tot d'andere plaats gaan dwalen, tot in het land van Libien. Hij, niet deze macht gesterkt, is van voornemen, geduurende de duisternis, den vijand te overvallen, en ondertussen ons een bijstand van spijsz en eetwaren toe te zenden. Wel laat ons dan zijn komst, die in vveinig dagen zijn zal, verwachten: en zoo 't gebeurd dat de Kristenen ons land winnen, en haar in onze Kasteelen werpen, daar hoeven vvy ons niet eens in te bekommeren, als vvy maar teffens onze macht en deze Stad, daar ik mijn Hof in houde, mogen behoeden. Matigd dan een weinig deze ontembare stoutmoedigheid, en deze vierige drift, die gij door overloop betoond te hebben, tot dat 'er een tijd komt die

die bequamer is om my te wreken, en voor u eer te verkrijgen. Op dit verhaal stond den onverzaagden Heiden verwonderd, en zag zich gedvongen om de razende drift van zijn gramschap, die hem vervoerden, te volgen. Want het was al langen tijd geleden, dat hij tegen Soliman aan vvilde, die hij nu niet meer lijdén mag, noch datmen van hem spreekt; noch dat den Koning, die hij met genegendheid dienen vvilde, zoo goeden gevoelen van een Man heeft, die hij niet bemind. Welaan, Heer Koning, antwoord hij, daar mag komen wat wil, of vrede of oorlog, ik en zal nooit meer spreken: laat ons geduld hebben, tervvyl gij 't zoo begeerd; en laat ons eens zien vvat Soliman doen zal, of hij, na dat hij zijn Koninkrijk verlooren heeft, het uwe zal kunnen behoeven; laat hij tot u komen, zoo hy wil, gelijk als een Engel van den Hemel gezonden, tot verlossing der Heidenen. Ik acht my sterk genoeg om my te verveeren, en vvil niet als de vrijheid van dezen arm gebruiken. Maar terwijl dat de anderen haar rusten, laat het mij ten minsten dan geoorloofd zijn, om daar beneden na de vlakten te gaan, om in de hoedanigheid van een vrijvillig Ridder, die in u v bezolding niet is, te strijden. Ik heb voor my genomen mij met de Fransén te beproeven: en ik moet mijn begeerten voldoen. Den Koning hem zoo herdnakkig ziende, antvvoorde hem; Waarlijk, hoevvel 't mij dunkt dat gij veel beter doen zout, indien gij u v dapperheid

dapperheid tot een beter gelegendheid uitstelden; niet te min, terwijl gij zoo grooten begeerte hebt om iemand van u v vijanden te doen uitdagen, en dat het u zoo aangenaam is, zoo wil ik 'er mij niet tegen stellen. Dit voornemen genomen zijnde, riep Argant een Krijgsbode, en om geen tijd te verliezen, sprak hij tot hem; Mijn vriend, gaat in het Franse heir, daar gij, in de tegenvoordigheid van het heele leger, zeggen zult, dat een Ridder, die het verdriet zoo lang in den omring der muuren besloten te zijn, begeerig is om zijn wapenen met de hare te beproeven, en bekent te maken waar toe de grootheid van zijn moed hem vervoerd, dat hij zich hier toe aanbied om in de vlakten, die tussen de Stad en de hutten van 't oorlogsvolk is, te strijden, daar hij, tot teeken van zijn dapperheid, den genen, die zich den strijdbaarsten onder de Franssen acht, uitdaagd; en dat hy niet alleen bereid is om tegens een, of twee te strijden, maar tot de vierde toe te komen, zonder ijmand te weigeren, van wat hoedanigheid dat hy wezen mag. Dat men eindelijk hem maar vrijgelei, na de zaak vereischt te geven heeft, op voorwaarden dat den overwinnaar zijn gevangen, die hy verwonnen heeft, zal met hem leiden, om met hem, na zijn welgevallen, te handelen, volgens de wetten van den oorlog. Dit gezeid hebbende, nam den Krijgsbode zijn wapenrok, van rood fluweel geborduurd, met zijn meesters wapenen.

Daar

Daarna als hy bij Godefrooy, en d'andere Ridders, gekomen was, sprak hy tot haar; Mijn Heeren, geeft mij de vrijheid om u recht uit te zeggen, waar mede men mij belaft heeft? Zeer gaarn, antwoorde Godefrooy, spreekt vrijelijk, en vrees niet. Terwijl het zoo is, hernam de Krijgsbode, zalmen nu wel zien of gij van vreugden of vreeze bevangen zult worden, hoorende de boodschap die ik u te doen heb; hy vervo'gden daar op, en deed haar zijn ontzegging, met zulke trotsche en opgeblazen woorden, dat de geheele vergadering haar niet onthouden kon daar over te morren. Maar Godefroy besloot terstond om hem weder te zenden met een antwoord 't gene hij verdienden. Krijgsbode mijn vriend, sprak hy tot hem, hoe kloekmoedig dat uvv Ridder is, echter moet hij weten, dat hy zich een groote zaak onderwonden heeft, daar hy zich, eer lange, van beklagen zal. Want ik ben verzekerd, dat een enige onder ons genoeg zal zijn, om hem heel anders te behandelen, als hy meend, zonder dat het van nooden is om hem een tweede aan te bieden. Laat hij dan terstond komen: hij zal van ons alle de verzekerdheid hebben die hij begeerd, en hem zal geen ongelijk aangedaan worden; maar, in tegendeel, geef ik u mijn woord, dat de gene, die van onze Ridders tegen hem strijden zal, van hem niet meer zal verzoeken. Zoo sprak Godefrooy tot die verwaande Krijgsbode, die terstond, door dezelfde weg die hij gekomen

men

men was, vveêrom keerde, zonder ooit stil te staan, tot dat hij in de tegenwoordigheid van Argant gekomen was. Maar zoo als hij voor hem stond, riep hij; Mijn Heer, vwapendu, zonder langer te vertoeven. De Kristenen hebben u v ontzegging zoo vvel aangenomen, dat den minsten onder haar van begeerte brand om zich tegens u te beproeven. Oordeeld daar uit vvat de voornaamste moeten doen. Ik heb onder haar duizend gezichten, vol van razende dreigementen, bemerkt; en zoo veel armen bereid om u niet te sparen. Eindelijk haar Veldheer heeft u vrijwillig de zekerheid, die gij verzoekt, toegestaan, en geeft u de vrijheid van 't veld na de keur die gij doen zult. Op deze vvoorden vraagden Argant na zijn vwapenen, die hij naauvvlijks gekregen had, of hij trachten om de vlakten te vvinnen, daar hy nooit tijds genoeg dacht te komen, zoo groot is zijn ongeduld die hij om te vvechten heeft. Maar toen vvervoegden haar de schoone Klorinde tot den Koning, die daar tegenwoordig vvas; Mijn Heer, sprakse tot hem, het is gantich geen reden, dat zoo een strijdbaar man, als Argant is, alleen gaat, en dat gij in den omring der muuren besloten zoud blijven. Geeft hem dan duizend Soldaten, die hem, tot meerder verzekerdheid van zijn persoon, vergezelschappen; en laat hem voor uit gaan, op dat hy zijn aanflag te vverk steld, tervvyl u vvolk daar niet vvijsd van daan zijn zal om d'uitkomst te vvervachten.

ten. Terftond hielden haar de Soldaten gereed, en volgden Argant, die een vveinig voor haar heen reed, met zijn gevvoone vvapenen en paardebe-reidfel, zulkx datmen hem licht van verre beken-nen kon.

Tuffen de Stad en 't Leger, is een breeduitstrek-kend plein van een effen gelijkheid, en zoo be-quaam tot de krijgsoeffening dat het fchijnt bijzon-der tot een ftrijdpark gemaakt te zijn. Hier fteeg Ar-gant af, en ftond ftil in de tegenvvoordigheid van al zijne vijanden. Zijn vvreed gelaat en groot lichaam, dat niet minder verfchrikkelijk door zijn moed, als fterkte vvas, deed een ijder vervvondren. Zoo verfcheen eertijds den onbefchoften Encelades in de velden van Flegeren; en zoo vertoonden zich in de valejen van Terebinten, dien Filiftein, vviens groo-te, als die van een Reus vvas. En evenvvel onder de gene, die hem aanzagen, vvas 'er een groot getal die hem niet veel vreesden, om datse nooit beproefd hadden vvat hij doen kon. Nu alzo Godefrooy, on-der de ftrijdbaarfte benden, noch niemand tot de-zen ftrijd uitgekozen had, zoo konmen echter lich-telijk afmeten, ziende dat alle d'oogen der Soldaten op Tankredo vielen, datse niemand daar toe bequa-mer oordeelden als hem. Daar ook een ftil gemompel, 't gene onder haar ontftond, getuigenis afgaf. Godefrooy ftemden met haar hier vvel in overeen: en ziende dat 'er veel anderen haar vertoonden om
d'eer

d'eer te hebben van voor te gaan, sprak hij tot Tankredo; Kloekmoedig Ridder, gaat stoutmoedig de de moedwilligheid van dién verwaanden stutten; die ons zoo in ons leger komt trotseren. En terwijl gij'er zoo goeden genegendheid toe hebt, zou het mij wel leed zijn u dat te beletten. Tankredo, door een overgrootte blijdschap vervoerd, riep terstond zijn schildknaap, van hem begeerende zijn paard en helm; hebbende het een en't ander, begaf hij zich buiten de affnijdinge, van een goed getal Ridders gevolgd. En naauwelijks is hij ter plaats gekomen; daar den hoovaardigen Argant hem verwachte, of, niet ver van daar, zag hij, op het hoofd van een heuvel, die onverwinnelijke Krijgsheldinne, die hem beheerschten. Zy was op een wit paard gezeten, en had haar wapenrok aan, die van de zelfde kleur als haar pluimen, en de rest van haar toerusting was. Dit alles t'samen gevoegd, geleek van ver als een klomp sneeuw, die even, van den Hemel, op eenigen berg gevallen was. En alzo het deurzicht van den helm was opgeslagen, verscheen haar aangezicht ontdekt, met zoo veel aangename schoonheden vercierd, dat niet alleen Tankredo, maar zelf de God van Tracien, haar ziende, zou de begeerten tot strijden verloren hebben. Ook bekommerd zich den verliefden Ridder, en gewaardigd zich meer na Argant te zien, die, door een opgeblazende aard, het hoofd in de lucht steekt; als of

de aarde hem onwaardig te dragen was. Zijn gedachten en oogen keeren haar nu niet meer als na de zijde van zijn beminde; hij gaat zelf, met kleine treden, na haar toe, en verlaatse nooit met het gezicht. Een verliefde begeerten blaakt hem, van binnen en buiten is hij niet als ijs. Eindelijk, hij bekommerd zich niet meer met den strijd, en zijn gedachten zijn op een ander, daar hij wel moeiten meê hebben zal om zich t'ontslaan. Den hoovaardigen Argant, ziende dat 'er niemand hem ten strijd bereiden, riep, van ongeduld en gramschap vervoerd; Hoe? ik zie dan niemand komen om zich tegen mij te beproeven? Maar Tankredo beweegden zich niet eens door deze reden, en scheen hem niet eens te hooren, zoo veel verwondering gaf hem het voorwerp, dat hij stijfaanzag. Terwijl dit zoo geschiede, stak Ottho zijn paard met sporen, en quam de eerste in de renbaan: want hij was van 't getal der genen, die door een begeerte tot eer haar zelve noch dus ten strijd aanboden, en, die voor Tankredo wel willende wijken, hem met de andere nu vergezelschapt had. Maar zoo als hij zach dat het voornemen van den Ridder elders strekten, en dat hij traag tot den strijd was, deed zijn jeugdige moed, die d'onverdulghheid meester was, hem vierig deze schoone gelegendheid aangrijpen. Den luiperd en den Tijger loopen met zoo grooten gezwindheid niet na hun roof, als dezen Ridder betuigden in het ontmoe-

ontmoeten van den Heiden, die van zijn zijde alreede zijn speer geveld had. Tankredo begon daar op wakker te worden, en zijn gedachten afbrekende, was 't of hij uit een diepen slaap ontvvaakt was. Alzoet Ridder, riep hij, wat wild gij doen? Weet gij niet dat men mij tot dit gevecht verkoren heeft? maar het was nu geen tijd meer om zich daar op te beramen, vermids Ottho al te veel genaderd was. Tankredo stond dan stil, en zijn hart is van zoo vierigen gramschap ontsteken, dat, door 't geweld van deze spijt, zijn aangezicht als een vuur blaakt. Ondertussen zoo als zij elkanderen, in 't midden van den loop, ontmoeten, treft Ottho een weinig in 't schild van Argant, die, met een veel strenger geweld, het zijne deurboorde, en het ter aarden wurp. Terstond stoofden Kristen Ridder daar heen. En men mag wel zeggen, dat dezen steek van een een sterker arm quam, want bij hem beide stegelrepen deed verlaten, zonder dat den Heiden, min of meer, zich in den zadel beweegden, zoo sterk, en afgericht is hij. Den val van zijn vijand, maakten hem toen zoo opgeblazen en moedvillig, dat hij, zich na hem toevvendende, met een veracht gelaat, aldus sprak; Geeft u gevangen, en laat het u genoeg zijn, dat gij roemen meugd, tegen mij gestreden te hebben. Gij zijt wel bedrogen, antwoorden hem Ottho, indien gij waand dat het onze gewoonten is, ons zoo over te geven. Iemand anders mag u

mijn onschuld doen, dat ik zoogevallen ben; maar voor mij, of ik moet my vastelijk wreken, of hier ter stond mijn leven laten. Nooit was Alekto of Meduze verwoeder, als Argant, door 't hooren van deze reden. Den Barbaar knarsten van razernij, en de vlammen van zijn gramschap vlogen hem ten neusgaten uit. Wel aan dan, vervolgden hij, terwijl gij de beleefdheid, die ik u heb willen doen, zoo zeer veracht hebt, beken dan, tot proef, wat mijn gramschap vermag, als men die tergd. Zoo sprekende, vergat hij al 't gene de eerlijkheid van een oprecht Ridder raakt, en stiet zijn paard tegen hem aan, 't welk Ottho ziende, en, om van zoo fellen ontmoeting niet getroffen te werden, week ter zijden, en gaf hem, in 't verbijgaan, zoo grooten slag in de zijde, dat hij zijn zwaard, heel bebloed, daar uittrok. Maar waar toe kan hem helpen dat hij hem alzoogequetst heeft, terwijl deze wonde niet doet als de gramschap van zijn vijand verdubbelen, en datse zijn kracht, noch moed, gantsch niet vermindert? want terstond, zoo als hy zich gewond voeld, houd hij zijn paard op, en wend het met zoodanigen gezwindheid, dat het Ottho naauwelijx gevvaar word. Daar na, zonder tijd te verliezen, drijft hij 't zoo vinnig toe, dat, door 't gevvelde van den stoot, den Ridders beenen bezwijken. In dezen uittersten nood begeeft hem den adem, zijn aangezicht verbleekt, en de kracht van zijn moed verzwakt, zulkx dat

dat hij, van zvvakheid en vermoeidheid gedrukt zijnde, weder gedvongen is neêr te zijgen. Den Heiden behulp zich toen met dat voordeel, en zijn razernij vermeerderde meêr als ooit. Hij denkt niet meêr als om zich, in zijn beestelijke drift, te verzadigen. En eindelijk hem het paard op den buik doen trappende, roept hij; Dit komt u toe; zoo gaat het met al de verwaanden, die u vvillen navolgen, en zoo ik kan, zal ik haar zoo wel met voeten, als u, vertreden.

Ondertuffen mishaagd deze onmenschelijke daad den kloekmoedigen Tankredo zoodanig, dat hy niet langer vertoeven kan zijn gevoelen daar van te toonen. Willende dan de misflag verbeteren, die hij bekend begaan te hebben, door elders bezich te zijn, zoo riep hij hem toe; Galafhartige, die in de overwinning zelf u moedvvilig, en vol schandelijkheid toond; wat eerteken kund gij hier namaals verwachten van zoo een onbeleefde en schandelijke daad. Men mag wel zeggen, dat gij onder d'Arabische roovers zijt opgevoed, of dat gy gevvoon zijt onder d'alderbarbaarste menschen te verkeeren. Verberg u, ô schelm, en vertoond u niet als in de duistere bossen, en achter de onbegankelijkste bergen, om uw vvreedheid met de vvreedste beesten te plegen. Zoo sprak Tankredo tot den vvreedden Argant; die, om dat hij niet gevvoon vvas zulk een vervvijt te lijden, op zijn lippen beet, en schuimbekten van razernij.

Hij wou wel antwoorden, maar hij kan niet, of zoo hij het begint te doen, die hem verward had hooren bulderen, zou gezeid hebben, dat het eenig beest was 't gene brulden, of eenen donderslag, die in de wolken gefloten zijnde, eindelijk, door een geweldige kracht dat beletsel verbreekt, en met den blixem uitbarft. Op zulk een wijze scheen hij op elk woord, dat hij sprak, te donderen, brakende uit zijn braudend hert geweldige lasteringen en scheldwoorden. Na dat zy, door veel dreigementen, elkanders gramschap verbitterd hadden, zwegenze eindelijk stil, en ijder van beiden wenden den toom, met een gelijke snelheid, om zich beter in den loop te bevvegen.

Hier bidde ik u, ô Zanggoddin, mijn stem te versterken, en mij zoo grooten razernij in te blazen, als die van de twee Strijders, op dat mijn geschriften haar dapperheid niet onwaardig zijn, en dat ik in dit gezang, 't gerucht dat hare wapenen, in deze ontmoeting maakten, te beter uit mag drukken. Na dat deze twee strijdbare Helden haar speren geveld hadden, vlogen zij elkanderen met zulken geweld toe, dat zoo wel van d'een, als van d'ander zijde, noch gezwindheid, noch loop, noch sprong, noch geen razernij, hoe groot datze wezen mag, zich vergelijken kan bij de vierigheid, die zij in het aantreffen elkander betoonden. In d'ontmoeting brakenze beide haar speren, op hun helmen aan splinteren,

splinteren, dat'er de vonken, door den geveldigen hort, uitstoven. Ook isse zoo groot, dat d'onbeweegelijke aarde, daar van in't ronde, dreund. De bergen zelf weërgalmen, en vermeerderen het gerucht. Evenwel, schoon deze ontmoeting zoo fel in't begin was, dat zelf de paarden, die dit geweld niet weërstaan kunnen, daar van wierden ter aarden gewurpen; echter zijn onze Ridders niet eens verzet. Maar in tegendeel, na dat zy hun voeten uit de stegelreepen getrokken hadden, zettente die ter aarden, en quamen elkander toe, met het zwaard in de vuist, met voornemen veel harder, als ooit te beginnen. Alsdoen bereiden zich ijder een van hun toe te slaan, en ijder onderzocht eenig nieuw voordeel, en stelden zijn lichaam in verscheiden wijze. Het oog, de hand en de voet werken aan alle zijde: zij vergeten niet van al't gene datse bequaam achten, om toe te stooten of zich te verweeren, 't zij datmen moet toeschieten of afwijken, of eenige list gebruiken, zich in't rond omkeerende, nu de schijn makende van hier te slaan, brengenze die op een ander, daarze het minst verwacht word, en dan gevenze haar weder bloot op een plaats, om den vijand aan te lokken, en hem op het onvoorzienst dan weërte verrassen, trachtende door die middel de kunst met een nieuwe listigheid te bedriegen. Argant, ziende dat Tankredo hem de zijde bood, zonder die noch met zijn schild, noch met zijn zwaard

te bedekken, trat toe om hem te slaan, en liet alzoo zijn flinxe zijde bloot. Maar Tankredo, die daar op zijn tijd waar nam, keerde terstond den slag af, sloeg een andere, en stelde zich weêr op zijn hoede. Den Heiden ondertussen zich nat van 't bloed voelende, schudde, meer als naar gewoonten, en braakten schrikkelijke zuchten uit, getuigen van de smert die hy gevoelden. Dit veroorzaakten dat hij met zoo grooten macht, als zijn gramschap groot is, teffens zijn zwaard en zijn stem verhief, 't welk hem echter niet gelukten, gelijk hij gedacht had. Want zoo als Tankredo zag dat hij toetrat, om hem te slaan, nam hij hem, op 't onvoorziens, en bragt hem een zware slag, op dezelve plaats, daar den arm aan de schouder gevoegd is. Even gelijk als een beer, die in een verschrikkelijk woud, met een zvvijnspriet dyvers door 't lijf geschoten is, zijn smert in razernij verkeerd, en sig zelf met de wapenen doorsteekt, daar hij meê getroffen is, zonder zich met de dood te bekommeren, aangezien hij zich maar mag wreken, eer hij sterft, op wat wijze 't ook zij. Zoo verscheen in deze toeval dien ondwingbaren Heiden. Tegenwoordig voegd hij wonde bij wonde, en schennis op schennis; en betoond zich zoo vierig tot de weêrwraak, dat hij, om die te bekomen, alle gevaren, hoe verschrikkelijk dat die ook mogen wezen, veracht. Hij dan, bij een verwaten voornemen, een groote kracht en onvermoeiden adem voegende, behelpt zich

zich met zijn degen met zoodanig geveld, dat de aarde, onder zijn voeten beefd; en de lucht, in 't rond, vol van blixemstralen is. Zulkx dat hij geen tijd aan Tankredo geeft, noch om de slagen af te keeren, noch om hem een te brengen, noch om den minsten adem te scheppen; invoegen, dat hy in dezen noot, niet weet door wat middelen hy zich tegen 't geweld van dezen Heiden verzekeren, noch waar mede hy zulk een fellen kracht afkeeren zal. Het is vergeefs, dat hy zich op de zekerste hoede houdt, wachtende dat die hagelbui van slagen voorbij is, vergeefs, dat hij zich met zijn schild bedekt, of te rug aarzeld, of tragt met wijde stappen hem ter zijden te komen. Dit alles diend niet, als om den gruwelijken Argant meer te vergrimmen. Eindelijk, door ongeduld vervoerd zijnde, ziende dat den Heiden niet vermoeid wierd, noch hem eenigen adem liet scheppen, is hij gedwongen hem van zijn zijde te bespringen, en al zijn kracht en gramschap, met harde slagen, op hem t'ontlasten. Hier zijn de kunst en reden, door de gramschap verwonnen, en d'eenige razernij verziat haar van wapenen. Waarlijk een onmedoogende razernij, die t'elkens meer vermeerderd als het ijzer neêrdaald, en datse met kerven en houwen op elkander toetslaan, zonder dat het voornemen nooit vande daad niet gevolgd word. De vechtplaats is geheel met stukken van wapenen bezaaid. De glans van haar zwaarden is als een blix-

fem : 't gerucht dat zij maakten , is den donder gelijk , en heur slagen waren niet minder gevaarlijk als een donderflag. Ondertuffen hield , zoo wreed en droevig fchouwfpel , die van wederzijden het aanzagen , in een geduurige vrees , zonder te kunnen zeggen wat den uitgang van 't gevecht wezen zal. De hoop en de vrees , die haar gelijk bestreed , deê haar van de slagen oordeelen , na datse voor- of nadeelig waren. Ja zelf onder zoo grooten meenigte van volk , die haar aanzien , is naauwlijks een , die niet stil zwijgt , of onbeweeglijk staan blijft , hoewel hij in zijn hert van vreeze beefd.

Alle beiden warenze nu zoo vermoeid van den strijt , datse , zonder twijffel , haar dagen zouden verhaast hebben , zoo het niet gebeurd had , dat de nacht zoo duister op quam , datmen de dichtste voorwerpsels naauwlijks onderkennen kon ; 't welk d'oorzaak was , dat twee Krijgsboden , om haar te scheiden , terstond toefchoten , daar van den eenen een Fransman was , Arikleus geheeten , en d'ander Pindor , een fcherpsinnig man ; en den zelfden die het ontfeg van Argants wegen gedaan had. t'Harer aankomften wierpenze haar tuffen beide de Strijders , en hielden tegen haar zvaardende stafven , die zij tot reeken van vrede voeren , en die hun tot verzekerdheid van d'aaloude vvetten , by alle volkeren onderhouden , gegeven vwaren. Pindor , haar de eerste gaandoende , fprak tot haar ; Brave Ridders , gij hebt

nu lang genoeg gevochten, gij zijt gelijk in kracht en eer, houd dan op, en ontrufft de reden, noch de rust van de nacht niet: d'arbeidsame uren zijn lang genoeg, zoo lang de Zon schijnt; na dat zij te rust is, moeten de menschen ook rusten, om gerust de slaap te genieten, wiens zoetigheid algemeen voor allerhande dieren is. Ook zoeken groote gemoederen geen eer in de duisternisse, om dat de eer onder haar niet geacht word, zoo zij niet uitglinsterd, en den mond der menschen die niet verkondigd. Maar Argant, die niet veel vermaak in deze reden had, antwoorde; Voor my, hoe groot dat ook de duisternisse van de nacht is, zoo ben ik niet van zin uit het veld te gaan, hoewel dat ik, om de vvaarheid te zeggen, liever dit lijfgevecht op den vollen dag eindigen zou, indien dat dezen my belooven vvilde hier weêr te komen. Zoo't daar maar aan hangt, sprak Tankredo, dan ben ik te vreden, op voorwaarden, dat gij my van uvv zijde belooven zult, ook met uvv gevangen vveder te komen, vvant anders zoude ik niet toestaan dat'er ooyt een weinig uitstel in onzen strijd vvezen zou. Daar op, na dat zy elkander beloofd en gezvoren hadden, niet in gebreken te blijven, vvilddenze datmen haar een tijd van vvederkomst stelden, en gedroegen zich hier over aan de Krijgsboden, die van gevoelen vwaren, het tot aan den zesten dag uit te stellen, op datse de tijd hadden om haar vonden te doen verbinden. Tervvyl
dat

dat dit geschiede, liet zoo een verschrikkelijk lijfgevecht, in 't] hert der Kristenen en ongeloovigen, een vreemde verwondering ingedrukt, 't gene veroorzaakt wierd, door dien zy zagen hoe dat die twee het geweld van den strijd, zo lang konden weêrstaan, zonder vermoeid te werden. Ook sprakmen, door het geheele leger, van geen ander ding, als van d'onverwinnelijke dapperheid dezer twee Ridderd. Maar, om de waarheid te zeggen, wie dat het voordeel gehad zou hebben, dat konden zy niet zeggen; zulx dat 'er verscheiden afspraken, en niet in over een stemden. Hier by is 't niet te gelooven, hoe groot haar ongeduld is om den dag te zien, waar in dit verschil zou eindigen; om uit de daad te zien, of de razernij d'overwinnig op de deugd zal verkrijgen, dan of de ware dapperheid de plaats zal ruimen voor een woest geweld. Maar de schoone Hermine was de bedrukste persoon ter wereld, ziende dat aan het onzeker oordeel van Mars, het beste deel van haar zelve hing. Deze rampzalige Princes, Dochter van Koning Kaffan van Antiochien, had het geluk, onder haar droevige ongelukken (zijnde van de Kristenen tot slave gemaakt, in die tijd, toenze haar Koningrijk wonnen) in handen van Tankredo te vallen. Dezen Ridder, om zijn gewoone beleefdheid niet te verminderen, deed haar zoo goeden onthaal, als zij van hem zou kunnen wenschen; en, in den ondergang van haar Vaderlaud, eerden by haar altijd

als

als Koninginne. Hier noch niet mede vergenoegd zijnde, verplichten hij haar door ontallijke diensten, ja gaf heur zelf haar vrijdom, met al de schatten en gesteenten die zy had. Zij ondertuffchen bespeurende in dezen jongen Ridder zoo veel brave gaven, zulk een bescheidenheid, en zulk een moed, die niet als uit een oprecht koninglijk gemoed kunnen voortkomen, wierd zoo geweldig met zijn liefde bevangen, en bleef'er zoo naauw in verstrikt, dat'er niet machtig was de knoop te breken. Zie daar door wat middel haar ziel in de dienstbaarheid begon te treden, op dezelve dag toen haar lichaam vrijheid verkreeg, door handen van den braven Tankredo. Het was dan geen kleine ongeneugte die zij gevoelden, sederd dat zij haar beminde, en haar gevangenis, die haar zoo aangenaam was, most verlaten. Evenwel verplichten de wetten der eerbaarheid, die alle groote Princeffen behoorden voor oogen te houden, haar om met'er moeder te vertrekken, en in een land te gaan, daar zij, onder die van haar kennis, een verblijfplaats vinden mag: Hierom quam zij te Jeruzalem, daar den Koning haar eerwaardig ontving. Maar eenigen tijd daar na, de Koninginne haar moeder verloren hebbende, most se|dezen rouw, bij alle hate andere rampspoeden, t'samen voegen. Echter is de droefheid, die zij tegenwoordig heeft, van haar zonder Moeder en Koningrijk te zien, niet machtig om de liefde die zij tot Tankredo draagt,
uit

uit haar gedachten te rukken, zoo diep isse in haar ziel ingeworteld, noch zelf uit te dooven de minste vonk van dit vuur, 't gene alredevol verre verspreid is. Rampzalige, als zij is, zij bemind en brand al tefens; zulkx dat in d'ellendige staat, daar zij haar zelf gebragt ziet, de weinige hoop, die haar noch overschiet, zich voed met het vuur dat in het diepft van haar hert ontvonkt, en onderhoud het veel eer met het herdenken van hem die zij bemind, als met eenige verzekering die zij heeft van vergenoeging t'ontfangen. En 't gene hier het ergste noch in is, is dat deze wonderlijke ontsteking terwijl men die zoekt, te bedekken en besloten te houden, noch meer uitbarst. Om de begeerten en hoop in haar, meer als ooit te voren dan op te wekken, is 't genoeg datse nu weet, dat Tankredo in de belegering van Jeruzalem gekomen is. Dat alle andere haar zoo zeer verwonderen als zij willen, zulk een groote meeningten van oorlogsvolk te zien aantrekken, die van de gevreefte geslachten der aarden komen, zij is de eenigste die haar in heur ziel verblijd. Want de liefde heeft zulk een macht op haar, datse, een gedeelte van haar ongenuchten verdrijvende, met een groote vreugde den vijand zich ziet legeren; en datse, in 't midden van zoo veel benden, haar begeerige oogen aan alle zijden wend om haar waarden minnaar te bekennen. Helaas zij zoekt hem, en beeld haar dikmaale in hem gevonden te hebben;

Ziet

Ziet daar is hij, zeitze verscheidemaal in haar zelve, ik ken hem; hij is 't zelf, zonder twijffel. In 't koninglijk Paleis zietmen een toorn niet ver van de muuren staande, van wiens hoogte men het geheele Kristen leger, met de dalen en bergen in 't ronde, gemakkelijk kan beschouwen. Hier staat Hermine, van dat de zon zijn stralen op het aardrijk uitschiet, tot dat de nacht in zijn plaats komt, om het aardrijk met duisternis te bedekken, geduurig op schildwacht, met d'oogen na 't leger gewend, daar zy eenig vermaak zoekt, om haar gedachten t'onderhouden. Van deze zelve plaats bemerkten zij 't gevecht van twee Ridders, 't gene haar zoodanig verschrikten, dat zy van vreeze beefden, gelijk als offe, in het diepst van haar ziel, een stem hoorden, die tot haar zeide; Ongelukkige Hermine, ziet daar beneden uw Minnaar in groot gevaar van zijn leven. Alsdoen vol van nadenken en ongenuchten, zietse, met aandacht, wat uitgang zoo een twijffelachtig en ongestadig lijfgevecht hebben zal: zulkx dat elke reis, als den Heiden zijn zwaard oplicht om haar Ridder te slaan, het treffen van de slagen en wonden, haar tot in de ziel raken. Maar toen zij eindelijk de waarheid van dit gevecht gewaar wierd, en datmen het in eenige dagen weêr zou hervatten, beving haar zoo grooten schrik, dat heur bloed in de aderen bevroos. Nu kan zy haar niet onthouden van tranen te storten, en dar isse bedwongen

dwongen om zuchten en hikken te braken, als zy die meend in te houden. Eindelijk is zy in der daad zoo veranderd en zoo bleek, dat haar ontferfd aangezigt het ware afbeeldsel van de schrik en droefheid schijnt te zijn. Van een ander zijde vertoonen haar verschrikkelijke gezichten in heur gedachten, en ontrusten haar ijder oogenblik. Gedurende de nacht, veroorzaakt haar de slaap veel meer schrik, als de dood zou kunnen doen; om datse haar in den droom vertoond heuren Ridder, die heel bebled, en met wonden bedekt, zich tot haar vervoegd, en heur hulp schijnt aan te roepen. En zo zij by geval daar op komt t'ontwaken, bevind sij dat haar oogen in tranen zwemmen, en dat zelf haar schoone hals daar van bevochtigd is. Ook is 't alleen niet de vrees van haar verlies, 't gene zy haar verbeeld wel haast te zullen geschieden, dat haar deze ongeneugten en gevoelens van medelijden veroorzaakt; maar 't is noch daar bij het leed wezen datse ontfangt van zijne quetsuren, die haar van alle rust en versterking berooven. Want gelijk als de Faam die gewoonten heeft, die dingen, die afgescheiden en onbekend zijn, veel grooter te te doen schijnen als zy zijn, zoo geloofd zy alreede dat haren Ridder al ter aarden is geworpen, en dat hij zijn laatste snakken geeft. Terstond wordse indachtig, hoe zorgvuldig dat haar Moeder geweest is, in haar voor dese de verburge eigenschap der kruiden te leeren, en de woorden, die de kracht heb-

ben, om de wonden van 't lichaam, hoe gevaarlijk datse ook mogen zijn, te genezen, en de smert te verzachten; een kunst die in haar land zeer in 't gebruik was, zelf onder de allergrootste Princesen. Zij begeerden zeer gaarn haar daar van nute mogen dienen, tot genezing van hem die haar gewond had. Op die wijze als zij hem bemind, zou het haar een onvergelykelijke vergenoeging zijn, hem te kunnen behulpsaam zijn. Want hoewel hij in een tegendeelige partij van de hare is, zoo vreesst zij niet om hem te verlichten, op wat wijze dat het ook zij, dwers door een ontallijk getal vijanden heen te gaan, noch haar in alle gevaren te begeven, wel verzekerd zijnde, wanneerze de min tot leidfman had, datse zonder iets te vreezen, door de wreedste Monsters van d'Afrikaanse woestijne, zou mogen heengaan: en echter behoordenze ten minsten eenig achterdocht te hebben, dat in deze reis haar achtbaarheid geengevaar liep: gelijk het in der daad waarachtig is, dat 'er, in deze uitersten, een harden strijd ontstaat tusschen de eerbaarheid en liefde, daar d'een van beiden tot haar diergelijke woorden spreekt; Hoe? schoone Princes, die voor deze zoo kuyfch geleefd hebt, zonder mijn wetten t'ontreinigen, zalmen zeggen dat ik zorg gedragen heb om uw eer te behoeden, toen gij onder de dienstbaarheid van uw vijanden geweest zijt, en dat tegenwoordig, nu gij weêr in vrijdom zijt, gij geen zwaarigheid maakt u in 't ge-

vaar te begeven van die te verliezen, na dat gij die zoo wel in uw slavernij bewaard hebt? Ach! wat mag u deze gedachten in de Ziel brengen? Helaas! waar op denkt gij, en wat meend gij te worden? Wild gij zoo weinig werk van uw eer maken, dat gij des nachts in 't midden van uwe vijanden wild gaan, om een perfoon te zoeken die gij zoo dwaas bemind? Gij vreest dan niet dat dezen hoovaardigen Overwinnaar u zal verfmaden, en dat hij u zal verwijten dat gij hem onwaardig zijt, om dat gij uw Koningrijk, en die kloekmoedigheid, die de Princeffen ontfaelich maakt, verloren hebt. Vreest gij niet dat hij zelf, in plaats van het u eenigen dank te weten, u ten roof aan andere personen, die zich uwer niet bekommeren zullen, zal overgeven? Ziet daar het gene dat de eer haar te voren hield. Maar aan d'ander zijde trachten den Tiran, die de macht over de reden heeft, en wiens raad altijd vol van bedrog is, haar tot zijn wil te trekken, door redenen die hij met vleijerijen vermengden. Waarlijk, sprak hij tot haar, gij zijt niet geteeld, ô schoone Princes, van een verflindende beer, noch van een harde en bevroze rots, om de liefde alzo te verachten. Ik geloof niet dat gij, in de bloejende jeugd, daar ik u in zie, zijn boog en toorts wild verachten, noch ongeschikt het allerzoetste en aanminnigste dat hij in zijn wellusten heeft, ontvluchten. Ik weet dat gij geen hart van ijzer of diamant hebt, om door schaamte

te rood te werden, datmen u in de rey der Minnaars steld: geloofd mij, vertoefd niet langer om te gaan daar uw begeerten u noodigd: uw Overwinnaar is niet wreed t'uwards, verjaagt die inbeelding uit uwen geest. Maar in tegendeel, na dat ik zie, weet gij niet wat smerten, uw klagten, hem veroorzaken, en met wat voor een lijden hij zijn zuchten de uwe gelijk maakt! zeker gij zijt wel onmenschelijk, dat gij de genezing van een ellendig minnaar, die u getrouw is, uytsteld. Ondankbare, kund gij lijden dat uwen Tankredo dus quijnt, en dat gij zoo weinig zorg voor zijn leven draagt. Maar mogelijk begeerd gij Argant te genezen, op dat hij hier na om hals brenge, den genen, die u uit de slavernij verlost heeft. Ziet eens op wat voor een wijze gij u zoekt te quijten tegens de plicht die gij hem schuldig zijt, en wat voor schoone vergeldinge hij daar voor ontfangen zal. Evenwel, indien het zijn most, dat deze dingen door uw toedoen geschieden, ik ben verzekert dat eindelijk u deze quade daad zoo onaangenaam zijn zal, dat door de schrik die gij^{er} af hebben zult, gij ver van hier zult vluchten. Maar in tegendeel, wat zoud gij al vernoeving en vreugd ontfangen, indien gij zoo gelukkig waard, dat gij uwen minnaar aandeed, en met een behulpfame hand zijn wonden genas die hij ontfangen heeft: wat zoud gij hem een goeden dienst doen, indien gij, van zoo bleek en verveloos als hij tegenwoordig is, hem weêr op zijn

rechten dreef hulpt! of na dat gij op zijn kaken weêr een verf van nagelbloemen en roozen doen komen hebt, gij in hem moogt aanschouwen die schoonheden die nu uitgedoofd zijn, en die hij u schuldig zijn zal, indien hij door uw hulp die weder bekomt: waarlijk op deze wijze zult gij geen klein gedeelte in zijn heerlijke en gedenkwaardige daden hebben, 't welk hem zonder twijffel verplichten zal om u te trouwen, op dat aan zoo een gelukkig houwelijk, de vervulling van uw begeerten gehecht zij. Dit gedaan zijnde, zal hij, om uw geluk op te hoopen, u van Ridder en Vrouwen alle eer doen genieten, die gij ooit zoud kunnen begeren; en na dat hij u in uw Koninkrijk hersteld heeft, zal hij u in Italie voeren, daar den zetel van 't geloofen de ware dapperheid is.

Hermine, door deze dwaze hoop geveid, verbeelden zich alreede gelukzaligheden zonder voorbeeld; het is waar, doordienze niet weet op wat wijze en hoeze met zekerheid haar op weg zal begeven, datse haar met veel zorg en twijffelachtigheid omringd vind. Want boven dien datse overweegt, hoe door de heele Stad schildwachten gesteld zijn, en dat de soldaten geduurig de ronde om 't paleis en op de wallen doen, zoo verbeeldse haar ook datmen niet gewoon is de poorten in 't midden van de nacht te openen, voornamelijk in een tijd daar het gevaar altijd tegenwoordig is, indien 't den Koning niet om eenigen grooten toeval gebied. Eindelijk, na dat zij het lang

lang overleid had, blies haar de liefde deze ondervinding in: Zij had alreede met de kloekmoedige Klorinde zoo grooten gemeenschap, dat zij haar, bij na noch des daags, noch des nachts verliet, want zij hadden beide de meesten tijd niet meer als een bedde, en hielden voor elkanderen niet als heure liefden verburgen. Hermine hield haar boven al hier zeer zorgvuldig in, en zoo haar bij geval eenige klagten ontslipten, zoo wierp zij het terstond op een anderen boeg, en bedekten die listig met een ware schijn van haar ongeval. Door de gunst van zoo grooten vrijheid had Hermine het verlot om zoo dikmaal bij haar gezellinne te gaan als zij wilde, zonder dat ooit de deur van heur vertrek voor haar gesloten was, 't zij datse haar vond, of datmen haar in den raad ophield, of datse ergens in een oorlogstoeval bezig was. Zij daar op een dag, in 't afwezen van Klorinde, gekomen zijnde, stond een langen tijd stil, en, vol gedachten, begon t'overwegen door wat neerstigheid zij haar vertrek, daar zij zoo naar haakten, en 't geenze zoo zorgvuldig bedekt hield, zou kunnen bemiddelen. Zoo als haar geest vol van twijffelmoedigheid vervuld was, en gequeld na de verscheidenheid van haar gedachten, zie, zoo zagse Klorindes wapenrok, en de rest van haar toerusting. Wat zijt gij gelukkig, sprakse al verzuchtende, ô kloekmoedige Krijgsheldin, waarlijk ik benij uw geluk, niet ter oorzake van uw schoonheid, terwijl ik van die zijde vergenoegd ben;

maar om dat gij niet onderwerpen zijt u anders te kleeden met die lange rokken der vrouwen, die nergens als tot beletsels verftrekken, noch om den heelen dag t' huis befloten te blijven : het is u geoorloofd, als gij de luft krijgt, om u met alle stukken te wapenen ; en als gij wild, moogt gij vrijelijk uitgaan, zonder dat noch de vrees, noch de fchaamte het u beletten. O waarom heeft de natuur en den Hemel mij zoo veel kracht niet gegeven als ik wel wenschten, op dat ik dit hulfel en deze tabbard in een helmet en harnas mogt verwiffelen ! daar zou noch hette, noch koude, noch wind, noch sneeuw, noch onweder, noch regen zijn die mij zoude kunnen beletten dat ik niet in de heldre zonnestralen, of in de duisterste duifterniffen, of alleen, ofte vergezelschapt, daar beneden daalden in het leger der vijanden, 't gene befloten houd dat ik het meeste ter wereld bemin. Indien dit zoo was, dan zou tge u niet beroemen, ô wreden Argant, de eerste tegen mijn Ridder gestreden te hebben, want ik ben verzekerd dat ik u zou zijn voorgekomen : en mogelijk dat ik hem hier gevangen hebbende, onder de wetten van een aangename dienstbaarheid, zoo zou hij bevinden dat zijn minnares, die hij misfchien voor vijandin houd, heel licht met zijn losgeld, met hem verdragen zou : Ik zou hem zonder twijffel quijtschelden voor de minste verzachting die hij mijn smert, door hem veroorzaakt, geven zou ; zoo niet, ik zou dan maken, het
zwaard

zwaard dwers door mijn lichaam heen stekende, dat hij, door middel van deze wonde, mijn hart zou genezen van een quetsuur die veel gevoelijker was, dan die mijn ongelukkige liefde mij heeft veroorzaakt. Alzoo zoude ik mij voortaan verlossen van zoo veel droeve ongenuchten, die mij't leven veel hatelijker als de dood maken: en aldus zou mijn geest en mijn lichaam eindelijk na deze ongemakken rusten: mogelijk zou mijn overwinnaar mijn afsche dan verwaardigen om met eenige tranen, en zelf met een graf te vereeren, na dat hij mijn trouwigheid zou bekend hebben. Maar helaas! ik wensch een ding dat niet geschieden kan, en't is vergeefs dat ik mij met deze dwaze gedachten ontruft. Zal ik hier dan altijd zoo troosteloos en vreesachtig blijven, gelijk als of ik was een arme en geringe maagd van de allerslechtste hoedanigheid? geensins: gij moet een ander voornem nemen. Mijn hart, grijpt alleen maar moed: hoe, zoude ik geen macht genoeg hebben om eenmaal van mijn leven de wapenen op te vatten? hoe zwak en teeder dat ik ben, zoude ik niet voor een kleinen tijd de last verdragen kunnen? ja zeker ik zal wel kunnen, en ik hoop dat dien machtigen tiran, die men de Liefde noemt, niet zal nalaten om mij zoo veel kracht bij te zetten, als ik noodig zal hebben. Want terwijl hij de gene is, wiens geweld de harten tot een prikkel verstrekt, en haar dikmaals, hoe bloede datse zijn, met moed wapend, datse fel op elkan-

deren toefstooten : waarom zal hij niet lijden , dat ik zoo veel doen zal ? Ook denk ik nergens minder om als te strijden. Ik wil mij alleen met een loozen draai behelpen , en mij met al de toerusting van Klorinde vermommen , op dat zij mij voor haar aanzien ; en dat ik alzoo , door hulp van hare wapenen , uit de Stad mag geraken , daar ik zekerlijk weet dat zich niemand tegen zal stellen : want ik ben verzekerd , dat noch de poortwakers , noch al de schildwachten die'er gesteld zijn , het hart niet zullen hebben om mij op te houden. Zie dit komt mij in gedachten : ik vind geen beter middel als dit. Dat het geval dit bedrog dan doet voortgaan , 't gene aan mijn onnoozelheid niet te kort doet , en dat de liefde haar gunstig zij , terwijl die d'eenigste is die het haar ingeeft. Ik zou geen bequamer uur , die my om terstond te vertrekken noodigd , als deze konnen vinden , terwijl Klorinde by den Koning is. Dit voornemen genomen hebbende , daar 't geweld van de liefde voor een scherpen prikkel by verstrekt , vertoefde niet langer , en brengt Klorindes wapenen recht na heur woonplaats , die daar niet ver van daan was ; 't welk haar zoo veel te lichter viel , om dat alle d'andere , toen zy in haar kamer quam , vertrokken en haar alleen lieten : Ter ander ander zijde was haar de uure van de nacht , die vast aanquam , heel voordeelig om heur dieverij verburgen te houden : want die zeer bequaam is om de aanslagen der roovers en der minnaars te bedekken. Zoo
haast

haast als zy zag dat den Hemel alreede met eenige starren bezaaid was, en datse haar met duifternisse bedekten, zoo lietse zonder eenig uitstel een schildknecht en een staatdochter, dieze om heur groote getrouwigheid zeer beminde, bij haar komen; daar na heur een gedeelte van haar voornemen verklaard hebbende, hieldse hun de reden van haar vertrek verborgen; veinzende dat het een nieuwe gelegenheid was die haar daar toe verplichten. Terstond bereide haar de getrouwe schildknecht al't gene hy tot deze vlucht noodig oordeelden. Ondertussen trok zy haar rijke tabbaard uit, die haar tot op de hielen sleept, en vertoond zulken volmaakten gestalte, als men zich zou kunnen verbeelden, zonder dat iemand anders, als haar staatdochter, haar hielp toerusten. Haar vergulde lokken en schoone boezem wapenen haar met een hard en zwaarwigtig staal, 't gene haar aan alle zijden pijnlijk drukt, en haar tederen arm bedekt zich met een te lastigen schild voor haar. Zij aldus met glinsterend en gepolijst ijzer omringd, doet meer als haar kunne toelaat, en tragt haar gelaat in dat van een Krijgsheldin te hervormen. Ondertusschen lacht de Liefde, die daar tegenwoordig is, van vreugden, gelijk hy eertijds deed doen den onverwinnelijken Herkles, door hem, gedwongen wierd om een vrouwenkleed aan te trekken. O met wat moeiten draagte de last, voor haar krachten veel te zwaar! Al't gene zy in deze toerustinge doen kan, is al slepende voort

te gaan tot daar heur paard haar vertoefd, en echter moefte noch op heur ftaatdochter leunen. 't Is waar dat de hoop en liefde haar zwakke leden, van een ander zijde nieuwe krachten bijzetten. Eindelijk, na dat zy by haren fchildknaap gekomen is, ftijgenze te paard, en rijden met hun drijven, aldus vermomd, door de afgelegenfte wegen. Evenwel ontmoet haar veel volk, die haar wapenen bekennen in de duifterniffe van de nacht, welk de glans fchijnt te vermeerderen, haar echter niet durven ophouden; maar in tegendeel is'er niemand die voor haar niet wijkt en plaats maakt onder de meining diemen heeft dat het Klorinde is, wiens witte rijrok, haar in de duifterniffe, bekend maakt. Ondertuffen beefd Hermine, en word even als een roozelaar gefchut, wanneer het geweld der winden die beftookt, zulk een fchrik heeftfe van ontdekt te worden: zoo datfe nu uit haar groote ftoutmoedigheid een oorzaak van fchrik trekt. Maar deze vrees verdubbeld noch meer, wanneerze by de poort komt; en om den bewaarder beter te bedriegen, tot hem fpreekt; Doet open, ik ben Klorinde, die van's Konings wegen ga daar zijn Majefteit my tot zijn dienft gezonden heeft. Hermines ftem, die Klorindes gelijk was, deed hun terftond geloven dat zy 't zelf was; te meer, alzo'er geen fchijn was dat op zo een uur een zwakke vrouw, die niet gewoon was de wapenen te voeren, die van Klorinde zou genomen hebben om haar te vermommen. De portier gehoorzaamden
haar

haar terstond, zoo dat zy daar op, met de twee die haar vergezelschapten, deur ging. Zy daalden toen tot haar verzekering na de valeyen, en reden die deur afgelegen wegen door. Maar zoo ras als Hermine haar in de vlakten bevond, en in een plaats daar zy geloofden datmen haar niet meer op kon houden, verzekerd zijnde datse de eerste prijkelen al verby was, zoo reedze zoo haastig niet als te voren, en dacht nu op die dingen daarze te voren noch niet op gedacht had. onder deze ongeneugten vond zy nooit zoo moeijlyke ongemakken als van haar verhaaste begeerten: dan verbeeldenze haar dat het voor heur een groote dwaasheid was, zoo als een krijgsman vermoed, onder de vijanden te gaan: en dan wilze haar weder niet ontdekken, voor datse in de tegenwoordigheid van haren minnaar is. Want de grootste begeerten dieze heeft, is om hem in 't heimelyk aan te spreken, zoo veel als de vrymoedigheid en de wetten der eerbhaarheid haar kunnen toelaten. Zy door deze tegenwoordige dingen voorzichtiger geworden zijnde, houd stal, en spreekt aldus tot haren schildknaap; Ik heb een groote begeerte dat gy my tegenwoordig be-
tuigd hoe bequaam en getrouw dat gy zijt: gij zult
er my proeven van geven, indien gij als een voorbo-
de van mijn komst by Tankredø in zijn hut gaat, om
hem het van mijnent wegen te verwittigen. Even als
u geen volk zal gebreken, die u zullen aanbieden om
derwaards te leiden, zult gy hem aandienen, zoo
haast

haast als gy by hem gekomen zyt, dat een Maagd, die gy niet noemen zult, by hem zal komen om zijn wonden te verbinden. Eindelijk, datse niet als vrede verzoekt, om dat de liefde de eenige vijand is, die haar den oorlog aandoet; en op dat door deze middel den eenen zijn gezondheid verkrijgt, en d'andere verzachting voor zijn quaal. Maar boven al verpligt zijn beleefdheid u te beloven dat hijze in zijn beschutting neemt, en belet dat haar geen ongemak aangedaan werd. Dit is al de vergelding die zy daar af verwacht. En zo hy by geval u naar mijn naam en hoedanigheid vraagd, zoo antwoord hem niet anders, als dat ik een vreemde maagd ben, die 'er werk maakt van wonden te genezen: Haast u dan, en komt hier weder by my, daar ik u verwachten zal. Dit was het gene dat Hermine tot haar schildknaap sprak, die terstond, te viervoet voord renden, om te doen 't gene hem geboden was: waar in hy zich zoo eerlijk en naarstig queet, datmen in weinig tijds hem in 't leger zag aankomen, daar hy in de hutte van Tankredo geleyd wierd, die om verzachting van zijne wonden, te bedde lag. In 't aankomen onthing hem den Ridder met een goed ge-laet, en verbeeldende terstond in zijn zindruizend twijffelachtige gedachten, trachtende t'ondekken van wie hem deze gezantschap quam. Maar den schildknecht hem daar op verlatende, keerden wederom den weg naar Hermine, om haar te verze-
ren van het woord dat den Ridder haar gegeven had,

en dat zy daar zeer welkoom wezen zal, zonder iets te vreezen. Ondertuffen betuigde, in't vertoeven, zoo grooten onverduldigheid, dat ijder oogenblik haar honderd jaar duurd, zoo verdrietigen onverdraaglijk is haar dit uitblijven. Naauwlijcx is hij niet vertrokken, of zij teld al de treden die hy doen moet om daar te komen. Nu komt hij 'er aan, spreektse in haar zelve, nu treed hy binnen, en nu begeeft hy zich op weg om weder te komen. Maar alzo den schildknecht, in deze boodschap gedwongen is wat langer te dralen als hij wel wilde, hoewel hem dat genoeg mishagden, zoo nam Hermine voor haar altijd voord te gaan, om tijd te winnen, zulkx dat zij eindelijk van het top van een kleinen heuvel, de tenten der vijanden begon te zien. Bij geluk was deze nacht zoo helder, dat de starren klaar aan den Hemel schenen, zonder dat daar eenen wolk zich tegen stelden: hier by schoot de Maan al haar klaarheid naar beneden, en vermengden onder haar stralen de kleine druppelen van den dauw, diemen voor Oosterfche peerlen zou aangezien hebben. De verliefde Princes spreiden toen al haar vlammen uit, d'een na d'ander, op het voorbeeld van dieze in den Hemel aanschouwden. Daar na vertelde zy, onder de gunst van de duisternis, haar oude vrijaadje aan de plaatsen daar zij doortrok, die onvermurwelijk en doof voor hare klachten waren. Daar op haar oogen na het leger keerende, sprakse; *Schoone Tenten*, die
mijn

mijn oogen zoo aangenaam zijn, ik moet bekennen dat van de zijde daar gij staat, een wind van daar komt, die mij verzafting en versterking toebrengh. Ziet daarom bid ik den Hemel, dat hij mijn leven eenige eerbare rust toevoegd, gelijk het waar is, dat ik die niet als by u en zoek, want ik niet geloof, dat ik die elders, als in 't midden der wapenen, vinden zal. Ontfangt mij dan, ik bid u, en maakt het zoodanig dat ik zelf in u het gevoelen van medelijden ontmoet, daar de liefde mij beloofd heeft deelgenoot van te maken, en die ik eertijds smaakten toen ik van den beleefden Ridder, die ik voor mijn Heer erken, gevangen was. Het is de begeerte niet die ik heb om mij wederom in mijn Koningrijk te bevestigen, 't gene mij verplicht om uw gunst te verkrijgen; want als dit niet geschieden zal, zoo zal ik echter mij altijd gelukkig achten, den genen maar te mogen dienen, die gij in uw beschutting hebt. Met deze redenen onderhield haar Hermine, die ondertuffchen niet voorzag het gene haar het flinxgeval brouwden. Zoo als zij op een plaats stond daar het schijnsel van de maan, recht op haar glinsterende wapenen en zilverlaken wapenrok neêrstraalden, zou ijder een haar voor Klorinde aangezien hebben; te meer, alzoe door den tijger, die op haar helmkam staat, noch meer uitsteekt. Het was dan haar ongeluk, datse door Alexander en Polifernus, alle bei gebroeders van Italiaanse landaard, ontdekt wierd, en die toen de hoofdwacht geboden,

geboden, die daar gesteld waren om te beletten dat 'er geen vee in de Stad geraken zou. En zoo den schildknaap dit beletsel niet ontmoet heeft, is dat zijn voorzichtigheid hem daar van bevrijd had, door dien hij wat verder omweg genomen heeft. Poliferus, de jongste van de twee broeders, gedenkende hoe dat, sedert weinig tijds, zijn oogen getuigen hadden geweest van de rampzalige toeval van zijn Vader, die Klorinde, in een uitval, die 'er geschied was, gedood had; van zoo verre als hij haar wapenrok zag glinsteren, rende hij met lossen toom na haar toe, en door een razende honger van wraak aangevoerd, begon hij te roepen; Sla dood, sla dood; dit zeggende, trachten hij haar te treffen met een slag, wiens kracht verloren verbijging. Even als een dorstige hinde, die, door geweldig loopen, tracht een fontein te vinden, of een heldere bronader, die van een rotsteen afvloed, of wel een schoone revier, wiens kanten met een aangename groenten bedekt zijn, alle haar dorst vergeet, zoo 't gebeurd datse haar van een troep loopende honden nagejaagd ziet, die het dwingen de vlucht te nemen, wanneer het op 't uitterste is van zich te vervaarsen, en onder de schaduwen te rusten. Alzoo verliet nu de ellendige Hermine, vol van schrik, haar zelve en haar verliefde begeerten, toen ze den vijand ontdekten, die zich daar tegen stelden, en het gerucht der wapenen daar zij waanden van bedreigd te zijn. Zij gaf dan haar

haar paard de sporen, met een uitstekend leedwezen datse haar hoop zoo vernietigd zag, toenze een weinig verlichting verwachten van de liefde die heur hert in een vlam ontsteekt, en dat het goed onthaal van haren Ridder de ongeneugten van haren geeft wat bevredigen zou. d'Ongelukkige Princes vlucht aan d'een zijde, en haar staardochter aan d'andere, terwijl dat Polifernus haar, met een bende krijgsknechten vervolgd. Den schildknaap komt ook op de zelve tijd, en bevind dat hij al te lang vertoefd heeft om tijdinge te brengen, zulcx dat hij, als d'andere de vlucht neemt, makende een krijgsgeschrei door het geheele leger. Maar de voorzichtigste van de twee broeders, die zoo wel gezien had als d'andere, de gene die hij Klorinde waande te zijn, wilde haar niet vervolgen, en hield voor de wacht stand, om te beletten dat 'er geen vee voorbij raakten. Daar op zond hij terstond in't Leger een van zijn soldaten, om te verkondigen, hoe dat Klorinde daar gekomen was om haar te verspieden, en dat zijn broeder haar vervolgden: en dat 'er eindelijk weinig schijn was om te gelooven, dat zij, die in de Stad de plaats van een Opperhoofd, en niet van een slecht Soldaat, bekleeden, daar zoo laat en zoo qualijk vergezelschapt, niet gekomen zou zijn zonder een grooten aanslag te hebben; dat hij 't Godefrooys voorzichtigheid bevolen liet, om order te stellen na dat hij het zou goedvinden, en dat hij al doen zou wat hem geboden wierd.

wierd. Deze tijdinge eerst in de Italiaanse legerplaats gekomen zijnde, kreeg'er Tankredo de lucht van overwegende wat hem flus den schildknaap geboodschapt had: door een nieuwe achterdocht gequeld, spreekt hij in zich zelve; zeker het is mogelijk Klorinde, die leedwezen hebbende van mij voor dezen zoo qualijk gehandeld te hebben, haar om de liefde van mij in gevaar begeven heeft. Op deze beroeping staat hij op, hoe gequett dat hij is, en neemt een gedeelte van zijn wapenen: daar na zonder iemand een woord te spreken, stijgt hij te paard, en door verscheide vermoedingen, oordeeld hij ten naaften bij wat weg dat die voor uit zijn, genomen hebben en vervolgd haar al rennende na.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

J E R U A Z L E M.

Het zevende Gezang.

I N H O U D.

HErmine vlucht en word van een harder wel onthaald.
 Tankredo, wanende datse Klorinde was, vervolgd
 haar en valt in Armijdes lagen. Argant ontzeid weder de
 Kristenen, en beschuldigd Tankredo van lachartigheyd,
 dat hij haar verschil niet komt eindigen. Den Grave Rei-
 mond bied aan in zijn plaats te treden, en door zijn goeden
 Engel geholpen, krijgt d'overhand op hem. Bloedige
 vermenging der Kristenen en ongelooovige, door de snood-
 heid van Belzebub aangevoerd.

*De vluchtige Hermin' raakt eindelijk in een woud,
 Bij een Schaapherders rei, die haar weér wat ver-
 quikken ;
 Tankredo die haar volgt en voor Klorinde houd,
 Valt, door zijn liefden, in Armijdes looze strikken.*

Den

Den trotsen Argant daagd de Franssen weër in 't veld,
 Beschrobt Tankredo van lafhartigheid in 't strijden:
 Maar Reimond, d' eedle Graaf, die in zijn plaats
 zich steld,
 Drijft hem, door 's Engels hulp, te rugge aan
 alle zijden.

Hier op ontstaat in 't veld een bloedig wreed gevecht,
 't Geen Belzeub, dien geest, zoo helsch had aangerecht.

Endelijk geraakten de vluchtige Hermine in een oud bosch, daar zij in de duisternis der boomen bij geval het gevaar, 't gene noch kort te voren haar dreigden, ontquam: want de vrees die haar van alle zijden vergezelschapt en veel eer dood als levend maakt, laat haar met een bevende hand den teugel van 't paard ontslippen. Zij aldus door onbekende paden gevoerd zijnde, geraakt uit het gezicht van hare vijanden, die van haar te vervolgen aflaten, ziende dat haar moeiten maar vruchteloos waren. Gelijk als de honden, na een lange en moejelijken loop, heel vermoeid en buiten adem weder keeren, indien het gebeurd dat zij den weg verloren hebben van 't beest 't geenze met kracht naspoorden, en dat in een dikke doornheg geraakt is, even alzoo zijn onze Ridders gedwongen weder te keeren, niet minder door vermoeidheid verzwakt als vol van spijt en schaamte,

om datſe Hermine niet hebben kunnen aantreffen. Ondertuffen houdſe niet op van voort te rennen, zoo van ſchrik en vrees ontſteld datſe het hoofd niet darf omkeeren en zien offe noch vervolgd word: van duizend ongenuchten gequeld, rijdze de geheele nacht en den anderen dag, zonder noch raad noch leidſman te hebben, noch zonder ontrent haar iets te hooren of te zien als haar tranen en zuchten. Maar eindelijk op die tijd als de Zon haar paarden uit de wagen ſpand om zich in de zee te dompelen, komtſe aan de Jordaanſtroom en zet haar voet ter aarden, van meining zijnde op haar aangenamen oever te ruſten. Hier onderhoudſe haar niet als met haar rampſpoed, ende tranen zijn al haar welluſtigheên daar zij naar haakt: ondertuffen bevangt haar de ſlaap, die de alderzoetſte betoovering der ſterffelijke menſchen is om hun ongenuchten te doen vergeten, bedekkende haar en haar gevoelen, met zijn vreedzame en duiſtere vleugelen. Echter laat de liefde, om alle deze dingen, niet haar met verſcheide droomen en gezichten t'ontruſten: hij is de gene die te weeg brengt datſe, in haar inbeelding begraven zijnde, niet eer ontwaakt, voor zij het zingen der vogelen, die de ſchoone morgenſtond begroeten, en het geruis der wateren en 't ritſelen der boomen hoord, die zoetjens door den adem der weſte winden, die met de bloemen ſpeeld, bewogen worden: Toen opende zij haar quijnende oogen, en zag in deze eenzaamheid niet
als

als arme hutten van harders, daar van zij de stem schein te hooren, die zich in 't geruis der baren en schuddende takken door de wind bewogen, vermengden om haar tot zuchten en nieuwe droefheid te noodigen: maar in het hevigste van hare klachten worden die afgebroken door een verwerd gerucht, 't gene zij in 't begin niet kon onderscheiden, tot datse geluisterd hebbende, inder waarheid oordeelde dat het harders waren, die spelende, haar stemmen voegden onder 't bosgeluid van haar fleuiten en ruispijpen. Zij opgestaan zijnde ging zoetjens na haar toe, en zag niet verre van haar een eerwaardige grijzerd onder de schaduwen gezeten, van waar hij zijn kudde zag weiden, hoorende drie jonge harders zingen, terwijl hij teene korfkens maakten: zoo ras alsse Hermine gewaar wierden, en dat de glans van heur wapenen haar verblinden, zoo wierdenze van vreeze en verschrikking bevangen, om datse niet gewoon waren onder personen zoo toegerust, te verkeerren: maar om haar moed te geven groete zij haar beleefdelyk, daar na heur blonde lokken en schoone oogen, daar de min en zijn Majesteit in blinkt, voor haar ontdekkende, sprakse tot haar; gij harders, die men wel waarlijk gelukkig, en van den Hemel bemind mag noemen, laat om mijnent wil uw eenvoudig vermaak niet achter: Want deze wapenen daar gij mij mede bedekt ziet, begeren niet als vrede, en gij behoeft niet bevreesd te zijn

datse u het minste ongemak aandoen zullen. Na datse dien goeden grijzerd met deze reden had bejegend vervolgdence, maar zegt mij, mijn vader, hoe dat het mogelijk is dat gij hier zoo vreedzaam in deze gewesten zijt? vreed gij de moedwilligheyd der soldaten niet, nu dat zoo een bloedigen oorlog aan alle zijden ontfteken is? Mijn zoon, antwoorden den grijzerd, tot noch toe hebben mij de Goden zoo veel genade gedaan, datse mijn arme kudde en klein huisgezin tegen alle overlast behoed hebben. Deze afgelege plaatsen zijn van het razend krijfgeschrey van Mars altijd bevrijd geweest. Hier heeft het ongerust gerucht onze vreedzaamheid noch niet verstoord, 't zij dat ons dat door een bijzondere gunst van den Hemel toekomt, die zorg voor onze onnoozelheid draagt, of 't zij dat het geweld der uitheemsche wapenen onder ons niet heeft te bespringen, als d'opgeblaze hoofden der groote Koningen: gelijk wij zien dat den donder veel eer de hooge bergen als de lage dalen treft. Ook is'er weinig schijn dat de soldaten die gemeinelijk heet na roof zijn, die bij onze armoede zouden zoeken: en echter hoe zeer datse van anderen veracht word, zoo bemin ikse zoodanig dat ik die niet wilde verwisselen voor al de kroonen en scepters en al de schatten van Azien. Sedert dat ik mij zelve heb leeren kennen, zoo hebben, noch de gierigheid, noch de eerzucht, noch de moejelijke zorgen nooit de gerustheid van mijn ziel ontruff.

Zoo

Zoo ik dorst heb dan verkoel ik die met fris water, zonder dat ik vreeze dat men daar fenijn in doen zal om mij te vergeven; voort hoef ik van 't overige tot mijns levens onderhouding niet te koopen, want mijn kleinen hof en mijn vee verschaffen mijn tafel overvloedig genoeg van 't gene dat noodig is; en al-zoo ik mijn begeerte met weinig dingen vergenoeg, zoo heb ik ook weinig dingen van nooden om vergenoegd te leven; die jonge harders die gij ziet zijn mijne kinderen die voor mijn vee zorge dragen, ziet daar ziet gij al de dienaars die ik heb, en hoe ik mijn leven in deze eenzaamheid doorbreng, daar mijn oogen door vermaak betooverd worden, wanneer ik de kleine lammerkens rond om heur moeders zie huppelen, de jongen der hinden in 't woud opspringen, de vissen in 't water spelen, en de vogelen haar verscheiden verwige vleugelen in de lucht uitspreiden. Het is waar dat ik bekennen moet, dat ik eertijds wel hooger gedachten had als die der harderen, toen ik in een ouderdom was die den mensch door een frisse jeugd verwarmd en tot de dwaafheid dezer wereld vervoerd: ik kreeg een afkeer van 't landleven, en begaf mij heimelijk uit mijn geboorteplaats, om in groot Kairo te gaan wonen; hier zag ik het hof van den grooten Soudaan, en wierd gesteld in den staat van een zijnder hofdienaren: doch hoewel mijn hoedanigheid van de minste was en dat ik maar voor Tuinman dienden, echter bespeurden ik 'de snood-

heid wel die in de hoven der Vorsten in zwang gaat : maar door een onzekere hope bedrogen zijnde , was ik gedwongen een geruimen tijd de dingen die mij het onaangenaamste waren te verdragen : maar als ik zag dat de hope , de jongheid en de moed mij begaven , als doen begon ik het geruste leven te beklagen en de vreedzaamheid te begeren , die ik in de eenzaamheid gelaten had : ik scheiden toen van 't hof om weder in deze aangename verblijfplaats te komen , daar ik sedert zeer gelukkig geleefd heb.

Terwijl dat dezen ouden harder op zoo een wijze tot Hermine sprak , hoorde zij hem aandachtig aan , zonder een woord van 't gene hij tot haar sprak te vergeten , want deze wijze reden maken haar zoo opgetogen en dringen zoo diep in haar ziel , datse machtig zijn om een gedeelte van hare ongenuchten te stillen : zulkx na datse een langen tijd overleid heeft watse doen zal , zoo neemtse voor haar , daar eenigen tijd te verblijven , wachtende tot dat een gunstige gelegenheid haar middel geeft weêrom te keeren. Helaas spreektse tot hem , wat zijtge gelukkig mijn vader , dat gij door ondervinding geleerd hebt , hoe veel ongevallen het menschen leven onderworpen is ? dat den Hemel ons nooit zuik een gerusten wijze van leven benijde ! al 't gene ik van u te bidden heb is , dat gij medelijden met mijn rampzalig ongeval hebben wilt , en mij met u in deze aangename woonplaats ontfangen : mogelijk zal het gebeuren dat door deze
 middel ,

middel, in deze eenzame schaduwen, mijn hart haar ontlasten zal van de droevige ongenuchten die het verdrukken, en zoo gij genegentgeid hebt tot rijkdommen, die de gemeene zoo achten datse die als beelden aanbidden, ik meen dat ik hier groote genoeg heb om uw begeerte te voldoen. Op deze woorden kon zij haar tranen niet weêrhouden en begon hem een gedeelte van haar geschiedenis te verhalen, waar door den armen harder zoo bewogen wierd dat hij met haar begon te schreien. Daar na trachtende om haar te vertroosten, en haar t'ontfangen met al het goed onthaal dat hij doen kan, leid hij haar bij zijn vrouwe, die alreede bejaard zijnde, met hem haar dagen op zoo een wijze van leven doorbracht. d'Ongelukkige Princes sloeg toen een deel oude voden om haar lichaam, en hulden haar met een hard en grof linnen hultsel, 't geen echter de brave glans van haar oogen noch haar schoon wezen en verheven gedaante niet verminderden: want men zou terstond geoordeeld hebben, dat zij iets heeft 't gene de hoedanigheid der personen, die maar gewoon zijn in de eenzaamheid en in de bossen te verkeeren, verre te boven gaat. Zij heeft haar licht met deze arme kleeren te vermommen; maar dat is niet machtig om de majesteit die op haar aangezicht straald uit te wiffen. Echter om haar tijd door te brengen, zoo verachtse niet 't gene het bouwwerk aangaat, en slaat zelf de hand aan de moeilijkste dingen. In plaats van den scepter

vats den schaapharders staf in de hand, drijft het vee voor haar heen en leid het weder in de stalling: hier bij doetse de moeiten van 't melken en wringt die om kaas te maken; dikmaals graveerd zij, in 't heetste van den zomer wanneer de schapen onder de schaduwen te rust leggen, op duizendderlei wijze in de teere schorffen der beuke en lauwrieren de letteren van haar minnaar, en doet de boomen de teikenen van haar liefde, wiens uitgang voor haar droevig en ongelukkig is, dragen: hier op alffe begint te herlezen 't geenze geschreven heeft, dan is 't haar onmogelijk datse den loop van hare tranen ophoud. Welbeminde boomen spreekts al schreiende, ik bid u, behoed in uw schors deze beklagelijke geschiedenis, op dat, indien het t'eeniger tijd geschied, dat eenig getrouw minnaar hier voorbij gaat, en zich onder uw aangename schaduwen wat rust, hij zijn hart tot medelijden voeld bewegen, wanneer hij den staat van mijn verscheiden toevallen zal verstaan; en ik ben verzekerd na dat hijze wel overwogen zal hebben, dat hij zeggen zal; waarlijk de fortune en de liefde hebben zoo grooten getrouwigheid wel quallyk erkend, maar zoo den Hemel de gebeden van een sterffelijk mensch ooit gunstig geweest is, zoo geloof ik dat hij nu de mijne verhooren zal; en dat'er eenigen dag komen zal dat den genen, die mij mogelyk nu veracht en mijners niet gedachtig is, komende zijn oogen op de vergangelijke overblijffelen van dit lichaam te slaan,

het

het niet eenige tranen en zuchten weigeren zal, tot de laatste vergeldingen van de geleden smarte: door die middel zal ik deze troost hebben, dat mijn geest na mijn dood veel gelukkiger zal zijn als mijn hart gedurende mijn leven geweest is, en dat mijn koude affche bij haar vlam gevoegd, een ding bezitten zal, daar het vermaak haar nu van verboden is.

Dit waren de klachten die de verliefde Princes aan de boomen deed, die tot medelijden onbeweechelijk waren, ende de tranen die het waardig herdenken van den vromen Tankredo haar uit d'oogen trokken. Ondertussen wend hij zijn gedachten op een ander, en na dat hem de fortuin geleid, volgd hij een heel anderen weg als die Hermine genomen heeft. Zoo als hij haar niet met vollen ren volgen kan, door de duifternis van de nacht, geraakt hij onverziens in een bosch, daar de boomen zoo dicht staan, dat hij niet en weet waar hij door zal komen, noch op wat wijze om weder op den grooten weg te geraken. Als doen beraamden hij dat het best waar, dat hij aan alle zijden toelufferden, op hoop dat hij mogelijk eenig gerucht of van wapenen, of van paarden hooren zal; waar op zijnen geest zoodanig werkt dat, in 't midden van deze vrees en twijffelachtigheid een eenig windje, of eenen vogel die maar een weinig de takken der boomen beweegd, machtig is om hem te doen gaan daar hij het minste gerucht schijnt te hooren. Eindelijk geraakt hij uit het bosch, en houd niet op van door
onbekende

onbekende wegen voort te gaan, tot dat hij onder gunst van de nacht in een plaats komt, daar hem een zeker geruisch roept, 't gene hem van ver in de ooren raast: hier ontdekten hij een rotiteen daar een klare springbron uitsprong, die met groote golven neerstortende een revier maakten, wiens kanten met een aangename groente, door de gespikkelde bloemen vercierd, bedekt waren: in 't aankomen stond hij stil, en begon zoo hard te schreeuwen als hem mogelijk was, om te zien of hij geen middel vinden zou om uit dit lijden te geraken; maar daar is niemand als de eenige echo die hem antwoord. Een weinig daar na zag hij de schoone morgenstond verrijzen, die met een helder wezen verscheen, strooiende op den Horizon haar lelien en rozen; echter is haar klaarheid niet machtig om hem te vertroosten; maar in 't tegendeel bedroefd hij hem meer als ooit te voren, en vergrimd zich tegen den Hemel, om datse hem de hope beneemt om die grooten aanslag te verkorten die hij voorgenomen had te wagen. 't Is waar indien hem iets vergenoegd, dat het den eed is, die hij gedaan heeft om zijn beminde te wreken, indien zij eenig ongelijk ontfangt. Hier op neemt hij voor hem, hoewel hij niet wel verzekerd is om den weg na 't leger te vinden, zich op weg te begeven en weder te keeren, op wat wijze dat het zij, hem indachtig makende, dat den dag naakten waar in het gevecht tusschen hem en Argant moet geëindigd worden: hij

ver-

vervolgden dan zijn reis door een onbekenden weg, daar hij een looper scheen te hooren die zijn best deê om voort te raken: eindelijk ontdekten hij inder daad, uit een dal een man te paard gezeten, hebbende een roede inde hand en een horen aan een sluyer hangen, op de wijze der boden: Tankredo hem de weg na 'et Kristen leger gevraagd hebbende, antwoorde hij in Italiaans, daargaik nu na toe, want ik ben van wegen Bohemond afgevaardigd. d'Uitnemende begeerten die den Ridder in 't eerst heeft om nieuwe tijdingen van zijn oom te hooren, maakt dat hij nergens achterdocht op heeft, en den genen, die hij een van zijn loopers waand te wezen navolgd: op deze schijn vervolgd hij hem, tot ontrent die tijd, wanneer de Zon haar in die breeden en diepen afgrond schijnt te storten, die tot verblijfplaats van de nacht besteld is: beiden quamenze in een moerrassige plaats, van het welke zij een groot kasteel zagen, 't gene door zijn natuurlijk gebouw onwinbaar was, boven dien dat de kunst niets vergeten had om het te versterken: terstond begon den looper zoo hard op zijn hoorn te blazen als hem mogelijk was, invoegen dat men een brug van de sterkte zag neêrdalen; dit gedaan zijnde, spreekt hij, om Tankredo meer moed te geven; Ridder, indien gij een Italiaan zijt, dan moogt gij hier de nacht zonder iets te vreezen, vrij doorbrengen, want het is geen drie dagen geleden dat den Grave van Kozenzen deze plaats van de Heidenen

denen genomen heeft. Tankredo hem dus hoorende spreken, kreeg eenig quaad vertrouwen, niet kun- nende gelooven, of in zoo een sterk kasteel leggen eenige verburgen lagen: echter toond hij geen ande- ren schijn, als hij in zulke gevaarlijke toevallen ge- woon is; ook begeerd hij, in wat plaatse dat hem zijn fortuin, of zijn eigen drift geleid, dat zijn zwaard hem den weg opend: en zoo hij nu niet kan besluiten om daar te blijven, noch om hem in een nieuwen aan- slag te begeven, het eenige dat hem belet, is het verbond dat hij gemaakt heeft, om den strijd met Argant t' eindigen, die hij alreede begonnen heeft. Hij bleef dan stil bij 't kasteel staan, in een beemd daar de valbrug op neërdaalden: daar na ziende dat zijn leidfman hem drong om binnen te gaan, weigerden hij het en toonden hem dat het gants zijn voornemen niet was: ondertuffen verscheen op de brug een groot Ridder, met alle stukken gewapend en een hoovaar- dig en wreed gelaat; hij had het zwaard in de vuist, en toonden door zijn wezen dat hij den strijd zocht: met dit voornemen wende hij zich na Tankredo, en schein hem met dreigende redenen toe te spreken; wie gij ook zijt, sprak hij tot hem, die door uw nood- lot, of uw wil hier geleid zijt, weet dat deze doodse plaatsen van Armijdes rijk zijn, daarom denkt dat gij 't niet zult kunnen ontvluchten, en schikt u toe dat gij hier uw wapenen en uw paard laten moet; gij zult beter doen het gewillig te verlaten dan het te

verdadigen: wel aan dan steekt uw handen uit en lijd dat men die vast bind en u de persoon die hier gebied gevangen leverd: gaat in dit Kasteel, op voorwaarden, door haar ingesteld voor al de genen die hier aankomen, van nooit de helderheid der Zonne weêr te zien, noch door langheid van tijden, noch door eenige verwisseling van ouderdom die haar gebeurd; hier van kond gij niet bevrijd zijn, indien gij u niet door eeden verplicht, dat gij uwe wapenen bij die van d'andre helden voegen zult, en die voeren tegen al die in Kristus gelooven. Tankredo hem zoo moedwillig hoorende spreken, bezieet hem van dichter bij en bekend hem eindelijk, zoo wel door zijn reden, als zijne wapenen, dat het die zelve Rambout is, die uit het leger met d'andere, om Armijde te volgen, vertrokken is, en seder ter liefde van haar heidens geworden zijnde, door haar gebod, deze vervloekte wetten onderhield, die men in dit kasteel bewaarden. Hij hem met een aangezicht van een heiligen ijver ontsteken, aanzierende, antwoorde hem; ontrouwe Godd'loos als gij zijt, ik ben Tankredo, die het zwaard niet op heb genomen dan om d'ongelovige te bestrijden, en het geloof van mijnen Schepper staande te houden, dat gij zoo schelms verlaten hebt; door die goddelijke kracht heb ik zoo dikmaals de moedwilligheid van hen die gij navolgd, in tegen hem op te staan, gestraft: dezen arm die gij ziet, is de zelve die den Hemel heeft believen te verkiezen,

om

om op u de wraak te nemen. Op de naam van Tankredo, bleefden verrader Rambout heel verzet en beschaamd, echter de vrees die hem beving ontveinzende, vervolgden hij; rampzalige gij zijt wel stout dat gij hier komt, daar gij niet kond als een treurig einde van uw leven verhoppen. in deze plaats zal ter neder gewurpen worden, die dapperheid die u voor dezen zoo machtigen gevreesd gemaakt heeft: en zoo ik bij geval geen heel ander mensch ben als ik gewoon ben te wezen, echter moogt gij verzekerd zijn dat ik terstond dat hoovaardige hoofd van uwe schouderen slaan zal, om dat voor een gift aan uw medegezellen te schenken; zoo sprak den verloochende, trachtende daar door den kloekmoedigen Tankredo te verschrikken. Maar terwijl de nacht zoo genaderd was, dat den een den ander zich niet bekennen kon; zoo zag men terstond zoo grooten getal van tortsen verschijnen, dat de lucht zoo verlicht was als op den vollen dag, het kasteel glinsterden van alle zijden als een prachtig tooneel, daar gedurende het vercierfel van de nacht, droevige geschiedenissen vertoond worden. Op't hoogste is Armijde gezeten, die zonder gezien te zijn, alles zien en hooren kan't gene beneden geschied.

Gedurende deze dingen, bereiden den zeeghaftigen Prins zijne wapenen en zijn moed, om deze twist te bleschten, hoewel hij zoo wel van zijn wonden niet genezen was, als de tegenwoordige gelegentheid

gentheid vereiften: maar zoo als hij ziet dat zijn vijand te voet is, en dat hij met den helm op 't hoofd, het zwaard in de vuift, en wel met zijn fchild bedekt na hem toe komt, zoo ftijgt hij van 't paard, om geen voordeel op hem te hebben, hem tegen tredende met zoo dreigende gezicht, als zijn ftem fchrikkelijk is; den anderen treft hem defgelijkx aan, ende fchijn makende als of hij hem in 't gezicht wilde ftaan, wend den slag afen brengt die elders; maar Tankredo die van langer hand het ambacht der wapenen wel bewuft is, ontbreekt geen bequaamheid om hem te rug te drijven; het is waar dat hij zich een weinig zwakker als naar gewoonte bevind, zoo wel ter oorzaak van zijne wonden als door de moeiten die hij al de nacht gedaan heeft om de fchoone Hermine te vervolgen: echter is deze vermoeidheid niet bij zijn dapperheid, die hem ftoutmoedig tegen zijn vijand aanveerd, en zoo dicht bij houd, dat den ongeloo- vige niet weet na wat zijde hij hem keeren zal; hij houd hem het zwaard recht voor het deurzicht, en bespringt hem met een wonderlijke behendigheid; na de gevaarlijkste deelen brengt hij zijn voornaam- ste flagen, en vergezelschapt die altijd met verwij- tingen en dreigementen om hem noch meer te ver- fchrikken; ondertuffen wend zich Rambout na d'een en d'ander zijde, en gebruikt al zijn listigheid en ge- zwindheid, om zijn vijand met gelijke munt te be- talen; nu behelpt hij zich met zijn fchild, endan

weder met zijn zwaard, om zijn geweld onbruikbaar te maken: maar hij heeft dit goed te doen, want hoe behendig dat hij is om zich te dekken, Tankredo is noch veel meer afgerecht om hem te treffen; alreede is zijn schild aan stukken, zijn helm op verscheide plaatsen geblutst, en zijn harnas geheel bebloed, zonder dat een van de slagen die hij Tankredo gebrocht heeft, hem het minste ongemak heeft veroorzaakt, zoo behendig heeft hij hem getoond in die af te keeren. Men moet dan niet verwonderd zijn indien Rambouts hart en gewisse, door spijt en schaamte en vreeze ontroerden, nu hij zich zoo qualijk gehandeld ziet van haar, wiens liefde hem het Kristen geloove heeft doen verlaten: hierom voorgenomen hebbende zich als een wanhopend mensch aan te stellen, tracht hij tot de leste proef van zijn fortuin te komen: daarom grijpt hij in bei zijn handen het zwaard, 't geen hij noch gants niet in het bloed van zijn vijand besmet heeft; maar nu weet hij hem zoo te treffen, dat hij hem een diepe wonde in de slinkxe heupe geeft: nadezen slag, die om de waarheid te zeggen zoo gevaarlijk is, dat het sterkste schild niet machtig zou zijn die te wederstaan, geeft hij hem 'er noch een in 't midden van 't voorhoofd, zonder dat hij hem den helm bluft, om datse van te fijnen stoffe is; echter is de kracht zoodanig dat hij, door 't geweldig dreunen op zijn hoofd, geheel verdoofd blijft, en dat zelf de gespen aan stukken breken: door de spijt
die

die den Prins hier van ontfangt, word zijn aangezicht als een vlam en zijn gezicht als een blixem; en boven dien dat hij op zijn tanden knarft, schijnt het dat 'er vonken uit het deurzicht van zijn helm stui-ven. Den trouwlooze die dit bespeurd, en die het gezicht van zijnen vijand niet verdragen kan, sidderd van vreeze; hij hoord het zwaard gonzen, dat van boven neêrdaald, en beeld zich alreede in her bloed dwers door 't lichaam te hebben: zoo als hij tracht om die af te keeren, valt den slag op een marmorre pilaar, die dicht bij de brug stond, zulkx dat de brokken tot aan den Hemel vliegen: als doen beving een koud zweet het hart van dien verrader, die terstond de vlucht na die brug nam, daar hij al zijn hoop instelden om zijn leven te bergen; maar Tankredo vervolgd hem zoo dicht, dat hij hem alreede het zwaard op zijn lendenen houd, en zich verzekerd dat hij 't niet ontkomen zal. Op het punt dat hij daar moed op schept, zie, zoo worden zeer wel van pas, voor d'ongeloovigen, alle die toortsen uitgedoofd, al de starren verdwijnen, zonder dat 'er een aan den Hemel overblijft, Tankredo blijft door deze middel van al het licht beroofd en zelf ook van dat van de maan. Midden onder deze duisternissen van de nacht en deze verschrikkelijke tooverijen, kan hij den overwinnaar niet meer vervolgen, noch hem zien, noch geen ding rondom hem onderscheiden; na wat zijde dat hij zich keerd, gevoeld hij zijn voet niet vast staan;

tot dat hij eindelijk door't veel struikelen tegen een poort aanstiet, die terstond achter hem toefloot wanneer hij't minst daarop verdacht was: zie hoe dat den ellendigen Iankredo zich in een plaats besloten vond daar hem de duisternis van de nacht van alle kennis beroofden: gelijk als de visch, die om't geweld der baren te schuwen, haarna een moerrassige poel begeeft, aangelokt zijnde door het stille water, daar het gemakkelijker in als uit te komen is: 't zij dat zoo vreemden gevangenis uit tooverij of diergelijke kunst onstaat, zoo veel is 'er af dat d'ongelukkige Prins die zijn zelf aandoet, en zich in een plaats besloten vind daar het onmogelijk is om uit te komen: hij heeft goed te trachten om daar uit te raken; wat geweld dat hij doet om de poort te bewegen, en hoe sterk dat zijnen arm is, echter helpt het hem tot zijn verlossing niet. Eindelijk na dat hij vergeefs gearbeitet heeft, hoord hij een stem die zich tot hem voegd, en om hem noch meer in bekommernis als te voren te brengen, spreektse tot hem; laat af, gij roept te vergeefs en zult niet vorderen, indien gij uit deze plaats meend te raken daar gij Armijdes gevangen geworden zijt: hier moet gij niet vreezen van te sterven, indien gij u niet wel kund verzeke ren dat gij uw dagen en jaren in het graf der levende zult deurbrengen. Op deze woorden gaf dien onverwinnelijken held geen ander antwoord, dan dat hij in het diepst van zijn hart zijn zuchten en klachten hield

hield opgesloten. Hoe dat hij meer op zijn ongeluk denkt, hoe dat hij meer verwonderd staat; en al 't geen hij doen kan, is de liefde, de fortuin en zijn onvoorzichtigheid te beschuldigen, om datse haar op deze wijze hebben laten bedriegen: daar na hem bij zijn zelve vertroostende, zeid hij; ellendige als ik ben, dit zou mij een kleine zaak wezen alleen maar van het licht der zonnen beroofd te zijn, maar helaas ik verlies tegenwoordig het licht van een veel schoonder star; en ik weet niet of ik mij immermeer vinden zal in een plaats daar haar verliefde stralen de wolken van mijn droefheid zullen verdrijven. Van een ander zijde verdubbelden zijn ongenuchten, wanneer hij op den strijd met Argant begon te denken: zeker zeid hij in zich zelve, ik heb een onverbetterlijke mislag begaan, en ik bevind dat mijn vijand, in toekomende, al de reden ter wereld zal hebben om mij te lasteren: waarlijk ik ben scheldens waardig, en het is mij een eeuwige schande den gezetten dag verzuimd te hebben. Alzoo quelden hem de eer en liefde al t'effens door de vrees die hij heeft van d'eene te verliezen en d'andere niet te kunnen aantreffen.

Terwijl hij zich van zijn zijde bedroefde, arbeide Argant van d'andre, en achte het voor schande zoo gemakkelijk in 't bedde te rusten: want zijn opgeblazen hart is zulken een vijand van de vrede, en zoo bloeddorstig en op eer verliefd, dat hoewel hij van zijn wonden noch niet genezen was, echter met

ongeduld na den zeften dag verlangden ; daarom veroorzaakten die zelve nacht , die voor den dag van't gevecht quam , den eergierigen Heiden nieuwe ongenuchten. Hij is met zoo vierigen begeerten tot strijden bezeten , dat hij geheel de flaaap verliest , zulkx dat hij hem van 't bedde werpt om in 't veld te gaan , hoewel de Hemel noch zoo duifter is , dat hij bij na de alderhoogfte toppen der bergen noch niet verlicht : op , op ; mijn wapenen , zaid hij tot zijn schildknaap ; die hem andere toebereid had als die hem van den Koning waren gegeven , en veel rijkelijker als d'eerfte waren : terftond fchoot hijze aan zonder die te bezichtigen , en hoe zwaarwichtig datfe ook zijn , echter beletteze hem niet ; maar zijn zwaard verwiffeld hij niet , begerende geen ander als het gewonelijke , om dat het een oud lemmer van fijn ftaal en wel opgemaakt is. Gelijk als in de lucht een onnatuurlijke ftartftar verfchijnt , wiens fchrikkelijke en bloedige ftart de Koningrijken met nieuwe verwoeftingen en befmettelijke ziekten dreigd , zulkx dat haar licht voor de grootfte Monarchen doodelijk is ; zoo verfcheen die verfchrikkelijke krijgsheld op de ftraten ; de glans van zijne wapenen verblindet al de genen die hem zagen , zijn oogen die hem in 't hoofd dreven , van bloed en gramfchap verhit , aedemde niet als dreigementen uit , en op zijn aangezicht heeft hij , ik weet niet wat voor afgrijsfelijkx , 't gene als een voorteiken van de dood is. Daar is geen

zoo stoutmoedigen dapperheid die van zijn gezicht en van zijn zwaard niet verschrikt; want boven dien dat hij het bloot inde vuist houd, slingerd hij t'elkens over zijn hoofd, en te vergeefs in de lucht scherpende geeft verschrikkelijke schreeuwen: dien Kristen roover, roept hij, die zoo verwaand is dat hij zich bij mij derf gelijken, zal wel haast onder mijn handen neêrstorten; ik zal 't vermaak hebben hem op de buik te trappen, na dat ik hem verwonnen heb, en in het stof zien neêrleggen, daar zijn verwarde haren van zijn eigen bloed zullen bezoedeld worden; wat betrouwen dat hij op zijn God heeft, het zal hem niet helpen, na dat ik hem in deze uiterste nood gebrocht heb, want ik zal hem ontwapenen en hier toe deze verschrikkelijke en overwinnende hand gebruiken: den verrader zal sterven, en al stervende zal hij nimmermeer van mij verkrijgen, dat zijn lichaam aan zijn spitsbroeders zal geleverd worden: eer dat zou geschiede, zal ik het voor de honden werpen op datse haar aan dat stinkend aas zat eten. Gelijk men somtijds een stier, die door de liefde en minnenijd geprikkeld word, op een vremde wijze ziet bulken en zijn moed door schrikkelijk brullen in hem opwekken, zijn hoornen tegen de stam van een boom scherpende, gelijk als of hij, door de ijdele aantreffing die hij in de lucht doet, de winden wou bestoken, slaande met zijn voeten tegen d'aarde, en van ver zijn vijand beroepen tot een bloedige en

doodelijken strijd; het zelve kanmen in dezen Barbaar bespeuren, die door razernij vervoerd, den krijgsbode bij hem riep, en met een stem die door de bewegingen van zijn driften gebroken wierden, sprak hij tot hem; gaat in het leger en verwittigd van mijnent wegen, dien dapperen krijgsman van Christus, dat ik hem zal komen bezoeken, om het verschil dat wij r'samen hebben te beslechten. Dit gezeid hebbende, steeg hij te paard zonder zijn antwoord te verwachten, en zijn gevangen buiten de poort voor hem hebbende doen brengen, daalde hij met vollen ren vanden berg, zoo razende is hij door een geweldige en wraakzieke begeerte; maar zoo ras als hij in de vlakte gekomen is, blaast hij op zijn hoorn, wiens geluid als den donder aan alle zijden weergalmd, verschrikkende de ooren en de moed der genen die het aanhooren.

Alreede waren de Kristen Prinzen in de hutte van haren Veldheer vergaderd, wanneer de krijgsbode zijn ontzegging quam doen, daar in Tankredo de eerste genoemd wierd, zonder evenwel niet een van de anderen uit te zonderen: hier op wende Godefrooy, waarlijk met een koninglijke Majesteit, zijn ooggen aan alle zijden, en lette naarstig op een ijders gelaat: maar hij heeft licht te zien en zijn geest door verscheide gedachten te quellen, om dat door al deze dingen zich niemand ten strijd aanbied; zulkx dat het goed te zien is dat den zeeghaftigen Reinout daar

daar niet meer is, en van Tankredo weet men geen meerder tijding als van Bohemond: hier bij heeft den Ridder die Gernand onlangs ter dood brocht, zich gewillig gebannen; en boven de thien die de voor-naamste van 't leger zijn, welkmen om Armijde te geleiden verkoren heeft, zijn 'er noch verscheide anderen, die niet minder kloekmoedig als dapper, haar onder de duisternisse van de nacht hebben gevolgd: zulkx dat onder al de Ridders die daar overgebleven zijn, niet een gevonden werd, die zich gewaardigd om die eer t'aanvaarden, in een gelegenheid daar het gevaar voor de deur staat: maar alzoo de vrees haar boven de schaamte vervoerd, sprekenze niet een woord, en haar bloedaardige moed derfd zoo stouten aanslag niet onderwinden: waar op den groothartigen Godefrooy acht slande, terstond door haar stilzwijgen, gezicht en gelaat, oordeeld datse met vrees bevangen zijn; het misnoegen dat hij hier door ontfangt, doet hem van zijn stoel opstaan, en zich tot haar keerende van een rechtvaardige gramschap vervoerd, spreekt hij tot haar; waarlijk men mogt mij in toekomstige wel verwijten, dat ik het leven onwaardig ben, indien ik mijn leven voor zoo een heerlijke zaak vreesde te wagen, of indien ik toeliet dat een ongeloovige aldus de eer der Christenen met voeten vertrappelde; wel aan dan, dat al de Ridders van dit leger met de armen over elkander geslagen, uit een verzekerde

plaats goeds moeds aanzien, waar ik mij ga begeven; ik heb voor mij genomen te strijden: dit zeggende vraagden hij na zijne wapenen, die hem terstond gebrocht wierden; maar de Grave Reimond (die in eenen hoogen ouderdom, met rijpheid van de dingen wist t'oordeelen, en die zoo weinig sterkte niet had, of hij kon zoo levendig de hand aan 't zwaard slaan als iemand van de vergadering) beraamde om zelf dit verschil te beslechten: hij zich dan tot Godefrooy keerende, sprak; God laat het nimmer geschiede, dat ik ooit zou toestaan dat onzen Veldheer zijn persoon in het minste gevaar zou begeven: ik weet zeer wel dat een ongeluk genoeg is om de ondergang van dit geheele leger met zich te slepen; neen, neen, gij zijt onzen Veldheer en geen slecht soldaat, noch een gemeen Hopman: indien wij zoo ongelukkig waren, dat wij u quijt raakten, de rouw zou daar van algemeen zijn; op u steund al het bewint van 't leger, 't geen de wapenen tot verdading van het Kristen geloof heeft aangenomen; door uw wijs beleid, moet het Koningrijk van Babilon verdelgd worden; staat ons dan alleen maar met uw goeden raad bij, laat ons met de rest begaan, uw gezag zal genoeg zijn om onze moed te wetten, en ik ben verzekerd dat niet een onder ons in gebreke zal blijven om het uit te voeren; hoewel ik alreede onder de ouderdom begin te bukken, echter begeer ik niet minder als mij daar op te verontschuldigen; hij
bevrijde

bevrijde zich die wil van deze dappre daad, evenwel wil ik niet dat mijn ouderdom mij daar van ontlafte: dat het God maar alleen beliefde, o jonge krijsheden, dat mijn jaren in de lent van de uwe waren, waarlijk ik zou zoo niet als gijlieden doen, die zoo weinig gevoelen van het ongelijk hebt, dat al de hoon die u dezen trouwloozen Heiden aandoet, niet machtig is om uw gramfchap te bewegen, noch om u rood te doen worden: o waarom heb ik noch de kracht niet die ik eertijds, toen ik in 't hof van Koenraad de tweede, voor het gezicht van al het volk, het zwaard dwers door 't lichaam van den gevreesden Leopoldus boorden, en hem op die plaats de sneuvelen: dat was zonder twijffel de daad van een grooter dapperheid, den roof van zoo machtigen vijand zeeghaftig te ftrijken, als het nu zou zijn, indien een man alleen en t'eenemaal ontwapend, geheele troepen van die bloodaardige en onervaren foldaten op de vlucht dreef. Indien mijn lichaam die eerfte kracht noch had, o hoe haast zoude ik de moedwilligheid van dien verwaten ter neêrgeflagen hebben! Echter zoo als ik nu ben, heb ik zoo grooten moed dat zijn dreigementen mij geenfins verbazen: en zoo het wapenlot begeerd dat ik op de plaats sneuvel, mogelijk zal dan den Barbaar zoo vergenoegd en blijde niet wederkeeren, als hij zich zelven inbeeld: ik ga mij dan terftond wapenen, en God geef dat dezen dag alle de andere dagen van mijn leven

ven deurluchtig maakt. Den wijzen grijzerd sprak deze woorden kloekmoedig uit, die zoo veel voorbeelden waren om in de dapperheid van anderen, de vlammen van een ware deugd, die in haar als flaperig en uitgedoofd waren, weder te ontsteken: want de gene die flus noch bloo en stom schenen, toonen nu een onverfaagd gelaat en spreken veel stoutmoediger: niet een van haar wil dezen strijd weigeren, en zoo veel als daar zijn bieden zij haar om strijd daar toe aan: Boudewijn, Rogier, Guelfus, de twee Gujus, Steven, Garnier en Pirrus, zijn de gene die het d'eerste verzoeken: hier op bied zich om haar na te volgen den genen aan, die door een loffeljk bedrog de stad Antiochien in de macht van Bohemond over leverden: in deze eer willen noch deel hebben, Everrard, Rudolf, en Rossemond, daar van de eerste uit Schotland, de tweede uit Irland, en de derde uit Engeland geboortig is; het welk landschappen zijn die de zee van onze vaste landen afscheid; in dit zelfde getal moet ik Gildippe en Odoart stellen, twee gelukkige minnaars, wiens vlammen onbesmettelijk gehouden worden, onder de wetten van een aangename trouw, die hare willen t'zamen vereenigd; maar den genen die boven al de voortocht het vierigste vervolgd, is den kloekmoedigen grijzaard, die om te toonen dat hij vaardig is om uit te voeren 't gene hij gezeid heeft, alreede heel gewapend verscheen, uitgenomen zijnen helm en handschoenen.

schoenen. Godefrooy hem ziende, wend zich na hem toe en spreekt hem aan. Brave Ridder, oprechte spiegel van d'aaloude franse dapperheid, in wien volkomen al het heerlijkste en deftigst van de krijgskunst glinsterd, om tot onderwijzing van de onze te dienen; dat het God beliefd, dat 'er onder al deze jongheid maar tien gevonden wierden, die u in grootheid van moed gelijk waren! O! indien dat dit was, ik zou verzekerd zijn wel haast dat trotse Babilon verdelgd te hebben, en de overwinnende standaard van het kruis te gaan planten, van de Bakren af tot aan de Tropobanen toe. Maar wijkt nu voor de tijd, ik bid u, en behoed u tot een beter gelegenheid, daar in de voorzichtigheid van uw ouderdom noodwendiger gebruikt word. Hier op sloeg hij voor dat men de namen van d'anderen op briefkens schrijven zou, om die door 't lot te trekken, stellende het alles in de wille van God, die zoo volkomen de fortuin en zijn voorbeschik beheerscht, als alle de andere dingen der wereld. Om al deze dingen veranderd den Graaf zijn voornemen niet, en houd harder aan als te voren om van het getal te wezen: terstond neemt Godefrooy al de briefkens en werptse in zijn helm, die na dat hijze wel omgeschut heeft, eindelijk daar een uit trekt, 't geen de naam is van die zelve Reimond Grave van Toulouze. In 't begin is 'er niemand van de vergadering die dit voor geen goed voorteiken acht, en niet verheugd is dezen

naam

naam te hooren noemen; terwijl zich daar niemand tegen steld; ook verschijnt het vergenoegen dat den Grave Reimond daar door ontfangt, zoo openbaar op zijn aangezicht, dat het veel helderder als naar gewoonte en veel jeugdiger schijnt te zijn; alzo verschijnt de slang met een nieuwe friffigheid, wanneer hij zijn oude huid uitgeschoten hebbende, met een andere voor den dag komt, waar van de goude glans en vlammen in de stralen der zonne verdubbelden: maar hoe groot dat de blijdschap van den Graaf is, Godefrooy is niet minder, die om zijn vergenoeging hier van te toonen, hem een ongetwijffelde overwinning verzekerd, en hem alreede daar den lof van geeft, gelijk als of hij die al verkregen had: als doen zijn zwaard uittrekkende om hem 't op zijde te gorden, sprak hij; ziet daar het gene waar mede zich dien braven wederspannigen der Zaxen, in den strijd behielp: ik moet bekennen dat hij eertijds wonderen uitrichte met dit zelve zwaard, 't gene ik hem echter t'effens met het leven benam; neemt het nu dan, en ik zal God bidden, dat het u zoo gunstig mag zijn, als het seder in mijne handen altijd zeeghaftig geweest is.

Met deze reden onderhielden haar deze twee Helden, terwijl dat den hoovaardigen Argant, die dit vertoeven onverdragelijk valt, van gramschap en ongeduld brand; Waarlijk, schreeuwde hij, nu zijt gij voor mij bevreesd, o brave soldaten van Europe:
hoe

hoe men maakt u zoo kloekmoedig, en gij lijdt dat een man alleen u ontzeid; men houdt u voor het strijdbaarste volk der wereld, en de moed ontbreekt u daar het noodig is: waar is Tankredo die onlangs zoo vol gramschap scheen? waarom vertoond hij zich niet voor mij, hij, die zulke een vertrouwen in zijn kracht steld? ik zie wel wat 'er af is; hij slaapt zoo gemakkelijk dat hij zijn bed niet kan verlaten; en mogelijk doet hij 't om zoo laat te komen, dat de nacht in 't gevecht hem overvalt, gelijkze hem de laastemaal, toen wij met elkanderen te doen hadden, verrasten; maar indien dat zoo is, dat 'er dan een ander in zijn plaats komt, ik ben bereid om haar te spreken: loopt onder elkanderen gij paarde- en voetvolk, hier is de man die gij hebben moet; hebt geen zorg dat ik uw geweld niet wederstaan zal: terwijl dat 'er onder zoo veel volkx als gij zijt, niet een gevonden word die, uit vrees van slagen, zich derf roeren. Zie daar is 't Graf daar den Zoon van uw Marie in begraven wierd; waarom komt gij 'er niet een weinig uw gebeden doen? dit is den weg daar door m'er na toe gaat; tot wat heerlijker aanslag als deze kond gij uw zwaarden bewaren? Bij deze beschimpingen voegden den moedwilligen noch andere, die als zoo veel prikkels zijn om de dapperheid van deze groothartige Ridders op te wekken: maar den vromen Reimond is de gene die deze woorden het meeste ter harten gaan, en alzoo hij een man is die geen
hoon

hoon verdragen kan, word zijn dapperheid aangemoedigd, nu dat den Heiden die een ijder door de geweldige overlast, aandoen wil. Hij dan niet langer kunnende vertoeven om zich te wreken, stijgt op het beste van zijne paarden 't geen hij Aquilijn heet, ter oorzaak van zijn gezwindheid. Men houd het daar voor dat dit brave Ros op den oever van den Tagus ter wereld quam, daar zijn moeder (heet zijnde om besprongen te worden, in die tijd dat de merrien, door een natuurlijke drift gedreven, gewoon zijn op 't alderhitzigst te zijn) het ontving door veel geeuwen, wendende zijn open bek tegen den adem der winden: en waarlijk het is niet zonder de grootste schijn, want daar zou niemand geweest hebben die 't zien loopen had, of hij zou gezeid hebben dat het de lichtste wind geteeld had: want het in 't loopen zoo afgerecht is, dat wanneer men 't met vollen ren voort drijft, het nauwelijx het minste teiken van zijn voeten op 't zand laat staan, en zonder dat men 't bemerkt raakt men 't uit het gezicht quijt. Dit was het paard dat den Grave Reimond beschreê, om zijn vijand te gaan bevechten: maar eerst wende hij zijn aangezicht na den Hemel, en bad; o Heer, die de onnoozele hand van een jongen harder bestierden tegen den onmatelijken Goliath, een wreede roede der Israëliten, die in het dal van Terebinte door een slingerwerp wierd ter aarden geworpen; ik bid u, maakt dat door diergelijken toeval, dien ongeloovigen

ge voor mijne voeten neerstort: doet mij zoo veel genade dat ik hem slaan en overwinnen mag, en dat een zwakke grijzerd zijn opgeblazentheid vernedere; gelijk als een teer kind voor dezen macht genoeg gehad heeft om die anderen Reuster neder te werpen. Op deze wijze deê den Grave zijn gebeden, die door de vaste hoop die hij in God had, in den Hemel der Hemelen wierden opgevoerd, hier in het vier gelijk zijnde dat deze eigenschap heeft, geduurig om hoog te rijzen, daar het zich natuurlijk in zijn middelpunt uitstrekt; ook wierden ze terstond door den eeuwigen Vader verhoord, die uit de rijen der Engelen een verkoos die hij de last gaf, om dezen ouden Ridder te beschermen en zeeghaftig te rug te brengen, hem uit de handen verlossende van dezen godloozen lasteraar. Den Engel die de Goddelijke voorzienigheid beliefd had den Grave van zijn geboortuur toe te voegen, om hem tot een trouwe wacht in de pellegrimmagie dezer wereld te verstreken, zierende dat de Koning des Hemels hem wederom gebod een bijzondere zorg voor hem te dragen, steeg terstond in die hooge sterkte, daar de wapenen en de hemelsche krijfusting bewaard worden: hier is die speer opgesloten, daar het helsch serpent mede geslagen en ter aarden geworpen, wierd; hier zijn de blixemende worpschichten en pijlen, die hoewelze onzichtbaar zijn voor de oogen der sterffelijke; haar echter den oorlog, de pest, den honger, en dier-

gelijke straffen doen gevoelen; hier hangt die zelve vork, die eertijds den schrik van het rampzalig geslacht der menschen was, en dieze noch tegenwoordig is, wanneer het geschied dat de diepste grondvesten der wereld beven en de grootste steden het onderste boven geworpen worden: onder al dit oorlogstuig is aanmerkens waardig een vlammingen schild, zoo wel door de heerlijkheid van zijn stoffe, dat van een glinsterende diamant en uit een stuk is, als om dat het zoo groot en breed is, dat 'er, zoo veel volkeren en landschappen, als 'er tussen den berg Kaukaas en den Athlas leggen, onder beschut zijn. Met dit zelve schild versterken haar de rechtvaardige Princen en de steden daar d'ondeugden uit verbannen zijn. Den Engel gewapend zijnde, genaakten heimelijk tot den Grave Reimond, en stelden zich rondom hem, om de slagen van zijnen vijand af te keeren en hem te beschermen. Ondertussen waren al de bolwerken der muuren met volk vervuld, die met kracht daar na toe drongen, om van verre te zien wat 'er gebeuren zal. Alreede zond Aladijn de Krijsheldin Klorinde met een troep oorlogsvolk, die op het midden van den heuvel stand hielden; de Kristenen deden desgelijkx van haar zijde, en hielden een goed getal vaardig om den Grave in den nood bij te staan. Tussen beide deze troeppen is het breede veld daar deze twist moet beslecht worden. Na dat den trotsen Argant in 't begin aan alle zijden wel gezien had,

had, is hij verwonderd dat zich een nieuwen vijand voor zijne oogen vertoond, en dat hij niet meer met Tankredo te doen heeft; waar op den kloekmoedigen Graaftoetredende, sprak; 't Is vergeefs dat gij u aansteld als verfteld te zijn, den genen die gij zoekt is elders belet, en 't is uw goed geluk die dat zoo be- liefd: ik rade u echter niet dat gij u daarom met ver- waandheid kitteld, want ik ben bereid om in zijn plaats te treden, en de leugenen tegen te spreken die gij valschelijk staande houd; en die op het ergste ne- mende, behoord gij u niet te verstoren, indien ik mij aanbiede om als een vierde tegen u te strijden, ge- lijk als uw verwaande ontzegging luid.

Op deze woorden antwoorden den ongeloovigen Argant niet dan met beschimpende redenen en nieu- we dreigementen; Wat doet dan Tankredo, sprak hy; waar is die kloeken krijfman? als men hem hoord spreken zouw men meenen dat hy den Hemel zouw verschrikken, en ondertuffen als 't'er op aan komt, fteld hy zijn verzekerdheid in de vlucht; maar 't is geen nood laat hy loopen zoo veel als hy wil, ik zal hem wel achterhalen; ik zal den fchelm vinden al was hy in 't diepste der Zee, of in het middelpunt der aarden: hy zal geen rustplaats hebben, hoe afge- zonderd datse wezen mag, daar ik hem in rust en verzekerdheid laten zal. Den Graaf hem aldus hoo- rende spreken, antwoorden hem; ô Verrader, laat af van zoo braven Ridder te beschuldigen, dat hy de

vlucht zou genomen hebben, gelijk als gy zegt; gy hebt valschelijk gelogen; daar is geen zoo bloodaardigen mensch die zich voor u zou willen verbergen. Terwijl gij zoo ver komt; antwoorden Argant, brullende van gramschap; neemt van 't Veld zoo veel als gij hebben moet, want ik ben te vreden u in zijn plaats te ontfangen: evenwel heb ik groote vreeze dat het tot uw schade zijn zal, en dat gy u terstond wel belet zult vinden, om staande te houden het gene uw moedwilligheid noch zoo korts voorstelden. Hier op scheidenze van elkanderen, en velden terstond hare speren recht op de de deurzichten van hunne helmen aan; waar in den kloekmoedigen Reimond zoo goeden geluk had, dat hy hem recht in het helmgezicht trefte, zoo dat zijn hout aan spaanderen vloog, zonder dat daarom den grofflijvigen Argant een weinig in de zaal verschudden, maar integendeel zat hy zoo vast te paard, dat de Graaf in de ontmoeting gevaar zou geloopt hebben, indien den Engel die hem beschermde, den steek niet afgekeerd had; maar Argant die weinig gewoon was te missen, beet van razernij op zijn lippen en wierp al kasterende zijn speer wech, slaande zijn hand aan 't zwaard: hy aldus voor hem genomen hebbende om den Grave te beledigen, met het grootste geweld dat hy tegen hem gebruiken kan; tracht zijn machtig oorlogspaar recht in het hoofdharnas te stooten: gelijk als een schaap dat het hoofd nederbukt

bukt en te rug aarzeld om met meer kracht toe te horten : maar den Grave om deze aantreffingen te schuwen, buigt zich na de zijde, en geeft hem in't verby gaan een fellen slag in het deurzicht van zijn helm : hier op hervat het den Heiden wederom, en zijn vijand die het weder afkeerd, laat hem aan de rechter hand, en treft hem op de zelve tijd boven op zijnen helm ; maar de kracht is te vergeefs terwijl hy van zoo goeden stoffe is dat 'er niet machtig is om hem te blutsen : den onbeweechelijken Heiden ondertuffen, die niet anders zoekt als hem aan te doen om handgemeen te worden, werpt hem in lijfsgevaar op hem, en houd hem van na by staande ; het welk veroorzaakt dat den ouden Ridder hem van die zijde plaats maakt en van d'andere bespringt, uit vreeze dat zoo een zwaarwichtige klomp vleesch hem en zijn paard niet verpletterd : en waarlijk die gezien had met wat voor een vaardigheid hy zich tegen Argant droeg, zou gezeid hebben dat hy vloog ; want zijn paard is zoo gezwind en zoo wel afgericht, dat het op de minste draay die men met den teugel doet, terstond luisterd en nooit een valsche stap doet. Even gelijk een groot Hopman, wanneer hij van zin is om een hoogen toren te bestormen, die in een moerrassige plaats, of op de top van eenen berg gebouwd is, de bequaamste toegangen zoekt om die te bestoken, en niets vergeet van al't geen hem voordeel kan geven ; zoo toonden zich den Grave hier om zijnen vij-

and t'onderte brengen; want ziende dat hij geen-
fins zijn helm, noch borstharnas blutsen kon, be-
proefd hij 't op de zwakste plaatsen, en zoekt de ope-
ningen om met zijn zwaard daar tuffen te raken; al-
reede heeft hij 'er op twee of drie plaatsen al deurge-
boord, en alreede zijn de wapenen van zoo grouza-
men vijand geheel bebloed, zonder dat de zijne een
weinig beschadigd zijn, of zonder dat hij het min-
ste verciersel van zijn helmkam heeft afgeslagen;
't welk den ongeloovige bemerkende, doet op zijn
tanden knarffen en van razernij schudden: het is te
vergeefs wat moeiten hij doet, en dat hij door een
overdadige gramschap vervoerd fel toeslaat; echter
word hij niet moede, maar in tegendeel verdubbeld
zijn macht, kervende en stekende, schijnende t'el-
kens zijn krachten te vernieuwen wanneer hij mis-
slaat: eindelijk onder zoo veel slagen als Argant op
Reimond toeslaat, geeft hij hem zoo strengen ave-
rechtsen slag, dat hoe gezwind zijn Aquilijn is, het
bezwaarlijk zou ontwijken daar niet onder verdrukt
te blijven, zonder hulp van den beschutter die hij
niet en ziet; hij alleen keerd den slag af en ontfangtse
op zijn diamante schild; daar verbreizelde het zwaard
van den Heiden als of het van glas geweest had; om
dat 'er geen gesmij sterk genoeg is, 't gene d'onbe-
derffelijke wapenen van den eeuwigen Vader, die
geen t'samenmenging van vergangelijke stoffe kun-
nen lijden, weêrstaan kan. Argant die de stukken
heeft

heeft zien vallen, kan het in 't eerst niet gelooven, tot dat hem een groote vreeze beving, ziende zich zelf van wapenen ontbloomt, en zijnen vijand met zoo goede verzien, dat het niet mogelijk is die te beschadigen: terstond doet hem de schijn oordeelen dat het op des Graven schild is daar hij zijn zwaard op gebroken heeft; en Reimond geloofd het ook, niet wetende dat het door kracht van de hulp geschied die hem den Engel doet: hij zijn vijands hand ontbloomt ziende van al het gene dat hem beledigen kon, staat heel verzet, niet wetende wat hy doen zal, terwijl hy 't voor schanden acht, al de palmen en den roof die hy met zoo grooten voordeel op hem mogt verkrijgen; maar alzo hy by na van voornemen was, om hem te zeggen dat hy zich van een ander zwaard verzien zou, zie zoo bedacht hy zich, als zijnde een voorstander van het gemeen, dat het hem een groote schande zijn zou indien hy 't in dezen strijd het slechste had; en dat deze overwegingen geen plaats behoorden te grijpen, 't en zij zake dat het hem alleen betrof. Met deze gedachten onderhield hy zich, toen Argant, die het geveft van zijn zwaard in de hand gebleven was, hem het tegen zijn wang wierp, en terstond zijn paard de sporen gaf, trachtende om daar door handgemeen met hem te worden; maar hoewel door 't geweld van de werp het aangezicht geheel gekneust was, echter verweerde hy zich en ontwong hem uit zijn armen; hier by wonde hy

hem in zijn rechter hand, daar hy hem mede docht te beknellen, en niet meer laten slippen als een Arent eenen anderen vogel die hy in zijn klauwen gefloten houdt: hy springt aan alle zijden rondom hem heen, en 't zy dat hy te rug wijkt of aanvalt, zoo pafst hy hem altijd eenige harde begroetingen te geven: al de kracht en bequaamheid die hij heeft, en al het geen dat een oude haat bij een nieuwe gramfchap gevoegd, vermag, gebruikt hy tegen dezen ongeloovigen, ziende dat hy door een bijzondere genade van den Hemel geholpen word, die hem het wapenlot gunftig maakt. Hy ondertuffen met ijzer bedekt en vol van hoop, weérftaat de flagen die hem gegeven worden, en verfchrikt nergens voor; gelijk als een fchip dat door het geweld der winden geflingerd word, de hoop niet verloren geeft om de fchipbreuk t'ontgaan, fchoon dat alle de zeilen en vlaggen aan flarzen gefcheurd zijn, om dat het aan alle zijden met dikke balken en goede planken verfterkt is, die het geweld der baren kunnen weérftaan.

Dit lijfgevecht dusop het uiterfte gebrocht zijnde, liep den trouwloozen Argant gevaar aan 't leven, wanneer Belzebub voor zich nam hem bijftand te doen: hierom fchiep hy uit een wolk een ijdel lichaam, of ik en weet niet wat voor een valsche en lichte fchaduwe van een menfchelijke gedaante, dat hy zoo wel Klorinde deê gelijken, dat men waarlijk gezeid

gezeid zou hebben dat zij't was; want boven dien dat hij't met glinsterende en rijke wapenen, gelijk de hare, bedekten, zoo gaf hij't de zelve spraak en wezen en gedaante. Dit vermomd spookfels ging bij Oradijn den beroemden schutter, en sprak hem aldus aan; Gij die nimmermeer een pijl te vergeefs schiet, hoe kond gy lijden dat Argant in dezen nood is zonder hem te wreken? zeker dit zou ons een onverbeterlijke schade en al te groote schanden zijn, zoo rampzalig, zonder hulp, een Ridder te laten sterven, die zich beroemen mag een van de voornaamste verdadigers van Judea te zijn; overweegt eens wat men van ons zeggen zal, indien het gebeurd dat tot onze groote schande, den vijand zegepralend en met den roof van zoo grooten Hopman verrijkt, te rug keerd; toond ons dan nu hier wat gy doen kond, en gaat uw pijlen beverven in het bloed van dezen verschrikkelijken Fransman; twijffeld niet of uwen Koning, boven de eer die gy hier door verkrijgen zult, zal u zoo een gedenkwaardige daad milddadig beloonen. Zoo sprak het spookfel tot den schutter Oradijn, die zoo haast niet overwogen had dat al zijn geluk aan deze schoot hing, of hy trok, met voornemen om die te doen, uit zijn zwaarwichtigen koker, een pijl die hem het aldergevaarlijkste dacht, en die op zijn boog leggende, schoot hy die met al zijn kracht op den Grave Reimond: de uitgerekte pees snord terstond los, en de schicht met kracht af-

geschoten, doorsnijdt de dampen van de lucht met zoo grooten gezwindheid, dat hij zich eer laat hooren dan zien: den vromen Ridder word recht in het middelrif getroffen, door d'opening van het borstharnas; het is waar dat de pijl maar alleenig door 't vel boord, om dat de hemelsche Geest die hem bijstaat, niet toelaat dat de scheut dieper in dringt, en die verzwakt; terstond rukt den Grave de schicht uit de wonde, en ziende het bloed daar uitspringen, achte hy in 't begin, de quetsuure gevaarlijker als zy was, en besprong Argant met dreigende woorden, hem door zijn rechtvaardig gevoelen verwijtende, dat hy de beloofde trouw geschonden had. Maar Godfrooy die gezien heeft hoe dit toegegaan was, ontfak in een hevige gramschap, en nam voor hem niet te lijden dat men alzoo de voorwaarden die men met elkanderen besloten heeft, zou verbreken: waar toe hy hem te gewilliger betoond, om dat hy alreede waand dat deze wonde doodelyk is; dit doet hem in zijn ziel verzuchten, dies hy door zijn hard geschreeuw, als door de teikenen die hy met zijn hand maakt, zijn volk aanmoedigd om deze trouwloosheid te wreken: alle de genen die daar tegenwoordig waren, sloten haar helmen, op dat gebod, in minder dan een oogenblik velden haar speren en gaven heur peerden den lossen toom. Hier beweegden zich een troep, en daar begon een andere zich te roeren; het veld word met stofwolken omringd, die met groote drajingen

drajingen in de lucht oprijzen: in de eerste ontmoeting is den aanval zoo fel, dat al d'omleggende plaatsen van het gerucht weërgalmen, dat de afgeworpen helmen, de geflage schilden, en de splinteren der gebroke speren maken; hier vertoond zich een paard dat niet op kan staan door de wonden die het ontvangen heeft, en daar ziet men een ander dat denteugel na zich slepende, dwers door 't veld heen vliegt, na dat het zijn meester verloren heeft: hier hoord men niet als zuchten en klachten van de Soldaten, daar van de eenige stijf dood ter aarden leggen uitgestrekt, en de andere ademen noch, of werpen zwak de laatste zuchten uit: hier bij, hoe dat den strijd bloediger is, hoe het oorlogsvolk zich meer onder een vermengd, en hoe de razernij meer onsteekt: maar Argant die geen loosheid ontbrak, speelden een streek van zijn ambacht, en wierp zich dwers in het gedrang, rukkende uit de hand van den genen die hem eerst ontmoeten, een heirbijl, daar hij, feder dat hy die eenmaal in zijn vuist vast gehouden heeft, anders niet meê doet als van zich slaan, en het gedrang brekende, zoekt hem een veiligen weg te banen, daar hem de begeerten om Reimond te vinden, alleen toe aanpord; want tegen hem wil hy alleen aangaan, en de razende driften van zijn gramschap aanwenden, gelijk als een afgepaste wolf: zijn grootste begeerten is om zich met het ingewand van zijnen vijand te verzadigen, en zich met zijn bloed te laven:

maar

maar zoo als hy waande hem alreede stand te doen houden, quamen deze, als beletselen hem in de weeg, de twee Geraards, en met haar Gujus, Orman, en Rogier van Balnestad: maar wat tegenstand dat deze strijdbre mannen deden, echter kondeze hem niet stutten, maar in tegendeel vergrimde hem dit meer als ooit te voren: want zijn getergde dapperheid, heeft die zelve eigenschap met het vier, dat het bederf doet aangroeyen door zijn geweld, wanneer men het in een engte besloten houd: in de eerste ontmoeting versloeg hij Orman, wonde wreedelijk een van de twee Gujus, en wierp den rampzaligen Rogier ter aarden, die onder de dooden uitgestrekt, zich op het punt zag om haar gezelschap te houden: ondertussen groeid het gedrang vast aan, en word meer op hem versterkt; alreede vind hij zich van een groot getal soldaten omringd, die op hem van alle zijden toedringen; het welk Godefrooy bespeurende, en dat deze wanhopige bijna de eenige is, die den strijd met gelijke kans tussen de een en andere partij staande houd, riep hij Boudewijn tot hem, en die met een levende stem aanmoedigende, sprak tot hem; Gaat daar het bederf in de vermenging het grootst is, en valt met uw standerd kloekmoedig in de slinxte vleugel: Boudewijn gehoorzaamden terstond, en stiet zoo gestreng op het Aziaanse volk toe, datse te zwak schenen om het geweld der Franssen te wederstaan; over al waar hij door rend brengt hij
den

den vijand in wanorden, slaande man en paard ter aarden, zulkx dat deze gedwongen zijn haar rijen te verliezen, en andere haar vendels te verlaten; door dit zelve geweld word de rechte punt ook verstrooid, zonder dat 'er niet meer als een eenigen Argant is die weêrstand bied; alle d'anderen nemen de vlucht, en daar is niemand als hij die zich te weêr steld, tegen haar die hun verjagen; zulkx dat de moed, die hij toond te hebben, zoo tegen de natuur is, dat men niet meer zou kunnen doen als hij doet, wanneer men zelf, met zoo veel handen als eertijds Briareus had, honderd schilden en honderd zwaarden voerden: het is een wonder om zien hoe hij de dwers, rechte, en knodslagen, met de strenge ontmoeting der speren en zwaarden, weêrstaat; hij alleen schijnt machtig genoeg te zijn, om al de gene te wederstaan die zich voor hem vertoonen; en daar is geen geweld hoe razend dat het is, daar hij niet doorbreekt; nu werpt hij hem op d'eene, en dan weder op d'andere; zulkx dat, door de hardtekkigheid in hem te beschermen, al zijn leden verdoofd zijn, en zijn wapenen gebluft of gebroken aan alle zijden; hier bij is hij heel nat van bloed en zweet, zonder dat hij't evenwel gevoelden, omdat de begeerte van zich te wreken, hem alle kennis schein ontnomen te hebben. Eindelijk na dat hij zich wel verdadigd had, word hij zoo naauw bezet van een bende vijanden, die dringende op hem toezetten, dat hij ondankx al zijn tegenweer,

tegenweer, gedwongen is voor haar de plaats open te laten; evenwel schoon hem de noodwendigheid dwingt om de rug te keeren, en om hem aan 't geweld van deze watervloed, die hem wegvoerd, over te geven, zoo toond hij daarom niet het gelaat van een die de vlucht kiest, indien het zoo is dat men door het werktuig der handen van de moed, moet oordeelen: eindelijk hebben zijn oogen niet van haar gewone vrees verloren, en zijn onbedwingelijke gramschap blijft altijd in een staat. Want al de macht die hem overfchiet, gebruikt hij om de zijne bij te staan, en te beletten datse het oorlogsveld niet verlaten; het welk deze onverwinnelijke dapperheid echter niet te weeg kan brengen, noch haar verzamelen, zonder dat de vrees en d'onordentelijkheid zich niet in haar vlucht vermengden; maar alzoo'er geen teugel sterk genoeg is om de vrees in toom te houden, de gene die haar nu bevangen heeft is zoogroot, datse, noch geboën noch gebeden kunnen hooren. Godefrooy als doen ziende, dat het geval zijn rechtvaardig voornemen begunstigde, vervolgde d'overwinning met vreugden, die haar vertoonden, en zond zijn volk een nieuwe hulp. En waarlijk het is te gelooven, dat het Kristen leger, op deze reis, mogelijk het eind van zoo heiligen en heerlijken aanslag zou gezien hebben, zoo de goddelijke voorzienigheid d'overwinning niet tot eenen anderen dag hadde uitgesteld.

Maar

Maar den Prince der duisternisse, ziende dat in dezen gedenkwaardigen strijd, zijn, dwinglandij in gevaar was om een einde te nemen, beraamden (God liet het zoo toe) om eenige wanorden aan te rechten: hierom verduisterden hij de lucht in een oogenblik met donkre wolken, en bereiden de winden tot een onweêr; terstond bedekte een groot zwart deksel de helderheid van den dag, en ontrukten de Zon uit het gezicht der sterffelijke oogen: somtijds scheen het, onder deze duisternisse, dat den Hemel zich opende, van een vier onsteken, dat van alle zijden blixemstralen en donderslagen uitschoot. Dit schrikkelijke weêrlicht doet niet als maar blikkeren en terstond weêr wegwijken, voor de duisternisse, wiens zwarte en verschrikkelijke damp die van de helle uitbeelden; groote plasregens slaan en spoelen het alles wech, dat men op het veld vind; want het geweld is zoo groot, dat het de boomen van een split, daar de grootste haar van, aan het ongestuimig geweld der draaywinden overgeven, die haar ontwortelen en het onderste boven werpen. Tegen dit onweêr, het welk schijnt de bergen te moeten doen beven, kunnen haar de aldervaste dingen niet stellen; al wat het ontmoet rukt het ter neêr, en voerd het in minder als een oogenblik met zich; alzoo valt den hagel en den regen neêr, die terstond in de oogen der Franssen slaande, al haar geweld stuiten; en boven dien dat het haar zeer hinderlijk is, veroorzaakt het

haar

haar zoodanigen vrees, datse bijna alle gedwongen worden om heur vendels te verlaten, door dien dat het ongestuimige weder haar belet die te kennen. Klorinde, ondertuffen die daar niet ver van is, diend zich van deze gelegentheid, en met de haar te vier voet rennende, roeptse hun toe; Schep moed spitf-broeders, het is voor ons dat den Hemel tegenwoordig strijd; ziet gij niet hoe dat hij ons bijstaat, om de rechtvaardigheid van onze wapenen te verdedigen. Maar hoe groot dat haar moed ook is, en hoe geweldig dat de driften van hare gramfchap ook fchenen, zoo warenze niet machtig om de onze te doen wijken, noch haar het strijden te beletten; en in plaats datse waand de hare moed te geven, en door haar voorbeeld stand te doen houden, zoo strekt het nergens toe als om haar met nieuwe fchrik te vervullen; want de gramfchap daar haar aangezicht van ontsteken is, jaagd hun vreeze aan, en fchitterd in haar oogen als een blixemftraal, die het gezicht komt verblinden: zulkx dat men van haar wel zeggen mag, dat de glans van hare wapenen hun verschrikt, wanneerze haar door heur vermaning trachten aan te moedigen. Mijn vrienden spreektse tot haar, laat ons kloekmoedig aanvallen, terwijl het geval ons aanleid. Door deze woorden tracht zij de zwakke moed der Soldaten te versterken, en haar tot den strijd te trekken; en den strengen aanval der bespringers op haren hals ontfangende, valtse verwoed op de

de Franffen in, en belacht de flagen die zij te vergeefs van alle kanten op haar doen nederdalen : Argant doet haar van een ander zijde bijftand, en zijn aanzicht omwendende, handeld op een vreemde wijze den genen, die noch flus hem al zegepralende na de Stad vervolgden : want hij dwingt haar de rug te keeren, door den hagel die van boven neêrvalt, en de flagen die hij haar geeft ; ook is 'er den uitgang zoodanig af, dat 'er het heele veld rood van is, 't gene haar bevochtigd en zich met den regen vermengd. Hier leggen onder anderen die de laafte zuchten geven, of dieze zullen gaan geven, wreedelijk tēr neêrgeflagen, Pirrus en den vromen Rudolfus, daar van d'eenen door Argants hand sneuveld, en den anderen valt door Klorindes : alzo worden de Franffen gedwongen om de vlucht te nemen, door de Siriers te rug gedreven, of veel eer door de Duivelen, die voor haar verdading ftrijden. Daar is niemand als Godefrooy die kloekmoedig het geweld van de lucht en de fchrikkelijke dreigementen van den donder, hagel en draaywinden wederftaat : hij houd voor de voornaamfte poort van het leger ftand, daar hij al de genen, die onder een vermengd, vol van fchrik wijken, tracht te verzamelen. Tweewerf ftoot hij zijn paard tegen Argant aan, en tweewerf drijft hij hem in 't dikfte der vijanden, daar het gedrang het grootfte is. Eindelijk deinfte hij in zijn befchanfingen, waar door het vervolgen van d'een en

T

d'andere

d'andere zijde op hield. Om al deze dingen, hadden de Christenen evenwel het geweld van dit onweêr, het geen veel harder als te voren begoft, niet verlaten: het regende, het donderde, het blixemde, nu van d'eene en dan van d'andere zijde: het water wierd aan alle kanten in de hutten weêr uitgebraakt, en de staken door de groote nattigheid losgerukt; het geweld van den wind maakt het touwerk los, scheurd het doek aan flarsen, ontworteld de palen, en vervoerd heele hutten ver van daar. Bij deze wanorden is het geschreeuw der soldaten gevoegd, die onder het geraas van dit schrikkelijk onweder vermengd zijnde, de vrees in het leger zagen, en verdooven de ooren van al de wereld.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het achste Gezang.

I N H O U D.

GOdefrooy ontfangt quade tijdingen van de dood des Prinse van Denemerken, en het omkomen van zijn volk 't gene hem te hulp quam. Daar loopt een valsch gerucht dat Reinout gesneuveld is. Hier op onsteekt Alekto een gevaarlijke beroerte onder de Christenen, 't gene op het lest door de vertooningen van haren Veldheer noch gessift word.

Den Veldheer word verbaald quâ tijding van de dood,

*Des Denemarksen Prins tot zijne hulp verbonden;
En hoe dat al zijn volk, door valsche Arabers snood;
Uit deze wereld zijn na d'andere toegezonden.*

T 2

Daar

*Daar loopt een valsch gerucht, in't leger voor de stad,
Dat Reinout is geveld door snoô bedriegerijen.*

*Dies helsche Alekto, die dit tot haar voordeel vat,
Om het geduchte heir met rampen te bestrijen,
Onsteekt een schadlyk vier van ongerusterust;
't Welk door des Veldheers deugd word eindlyk uitgebluft.*

Alreede was den donder gestild, en den adem der winden zoo luchtig, dat men geenen mist meer aan den Hemel bemerkten; de morgenstond verscheen zelf veel schoonder als naar gewoonte, en begon zich alreede op den Horizon te laten zien; haar hoofd was geheel van rozen, en uit haar voeten schoten glinsterende stralen, die van goud en vlammen schenen te zijn. Terwijl dat den dag haar dus tot het schoone weêr bereiden, vergenoegden haar de Duivelen niet, datse deze stormen en onweder verwekt hadden, indienze hier vervolgens geen nieuwe vonden bijvoegen, en andere lagen vinden. Hierom begint een onder haar, Astaroth genoemd, aldus tot de razende Alekto te spreken; Ziet gij wel mijn waarde zuster, dat wij niet kunnen beletten, dat deze bode, die het uit de gevreesde handen van onzen eenigen verdadiger van ons rijk ontsnapt is, hier niet aankomt? deze zal zonder twijffel gaan verhalen het droevig ongeval, dat haar vromen Hopman en de genen die hij tot haar

hulp

hulp brocht, overgekomen is: zulkx dat het te vreezen is, dat hij daar op den kloekmoedigen zoon van Bartholdus zal wederroepen; gij weet dat dit niet van klein gewichte is, en datmen tegen groote beginselen bedrog en kracht moet stellen. Gaat dan na de Franffen, en verdraaid alles tot haar nadeel 't geen den bode haar tot voordeel raden mogt: zaaid het vergif en het vier in het ingewand der Italianen, Zwitsers en Engelsen: verwekt haar tot oproer, en jaagt de schrik zoo in het leger, dat alle dingen in verwerring geraten, en het onderste boven keeren. Dezen aanflag zijt gij waardig, en ik ben verzekerd, wanneer gij stoffen zult dat gij dit werk gebrouwen hebt, dat gij daar veel eer voor van onzen Koning af hebben zult. Zoo sprak Astaroth, en hij behoeften niet meer te zeggen om deze razernij aan te prikkelen, tot het verwekken van een bloedigen oproer. Ondertussen quam deze nieuwen bode in het leger. t'Zijner aankomste sprak hij de wachten van de toegangen, dus aan; Mijn vrienden zeide hij tot haar, ik bidde u, dat mij iemand den Veldheer doet spreken: terftond vergezelschappen hem verscheiden, die begerig waren om nieuwe tijding te hooren. Hij zich dicht bij Godefrooy ziende, betoonde hem een nederige eerbiedigheid, en bood zich aan om die gevreesde hand te kussen, die Babilon had doen beven. Groote Prins, sprak hij tot hem, wiens faam stijgt van het licht des Oceaans, tot boven aan 't gestarnte;

ik wenschte u wel aangenermer tijdingen te brengen, als deze zijn. Hier op een zucht latende die uit het diepste van zijn hart voort quam, vervolgden hij; mijn Heer de braven Suenes, eenigen zoon des Konings van Denemerken, en den eenigen steun van zijn zwakke jaren, hebbende hooren verkondigen de wonderen van uwe onvergelyke dapperheid, begeerden terstond van het getal te wezen, der genen die door een heilige drift gedreven zijn, om het zwaard ten dienste van Jezus Christus te voeren. Seder dat hij zoo prijffelijken voornemen genomen had, konden hem nooit, noch de schrik van 't gevaar en de moeite, noch de begeerten van in vrede te heerschen, noch het leedwezen dat hij hebben mogt, zijn Vader, in 't midden der ongemakken van een hoogen ouderdom te verlaten, van zoo kloekmoedigen aanslag afkeeren: waar toe hem ook aanporden, d'uitnemende begeerten die hij had om de kunst van oorlog te leeren, en hem onder uw beleid te oefenen: ook wierd hij geprikkeld, van ik en weet niet wat voor een prikkel, die hem in de ziel knaagden, ziende dat hij noch niet met al had uitgericht, daar door men van hem iets zou kunnen zeggen; in plaats dat den moedigen Reinout, in een teedere jongheid, zoo veel roem en eer verkregen had, dat zijn faam aan alle gewesten bekend was. Maar het voornaamste oogmerk dat hem hier toe aanvoerden, steunden op de eer van den Hemel, en niet op de ijdelheden
dezer

dezer aarden: alzoo dat hij, zonder de zaak langer slepende te houden, uitgelezen volk dede vergaderen; en den weg na Tracien nemende, trekt recht op de voornaamste Stad van het Oosten aan: daar ging hij den Keizer begroeten, die hem ontving met al de eer en het goed onthaal, dat een man van zijn waardigheid zou hebben kunnen begeren van een groot Vorst: hier op quam daar een looper van uwent wegen aan, die hem de zaken van Antiochien verhaalden, en hoe dat men't, alreede veroverd zijnde, seder kloekmoedig tegen de Persianen verdedigd heeft, die met zoo grooten hoop volk, om het weêr te hernemen, aanquamen, dat het schein datse dat machtig Koningrijk van inwoonders ontbloot hadden: in't einde van deze maren, verhaalden hij'er noch andere, daar gij hem mede belast had; waar op hij na verscheide reden, eindelijk quam te vallen op Reinout, en begon hem in't lange te verhalen al het gene dat hij't gedenkwaardigste gedaan had, en hoe dat door zijn wonderlijke dapperheid, d'andere op de vlucht zijn gedreven geweest: op't einde van dit verhaal, voegden hij'er bij; dat het Christen leger, deze Stad, zijnde de voornaamste van al de andere in het heilige land, was komen belegeren, en noodigden hem om zijne wapenen bij de uwe te vervoegen, om zoo heerlijken overwinning te doen. Gelijk als dezen jongen Prins mijn Meester, alreede meer als te kloekmoedig was, zoo moedig-

den hem deze redenen zoodanig, dat de uuren van zijn vertrek hem jaren schenen te zijn, zoo grooten begeerten had hij onder de Heidenen vermengd te zijn, om zijn zwaard tegen haar te gebruiken, en het in heur bloed te bezoedelen. Op wat plaats dat hij was scheen het of men hem altijd zijn kleine moed verweet, en dat men van zijn bloodaardigheid, door de dapperheid van anderen oordeelde, deze dingen bedroefden hem zoo zeer, dat hij dag en nacht in zijn ziel gepijnigd wierd: wat raad dat men hem ook gaf, en wat gebeden dat men hem ook deed om te blijven; 't zij dat hem dezen raad niet en behaagde, of dat hij het gelaat wilde maken van die niet te hooren: al de vrees die hij had was, dat hij geen deelgenoot in uw gevaar en overwinning zijn kon: dit alleen verstrekte hem voor het grootste ongeluk dat hem nimmermeer zou kunnen treffen: en het overige acht hij, of onverschieden, of hij neemt 'er geen acht op, of hij en vrees het niet veel: hier op verhaaste hij zelf zijn noodlot en zijn quaad geval; geval helaas, dat ons te veel aanhangt, en 't gene hem na zijn wil geleid; want naauwelijcx had hij des anderen daags het geduld om de eerste stralen van den dageraad te verwachten, en om zijn reis te verkorten, nam hij de kortste weg voor de alderveiligste. d'Uitnemende begeerten die hij had van bij u te wezen, doet hem een gedeelte van zijn vergenoeving in de naartigheid stellen, zonder de moejelijkheid

heid der wegen en gewesten, noch de lagen die hem zijne vijanden in een onbekend land leggen mogten, te vreezen. Het zou nimmermeer gedaan zijn, indien ik van punt tot punt wilde verhalen, d'ongemakken die wij in deze reize geleden hebben; nu ontbroken ons eetwaren, en dan ontmoeten wij quade wegen, en dan gebruiktenze weder tegen ons alle geweld en listigheid: maar God heeft ons die genade gedaan, dat wij al die beletselen zijn te boven gekomen; en zoo daar eenige waren die zich daar tegen stelden, die wierden of aan stukken gehouwen, of op de vlucht gedreven. Wij door zoo veel overwinningen moedwillig geworden zijnde, dachten alreede voor alle gevaren bevrijd te zijn. Wanneer wij na zoo veel tegenspoeden aan de grenspalen van Palestijne geraakten, hier hadden wij ons naauwlijcx ter neêrgeflagen, of een van onze voorloopers quam ons verzekeren, dat hij een groot gerucht van wapenen gehoord, en door baarblijkelijke teikenen bespeurd had, dat 'er noodzakelijk niet ver van daar, een goed getal van oorlogslieden zijn moften. Op deze tijding verschrikten onzen Prins niet, en volmoed zijnde als hij was, veranderden niet van voornemen, woorden, noch gelaat: hier in veel stoutmoediger zijnde als vele anderen, die nooit zoo droevige tijdingen gehoord hadden zonder te besterven. Eindelijk zich na ons keerende, sprak hij; Mijn vrienden, O! die schoone kroon die zich nu voor onze

oogen vertoond, is zonder twijffel, of van lijden, of van overwinning: indien ik eenige hoop tot d'een heb, tot d'andre strekt niet minder mijn begeerten, om dat 'er meer verdienften en eer aan valt is; dat dit veld daar wij ons tegenwoordig op zien, mijn waarde broeders, een fchoone Tempel verftrek, die aan onze onfterffelijke gedachtenis toegewijd is, en daar de toekomende geflachten voor eeuwig op onze graven de zegeteikenen vertoonen, tot teiken van onze heerlijkheid. Dit gezeid hebbende, ftelden hij de foldaten in orden, zette wachten uit, en belaften 't gene men doen moest; en op zijn voorbeeld gebod hij dat ijder een gewapend rusten zou. Het was ontrent middernacht, 't welk den tijd is die het meeste van de flaaep en ftilte bemind werd, wanneer wij op 't fchichtigfte zulk een afgrijsfelijken gekrijs hoorden, die van verfcheide Barbarifche en verwerde ftemmen t'samen gevoegd, tot aan den Hemel opkrom, en weder tot in de afgronden neêrdaalden. Als doen begon het krijsgefchrey, en ijder bereiden zich tot den slag. Den kloekmoedigen Suenes vertoonde zich de eerfte, met een onfteken aangezicht en oogen vol von een groothartige ftoutmoedigheid; Spitsbroeders, fprak hij, wij zien ons hier besprongen van een groote troep vijanden, die op ons van alle zijden toedringen. Want boven dien dat het fcheen dat wij in een dicht bofch waren, daar de pieken, speren, en zwaarden, in plaats van boomen verftrekten,

verftrekten, zie zoo quam terftond een wolk van fchichten op ons neêr te ftorten: terftond geraakt men hier op handgemeen; en hoewel dat in deze ongelijke vermenging, de beſpringers twintig tegens een waren, zoo wierden 'er echter door de ſlagen die men gaf, zonder te weten waar ter oorzake van de duifterniſſe, verſcheiden gewond, en noch veel meer gedood: maar alzo men in deze duifterniſſe zich niet bemoeid, om het getal der genen die op deze plaatſe ſneuelen te tellen, of van die daar de wonden niet doodelijk van zijn, zoo bedekt de nacht, die ons verlies bedekt, met eenen de daden van onze dapperheid: Suenes is de gene wiens dapperheid boven allen uitſteekt; terwijlze in de duifternis zelf, haar zichtbaar maakt, voor de genen die daar acht op wil ſlaan. Rond om hem heen, lagen hoopen van doode lichamen uitgeſtrekt, die hij met zijn hand had omgebracht, en daar hij zich bolwerken van gemaakt had, die van bloedbeken omringd wierden: aan wat zijde dat hij zich wende, ſcheen hij de ſchrik in zijnoogen te voeren, en in zijn hand het allervervaarijkſte dat de dood heeft. Op deze wijze ging de nacht door. Zoo dra als men des anderen daags de blonde dageraad zag verſchijnen, en dat uit onze harten de ſchrik der duifternis, welk in haar die van de dood bedekt, verjaagd was; zoo vernieuwde die zelve klaarheid daar wij zoo zeer na haakten, ons verwondering door het droevigſte en meêwaardigſte ſchouwſpel

fchouwſpel dat 'er ooit geweest was; want wij zagen hêlaas, het oorlogsveld met de lichamen van ons volk bezaaid, die haar leven, kloekmoedig ſtrijdende, verloren hadden. Daar waren wel twintig duizend in 't getal gefneuveld, en ontrent honderd overgeſchoten. Ik weet niet hoe die jonge dapperheid, hoe groot dat die is, ziende zoo wreeden ſlaching en zoo veel bloeds geſtort, ſtand kon houden zonder te bezwijken: en echter toonden hij daar nimmermeer de minſte ſchijn af; maar zijn ſtem verheffende, riep hij; Mijn vrienden laat ons tot het einde volharden, en laat ons niet in gebreken blijven, van onze manhaftige ſpitsbroeders te volgen, die tot koſten van haar bloed ons den weg gebaad hebben, die wij moeten houden, ver van de reviere Stijx en Avernus af gelegen, om ten Hemel te klimmen. Zoo ſprekende, gelijk als of hij zich in de toekomstige dood verheugd had (zijn verzekering en gelaat betuigen 't dus ten minſten) ſtelde hij zich kloekhartig tegen 't geweld van deze Barbaren. Daar is geen zoo harde ſtoffe, al waſſe van het fijnſte Chalijbeſe ſtaal, of zelf van diamant, die de ſlagen wederſtaan kon, daar het heele veld van weêrgalmde. Onmeêdogende ſlagen die op hem neêrvallen, dat van nu af zijn lichaam niet meer als eene wonde is: ook word hij niet meer van het leven, maar van de dapperheid onderſteund: zoo men hem een ſlag geeft, terſtond betaald hij met gelijke munt, en houd ſtand zonder zich

zich te vermoegen: hoe meer dat men hem wond, hoe meer dat hij zijn gevoelen daar af toond. Eindelijk na dat hij wel weêrstand geboden heeft, zie zoo komt tot hem een man van de groote als een Reus, met een verschrikkelijk gelaat; in 't aankomen werpt zich dezen Barbaar in lijfsgevaar op dezen armen Prins, en laat niet af van toe te slaan, tot dat hij hem, van verscheide anderen geholpen, den laatsten slag geeft, na dat hij lang gestreden had: terstond word dien onverwinnelijken Held ter aarde geworpen: helaas een droeve en rampzalige val, om dat 'er niemant onder ons gevonden wierd, die zijn dood wreken kon. Waarde overblijffels van mijn Meester, en gij, o bloed, dat hij zoo heerlijk uitgestort heeft, weest getuige van 't gene ik zegge, en beschuldigd mij indien het niet waar is, dat ik toen mijn leven niet zocht te verlengen, noch traag was om mij onder de slagen te vermengen; waar in ik mij zoo ijverig droeg, dat schoon ik 't ontkomen ben, het echter de voorzienigheid van den Hemel toegeschreven moet werden, die het zoo liefde om een grooter zaak: want mijn geluk wilde dat ik, noch in 't leven zijnde, onder mijn doode spitsbroeders van zwakheid buiten mij zelve neêrzeeg; en zelf geloof ik dat ik toen een van haar getal scheen te zijn, om dat mijn gevoelen mij zoodanig begaf, dat ik seder niet kon oordeelen wat onze vijanden deden; maar na dat mijn zwakke oogen, die tot noch toe met wolken

wolken waren bedekt geweest, haar gewoonlijk licht weêr bekomen hadden, beelden ik mij in dat het nacht was; maar een weinig hier na, vertoonden zich van heel verre een weinig licht voor mijn zwakke oogen. Het is waar dat ik het niet als bezwaarlijk gewaar wierd; gelijk als een mensche die uit een diepen slaap ontwaakt, zijn oogen niet als half op doet, om dat hij noch slaaprig is; hier bij schoot mij zoo weinig kracht overig, dat ik geen ding onderscheidelijk kon bekennen: aan d'ander zijde begonnen de smerten van mijn wonden mij zeer te drukken en te verergeren, uit oorzaak van de lucht en door dien ik ellendig op de vochtige aarde uitgestrekt lag. Maar terwijl dat dit licht geduurig, alzoetjens mij naderden, zoo scheen ik ook te hooren, ik en weet niet wat voor een gemompel van eenige lieden, die te zamen spraken en eindelijk stil zagen: ik als doen mijn oogen met groote smerte geopend hadde, bemerkten ik twee mannen die na mij toe quamen: zij waren beide met een lange bruine mantel bekleed, en hadden ijder een toorts in haar hand; Mijn zoon, zeidenze tot mij, steld uw vertrouwen op dien grooten God, die nooit in gebreken blijft om de vrome te helpen, noch met zijn heilige genade de gebeden van die hem aanroepen voor te komen. Hier op strektenze hare armen over mij uit, en gaven mij haren zegen, sprekende met een nedrige en aandachtige stem; ik en weet niet wat voor

woorden,

woorden; die ik niet wel verstaan konde: dit gedaan zijnde, zeidenze tot mij dat ik opstaan zoude in Gods naam; o wonder, terstond was ik opgericht, en het uitworfel van dit wonderwerk was zoodanig, dat ik mijne wonden niet meer gevoelden, maar integendeel dacht mij, dat al mijn leden een nieuwe kracht verkregen hadden. Ik door zulk een vreemde en ongemeene zaak verwonderd, zagse beide strak aan, en mijn ziel aldus verblind zijnde, was niet machtig dit te begrijpen, noch zelf om deze waarheid te gelooven; het welk een van beide bemerkende, dus tot mij sprak; Mensch van klein geloove, van waar komen deze dwaze twijffelingen? houd op van te vreezen en verzekerd uw gedachten; wij zijn geen spookfels maar ware lichamen, die om Jezus Christus beter te dienen, de vergangelijke ijdelheden, en al het aanlokkelijkste dat de wereld heeft, verlaten hebben, om in deze woeste plaatsen te leven, en bezig te zijn in het overdenken van de hemelsche dingen: dien oppersten Koning, wiens Rijk zich over al uitstrekt, heeft ons verkoren om u wederom op de been te brengen: dit toond ons dat hij zich niet verontwaardigd hem van de minste dingen te dienen, om de alderwonderlijkste dingen voort te brengen. Dit is het noch niet al: hij wil ook niet dat men hier beneden veronachtsame, dat deftige lichaam, 't gene de woonplaats van zoo schoonen ziel geweest is, het welk op eenen dag weêr moet veree-

nigd worden, wanneer hij daar mede, verheerlijkt en onverderffelijk geworden zijnde, de eeuwige gelukzaligheden genieten zal. Den kloekmoedigen Suenes zal een grafstede hebben die hem waardig zijn zal (dit zeggende, toonde hij die aan mij) en die altijd geëerd zal worden, van haar die na ons zullen komen. Daar schiet nu niet over te doen, als dat gij uwe oogen ten Hemel opflaat, daar gij onder al die glinsterende starren, die haar verciere, een zult bemerken, alzoo straalrijk als een schoone Zon: deze zal met haar heldre stralen, uw ter plaats geleiden daar het lichaam van uw Prins is. Naauwlijcx had hij zoogefproken, of ik zag uit die schoone star een straal komen, die op de wijze van een goude schicht, die de hand van een schilder getrokken heeft, op dit eerwaardig lichaam neêrschoot: als doen schein mij het licht, dat zich in 't ronde uitstrekten, zoo groot, dat ik hem, helaas, heel met wonden bedekt zien kon: want hoewel hij in een verschrikkelijke vermenging van bloed en slijk als begraven schein, echter kon ik hem wel bekennen. Even gelijk als gedurende in zijn leven, zijn begeerten altijd daar boven verheven waren, zoo was ook nu hij dood was, zijn aangezicht niet tegens de aarde gekeerd, gelijk als vele andere, maar na den Hemel gewend, daar al zijn hoop na strekten: hij had zijn zwaard in de rechte hand gevat, gelijk als of hij noch had willen strijden, en de slinxelag op zijn borst, op de wijze van

een boetvaardige, die op een nederige en aandachtige wijze, God om vergiffenis van zijne misdaden verzoekt. Terwijl dat ik zijne wonden met mijn tranen bevogtigden, zonder dat ik daar door de smert die ik in 't diepste van mijn hart verburgen hiel, kon verzachten; zoo opende dien eerwaardigen grijzerd zijn vuist, en trok het rapier daar uit; Dit zwaart, sprak hij tot mij, dat gij noch met bloed van zoo veel ongeloovige die het ter dood gebragt heeft, beverfd ziet, is gelijk gij weet van zoo goeden stoffe datmen moogelijk wel groote moeiten hebben zou een beter te bekomen. Hierom, terwijl dat zoo rampzaligen dood het van zijn eerste meester heeft afgescheiden, wil den Hemel dat het niet onnut in deze gewesten blijf, en dat het in handen van een strijdbaar en kloekmoedig krijgsheld val; maar die 't geluk gunstiger zij als het uw meester geweest is. Door deze middel zal zijn dood gewroken worden; de rechtvaardigheid vereischt dit zoo. Soliman moet door 't zwaard sterven, van den Ridder die hij gedood heeft. Aanvaard het dan, en gaat dicht bij Jeruzalem, daar het heir der Christenen gelegerd is; wat moeilijkheden dat u ook ontmoeten, zoo weest niet verfaagd: hoe ongelijk dat ook den weg van dit gewest is, God die u zend zal zorg dragen om die te effenen, met een hand die niets onmogelijk valt; hij wil dat gij, met die zelve stem, die hij bewaard heeft in u het leven te behouden, overal verkondigd de wonderlij-

ke daden van Godvruchtigheid en dapperheid, die gij in uw waarden Heer bespeurd hebt, op dat zoo braven voorbeeld de anderen aanmoedigd, om onder de zeeghaftige vendels van het kruis op te trekken, en door een lange rij van jaren, zelf ter ooren van onze neven te komen. Nu schiet 'er niet over als om te weten wie den Ridder is die dit zwaard erven moet: dit is den braven Reinout, die in een teere jeugd zijn wedergade, noch in kracht, noch in dapperheid heeft: steld het hem dan ter hand en zegt hem, dat de Hemel en Aarde van hem alleen zoo rechtvaardigen wraak verwachten.

Zoo als ik aandachtig na de woorden van die vromen grijzerd luisterden, zie zoo vond ik mij terstond door een nieuw wonder verrukt: want ik was geheel verwonderd te zien, dat daar het lichaam van Suenes lag, een heerlijk grafstond, 't geen uit de aarde oprijzende, hem alreede besloten had. Om u nu te zeggen hoe dat geschieden kan, is een zaak die mij niet mogelijk is: hoe dat het ook zij, ik zag in weinig woorden uitgehouden, de verdiensten en de naam van den overledenen, met zijn uitstekende deugden; en waarlijk dit voorwerp was mij zoo lief en aangenaam, dat ik 'er mijn oogen niet kon aftrekken, 't zij dat ik se op het opschrift, of op de schoonheid van 't marmor vestte: waar op den Kluizenaar acht slaande, tot mij sprak, hier zal het lichaam van den kloekmoedigen Suenes, bij zijn getrouwe mede-

medegezellen rusten, terwijl dat heur welgelukkige zielen, van een vierige liefde tot de hemelsche dingen ontfteken zijnde, daar boven de eeuwige gelukzaligheden genieten, maar gij hebt haar nu genoegzaam de leste plicht door uw zuchten en traanen bewezen, het is tijd dat gij denkt om u een weinig te gaan rusten: volcht ons dan, want gij zult onzen gast voor dezen nacht zijn, verbeidende zoo lang tot dat de nieuwe helderheid van den dag u roept, om uw reize te vervolgen. Hier op zweeg hij stil, en leiden mij, nu over hooge heuvelen met steile diepten omringt, dan weder door lage dalen daar ik nauwelijks kon uit klauteren. Eindelijk geraakten wij in een verschikkelijk hol 't geen uit de natuur in een rotsteen gesneden was; dit was de gestrenge woonplaats, daar die godvrugtige Kluzenaars, midden onder de schuilplaatsen van beren en wolven, haar vertrokken: en echter deê haar onnozelheid haar met meerder verzekering leven, als offe tot haar bescherming al de schilden en wapenen vande wereld gehad hadden: hier wierd ik met een wilde kost gespijst, en bragt het overige van de nacht op de hardigheid door: maar des anderen daags, zo ras als de zon zijn eerste stralen aan de zijde van't Oosten begon neer te schieten, deden d'een en d'ander haar gewoone gebeden en ik met haar: daar na, oorlof van haar genomen hebbende, nam ik den weg die zij mij gewezen hadden.

Den Hoogduitsche dee dit beklaachelijk verhaal, met een groote onsteltenis in zijn ziel, voor Godefroy, die hem antwoorde; Ridder gij brengt hier in 't Leger droevige en beklaagelijke tijdingen, zulkx dat wij de grootste reden ter wereld hebben om ons te bedroeven, dat zoo veel brave mannen, die van zoo verre ons te hulp quamen, haar dagen in zoo weinig tijt geeindigt hebben. Vremde zaak, most het dan wezen dat zoo een weinig aarde haar dus wredelijk verzwolg, en dat zoo een kloekmoedige Prins als de uwe zoo schichtig verbij ging als een blixem: die zoo ras niet inde lucht glinsterd, of terstond is hij uitgedoofd. Maar hoe? zulk een dood, diemen waarlijk gelukkig mach noemen, behoort voor alle schatten en winsten der aarde geacht te worden, 't aaloude Kapitoel zou voor onze oogengeen heerlijker eerteken, noch geen zegenboog, die de palmen en lauwrn meer waardig was, als deze, kunnen vertoonen: want tot vergeldinge van hare overwinning, ontfangense daar boven in den hemel, gelijk als in een deftigen Tempel, een onsterffelijke kroon; hier vertoonenze zelf, door vreuchde en blijfschap verrukt, de wonden dieze in den dienst van haren Zaligmaker ontfangen hebben. Maar het is wel reden dat gij, die overgeschoten zijt, om deelgenoot te zijn inden arbeit en het gevaar van den oorlog, die wij hier beneden voeren, ook deel hebt in haar zegepraal en algemene blijdschap.

Aangaande den
zoon

Zoon van Bartholdus die gij begeert te spreken, is voor de tegenwoordige tijd niet in het leger, en zoo gij mij wilt geloven, eer dat gij de moeite doet om hem te gaan zoeken, gij zult zoo lang vertoeven tot dat wij zekerder tijdingen van hem hebben: deze woorden van d' een en d' anderen vernieuwden inden geest van eenige de genegtheit die zij Reinout alrede toedroegen, en de droefheit die zij gevoelden van hem verlooren te hebben: zulkx dat'er onder haar eenige waren die van droefheit door zijn vertrek getroffen, dus uitborsten: helaas moet het dan zijn dat wij, in dezen uitersten nood, van zoo strijtbaren Ridder berooft zijn? dat hij in lijfsgevaar gelijk een landlooper in't midden van dat barbarisch en ongeloovig volk gaat doolen? hier op verteldenze om strijt aan den Denemerkfen Ridder zijn brave wapendaden, die hem verwonderden over't verhaal van zoo veel overwinningen. Maar zoo als zij haar met deze reden onderhielden, en dat de geheugenis van Reinout haar wel diep inde ziel trof, zie zoo quamen in 't leger een groot getal Soldaten, die met haar een groot getal van beesten, koren en voeder voor haar paarden brochten: daar was niemand in't aankomen die hem niet ontsetten als hij haar hoorde zeggen, hoe dat Reinout gesneuveld was en dat zij niet als te baarblijkelijke tekenen van zijn dood mede brachten, te weten, zijn wapenen over al geblutst, zijn en bloedige rijrok. Terstont wierd dit onzeker en twiffelachtig

gerugt door't gehele leger verspreit, want wie zou zo beklaglijken zaak verburgen kunnen houden? De Soldaten die van droefheit en gramschap bezeten wierden liepen van alle plaatsen toe, om bijzonderlijk daar van onderricht te worden, zij konnen terstont zijn sterk en zwaarwigtig borstharnas aan de glans met al de rest van zijn rusting: hier bij gaf haar het blazoen van zijn wapenen, daarmen een arent, die zijn jongen aan de Zon beproeft (niet vergenoegt zijnde datze hem van vederen gelijken indienze op zijn voorbeeld die schoone star niet stijf aanstarren) op ziet, noch een veel zekerder bewijs: Gij mogt denken hoe gevoelelijken zaak dit aan't oorlogsvolk was, die overwinnende wapenen, onder wiens gunst haar kloekmoedigen meester zich alleen de meesten tijd tegen't geweld der vijanden in de gevaarlijkste ontmoetingen stelden, te zien geheel met bloed besmet; zeker de tranen quamen haar in d' oogen, als zij die aanschouwden, en door de droefheit die zij gevoelen, waren zij geen meer meester van heur gramschap, maar alzo het hele leger in roer was, en dat de soldaten op't voorwerp van zijn dood haar verscheide dingen verbeelden, zoo liet Godefroy den Hopman van deze loopers, Aliprant genaamd, tot zich halen; die den roof van Reinout mede gebragt had, en die de naam voerden van als een zedig man, die zijn woorden geloof verdienden, leefden: na dat hij hem geboden had, hem openlijk te verklaren waar dat hij

zijne

zijne wapenen gevonden, en hoe de zaak zich toegedragen had, zonder hem iets vande waarheid te verbergen; zoo antwoorden hij hem; Groote Prins, gij moet weten dat twee dagreizens na de landpalen van Gaza een kleine vlakten is, met heuvelen omringd, een weinig van den grooten weg afgelegen, daar van boven een beek traag afstroomd, die door de boomen heenvloeit. Door de groote meenigte die daar zijn, en door de dichte takken die deze plaats omringen, is hij meerendeel bedekt en zeer bequaam om een hinderlage in te leggen. Hier waren wij bezich om eenig vee te zoeken, 't geen wij hier waanden eerder als in eenige andere plaatsen, om het goede voeder dat wij daar zagen, te vinden, wanneer wij bespeurden dat het gras heel bebloed was, en daar dicht bij een lichaam dood ter aarden uitgestrekt: in't bezichtigen van zijn wapenen, en lievreien, droevig en verschrikkelijk schoufspel, zoo was 'er niemand onder ons dieze terstond niet beken- den, hoe bezoedeld datze waren, en van schrik en verwondering verzet bleef. Het eerste dat ik toen dede was hem te naderen om zijn aangezicht te ontdekken, maar ik bevont datmen zijn hoofd had weggenomen en dat zijn rechte hand hem ook ontbrak. Zijn lichaam van schoone gestalte, was met verscheide steken van achter en van voren deurboord, niet ver van daar zag ik zijn helm ter aarde leggen, daarmede voor cieraad een arent op zag, die zijne

V 4 vleugelen

vleugelen aan twee zijden uitsprieden: 'maar zoo als ik mij aan alle zijden keerden, om te zien, of ik niet op doen zou die mij de waarheid van deze zaak mocht onderrichten: zie zoo quam een armen boer alleen te voorschijn, die terstond trachte weder weg te vlieden, zoo ras als hij ons ondekte: eindelijk na dat wij hem achterhaald hadden en dat hij zich gedwongen vond door de vragen die wij hem vraagden, antwoorden hij ons, dat hij den voorleden dag, uit het naast gelegene bos, een groote troep soldaten had zien uitkomen, voor wien hij zich uit vrees van een quaad onthaal, verborgen had; ook dat hij gezien had, dat een van den hoop, een hoofd dat noch bloeden, en 't geen schein te wezen van een Jongelink daarmen noch geen eenig hair van den baart aanbepurden, bij 't hair vast hiel: dat hij 't eindelijk daar na in een sluijer gewonden en aan zijn zadelboom gehangen heeft; bij deze reden voegden hij dat noodwendig dat van ons volk most geweest zijn, na de schijn die haar kleederen hem gaven. Ik liet toen dat lichaam ontkleeden, en bedroefden mij zoodanig dat ik een langen tijd stond zonder dat het mij mogelijk was de minste traan te laten. Terstond na dat ik orde gesteld had om hem eeerlijk te begraven, nam ik zijne wapenen met mij; maar helaas, indien dit het lichaam van den Ridder is, die ik mij door zijn toerusting verbeeld, o wat zou die wel een beter graf en andere lijktaci verdienen!

nen! Aliprand niet meer te zeggen hebbende, wierd vanden voorzichtigen Godefroy, die zich onder tuffen op een vreemde wijze over deze droevige tijding bedroefden, verlof gegeven om te vertrekken, maar alzoo hij ten eerften de waarheit van deze zaak niet geloven kon, begeerde hij door baarblijkelijker tekenen daar van onderrecht te zijn, en te weten wie dat den moordenaar geweest is.

Terwijl dat dit zoo gefchieden, zie zoo quam de nacht op, die met haar brede en zwarte vleugelen de Hemel en aarde beschaduwte, en met zich voert den flAAP, die aangename rust der zielen en zachte verzafting der qualen, door wien dat al 't gevoelen en de bekommerniffen fluimeren, daar was niemand dan een eenigen Argiljan, die door ontelbare ongenuchgequelt, bij zijn zelven zoo groote dingen overdenkt, dat, noch zijn ongenuchten kunnen rusten, noch zijn oogen haar fluiten, ter tijd dat de anderen flapen. Dezen Krijgsman, gauw ter hand, welsprekende, vierig in zijn aanflagen, en driftig van geest, wierd op de revier van Trontes geboren daar hij in 'tmidden der burgerlijke oorlogen, en in de tweedracht der partijschappen wierd opgevoed: hij eenigen tijd hier na gebannen zijnde, vervulde met merkelyk moorden en rooven de rontomleggende bergen en oevers, eindelyk na dat hij door geheel kalabrien en Poullien geroofd had, begaf hij zich in 't gefelschap van andre Kruisgezellen, en trok in Azien, daar hij eer be-

haald hebbende , een gedeelte van zijn voorleden quade stukken door gedenkwaardige wapendaden uitwifchten. Deze hebbende de heele nacht niet konnen ruften , raekten eindelijk op 't rijzen van den morgestond in slaap : het is waar dat zijn slaap zoo wel geen betooverende rust van de ongenuchten zijns geests was, als een gevaerlijke sluimering, daar de razende Alekto haer van diende, om hem door een ontelbaar getal van gezichten, die niet min, verschrikkelijker als de dood zelve is, te quellen. Zij verroonde hem een groot lichaam, dat men de rechte hand afgehouden had , en die met de slinxte het hoofd dat men hem afgesneden heeft, gevat houdt, het welk noch versch bebloed en vochtig schein : maar schoon 't van zijn lichaam gescheiden was, zoo liet het echter niet na te ademen en te spreken, brakende uit zijn mond geronnen bloed , 't welk het met een gebroke stem en verschrikkelijke hikken uitwierp. Vlucht wech, sprak het tot hem, ô rampzalige Argiljan, ziet gij niet dat het dag is ? vlied van deze schandelijke hutten en dien schelmsen Godfrooy : Mijn waarde spitsbroeders, kund gij u voortaan nu wel bevrijd rekenen, van de lagen en strikken van dezen Tiran, na dat hij mij zoo onmenschelijk heeft laten ombrengen ? onbewegelijke als hij is, hij knaagt zelf zijn herte van haat en nijd die hij u toedraagt, ook denkt hij op geen andre middelen als om u te verdelgen, gelijk als gij ziet dat hij

mij

mij verdelgd heeft. Evenwel indien uw hand op een vermaarde lof hoopt, en zoo zij maar een weinig vertrouwen in haar gewone dapperheid steld, zoo maakt, in de plaats van hier te vluchten, dat den Tiran, door het plengen van zijn bloed mijn schim bevredige: onderwint u kloekmoedig 't geen ik zegge, en weest verzekerd dat mijn schaduw altijd bij u zal blijven, die u tot een schild, borstharnas en zwaard zal dienen, om u te beschermen. Zoo sprak het spookfel, en hem verlatende, blies hem veel meer als te voren nieuwe driftige bewegingen van razernij en wraak in. Hier op springt hij schichtig uit den slaap, en begint heel afgrijffelijk zijn oogen, van een vergiftige razernij gezwollen, heen en weêr te drajen. Daar na zoo ras als hij zijne wapenen genomen had, ging hij na de legerplaats der Italianen, daar hij haar deed vergaderen op de zelve plaats, daar onder een vermengd, de wapenen van den vromen Reinout lagen uitgestrekt: hier spreekt hij tot haar met een hoogmoedig gelaet, om zijn hert van een gedeelte van d'ongenuchten die hem quelden, t'ontlasten, deze woorden.

Hoe mijn waarde Spitsbroeders, zullen wij dan lijden dat een Barbarisch Volk, of een Tiran, die noch na reden, noch na billikheid vraagt, die geen beloften houdt, en die nimmermeer van bloed, zoo weinig als van goud en zilver, verzadigd is; ons altijd zoode voet op de keel, den toom inden mond, en het

het juk aan den hals hou? Zijn wij nu noch niet moede, dat wij feder zeven jaren, zoo veel overlaf en vervolgingen geleden hebben, dat van nu af tot vele eeuwen, geheel Italien meer als te veel reden om haar te bedroeven, en gevoelen hier af te toonen heeft; ik vergeet dat Cilicien, door de macht en de naarftigheid van Tankredo gedwongen zijnde, nu door een Fransman beheerfcht word, na dat hij 't door een merkelyke ongetrouwheid had ingeflokt. En ziet daar hoe fchelmachtig dat het bedrog, de vergeldingen die aan de deugd toegefchikt zijn, afstroopt. Ik ftel noch ter zijden, dat in wat gelegentheid die voorvalt, daar de tijd en de noodwendigheid der zaken, een haaf tige hulp, een brave geest, en een standvaf tige moed vereifcht, daar altijd een van ons gebruikt word, wanneer men zelf het gevaar van duizend dooden, dwers door 't ijzer en 't vier heen liep: maar 't zij dat men in tijd van vrede de eer en de vergeldinge moet uitreiken; of geduurende den oorlog den roof onder de Soldaten verdeelen; de onze hebben alleenelyk niet als de fchaduwe; daar d'overwinningen, de fchoonfte laften, de rijkdommen, en de verkrege landfchappen voor die anderen zijn; zoo zijn ze van eergierigheid en verwaandheid bezeten: mogelijk zouden wij eertijds zoo quaden onthaal, voor een overlaf en onverdraachelyk gerekend hebben; en voor mij ik ben wel te vreden dit in ftilte, als lichte dingen voorbij te gaan, in 't vergelijken

lijken bij de dingen die wij tegenwoordig lijden: want in der daad zijn het kleine zaken, bij de schrikkelijke en vervloekelijke daad die haar tegenwoordig nu vertoond: het is helaas, die wreede moord die deze schelmen aan den onverwinnelijken Reinout begaan hebben. Hoe mijn vrienden? Reinout is dan gedood tegen alle Goddelijke en menschelijke wetten, en den Hemel zou die dood niet wreken? Zal hij van boven zijn donder en blixem niet neerschieten? Zal het Aardrijk in de eeuwige nacht van haar eeuwige duisternissen hun niet inzwelgen? Zij hebben schelmachtig die braven Reinout vermoord, die geduurende zijn leven, den beukelaar en het zwaard van het Christen geloove was: en het zal ons verweten worden dat wij hem op de plaats hebben laten dood leggen, zonder daar wraak over te doen, en aan zijn lichaam de laatste plicht te bewijzen. Gij zult mij hier op zeggen, dat gij wel wenschte te weten, wie den Barbaar is die hem zonder reden heeft doen dooden. Helaas mijn waarde spitsbroeders, voor wie mag deze moord onbekend zijn? weetmen niet wel, dat noch Godefrooy, noch Boudewijn, nimmermeer de Italianen bemind, en datse altijd haar dapperheid benijd hebben: maar waar toe zijn zoo veel reden noodig? ik roep den Hemel tot getuigen, die alle dingen zoo wel weet en ziet, dat het niet mogelijk is om die te bedriegen. Op het punt dat den dag deurbrak, heb ik zijn dwalende en ongelukkige geest

geeft gezien: O God wat was het een doodelijk en be-
weechelijk fchouwſpel? Wat wreedheden en valſch-
heid voorzei hij ons niet van den Tiran, die wij tot
opperhoofd verkoren hebben! Ik zag hem waarlijk;
ik zag hem, en het was geen droom of eenig ſpook-
fel: hier van heb ik het beeld zoo vaſt noch voor mijn
oogen, dat na wat zijde ik die keere, het mij dunkt
hij zich daar voor vertoond. Wat zullen wij nu dan
doen? Zullen wij ons dan altijd laten beheerſchen
van die hand die noch van zoo vervloekten moord
bezoedeld is? Of zullen wij niet eer trachten aan den
oever van den Eufraat te gaan, om te beletten dat,
een volk zoo weinig in den oorlog ervaren, niet lan-
ger zoo een vruchtbaar gewest, met zoo veel ſchoo-
ne Dorpen en bloejende Steden bewone? Zijt verze-
kerd mijn vrienden dat, indien wij dit kunnen doen,
zij zullen daar geen meester meer af zijn, en dat de
Franssen nu voortaan niet meer hebben zullen dat
met ons te deelen zal zijn. Laat ons dan ter goeder
tijd gaan, indien gij het goed vind, en laat ons hier
dat onnoozel en doorluchtig bloed ongewroken blij-
ven; evenwel indien uw aaloude deugd, die ik te-
genwoordig zoo verkoud en quijnende zie, in u zoo
vierig was als zij behoorden te wezen, dezen besmet-
telijken Draak, die den bloem van al de Italiaanſe
landaard, dus heeft ingeslokt, zou op zoodanigen
wijze gehandeld worden, dat zijn dood voor eeuwig
tot een voorbeeld aan zulke andere monſters ver-
ſtrekken

strekken zou. Indien dat uwe onverwinnelijke dapperheid zoo veel stoutmoedigheid als macht had, weest verzekerd dat deze hand haar wreken zou van dat trouwloos hart, 't geen d'oprechte vertrekplaats van valsheid en verraad is.

Dus sprak Argiljan, met een gelaat van razernij en gramschap zoo vervoerd, dat het machtig was al de vergadering door zijn geweldige driften tot hem te trekken. Ter wapen, ter wapen, riep hij; en deze moedwillige stem wierd van al de jeugd, die het zelve riep, vergezelschapt. Ondertussen wierp haar de razende Alekto met gewapender hand midden onder haar; en boven dien datse de wreedheid in haar dapperheid inbloes, zoo queldenze haar noch met een besmettelijke dorst na het menschelijk bloed, die grooter wierd, en meer en meer ontsak. Deze pest springt uit de legerplaats der Italianen, om haar onder de Zwitsers (die zij hard aantast) uit te spreien; en van haar gaatse na de Engelschen: maar boven dien dat deze droevige toeval aan de driften der vreemdelingen een schijn en voedsel geeft, zoo veroorzaaktse ook dat veel oude twisten, die voor eenigen tijd in slaap waren geraakt, terstond ontwaakten en weder vernieuwen. Zij noemden de Franssen Tirannen, wreedaarts en onverdraachelijke: zulkx dat de haat die zij tegen haar voortaan verkregen, niet meer konnende verborgen blijven, te voorschijn komt en met dreigementen uitbarst, daar de moedwilligheid

willigheid en hooverdij zich onder een vermengen ; even gelijk als het water dat men in een ketel om heet te worden gegoten heeft , zijn bobbel over den rant uitwerpt , en eindelijk overloopt , indien men het vier daar te sterk onderstookt . Den genen die onder haar de meeste zedigheit hebben , en die beter als d'anderen de waarheit kunnen bekennen , zijn niet machtig om het geweld van deze muitmakers te stutten : hier bij helpt dat Tankredo , Kamillus , Wilhelm , en eenige anderen die 't gebied over haar hebben , afwezig zijn . Alle deze dingen t'samen gevoegd , moedigen veel meer als ooit heur hoogmoedige en grouwzame dapperheit aan . De razernij die haar alreede bezit , brengt haar tot de wapenen , daar zij onder een vermengd haastig na vatten : en alreede kan men het geluid der trompetten hooren , die haar tot den slag roepen . Ondertussen loopen vele in naarstigheit toe , om Godefrooy , die zich gereed houd , daar van te verwittigen : Boudewijn vertoond zich de eerste voor hem met alle stukken gewapend , en steld zich aan zijn zijde ; maar Godefrooy ziende dat hem de laster niet verschoonden , hief zijn oogen ten Hemel , en zijn hoop op God stellende , gelijk hij gewoon was , sprak hij ; Heere , terwijl dat gij weet met hoe veel vierigheit en ijver ik mij altijd tegen de partijenschappen en verdeelingen gedragen heb , zookt het deksel , 't geen de oogen van dit Volk geblind houd , aanstikken , betoomd heur geweldige razernij ,

nij, en maakt dat mijn onnoozelheid; die gij van boven bekend, voor dit volk, die door haar driften hier beneden verblind zijn, geopenbaard word. Meer sprak hij niet, en gevoelden terstond dat zijne aderen met een ongemeene warmte die van den Hemel quam, ontfonkt wierden: zulkx dat hij met deze hemelsche kracht en een vast geloove, dat op zijn aangezicht verscheen, vervult zijnde, veel kloekhartiger als te voren wierd, in vobegen dat niets machtig was om zijn voornemen tegen te staan. Hij als doen van de zijne omringd zijnde, ging kloekmoedig tegen de genen die haar alreede beloofden de dood van Reinout te wreken, zonder dat, noch hare wapenen, noch haar dreigementen, hem een stap konden verletten: boven het borstharnas dat hij aangeschoten had hij een wapenrok veel rijkelijker als naar gewoonte; hij had geen handschoenen aan zijne handen, en op zijn aangezicht, dat zich ongedekt vertoonden, zag men waarlijk een hemelsche Majesteit door een nieuwe glants verheven: met zulk een ge-
laat, zoo een Prins als hij is waardig, ging hij, schuddende zijn gulde Scepter, wel verzekerd zijnde, dat zonder eenige wapenen als die te hebben, hij deze bewegingen stillen zal. Ziet daar in wat voor een toerusting hij hem voor deze oproerige vertoonden: hier noch niet mede vergenoegd zijnde, trachten hij haar door reden te herstellen, die van geen sterffelijk mensch schenen voort te komen; Hoe mijn Vrienden,

den, sprak hij tot haar, wat meend gij te doen u dus oproerig te vertoonen? Waar uit spruit dit moedwillig gerucht, en wie is 'er den aanvoerder van? Is dit de achtbaarheid die gij mij toedraagt? Hebt gij geen goede proeven genoeg om mij te kennen, zonder dat mijn wijze van leven u behoord verdacht te zijn? Om wat oorzaak vind m'er dan eenige onder u, die mij moedwillig durven beschuldigen, en zelf die laster geloof geven? En schaamt u niet te antwoorden op 't geen ik u vrage, indien gij mogelijk noch niet van mij verwacht, dat ik onder mijn reden ootmoedigheid en gebeden vermenge: maar God behage nimmermeer dat zoo groote onwaardigheden mij ooit verweten worden, en dat ik alzo de goede achtbaarheid, die ik in de wereld verkregen hebbe, zoude te kort doen! Deze Scepter die ik in mijn hand houde, met mijn gedenkwaardige daden, en de ware proeven die veel starker als al het overige is, zullen mij beschermen, zoo ik hoop, tegen de gevaarlijke uitwerkingen van uwe verdeeldheid: maar op dat de middelen van de gestrengheid, voor die van de barmhartigheid wijken, en dat een rechtvaardige straf zich niet over al de schuldige uitstrek, zoo ben ik te vrede u dezen misflag te vergeven, in overwegingen van het goed dat gij voor dezen gedaan hebt, en van uwen Reinout zelve: maar het is waar dat ik daarom niet versta, dat Argiljan ongestraft zal blijven; doch in tegendeel wil ik dat zijn bloed deze gemeene misdaad

daad uitwisch, terwijl hij daar den aanvang af is, en dat hij zoo vermeten geweest is d'andere hier toe aan te porren, gedreven zijnde tot deze wanorden, door een schijn van achterdocht, die zoo weinig waarlijk schijnt als het vermoeden daar van zwak is.

Geduurende dat Godefrooy dus sprak, schenen van zijn aangezicht blixemstralen van eer en majesteit te schieten, zulkx dat zijne redenen, als zoo veel donderflagen waren, om heur moedwilligheid te temmen: Argiljan zelf, hoe oproerig dat hij zich ook vertoonde, was op deze maal gedwongen hem over te geven, en voor de rechtvaardige gramschap van den Veldheer te zwichten: op zijn voorbeeld durven de andere soldaten, die men noch kort te voren moedwillige reden vol van verachting, verwijt en lastering zag uitspuwen, en die haar zoo vaardig roonden om de wapenen, die de wraak haar ter hand stelde, aan te grijpen, haar hoofd vol van schaamte en vrees niet opbeuren; 't welk de oorzaak is, datse, zonder een woord t'antwoorden op 't geen men haar zeyd, lijdten dat Argiljan, door d'uitvoerders van 't gerecht gevat en gebonden word. Zoo lijd de Leeuw, die noch kort te voren zijn hoovaardig hair opstak en hem zelf met zijn staart sloeg, brullende afgrijffelijk, om zich zelve beter te vergrimmen, dat hij weder aan de keten gesloten word, indien hij zijn beheerscher, die hem eerst gedwongen heeft, ziet aankomen; want als dan zijn dreigementen vreezen-

de, vergeet hij al de wreedheid die hem de natuur gegeven heeft, zonder dat, noch zijn tanden, noch zijn nagelen, noch het lange hair, dat hem tot 'e aarden nasleept, zijn hoovaardige moed in gramfchap tegen hem kunnen onsteken. Men zaid da daar ook gezien wierd een gevleugeld krijgsmān me een gelaat vol van schrik en dreigementen: dezer oorlogsmān hield voor Godefrooy een breed schild gelijk als of hij hem had willen bedekken, en ver toonden de bebloede punt van een lang zwaard; en mogelijk quam het zoo van daar't rechtvaardig be zoedeld is geworden in het bloed van een Stad, o eenig Koningrijk, daar den Hemel, hoewel te traag om zich te verroeren, eindelijk is op vergramd ge worden. Ziet daar op wat wijze dat dezen oproe een einde nam, die zoo ras niet bevredigd was, o zij leiden alle haar wapenen ter neder, en met de wa penen de haat; die zij zonder reden tegens haar op perhoofd genomen hadden. Godefrooy keerde hier op recht na zijn hutte, daar zijn geest aandachtig op verscheide dingen, nieuwe aanslagen begot te maken: en hij nam zelf voor niet langer als twee of drie dagen te verthoeven, om de Stad te bestormen. Hierom ging hij al het krijgstuig en de stukke van de beukerijen en ander oorlogsgereedschap, daa hij zich van hoopte te dienen, bezichtigen.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het negende Gezang.

INHOU D.

Soliman, van de razende Alekto bezeten, en door die van de Stad geholpen, doet een strengen aanval op het Leger der Francen; maar God wend het quaadste af, en zend haar den Aartsengel Sant Michaël, door wiens gunstige hulpe zij al de macht der ongeloovige te rugge drijven: hier bij komen die genen, die met Armijde gegaan waren, zeer wel te pas, te rugge.

Alekto boos van aard berijdt Vorst Soliman;

Die door de Stad gestijft, valt met zijn Roovers benden,

Op 't Franse Leger zoo verwoed en bloedig an,

Dat God, uit zijnen Troon, haar hoed voor droeve ellenden:

X 3

Hij

*Hijzend haer tot een Hulp d' Aardsengel Michaël;
 Door wiens gevreesde hand, zij al de groote machten
 Der ongeloovige verjagen fel en snel,
 Dat niemand van heur heur langer darf ver-
 wachten.*

*Hier op 7.00 komen ook op 't slag nu weder aan,
 Die met Armijde zijn, voor dezen, heen gegaar*

Oewel het onbeweechelijke wa-
 schepfel der helle, eindelijk al dez-
 razende onrusten gestild zag, en d-
 de vlammen der haat en toornigheid
 die het alleen ontsteken had, gehe-
 waren uitgeblucht; zoo was 't d
 het evenwel, door al de nijd die 't ingezogen ha-
 om dat het zich niet kon zetten tegen de wetten van
 noodlot, noch het onveranderlijk besluit der God-
 delijke voorzienigheid, niet afliet om sterker als
 voren in zijn schadelijk voornemen te volharde
 Het gaat dan om elders zijne lagen te leggen; ov-
 al waar het treed verdorren de velden en de Zon ve-
 bleekt. Hier niet mede vernoegd zijnde, kloofd h
 de lucht, en verhaast zich om noch grooter quaad
 rokkenen door nieuwe aanslagen. Dit vervloekt
 verdoemd spookfel, 't gene niet onbekend was, h
 door middel van zijn medegenooten, den zoon v
 Bartholdus en Tankredo van het Franse leger afg-
 zonderd waren, met dewelke d'ervarenste van 't g
 hee

heele heir wech zijn, sprak toen; Waarom wachten wij nu langer? dat Soliman kome en haar bestorme, terwijlze 'er het minste op denken; dit is de verzekerste middel om op haar de overwinning te krijgen, om dat in dit leger het meerendeel der Oversten, door heur dapperheid beroemd, zijn afgezonderd: dit gezeid hebbende, vloog het recht daar Soliman zijn vliegend leger weder vergaderd had, t'zamen gevoegd van een groot getal Arabiers, al t'zamen landloopers en roovers. Dezen tiran haten de Christenen meer dan eenig mensch ter wereld, zulkx dat onder al de ongehoorzamen, die tegen God opstonden, men niet een vond dieze wreeder handelde als deze deed: ja hij was zoo afgrijffelijk, dat de aarde geen grooter schelm zou hebben kunnen voortbrengen; wanneerze zelf, om eenige nieuwe onheilen, het zaad der verwoede reuzen weder te been bracht: deze was eertijds Koning der Turken, en hield zijn Hof te Niceen, de voornaamste stad van zijn Koninkrijk; dat door vervolg van tijden, hem afpaalden van de oevers der Grieken, strekkende van over tot den stroom Sangar en Meander, door d'overwinning die hij kreeg op de Misiënen, en die van Frigien en Lidiën, met de Koninkrijken van Pont en Bithinien: maar na dat het Christen leger was over de zee gekomen, wierden al zijn landen gewonnen, en hij in twee veldslagen verstrooid: hij willende daar na weder het geval van 't oorlog be-

proeven, en trachten om weder tot zijn vorige staat te komen, wierd eindelijk met openbare kracht uit zijn land verdreven, zulkx dat hem de noodwendigheid bedwong zich in 't Hof van den Zoudaan van Egipten te begeven, daar hij zeer welkoom was, en eerlijk na zijnen staat ontfangen wierd: want hij was wel blijde, dat zoo dapperen en befaamden man zich bij hem begeven had, om hem in zijn aanslagen te helpen, die geen ander doelwit hadden, als met de Christenen te twisten om d'overwinning van 't beloofde Land; om dat hij niet meer vreesden als tot nabuurige vijanden te hebben den genen, die, om de voortplanting van een geloove tegen het zijne, gekruist waren. Maar eer dat hij zich tegen haar wilde verklaren en openbaren oorlog aan doen, was hij van rade, dat Soliman de Arabiers, die over al verstrooid waren, t'zamen zou vergaderen, hem hier toe gevende een groote somme goud en zilver om haar in befolding te houden. Deze dingen alzoo beginnende, terwijl dat den Zoudaan menigte van krijgsknechten op ontbood, die tot hem quamen van al de deelen van Azie en Affrijke, begaf hem Soliman op weg; in 't aankomen had hij niet veel moeite die tot hem te trekken, om datze van allen tijden groote dieven waren geweest, en zeer tot het geld genegen: hij dan overste van dezen moedwilligen hoop gemaakt zijnde, doorliep geheel Judéa, daar hij grooten roof en machtige schatten uitvoerde; zoo dat men

van

van het leger der Christenen niet meer zeker gaan of komen kon tot de Zeeplaatfen: hier op quam hem ijder oogenblik voor oogen, de smaad die men hem aangedaan had, hem van zijn Koningrijk beroovende, dat door vremde verwoestingen verdrukt was; zoo dat hij nu in zijnen geest hooge aanslagen overdacht: terwijl dat hij noch in twijffel stond, door wat middel dat hij die in't werk zoude stellen, zie, zoo quam Alekto zich voor hem vertoonen om hem noch meer aan te prikkelen; zij had de gedaante van een zwakke grijzerd, in wien men naauwlijcx een eenige dropgel bloeds zou gevonden hebben, aangeschoten; heur vel scheen verdord aan't been gedroogd te zijn, met groote knevels, de kin zonder hair, en het hoofd met een groote tulbant, van verscheide verf van linnen, onder een vermengd, t'samen gevlochten; zijn kleed was op de wijze van een rok gemaakt, van voren met knopen die haar over de hielen neêr hing, zij had een groot krom zweerd op de zijde gegord, een pijlkoker in een sluier hangen, en de boog in de vuist; Ontzinnige als wij zijn, sprak zij tot hem, laat ons zoo veel als wij willen, de vlakke en de woestijne van het onvruchtbre Libien deuroopen, waar toe kan het ons doch helpen, terwijl dat 'er geen roof te halen is, noch eenige overwinning te verkrijgen die iets waardig is; boven dat, terwijl wij ons hier mede bemoeyen, bespringen de Christenen met ernst de voornaamste stad van

deze gewesten, met zulk een geweld, dat zij alreede zulke gaten in de muur gemaakt hebben, datse op't punt zijn van den storm aan te voeren; alzoo dat wij zekerlijk zijnen brand en verwoesting wel haast zien zullen, indien wij een weinig langer vertoeven om haar bijstand te doen: hoe! zal den zeeghaftigen Zoliman, die al de wereld zoo zeer ducht, dan glorie stellen in het verbranden van arme herders hutten, en in 't rooven van heele troepen schorfteschapen en magere ossen, die naauwlijcx voort kunnen? zeker beziet eens die brave overwinningen: meend gij door dezen weg weder in uwen staat te geraken, en u te wreken van al het jammer en verlies dat gij van de Christenen ontfangen hebt? O hoe ver zijt gij van uwe rekening! Op dan, vat moed, valt in de starkten van dezen onmenschelijken tiran; gebruikt listige lagen tegen hem, en valt hem zoo gestreng op het lijf dat hij nimmermeer weder op sta. Zoo gij wijs zijt, zoo zult gij den raad van uwen vriend Araspes volgen, wiens getrouwigheid gij lange beproefd hebt: gij weet dat hij u nimmermeer verlaten heeft, noch zoo lange als 't geluk u in uw Koninkrijk verdadigden, nog sedert dat 'et u zelf verjaagd heeft: vertoefd dan niet langer, en hoe naakt en bloot dat de Arabiers ook zijn, laat daarom niet naar u van haar in dezen aanslag te dienen: ik weet wel dat het zwaarlijk te gelooven is, dat lieden, die niet gewoon zijn anders als landloopers te leven, en
de

de reizende man te berooven, genoeg moed zouden hebben om zoo sterke en schrikkelijke vijanden weêrstand te bieden, maar boven datse haar slapende zullen vinden, zal uw dapperheid heur moed bevestigen.

Zoo sprak deze Razernij tot Zoliman, en blies hem in de ziele haar gewonelijke uitzinnigheid; daarna verdweenze en verstoof onder de wind. Ondertussen bleef hij heel verschrikt, en zijn handen ten Hemel heffende, sprak; Wie gij ook zijt, die mijn hert zoo aanmoedigd en ontvonkt met een overgrootte hette, gij zijt, zonder twijffel geen sterffelijk mensch, hoe dat gij'er ook na gelijkt, zie daar ik ben bereid om u te volgen, door al de wegen waar gij mij ook zoud willen leiden: van de vlakten zal ik bergen van doode of gequeste lichamen maken, en van heur bloed geheele stroomen: daar gebreekt niet anders, als dat gij mij behulpzaam zijt, en mijne wapenen dwers door de duisternisse geleid. Hier op, zonder langer te vertoeven, vergaderden hij al zijn soldaten, die hij aanmoedigende tot de alderbloodste toe, door hoogmoedige woorden. Na dat hijze alzoo door een kloekmoedige vierigheid tot strijden ontvonkt had, zie zoo gaf Alekto zelf het teiken van den aanval, in de eene hand hieldse een trompet, en in d'andere een groot laken dat in de wind uitwoey; zij verdubbelde al gaande heure treden, en haasten haar om de ondekking van heure komste voor te komen.

men. Alekto haar alzo geleid hebbende, verlietse terstond; en, in een bode veranderd zijnde, quam binnen Jeruzalem, ontrent die tijd, wanneer den dag voor de nacht plaats begint te maken: Daar drongse stoutmoedig door 't gedrang, en trat midden door 't volk, dat van de schrik en droefheid aan alle zijden omringd wierd. Daar na verwittigdeze de Koning van de macht, die tot hulp van de Stad gekomen was, en van het voornemen dat de soldaten genomen hadden het leger der Franssen te bespringen op het teken dat zij hem aanwees. Alle dingen begonden nu bedekt te worden met het duistere deksel van de nacht, die nooit zoo schrikkelijk als nu verscheen: want in de plaats van de mist en dampen, zwom het Aardrijk in een bloedigen daauw, en de Hemel was met wanschepsels, en schrikkelijke dingen vervuld: men hoorde niet als het verzuchten van quade geesten, die over al heen vlogen. Pluto verliet zijn afgronden, en al wat duisternis is in zijne holen, om deze nacht noch dompiger en grouwelijker te maken. Geduurende deze duysternisse, naderde den hoovaardigen Soliman tot de tenten zijner vijanden, en een weinig na middernacht, was hij een vierendeel uurs van heur leger: alwaar hij, geen gerucht hoorende, om dat de Franssen in rust waren, niet zorgende voor deze verrassing, zijn volk gebod stil te staan, om dat deze weinige rust heur frischer tot den slag zou maken. Toen klom hij op het
hoogst

hoogst van een klein heuveltjen, beginnende tot haar te spreken, en tot dien gestrengen aanval aan te moedigen. Zie daar, sprak hij, dit schoon leger, daar men zoo veel van gezeid heeft, hoewel dat het maar een schijn heeft. Zie hier de diepen stroom, die de rijkdommen van Azie ingezwolgen heeft. Het staat maar aan u, dat al dezen roof u niet in de handen valle, zonder veel gevaar te loopen. Die schoone wapenen, en die rijk geharnaste paarden, worden u tegenwoordig aangeboden door de eigen hand van 't geluk. Daar is niet dat u beletten zal meester te wezen, zoo gij u van deze gelegendheid wild dienen: Want, om het wel te overwegen, dit is het leger niet, door het welke de Perffen verdreven wierden, en de machten van Niceen verdelgd. Gij weet dat het niet anders zijn kan, of verscheiden van haar zijn omgekomen in dezen oorlog, zoo wel om zijn langdurigheid, als oorzake van verscheide toevallen. En alwaar 't schoon dat heur leger zoo groot, als toen was. Het is voor u een groot voordeel dat gij te doen zult hebben met mannen die in een diepen slaap verzonden, en niet van wapenen voorzien zijn. Waarlijk, daar is zoo weinig onderscheid tusschen den slaap en de dood, dat 'er niet zoo licht is als zijnen vijand t'overwinnen. Volgd mij dan stoutmoedig, ik wil de eerste zijn die u een weg openen zal dwers door deze slaperige lichamen, die in heure bolwerken omwentelen. Dit zwaard zal u wijzen hoe dat
men

men slaan, en niemand sparen moet. Nu zal het Rijk van CHRISTUS eindigen. Nu zal uw naam doorluchtig, en het verdrukte Azie van van Naver-nijen verlost worden. Haar alzo aangemoedigd hebbende, gebood hij hen met weinig geraas voort te trekken. Maar zij konden zoo bedekt niet voortgaan, offe wierden vande uitgesette wachten, door't schijnsel van een weinig licht, ontdekt. Terstond was het geheele leger in roer, zulkx dat de voor-wacht terstond op was, en zich bereiden om den vijand t'ontfangen. d'Arabiers gestoord zijnde, om datse alsoo ontdekt waren, lieten heur paarden een weinig adem scheppen, wiens gebriesch zich ver-mengden onder't gekrijfch der soldaten, en t'samen-horting der wapenen, dat zoogrooten getier baar-den, dat'er de bergen en dalen van weërgamlden: de Echo zelf, die in de rotfen woond, verschrikte van't afgrijffelijk gerucht, en vermenigvuldigde de vrees door de weërklank. Alekto gaf het eerste teken van den strijd, en van de oevers van Flegeton stakfe een brandende toorts op, dat die van de stad tot een teeken diende, om haar bereid te houden. Soliman trad voor in het hoofd van zijn volk, en te viervoet rennende, met lossen toom, viel zoo kloekmoedig in't midden der wachten, die noch niet wel in orden waren. Zijn ongestuimigheid is niet minder als van eenen stroom, die van't hoogste eens bergs afftorten-de, groote boomen met zich sleept, ontwortelende
de

de huizen, daar hij de grondvesting van ondergraafd. Bij de razernij van dezen Barbaar, zijn niet te gelijken de krachten van den blixem, wanneerze tefens ter neêrwerpt en ontsteekt de hooge torens; noch de aardbevingen die de wereld beroeren, en met schrik vervullen. Yder slag, dat hij met zijn zwaard slaat, maakt hij een wonde, en deze wonde beroofd van't leven den genen die getroffen is. Hier bij zou ik wel grooter wonderen van hem kunnen zeggen, zoo het geloove niet boven de redening. Ter ander zijde, in deze ziedende gramschap, schijnt hij zich te veinzen, of niet te gevoelen de slagen die men hem geeft, hoewel dat ijder reis, als hij getroffen word, zijnen helm als een klok klinkt, en dat het schrikkelijk te zien is, hoe de vonken daar uitstuiven. Zoo haast als hij bij na alleen deze eerste benden der Franssen verstrooid had, zie zoo quamen d'Arabiers aan, die 't gedrang scheurende, ellendige verwoesting deden, in het dikste der vijanden. Zij vloeiden over op de wijze van een vloed van verscheide stroomen t'samen gelooopen. Alldoen namen de Franssen met gerekten halze de vlucht, en men zag onder een verstrooid de verwinnaars en de verwonnen, de vervolgers en de vluchtelingen, die t'samen binnen de beschanffing van 't leger indringen, daar't over al van gekrijfch, verwoesting, ververzuchting en vreeze vol is. Soliman voerd, tot sieraad, op zijnen helm, een verschrikkelijke Draak,
die

die de hervouwing van zijn hals ontkruld, die hij op de zelve tijd uittrekt; met dat hij zich op zijn voeten recht, spreid hij zijne vleugels uit, en kromt, als een boog, zijn verschrikkelijke staart. Die hem eerst gezien had, zou gezeid hebben, dat hij drie tongen drillende uitstak, daar onder zich een venijnige schuim vermengden, die hij met een schuiffeling, die men van ver zou gehoord hebben, uitbraakten. Over al waar den strijd het hevigste ontstak, daar prikkelde dit besmettelijke wanschepsel zijn zelve ook tot wreedheid aan, en zich zelve slaande, braakten het geheele vlammen van zwavel uit, daar onder een duistere rook vermengd was. Hoe verschrikkelijk dat 'et dier was, dit licht maakte het noch vervaarlijker voor de gene die het aanzagen, en ver-toonde zich voor haar als een blixem, aan den genen die zeilen, wanneer, geduurende eenen storm, die haar beukt, en zich onder de duisternisse van de nacht vermengd, zij de baren zien, die door 't geweld der winden, tot aan de wolken gedreven worden. Sommige die, door vrees van de dood, ver-voerd worden, stellen heur heil in de vlucht, en andere behelpen haar kloekmoedig met heure wapenen, om haar te verweeren. Heur moed walt in de duisternisse, die het aanstaande gevaar verburgen houdende, deze wanorden doet aanwassen. Onder de gene, die zich in deze nood, met zoo veel kloekmoedigheid, als hij vrijwilligheid betoond, draagt,

munt

munt Latinus de eerste uit. Dezen kloekmoedigen Ridder was op de kant van den Tiber geboren, en hoe oud dat hij was, zoo had evenwel de last der wapenen, noch den hoogen ouderdom, de moedigheid van zijn geest, noch de kracht van zijn lichaam niet verzwakt. Vijf jonge soldaten, zijne kinderen, volgden hem over al in de hachelijkheid der oorlogen, die tegen den arbeid der wapenen aangroeiden, hoewel se noch naauwlijcx de jaren en kracht hadden om die te dragen. Deze wetten teffens heur gramschap en zwaarden, op het voorbeeld van haren vader, die om haar, noch meer aan te moedigen, tot haar spreekt; Laat ons gaan, mijn kinderen, daar ons dezen vervaarlijken Duivel, die op de vrees van die voor hem vluchten stoft, ons roept: al het voorbeeld dat hij waand te hebben, is goddeloos, en hoe veel te meer te verachten, om dat hij zich, door geen gevaar, geducht maakt. Zoo is de Leeuw gewoon haar jongen tot den prooy, die zij vervolgd, te geleiden; om haar in 't gevaar te brengen, eer dat heur hals borstelig word van een lang hair, en den ouderdom haar tanden en nagelen doet wassen: boven dien dat se 'er door deze middel stout maakt, zoo gewendz'er ook wreedaardig te worden tegen de jagers, die haar in heure holen beledigen, en andre vreesachtiger beesten doen vlieden. Op deze wijze bestond die meewaardigen vader, vergezelschap met zijne kinderen, Soliman aan te vallen, en met haar hem t'ont-

ringen : zulkx dat, in een oogenblik, zes speren tegen hem geveld waren, met een gelijke begeerte en dapperheid. In deze daad was de jongste wat te stout, want na dat hij zijn speer verlaten had, tragte hij, tot zijn nadeel, met Soliman handgemeen te worden, en hem, met een zwaren slag, uit den zadel te doen storten : maar gelijk als een rotsteen, die in 't midden der zee, of aanden oever gegrondvest is, onbewegelijk en vast staat tegen het geweld der draaiwinden en baren, zonder dat den blixem en donder, of diergelijke geweld des Hemels, machtig is om hem te doen schudden ; alzoo wederstond dezen ontembaren Heiden, niet wijkende de slagen, die men hem van alle zijden gaf. Daar na zijn gramschap in razerny veranderende, ziende zijn paard met bloed besmet, raakten hij de gene, die hem gequetst had, zoo geweldig, dat hij hem het hoofd, tusschen de twee winkbraauwen en kaken, tot de tanden toe, opspleet : Maar Aramand dit ziende, steunde zijn broeder, om dat hij niet ter aarden vallen zou, met zijn helpende arm ; doch het bate niet, want hij 'er zelf de smerte van gevoelde, om dat hij, door zijn broeders val, zelf ter aarden storten ; want Soliman hem ziende den arm uitstrekken, gaf hem een averechten slag, dat hij, met den genen die hij ondersteutte, ter aarden neerploften, deur een vermengende, en heur bloed, en heur laatste zuchten. Dit gedaan zijnde, ziende dat Sabijn, van verre, hem

hem met zijn werpschicht zocht te beledigen, hieuw hijze aan stukken; toen het paard de sporen gevende, trappelde hij hem op den buik, en liet niet af van hem zoo lange onder de voeten te verpletten, tot dat de ziel, met leedwezen, dat jeugdige en bloejende lichaam verliet. Zoo dat van vijf gebroeders, nu niet meer als twee overig bleven, Pikus en Laurens: en gelijke tweelingen waren, gelekenze elkanderen zoodanig, datmen naauwlijks hen uit den ander onderscheiden kon, en dikmaals daar in bedrogen was. Maar evenwel, of de natuur heur beide lichamen gelijk gemaakt had, de dood maakt hier wei een bijzondere scheiding: want den onbarmhertigen Soliman hieuw den eenen zijn hoofd af, en stak den anderen zijn zwaard dwers door 't lichaam. Ondertussen zag den rampsaligen vader, helaas die geen vader meer is, terwijl hem de dood, in een oogenblik, van zulke kloekmoedige kinderen beroofden, haar op de aarde leggen uitgestrekt, en in 't zelve gezicht, in heur droevig einde, den ondergang van zijn huis. En waarlijk, ik weet niet hoe het mogelijk was, dat hij, in zoo droevigen toeval, en zoo zwakken ouderdom, zoo veel standvastigheid betoonden. Hij liet echter hierom niet te vechten, en mogelijk zag hij niet dat zijn kinderen gesneuveld zijn, daar de duisterheid van de nacht hem ook in belet; die, om hem gunstig te zijn, zijne oogen verbijsterde voor dit eerbarmlijk schouwspel. Hoe't ook zij, even als

hij deze overwinnig onwaardig acht, zoo hij, met haar niet omkomt, toond hij zich zoo ontaard van zijn bloed, als hij begeerig is dat van zijnen viand te storten, zulkx dat het wel bezwaarlijk om t'oordeelen zou zijn waar hij van beiden het meeste na trachten, of te dooden, of zelf gedood te werden. Ook betuigde hij 't wel door de woorden, die hij tot den razenden Soliman sprak; Barbaar, riep hij, is deze hand dan zoo zwak, en misprijft gij hem zoo zeer, dat hij uwen onmenschelijken aard tot mij niet kan trekken? dit zeggende, gaf hij hem zoo harden slag, dat 'er noch gesp, noch plaat, op zijne wapenen was, die hij niet aan stukken sloeg. Het zwaard drong, recht in de zijde, en maakte daar zoo grooten wonde, dat het bloed, met groote stralen, daar uit sprong. Op deze schreeuw, en slag, keerde zich den Heiden om, blakende van gramschap, houdende het borstharnas midden door; daar na zijn schild deurborende, hoewel 't van gekookt leer, wel hard en zeven dubbeld was, drukte hij hem 't zwaard tot in 't ingewand: door deze steek viel Latinus ter aarden, daar hij, door een dubbel overgeven, al het bloed en het leven, dat hij noch overig had, en door zijn wonde, en door zijn mond uitbraakten. Gelijkmen zomtjids ziet, op het hoogste van den Apenijn, een grooten eikenboom, al de boomen, die rondom hem staan, ter neêrstorten, zoo 't gebeurd, na dat hij een lange wjl het geweld der winden weêrstaan heeft,

heeft, dat 'er een storm komt die hem ontworteld. Alzo was dezen ongelukkigen held gedwongen neêr te storten: zijn val was zoo geweldig, datse eenige, daar hij aan vast raakt, meê sleipten; daar hij, zonder twijffel, genoegzaam betoond, dat zijn einde niet als kloekmoedig zijn kon, terwijl hij zelfs, al stervende, zoo vreemden verwoesting maakten.

Terwijl dat Soliman zijn ingenomen haat aldus, tegen de Christenen verkoelden, zonder dat hij zijn brandende dorst, die hij na haar bloed had, kon lessen; ontfaken de Arabiers, meer als ooit te vooren, tegens haar, en handelen haar wreedelijk binnen in 't leger. Want boven dien dat den onbarmhertigen Dragodus, den Engelschen Henrik, en Oliferne de Baviers om hals bragt, zoo beroofd Ariadene Gilbert en Filips, geboortig van den Rijn, van 't leven. Albazar sloeg Ernestus, met een knods, ter aarden, En Algazel vermoorde Ottho. Maar is het wel mogelijk die doodelijke toevallen, die daar verscheiden geschieden, te verhalen; en hoe veel soldaten daar, van wederzijden, daar sneuvelden? Zoo ras als het krijgsgeschrey begon, steeg Godefrooy ten bedde uit, betrachtende de plicht van een wakker Veldheer, zoo dat hij, ongerust, ijder oogenblik, na nieuwe tijdinge vraagde, en aandachtig toezag wat d'andere al deden. Alreede was hij gewapend en gevolgd van een groote troep brave Soldaten, die hij vergaderd had, en bereide zich om dat geweld te

stuiten: want zoo haast als hij naauwlijcx het gerucht der vijanden hoorden, begon deze oloop, hand over hand, te vermeerderen, zoo dat hij zich inbeelden, dat het roovende Arabiers waren, die eenen aanslag wilden maken; alzoo hij wel wist dat men al langen tijd te vooren, niet anders sprak als van de verwoesting, die zij door 't geheel omleggende land deden. Evenwel had hij nooit gedacht dat zulk een gebroedsel zoo stout geweest zou hebben, hem in zijn leger te bespringen. Maar zoo als hij zich bereide om tot haar onderstand te gaan, zie zoo begon het gekrijsch van een ander zijde weêr op nieuw, dat den Hemel; van het schrikkelijk getier, weêrgalmden. Terstond bemerkten hij dat het Klorinde en Argant waren, die de bespringers van 't leger te hulpe kwamen; met hun voerende de grootste macht die in de stad was. Alsdoen keerde hij zich na Guelfus, die zijn plaats ook verdedigden; en sprak tot hem; Hoord gij niet het gerucht dat het krijgsvolk na dezen heuvel maakt? zeker ik geloof datse uitgevallen zijn om hare wapenen, met die van deze Barbaren, te vervoegen: zoo dat het hoognoodig is dat gij derwaards trekt, om haar felheid in te toomen. Begeeft u dan op weg, en neem een gedeelte, van deze die gij hier ziet, met u. Ik zal den aanval van een ander zijde, met mijn overige soldaten, gaan weêrstaan. Deze dingen aldus onder elkanderen besloten, scheidsenze terstond van een, hier en daar gaande, gelcid zijnde

zijnde van een zelve geval, hoewelze bijzondere wegen insloegen. Guelfus trok recht op den henvel aan, en Godefrooy na de zwakste plaats van 't leger, daar de Arabiers alreede geen weêrstand meer en vonden. In 't trekken nam zijn macht meer en meer toe, en van tijd tot tijd vergaderde hij weêr nieuw volk; zoo dat hij zich sterk genoeg bevindende, ter plaatse quam daar den Barbaar een afgrijffelijke vloed van het bloed der geloovige storten. Zoo schiet de Po uit zijnen oirsprong, wanneer hij zijn deurtogt, tot aan de kanten, noch niet vervuld heeft, hoe verder hij raakt, hoe meer dat zijn kracht, door 't andre water dat hem gemoet, toeneemd; tot dat hij zich in twee takken verdeelende, op zijn dijken en dammen toedringt, en heel hoogmoedig zegepralende, zijn hoornen opsteekt, vloejende over al de nabuurige landschappen heen: al het welke noch weinig zou zijn, zoo hij eindelijk de groote Adriatische arm niet te rug stiet, en door verscheide plaatsen, daar in schoot; zoo dat in plaats van schatting, die hij de zee schuldig is, haar niet als den oorlog schijnt aan te doen. Ondertussen waar Godefrooy zag dat de zijnen de vlucht namen, vol van schrik en vrees, daar vloog hij heen, en trachtete, door 't dreigen, staan de te houder. Ontfinnige, als gij zijt, graauwden hijze toe, waar meend gij al zoo te vluchten? Waar uit spruit deze overmatige schrik en slaphartigheid? Waar waand gij een toevlugt te vinden, die machtig

zal zijn u te beschutten? ziet gij niet dat de gene die u vervolgen, landloopers en roovers zijn; die niet gewoon zijn van vooren iemand aan te tasten, veel minder aangetast te worden. Deze Barbaren, die altijd verradisch toeslaan, en nooit voor de vuist vechten, zullen haar zelven, zonder twijffel, verfaagd maken, indienze zien dat gij haar kloekmoedig wederstaat. Zoo sprekende, gaf hij 't paard de sporen, en rende na de plaats, daat Soliman de grootste verwoesting maakte, dwers door een moerasch van slijk en bloed; daar over al waar men d'oogen sloeg, men niet adders zag, in 't midden van de stukken der speren en zwaarden, dan het verschrikkelijke bederf van 't gevaar, en de dood zelve. Daar was geen gedrang hoe dik, noch geen weg hoe dicht gesloten, of hij opende zich een deurgang met zijn zwaard; al wat hem gemoete, wierp hij ter aarden, zonder dat zijn geweld, noch van de paarden, noch van de mannen, hoe sterk dat hare wapenen mogten zijn, kon weêrstaan worden. Het was een wonder te zien, hoe dat hij, zonder zich t'ontsetten, over hele hoopen lichamen, die het noodlot der wapenen van 't leven beroofd, en onder elkander vermengd, op een gestapeld had, heen vloog. Maar den Heiden verschrikte voor alle deze dingen niet: en hoe wel een groot geweld op hem aanviel, gewaardigd hij zich niet eens om te keeren, maar recht op Godefrooy toe tredende, verhief zijn zwaard om hem te slaan. O God,

hoe

hoe groot is 't vermogen van deze twee Ridders, die 't geval hiert'samen gevoegd had, van de twee uiterste einden van 't Aardrijk! Hier was, in eenen kleinen omring, besloten de Razernij tegen de Deugd, die t'samen, door de wapenen, beslechten 't verschil om het Keizerrijk over geheel Azie. Zeker, 't is niet mogelijk om uit te drukken, hoe schrikkelijk dat dit lijfgevecht was, en de groote menigte van slagen, die zij elkanderen gaven. Al dat ik kan voortbrengen, is, dat het jammer was, dat de duisterheid van de nacht deze wonderen bedekt houd, die, om datze ongemeen zijn, wel waardig waren dat de Zonne haar verlichte, om dat al de wereld die, in den heldren dag, met vergenoegen zien mogt. De Christenen, ondertussen veel stouter geworden, door het voorbeeld van haren Veldheer, volgden hem nu na, genakende stoutelijk de plaats, daar zij flus noch uitweken. De bestgewapende onder haar, vervoegden zich rondom Soliman. Engelijk als de partijen gelijk waren, zo gelijk was het getal der overwonnen dooden, die van de overwinnaars wierden gedood: zoo dat'er niet meer bloed van d'een, als van d'ander zijde, gestort wierd. Gelijk men zomtjids ziet twee verscheiden winden elkanderen den oorlog aan doen, zonder dat noch de lucht, noch de zee, haar in eeniger wijze scheid, stellende wolk tegen wolk, en baar tegen baar: zoo kan men in deze verschrikkelijke vermenging bespeuren, hoe de soldaten, om strijd,

neur algemeene kracht staande hielden ; hortende heur schilden, helmen en zwaarden tegen een.

Maar zoo de strijd , aan deze zijde , gestreng is , zij was , aan d'ander zijde , niet minder ; daar de vijanden , van alle kanten , weér bij een vergaderden : Daarenboven hangen de Duivelen , in de plaats der wolken , door de wijde lucht , en versterkten de ongeloovige met nieuwe krachten ; zulkx dat niet een van haar een voetstap week ? daar in zij , om strijd , den wreeden Argant navolgden , die zijn hart , door de fakkel , van een der Razernijen , wierd aangesteken ; hoewel 't alreede , niet als te veel , door zijn eigen bloed ontfonkt was. Dezen wreedaard , de vooruitgezette wacht , van de hoofdwachten , verstrooid hebbende , wierp zich , met een sprong , in de bolwerken , daar hij d'affnijdinge , met lichamen , die zijn onbarmhertige hand , vol doodelijke wonden , op de plaats uitgestrekt , leggen liet , vervulden. En om een gemakkelijker toegang tot den storm te hebben , had hij al de toepaden van den berg geslecht , zoo dat de andere niet veel moeiten hadden om hem te volgen. Alzoo beverfden zij de eerste hutten , die zij aandeden , met het bloed der Christenen. Na Argant volgden de Krijgsheldinne Klorinde ; die , gestoord zijnde dat den weg , door hem , gebaad was , zoo schrikkelijke slagtinge , in de plaats der Fransenden dede , dat zij op 't uiterste waren om de vlucht te nemen , en verstrooid te worden.

Maar

Maar den kloekmoedigen Guelfus quam daar zoo wel te pas met zijn bende, dat hij al de vluchtelingen weder deed keeren, en d'ongeloovige te rug dreef; hoe wreed dat haren aanval ook was. Den strijd was zoo vierig door al de plaatsen van 't leger, dat van d'een, aan d'ander zijde, het bloed, gelijk groote stroomen, neêrvloeiden. Wanneer de Vorst des Hemels, die door zijn rechtvaardigheid en goedheid, voortbrengt, en behoed, al het gene dat wij, in den omring der Wereld, zien, daar weinig dingen, door de reden beleid worden, zijn barmhertige oogen quam te slaan op deze bloedige vermenging: Hij was gezeten in den heerlijken Troon der eeuwigheid; daar hij met drie stralen, in een licht glinsterde. Onder zijn voeten had hij het noodlot ende natuur leggen, om hem te dienen, en gehoorzaamheid te bewijzen; ook de beweginge des Hemels, de tijd die de maat steld, en de plaats die haar opsluit. Daar zagmen ook het blind geluk, dat zonder zich te bekommeren, met onste verplichten of mishagen, werpt te gronde en verwoest, na haar welgevallen, de aanzienlijkheid, de rijkdommen en de Koningrijken dezer Wereld; die zij niet meer acht, als of het stof en rook was. In dit Hemels paleis, was den eenigen Monarch van 't Heelal, omringd met zoo grooten glans van stralen, dat de schranderste vernuften, in 't overdenken verblind blijven. Rondom hem heen waren bij benden gesteld

de

de orde van d'onsterffelijken, ongelijk in haar verheerlijkinge en gelukzaligheid. Den Hemel weergalmde, van alle zijden, op de heerlijke loffangen, die zij voor haren Koning opfongen. Ondertuffchen riep hij tot zich d'Aardsengel Michaël, die, in zijn glinsterende wapenen, gewrogt van fijn diamant, uitblonk: Ziet gij niet, sprak hij tot hem, hoe de vervloekte bende der hellen, haar nu tegen mijn getrouwen hoop wapenen, en hoeze, om de Wereld t'ontrusten, uit het diepste der afgronden voortkomen? Gaat dan bij deze ongelukkige, en zegt haar, van mijnent wegen, dat zij voortaan de zorg van den oorlog aan de sterffelijke menschen bevolen laten, en dat zij niet meer de Rijken der levendigen zoo komen besmetten, noch de klare gewesten des Hemels, met heur schadelijke wolken verduisteren: dat zij veel eer wederkeeren in de duistere spelonken van Acheron, woonsteden, en straffen, die zij rechtvaardig verdiend hebben, voor zulke gasten waardig; latenze daar, in de afgrijfelijke pijnen en ellendenden, met elkanderen strijden: Dits't gene dat ik gebiê, en ik wil dat dit besluit onwederroepelijk zij. Dit zeggende, viel den Aardsengel voor zijne voeten neêr; daar na, zijne vergulde vleugelen uitspreidende, zoo gezwind, dat hij in de vlucht de vlugste gedachten zou voorgekomen hebben; vloog hij voorbij de vuurkloot, en het licht, daar de welgelukkige Zielen haar woonplaats eeuwig hebben bevestigd.

vestigd: Van daar drong hij door het helder kristal van den elfden Hemel, en die grooten ring, die altijd draaid, versierd met ontelbare goude starren, gelijk als zoo veel blakende gesteenten; ter linker zijde zag hij Jupiter en Saturnus, die teffens, met de andre dwaalsterren, in 't ronde omgaan, en die evenwel van haar zelve zich niet bewegen kunnen, zoo eenig grooter vernuft haar niet aanstoud en beweegd. Alzoo daalden hij, van de aangename woonplaats des Hemels, in dit lage gewest der Aarde, daar de regen en donder, en andre indrukfelen van de lucht, geteeld worden. Ik versta het gedeelte der hoofdstoffe, dat zonder ophouden vernietigd en vernieuwd, zoo dat het sterft en herboren word in zijn eigen verdeeling. Overal waar hij, met zijn blinkende vederen deur vloog, deed hij de dikste mist, en de vervaarlijkste duisteruiffe, verdwijnen; zulkx dat door de stralen van zijn goddelijk licht, en van de vonken die zijn schoon aangezicht uitschoot, de lucht, hoe duister dat zij was, verlicht wierd. Zoo is de Zon gewoon, na datse een duistere wolk in water veranderd heeft, haar schoone verven, op verscheide wijze geschilderd, uit te schieten: en zoo zietmen zomtjids een damp, die men voor een star zou aanzien, de open lucht breken, en in den schoot der aarden, die onze algemeene moeder is, neêrstorten. Zoo dra als hij in de plaats gekomen was daar de vervloekte benden der helle, d'ongeloovige
aanprik-

aanprikkelde, en haar van razernij ontfonkten; hield hij stil in de lucht, en bleef, als opgeschort, op de kracht van zijne vleugelen hangen: daar na zijn speer die heel van vuur scheen, aangrijpende, sprak hij tot haar; Vervloekte, ellendige Duivelen, kan 't mogelijk zijn dat gij, onder de straffe en verachtinge die gij, zonder ophouden lijd, noch zoo hoovaardig zijt, dat gij niet wild bekennen hoe vervaarlijk de blixem en de donder is, die van den Koning der wereld word uitgeschoten. 't Is in den Hemel besloten, dat de muuren van deze stad, voor de heilige vendels van 't kruis bukken zullen, en dat Sion hare poorten zal openen. Dit zoo zijnde, wat helpt het u, dat gij tegen 't voorbeschik opstaat, en de gramschap des Hemels op uw hals haald? Rampfali-ge Geesten, als gij zijt, gaat henen in uw Koninkrijk, dat vol verwoestig en straffen is, en daar de dood nimmermeer eindigd; pleegd daar, zoo veel als gij wild, uwe verdeelingen, beoorloogd daar elkanderen, en dat uwe schoone zegetekenen in deze verschrikkelijke plaatsen bepaald blijven, daar uwe straffen eeuwig zijn. Gebruikt daar al uw geweld en wreedheid tegen uws gelijken, in 't midden van 't geschrey, knarssinge der tanden, en 't schrikkelijk gerucht der ijzers en ketenen, die gij na uw sleept.

Aldus gesproken hebbende, bevond hij haar noch een weinig traag om te verhuizen; maar haar met
zijn

zijn krachtige speer slaande, deed haar wel haastig vertrekken. Zie, terstond warenze, tot haar groot leedwezen, gedwongen dit aangename licht, en die schoone kloon met starren bezaaid, te verlaten, om haar te werpen in die duistere afgronden, en daar met de vervloekte, heur toegestelde straf te lijden. Deze verschrikkelijke Duivelen verschenen in de lucht met meer getal als de aankomende vogelen, wanneerze, in't begin van de lente, haar weder beginnen te vergaderen, en van gewest veranderen; zoo datmen van haar wel zeggen mag, dat zij veel dichter neêrstorten als de bladeren, die, geduurende de eerste koude van den herfst, van de boomen, heel verdroogd en verwelkt, afvallen. Ondertusfchen verheugd zich de Wereld, datse niet meer met zoo neveligen en verdrietigen kled, dat noch kort te vooren haar verduisterde, bedekt is. Doch, om al deze dingen, hoewel Alekto affiet van Argant haar bloedige vlammen in te ademen, en dat een helsche prikkel hem niet meer in de zijde stak, zoo verminderde evenwel, noch zijn wreedheid, noch zijn moedwilligheid niet: maar, in tegendeel, sloeg hij veel schrikkelijker als ooit te vooren, waar hij't gedrang het dichtst zag, ende Franssen op een gepropt, gevaarlijke slagen. Hij wierp, zonder onderscheid, en de zwakste, en de sterkste, de kloekmoedige, en de verslaagde; ter aarden: verreffende de hoogste hoofden, met die het minste verheven

heven zijn. Klorinde is niet ver van hem af, en op zijn voorbeeld, bezaaidse het heele leger, of met heele lichamen, of met armen, of met beenen, of zelfs met hoofden, die zij, met een slag, van de schouders, der genen die zij aantreft, aflicht; door een begeerte van wraak en gramschap vervoerd, steektse Breangier dwers door 't hert heen, en rukt'er teffens zijn leven, en haar bloedig zwaard, weder uit: daarna slaatse den kloekmoedigen Albijn recht in zijn navel, en houd een anderen, met een averchtsen slag, den kop op: zij hakt Garnier de vuist af, die terstond, met het zelve zwaard, daar hij haar eerst mede geslagen had, ter aarden viel; 't was een droevige zaak te zien, hoe de vingers van de hand, die het noch gevat hielden, al lillende, het eindelijk, deur zwakheid der zenuwen, die opkrompen, verlieten. Zoo tracht het hoofd van een slange, wanneer het van 't lichaam gescheiden is, weder tot een te geraken, en wenteld zich zelve te vergeefs in krullen: ondertussen laat d'onvertsaagde Heldin aldus den verminkten staan: Daar na zich tot Achilles keerende, slaatse hem, met een averchtsen slag, van achteren in de nek, dat de kop aftuimelde, en heel van bloed en stof bemorst was, eer dat het lichaam de stegelrepen noch verlaten had: invoegen dat het paard, nu het open veld hebbende, begon te steigeren en achter uit te slaan, dat het hem eindelijk ter aarden wierp. Maar even als d'onverwinnelijke

winnelijke Klorinde van hare zijde een schrikkelijke slachtinge onder de Christenen veroorzaakte ; zoo deed de kloekmoedige Gildippe niet minder aan d'ander zijde , en hakte een groote meenigte van Heidenen aan stukken. Evenwel , schoon deze twee Maagden gelijk in ouderdom en in kracht zijn , zoo is't haar niet geoorloofd om een zelve proef op elkan- deren te doen , om dat het noodlot haar voor eenen anderen vijand bewaard : het staat haar niet toe om de vijanden aan alle zijde te rugge te drijven ; maar dit alles is niet genoeg om door 't gedrang heen te breken , zoo dik en sterk is het. Terwijl dat dit zoo geschiede , quam den moedigen Guelfus , met het zwaard in de vuist , op Klorinde aanvallen , en haar staande houdende , sloeg hij haar zoo wreeden slag in de zijde , die veel witter als albast was , dat hij het zwaard , heel bebloed , daar weder uitrukte. Maar zij haar gewond voelende , betaalde hem met gelijke munt , en stak hem 't zwaard tusschen de twee zijden in : daar op Guelfus terstond zijn slag verdubbelden ; maar in plaats van haar te raken , ontmoeten hij den Palestijner Osmides , door zijn quade fortuin in deze doodelijke plaats geleid , die hij zo fellen slag gaf , dat hij hem 't hoofd aan twee stukken kloofde. Op de zelve tijd vergaderde wederom een groote meenigte van de gene , die hij aangevoerd had , rondom hem henen ; ende Heidenen wierden aan hare zijde ook weder versterkt , zoo dat zij , onder een vermengd ,

even vierig weêr aanvielen. Ondertussen begon den dageraad haar oranje aangezicht uit de lucht te ver-
toonen, terwijl Argiljan, geduurende den oproer,
zijn ketenen gebroken hebbende, de eerste wapenen,
die 't geval hem voor de hand toonde, ging aantrek-
ken, zonder zich te bemoejen offe goed of quaad wa-
ren: in deze toerusting bereide hij zich ten strijd,
met een vast voornemen zijn eerste misdad deed weder
goed te maken door nieuwe proeven van dapperheid
in den strijd te doen blijken, en lofte bekomen, op
wat wijze dat het ook waar. Gelijk zich een moedig
oorlogspaar vertoond, 't gene men bewaard, tot het
gebruik in den strijd, in een Princen stal, wanneer
het zomtjids zijn halstou aan stukken brekende, de
deur open vind, dwers deur 't veld vliegt, om een
troep merrijen bij eenige beken te zoeken, terwijl
zijn manen, door de wind opgeheven, over hals en
schoft heen zwieren, zijn hoovaardig hoofd schud-
dende, zonder dat hem iets kan weêrhouden, ter-
wijl het schijnt, door de kracht van 't rennen, dat
uit de keizelsteen blixemstralen vliegen, doende
door zijn gebriesch het nabuurige veld wedergal-
men. Zoo schein nu den verwoeden Argiljan te zijn,
wijl hij zich tot den strijd bereiden. Die gezien had
met wat een gezwindheid hij voordrukke, zou ge-
zeid hebben, dat hij zoo vaardig was geweest als
een luipaard, die zich op haar roof werpende, naauw-
lijcx het minste spoor van zijn pooten in het zand ge-
drukt

drukt laat. Zoo dra als hij zich in 't gedrang der vijanden begeven had, verhefte hij zijn stem op de wijze van een die alles is, en niemand vreest: Slaafachtig gebroeders der wereld, riep hij, verachten hoop van Arabien, die niet als een drek en slijk zijt, van waar komt die opgeblazendheid, die u sedert weinig tijds de wapenen heeft doen aanyatten? gij die noch de moesjelijkheid van 't harnas kond velen, noch de zwaarte der helmen en schilden verdragen, hebt gij wel het hert om ons in ons leger te bespringen? Weet gy wel dat het is de oprechte stoutmoedigheid? gij die vol van schrik, en heel naakt uw slagen in de wind slaat, en uw hoop in de vlucht stelt: uw dapperste daden schijnen niet als in de duistere nacht, die u tot een dekkleed strekt, om uwe blootheid te bedekken. Zie daarom gaat nu de duisterheid voor het licht wijken: gij moet de plaats ook ruimen voor die gene die onvergelykelijker braver mannen zijn dan gij zijt. Dit zeggende, sloeg hij Algazel zoo wreed door de strot, dat hij hem teffens den adem en de spraak afsneed, zoo als hij was op 't uiterste om te spreken. De schrikkelijke dood beroofden deze ellendige terstond van het licht, en een ijzige kouw kroop door zijn geheel lichaam; hij viel ter neêr, en betuigde al stervende, zoo grooten leedwezen te hebben, dat hij van spijt en razernij in d'aarde beet. Dit gedaan zijnde, bragt hij door verscheide ontmoetingen, Saladijn, Agrikart en Mulkassan, om

hals. Daar na floeg hij met een slag den ongelukkigen Tagus midden deur, en wierp Ariadijn, op die zelve tijd, ter aarden, stekende hem dwers door 't lichaam, en graauwden hem noch met lasterlijke woorden toe: waar op dezen rampzaligen zijn quijnende oogen opflaande, die al langzaam, door de zware wolken des doods gesloten wierden, deze laatste woorden, eer hij den geest noch gaf, tot hem sprak; Wie gij ook zijt, die mij met zoo veel moetwilligheid braveert, en u in mijn doot verheugd, weet dat gij 'er niet lang op stoffen zult; een zelf geval dreigt u, en ik ben verzekerd dat gij wel haast bij mij zult neêrleggen door een hand die krachtiger is als de uwe. Argiljan hem dus hooren sprekende, spotte met zijn woorden; en gaf hem voor 't lef tot antwoord; Zeker gij verhaalt mij vreemde dingen; maar terwijl ik vertoeve, dat het den Hemel met mij schik zoo als 't hem gevalt, zult gij hier onder de andren blijven leggen, om de honden tot voedsel en de vogelen tot aas te dienen: daar op trapte hij hem met de voet op den buik, en rukten de ziel en zijn zwaard al t'effens daar voort uit. Onder dit gedrang der krijgslieden en schutters, was bij geval vermengt een Staatjongen van Soliman, op wiens kaken men nauwlijcx een eenig hair bemerkten: die zijn braafgelaat aanzag stond opgetogen; de druppelen zweet die op zijn wangen hingen, schenen Oosterse peerlen te zijn, of van die deurluchtige en vochtige aart die in 't opstaan van de schoone

Auroor

Auroor op het blos der rozen valt; zijn wuſte hairlokken ontſingen ik en weet niet wat voor aangenaamheid door het poeder daarze meê beſtrooit waren, en de ſtraffe verachting die men op zijn aangezicht beſpeurde, ſchiep het veel zoeter en aangenaamer: hij zat op een ros wiens aangeboren witheid, het ſneeuw, onlangs op den Apenijn gevallen, gelijk was; zonder dat noch draaywinden, noch geweldige vlammen, het in ſnelheid gelijk zijn. Hij was toegeruſt met een rijke purpre rijrok, met goud geboord, een werpſchicht in de vuuſt, en de kromme ſabel op zij. Terwijl dat dezen jongen Ridder, door een begeerte tot eer angeprikkeld, van d'een aan d'ander zijde de benden der Chriſtenen in wanorden bracht, zonder dat 'er iemand was die zijn hevigheid tracht te ſtutten, zag hem Argiljan aandachtig aan, met wat voor behendigheid hij te werk ging, en nam zijn ſlag zoo wel waar, dat hij zijn paard onder hem ter neêr ley; en terſtond eer hij zich weder op kon rechten, tracht hij hem een grooten ſlag te geven in dat lieffelijke aangezicht, 't geen hem tot de minſte trek van medelijden niet kon bewegen, noch door zijn zwakke wederſtand, noch door het gene hij 't aanvalliſte heeft; maar in tegendeel, in plaatſe van dat ſchobne proefftuk der natuur te behoeden, was hij zoo wreet, dat hij tegen hem zijn ſellen en onbarmhartigen arm ophefte, maar het zwaard 't geen meer gevoelen als hij ſcheen te hebben, draai-

den bij geval in zijn hand om, zoo dat hij hem niet als met het plat en raakten: evenwel kon dit niet beletten dat hijze nie weër verdubbelden, zulkx dat de punt volbracht 't geen het scherp niet had kunnen uitwerken. Ondertussen sloop Soliman, die Godsfrooy staande hielt, zoetjes uit den strijd en verliet hem, want ziende in wat een uiterste zijn Staatjongen gebracht was, wende hij zijn toom vaardig om, en deed hem door zijn wreede slagen zoo wel plaats maken, dat hij tijds genoeg quam om zijn dood te wreken, maar niet om hem 't leven te behoeden, om dat hij hem tot zijn groot leedwezen op de plaats vond uitgestrekt. Hij zag Lesbijn zijn waarde Staatjongen, gelijk een schoone bloem die men versch zou geplukt hebben, midden op de plaats, met bevende oogen en een verveloos aangezicht, leggen quijnen. Zijn stervend wezen was machtig om Solimans hert, dat noch flus zoo hard als marmor was, te verzachten: zulkx dat het hem, in de hardste hartstocht van zijn verwoetheid, de tranen uit d'oogen perst. O wonder, Soliman schreid hier, na dat hij de verwoesting van zijn Koningrijk aangezien heeft met een oog daar men de minste druppel van vochtigheid niet in bemerkten! Maar alzoo hij bespeurden dat Argiljans zwaard noch rood van zijn Staatjongens bloed was, week terstond het medelijden voor de gramschap, en zoo het medelijden hem aan d'een zijde trefte, de gramschap ontstak hem aan d'ander

d'ander zijde noch veel meer. Aldus door razernij en gramfchap vervoerd zijnde, wierp hij zich op Argiljan, en floeg op hem zoo schrikkelijken flag, dat hij zijn helm en fchild aan ftukken kloofde, en hem de kop op, tot de tanden toe. Waarlijk een vreemde flag, en waardig van Solimans geflagen te zijn: maar zich niet vergenoegende, hem zoo qualijk gedurende zijn leven gehandeld te hebben, zoo doet hij hem den oorlog noch na de dood aan: gelijk als een wachthond die zich vergrimende tegen de fteenen die men op hem werpt, haar tuffen zijn tanden bijt en zijn gramfchap tegen heur verkoeld. O onbequame verzachting voor zoo grooten pijn, hoe doet gij uw wreetheid aanwaffen tegen iets dat niet meer als onbewegelijke aarde is!

Deze dingen gebeurden aldus, terwijl dat den Franken Veldheer niet te vergeefs gebruikten, noch het geweld van zijne flagen, noch die van zijn rechtvaardige gramfchap. Hij had tegen hem duizend Turken, alle met helmen, boftharnaffen en rondaffen gewapend, daar zij haar met een onvergelykelijke dapperheid mede beholpen: want zij waren tegen allerlei gevaar gehard, en onvermoeid tegen alle toevallen des oorlogs. Deze hadden eertijds geweest van Solimans oude benden, en hem altijd in de woeflijnen van Arabien vergezelschaft, zonder hem ooit, in de ongunft van 't geluk, te verlaten. Zij nu bij elkanderen vergadert zijnde, wilden niet voor de

dapperheid der Franssen zwichten; 't geen Goderooy evenwel niet belette zich midden onder haar te werpen: in 't aanvallen sloeg hij den hoovaardigen Korkut recht in 't aangezicht, en Rostenes in de zijde; hier niet meê vernoegd zijnde, hieuw hij Selum het hoofd af, en Rossanes beide de armen: deze waren 't niet alleen die de kracht van zijnen arm gevoelden, maar noch veel meer andere die hij quetsten of om hals bracht. Terwijl hij op deze wijze de Heidenen handelden, en op de zelve tijd, met een onverwinnelijke dapperheid, haar kracht staande hield, zonder dat noch het geluk, noch de hoop van deze Barbaren eenigints waggelden, Zie zoo verscheen van verre een groote stofwolk, die in de lucht oprees, door dewelke men als blixemen zag glinsteren, blinkende wapenen, die in 't gezicht van deze ongeloo-vige schitterde, en haar met verwondering vervulden: Het waren vijftig Christen Ridders, die in heur banier van zilver laken een schoon rood kruis voerden. t'Harer aankomste wierpenze zoo grooten getal Heidenen om veer, dat het mij niet mogelijk is u te verhalen, al had ik zelf honderd monden en zoo veel tongen, eenen ijzeren adem en een stalen stem. Met dezen aanval wierden de zwakke Arabiers en d'onbetembare Turken bedwongen, hoe groot dat ook haar tegenweer was, voor deze macht te wijken: over al waarmen zijn oogen sloeg, zag men niet als schrik en wreedheid; zuchten en klachten hoord men aan alle

alle zijde en de zegepralende dood, der genen die zij onder haar ter neêrwierpen, vertoonde zich in verscheide gedaanten, en bevochtigde het heele leger met bloed.

Alreede was den Koning van Jeruzalem zelve met een goeden hoop volk uit de Stad getrokken, als of hij voorzien had het ongeluk dat haar most overkomen. En van de hoogte eens heuvels zag hij beneden in de vlakte, d'onzekere strijd van d'een en d'ander zijde: maar zoo als hij zag dat het meeste deel van zijn volk de rug keerden, deed hij terstond ook den aftocht blazen, en liet Argant en Klorinde ernstig bidden datse ook wilden aftrekken; daar zij evenwel haar niet eens gewaardigden om na te luyfteren, zoo dronken warenze van 't menschelijk bloed, en verblind door de gramschap: 't is waar dat zij eindelijk gedwongen wierden voor 't geweld te wijken, maar om te beletten dat men haar niet verstrooide, voegden zij haar dicht bij den anderen, en alzoo trachtenze ten minsten een eerlijke aftocht te maken. Evenwel gelijk het niet mogelijk is, gemeene zielen staande te houden, of heur wetten voor te schrijven, niet meer als een lachhartig gemoed, sedert dat het de vrees bevangen heeft, aan te moedigen: zoo was 'er geen middel om deze te beletten datse uit 't oorlogsveld niet vloten, om dat het over al met schrik, moord en gevangens vervuld was; alzoo dat het ijzer haar meer strekte tot een beletsel als weerstand, en den een

wierp zijn schild en den andre zijn handschoenen ter aarden.

Tussen het leger en de Stad ziet men een woest dal, 't geen zich van den middag uitstrekt na der zonnen ondergang; hier door namenze de vlucht zoo schichtig, dat zij na de Stad rennende de lucht met een dichte stofwolk verduisterde: maar wat naarstigheid dat zij ook deden, zoo kondenze niet beletten, dat de Christenen, die haar kort op de hielen vervolgden, het meerendeel van haar niet in stukken hieunen: doch alzo den Koning haar terstond met een groote versterking van oorlogsvolk te hulpe quam, zoo liet Guëlfus af van haar te vervolgen, zoo wel om de ongelegenheid van den weg, als uit oorzaak om dat de partijen ongelijk waren: Hij deed dan de soldaten van zijn zijde stil staan, en van d'andre deed den Koning de sijne vertrekken, daar niet meer als een klein getal van overgeschoten was. Maar Soliman, na dat hij zoo veel proeven van zijn dapperheid gegeven had, als den kloekmoedigsten mensch ter wereld zou kunnen doen, was zoo afgesloofd, dat hij nauwelijx op zijn beenen staan kon; hier bij had hem de zwaarte der wapenen ten einden adem gebracht, zoo dat hij in het bloed en zweet bade: zijn verflauwenden arm kon, noch het gewicht van zijn schild verdragen, noch zijn rechte hand het zwaard vatten dat zijn eerste gedaante verloren had, hoewel het gebruik daar van onnut was, en het scherpe plomp geworden.

geworden. In dezen uitersten nood gebracht zijnde, bleef hij vol gedachten en in twijffel staan; want hij niet wilt of hij hem wilde laten ombrengen, of door een gedenkwaardige daad van deze eer een ander be-rooven, en zijn leven in gevaar stellen op wat wijze dat het ook zij, na een verwoesting die in 't diepste van de ziele zou treffen. In 't midden van deze onge-nuchten zijns geests, na dat hij lange beraadslaagd had, sprak hij; Wel aan, dat het ongeluk zoodanigen macht op mij win als het wil, en laat mijn vlucht de zegetekenen van mijn overwinning dan zijn, 't is geen nood dat ik de rug voor hem wende, en dat hij mij bespot in mijn vlucht, aangezien hij mij weder-om zal zien komen met nieuwe machten, om zijn stilte en dit Koningrijk te ontruften, 't geen hij nimmermeer verzekerd zal hebben. Schoon dat ik het nu doe, ik en buig daarom niet voor hem en geef de moed ook niet verloren, maar wil veel eer mijn haat, door het herdenken van de smaad die ik geleden heb, eeuwig tegens haar innemen: zij mogen gelooven dat zij nimmermeer zoo wreeden vijand als mij hebben zullen; zelf wanneer mijn lichaam in het graf tot asche vernietigd, en mijn geest van deze vergangelijke schorste, die haar omvangt, ontbloot zal zijn.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het tiende Gezang.

I N H O U D.

Solimans voornemen, door den Tovenaar Ismenes, veranderd, die hem heimelijk binn Jeruzalem voerd, daar hij den Koning moet geeft. De gene die van Armijde weêrom gekomen zijn, verzekeren Godefrooy dat Reinout noch in 't leven is, en dat hij alleen haar verlost heeft. Daar op Peter den Kluizenaar hem prijft, 'en wonderlijke dingen, van zijn gelukkige nakomelingen, voorzeid.

Ismeen den Tovenaar, stoot Solimans besluit

*Om ver, en weet het zoo door zijne kunst te maken,
Dat hij hem brengt, in stilte of zonder groot geluid,
In 't oud Jeruzalem, met haar verheve daken:*

Hij

Hij geeft den Koning moet: terwijl verbaald het volk,
 Dat met Armijde was, op haar verzoek, gereden,
 Aan Godefrooy, dat zij verlost zijn door de dolk
 Van Reinout; die noch leefde, een korten tijd geleden.
 Waar op den Kluzenaar hem loofd, en ook verteld
 Veel wondren van het Laad van die doorluchte Held.

ET deze woorden onderhield So-
 Soliman zich zelve, wanneer hij,
 nergens op denkende, een paard
 voorbij hem zag heen loopen,
 't geen bij geval in 't gedrang ver-
 strooid was: terstond, zonder tijd
 te verliezen, vatte hij 't bij den

teugel, en hoe vermoeid dat hij ook was, sprong hij
 in den zadel. Hij bemerkten aldoen dat zijn veder-
 bos, en diergelijke vercierselen, van zijn helmet
 weg waren, door de groote slagen die hij ontfangen
 hadde; daar bij was zijn wapenrok heel aan slarzen
 gescheurd, zonder dat m'er het minste teeken van
 grootheid of koninglijke pracht aan zien kon. Even
 gelijk als zich een razende wolf vertoond, wanneer
 hij door wachthonden van een schaapskooy gedre-
 ven word, langs hagen en bosschen stil wederom
 sliipt, zonder dat zijn hongerige buik ver zadigd is,
 noewel hijze tot brakens toe heeft opgevuld; zulcx
 dat hij heel dorstig na bloed, zijn tong uitsteekt, om
 het gene op te lekken daar hij alreede meê besmet is:

zoo scheen nu dezen Barbaar te zijn, wiens honger zoo onverzadelijk was, dat hij noch niet vergenoegd was, na dat hij een bloedige slachting gedaan had: en hoewel dat een vlucht van pijlen van alle kanten om hem heen snorden, als zoo veel winden uit het hol van een wolk geborsten, zoo ging hij evenwel deur, en zijn goed geluk wilde het alzo, dat hij het geweld der schichten en zwaarden ontsnapten. Na dat hij de slagen aldus ontkomen was, zonder dat hem iemand kenden, nam hij zijn weg door afgelegene wegen die het minste bewandelt wierden, van ongenuchten en droevige gedachten gequeld, bij zijn zelve vast overleggende wat hij doen zal. Eindelijk besloot hij zich te begeven, daar den Soudaan van Egipten een machtig heir verzamelde, en hem met haar te vervoegen, om de hachelijkheid van een tweede slag te beproeven. Dit besluit in zijn geest genomen hebbende, begaf hij zich op weg zonder uitstel: want vermits dat hem de weg na de oude stad Gaza zeer wel bekend was, zoo was 't niet van nooden dat hij iemand had die hem door het zand dat langs de zee lecht, geleide: en hoewel dat de smerte van zijn wonden dikmaals vernieuwen, en de moeylijkheid van de wapenen en van de weg zijn lichaam heel vadzig maakten, zoo liet hij zich evenwel van de slaap niet overwinnen, en achte het niet eens de moeite waard om zich t'ontwapenen, maar in tegendeel bleef hij te paard van den uchtend tot den avond

Doch

Doch toen de duisterheid van de nacht de wereld be-
roofden van zoo veel verscheiden voorwerpselen die
men ziet, en al de verwen zwert gemaakt had, steeg
hij van 't peerd, en verbond zijn wonde het beste dat
hij kon; dit gedaan zijnde trachte hij eenige dadels
van een palmboom te schudden, om zich meê te ver-
zadigen; en zoo hij bij geval zijn leden zoekt te ru-
sten, dan diende hem de harde aarde voor een bed-
de, en zijn schild tot een oorkussen: evenwel mag hij
wel trachten om d'ongerustigheid van zijn gedach-
ten te stillen, maar 't is al verloren, vermits duizend
wreede ravens hem het herte komen knagen, door
het leedwezen dat hij gevoeld, dat zijnen aanslag
zoo qualijk gelukt was. Maar eindelijk, als alle dingen
in rust en in de stilte van de nacht begraven was, gaf
hij zich aan de vermoeitheid over, en dompelde zijn
bogen door de slaap bezwaard, in de vergetelvliet
van Lethis, daar zij wel haast weder uit getrokken
wierden. Terwijl hij op deze wijze sliep, zie zoo
quam een harde en gestreng stem hem op deze wijze
in d'ooren klinken. Ongelukkige Soliman, sprakse
tot hem, wat meend gij nu voortaan te doen? de
rust die gij neemt is een teken van lafhartigheid, en
hij zou wel doen die te sparen tot op eenen anderen
tijd die bequamer als deze is: qualijk beraden als gij
zijt, het land, daar gij onlangs heerschten, zucht
onder de dienstbaarheid van vreemdelingen, en on-
dertussen legt gij en slaapt als een landlooper: kond

gij wel op d'aarde slapen daar de beendren van uw volk gezaaid leggen, vermits zij de laaste lijkplicht niet hebben genoten? zijt gij zoo lafhartig dat gij de nacht overbrengt, op de plaats daar de smaad, die gij van uwe vijanden ontfangen hebt, noch versch is? Op deze woorden ontwaakten hij heel verschrikt, en zijn oogen opslaande, zag hij een man van een statige gedaante, en zoo verzwakt van ouderdom, dat hij nauwlijcx meer gaan kon, steunende op een stok. Moeylijk spooksel, sprak hij tot hem, belijd mij wie gij zijt, en waarom dat gij de rust der menschen aldus verstoord? Hebt gij eenige schaden in de schanden en in de wraak van de laster die men mij aangedaan heeft? Wie ik ook ben, antwoorde den grijzerd, ik heb een bijzondere kenniffe van uw voornemen, en kom alleen om u te toonen, dat ik voor uwe dingen zorge draag, en mij daar mede bekommere meer als gij wel denkt: verwonderd u dan niet dat ik u tegen spreek, terwijl het waar is, dat de kloekmoedigsten, wanneer men haar berispt, tot deugd worden aangemoedigd: lijd dan, terwijl dat zoo is, dat mijne reden u tot een prikkel van dapperheid dienen: ik weet dat gij voorgenomen hebt na den Soudaan van Egipten te trekken, en vrees grootelijcx dat zoo moeyelijken reize, zoo gijze vervolgd, te vergeefs zijn zal: geloofd mij, schoon gij van dit voornemen aflat, zoo zullen de Heidenen evenwel groote oplichtingen van volk doen, en
wel

wel haast in 't veld komen : ook geloof ik , dat schoon gij daar zelve waart , dat daar geen plaats voor u zijt zal , in de welke gij treffelijke proeven van uwe dapperheid , tegen de vijanden van ons geloof , zoud konnen geven : maar zoo gij in de plaats van voort te trekken , doen wild 't gene ik u zeggen zal , en mij voor uwen leidfman nemen , ik beloof u dat ik u binnen korten tijd ; in verzekerdheid , binnen den omring van deze muuren , schoon dat de Christenen die van alle zijden befloten houden , brengen zal : want ik zal maken dat gij op den lichten dag veilig na de Stadt gaan zult , zonder dat het noodig zal zijn , uw hand aan het zwaard te slaan : daar zult gij groot vermaak in de last der wapenen scheppen , en zorg dragen om de moedwilligheid der vijanden af te weren , tot dat de benden van Egipten tot hulpe van de Stad aankomen.

Terwijl dat den Grijzard zoo sprak , ley Soliman , die hem met aandacht bezag , dien hoogmoedigen aard , dien hij noch strakx in zijn gelaat betoonden , ter neer ; en zonder meer op zijn woorden te denken , sprak hij tot hem ; Mijn Vader , leid mij waar het u beliefd , zie ik ben gereed om u te volgen : want al het gene daar ik mijn best in doen kan , is te gaan daar de meeste moeite is , en dienvolgende de meeste eer . Den Grijzard verheugde zich hem zoo bereid te zien ; en om dat de lucht zijne wonden grootelijks verargerd hadden , wreef hijze met een zekere zal-

ve, die zoodanig het bloed stelpen, en de pijn verzachten, datse hem nieuwe krachten bijzetten. Daar na, ziende dat de schoone zonnestralen, de purpre roozen, die Auroor onder den Horizon ontloken had, begonden te vergulden, zoo sprak hij; 't Is nu tijd, terwijl het licht van den dag ons den weg aanwijst die wij volgen moeten, en de sterffelijke tot haar gewoone arbeid roept, om te vertrekken. Hij had daar recht tegen over een wagen met twee brave paarden staan, daar hij Soliman deed opklimmen; daar na nam hij den toom in zijn hand, en dreeffe met zijn roede voort: terstond vlogenze met zulken snelheid, datmen naauwelijcx in het zand het spoor der raders, veel min dat van hare voeten, staan zag. 't Was een wonder te zien, hoe de rook haar ten ronkende neufgaten uitvloog, en hoeze het mondstuk van schuim wit maakten. Vreemde zaak, de lucht wierd rondom duister, en zich bij een voegende, op de wijze van een wolk, bewimpelde de wagen zoodanig, dat zij voor 't oog der sterffelijke niet meer zichtbaar was. Ja dat de koegels van het grootste geschut daar niet zoude deurdringen; 't gene evenwel niet belette, dat de gene die daar in waren, al het gene zagen dat 'er rondom geschiede, om dat van buiten den Hemel stil en helder was. Den Ridder door zoo vreemden zaak verwonderd zijnde, schorte de winkbrauwen op, en rimpelden het voorhoofd, met een schijn als of hij nooit zoo ontset was geweest

geweest als toen, Hij zag de wolk stijf aan, en stond als opgetogen te zien dat 'er geen beletsel was die deze wagen ophield, en datse waarlijk scheen te vliegen, zoo groot was de gezwindheid. Den Grijzerd ondertuffchen, die hem tot leidman verstrekte, zoo wel uit zijn aangezicht, als uit zijn oogen, die hij onbeweeglijk hield, oordeelende dat hem een groote schrik bevangen had, zonder dat hij een enig woord sprak, trachte deze stilheid, daar hij zoo diep ingedompeld was, te breken: hierom riep hij hem bij zijn naam; zoo dat den Ridder daar op opsprong gelijk als of hij uit een diepe slaap ontwaakten. Wie gij ook zijt, sprak hij toen, die de natuur waarlijk vreemde dingen doet doen; zelf tot de gedachten der menschen te ontdekken, en openbaar te zien watse in 't diepste van heur hart verborgen hebben; zoo gij, door middel van deze wonderlijke kunst, die u van boven is ingeblazen, kund te weten komen de veerste toevallen die van ons afgescheiden zijn; verplicht mij te zeggen, wat het einde van de onrusten in Azie wezen zal, en of den Hemel over haar eenige rust, of een algemeene ondergang besloten heeft? Maar eer wij verder gaan, zegt mij uwen naam, en door wat middel gij zoo groote en ongemeene zaken kunt weten? doch zoo de schrik, die zy my aanjaagd, niet eerst weg wijkt, hoe is't mogelijk dat ik het overige zal begrijpen? Op deze woorden begon den Grijzerd te glimplacchen, daar na, om hem noch

meerder in angst te houden, sprak hij tot hem; Zeker ik zal wel haast een gedeelte van uw vragen voldaan hebben; Ik ben den Konstenaar Ismenes van de Siriers geheeten, om dat ik altijd nieuwsgierig ben geweest na verburge wetenschappen: maar zoo gij geloofd dat ik daarom u de toekomstige dingen, en het onveranderlijk besluit van het noodlot, kan ontdekken, daar zijt gij grootelijcx in bedrogen, en u begeerte is al wat te eergierig. 't Gene gij mij vraagd, gaat de menschelijke kennis te boven: men moet hier beneden trachten om de rampen en ongelukken, die ons dreigen, t'ontwijken: om dat het dikmaals gebeurt dat een wijs voorzichtig man den oorsprong van zijn eigen geluk is. Bereid alleenig tegen de Franse mogendheid dien onverwinnelijken arm, die teffens haar wederstaan kan, en de plaats beschermen, die zij zoo naauw bezet houden. Steld u tegen het geweld van hare wapenen en hevigheid. Durfd, lijd en vertrouwd u: voor 't overige kan ik anders niet als een goede uitkomst hopen. Nu heb ik u niet meer als een eenig ding te zeggen, dat voor mijn ooggen als door een wolk verschijnt; daar ik wel blijde om ben u te verhalen, om dat ik weet dat het u aangenaam zijn zal. Ik zie, of ten minsten schijn ik het te zien; na dat de Zon verscheidenmaal zijnen omloop zal gedaan hebben, dat 'er een heel groot Vorst op aarden zal geboren worden, die geheel Azien, met zijn gedenkwaardige wapendaden zal vervullen,
en

en het gebied over Egipten zal hebben. Ik vergeet dat de zoete vruchten van de vrede, en de konsten en wetenschappen onder zijn Rijk zullen bloejen, en duizend andere deugden, die ik noch niet wel onderscheiden kan, zullen hem onder al het volk der wereld eerwaardig maken. Laat het u dan genoeg zijn te weten, dat in de leste onrusten al de magt der Christenen voor hem zal sidderen; haar onrechtvaardige heerschappij het onderste boven gekeerd, en 't ellendig overschot van hare macht in een kleine omring verdreven wordē, die voor al heur tegenweer niet meer als de Zee zullen hebben: in het welke gij het meeste meugt verheugd zijn, om dat dezen Prins uit uwen bloede zal spruiten. Den Toovenaar daar op stilzwijgende, antwoorde Soliman; Zeker dezen mag zich waarlijk gelukkig achten, die den Hemel de gunst zal doen van hem op zoo hoogen eertrap te verheffen. Daar op verheugde hij zich van een zijde, en van d'ander droeg hij hem haat. Daar na door een nieuwe begeerte tot eer ontvonkt, vervolgden hij; Wel aan dan, dat het geluk zich wende zoo als het wil, en datse haar of goed, of quaad vertoon, na dat het den Hemel zal believen te voegen; hoe gestreng dat zijn Rijk ook zijn mag, hij zal nooit de macht hebben mij van den tijtel van Onverwinnelijke, te berooven; want ik ben verzekerd, dat hij mij niet meer van mijn plicht zal kunnen trekken, dan den loop van 't gestarnte of van de Maan te stutten.

Dit zeggende, betoonde hij zoo veel stoutmoedigheid, dat zijn aangezicht ontvonkten.

Soliman en Ismenes spraken op deze wijze tot elkanderen, wanneer zij het Christen leger begonden in't gezicht te krijgen. Daar zagen zij niet verre van de hutten, het schrikkelijke beeld des doods zich vertonen in verscheide gedaanten: waarlijk een dodelijk schouwspel, 't welk Soliman trof, met zoo veel gramfchap als leedwezen, wanneer hij begon t'overdenken dat zijn banieren, die men op andere tijden zoo zeer gevreesd had, nu lagen ter neêr geworpen, en dat de Franssen, wier aangezicht niet als blijdschap vertoonden, haar niet vergenoegden, met die voor dezen zijn getrouwste vrienden geweest waren, onder haar voeten te vertreden, maar met een onverdragelijke hoogmoedigheid die t'ontwapenen; aan d'ander zijde zag hij hoe zij aan de haren heur laatste plicht betrachten, en die met veel omstandigheên en pracht begroeven, in plaats dat zij de Turken en Arabiers op een grooten stapel geleid hebbende, alle verbranden, en de affchen in de wind wierpen: daar over hij zoo vergrimd wierd, dat slaande zijn hand aan 't zwaard, hij op 't punt was om van de wagen te springen, en haar toe te loopen om dat te wreken; dat hij zonder twijffel gedaan zou hebben, indien den ouden Toovenaar hem niet weêrhouden had; want hem toegrauwende verweet hij hem zijn onbedachtsaamheid, wendende hem van dat voor-

nemen

nemen af, en ging zijn gang door de hoogste wegen, alzo dat zij, het leger achter hun rug gelaten hebbende, eindelijk van de wagen klommen, die terstond verdween; zoo dat zij, noch in de wolk bewimpeld zijnde, in het diep van een dal neêrdaalden, en van daar in de zelfde plaats, daar den heiligen berg Sion zich keerd tegen der zonnen opgang: hier stond den Toovenaar stil, daar na trad hij na den heuvel, die zeer steenachtig en moejelijk was om op te gaan, als of hij 'er iets in gezien had 't gene hem belette om over te klimmen: hier was onder de aarde een grooten weg in den rots gesneden, daar van men den ingang niet zien kon, ter oorzaken van de doornen en struiken die het van alle zijden bedekten, want het door langheid van tijden zoo bewassen was. Den Toovenaar maakte een ruimte, en boog zich om in te kruipen; zoo als hij de eene hand voor uit stak, om van hem te voelen, reikten hij Soliman den anderen toe, om hem in 't volgen voor leidfman te verstreken: ondertussen sprak hij, vol verwondering; Hoe wild gij mij door zoo moejelijken weg leiden? zeker ik zou mij wel een gemakkelijker, als deze is, met de scherpte van mijn zwaard, gebaad hebben, zoo gij het mij daar toe had willen laten gebruiken. Verstoord u niet, antwoorden den grijzerd, maar tred stoutelijk toe, al daar ik u leide, zonder u voor de duisterheid van de plaats t'ontzetten: door deze weg heeft zoo dikmaal gegaan die zelfde Hetodes, wiens

faam noch tot deze tijd in ons land verspreid is: hij was de gene dieze alleen liet maken, om zijn onderdanen in toom te houden, en haar moedwilligheid te bedwingen: want hij had dit voordeel op haar, dat hij, zonder van iemand ondekt te worden, hier door kon komen van den toorn, die men Antonius noemde, na de naam van zijnen grooten vriend Antoni, tot in den Tempel Salomons, en van daar in de Stad met alle verzekering uitgaan, om daar zoodanig oorlogsvolk als hij wilde, in te leggen, of die dan te doen uittrekken zonder dat 'er iemand eenige kennis af had. Maar schoon ik de eenigste mensch ter wereld ben daar deze weg aan bekend is, zoo twijfel niet, of ik zal u door de duisterniste heimelijk leiden, daar den Koning nu raad houd: gij zult 'er ter goeder tijd komen, en zult met mij bevinden, dat hij en de andere mogelijk meer verwonderd zullen zijn, als zij niet behoorden te wezen, over het moeilijk dreigen van het geval; daarom als gij daar gekomen zult zijn, gedenkt dan alleen maar te hooren en te zwijgen, tot dat de gelegenheid om te spreken voortkomt: geeft dan uwen raad na dat het u noodig zal dinken. Deze woorden sprak hij in deze duistere weg tot Soliman, die ondertussen, om dat hij heel lang was, gedwongen was den rug te bakken in deze duistere en naauwe weg, hem altijd zoo dicht, als het mogelijk was, bij zijnen leidman houdende. eenige tijd gedurende, moestenze door deze moeijke

lijke weg al kruipende van haar tasten, maar hoeze verder raakten, hoe deze spelonk hooger en wijder wierd; zoo datse eindelijk zoo veel beletselen niet vonden als in 't begin: maar als zij ten halver wege waren, opende Ismenes een klein winket, daar door men in een trap quam, daar men al langen tijd had op gegaan, eermen 't weinige licht ontving, dat men bemerkten, door een luchtgat, dat in de rots gehouden was: deze trap leiden haar in een kleinen omring onder d'aarde, op de wijze van een galerij, van waar zij eindelijk in een schoone zaal klommen, daar den Koning in den raad gezeten, genoegzaam aan zijn gelaat betoonde, dat hij grootelijcx bedroefd was. En hoewel Soliman het alles zien kon, zonder van iemand gezien te zijn, om dat hij noch in de wolk besloten was, zoo volgden hij den raad van den Toovenaar, en aandachtig toeluissterende, hoorde hij terstond den Koning op deze wijze spreken. Mijn goede en getrouwe vrienden, sprak hij, de waarheid dwingt mij om u te belijden, dat boven dien, ons den dag van gisteren grootelijcx schadelijcx was, zij ons ook ongelukkig heeft doen ontvallen de grootste hope die wij nimmermeer mogen verkrijgen; dit dus zijnde, zoo schiet ons nu voortaan niet meer over, als de bijstand die wij van Egipten verwachten; ook kond gij wel zien dat die hope ver van ons af is, inde nood die ons zoo dicht bij blijft: daar is niemand onder u of hij mag vrijmoedig zeggen wat hem van de-

ze dingen dunkt. Meer sprak hij niet: maar terstond rees 'er een zacht geruis van alle zijden, gelijk de gene wanneer een zoete wind door de boomen blaast, daar van de takken en de bladderen even bewogen worden: doch dit gerucht wierd terstond door de tegenwoordigheid van Argand gestild, die verschijnende met zoo een moedig als vrolijk gelaat, deze woorden sprak; Grootmachtig Koning, wat is 't noodig dat gij ons onderzoekt, vragende na een zaak die niemand bewust is, derhalven ook niet noodig in geenderlei wijze, onze meining daar over te hooren; evenwel wyl het u zoo beliefd, ik zal u de mijne zeggen, zonder u iets van de waarheid te verbloemen: laat ons voortaan de zelve hope hebben die wij altijd hebben gehad; en zoo het waar is, dat geen ding de deugd kan krenken, laten wij ons dan met die onoverwinnelijke wapenen bedekken, zonder het leven te beminnen tot op het uiterste, als zij ons zal willen toelaten dat lief te hebben: 't gene dat ik zeg, is niet om dat ik aan de bijstand, die van 'Egipten moet komen, wanhoop; maar in tegendeel hou ik het wel verzekerd, want het zou een misdad zijn daar aan te twijffelen, terwijl men gelooven moet dat de beloften van den Soudaan, mijn Meester, en eenigen Opperheer, onwederroepelijk zijn; en zoo iets mij verplicht om dus te spreken, 't is dat ik wel wenschte dat 'er onder ons wat waren, die wat meer stoutmoedigheid betoonden als zij hebben, en haar bereiden

om gelijk, de gunst en ongunst van 't geluk t'ontfangen, op wat wijze ons die mogt toekomen. Eindelijk, zoo de overwinning haar het zoetste ding ter wereld schijnt, datse haar inbeelden die te verkrijgen, en daar bij haar zelve onverwinnelijk toonen tegen de schichten der dood, in plaats van die te vreezen. Dit was het gevoelen van Argant, die deze woorden, met zoodanigen vrijmoedigheid, uitsprak, als een man zou kunnen doen, die opendlijk een zaak verhaalden, daar hij wel van bewust was. Na hem verscheen Orkan, een man die grootelijkx geacht was, zoo wel om zijn aalouden Adeldom, als door zijn eigen wapendaden. Het is waar, alzo hij, seder een jaar drie of vier, een jonge vrouw getrouwd en daar bij schoone kinderen geteeld had, dat hij deze vierige drift al een weinig liet verkouwen, door de bijzondere genegendheden van vader en man; dit maakte dat hij, tot den Koning naderende, aldus sprak; Grootmogend Heer, hoewel mijn voornemen niet is deze stoutmoedige dapperheid, die uit een overmatige onversaagtheid voortkomt, en in de palen van 't hert niet besloten kan blijven, te verachten; evenwel zoo durf ik, met uw believen, wel zeggen; dat dien braven Argant een weinig te veel haastige en schandelijke woorden tegen uwe Majesteit gebruikt: 't gene hem echter wel geoorloofd mag zijn, aangezien hij in zijn daden zich zelf niet minder vierig noch kloekmoedig betoond heeft, als hij

hij is in zijn reden. Maar over al waar dezen den breidel tuffchen zijn tanden neemden, laat hij zich een weinig te vrijwillig vervoeren: U komt toe deze misflagen te verbeteren, en de middelmatigheid te gebruiken, die d'ervarendheid in de zaken, en uw hooge jaren u hebben doen verkrijgen. Dit's noch niet genoeg; gij moet overwegen de hoop van bijstand die ons van verre moet toekomen, met het gevaar dat ons van na bij dreigd; en door de zelfde middel zien, of de oude versterking van deze stad, met de gene die gij laaftmaal hebt laten maken, machtig genoeg zijn om 't geweld der vijanden tegen te houden en haar te wederstaan. En zoo't mij geoorloofd is om noch vrijer te spreken; mogelijk zult gij bevinden dat mijn gevoelen niet ver verscheiden is van 't gene dat ons de tekenen daar van behoorden te doen gelooven. Ik weet dat wij in een plaats zijn, die om zijn gelegendheid niet minder sterk is, als door de naaſtigheid die wij gebruiken om haar dagelijx te versterkē. Maar wij en behoeven ook niet te twijffelen, dat die van buiten geen groote toerustingē van oorlogswerk, en diergelijke andere krijgfrustingen bij haar hebben. U nu te zeggen wat de uitkomst zijn zal, is mij een onmogelijke zaak; om dat de voorvallen in den oorlog zoo twijffelachtig zijn, dat ik nootsakelijk tuffen de hoop en vrees zweven moet. Evenwel, zoo de schijn dingen doet oordeelen, zoo ben ik bevreesd dat wij eindelijk gebrek van lijftocht zullen hebben;

zoo men vervolgd ons zoo benaaud te houden gelijk men begonnen heeft: want dat weinig voorraad, van beesten en koorn 't geen gij gisteren bij geval, terwijl men buiten niet anders dacht als op de bloedige slachting van den oorlog, in de Stad liet komen, kan nooit genoeg zijn tot het onderhoud van zoo grooten getal van volk, die den honger alreede begint te perffen; zoo dat zij eindelijk gedwongen zullen zijn haar over te geven, indien men het beleg lang slepende houd: gij zult mij hier op antwoorden, dat wij lijftocht genoeg hebben tot dat het Egyptise leger tot onze hulpe komt; Maar zoo dat niet is, wat zal 't dan wesen? ik wil datse noch eer aankomen dan men ons beloofd heeft en wij die verwacht hebben; kan dit alles ons van d'overwinning verzekeren? Neen zonder twijffel, en voor mij ik kanniet zien, dat dat leger machtig is om de belegering terstond op te doen breken: want boven dien dat wij eerstelijk wederstaan moeten het geweld van dien verschrikkelijken Godefrooy en van die andere Princen, wiens dapperheid ons genoeg bekend zijn; dan moeten wij noch verslaan, die zelfde machten, die zoo dikmaals de Arabiers, de Turken, de Siriers en de Perbianen hebben verbroken, vernield en in de vlucht gedreven: niemand weet het beter dan gij, zeeghaftigen Argant, die meer als eenmaal gedwongen zijt voor hem het oorlogsveld te ruimen, en uwe zekerheid in de snelheid van uw paard te zetten; Klo-

rinde

rinde kan'er zoo wel eenige nieuwigheid als gij van verhalen, en noch beter, zoo dat gij van die zijde elkander niet te verwijten hebt; 't gene ik evenwel niet zeg om uw dapperheid te lasteren, terwijl'er niemand is dieze niet bekend zijn; maar hoewel deze mij met zoo quaden oog aanziet, dat het schijnt hij mij alreede met de dood zoekt te dreigen, zoo mishagd het hem dat ik de waarheid spreek, evenwel zal ik daarom niet veinzen te zeggen; dat'er al de bliken ter wereld zijn dat het noodlot onzen vijand begunstigd, en ons met een onvermijdelijk ongeluk dreigd: zeker daar is noch dapperheid, noch sterkte, noch omring der muuren, noch vijanden, hoe sterk datse ook zijn, die beletten konnen dat hij onzen staat niet overheersche. 't Gene ik zeg is tot mijn groot leedwezen, en spruit niet als uit een overmatige genegenthcid, die ik mijn Opperheer en mijn vaderland toedraag; daar op ik den Hemel, die wel bewuft is dat ik na de waarheid spreke, tot getuige roep. O hoe wel beraden heeft den Koning van Tripoli geweest, dat hy vrede met de Franssen gemaakt heeft, en door de zelve middel zijn Koningrijk en haar vriendschap behouden! Soliman is zoo goed koop niet quijt gescholden, want om dat hy tegen haar wilde opstaan is hy uit zijn staat verdreven, en mogelijk leid hy nu al ter aarden uitgestrekt, of gevangen, of aan ketenen gesloten, of vluchtig, of een landlooper, of verbannen, zoo lang hy leefd,

ten roof van een groote armoede te zien : Zie daar waar hem 't geval nu heen gewenteld heeft ; daarin tegendeel , zoo hij een weinig zich had willen vernederen , en voor de vijanden een gedeelte van zijn Koningrijk inruimen , zou hy zonder twijfel het andere kunnen behouden hebben , door middel van eenige fchatting.

Orkan dorst zijn zelve niet meer openbaren , noch opendlijk gevoelen , dat men de vrede had te zoeken , en zich onderdanen van andre te maken , zich daar mede vergenoegende dit door tekenen en dubbelzinnige woorden te laten gefchieden . Soliman , die zich ondertuffen altijd in de wolk had verburgen gehouden , hem dus hooren fprekende , wierd zoo vertoornd , dat hij op het uiterfte was om zich te vertooncn : wanneer den Toovenaar , om hem meer aan te moedigen , fprak ; Hoe wild gij noch toelaten dat men u meer lafterd ? zeker ik weet niet waar gij op denkt , maar ik hou mij hier met leedwezen in befloten , en wouder alreede wel uit wezen , zoo fpijt het mij , en zoo befchaamd ben ik hem aldus te hooren fpreken . Naaulijkx had hij deze woorden geëindigd , of de wolk verftoof , zoo dat de lucht helder bleef gelijk op den vollen middag . Soliman fprong toen , met een kloeke moed en standvastig gelaat midden onder haar , en fprak ; Zie hier ben ik , tegenwoordig ; zie hier ben ik daar men daar ftrak af fprak ; ik ben noch vlugtig Koning , noch fchelm ,
noch

noch landlooper, ik heb altijd geleefd met een achtbaarheid ver van die afgescheiden; en ik ben niet vernoegd met dit zeggen, zoo ik de proef met de punt van mijn degen hier niet afte werk stel, tegen dezen blooden redenaar, die my lasterd en valschelijk gelogen heeft; hoe zou ik dan vluchtig zijn, ik, die noch kort heele beken van bloed beneden door de vlakten heb doen vloejen? ik die van de stukken der lichamen van onze vijanden, bergen heb opgehoopt, in haar bolwerken besloten zijnde, en van alle andre hulp, als dat van mijn zwaard verlaten: en zoo't gebeurd dat ooit dezen, of andere bloodaarts, verraders van heur Vorst, vaderland en geloof, zoo stout zijn, dat zij het minste woord, dat deze vrede raakt, uiten; vergeef het mij, o Koning, zoo ik zeg dat ik haar terstond dooden zal. Maar veel eer zullen wij de lammeren met de wolven in een zelve schaapskooy gerust zien leven, en de duiven haar nest by de slangen maken, eer dat wy ooit het minste verdrag tussen ons en de Franssen besloten zullen zien: dit zeggende, hield hij zijn hand op het handvat van zijn zwaard met een lasterend en dreigend gebaar. In't begin was 'er niemand van de vergadering die zich niet verwonderden, in't aanzien van zijn verwoed gelaat en in't aanhooren van zijn woorden, die niet als wraak uitbliezen: maar na dat die eerste driften wat verkoeld waren, naderde hij den Koning, met meer bezadigheid; Machtige Vorst, sprak

ſprak hy tot hem, hebt alleen maar goede hoop; ik breng u hier een byſtand die niet te verachten is: laat het u genoeg zijn dat Soliman met u is. Den Koning, die alreede opgeſtaan was om hem t'ontfangen, antwoorden; O Goden, hoe verheugd en vergenoegd ben ik u hier te zien, mijn welbeminde Broeder en volmaakte vriend! Nu voortaan bekommer ik my niet meer met de gene die ik verlooren heb, en vrees ook niet dat diergelijke arger my mogt toekomen, zoo den Hemel niet geheel onze begeerte tegen is, kund gy in weinig tijd mijn zwak Koningrijk verzekeren, en door dezelfde middel u wederom in het uwe beveſtigen. Dit zeggende, floeg hy zijn armen om zijnen hals, en deed hem het beſte onthaal dat hem mogelijk was; zettende hem aan zijne hooge hand in zijnen Troon, om hem beter te eeren. Dicht by haar zat Iſmenes neder, die günſtig van ijder wierd ontfangen. Met als den Koning op 't uiterſte was om hem na zijne komſt te vragen, hoe hy zoo heimelijk, zonder van iemand gezien te zijn, had kunnen inkonien; zie zoo quam Klorinde, en de andre hem begroeten. Ormuſſes, die onlangs de laſt had om de ſtad met eerwaren te verzorgen, was meê van 't gevolg: hy had een groote meenigte van koorn, en een goed getal beeſten binnen gebragt, gebruikende de duistere nacht tot zijn voordeel, en een goeden hoop Arabiers, die hy heimelijk, door afgelegene wegen geleid had. Argant alleen week van zijn plaats

niet, en gaf, door zijn veracht gelaat, genoegzaam aan ijder zijn hoogmoedigen aard te kennen. Gelijk als den Leeuw, die zijn winkbraauwen al slappende vertrekt, zonder dat ondertuffchen iets van zijn ander lijf bewogen word. Maar zoo hy van d'een zijde voor geen ding verfaagd was, was Orkan van d'andre zoo bevreesd, dat hy zijn oogen na Soliman niet darde wenden, maar hieldse, vol van gedachten, strak ter aarden geslagen, zoo verschrikt maakte hem de verbolgendheid van dezen tiran. Op zoodanige wijze was den Koning van 't beloofde Land, en die van Turkijen, met heur voornaamste Ridders, in den Raad vergaderd.

Maar den Hartog Godefrooy, hebbende van zijn zijde d'overwinning vervolgd tegen deze vluchtelingen, en de wegen, en de toegangen na 't leger geveiligd; deed zoodeftig, als hem mogelijk was, de gene die in de strijd gesneuveld waren, begraven. En gebod aan d'andere zich gereed te houden, om den tweeden dag daar na den storm aan te voeren, om het uiterste geweld daar op te doen. Maar om dat hij wist dat die troep ruiters, die hem zoo wel te pas, in 't hertste van 't gevecht onderstand gedaan hadden, bestonden van zijn getrouwste vrienden, en van de gene, die d'ongetrouwe Armijde gevolgd hadden, zonder dat den moedigen Tankredo, die zij in haar kasteel gevangen hield, haar bedriegerijen had kunnen ontsnappen, deed hijze alle in de tegenwoordigheid

heid van den goeden Peter, en van d'allerverstandigste, voor hem komen. Mijn vrienden, sprak hy tot haar, verhaald my wat u in deze kleine reize geschied, en wat den loop van uw wedervaren is, dat gy zoo wel te pas, in dien grooten nood, daar wy uwe hulpe zoo wel van nooden hadden, gekomen zijt. Door de misflag, die onze Ridders nu kort begaan hadden, warenze zoo beschaamd, datse hare oogen neêrgeflagen hielden, en niet een woord konden antwoorden, om dat haar gewisse hun beschuldigden en knaagden van hun plicht niet wel betracht te hebben; hoewel deze misflag niet zeer groot was. Eindelijk, den zoon van den Koning van Engeland, zijn aangezicht opbeurende, sprak op deze wijze; zoo als wy zagen, zeide hy, dat wy niet van 't getal waren dergenen daar het lot opgevallen was om Armijde te verzelschappen, zop ver trok ijder bijzonder hier stil van daan (ik moet voor u niet liegen) want de liefde, om ons te bedriegen, had zich van dat schoone aangezicht van deze verraderes gediend. En boven dien dat de natuur haar mildadig genoeg met hare gunsten verzien had, zonder dat het noodig was om ons beter te bedriegen, dat zij eenige andere schalkheid gebruikten, kon zy 't zoo wel door haar aanlokselen uitwerken, dat zy, om ons noch meer tot liefde en nijdigheid te verwekken, geduurende den weg, niet aflies, nu ons met vleyende woorden te troetelen, dan weêr

het lokaas van lieflijke lonken te hulp te nemen. Na dat wij een langen tijd waren voord gereên, quamen wij in die zelfde plaats, daar eertijds het vuur van den Hemel viel, om op een gruwelijk volk, die zonden tegen natuur begaan, door de vuilste en afgrijpselijkste misdad, die ooit geschiet was, te wreken. Deze gewesten waren eertijds zeer vruchtbaar in alle dingen, maar tegenwoordig niet als heete wateren vol pik, en een poel daar niet eenen visch in is. Daar bij is het in zijn omring heel nevelachtig van eenen dikken mist, daar een onverdraagelijke stank uit voortkomt. Hoe zwaarwichtig dat de dingen zijn diem'er inwerpt, evenwel zinkenze niet, maar drijven altijd boven op 't water, gelijk als het kork, het dennen, en diergelijk licht hout: de menschen zelf gaan niet meer te gronde, als de grootste stukken ijzer, en de allerzwaarste steenen. Dicht bij dezen poel was een kasteel gebouwd, daarmen niet na toe kan gaan als langs een naauwe zomerdijk, aan't einde van de welke een ophalende brug was, daar zij ons, ik weet niet door wat konsten, onthaalden. Het gebouw was zoo schoon, dat men in 't aanzien de oogen niet genoeg kon verzadigen. Want boven dien dat de lucht rondom heel lieflijk was, en den Hemel helder, zoo waren de boomen en velden geweldig aangenaam. Men zag daar in een plaats, met Mirteboomen beplant, een schoone springbron, daar een kleine revier van voort quam, die met zijn geruis,

geruis, op het geluid slaande, dat de vogelen en de bomen, zoetjes door den adem der weste winden bewaaid, maakten; dat den slaap schein neêr te vallen, op het blos der bloemen, daar het aardrijk over al meê bedekt was, om den verbijgaanden tot rust te noodigen. Ik vergeet de prachtigheid van 't marmorsteen, daar 't goud aan alle zijden aan blonk, en daar de wondren van de kunst volmaakt in uitgebeeld waren. Op de kant van deze schoone vliet, daar het kruid het dikste, en de schaduw het koelste, was, liet Armijde ons een tafel dekken; recht tegen over stond een kas, verzien met gulde vaten, die rijkelijk gegraveerd waren. De spijsen, die zij ons op liet diffen, waren zoo wel bereid en aangenaam, dat ik geloof diergelijke nooit gezien te hebben. In dit banket zagmen al wat ijder seizoen ons het ongemeenste voortbrengt: al wat het Aardrijk en de Zee het aangenaamste heeft, en al wat de menschelijke kunst kan bedenken, om de smaak het beste te vergenoegen. Maar het gene dat het gedenkwaardigste is, was dat zij ons door honderd schoone maagden, die, in alles wat zij deden, elkanderen gelijk waren, liet dienen. Midden onder deze pracht (terwijl ijder van ons zoo ontvonkten, door haar aangename woorden en lonken, dat hij het gedenken van zijn zelve verloor) rees Armijde haastig op, en zonder dat iemand ergens aan twijffelden, sprakse tot ons; Ik kom terstond wederom: gelijk deze trouw-

looze ook niet naliet terstond wederom te komen maar haar aangezicht was zoo aangenaam en helder niet als te vooren. In d'eene hand had zij een klein roedeken, en in d'andre een boek, daar uit zij, in haar zelve, ik en weet niet wat voor woorden prevelde: na dat zij daar in gelezen had, zie, zoo voelden ik mij terstond van gedachten, van wille, van leven, van gedaante, ja zelfs van hoofdstoffe veranderd. Deze tooverij, wiens kracht wonderlijk was, kittelden al mijn gevoelen met een nieuw vermaak: want terstond sprong ik in 't water, en dook tot op de grond toe. Om u nu te verhalen hoe dat geschieden kon, is een zaak die mij niet mogelijk is: zoo veel is 'er van, dat beide mijn beenen zich te zamen voegden, mijn armen ingetrokken, mijn lichaam geslooten, en mijn vel met schubben bedekt wierd; alzoo dat ik, die noch kort te vooren een mensch was, nu heel in een visch veranderd wierd. Het zelfde gebeurde aan alle mijn makkers, die, gelijk ik, veranderd zijnde, in 't water sprongen: daar mij anders niet van gedenkt, als van een ijdele en verwarde droom. Eindelijk beraamde zij weder om ons in onze eerste gedaante weder te herstellen. Evenwel benam dat niet, dat wij noch een langen tijd als stom bleven, zoo waren wij door de schrik en verwondering bevangen. Maar wij wierden noch meer bevreesd, wanneerze, met een ontroerd aangezicht, tot ons naderende, sprak; Kund gij nu wel
aan

aan mijn groote macht twijffelen? bekend gij niet wat mogendheid ik over u hebbe? Dit is noch niet genoeg; ik wil dat gij weet, dat het maar aan mij ſtaat te maken, dat den eerſten van u allen, die ik daar toe uit zal pikken, voor altijd van dat ſchoone daglicht zal beroofd zijn. Ik kan den eenen in een vogel herſcheppen, d'ander in een boomwortel of uitſpruitsel, of hem als marmor verharden, of zoo vochtig als een ſpringbron maken, of eindelijk met het vel van zoodanigen beeft bedekken als ik wil. Maar zoo gij wild, het is in uw macht wel, u van deze ſchrikkelijke ſtraffe te bevrijden, zoo gij alle Heidenen wild worden, en u tegen de Chriſtenen wapenen, tot beſcherming van ons geloof en Koningrijk. Daar was niemand van al den hoop, die niet weigerden deze vervloekte voorwaarden aan te vaarden, daar tegen zij het gebaar maakten om hem daar toe te dwingen. Zij gebod datmen ons andere altemaal zou ketenen, en ley ons in een gevangenis, daar nooit de minſte ſtraal van den dag inviel. Eenige dagen daar na, quam den Prins Tankredo, bij geval, in dit kasteel, die niet beter koop, als wij, wierd quijt geſcholden, en ook gevangen bleef. Het is waar, dat wij niet lange in deze ſlavernij vaſt bleven, om dat 'er een bode van den Koning van Damafko verbij quam, die ons van de Tooveres verzocht, om ons, van harent wegen, aan den Soudaan van Egipten te vereeren; het welk zij hem toefond. En boven het

getal dat wij uitmaakten, wierd 'er noch honderd andre, alle ongewapend, met ketenen gebonden, bijgevoegd. In deze toerustinge wierden wij geleid als tot een rampzalig slachtoffer, wanneer wij, door de voorzienigheid uit den hoogen, van den zeeghaftigen Reinoud ontmoet wierden; wiens faam van dag tot dag meer door zijn gedenkwaardige wapendaden verbreid word. Zoo ras als hij ons wierd kennende, viel hij op de roovers aan, die ons aldus wegvoerden. En volgens zijn gewoone dapperheid, handelde hij haar zoo gestreng, dat hij een gedeelte aan stukken hakten, drijvende de rest op de vlucht. Daarna deed hij ons met de zelve wapenen, die ons voor dezen hadden toebehoord, en nu over al ter aarden lagen, weder uitrusten. Boven dien dat ik hem zeer welaan zijn stem kende, hebben mijn oogen de getuigen daar van geweest, dat het niemand anders als Reinout zijn kon; want de blijken van zijn dappere moed, waren daar genoegzaam de zienelijke proeven af: Het welk genoeg betoond, hoe valsch dat het gerucht is, 't welk men van zijn dood gestrooid heeft: want het is maar drie dagen geleden, dat wij hem zijne wapenen, die heel rood van 't bloed der gener waren, uit wiens handen hij ons verlost heeft, zagen afleggen, en den weg naar Antiochien, onder 't geleid van een Pelgrim, inslaan.

Geduurende dat den Engelschen Prins dit aan Godsfrooy verhaalden, veranderde den vromen Kluisenaar

zenaar dikmaal van verwen, flaande zijn oogen ten Hemel. Maar hoe veel helderder, en hoe veel eerwaardiger, als naar gewoonte, schieen dat aangezicht, nu het van God ingeblazen, van godvruchtigheid vervoerd en opgetogen was tot de hoogste verburgendheid, daar hem het toekomende, 't gene in't vervolg van de eeuwige eeuwen verburgen blijft, geopenbaard was? Dit deed dat hij zijn stem met een ongemeene kracht verhefte; en ontdekke wie de navolgers van zoo doorluchtigen Ridder, en hoe groot de daden van heur dapperheid zijn zouden, daar de zelve vergadering naar luisterden. Reinout, sprak hij, leefd noch, en de dingen, die men u met geweld heeft willen wijs maken, zijn niet als bedriegeryen van deze schadelijke tooveresse. Zijn grootdadige daden, die in een teere jongheid glinsteren, zijn noch niet tot heur hoogsten top gesteigerd. Dat hij zoo bekend en befaamd door geheel Azien word, is maar alleen een voorteken en proefftuk van de wonderen die hij in toekomende doen zal. Ik zie hem alreede tegen 't geweld van een Tiran gekant, die hy, door vervolg van tijden, zal bedwingen; ik zie de Roomsche kerk, in de zonneschijn van den zilveren Arend, door zijn hulpe van alle aanvechtingen bevrijd; en van de klauwen van het alderwoefte beest, dat 'er ooit was, verlost. Van hem zullen Kinderen spruiten, die zoo een Vader waardig zullen zijn, Daar na zullen uit die noch andere voortkomen;

wiens neven tot een gedenkwaardig voorbeeld zullen verftrekken: zij zelf zullen de Mijtters en de geheiligde Tempelen, tegen het geweld der onrechtvaardige en oproerige Keizeren, verdadigen. Heur ware handhaving zal zijn de opgeblazen met voeten te trappen, de verdrukten op te heffen, d'onnoozele te verdadigen, en de dwazen te straffen. Over al zal den Arend van Eft zijn vlugt naar de Zon nemen. Ook is 't wel redelijk dat hij deze Star, ftijf aanzien- de, de navolgers van Sant Peter den blixem ver- fchaft, die hij den grooten Jupiter toevoerd: En dat zij zelf, ook daarmen om de eer van CHRISTUS JEZUS strijd, haar overwinnende, en zeeghaf- rige vleugelen uitspreid. Den Hemel beliefd het zoo, en wil, door een onveranderlijk befluit, dat dezen kloekmoedigen Krijger wederom word geroepen tot dezen heerlijken aanflag, daar hij onlangs van ver- trokken is. Dit waren de voorzeggingen van den wijzen Kluisenaar, die de gefchiedeniffen van den vromen Reinout betroffen. En mogelijk had hy noch grooter dingen van zijn dapperheid gezeid, zoo de wonderen van 't voorwerp hem niet zelf bedwongen hadden te zwijgen. Ondertuffchen quam de nacht aan, die zijn zwart kleed ontrolden, daar hy het ge- heele aangezicht der aarden meê bedekte. Yder ver- trok zich dan met meining om te ruften, zonder dat den wakenden Godefrooy de flaaap genieten kon, zoo veel bekommernis veroorzaakten hem zijn grootē aanflagen en diepe gedachten.

TOR-

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het elfde Gezang.

I N H O U D.

Godefrooy leid het Christen Leger, in een ommegang, op den Olijfberg, daar den Bisschep van Oranje de Miszingt. Des anderen daags bestormd hij Jeruzalem, en word van Klorinde, door een schicht, gewond; en door den Engel genezen. Daar op, zoo als hij meenden weder na den strijd te keeren, word hij door de nacht belet.

*Het Christen leger word, door Godefrooy, geleid,
In eenen omgang, op den berrig der Olijven;
Daar't Bisschoplyke woord, voor elk, de Mis uitbreid,
Om't bruske en nietig vleesch hun plichten voor te
schryven.* Des

*Des andren daags zoo word Jeruzalem bestookt,
En Godefrooy gequetst, door d'edle Maagd Klo-
rinde:*

*Den Engel, zijns beboeds, die hem met gunst beroekt,
Doet, door een heilzaam kruid, zijn smert ver-
zachting vinden.*

*Daar op, zoo als hij waand te toonen weér zijn kracht
In't strijden, word hij opgehouden van de nacht.*

EN Veldheer van't Christen Leger, zijn gedachten gesteld hebbende op den storm van Jeruzalem, had alreede alle zijn oorlogsgebouwen daar toe vaardig, wanneer Peter, den vromen Kluisenaar, hem ter zijden trekkende, deze woorden, met een statig en eerwaardig gelaat, voorhield; Zeeghaftigen Veldheer, gij moogt al uw toerusting, om deze Stad te bespringen, wel vaardig maken; maar dit is den weg niet daar door gij beginnen moet. Zoo gij begeerd dat uwen aanslag een gelukkige uitkomst heeft, zoo moet gij het van den Hemel verzoeken: Laat ons dan zijn hulp aanroepen, en eer wij verder gaan, openbare gebeden tot de Engelen en Heiligen uitstorten, op dat door haar tusschenmid- deling, dien grooten God, die alle overwinningen in zijn hand heeft, ons die deelachtig maakt. Laat een ommegang geschieden, daar de Priesters met heur prachtigste vercierfelen bekleed, in voor uit treden

treden, en daar gij, en al uwen Adel in persoon zelfs, haar in de orde vergezelschap; op dat de zoldaten, door uw voorbeeld, tot een vieriger aandacht van Godvruchtigheid aangeprikkeld worden. Op deze wijze sprak den heiligen Kluizenaar tot den grooten Godefrooy, die terstond zijn zeggen goed vond. Ootmoedigen Dienaar van J E Z U S C H R I S T U S, antwoorden hij hem, wij kunnen niet beter doen, als den raad die gij geeft, te volgen; draagt gij van uwe zijde zorg, om bij de geestelijke Heeren, ende het ander volk van de Kerk te gaan; ondertuffchen zal ik de voornaamste van 't leger vergaderen, en neemd gij de last van den omme gang en openbare gebeden op u. Deze dingen zoo bereid zijnde, deed den Grijzard, des andren daags 's morgens, de twee Bisschoppen, Wilhem en Aimard, met alle de andere Priesters, in het zelve dal, daar men den Godsdienst gewoon te doen was, vergaderen. Terstond bekleedenze haar met deffige kleederen; de Bisschoppen namen twee goude kappen, en bedekten hare hoofden met rijke mijters. Den Kluizenaar stapten voor uit, dragende in zijn hand de banier van hem, die de Engelen in den Hemel aanbidden. Naar hem volgden de Kerkelijke, die, van elkanderen in twee rijen gescheiden zijnde, schoone lofzangen zongen, antwoordende d'een na d'ander bij beurten, met een godvruchtig gelaat, vol van ootmoedige nederigheid. Achter deze twee rijen zagmen de twee eerwaardige

waardige Biffchoppen, en na haar den Hartog Godfrooy, die alleenging, tot een teeken van eer en waardigheid. Al de andere Princen en Ridders volgden hem, twee aan twee, ijder na zijn hoedanigheid. Daar na quamen de andere Soldaten gewapend, om vaardig te zijn, zoo bij geval de vijanden een uitval deden. Daar wierden geen fchalmeijen, noch trompetten noch trommelen gehoord, maar alleenig aangename gezangen, die een vierigen ijver haar inblies. Gij zijt het, ô eeuwige Vader; gij, ô Zoon den Vader gelijk; gij, die door een volmaakte eendracht en liefde deze twee vereenigde inblaast; en gij ook, ô heilige Maagd, Moeder Gods, die wij aanroepen. Weest ons, tot dezen heiligen aanslag alle gunstig en genadig. Hierom bidden wij u ook, ô welgelukkige Engelen, die van de hemelsche troepen, van den almachtigen God der heirscharen, de hoofden zijt: En u ook, ô grooten Heilig, die de eer had met het zuivere water des Doops de heilige menscheid van onzen Zaligmaker te wasschen. Zie op wat wijze deze aandachtige Krijgers begonnen. Daar na, op het einde van deze, riepen ze u ook aandachtig aan, gij die den eenigen steen zijt daar de grondvesting der Kerke op gebouwd is; en op de welke uwen navolger, de schatten van zijne goddelijke barmhertigheid opend. Zij riepen noch tot haar bijstand, die groote boden van het Koningrijk JESUS CHRISTUS, die door al de wereld trokken, om zijn zegepralende
dood,

dood, die over de Dood zelf triumfeerden, te verkondigen, en die daar na volgden; en de teekenen der waarheid, door de getuigenis van hun lijden bevestigden, met het storten van haar eigen bloed. Desgelijkx ook de gene, wiens heilige schriften en geleerde vermaningen den menschen de weg des Hemels openen, daar zij afgedwaald waren. Met de waarde en getrouwe Dienstmaagd JEZU CHRISTI, die het edelste en gelukkigste leven verkoos: noch de Maagden die haar vrijwillig in kloosters besluiten, daarze haar werk van de kuisheid makende, den Zaligmaker der wereld voor haren Bruidegom vekroren hebben. En eindelijk die andere Heiligen, niet minder godvruchtig als kloekmoedig, die om den dienst van haren Schepper, alle dreigementen en pijnen, van de wreedste Tirannen der aarden, veracht hebben.

In deze orden trokken de godvruchtige Krijgslieden van JEZUS CHRISTUS, rondom het Léger; van daar zij na den Olijfberg gingen, alzoo genoemd teroorzake van eenen kleinen heuvel, die men met een ontelbare meenigte van Olijfboomen beplant ziet. Deze plaats daar van de naam genoegzaam door de wereld bekend is, rijft na de stad van der zonnen opgang, op de zelfde plaats, door het dal Jozafat, dat tusschen beiden legt, van een afgescheiden. Deze weg trok het leger in, zingende, met luider stemmen, lofzangen, dat de heuvelen en dalen, van
alle

alle zijden rondom weërgalmden. d'Echo antwoor-
den haar, uit alle plaatsen, om strijd; zoo dat men
gezeid zou hebben, dat in het hol der boomen en
rotsteeenen, menschen verborgen waren, om uit-
drukkelijk te herzeggen 't gene zij hielden, zoo vol-
komen deed hy de heilige namen van J E Z U S
C H R I S T U S en M A R I E wedergalmen. De Hei-
denen, hier en daar ontrent de vestingen gelegen,
zagen ondertusschen, van boven, dezen ommegang
aan; heel verwonderd zijnde dat het leger zoo lang-
zaam voorttrad op zoodanige wijzen, die haar t'ee-
nemaal vreemd schein, om datse haar onbekend
zijn. Maar zoo haast als deze goddeloozen aflieten
van haar over deze stacy te verwonderen, begonnen
zij zoo hart, als 't haar mogelijk was, te schreeuwen,
en gruwelijke lasteringen uit te braken; zulkx dat
het dal enden berg, van haar schrikkelijk gehuyt,
daverde. Evenwel liet dit aandachtig volk, om alle
deze dingen, van hare gebeden, noch aandachtige
lofzangen, niet af; maar, in tegendeel, verdubbel-
den zij haar heilige lofzangen veel harder als te voo-
ren, en verachten het moejelijk gerucht van deze
Barbaren, daar zij haar niet meer mede bekommer-
den, als offe een vlucht exters en spreeuwen, of
diergelijke vogels, hoorden snateren. Ook waren
zij wel verzekerd, dat de vijanden van de bolwer-
ken geen steenen noch schichten werpen konden, die
haar, van zoo verre, konden beledigen, en hare
pracht

pracht verstoren; zulkx dat zij zonder af te breken, in haar begonnen gebeden volharden, gestadig voortgaande, tot dat zij op den top van den berg quamen: hier rechtenze een altaar op, en vercierden die met veel rijke vercierfelen om de miste zingen: aan elke zijde steldenze twee schoone goude kandelaren, met twee groote kaarsen van wit was, en twee rijke lampen van zilver, in de welke een dierbare en welruikende vochtigheid brande; daar wierden ook verscheyde juweelen, en gedenktekenen van groote waarden, met gesteenten verrijkt, ten toon geleid. Den Bisschop van Oranje, gekleed zijnde met den witten koorrok en den priesterlijken kassuyffel, hebbende een weinig in gedachten geweest, verhief zijn stem, en bad en dankten God; terwijl dat de genen, die bij den altaar stonden, dezen heiligen dienst konden aanhooren, en de anderen die verder af stonden, de oogen aandachtig daarna toe wenden om alle 't gebruik te zien: die zoo haast niet geëindigd was, of al het geloovige volk, van den Bisschop gezegend zijnde, keerden in den ommevang, met die zelve orden als zij gekomen waren, wederom: dit gedaan zijnde, geleiden hij den kloekmoedigen Godefroy, eer hij vertrok, in zijn hutte, die hem, beleefdelyk bedankende, met de voornaamste van 't leger bij hem ten eten hield; daar hij Reimont, om te betoonen hoedanig hij hem eerden, recht over hem deed neerzitten; onderhou-

dende elkanderen met deftige en ftatige dingen: na het avondmaal wende hij hem tot al die daar tegen woordig waren, sprekende tot haar; Mijn heeren, houd u gereed om morgen uchtend de Stad te beftormen, gaat ondertuffen goede achtting op uw dingen ftellen en geeft u tot ruft. Daar op namenze hun afscheid van hem, en terftond gingen de trompettefs door het heele leger den ftorm verkondigen. Alzoo beftedeze het overige van den dag om haar toe te ruften, verwachtende de aankomft der nacht, die den arbeid ruft geeft, ende ftilte der menfchen gunftig is.

Auroor begon naulijkx in 't oofden te verfchijnen, ende peerden tot den arbeid waren noch niet in de wagen gefpannen, noch de harders hadden hare beeften om te laten weiden niet uit den ftal gedreven; de vogelen zelf zaten noch geruft op de takken en fliepen, en in het bos hoorde men geen gebas der honden, noch het getoet der hoornen; wanneer het leger door 't geluid der trommelen en trompetten begon te wedergalmen, daar onder zich het vrolijk gejuig en handgeklap der foldaten, die het vermeerderden en niet aflieten van wapen te roepen, vermengden. Godefrooy rees terftond op, en deed zijn volk bij een komen, maar hij trok toen zijn krijgskolder, noch zijn borfttharnas, dat hij gewoon was te peerd te voeren, niet aan; maar vergenoegden zich met het lichte wapen van een voetknecht. Zoo als hij even gewapend

pend was, zie zoo quam den Grave Reimond, van Toulouze, die hem zoo toegeruft ziende, terstond bespeurde wat hij doen wilde. Hoe, sprak hij tot hem, gij zijt maar half gewapend; waar is uw schootvrij harnas? wat zal dit wezen dat gij uw goede wapenen voor slechte verwisseld hebt? zeker ik kan 't niet goed vinden dat gij in zoo zwakken toerusting ten storm gaat; waarlijk vergeeft het mij, zoo ik u zeg, dat gij tegenwoordig op wel kleine dingen het voornemen grondvest, dat gij hebt om zege te verkrijgen: wild gij de muur dan het aldereerste beklimmen? God verhoede dat gij zoo weinig zorg voor uw persoon zoud dragen; laat andere zoo veel als zij willen zulke gevaarlijke verzoekingén doen, terwijl het heur plicht is die haar hier toe verbind: draagt gij zorg voor uw leven; neemt uw gewonlijke wapen, en spaar u voor het gemeen welvaren, der genen die een heiligen ijver tot dezen aanslag aanvoeren: gedenkt dat aan uw leven, dat van het heele leger hangt; dat, noch leidfsman, noch dapperheid hebben zou zoo gij haar nu ontroofd wierd: draagt dan zorge het te sparen tot de behouding van al uw volk, dat u in den naam van God dit af bid. Zoo sprak Reimond tot den Hartog, die om hem te betuigen wat zijn voornemen was, dus antwoorden; Moedige Graaf, zeide hij tot hem, gij weet, dat toen het den heiligen Vader Urbaan, tot Klaarmond beliefsden, mij dezen degen op zijde te gorden, en

met zijn eige handen de Ridderlijke orden van den heiligen oorlog te geven, dat ik toen een belofte aan God deed, niet alleen de last van een Hopman in dezen heiligen aanflag te oeffenen, maar mij over al te dragen in de hoedanigheid van slecht foldaat, na dat de gelegenheid en noodwendigheid van de zaken het zou vereiffen: dit zoo zijnde, na dat ik ons krijgsvolk in orden zal gesteld hebben, op dat zij weten zullen op wat wijze dat zij tot den storm gaan moeten, en dat ik mij op die plaatse in alle dingen heb gequeten, als de last van een Veldheer betaamd, zal 't wel reden zijn dat ik haar deelgenoot in den strijd zij; en dit 's het gene daar ik van verzekerd ben dat gij niet zult tegenstreven: ik heb dan voorgenomen, gelijk als d'anderen, de muur te genaken, om mijn beloften, die ik aan God gedaan heb, te quijten; ik hoop dat hij mij zal behoeden, zoo 't hem liefd, indien ik zoo gelukkig ben eenigfints tot zijn dienst bequaam te wezen, en al 't geen verder mag gebeuren; ik weet dat mijn geluk in zijne handen staat.

Godefrooy dit voornemen genomen hebbende, zoo beraamden ook zijn twee Broeders, en de andre Oversten van 't Leger, om hem te volgen, op het spoor dat hij haar baanden. Terstond verwiffelden zij haar ridders rusting, en wapenden haar als voetknechten. Maar de belegerden waren, van hare zijde, op de bolwerken geklommen, en alle in het gedeelte

gedeelte dat zich van 't westen, tegen der zonnen ondergang uitstreckte, in orden gesteld; welk het zwakste deel van de Stad zijnde, bezwaarlijk, zonder een goede wacht, zou kunnen bestaan. Ook had den Koning hier niet alleen het weerbare volk gesteld, maar ook de zwakke grijzerds en de kinderen zelf, om zoo wel deel in 't gevaar als in den arbeid te hebben, en den sterksten kalk, zwavel, olij, pik, heet water, schichten en steenen aan te brengen, om de vijanden af te drijven. Hij had ook zorg gedragen, het bolwerk aan die zijde met goede oorlofsgebouwen te versterken, en de borstweringen, die op die aankomste lagen, met goede soldaten te vervullen. Soliman vertoonde zich gelijk een verschrikkelijke Reus, op deze plaats, en stak boven alle anderen, van den middel tot het hoofd toe, uit. Daar verscheen ook in 't midden van de kantelingen, den hoovaardigen Argant; die zich, door zijn onmetelijke groote, van verre deed uitkennen. Dicht daar bij, op een hooge tinne, zag men de kloekmoedige Klorinde; zij voerde een boog in de vuist, en den pijlkoker in een sluijer, uit dewelke zij een van haar beste pijlen trok, die zij vaardig hield om op dien vijand te schieten, die zij het zekerste treffen kon: zoo dat 'er niemand geweest zou hebben, haar in deze gestalte dus ziende, die niet zeggen zou, dat het was de zelfde Maagd van Delos, daarmen van verzierd, datse hare schichten, uit de hooge wolken, hier beneden

fchiet. Geduurende deze dingen, ging Aladijn gestadig aan alle oorden van de bolwerken, om te zien of'er niet te veranderen was in de last, die hij zijn volk gegeven had. Hij vermaande de eene en d'andere om haar wel te verweeren; en liet noch nieuwe versterking, van beledigende wapens, aanbrengen. Ondertusschen sloegen de vrouwen, van schrik, hare borsten, en gingen in hare Tempelen, om heur gebeden, voor haren valschen God, uit te storten. Grooten Profeet en Wetgever, zeidenze, verbreekt de speeren van deze roovende vreemdelingen, die, zonder eenige schijn van billijkheid of reden, ons in ons eigen land aldus komen bespringen. Toond aan den schelm, die uwen naam veracht, en uwe eerwaardige Majesteit hoond, de werken van uwe mogendheid tot zijnen ondergang. Verdeldgde, en werptse voor onze poorten ter aarden, die dezelve trachten te vernietigen. Dit waren de schoone gebeden, die zij in hare tempelen gingen doen; welke verstaan, noch verhoord wierden, dan in de duistere wooningen, daar eeuwiglijk de klachten en verschrikkingen des doods heerfschen. Terwijl dat de Stad aan d'eene zijde haar tot tegenweer bereide, ende men aan d'andere de bijstand van een valsch Profeet tot hulpe riep; deed Godefrooy zijn vendels ontwinden, en zijn volk tot den storm aantrekken. Hij deilden zijn leger in twee deelen, buiten de beschanfingen, met veel behendigheit en overlegs: en voerden haar recht tegen

gen dat deel der muur aan, dat hij voor zich nam te bestormen. In 't midden van haar waren de boogschutters, en andere schichteniers, gevoegd; die tegen de kantelingen zoo meenigten van steenen nitwierpen, datmen in 't eerst gezeid zou hebben, dat het een treffen van hagel en dondersteenen, die op haar neêrvielen, geweest had. Ook had hij, in de achtertocht van het voetvolk, een gedeelte van de ruitery gevoegd, en d'anderen gezonden om 't veld aan alle zijden te doorrennen; om te beletten datmen van achteren haar niet quame te bespringen, en alzo te verhinderen, terwijl zij bezich waren met den storm, daar hij het teeken en woord daar na af gaf. Terstond, aan wat zijde datmen zijn oogen sloeg, zagmen zoo veel keizelfteenen en schichten vliegen, dat veel van de gene, die tot bescherming van de wallen en bolwerken gesteld waren, bedwongen wierden die te verlaten; zoo dat'er weinig volk bleef, want d'een was gesneuveld, d'andere zoo gewond, datse haar leden niet meer gebruiken konden: en eindelijk de rest al t'samen de plaats verlieten. Onder dit voordeel, vielen de gene, die gesteld waren om het eerste spits af te bijten, verwoed aan: voegende haar t'samen met hun schilden bedekt, op de wijze van een schildpad; daar zij haar meê beschutten tegen 't geweld dat van boven op haar neêrhagelden: d'anderen hielden, 't best dat zij konden, achter hun schanskorven en borstzweringen, die zij voor

haar rolden, verborgen; allengskens de halve maan naderende, om de graft met rijfwerk, zoden, steenen en diergelijk tuig, dat zij bij hun hadden, te vullen: 't welk haar licht om doen was, vermits de plaats, hoewel diep van zij zelven, niet moerassig, noch vol water was. Den kloekmoedigen Adraestes vertoonden zich het eerst van allen om een ladder tegen de muur te planten, zonder dat noch den hagef van steenen, noch het heet pik, noch de ziedende olij, diemen hem van boven deed gevoelen, machtig was om hem te wederhouden. Dezen moedigen Zwitser had alreede verscheiden trappen opgeklommen, en ten doel van duizend schichten gestaan, zonder dat hem noch een geraakt had; wanneer den grofslijvigen Argant een zwaren steen in de vuist greep, die hij met zulken geweld, als een musketschoot zou kunnen doen, op zijnen helm neêrgonfden, dat hij, met de beenen in de locht, ter aarden storten. Van deze slag viel Adraestes op zij, en bleef heel verdoofd van zijn zelven neêrleggen. En hoewel hij niet ter dood gewond was, zoo bleef hij evenwel een geruimen tijd leggen, zonder armen, of beenen te verroeren. 't Welk Argant bemerkende, deed roepen; Ziet daar leit'er een ter aarden, wie zal d'ander zijn die zoo stout is om hem te hulp te komen? Waarom komt gij niet ten storm brave Krijghelden van Europe? gij ziet dat ik mij voor u niet verberg, maar voor de vuist verwacht. Naderd
maar,

maar, terwijl dat, of vroeg, of laat, deze overwinnende hand uwen algemeenen ondergang zijn zal; zouder dat het u eenigfins te ftade zal komen dat gij u zoo bedekt houdt, gelijk als wilde beesten, die haar in heure spelonken verbergen. Zulke lasteringen en hoogmoedige woorden gebruikten Argant, zonder dat de Christenen daarom aflieten te naderen, en onder beschutting van hunne beukelaars, die de schichten en steenen afkeerden, die men van boven op haar neêrwerp, de muur te beklimmen. Alreede begonnenze met groote stormbokken, van dikke balken gemaakt, en aan d'einden op de wijze van een schaapshoofd, met ijzer beslagen, tegen de muuren aan te horten, dat de poorten van de Stad aan alle zijden daverden. Maar men kon haar van boven met gelijke munt wel betalen; want zij rolden groote vierkante steenen op het volk en het werktuig, dat naauwlijcx honderd mannen zou kunnen bewegen, van boven neêr, dat den schildpad op zijn allerdikste verbroken wierd: en het scheen dat het waarlijk een rotsteen was, die een draaiwind had afgerukt, om al 't geen 'er onder was te vernietigen. Door 't geweld van dezen val zagmen al de rijen der soldaten verstrooid, de helmen geblutst, de schilden vermorzeld, en de aarde met bloed beverfd; onder welke doodelijke zegeteekenen der wapenen, zagmen bekkeneelen en verpletterde beenderen gezaaid leggen. De bestormers, ziende dat zij zoo qualijk gehandeld

handeld wierden, bekommerden haar niet meer om met heur oorlogstuig haar te bedekken; maar zij wierpen zoo sterk als het mogelijk was, met voornemen in 't openbaar de vruchten van heur dapperheid voort te brengen. Terwile zij, op wat manier dat z'er ook versterken, altijd groot gevaar liepen. Zommige gingen de ladders tegen de muur rechten, en anderen ondergroeven de grondleggingen zo ver, datse alreede begon te beven, en na heur ondergang te hellen; en op eenige plaatsen, door het gestadig beuken van de stormbokken, alreede neêr te storten. 't Is wel waar, dat de gene, die op de muuren waren, de middelen, om deze schade voort te komen, wel bewust waren, of ten minsten de uitwerking daarvan, door verscheide streken, die men in den oorlog gebruikt, onnut te maken: want op de zelfde plaats, daar zij ten naasten bij zagen dat dit werktuig toeschieten zou, hingenze groote wolbalen, die door de zaftigheid 't geweld van den slag verftompten en verftoorden. Terwile zich den storm aan d'een en d'ander zijde verhefte, en datmen man tegen man vocht; had Klorinde al zevenmaal haren boog afgeschoten, zonder dat zij ooit gemist had haar pijlen in het bloed, der voornaamste Hoofden van 't leger, te besmetten: ook was zij zoo hoogmoedig van aard, dat zij haar niet gewaardigde als zulke te treffen: de eerste, van de vermaarste, die zij questen, was den Prins van Engeland, die nauwelijcx
het

het hoofd buiten de bolwerken gesteken had , of wierd bij geval van een pijl geraakt , die hem de rechte hand deurboorde, zonder dat den handschoen die kon afkeeren ; zoo dat hij gedwongen was , zich zelven onbequaam ten strijd voelende, weder te keeren , niet minder bedrukt om het leedwezen dat hij had van in die gelegenheid niet te kunnen uitrechten , als om de groote smert van zijn wonde : na hem wierden gewond, den Graaf van Amboize en den franfen Klotaris ; waar van den eenen op de kant van de grafc stijf dood viel, door een schoot die hem de maagd tot in 't ruggebeen doorpriemden ; en d'andere , in 't beklimmen van de muur , kreeg 'er een dwers door beide zijden heen, tusschen 't borstharnas in : na dezen wierd den vromen Graaf van Vlaanderen in zijn flinxe arm gewond , zoo als hij bij 't stooten van den stormbok stond ; zulkx dat hij gedwongen was die te laten glippen ; en het zelfde ongeluk was zoo groot voor hem , dat zoo als hij trachten om de schicht uit te trekken , om eenige verlichting te hebben , het ijzer in 't vleesch steken bleef. Op deze toeval volgden die van den vromen Arimar , die den strijd van ver aanziende , van een schicht getroffen wierd , die hem recht in 't voorhoofd vloog ; daar na zoo als hij zijn arm uistak om hem uit te rukken , komt een' anderen hem de hand aan 't aangezicht vast hechten , zoo dat hij gedwongen was neer te zigen , en zijn bloed met groote stralen uit te storten :

Palamedes

Palamedes was de zevende die van Klorinde gequest wierd; want zoo als hij met zijn gewone stoutmoedigheid, daar door hij alle gevaren verachten, al stormende opklom, tot dicht bij de kantelingen, schootse hem een pijl in een winkbraauw, die dwers door 't hoofd uitvloog, dat hij ter aarden viel en zijn geeft aan de voet van de muur gaf. Maar den manhaftigen Godefrooy, docht van zijnder zijde niet als om den storm te versterken; hier toe liet hij na een van de poorten eenen houten toren voeren, die zoo hoog verheven was, dat zij tot aan de borstzweeringen toereikten; en schoonze vol oorlogsvolk was, zoo konnense met rollen voortrollen waar men begeerden. Uit dit gebouw wierd een ontelbaar getal van pijlen, werpschichten en steenen geworpen; hoe wel het voornemen der gener dieze voortstuwden, niet anders was als de muur al langzaam te naderen, om eindelijk handgemeen met elkander te worden; gelijk als men twee oorlogschepen ziet trachten de wind te winnen, om elkanderen aan te klampen: op het welk de belegerde acht nemende, die met werppijlen en schichten, het best dat zij konden te rugge dreven; en om de zolderingen en het verdek te breken, namenze groote steenen te hulp, die z'er van boven neder oprolden, op datse door 't geweld de benedenste raderen, dieze voortzetten, zouden vermorzelen. Geduurende dit geweld, wierd 'er zoo groote meenigten van steenen en pijlen, ter
wederzijde

wederzijde geschoten, dat'er den Hemel van verduisterd was. Gelijk men somtijds twee wolken tegen elkander ziet aanhorten datse weêrom stuiven, onder elkander vermengd, zoo vloegen doen de pijlen en werpschichten, tusschen hun beiden te rug stuitende, van daar menze geworpen had: gelijk als de vruchten van een boom, die noch niet rijp zijn, bedwongen worden ter aarden te vallen, zoo't gebeurd dat een hagelbui op de takken slaat, zoo storten de Heidenen aan alle zijden ter neêr; en alzoo zij niet wel gewapend waren zoo viel de grootste schade aan heur zijde: alreede namen de genen, die noch in't leven waren gebleven, de vlucht, en verlieten de wallen, bevreesd zijnde voor de gevaarlijke schotten, die uit het hoogste van den Toren, als blixemstralen, op haar neêrschoten. Maar om al deze dingen, week den genen, die zich voor dezen Koning van Niceen gezien heeft, van zijne plaats niet, en deed eenige van de kloekhartigste met hem stand houden; den verschrikkelijken Argant stond daar zelf ook met een groote balk verzien, die hij tegen dit gebouw zocht te zetten en het naderen te beletten, zoo lang het hout kan reiken en de kracht van zijn armen uitsteken: de kloekmoedige Klorinde ging voor hem staan, om hem te helpen, en in wat gevaar dat hij ook was, zij was wel te vreden zijn deelgenoot te zijn: terwijl dit zoo toeging behulpen haar de Franssen met langgesteelde sikkels, om de touwen

touwen daar de wozzakken aan hingen, aan stukken te snijden; zoo dat, die ter aarde vallende, de muur ontbloot bleef: zulkx dat men nu zonder eenig beletfel, zoo wel met groote horten van den stormbok, als van de zijde des toorns, zoo boven als beneden, kon toestooten. Alreede haddenze een stormgat in de muur gemaakt, daar door men zien kon wat van binnen geschiede; na deze plaats trok Godefrooy, met een goeden beukelaar, die hij behendig gebruikten, bedekt na toe; en alzoo 'er niets was daar hij geen acht op sloeg, om ordre te stellen, zag hij Soliman, zoo als hij zijn oogen over al heen wenden, tot bescherming in het stormgat neêrdalen, en Klorinde die met Argant boven bleef, om het staande te houden, tegen de geen die met ladders trachten op te klimmen: op het uiterste zoo als hij stil stond, voelden hij zijn hart ontvonkt door een kloekmoedige vierigheid, daar na hem tot Seguier, die hem eenen anderen boog en schild na droeg, keerende, sprak hij tot hem; Mijn getrouwe schildknaap, ontlast mij van die zwaren last, op dat ik met minder moeiten, door de verwoesting van dit stormgat mag opklimmen, want het nu tijd is om proeven van onze dapperheid te geven: dit zeggende verwisselde hij van schild; nauwlijcx had hij zoo gesproken, of hij wierd met een pijl, die hem in 't zenuwachtigst en 't pijnlijkst van 't been quam snorren, gewond. Men meend dat het een schoot was

van

van uw hand, o Klorinde, en alzo mag men die eer wel anders niemand als u toefchrijven, vermits de genen die van uw eigen geloof zijn, haar vergeboegen met u die toe te eigenen: 't gene evenwel maar een uitstel voor de verwoefling was, die daar na op heur neêrftorten: maar echter liet den moedigen Prins van zijn aanflag niet af, en als of hij geen finerte aan de wonde gevoelden die hij terftond ontfangen had, zoo klom hij kloekhartig in 't ftormgat, en moedigde de anderen aan om hem te volgen: evenwel wat tegenweer dat hij ook deed, zoo was hij eindelijk gedwongen voor de vinnigheid van de fchoot te buigen, en den ftorm te verlaten, geen kracht meer hebbende om zich op zijn been fttaande te houden, zoo verergerd de wonde meer als te voren: hij wenkte dan Guelfus met de hand, en noodigde hem nader te komen; Ik voel pijn, zaid hij tot hem, en tot mijn groot leedwezen moet ik vertrekken: neemt mijn plaats dan, en vervultfe bij gebrek van mijn tegenwoordigheid; maar ik hoop dat God mij die genade doen zal, dat ik niet lang zal vertoeven om weder te konien; dit zeggende klom hij op zijn lijfpaard, en was zoo haaft niet vertrokken om in 't leger weêr te komen, of men bemerkten 't niet als te veel aan den ftorm; want het geluk dat tot noch toe de Franffen gunftig was geweest, veranderden terftond van gedaante om haar tot d'ander zijde te keeren, daar de hoop en dapperheid meer als

ooit toenamen om haar nieuwe krachten bij te zetten; gelijk als in tegendeel het hart der Christenen verzwakten, en heur vinnig geweld wech smolt: zij vielen nu zoo moedig niet meer aan als flus noch; en het scheen dat het geluid der trommelen en trompetten verflaauden; de genen die zelf noch kort de wal verlaten hadden, en die niet meer dorsten verschijnen, hernamen eenen moed en vertoonden zich bloot op de bolwerken: d'onverwinnelijke Klorinde, door een ware genegtheid tot het welvaren van heur land vervoerd, deed alle de maagden van de Stad wapenen, om haar tegen den vijand te beschermen. Zulkx dat men haar hier en daar met het hangende hair zag loopen, om haar op de wacht langs de bolwerken te begeven, van daar zij schichten wierpen en niet ontzagen haar leven in gevaar te stellen, voor de bescherming van haar waarde muuren, zonder dat men in haar bespeurden het minste teken van die groote vrees, die haar kunne is aangeboren. Onder deze weêrstand, die de Christenen noch meer verschrikte, en de belegerde noch meer aanmoedigde, wierd den zeeghaftigen Guelfus men een steen, die zijn ongeluk hem van verre, onder zoo veel duizenden van bespringers, toezond, ter aarden geworpen; en den Grave Reimond van diergelijken slag ook getroffen, dat hij terstond daar heen viel: Eulfaas wierd op de halve maan ook onder de voet geworpen; zulkx dat onder zoo grooten getal van scheuten,

scheuten, die de vijanden onder de Christenen deden, nauwelijks een onaat was, en niet strekten als om te doden, of ten minsten te quetsen. Argant, in dit toelachend geluk, veel trotser en moedwilliger als te voren geworden zijnde, riep haar toe; Hier is Antiochien niet, noch de nacht die zoo bequaam en gunstig tot uwe snoodheid was; hier ziet gij de zon schijnen en al de wereld opgewekt, hoewel deze wijze van oorlogen wel verscheiden is van die slag van vechten; wat wild gij zeggen, o manhaftige Franssen, den storm al zoo te verlaten na dat gij hem zoo vinnig begonnen hebt? waarlijk gij zijt wel vermoed geworden in weinig tijds? hoe schiet u de minste vonk om roof en eer te bekomen nu niet meer over? Deze woorden sprak dien onvervaardigen tot haar, die in zijn moedwilligen aard zoo aangestookt wierd, dat deze groote Stad, die hij voorgenomen had te verdedigen, hem niet machtig scheen voortaan te weerhouden: hij trad dan recht in 't stormgat, en hem tot Soliman wendende die hij daar dicht bij zag, sprak hij; Soliman, deze uur en tijd moeten de scheidsmannen van onze dapperheid zijn; wat draald gij noch langer, en wat schrik mag u weerhouden? zoo gij eer wild verkrijgen, hier buiten moet gij zoeken. Hier op sprongen deze twee manhaftige Ridders, elk omstrijd het stormgat uit, d'een van verwoedheid aangedreven, en d'anderen van eenen zekeren eerprikkel aangestookt, die in hem door Ar-

gants woorden gefcherpt wierd : zij wierpen haar dan in lijfsgevaar , dwers door 't gedrang der vijanden , terwijl z'er 't minft op dachten ; en 't is niet te gelooven hoe groot het getal der gener was die zij om hals brochten : over al waar zij doorftreefden , en waar heur armen neêrdaalden , zag men niet als gekloofde beukelaars , geblufte helmen , doorgehakte ladders , en gebroke oorlogsferkten , daar zij rondom een berg van opftapelden ; en in de plaats daar de muur ter neêrgestort was , hooptenze een nieuw bolwerk van haar verwoefing op : den genen die noch fluis zoo ftout was , in 't hoogfte van 't stormgat op te klaveren , om den beloofden prijs , aan de genen die eerst opklom , te winnen , verloren doen den moed ; en in plaats dat zij nadeze eer zouden haken , of datse eenige begeerten tot den roof zouden betuigen , begavenze , in tegendeel den storm , en lieten heur oorlogsgebouwen , daar zij noch kort de muuren meê hoopten ter neder te werpen , onbequaam en verbroken in de macht van die twee verwoede Krijgshelden. Deze twee vervaarlijke Heidenen , liepen en vlogen van d'een tot d'ander zijde , waar de razernij en wraakgierigheid haar vervoerde : en om meer verwoefing te maken , schreeuwdenze die van de Stad toe om vierwerk , die haar terftond twee barnende toortfen gaven , om daar mede den houten toorn aan te fteken ; zij vlogen terftond met die zelve vierigheid toe , daar de twee razende gezusters

zusters meê worden aangestookt, wanneer zij, door 't gebod van Pluto, uit heur duistere holen, om tweedracht en verwerring in de wereld te strojen, al schuddende heur vervaarlijk slangehair en onstoke fakkels, voortkonen. Maarden onverwinneli ken Tankredo, die zonder ergens voor te vreezen, zijn Italiaanse benden tot den storm noch aanmoedigden, ziende het groot bederf dat deze twee stokebranden veroorzaakten, en hoeze den toren trachten aan te steken, sprak zijn volk niet meer toe, maar viel terstond aan om haar vaart te beletten; ook deed hij haar zijn kracht met zoo goede tekenen gevoelen, dat door hem verwonnen en verjaagd wierden, de genen die noch flus over d'anderen zegepraalden.

Ondertussen dat dit in den storm zoo toeging, en dat het geval van wezen veranderden, vertrok Godfrooy, met zijn broeder Boudewijn, en Segulier in zijn hutte, om hem te doen verbinden, terstond vlogen haar vrienden in een gedrang t'samen toe, bedroefd zijnde om het ongeluk dat haren Veldheer wedervaren was: maar de rampspoed wilde, dat door de haastigheid die den wondheelder had om de pijl uit de wonde te trekken, daar zij was in blijven steken, dat zij bij geval aan stukken brak; waar op den Hartoog hem aandrang, een opening te maken, om zijn genezing te verhaasten, en de pijl gemakkelijker uit te trekken, zonder eenige vrees voor de smert te hebben die hij gevoelen zou. Dit gedaan zijnde,

zijnde, zeide hij, brengt mij dan weder daar ons volk noch vecht, op dat ik wederom ben eer den storm met den dag geëindigd is: dit gezegd hebbende, greep hij een groote speer in de vuist, en stak zijn been in de vastigheid uit. Alreede deed Erotimes zijn best om het te verbinden: dezen vromen grijzard, op de kant van de Pó geboren, waren de krachten der kruiden, wateren, en olien, met de enkele geneesmiddelen, in de heelkonst gebruikelijk, door zijn lange ervarendheid, grondig wel bekend; daarenboven munte hij in de Dichtkonst, hoewel hij die niet veel pleegden, zoo uit, dat hij door zijn geschriften de geheugenis der menschen kon onsterfelijk maken, zoo wel als hij door zijn raad die kon behoeden, en van alle doodelijke toevallen genezen: ondertussen bleef den Hartog onbeweechelijk zonder een woord te spreken, leunende, met een statig gelaat, op een groot stuk van een speer: Erotimes hebbende de armen tot den elleboog toe opgestroopt, trachten door alle middelen den pijl uit te trekken; nu gebruikte hij hier sap van eenig kruid toe, daar hem de kracht wel van bekend was, dan weder bequame ijzers die hij met een ervaren en luchtige hand handelde; maar, noch zijn kunst, noch zijn lange ervarendheid, quam hem hier in niet te baat, en wat moeiten hij ook aanwende hij kan tot zijn wil niet geraken; zoo dat het scheen, dat het goed geluk, dat hij in al zijn andere geneezingen gehad had, hem hier

hier in begaf, en dat hij bij na den moordenaar van dezen rampzaligen Prins was, zoo steld die zijn geduld, de smert en pijnen, die hij hem deed gevoelen, ten doel. Maar terwijl hij vergeefs arbeid, vliegt Godefrooys Beschermengel (door medelijden bewogen, hem zulke pijnen te zien lijden die hij niet verdiend had) na Kandie op den berg Ida, om wilde Poelie, een hairachtig kruid met roode bloemen, dat een groote kracht heeft als het zijn bladeren vernieuwd, te plukken. Dit zelfde kruid, daar de natuur de geiten kennis af gegeven heeft, wanneer zij met pijlen geschoten zijn, dat het ijzer in de wonde is blijven steken; gebruikte den Engel nu tot Godefrooys genezing; hebbende dit van zoo verre, in minder dan een oogenblik, gehaald, mengden hij het met welruikende Pannaci, en heilig water uit de springbron van Lidie, in de stoving. Den ouden heelmeeester, ondertussen nergens op denkkende, stoofden en wafchten de wonde hier meê, zoo dat, door een verburge kracht, de schicht, zonder eenig geweld, uitviel, het bloed stempten, de pijn verzachten, en het been zijn gewone kracht kreeg; Erotimes zich over zoodanigen genezing verwonderende, riep; O Godt, wat is dit een wonderlijk werk! Brave Prins, het is, noch aan mijn kunst, noch aan mijn wetenschap, noch aan deze hand, hoe afgericht datze ook zijn mag, die gij uwe genezingschuldig zijt; maar wel aan een hooger kracht: ze-

ker't is een Engel geweest, die uit den hoogen op der aarden nederdalende, u deze wonderlijke hulpmiddelen heeft toegebracht; wapend u dan en sammeld niet langer, want gij zijt volkomen genezen om tot den storm te keeren: terstond blaakte den moedigen Godefrooy van ongeduld, om den strijd weêr harder als ooit te beginnen, schoot zijn purpre brozen aan, greep een sterke werpschicht in de vuist, nam zijn scheutvrijen beukelaar, en liet zijn helm opgespen; in deze toerusting trad hij uit de bolwerken, gevolgd van duizend kloekmoedige soldaten, met welke hij recht na 'et stormgat trok, en het bokstormen deed vernieuwen: op het geluid dat deze werktuigen maakten, beefde de aarde in 't rond, en de lucht wierd met een dikke stofwolk bedekt: de belegerden ziende weêr zoo veel dappere mannen tegen haar aankomen, wierden zoo verschrikt, dat het koude zweet langs heur leden liep, en heur bloed van schrik koud wierd. Ondertussen gaf Godefrooy een grooten schreeuw, die hij tot drie maal toe herhaalde; waar op zijn volk terstond oordeelende dat dit het teken van den storm was, met een groot geweld aanvielen: maar de twee Heidenen, veel verwonder als ooit te voren, vertoonden zich in de bres, om die tegen 't geweld van Tankredo, en die van zijn bende te verdedigen: den Veldheer van 't leger, door het herdenken van zijn wonde, die hij noch kort ontfangen had, getergd zijnde, schoot in 't
aanvallen

aanvallen zijn werpspeer op den hoogmoedigen Argant, met zulk een geweld, dat geen werktuig een schicht met meer kracht zou kunnen uitwerpen; waar hij door snorde, gonsde de lucht van 't geluid, dat den donder scheen na te volgen: Argant was echter niet verzet, en om de scheut af te keeren trachten hij zijn schild daar voor te houden, dat midden deur spleet, in voegen dat de speer hem door 't harde borstharnas in het levend vleesch boorden, en het bloed in groote menigte daar uit deed vloejen: Argant die het quetsen van de speer eerder als de smert van zijn wonde gevoelden, rukteze met beide zijn handen uit het lijf, en die hem weêr toewerpande, sprak; Ziet daar zijn uw wapenen, terwijl het de uwe zijn, is het wel redelijk dat ikse u weder geve; ondertussen vloog de speer door de wijde lucht, daar hij de wraak, van de wonde die hij even gemaakt had, wederom ging brengen; evenwel trofse den genen niet dieze den wreeden Argant toegeschikt had; want den voorzichtigen Godefrooy ontweekse, bukkende zijn hoofd neder, zoo datse over hem heen vliegende, dwers in den hals van den ellendigen Segquier trof, en deurboorden; die terstond, zonder leedwezen van zijn leven, terwijl hij dat van zijn Meester behoed had, aan de voeten van den grooten Godefrooy neêrviel: Soliman wierp, bijna op die zelve tijd, met groot geweld een steen op den moedigen Ridder Noormandt, dat hij rondom

rollende ter aarden stôrte, en op scheen te stuiten als een kaatsbal; zulk een geweld deed hij al stervende. Godefrooy, niet kunnende verdragen, twee van zijn beste vrienden voor zijn voeten, dood gequetst, te zien neêrleggen, sloeg kloekmoedig de hand aan 't zwaard, en klom ten stormgat in, daar hij zoo groote en wonderlijke wapendaden weêr begon uit te voeren, dat de wonderen, al het gene dat m'er af zou kunnen zeggen, te boven gaan; zeker hij raakte met zulk een vierigheid handgemeen, dat 'er buiten twijffel een bloedigen strijd zou uit gevolgd hebben, zoo de nacht neêrvallende, d'een en d'ander niet gescheiden had; want in 't begin van den aanval vertoonden hij zich voor haar, en begon de wereld onder de verschrikkelijke duisternis haar 'er vleugelen te bedekken: alzoo stelden zich hare vreedsame schaduwen tegen zoo veel doodelijke toevallen, en bedwong Godefrooy om zich te vertrekken; en dit was het einde van dezen bloedigen dag: maar eer men weder in 't leger trok, droeg dezen meêwaardigen Veldheer zorge, om de dooden en gequetsten meê te voeren; ook wilde hij de rest van zijn oorlogsgebouwen niet in de macht der vijanden laten, noch zelf die hoogen toren, die haar zoo zeer verschrikt had, hoewel dat hij aan verscheide plaatsen gebroken was, door 't groot geweld dat 'er de vijanden op gedaan hadden, om hem t'ontnagelen en aan stukken te breken; zoo dat zij beraamden, om
te

te beletten dat hem geen grooter ongeval trof, die in een andere plaats te vervoeren, daar hij van hare aanslagen bevrijd zou zijn. Maar gelijk als een fchip, dat bij na de haven is ingelopen, fomtiids op een zandbank geraakt, of tegen de klippen aan splinteren floot, na dat het lange de zee doorsnedden, en het geweld der winden en baren veracht heeft; of gelijk als een paard dat dikmaal bij 't huis ftruikeled en ter neêr valt, hebbende veel quade wegen doorloopen zonder een onzekere ftap te doen: zoo liep dezen toren nu dit eigen gevaar: want aan de zijde daar zij het meeste met fteenen gebeukt was, komen twee van zijne raderen te breken, het welk, op het uiterfte zijnde om om te ftorten, hellende naar zijn verwoefting neder, de arbeiders dwong ftil te houden; evenwel onderftit men hem zoo veel als mogelijk is, wachtende tot dat de timmerlieden die weder in zijn ftand ftellen, die door Godefrooy geboden wierden zonder uitftel aan 't werk te vallen, alzo hij die tegen des anderen daags wilde gebruiken; hierom gebod hij dat men goede wachten, op alle toegangen van de Stad na den toren, zetten zou: ondertuffen konden die van de Stad, het ftaan van de houte hamers en diergelijke werktuig, dat de werklieden gebruiken, met een gedeelte van 't gene zij zeiden, gemakkelijk aanhooren; daarenboven dat zij noch lichtelijk konden zien wat 'er omging, vermits 'er meer als duizend barnende fakkels zijn, terwijl dat zij werkten.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het twaalfde Gezang.

I N H O U D.

Klorinde word, door een van haar vertrouwde, de heele historij van haar geboorte verhaald. Gaat onbekend in 't Leger, en volvoerd een aanslag, die haar wel gelukt. Zij word uit de Stad gesloten, en van Tankredo ter dood gewond; die haar doopt eer zij den geest geeft. Zijn klachten na dat hij haar bekend heeft; en de betuiging die Argant doet om haar dood te wreken.

*Klorinde word verhaald, van haar getrouwde vriend,
Van wie zij is geteeld, en uit wat schoot geboren.
Gaat onbekend in 't Heir (want zij de wapens mind)
En voerd haar aanslag uit op 's vijands houten toren:
Zij*

Zij keerd weêrom, maar word gesloten uit de Stad;
 En door Tankredoos hand beroofd van't lieve leven,
 Die droef't verlies beklaagd van zoo een waarde schat;
 Doch, voor't verscheiden, haar noch heeft den Doop
 gegeven.

Hier op verstuifd de Ziel, van's lichaams schors
 ontbloomt.

En Argant zweerd dat hij dier wreken zal haar dood.

Oewel de nacht alreede was aangeko-
 men, en de menschen tot de rust no-
 digden, zoo lieten de Franffen even-
 wel niet af, door hare wachten ge-
 hulpen zijnde, die rondom, uit zorg
 van eenigen overval, zorgvuldig
 waakten, naarstig aan haar oorlogswerk-
 tuigen te ar-
 beiden. De Heidenen van hare zijde sli-
 epen ook niet,
 maar trachten met kracht het stormgat te
 stoppen,
 en de verwoestig der muuren te her-
 stellen, die met
 ondermijnen, of met 'et stormtuig be-
 schadigd waren.
 Eindelijk, na datse de gequetsten ver-
 bonden, een
 gedeelte van den arbeid, die zij tot haar
 bescherming
 gebruikten, voleind hadden; steldenze
 het overige
 tot op een anderen tijd uit, en wierden
 door de slaap,
 die haar onlustig maakten, overwonnen;
 want het
 alreede diep in de nacht was. Evenwel
 kon de kloek-
 moedige Klorinde geen oogen toedoen,
 zoo wierdse
 tot eer aangeprikkeld, en zoo quelde
 haar de begeer-

te om haar roem te doen aanwaffen. Zij dan, ziende dat eenige haar vertrokken om wat te rusten, verzocht de anderen om de handen aan 't werk te slaan, en onderhield haar alleen in 't gezelschap van Argant. Zeker, zeide zij in haar zelven, men kan niet loochenen dat den Koning der Turken, en d'onverwinnelijke Sirkaffer, dezen dag zoodanige proeven van hare dapperheid gegeven hebben, datmen nooit van diergelijke dingen heeft hooren spreken. O wonder! dat zij met haar beiden hun in zulken groten gedrang van vijanden hebben durven begeven; en, in spijt van hun allen, hare oorlogswerktuigen in stukken te kappen; terwijl ik hier boven in zekerheid bleef; daar al 't gene ik doen kon, was, haar van verre een zwakke schicht toe te schieten. Dit is de grootste eer daar ik op stoffen kan. Ik moet bekennen, dat zoo de schichten, die ik met mijne hand geschoten heb, iets hebben uitgerecht, dat is door 't geval gebeurd, dieze geleid heeft. Maar hoe! is 't een Vrouw niet geoorloofd iets anders te doen? O hoe dikmaal heb ik beter proeven van mijne dapperheid gegeven, wanneer ik, ter zijden de rotsen, en door de dichtste bosschen, de tijgers en leeuwen, met een schicht in de vuist, najaagden! Hebbende altijd dan betoond, dat iets in mij stak, dat al de gene van mijne kunne te boven ging, zal ik mij dan nu vergenoegd houden met iets volbrogt te hebben, dat de minste Vrouw ter wereld, alzoo wel als ik, zou kunnen doen?

Als

Als dit zoo is, waarom neem ik dan de toerusting niet, en waarom blijf ik in deze kamer besloten? Dit dacht deze kloekmoedige Heldin in haar zelve, die eindelijk groote dingen besloot, na datse haar in gedachten wel onderhouden had. Daar na haar tot Argant keerende, sprakse tot hem; Brave Ridder, het is nu al langen tijd geleden, dat ik, midden onder de ongenuchten van mijn geest, mij, ik weet niet wat voor groots, verbeelden, dat de gemeene aanslagen te boven gaat. 't Zij dat het van boven komt, en dat een Godheid dit mijn moed inblaast; of 't zij dat de sterffelijke haren God van heur vrije wil maken. Ziet gij daar beneden niet een menigte van ontsokte tootsen, buiten den omring van 't leger? daar wil ik na toe, en teffens het ijzer en vuur brengen. Ik ben verzekerd dat ik daar dien hoogen toorn, die ons heden zoo moeilijk heeft gevallen, in affche zal ter neerleggen. Het ga hoe 't wil, ik moet trachten dezen aanslag uit te voeren; den Hemel zal het voord na zijn wil schikken. En zoo mijn ongeluk, mij den weg, in 't wederkeeren toefluit, beveel ik u de zorg over een Man, die in 't stuk van genegendheid, mij in plaats van vader verstrekt. Nevens hem, belaft ik u mijn Maagden, die ik u bid weder in Egypten, met dezen vromen Grijzerd, die niet meer en mag, te doen leiden. Volbrenge dit dan, indien gij mij wild verplichten. Ik bezweer u in den naam van onzen grooten God, en geloof dat het mijn plicht is om u te bidden,

bidden, terwijl dat dezen ouderdom, en deze kunne, waarlijk verdienen datmen medelijden met haar heeft. Op deze woorden stond Argant heel verwonderd, en voelden zich van eenen sterken eerprikkel aangestookt. Hoe, antwoorden hij, gij zoud daar alleen gaan, en ik hier onder deze laf hartige blijven? Gij zoud in lijfsgevaar zijn, en ik in een verzekerde plaats, van waar ik van verre de vonken en de rook, van dezen toorn, na dat gij hem aangestoken hebt, zou zien opvliegen? Neen geensins; ik zal nimmermeer dat toelaten: maar in tegendeel, hebbende altijd uw medegezel in de wapenen, in verscheide gevaarlijke toevallen, geweest, zoo wil ik nu die ook in uw eer, of in uw dood zijn. Ik heb moeds genoeg, om alle doodelijke aanvallen te verachten; want ik altijd geloofd heb, dat het een voordeelige wissel is, het leven te verliezen, wanneer 'er eer te winnen is. Waarlijk, antwoorden hem Klorinde, gij zegt mij daar een ding, daar gij noch kort, in den uitval die gij deed, brave proeven van toonden: Maar ik, die maar een Vrouw ben, moet de dood niet vreezen, vermits ik wel verzekerd ben, indien ik het leven in dezen aanflag kom te laten, dat het verlies voor deze ongelukkige Stad, niet zeer groot zijn zou; maar met u is 't al zoo niet gelegen, wiens behouding ons zoo hoognoodig is, dat 'er, zoo het gebeurden dat wij van 't leven beroofd wierden, 't geen de Hemel wil voorkomen, niemand meer zou gevonden worden

den die machtig zou zijn, deze muuren tegen 't geweld der vijanden te verdadigen. Terwijl dat deze onverwinnelijke Krijgsheldin zoo tot hem sprak, zag Argant, van ongeduld vervoerd, haar stijf aan; Gij hebt het goed zeggen, vervolgden hij, al het geen dat gij mij verhaald, is niet machtig genoeg om mij te beletten van u niet te volgen; het besluit is alreede genomen; waar dat gij heen gaat zal ik u op 't spoor volgen, en u in uwen aanflag voorkomen, zoo gij mij uw gezelschap onwaardig acht; hier op stemdenze over een en gingen tot den Koning, die haar het beste onthaalden als mogelijk was, en plaats gaf in 't midden van zijn voornaamste Raadsheeren: Klorinde besloten hebbende, de heele zaak in weinig woorden voor te stellen, hief aan; Heer Koning, doet ons de eer van aan te hooren, en in 't goede te nemen 't geen wij u tegenwoordig hebben te openbaren; Argant, die gij hier ziet, heeft een zaak voorgenomen daar van d'uitkomst, zoo ik mij niet bedriege, niet als tot onzen voordeel kan uitvallen; hij heeft beloofd het vier in dat hooge stormtuig te steken, het welk het sterkste is dat onze vijanden hebben, om onste beledigen; dit is zijn aanflag, daar ik voorgenomen heb, hem in te vergezelschappen; maar om het beter te volbrengen, moeten wij wachten tot dat de nacht een weinig hooger aan den Hemel is geklommen, en dat de slaap, de vijanden, door den arbeid van dezen dag vermoeid, heeft tot rust gedwongen.

dwongen. Op deze woorden hief den Koning beide zijn handen ten Hemel en storte tranen van vreugden; Opperste Almogendheid, zeide hij, met veel reden ben ik u schuldig tegenwoordig te loven, terwijl gij uw meêwaardige oogen op uwe dienstknechten slaat, en dat gij zorge draagt mij noch in mijn Koningrijk te behoeden; ook vertrou ik dat de val noch zoo gewis niet zijn zal als men wel zeggen zou, wanneer ik door zulke kloekmoedige geholpen worde, die voor mijne bescherming strijden: maar wat gaven en wat lof kunnen uwe verdiensten waardig zijn? Gehijk als de saam, alreede de wereld, met een onsterffelijk gerucht van uwe deftigheid vervuld heeft, zoo zullen de wonderen aanwaffen, wanneerze over al zal gaan verkondigen, dat gij zoo grooten aanslag hebt uitgevoerd; daarenboven dat ik u een gedeelte van mijn Koningrijk, tot een vergelding aanbiede, dat hier na u zoo gemeen zal zijn als mij: den Koning hier mede afbrekende, omhelsden den een en anderen; waar op Soliman, door een belgzieke Ichicht geprikkeld, sprak; Wel zal dit zwaard dan onledig zijn, terwijl gij tot onze gemeene bescherming ten strijd gaat? neen zonder twijffel, ik zweer, indien ik u geen gezelschap houde, dat ik u ten minsten van na bij volgen zal. Waarlijk, antwoorde Klorinde, indien wij alle tot dezen aanslag gaan, zoo zal der niemand hier meer overblijven. Waar op den onversaagden Argant zou geantwoord

geantwoord hebben, indien den Koning hem niet was voorgekomen; Brave Ridder, sprak hij tot Soliman, met een gemeenzaam wezen, gij hebt altijd u zelve gelijk geweest, en zoo onverwinnelijk, dat noch de grootste gevaren, u ooit hebben kunnen verschrikken, noch de krijgsoeffeningen vermoejen, zoo kloekhartig zijt gij; ook twijffel ik 'er niet aan, dat gij geen brave proeven van uwe dapperheid geven zoud, indien gij buiten de Stad waart; maar het dunkt mij veel bequamer dat gij hier blijft, terwijl gij van 't getal der genen zijt dieze het best beschermen kan; en waarlijk ik wilde wel, dat noch Klorinde, noch Argant, niet meer als gij uitrokken, want de hoognoodigheid daar wij haar in van doen hebben, zou wel vereiffen dat men haar hier behield, indien den aanslag die zij gemaakt hebben niet van zoo grooten gewichte was, dat zij t'eenemaal noodwendig schijnt; hier bij, dat men om de uitwerking daar van te doen, geen bequamer personen als haar, zou kunnen uitvinden; ook zien ik dat 'er weinig gelegenheid is, om een grooten uitval te doen; 't is dan genoeg dat zij met haar beide gaan, vermits het niet het eerste gevaar is daar zij haar in begeven hebben; ook stelik meer verzekerdheid in haar manhaftigheid, als in die van duizend krijgsknechten: al het verzoek dat ik aan u te doen heb, zoo veel als den koninglijken tijtel kan toelaten, daar gij meê vereerd zijt, is; haar met de anderen

aan een van de Stads poorten te verwachten, zoo wel om haar in 't weêrom komen te ontfangen, als om de vijanden te rug te drijven, zoo zij bij geval, na datze haar aanslag volvoerd hebben, kort van achteren vervolgd wierden, of zoo zij zelf in gevaar waren. Soliman kon op deze woorden anders niet antwoorden, dan dat hij voor hem nãm te blijven, tot zijn groot leedwezen, 't welk hij door zijn gezicht genoeg te kennen gaf. Deze dingen aldus besloten zijnde, zie zoo quam Ismenes aan, die tot haar naderende, sprak; Ik rade u dat gij zoo lang wacht, tot het wat laater is, eer gij vertrekt, ondertuffen zal ik tijd hebben om u eenige vierballen te bereiden, van een brandende stoffe t'samen gemengd, die het werktuig wel haast zullen aansteken, hier bij zult gij mogelijk, indien gij noch wat langer vertoefd, de wachters die m'er bij gesteld heeft, in slaap vinden. Hier op vertrok zich ijder na zijn herberg, om hem toe te rusten, ende bequaamste uur te verwachten tot uitvoering van zoo grooten aanslag: het eerste dat Klorinde deed, was haar zilverlaken rijrok, die zij gewonelijk over haar wapenen droeg, af te leggen; daar na verwisselde zij heur vergulde helm, daar een tijger boven opstond, voor zwarte verroefte wapenen, een droevig voorteken voor haar; 'tgeen zij deed, om alzoo vermomd, veel zekerder door de wachten der vijanden heen te boren. Als doen begon den ontmanden Arfat, die haar van de
wieg

wieg had opgevoed, zonder dat zijn ouderdom, hoe zwak datse ook was, hem belet had haar te volgen, haar ziende van wapenen veranderen, het groote gevaar, daar zij haar in ging begeven, t'overwegen; zoo dat hij met een droevige gedaante haar bad van dezen aanslag af te staan, uit overweging van de goede diensten, die hij zeide haar gedaan te hebben, en om zijnen hoogen ouderdom, daar de blijken haar zichtbaar genoeg van vertoonden, op de hairen die in haren dienst waren grijs geworden; maar op haar niet winnen kunnende, hoe hard dat hij ook aandrang, zoo vervolgden hij; Terwijl ik u zoo wederspannig tegen mijn reden zie, en dat uwen geest in uw ongeluk zoo hardnekkig blijft, dat noch mijn hooge jaren, noch de goede genegenheid die ik u toedraag, noch mijn ernstige gebeden, noch de tranen die ik stort, niet machtig zijn om uw hert te vermuruwen; zoo wil ik u bekend maken wie gij zijt, een zaak die u tot noch toe onbekend is geweest, en van wat plaats gij gesproten zijt; ten minsten, als ik 't u eens gezeid heb, zult gij, of mijn raad volgen, of doen wat u gevalt: hij bemerkende dat zij met aandacht luisterde wat hij zeggen wilde, vervolgden; Senap, zeide hij, heerfchten eertijds in Egipten, en mogelijk gebied hij 'er noch in voorspoed en vrede; zoo als men door zijn land navolgden het geloof van den Zoon van Marie, dat den Apostel Thomas daar eertijds grondvesten; gebeur-

den het bij geval, dat ik een Heiden zijnde, tot slaaf gemaakt, en aan de Koningin geschonken wierd, die zwart was gelijk als al de Etiopianen, om haar met haar andre maagden en ontmanden te dienen; maar hoe zwart dat zij was, zoo waren de trekken van haar aangezicht echter bevallijk en schoon: En hoewel haar man heur wonderlijk beminde, zoo vermengden zich eindelijk, in de brandende vlammen van zijn liefde, de koude ijskegelen van de minnenijt; 't welk d'oorzaak was, om te voldoen een gedeelte van zijn dwaze drift, die alreede tot in 't diepste van zijn ziel was doorgedrongen, dat hij de Koningin opfloot in een wijze van gevangenis, daar zij met zoo weinig vrijheid leefden, dat niemand haar mogt bezoeken, als alleen wij, die haar dienden; en ik beel 't mij in, indien 't mogelijk geweest waar, dat hij 't voor de zon verborgen zou hebben: evenwel gebruikteze in dezen gestrengen handel een groote lijdzaamheid, wel vergenoegd zijnde haar te buigen onder 't gene dat zij oordeelden behaachelijk te zijn, aan haren man den Koning, die zij noch dagelijkx wonderlijke proeven van hare liefde en getrouwigheid betoonden. In de kamer daar de Koningin sloop, waren verscheiden aandachtige geschiedenissen geschilderd, onder de welke een tafreel aanmerkens waardig was, 't geen een maagd vertoonden wiens aanschijn de witheid der lelien, daar onder zich purpre rozen vermengden, gelijk was;

was; zij was aan een pilaar gebonden; dicht bij haar stond een grooten draak, die van een Ridder, zoo als hij stond om haar in te flokken, met een speer getroffen wierd, dat het ondiert ter aarden uitgestrekt viel, wentelende in zijn bloed. Voor dit beeld viel de godvruchtige Vrouw dikmaals ter aarde, daar zij haar gebeden met betraande oogen voor storten. Eenige tijd daar na wierd zij bevrucht, en gelag op 't einde der negen maanden van een dochter, die de witheid van 't sneeuw te boven ging: met een woord, gij waart het zelve die zij baarden: maar in 't eerst u van een verf ziende, zoo ver van de hare verscheiden, was zij zoo verwonderd, datse waanden gij eenig wanschepfel waart; en alzoo haar den aard van uw Vader den Koning wel bewuft was, beraamden zij hem niet een woord daar van te zeggen, uit vrees dat deze, bovengewonelijke toeval, zijn getrouwigheid niet zou doen argwanen: zij vertoonden hem dan in uw plaatse, een klein zwartje dat eerst geboren was: daar na, wel verzekerd zijnde dat in dezen toren niet als vrouwen en ik maar alleen verkeerden, steldeze u onder mijn last, en gaf mij om u op te voeden een menigte van rijke juweelen; ook mogt ik mij beroemen de eenigste persoon ter wereld te zijn, die zij het meest betrouden, om dat ik haar altijd zoo getrouw geweest had: en alzoo 't de gewoonte van dat land niet was de kinderen zoo haastig te doopen, zoo waart gij het noch niet gedaan, toen ik de last over u

aan nam : zij stelden u toen , met de oogen vol tranen , mij ter hand , om in een vergelegen gewelt u te gaan opvoeden ; maar helaas ! wat tong zou machtig zijn om het minste deel van haar ongenuchten , en de tranen die zij storten , toen het tijd was om te vertrekken , te verhalen ? Zeker ik geloof niet te liegen , indien ik zeg datse u meer als duizend maal omhielden , besproejende haar zoete kusjens met een menigten van tranen en zuchten die zij uitstorten : eindelijk haar oogen ten Hemel slaande , riepse ; O God , die de diepste geheimen bekend zijn , en tot in 't verholenste van mijn herte doordringt , gij weet of het zonder vlekke aan die zijde is , en of ik met werken , of met gedachten , de getrouwigheid , die ik mijn beminnden Heer schuldig ben , ontreinigd heb ; zoo't zoo is , ik bid u dan dat gij doch medelijden wild hebben met de verdrukking daar ik tegenwoordig in steke ; gij weet , ô Opperheer , dat ik andere zonden genoeg begaan heb , die wel straf verdienen , en daar ik u ootmoedig vergiffenis van verzoek ; ik beken dat ik tegens u misdaan heb , en maar een ellendige zondarresse ben ; en evenwel , o mijn Zaligmaker , durf ik u wel bidden , dat gij de straffe van mijn zonden tegen dit onnoozele kind niet wild wenden , maar het in uw bescherming nemen , terwijl dat ik , haar Moeder zijnde , gedwongen ben het de borsten te weigeren ; doet het dan de genade van te laten leven , en mij , in 't gene de eer raakt , gelijk te zijn ; op dat
het

het elders een voorbeeld van een gunstiger geluk, als ik heb, mag verkrijgen; en gij, ô hemelschen Held, die eertijds deze maagd verloften, uit de kaken van een verwoeden draak; zoo ik ooit met een ootmoedig en bekeerd harte uw heilige Altaars mer lichten omringd heb, zoo ik ooit met een mildadige hand, tot uwe eer gewierrookt heb, en zoo ik u een menigte rijke offerhanden gedaan heb; bid dan mijn Zaligmaker voor dit rampzalig klein onnoozeltje van alle hulp, als die van zijnen Schepper, verlaten; wat gevaar dat het ook hier naar loopen mag, doet het doch de genade van met uwe Goddelijke hulpe te verzien, terwijl dat het zoo gelukkig is, uwen ootmoedigen dienstmaagd geboren te worden. Meer sprakse niet, om dat de geweldige droefheid die zij in de ziele had, haar t'effens de mond en het hart toefloten, zoo dat men het bleke beeld van de dood op haar aangezicht geschilderd zag. Ik trok u toen uit hare armen met de tranen in d'oogen, en lef uw zoetjes in een korfken, dat ik met bladeren bedekten: alzoo, zonder tegen iemand een woord te spreken, om dat men nergens na denken zou, nam ik mijn weg door de dichtste bossen, daar ik naaulijkx ingekomen was, of ik ontmoeten een tijgerin, die met een open keel en gloejende oogen na mij toe quam loopen; al't geen ik in deze uiterste nood doen kon, was op een boom te klimmen, en u onder't kruid te laten, zonder dat de vrees voor't gevaar, mij tijd gaf

te bedenken wat ik dede; zoo was ik van de schrik bevangen: 't verschrikkelijk beeft trad toen recht naar u toe, en begon u met afgrijffelijke oogen aan te zien; maar terftond verzachten het zijn wreedheid en begon u te likken, gelijk als of het alreede getemd was; 't was een wonder te zien, hoe het u ftreelden en hoe gij met haar speelden, uw kleine handen in haar keel stekende: daar op bood zij u den tepel, gelijk als een voedster zou kunnen doen, die gij terftond aanvatte. Ondertuffchen zag ik u van boven van den boom, zoo verschrikt, en van benaauwdheid ververvoerd, aan, dat ik bij na twee of driemaal van boven neder gevallen was. Na dat het u wel gezoogd had, ging het heen, zonder u eenig quaad te doen, en begaf zich weder in 't bos. Ik klom terftond af, en u opgenomen hebbende, liet niet af van gaan, tot dat ik aan een kleine Burgt geraakten, daar ik zorg droeg om u te doen opvoeden de tijd van vijthien maanden lang. Ondertuffchen begon de tong los te worden, zonder dat gij evenwel eenig woord onderscheiden kond uitspreken of alleen gaan. Maar ik bejaard zijnde, en buiten alle ongelegendheid, om dat uw Moeder, de Koningin, mij van rijkdommen verzien had, nam toen voor mij de Wereld niet meer te doorreizen, maar veeleer in mijn geboorteplaats te trekken, om als meester over mijn zelve, onder mijn magen en bekenden, te leven. Hier op nam ik den weg naar Egipten, daar ik geboren ben, en lei-

den

den u met mij: Maar zoo als wij bij een beek quamen, die door den regen over gevloed was, zag ik mij aan d'ene zijde benart van zekere roovers, die mij kort op de hielen vervolgden; en aan d'ander zijde belet om door 't geweld van 't water over te komen. Oordeeld wat ik als doen kon uitrechten, en of ik niet wel in grooten nood was; geen macht hebbende om zoo grooten gevaar t'ontkomen, noch geen gelegendheid hebbende om u daar te laten. Evenwel zoo als ik geen tijd had om mij daar op te beraden, wierp ik mij eindelijk, in lijfgevaar, in 't midden van deze beek, en begon met d'een hand te zwemmen, en met d'andre u te ondersteunen. En alzoo de loop van 't water geweldig deurschoot, en dat 'er verscheide plaatsen waren daar de baren in 't rond, door draaiwinden, t'samen rolden, makende de gedaante van een gevaarlijken boezem; zoo wierd ik, door vrees van ingezwolgen te worden, bedwongen u te verlaten. Maar het geluk brogt u, door een gunstigen wind, boven op 't drijfzand; en ik zelf wierd 'er, dicht bij, met groote moeite, aangewurpen, zoo vermoeid, dat ik geen adem kon scheppen. Terstond wierd ik door een ongelooffelijke blijdschap vervoerd, u, voor de tweedemaal, uit zoo grooten gevaar ontkomen ziende, en nam u in mijn armen, gaande den heelen dag voort. Ondertusschen, zoo als den nacht aanquam, in de welke alle dingen in een diepe stilte begraven leggen, docht mij al sla-

pende te zien, een verschrikkelijke gewapende man, die mij het zwaard op de keel zettende, al dreigende toefprak; Weet gij wat 'er is? ik gebiede u, dat gij niet langer vertoeven zult om dit Onnozeltje te doen doopen, 't welk het voornaamste was dat haar Moeder u gebod, toen zij u de last gaf. Zij is van den Hemel bemind, en ik draag een zonderlinge zorg voor haar behouding: Ook heb ik 'er altijd behoed voor 't gevaar datse ontkomen is; en bewaar haar noch tot op dezen tijd. Want benevens dat ik de wreedheid der tijgerin van haar afgeweerd heb, zoo is zij ook door mijn hulp, om te beletten datse niet wierd ingezwolgen, over 't water geraakt. Dit zoo zijnde, neemt het voor waarheid aan dat ik u zegge, en niet voor een droom, anders zult gij reden hebben om uw rampspoed te beklagen. Deze woorden tot mij gesproken hebbende, verdween hij daar op, en ik ontwaakten. Daar na begaf ik mij weder op weg, zoo ras als den dageraad aanquam. Maar alzoo mijn geloof mij altijd beter dan van eenige anderen heeft geschenen, hield ik 't voor een valsch gespook, dat mij al droomende verschenen was, en alzoo heb ik mij met uwen Doop niet bekommerd: zoo dat gij altijd in onze wet zijt opgevoed, zonder dat ik, tot deze tijd toe, u de waarheid van de zaak heb willen zeggen. Zeder zijt gij in krachten en jaren, boven 't gemeene van de natuur, en op 't uiterste om alle die van uwe kunne t' overtreffen, opgewassen. Ook hebt

gij

gij, door uwe groote dapperheid, veel eer verkregen, en veel gedenkwaardige daden uitgerecht. Om u nu te zeggen, hoe zeder die tijd de loop uws levens geweest heeft, dat zou maar moeiten vergeefs zijn, wijl gij het beter kund weten als ik. U is ook niet onbekend, hoe dat ik u altijd gevolgd, en in plaats van vader en dienaar, in alle ontmoetingen en aanslagen die gij volbragt, versterkt heb. Daar schiet alleen nu maar over om u te zeggen; Dat gisteren morgen, ontrent den dageraad, zoo als ik in een diepen slaap lag, die zelfde Krijgsman weder voor mij is verschenen, met een dreigend gelaat, en een aangezicht dat veel ontstelder, als ooit te vooren, was: Ongelukkige als gij zijt, sprak hij tot mij, ziet de uur komt aan, dat Klorinde van hoedanigheid, en van leven, veranderen moet; maar het zal tot uw ongeluk, die met goed recht de straffen van uw boosheid en ongerechtigheid dragen zult, strekken. Dit spookfel is daar op verdwenen, na dat het mij dus aangesproken had. 't Welk ik u heb willen zeggen, op dat g'er uw voordeel mede doen zoud: u staat nu, ô mijn beminde Maagd, te overwegen hoe wonderlijk de toevallen zijn daar den Hemel u mede dreigd. Ik weet niet of hij tegens u vertoornd is, om dat gij het gevoelen van uwe vrienden niet navolgd; en of het niet waar is, dat het geloof, daar zij in leven, beter als het onze is: hoe dat het zij, de bede, die ik u tegenwoordig te doen heb, is, dat gij uw wapens,
en

en deze vierige genegendheid, die u in de gevaren van den oorlog neêrftorten, aflegt. Hier eindigden hij zijn gesprek, door een diepe zucht, die hij uitwierp: en 't is niet om te gelooven, wat voor een groote schrik Klorinde beving, door deze nieuwigheid, om dat zij noch kort diergelijken droom gedroomd had, daar haar geest nu van ontsteld was. Maar eindelijk haar wezen weêr hersteld hebbende, sprakse; Dit 's nu gedaan, wat 'er ook afkomen mag: ik wil mij in het geloof houden, daar uwe voorzorg mij in heeft opgevoed: daar bij heb ik u te zeggen, dat de schijn van 't gevaar, hoe groot dat het ook mag wezen, nimmermeer machtig zal zijn om mij van mijnen aanslag af te houden, noch de wapenen, die ik gewoon ben te dragen, neder te leggen: gelijk als dat niet zonder vermindering van een edele moed kan toegaan, zoo zal mij dat nooit gebeuren, wanneer de Dood zelve, met de verschrikkelijkste gedaante, die hij ooit nam, om de alderstoutmoedigste der mannen te verfsagen, haar voor mijne oogen vertoon den. Hier op moet scheppende, verlietse den ontmanden, en ging naar Argant, om dat de uur genaakte, om haren gemeenen aanslag uit te voeren. Den goddeloozen Ismenes vervoegden zich bij haar, en prikkelde haar noch meerder aan; hoewel heur aangeboren grootmoedigheid geen sporen van nooden hadde, terwijlze niet meer alse veel van haar zelve voordlaan. Den Toovenaar hen beiden elk

een

een vuurbaal, vol pek, zwavel, hars, en diergelijke brandstichtende stoffe, met een einde brandend lemmet, gegeven hebbende, namenze hun afscheid van hem. In deze toerusting daalde zij in de leegte, en naderden, met wijde stappen, den tooren, zoo stil als het mogelijk was. Maar zo als zij 'er dicht bij waren, ontfaken hare geesten, en ontfonkten heur herten zoodanig, datse d'overige gramschap, die haar tot bloed en vuur noodigde, niet langer konden verborgen houden. Ondertusschen begon een van de wachten te schreeuwen, en haar het woord van de wacht af te vragen: maar zij traden toe, zonder een woord te spreken, zoo dat terstond het krijgsgerucht door 't heele leger verspreid wierd; daar zij evenwel niet om verschrikt wierden: in tegendeel verbergden zij haar niet meer voor de vijanden, maar verdubbelden hare treden na den tooren. Even gelijk wanneer den donder van boven uitbarst, of als men hier beneden een grofgeschut affchiet, dat de vlam, het gerucht en den slag op dezelve tijd vermenigvuldigen; alzoo scheen heurgang, heur aankomst, en heur geweld op de wachters te wezen: zoo dat, noch tegenweer der vijanden, noch de pijlen, die zij van alle kanten schoten, noch de beletfelen die zij, van alle zijden, daar trachten tegen te stellen, niet konden beletten dat haren aanslag eindelijk gelukten. Zij staken het vuur in heure vuurballen, die terstond ontvonkten, en wierpenze te-

gen den tooren, daar zij, op een vreemde wijze aan haakten: en 't is niet mogelijk om te verhalen de vreemde verwoesting, die, minder als in een oogenblik tijds, deze zwaarlijke ontvonking veroorzaakten. Alreede had het vuur in drie verscheide plaatsen gevat; en alreede verduisterde de dikke damp, die opwaards vloog, het heldere licht der starren. Daar zagmen groote drajende vuurvlammen opflikkeren, die een dikke rook uitwerpende, al rollende onder een vermengd, op de wijze der draaiwinden, in de lucht verstooven. Maar 't gene dat het argste noch was, is dat de kracht van 't vuur, door 't geweld van de wind, toenam, die in een lichaam deze verspreide vuurigheid vergaderde, zo dat het nu niet meer als een vlam, en een ontsteking en was. De Franssen, die toen de oogen verblind waren, hadden haar toen goed tot tegenweer te stellen, en tot de wapenen te loopen: maar hoe groot dat haar tegenstand was, evenwel kon het niet beletten, dat dat hooge stormgevaart, 't gene den vijand noch kort zoo verschrikten, in affche ter aarden storten; in voegen dat zoo een werkstuk, daar zoo veel menschen zoo langen tijd aan gearbeid hadden, in een oogenblik verbrijzeld en vernietigd wierd. Op dit gerucht waren alreede twee troepen Christenen gekomen om eenige orden te stellen, wanneer den razenden Argant, die van verre ziende, dus toeriep; schelmen als gij zijt, doet de moeite niet om tot dit vuur te loopen, indien
gij

gij niet wild hebben dat ik 't met uw bloed uitblusch: dit zeggende vervoegde hij zich bij Klorinde, en begon hun het hoofd te bieden: ondertussen aarzelden zij al vechtende met kleine schreden na den heuvel; maar de vijanden, daar 't gedrang op hun van vermeerderde, gelijk een groote stortregen een beek doet opzwellen, volgden haar zoo na, dat zij hun van de zijde des bergs tot aan de vergulde poort toe, te rug dreven, die den Koning had open doen houden om haar t'ontfangen, en daar hij met Soliman een troep brave soldaten zelf in persoon was. Argant en Klorinde waren naaulijkx hier noch gekomen, of zij wierden omringd van een groot getal vijanden, die haar van alle zijden vervolgden, daar Soliman zoo goeden ordre opstelden, dat hijze terstond te rugge dreef; dit gedaan zijnde kreeg Aagant en hij de poort, die terstond achter hun toegesloten wierd, ondertussen bleef'er de rampzalige Klorinde, die met Arimond, die haar gewond had, bezich was, buiten: daar zij niet lang meê toefden, door gramschap en ongeduld vervoerd, om haar te wreken, 't welk de oorzaak en een gedeelte van haar ongeluk was, en dat Argant ook niet weten kon of zij daar alleen gebleven was, om dat de vierigheid van den strijd, het dicht gedrang, en de duisterheid van de nacht, hem van de kennis beroofd hadden. Na dat zij haar gramschap in het bloed van haren vijand verkoeld had, en haar buiten hoop ziende van in de Stad

te geraken, aan alle zijden van vijanden omringd, achteze haar verloren te zijn: niet te min bemerkende dat haar niemand wierd kennende, veinzde zij haar van hun volk te zijn, en dacht door deze nieuwe middel haar leven te behouden. Hierom vermengden zij haar onder de onbekenste, die zij geloofden haar niet te kennen; hier in den wolf na volgende, die na dat hij zijn slag waar genomen heeft, zich zelf heimelijk in 't bosch in een lage leid; zoo trachten zij, onder de gunst van de duisternis en het oproer, al langzaam de Stad te winnen: maar Tankredo, die haar altijd met het oog vervolgde, selder dat zij Arimond om 't leven gebrogt had, nam die zelve omwegen voor zich, wanende dat het een Ridder van het getal der vijanden was, om hem met haar te beproeven: en alzoo zij langs een heuvel, die recht over de poort lag, daar zij meenden in te geraken, heen snapten, liet hij niet af haar met groote snelheid te vervolgen; door deze middel eer hij haar kon aandoen, gebeurden 't dat d'ongelukkige Princes op het gerucht van zijne wapenen, haar omkeerden; Wie zijt gij, sprakse tot den Ridder, die zoo veel moeiten doet om mij na te volgen. Ik ben een man, antwoorde Tankredo, die u den oorlog en de dood toebrenge. Ik neem den oorlog aan, antwoordeze hem, maar aangaande de dood, die zal aan uw zijde blijven; terwijl gij het zoekt, zult gij 't een en 't ander hebben. Tankredo haar te voet ziende, steeg

steeg van 't paard, en viel met het zwaard in de vuist op haar aan: ziet hier deze twee kloekmoedige kampvechters, die een hoogmoedigen aard en een overdadige gramschap tegen elkanderen aanvoerden, gelijk twee stieren, door gramschap en nijd verhit: maar alzoo zulke een gedenkwaardig lijfsgevecht als dit, wel verdienen, dat het de Zon verlichte, en in 't gezicht van al de wereld gedaan wierd, laat mij dan toe, o nacht, die in een duistere vergetelheid deze geschiedenis begraven houdt, dat ikse mag aan den lichten dag brengen, op dat de geheugenis tot aan de toekomstende eeuwen reike, en dat uwe duisternis zelf midden door hare heerlijkheid heen strale. In dezen strijd; daar de handigheid geen plaats greep, trachten niet een van beiden de slagen af te keeren, noch te schuwen, noch veel minder achterwaarts te wijken; zulkx dat men haar ziende, gezeld zou hebben, dat het twee hoeffmeden waren, die met zware hamers op elkanderen toesloegen; zij trachten geen loosheid, noch maten te gebruiken, noch op verscheide voordeelen te letten: de duisternis van de nacht, ende verwoedheid die haar beheerschte, belette hun, haar te behelpen met slagen, die de kunst en ervaarndheid haar mogt geleerd hebben: heur zwaarden ontmoeten schrikkelijk elkanderen, nu in 't midden van 't lemmet en somtijds weder tot het handvat, zonder dat zij ooit een voet verzetten; maar in tegendeel hielden ze

F f

stand,

ftand, en fchermden met al heur kracht; zoo dat hare armen altijd bezig waren, en nooit een flag van voren of ter zijden, vergeefs floegen: de fchaamte hitfte de gramschap op de wraak, en d'een vernieuwde door d'ander, zonder dat haar iets ontbrak om haar aantreffen te verdubbelen; hoe dat zij meer floegen, hoe dat haar gevecht meer verbitterde: alreede gebruiktenze hun zwaarden niet meer, maar floegen met de appels toe, zoo verwoed warenze in dit lijfgevecht, en begonnen elkanderen zoo na te komen, dat heur zwaarden en heur schilden tegens elkanderen aan rammelden. Tankredo raakte tot driewerf met Klorinde aan 't worstelen, en zoo dikmaals wrongfe haar uit d'onverwinnelijke armen van den Ridder, die haar toen handelden als eenen vijand en niet als Minnares; zij begonnen weêr harder als ooit te voren, en vermoelden haar zoo dapper, dat zij bedwongen wierden te aarzelen om wat adem te fcheppen; zij leunden beide op het geveft van hare zwaarden, van bloed en kracht uitgeput, en zagen elkanderen met een verwoed gezicht aan: maar alzo de ftralen van de lefte ftar, die men aan den Hemel zag, alreede begon te verdooven, en op het eerfte licht van den dag, dat in 't ooften herboren wierd, uit te gaan, zag Tankredo, dat 'er meer bloed aan de zijde van zijnen vijand, als aan de zijne, was uitgestort; waar over hij zich alreede in zijn ziel verheugden, en veel hoogmoediger wierd: maar

ô hoe

ô hoe dwaas en zot zijn onze gedachten, datse haar met de minste wind van 't geluk laten vervoeren! Rampzalige Tankredo, waar verblijd gij u in? O hoe haast zal uw zegepraal droevig en doodelijk voor u zijn! Hoe onaangenaam zal u deze overwinning wezen! en hoe ongelukkig zult gij dit toeval achten, daar gij tegenwoordig zoo op stoft! Zeker zoo gij in 't leven blijft, zoo zullen uwe oogen voor ijder druppel bloeds, die gij Klorinde deed uitstorten, een gestadige beek van tranen uitgieten. Na dat de twee Lijfvechters haar een weinig gerust hadden, zonder een woord te spreken, brak Tankredo de stilten af, om bewust te worden met wie hij te doen had; Wij zijn wel ongelukkig, sprak hij, dat wij in een plaats zoo kloekmoedig strijden, daar 't niemand ziet, die van onze slagen kan oordeelen: zie daarom, terwijl dat ons ongeluk, ons de getuigenis van onze dapperheid, die meer waardig is, verloochent, wie gij ook zijt, met welke ik nu strijde, zoo gedurende zulk een bloedig lijfgevecht, de gebeden eenige plaats hebben, verplicht mij, ik bid u, te zeggen wie gij zijt, en hoe uwen naam is, op dat ik, d'eer hebbende van t'overwinnen, of het ongeluk van overwonnen te worden, weten mag wie ik mijn overwinning, of mijn dood mag verheerlijken. Op deze woorden zag hem Klorinde met een veracht gezicht aan: 't Is te vergeefs, antwoorde zij hem, dat gij mij vraagd 't geen ik nooit gewoon ben aan iemand te

zeggen; laat het u genoeg zijn, dat gij hier voor u ziet, een van de genen die het vier in dat groote ge-vaart, dat gij Christenen zoo hoog hebt opgetogen, heeft gestoken. Tankredo, hier op door een brandende gramschap onsteken, antwoorden haar, Neemt wel acht op 't gene gij mij daar gezegt hebt, en weest verzekerd dat het u niet minder als het leven kosten zal, uw onbeleefdheid in mij uwen naam te verzwijgen, en uw uitsporigheid in mij r'openbaren, een zaak die gij tot uwen besten behoorde te verzwijgen, noodigen mij r'effens om wraak van d'een en d'ander te nemen: dit zeggende onstak de spijt en verwoedheid weder op nieuw in hunne dapperheid, en vervoerden haar tot een lijfgevecht, veel wreeder en verschrikkelijker als het ooit te voren geweest had: want op die maal gebruiktenze wanhopend geweld, en daar was, noch geen kracht, noch geen loosheid meer in haar wijze van strijden. O hoe groot en bloedig waren de openingen die zij elkanderen met hare zwaarden maakten, 't zij dat zij de wapenen of het levend vleesch raakten! en zoo het leven daar zoo ras niet uitslipte als het wel behoorden, een groote moedigheid en gramschap, die het aan hunne lichaam gevoegd hield, was'er den oorzaak af. Gelijk als de baren diep in zee haar vertoonen, wiens geweld niet verminderd, hoewel de winden, die haar ontstellen, heur stormen gestild hebben: Alzoo verschenen nu deze twee strijders. Want hoewel dat die
zelfde

zelfde gewoone kracht, die noch kort hare armen beweegden, geheel verzwakt was, zoo blevenze evenwel in de palen van haar eerste verwoedheid, gevende elkanderen wonde, op wonde, en smert, op smert. Maar ziet, nu quam de ontvluchtbare en doodelijke uur voor de rampzalige Klorinde: want Tankredo, hem verhaastende zoo veel hij kon, uit spijt dat het gevecht zoo lang duurden, en dat hij zich dus gewond zag, gaf haar een grooten slag met het zwaard (helaas schadelijken slag!) die in haar schoonen hals neêrzonk, en een beek van warm bloed uit de wonde deed vloejen, dat haar geborduurde hemd-rok, die zij gemeenelijk droeg, om haar boezem, veel witter als albast, te bedekken, geheel besmet was. Toen begon haar al het leven, dat haar noch overgeschoten was, te begeven, en haar struikelende voeten konden haar naauwlijcx ondersteunen. Tankredo dit bemerkende, vervolgden d'overwinning, en drukten deze stervende Princes noch meerder. Maar eer zij de Ziel gaf, sprakse in 't vallen deze leste woorden, die eenen geest, ontfont met geloof, en hoop, en liefde haar deed uitzuchten; of veel eer een zekere kracht die God haar van boven inblies, op dat zij hem, geduurende haar leven, wederspanning geweest zijnde, haar, al zieltoogende, bekeerden, om hem de plicht van een ootmoedige dienaresse te betoonen: Mijn vriend, gij hebt d'overwinning verkregen, en ik ben wel te vreden u

mijn dood te vergeven: 't geen ik zeg, is niet om dat gij dit ellendig lichaam, dat ik niet meer vreeze, zoud behoeden: maar eer om u te verplichten dat gij medelijden met mijn Ziel zoud hebben. Bid dan alleen voor haar, en geeft mij den heiligen Doop, op dat in dat heilzaam water alle mijne misdaden gereinigd werden. Deze woorden van Klorinde, troffen terstond het hert van dien goeden Ridder, met, ik weet niet wat voor schichten van zoetheid en medelijden, in plaats van de haat en gramschap, die hij onlangs tegen haar had ingenomen, persten hem de staat, van haar beklagelijk ongeluk, tegenwoordig de tranen uit de oogen, zonder dat hij evenwel noch de reden wist. En alzoo van 't hoogste van den berg, die niet ver daar van daan was, zoetjes tot beneden een klein beekjen vloeiden, liep hij derwaards, en vulden zijn helm met water: dit gedaan zijnde, trad hij na haar toe, met een bedrukt wezen, van meining zijnde haar deze meêwaardige dienst te doen, daar haar gebeden hem toe verplichten. Zoo als hij haar genaakte, wierd hij meer als ooit bewogen, en noch veel meerder, wanneer hij haar helm ontgespande, dat schoone aangezicht ging ontdekken, 't gene, tot noch toe, hem onbekend was geweest. Want dat droevige voorbeeld maakten hem, voor een tijd, onbeweeglijk en stom. Rampzalige Tankredo, ô hoe dier staat u dit gezicht en kennisse! 't is wonder dat hij van droefheid, die hij gevoeld, niet dadelijk

dadelijk en sterft. 't Is wel waar dat het gene hem belet, is, dat in dezen uitersten nood, al zijn geesten haar t'samen voegden, en in zijn hert te rug keerden. Na dat hij zijn hevige droefheid wat gematigd had, leide hij zijn hand op Klorinde, en haar doopende, trachte hij met water haar het leven te doen wederkomen, 't gene hij met het sfaal, tot zijn groot leedwezen haar beroofd had. Maar zoo als hij de woorden van deze heilige verburgendheid uitsprak, veranderdeze t'eenemaal van gedaante; en een weinig te vooren eer zij de geest gaf, schein het dat zij vol vergenoeging en vreugde, deze zelve woorden sprak; *Ik zie den Hemel haar openen om mij t'ontfangen, en mijn Ziel gaat daar tegenwoordig heen in vrede*: en daar op scheiddeze van haar lichaam. Maar op haar aangezicht zagmen, ik weet niet wat voor aangename verf; gelijk als de gene der lelijen, diemen met violetten gemengd heeft, wezen mag. Hare oogen stonden stijf opwaards geslagen, zoo dat het schein dat den Hemel en de Zon zich na haar toewenden, door medelijden bewogen. Daar na, zoo als zij de spraak verlooren had, en om dit ongeluk goed te maken, reikteze den Ridder hare koude handen toe, tot een pand van vereeniging en vrede. Zie daar hoe dat deze schoone Princes, uit deze aardfche woonplaatse, naar den Hemel stapten, op de wijze van een die door een zoeten en vreedfamen slaap bevangen word. Zooras als Tankredo zag, dat dat

ſchooneliſchaam van de Ziel, die noch ſchoonder is, geſcheiden was, verzwakten die weinige kracht, die noch kort in hem vergaderd was, voord geheel: 't welk veroorzaakte dat hij, nu niet meer macht op zijn droefheid hebbende, noodſakelijk daar voor zwichten moest. Want zij ging met zulken hevigheid de palen van de reden te buiten, boven dien dat zijn hart zoo toegeloten was, dat zijn aangezicht, en zijn gevoelen, het beeld van de Dood zelve waren. O wonder, daar was pols noch beweging, en evenwel was hij noch niet van 't leven beroofd, hoe wel dat 'er niemand zijn zou, die, ziende zijn onbewegelijkheid, zijn ſluimerig wezen, en zijn verveloos aangezicht, hem niet eerst voor een dood menſch zou aangezien hebben. En mogelijk, het leven veracht hebbende, zou hij de gevangenis, die het weêrhiel, geweld gedaan, en deze ſchoone Ziel, van haar ſterffelijke ſchors ontbloomt, gevolgd hebben, zoodaer bij geval geen troep Franſſen gekomen waren: 't zij dat de begeerte tot water haar in deze plaats geleid had, of dat zij daar om eenige andere redenen gekomen waren: zoo veel is 'er af, zij voerden de Princes en den Ridder, die alreede in haar geſturven was, of die het ten minſten geleck te wezen, hoe wel hij in der daad noch leefden, met hen. Want haren Hopman had den Prins zoo haast aan zijne wapenen niet bekend, of hij liep toe om hem met aandacht te bezichtigen, en zijn verwondering wierd verdubbeld,

verdubbeld, toen hij, dicht bij hem, dat wonder van kloekmoedigheid en schoonheid zag neêrleggen. Zulkx dat hij zoo schoon en aangename lichaam, hoewel hij 't oordeelden van eenigen Heiden te zijn, niet in de genade der wilde beesten wou laten leggen, en hun beiden in de hutte van Tankredo liet brengen, die naulijkx noch gewaar wierd dat men hem vervoerden, zoo had hem het gevoelen buiten zich zelve vervoerd, en noch veel meerder de droefheid die hij in zijn ziel had. Door zijn zwakke klachten die hij deed, en door zijn verzuchten gaf hij te kennen, dat hij den geest noch niet gegeven had; maar aan den anderen kon men wel zien dat 'er geen leven meerder in was, zoo wel door zijn stilte, als ter oorzaak dat hij onbeweechelijk en koud als ijs was. Na dat men haar t'samen gelegd had, beraamdemen daar na weder hen te scheiden. Het eerste dat de schildknapen deden, was haren waarden Heer in het bedde te leggen, en hem met alle goede diensten behulpzaam te zijn. Maar hoewel dat hij weder tot zijn gevoelen gekomen was, zoo dat hij niet alleen den helderen dag zien kon, maar ook het gesprek aanhooren der gener die hem behulpzaam waren, en gevoelen de hulpmiddelen diemen hem bereide: evenwel zoo was 't niet mogelijk zich iets van zijn levente verzekeren. Even gelijk een mensche die uit de wolken komt neêrstorten, zoo liet hij niet af den een en d'ander aan te zien, tot dat hij eindelijk de plaats

bekende waar hij was. Rampzalige zeide hij, met een zwakke ende bevende stem, ben ik noch in 't leven? of is het wel mogelijk dat ik adem sceppe, en dat ik aanschouw het hatelijk licht van dezen dag, die ik voor heel ongelukkig moet houden? Helaas, is zij de gene niet, die mij altijd zoo inooden daad zal verwijten? Schandelijke en ongetrouwe hand, men mag wel zeggen, dat gij weinig moed hebt om uw Meester te doen sterven, terwijl gij zoo veel middelen weet om anderen van 't leven te beroeven? Vrees dan niet, ô gij moorderes, als gij zijt, en gebruikt uw wreed zwaard om het hert van deze ellendige te deurboren. Maar mogelijk, hebbende altijd te voren u gewend tot wreede daden, zullen mijn gebeden niet machtig zijn om u tot medelijden te bewegen, en dat gij mij van 't leven niet zult willen be-rooven, uit vrees dat gij, door deze middel, mijn quaal niet zoud ten einde brengen. Zoo dat zoo is, verzekerd u, dat ik dan waarlijk, als een hatelijk wanschepfel, voor de gene, die mij zien zullen, voortaan leven zal. Ik zal leven, helaas! om tot een gedenkwaardig voorbeeld, aan de toekomstende eeuwen, te verstrekken, ende vertoonen de perfoon van den ongelukkigsten Minnaar die 'er ooit was. Ik zal leven, hoewel ik het niet verdien, zoo ik niet veroordeeld ben, om hier beneden, onder de eeuwige straffen te verzuchten. Ik zal leven als een balling en razend mensch, terwijl dat

mijn

mijn pijnen zullen verdubbelen, door de verburge knakingen van mijne misdaden, die mijn rechters en beulen zullen zijn. Ik zal niet meer als woefte en eenzame plaatsen bewandelen, op datse zonder einde mijn misdaad voor mijne oogen vertoonen. Ik zal altijd voor het licht van de Zon schrikken, om dat zij de gene is, die eerst mijn rampspoed ontdekt heeft. Waar dat ik ook gaan zal, zal ik 'er voor mijn oogen zien: en hoe ik haar meer zal ontvluchten, hoeze mij meer zal vervolgen. Maar helaas, wat zijn de waardige overblijffels van dat lichaam, 't gene niet minder schoon, als kuifch was, nu toch wederwaren? 't gene mijn verwoedheid ongeschonden heeft gelaten, zal dat niet ten prooy voor de wilde beesten verstreken? Oal t'uitnemnden prooy, te waardigen roof, en al t'ongelukkigen lichaam! Och! is 't noch niet genoeg dat ik tegens u, in de verschrikkelijke eenzaamheid van 't bosch, zoo overgrooten tijrannij gebruikt heb, zonder dat het noodig is dat zelf de beesten haar hongerige wreedheid daar mede verzadigen? Evenwel, 't mag gaan hoe 't wil, ik moet zien waar gij zijt, ô waardige overblijffels, en u met mij mede nemen: of gij moeft niet in de wereld zijn, of ik zal u wel vinden. En zoo door ongeluk die schoone leden tot een aas voor de grouwzaamste beesten verstreken, zoo moeten zij mij mede inslokken, en haar buik moet mijn graf zijn. Want het groorste geluk, dat ik te verwachten heb, is; haar

te verghezelfchappen, waar dat zij ook begraven is.

Dezen rampzaligen Prins, sprak dees bedroefde woorden, wanneer hij op 't onverzienste heel verwonderd wierd te hooren, dat hij bij hem het lichaam had 't geen hij zoo beklagden en ter herten trok; op 't verhaal dat m'er hem af deed, begon zijna aangezicht, te voren met duisternis bedekt, terstond op te helderen, gelijk een wolk daar een straal doorschiet; terstond trachte hij zijn zwakke leden, bezwaard zijnde door 't bloed dat hij verloren, en de wonden die hij ontfangen had, uit het bed op te lichten; maar hoewel hij in 't begin met de meeste moeiten ter wereld, het eene been voor 't andere verzetten, zoo genaakten hij evenwel noch, met de hulp der schildknepen die hem ondersteunden, eindelijk bij dat welbemide lichaam: het eerste voorwerp dat zich voor zijn oogen vertoonden, was d'ongelukke wonde, die zijn hand, in die alderschoonste hals die 'er ooit geweest heeft, gegeven had: hij zag het aangezicht van zijn bemide heel ontverfd, 't geen evenwel helder was; hier in den Hemel gelijk zijnde, die gedurende de duisternisse van de nacht somtijds heel klaar schijnt, zonder dat men de minste wolk bemerken kan. Eerst onstelde hem dit droevig scharwspel zoodanig, dat hij van vreeze sidderden; en mogelijk zou hij neêrgezegen hebben indien ze hem niet hadden ondersteund: O aanminning
aan

aangezicht, zeide hij, die de dood wel kund, maar niet mijn ongeluk, verzachten; ô schoone hand, die noch flus mij tot een pand van vrede wierd gegeven, hoe ellendig is de staat daar ik u nu in vinde! en gij aangename proeffstukken der natuur, schoone ledematen, die het alderuitfekenste in de wereld te boven gaat, heb ik op u niet mijn beestige razernij gepleegd? en zie ik zelf aan u noch niet de droevige tekenen van mijn wreedheid? Meêwaardige oogen, is uw tirannij zoo wel niet te lasteren als die van deze hand? zij is 't, die wreede als zij is, zij is 't zelve, die de wonde veroorzaakt heeft, die gij zoo onbeschaamt zonder tranen te storten aanziet: wel aan dan, dat mijn bloed, bij gebrek van tranen, dan voldoet, en dat de eene niet doen kan dat de anderen dat voldoet: dit zeggende gaf hij hem aan de wanhoop, en aan de woedende begeerte die hij tot sterfen had, over; en rukten de doeken en de hulpmiddelen, die men op zijne wonden geleid had, daar af; die daar zoo door verargerden, dat 'er terstond een beek van bloed uitvloeiden. En waarlijk, 't was te gelooven dat hij, in deze ellendige staat, zich zelf van 't leven zou beroofd hebben, zoo zijn geweldige pijn hem van de kracht, om dat te volvoeren, niet beroofd had. Alldoen buiten zich zelve nederziggende, droeg men hem op een bedde, om dat hij middel zou hebben om zijn adem wat te herscheppen, en de Ziel weder te doen keeren, die door d'ongenuchten

genuchten was wechgevloden, en niet meer haten als in het lichaam de plichten van het leven te betrachten. Ondertuffchen de Faam, die gewoon is te verhalen al't gene haar bewuft is, ging deze gefchiedenis midden door 't Leger verbreiden; daar den Veldheer zooras niet af bericht was, of hij nam een goed gedeelte van zijne vrienden met zich, met welke hij Tankredo ging vertroosten. Maar 't was vergeefs dat zij hulpmiddelen, voor zijn quaal, zochten te geven, om dat heur vertooningen, noch heur gebeden, niet machtig waren om zijn fmart te matigen; noch, zoo weinig als 't was, de ongenuchten van zijn Ziel te verzachten: En waarlijk, hij had zoo weeken hart, gelijk als de voornaamfte deelen van 't lichaam, die men niet aanraken mag, indien eenige toeval hun wedervaren is, zonder de fmerten te verdubbelen: alzooverergeren de wonden van de ziel veel meerder, wanneer men door vertroosting die zoekt te verzachten. Maar den godvruchtigen Klurzenaar Peter, die dit ongeluk niet minder als d'andere trof, trachte hem het best dat mogelijk was, weder op zijn dreef te brengen, en betuigden de zelve zorg te hebben, die een harder heeft, wanneer eenige van zijn fchape ziek zijn; hierom bestrafte hij hem met hoogdravende en ftatige woorden, dat hij zoo lang op ijdele en verbijgaande dingen zijn hart ftelden: Tankredo, Tankredo, fprak hij tot hem, *ô hoe verkeerder fchijnt gij*

gij nu te wezen als gij gewonelijk pleegte zijn! waar zijn dan die schoone beginfelen die wij in u bespeurd hebben? wie heeft u zoo buiten uw zinnen vervoerd? wat duistere wolk, komende voor uw oogen hangen, heeft die zoo vast gesloten, dat gij nu niet meer zien kond? Oordeeld gij niet dat uw ongeluk een slag van den Hemel is? Hoord gij niet dat een goeden Engel, van den Hemel gezonden, niet aflat u na te roepen; en 't gene hij doet, strekt alleen om u op den waren weg weêr te leiden, daar uw hertstogt u afgetrokken heeft? hij wijstse, en toondse u met den vinger. Waarom volgd gij hem niet, terwijl hij u tot de plicht van een waar Christelijk Ridder, die gij zonder reden verlaten hebt, om een jonge, dwaze, weêrspannige tegen God, en zijn geloove, na te loopen, roept? gelukkige tegenspoed zonder twijfel, zoo gijze wel kennen kond, en uw voordeel daar mede doen. O zachtmoedige verontwaardiging des Hemels, daar gij den genen, die u in de wereld heeft gebragt, behoord dankbaar voor te zijn, terwijl hij zoo zoeten geëffeling gebruikt, om de zonden, die gij tegens hem begaan hebt, te straffen! Hoe, hij maakt u zelf het werktuig, en den trooster van uwe zaligheid; en evenwel durfd gij hem zoo wederspannig zijn? Ondankbare, als gij zijt; weigerd gij de gave die u van den Hemel komt t'erkennen? zijt gij zoo stout om u daar tegen te stellen? Ellendige, word gij niet rood, zoo met lossen toom uw ongeregelde lusten

lusten na te loopen? Ziet, gij zijt op de kant van een diepe poel, daar gij nooit weder uit zult geraken, indieng'er eens instort, en ondertusschen ziet gij niet het gevaar dat u dreigt. Neemd'er acht op, ik bidde u, en tred zoo in uw gemoed, dat gij deze hevige droefheid op houd, die u een tweede dood, veel gevaarlijker als de eerste, zou aandoen. Hier op zweeg den Kluzenaar stil, en won dit op den Ridder, dat de schrik van een van de twee dooden, daar hij hem mede dreigden, in hem de vierige begeerten tot d'andere matigden. Evenwel, hoe veel plaats dat hij in zijn Ziel aan die Christelijke vertroostingengaf, die een gedeelte van de droefheid, die hem quelden, verzachten; echter was het al niet machtig om te beletten, dat hij opijder woord niet verzuchte en schreiden. Hier bij trachten hij zich met beklagredenen te vertroosten, die hij nu met zich zelve t'onderhouden, en dan tot die welgelukkige Ziel, die mogelijk hem van boven wel hoorden, deed. 'tZij dat de Zon onzen Horizon verliet, of dat hij weder quam; de lieve naam van Klorinde was het woord dat hij gemeinelijk herhaalden: hij riep die zonder ophouden, met een zwakke en quijnende stem, die hij met tranen en zuchten vergezelschapten. Zoo vliegt de Nachtegaal, die, den onmedogenden boer, haar kleine jongen, die noch nauwelijcx eenige zachte pluimen hebben, uit het nest gelicht heeft, over de bergen om haar te klagen, en
doet

het geheele bos doet wedergalmen van haar erbarmelijk gezang. Eindelijk, op 't aanbreeken van den dageraad, begon Tankredo zijn vochtige oogen te fluiten, daar de slaapzoetjes inviel, en door de tranen heen vloeiden: maar na dat hij een weinig geflapen had, zie zoo vertoonde zich zijn waarde Minnares voor hem in den droom, veel schoonder en aangenamer als zij hier beneden plag te wezen: 't geen was om dat de hemelsche stralen, die haar omringden, de glans van haar goddelijke schoonheid verdubbelden; evenwel kende hij haar. In de gedaante, daar hij haar geloofden te zien, beelde hij zich in, datse een neusdoek in de hand had, daar zij hem de tranen meê uit d'oogen droogende, dus toefprak; Om mijn waarde en getrouwe Minnaar, ziet eens hoe schoon dat ik ben; en zoo u noch eenige geheugenis van mij overig is, laat dan de vreugde, daar ik tegenwoordig in ben opgetrokken, u genoeg zijn om uwe droefheid te doen vergeten. Aan u is mijn Ziel de gelukzaligheid schuldig, die zij nu bezit. Gij rukte mij onlangs uit de wereld, en 't zou ongetwijfeld niet geschied zijn, indien gij mij gekend had: evenwel bedank ik u daar voor, want door uw middel maak ik nu het vergenoegen, 't gene God voor de heilige en uitverkoorenen bewaard. De weldaden, die ik hier ontfang, zijn eeuwig; en ik hoop dat g'er t'eeniger tijd deelgenoot in zult zijn, want daar word een plaats in deze hemelsche woonstede voor u be-

Reid, daargij, zonder eind, mijn schoonheden, die niet meer vergankelijk zijn, zult bezichtigen. Wacht u dan wel van uw dagen te verkorten, en laat u, na uw gevoelen, niet bedriegē. Leefd alleen, en laat het u genoeg zijn, dat ik u zoo zeer bemin, als men een sterflijk mensch beminnen kan. En haar niet vergenoegende hem met deze woorden te vertroosten, toonden zij hem de vierigheid van haar ijver, door de helderheid van heur oogen, die, ik en weet niet wat voor veel, ongelijkelijker en klaarblinkender schoonheid hadden, als de schoonste dingen ter wereld. Daar na haar in het diepste van hare stralen sluitende, verdweenze uit zijn gezicht, en liet hem een nieuwe vertroosting in zijn Ziele. Hij stond toen, vol verzachting en vertroosting, uit het bedde, ende liet zich van de wondheelders verbinden. Ondertusschen droegmen zorg om dat aanminnelijk lichaam, 't gene een gedenkwaardig leven beziel had, te doen begraven. En zoo men geen treffelijk marmorsteen, tot haar grafzark, schoon genoeg vinden kon, noch een goed werkman, om het te voltrekken; evenwel verkoos men hier toe de beste steen en de voornaamste Meester, die mogelijk was te bekomen. Haarlijkstaçij en uitvaard was overprachtig: men ontfak een groot getal fakkels, en tot een geheugenis voor de nakomelingen, wierd 'er een zegeteeken van hare wapenen opgerecht, diemen aan eenen hoogen Pijnboom ophing. Des anderen daags,

's morgens,

's morgens, zoo dra als Tankredo een weinig verzachting gevoelden, ging hij om haar zijn leste plicht te betoonen, en viel op zijn knien voor het graf, dat den Hemel schein verkoozen te hebben, om hem, in zijn levende geheugenis, tot een eeuwige gevangenis te verstreken, neder. Hier hield hij, veel kouder en onbewegelijker als het marmor, dat hij aanzag, eenigen tijd zijn oogen zoo strak neêrgeflaggen, datmen, hem aanziende, in't begin gezeid zou hebben, dat hij van alle gevoelens beroofd was. Eindelijk een beek van tranen stortende, sprak hij al hikkende deze bedroefde woorden uit; Waardig graf, 't geen ik altijd wil eeren; helaas! met hoe veel reden kan ik zeggen dat gij mijn minnevlam van binnen, en mijn tranen van buiten, gesloten houdt! In u is de affche van mijn liefde, wiens hette altijd in mijn Ziel bewaard zal zijn, beslooten. Want hoewel de vlammen mij weinig zoeter, als na gewoontesichijnen te wezen, evenwel zijnze geenzins verkoud. Ontfang dan deze aandachtige zuchten en tranen, die aan mijn kusjens verknocht zijn, terwijl ikze op de overblijffelen, die ik zoo zeer bemin, en gij besloten houdt, niet kan uitstorten. Ik denk niet dat haar deze leste plicht zal mishagen, indien't gebeurd datse eens naar beneden ziet, terwijl dat haar Ziel daar boven in den Hemel, daar haar geluk onvergelykelyk is, geen haat of afgunst onderworpen is. Aan d'ander zijde, 't gene mij het meeste vertroost, is,

dat zij mijn misflag mij vergeven heeft, 't welk de eenige vertroosting is, die ik, midden onder zoo veel droefheid en ongenuchten, gevoel. Ook is haar wel bewuift, dat zoo'er iets misdaan is, dat gij, ô wreede hand, alleen daar schuldig aan zijt. Gelijk ik haar altijd in haar leven bemind heb, zoo wil ikse ook altijd na heur dood beminnen. Dat mijn levensdraad afgesneden word als het wil; ik zal den lesten dag van mijn leven wel gelukkig achten, om dat mijn beenderen het geluk zullen hebben bij de hare te rusten. Wou den Hemel onze Zielen vereenigen, na dat de aarde onze algemeene vergankelijkheid ontfangen heeft: door dezen middel zouden wij in den Hemel bekomen, 't gene wij op aarden niet mogten genieten; en onze dood zou gelukkiger zijn, als ons leven geweest is. Hier op verdubbelden hij zijne klachten, en met een stem, die onordentelijk van de hikken en zuchten gebroken wierd, liet hij niet af het verlies te beklagen, van haar, die de aarde besloten hield. Alreede was 't gerucht hier van, zoo door de Stad verspreid, dat men geen andere zaak, als deze, sprak. En 't is niet te gelooven, hoe verschrikkelijk het huilen en zuchten der vrouwen was, die haar niet meer zouden kunnen ontstellen, als zij nu te werk gaan, wanneer het gebeurden datse haar huizen zagen berooven, en heur Tempelen verwoesten, en de heele Stad in vuur, haartot een erbarmelijk voorwerp van verwoesting verstreken.

Onder-

Ondertuffchen vielen alle oogen op Arzat , wiens bang en droevig wezen , waarlijk boven alle anderen , medelijden verdienden. Want , in plaats van haar nate volgen , 't gene hij niet doen kon , om dat hem het hert te zeer gesloten was , besmetten hij , met vuiligheid en stof , zijn kaal hoofd , daar van 't hair , op zijn schouderen , uitviel ; daar bovenkrabden hij zijn aangezicht met nagelen , en handelde zich zelfs als een uitsinnig mensch. Terwijl dat dit zoo geschiede , en dat 'er een meenigte van volk , rondom hem , vergaderden , begaf zich den hoovaardigen Argant midden onder 't gedrang , roepende ; U is wel bewuft , dat zoo haast als deze manhaftige Krijgsheldin buiten de Stad gesloten was , en ik het bemerkten , dat ik toen niet beter zocht als om uit te geraken , en mij bij haar te vervoegen , om deelgenoot in haar gevaar te zijn : maar al de reden , die ik daar toe bij bragt , noch de gebeden , die ik deed aan den Koning , om dat hij zou gebieden dat men mij de poorte opende , konden mij al niet helpen : ook dorsten 't de andere wachten al niet toefst : an , terwijl het Opperhoofd zulkx streng verbood. Ellendige , als ik ben , ô dit ongeluk zou niet geschied zijn , indien ik zoo gelukkig had geweest om op die zelve tijd uit te geraken. Want ik zouze , of uit dat gevaar verlost , en met mij kloek en gezond weërom gebragt , of mijn leven daar gelaten hebben , daar zij het hare heeft gecindigd , en het aardrijk bebloed

G g 3

makende,

makende , eeuwige proeven van hare dapperheid , heeft nagelaten . Maar wat kon ik meer doen , terwijl het de Goden , ende menschen , anders beliefden te schikken ? Ik weet dat haar dood onontvluchtbaar is geweest : en ik heb , aan mijn zijde , voorgenomen , nooit te vergeten 't gene de plicht mij verbind te doen . Wel aan dan , ô Jeruzalem , aanhoord de belofte , die Argant tegenwoordig doet : En gij Hemel , ontwaardig u niet minder toe te lusteren . En zoo ik 't niet volbreng , vermorsfeld mijn hoofd met eenen donderflag . Ik zweer u , dat het niet lang lijden zal , of ik zal 't verlies van Klorinde , op die Fransman , die haar vermoord heeft , wreken . Deze wraak behoord mij alleen toe ; en daarom zweer ik weder , dit zwaard nooit neêr te leggen , voor dat ik het dwers door het hert van Tankredo gestoten , en zijn schandelijk aas heb laten leggen uitgestrekt , om tot voedsel der raven te verstrekken . Zoogefproken hebbende , vonden zij alle zijnen aanslag goed , daar op het gejuich , en vrolijk handgeklap , van 't volk , strakx volgden . Want zij hadden zulk een goed betrouwen in Argant , datse haar inbeelden , dat hij alleen machtig was , om de dood van Klorinde te wreken , zoo als hij zei . Maar waar toe zijn al deze ijdele eeden goed ? Zeker , zij kunnen niet beletten , datse , in weinig tijds , een andere uitwerking nemen , tegen de groote hoop , die zij alreede daar van hadden ingenomen ;

genomen; en dat den moedwilligen, die deze dreigementen doet, het zelve geval niet smaakt, terwijl hij, in diergelijken lijfsgevecht, door de zelve hand, sterven zal, van den genen, die hij alreede voor verwonnen houdt.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het dertiende Gezang.

I N H O U D.

Ismenes betooverd het bos, daar de Christenen gewoon zijn heur hout te halen, om heur oorlogfsterkten af te maken. Tankredo gaat 'er evenwel in, wat spookfels dat haar ook vertoönen, maar vordert niet meer als d'andre, en verhaald aan Godefrooy de wonderlijke dingen die hij gezien heeft. Den Kluzenaar Peter is hier op van meninge, dat men het zou laten beruften tot de wederkomfte van den kloekmoedigen Reinout. Treffelijke beschrijving van een groote droogte, en waar datse uit ontstond.

*Ismeen bezweert het bos, daar Godefrooy het hout,
Tot sterkte van het heir, gewonelyk liet halen;*

Tankredo

Tankredo treet'er in, kloekmoedig, trots en stout,
 Schoon dat daar duizenden van helse geesten dwalen:
 Hij recht'er niet meer uit als d'andere altemaal;

En doet aan Godefrooy, van al die vreemde dingen,
 Die hij daar heeft gezien, een openbaar verhaal.

Den vromen Peter zaid dat Reinout het zal dwingen:
 Beschrijving van een droogte en hette, heet als vlam,
 En waar uit deze plaag haar' eersten oorsprong nam.

ET hooge oorlogfgebouw, dat de
 Christenen noch kort te voren ge-
 bruikten om de muuren van Jeruza-
 lem te gronde te werpen, was naau-
 lijcx neêrgestort en tot affche ver-
 delgd; of Ifmenes begon weêr bij
 zijn zelve op nieuwe middelen te denken, om de
 Stad tegen 't geweld der vijanden te verzekeren: hier
 om beraamde hij, te beletten dat de Christenen, in
 toekomende, niet meer zouden durven in 't bos gaan,
 daarze gewoon waren de boomen afte kappen, om
 alzoo door gebrek van hout geen nieuwe oorlogf-
 fterkten meer te maken. Dicht bij 't leger der Franf-
 fen, in 't diep van een eenzaam dal, rees een hoog-
 ftengig bos, wiens oude boomen een fchrikkelijke
 en doodfe fchaduwe maakten: want op het midden
 van den dag, wanneer de Zon op het hoogfte van on-
 zen Horizon gestegen was, vertoonde zich daar
 zoq weinig licht, als aan een Hemel, die met wolke

bedekt, en bleek en droevig is; of zoo bijna, gelijk het een weinig te voren is wanneer de star der wereld te ruste gaat, of dat hij verrijft in een duister en regenachtig weder; 't zij dat den dag in de nacht, of de nacht in de plaats van den dag heerscht: over al was het met schrikkelijke en donkere wolken benevelt, wier duisternisse (die niet beter kunnen vergeleken worden als bij die van de helle) de oogen t'eenemaal verblinden en het harte met schrik en vreeze vervulden: nooit leide hier eenig harder (hoe ver dat hij van de gemeene ommeegang der menschen verscheiden mogt wezen) zijn schapen te weiden, of zijn ossen te drenkken; en nooit ging hier eenig wandelaar, zoo 't niet gebeurde dat hij bij geval verdoolde, onder de onaangename schaduwen rusten, maar vergenoegde zich met het van verre te zien, en met den vinger te wijzen. Hier vergaderden zelf in de nacht, de oude Kollen met de Duivelen haar gezelschap; die vliegende door stormen en draaiwinden, hier met heele benden bij een quamen; sommige in de gedaanten van een draak, en andere in die van een stinkenden bok. Ondertussen hielden zij hier in deze vervloekte plaats haar bijeenkomst, daar zij, onder schijn van een onkuische beestigheid, wierden aangelokt, om heur bruiloften, bankketten, en danfferijen met een afgrijsselijke pracht en gebruik te houden; en om dat ijder van gevoelen was dat dit bos met zulke gasten verzien was, had noch ooit eenig

nig mensch de minste tak daar afgetrokken; zoo dat de Franken de eerste waren, die deze vrijdom verbraken; om datse nergens bequamer hout konden bekomen om heur beukerijen en oorlogsgebouwen af te maken. In deze doodelijke plaats begaf zich den Toovenaar, om zijne bezweringe voor de stilte en de duisternisse te doen: om dit te volbrengen koos hij de zelve nacht uit, die na het droevig ongeval, daar wij te voren afgesgroken hebben, vervolgden. Hij sloot zich, met het eene been barrevoets, in een rondperk, prevelende in zich zelf zekere woorden van een wonderlijke kracht: driemaal keerden hij zich na der zonnen opgang, toen weder na de Koningrijken daar dagelijcx die schoone star in den Oceaan duikt; driemaal schudden hij zijn bezwore roede, daar hij de lichamen, van die al lang overleden waren, mede uit de graven kon doen oprijzen, en haar eigen schijn doen hebben, of zelf doen bewegen; en driemaal stampten hij op d'aarde blootvoets. Eindelijk na dat hij veel gebaren, die niet minder vreemd als schrikkelijk waren, gemaakt had, riep hij met een afgrijsselijke stem; Hellsche geesten, die eeuwig verbannen zijt uit de hemelsche woonplaatsen, daar gij voor dezen door blixem en donderslagen zijt uitgeworpen, en in uw duistere holen neêrgeestort, luisterd nu na de geboden die ik u te doen heb; en gij ook, die de middelste gewesten van de lucht bewoond, daar gij gewoon zijt de draaiwinden,

den, de stormen en het ongestuimigste onweder te bewegen; let aandachtig op mijne woorden; gij ook noch, o bloedige bestierders der helle, en plagen daar gij de verdoemde zielen eeuwig mede straft; ik roep u nu aan en gebiede u mij nu volkomen behulpzaam te zijn; het zelfde belaft ik u ook, o Vorst der onderaardse Rijken, en die met een scepter van ijzer en vlam die beheerscht: zoo groot als gij zijt, bezweer ik u dit bosch, dat ik u toewijde, in uw bescherming te nemen, ik wil dat gij voor de alderminste tak zorg dragen zult, en dat ijder een van u in den boom is, die hij voor genomen heeft te bewaren, gelijk de ziel is in 't lichaam die het bemind: en zoo 't gebeurd dat 'er in 't Franse leger eenige zoo stout zijn en de minste tak willen afkappen, dat die terstond van schrik wechvlieden, of dat seten minsten, door vrees van u te zullen misdoen, haar slag weêrhouden en niet voortvaren.

Deze woorden sprak den Toovenaar, bij de welke hij noch zoo schrikkelijke bijvoegden, dat 'er geen tonge zoude zijn, indien ze niet geheel goddeloos was, dieze weêr zou willen verhalen. Door deze gruwelijke bezweringen, deed hij die schoone starren, die geduurende de duisternisse van de nacht, aan den Hemel flikkeren, verbleken, de maan wierd beroerd, en heur wasdom bedekte zich met een donkere mist, daar zij haar in verbergde, als schijnende haar niet te durven vertoonen. Hij ondertussen
zijn

zijn ongodvruchtigheid verdubbeldende, vervolgdend; Wederspannige geesten, wat wil dit vertoef zeggen? of verwacht gij misschien dat ik u andere krachtiger bezweringen, en grooter dreigingen doe? Zoo het is om dat ik dit werk nu in lange niet gepleegd heb, evenwel is't mij niet vergeten. Waarlijk, 't is van heden niet, dat ik de middelen leer om u te doen opkomen. Zoo dit niet genoeg is, twijfel dan niet, of ik kan, met een bebloede tong, die groote en verschrikkelijke naam, voor de welke, noch Pluto, noch Prozerpine, wat wederspannigheid dat zij altijd gepleegd hebben, niet hebben moeten buigen, maar altijd gedwongen zijn geweest die te gehoorzamen, wel uitroepen. Indien ... hij zou meer gesproken hebben, zoo terstond al zijn bezweeringen niet waren volbragt geweest, gelijk hij begeerden. Want op 't zelve oogenblik verschenen in het bös een ontelbare meenigte van geesten; sommige quamen uit de middelste gewesten der lucht, 't welk als heur hoofdstoffe is: andere quamen toelooopen van verscheide plaatsen, daarze gewoon zijn te dwalen; en verscheiden quamen uit de diepste en donkerste afgronden, vol schrik, met langsame treden voord, om datse voor 't verbod, dat den Aardsengel Michael heur gedaan had, van zich in toekomstende, in de zaken van dezen oorlog, op geenderley wijze te vermengen, noch bevreest waren. Evenwel lietenze haar hier vinden, om datmen heur niet verboden

verboden had in de stammen der boomen, van dit woud, te vertrekken, of haar onder heur takken en telgen te verschuilen.

Dit gedaan zijnde, ging den Tovenaar, ziende dat 'er tot uitvoering van zijn aanslag niet meer ontbrak, wel vernoegd tot den Koning: Vorst, sprak hij, weest nu voortaan niet meer bedroefd, maar schep moed, uwen koninglijken Troon staat nu verzekerder als gij meend; vermids de Franssen, in toekomende, nu niet meer gelegendheid, gelijk zij haar inbeelden, zullen hebben nieuwe oorlogsgebouwen te maken, om in den omring uwer muuren, u te beschadigen. Daar op verhaalden hij hem van stuk tot stuk, de uitkomst van zijn bezweringen en tooverijen. En in 't einde van dit, vervolgden hij; Groote Prins, 't gene ik u gezeid heb, is noch niet genoeg, ik wil 'er noch iets anders bijvoegen, dat u niet minder aangenaam zal zijn, als mij zelve. Weet dan, dat in het teeken van den hemelschen Leeuw, als Mars en de Zon zich te zamen vervoe-gen, in al deze gewesten zoo grooten droogte zal zijn, dat het Leger der vijanden daar af blakeren zal, zonder dat ondertusschen eenigen wind, of daauw, of regen, om de vuurige hette; die haar beledigd, te verzachten, zal komen: waar van ik alréde in den Hemel zoo grooten voorspook zie, dat het te gelooven is, dat de Nasamonen, of de Garamanten niet meer hette in heur land, als wij in 't onze, zullen hebben,

hebben. 't Is ook zeker, dat wij zonder veel moeiten, deze ongemakken zullen kunnen verdragen, om dat wij in een Stad zijn, daar ons niet ontbreken, noch levende springaders, noch ververffing, noch fchaduwē. Maar de Franffen zullen nimmermeer zo een krachtige hette kunnen verduuren, om dat zij in een open en droog zandachtig veld zijn. Wanneer den Hemel haar door deze middelen gedwongen heeft, zullen de magten, die van Egipten tegen hun komen, haar lichtelijk overwinnen; alzo zult gij wel ten einde komen, en d'overwinning zal aan uw zijde blijven, zonder dat gij behoefd, om haar t'overwinnen, het noodlot der wapenen te verzoeken: en zoo bij geval den hoogvaardigen Argant, wiens hoogmoedigen aard de rust niet velen kan, gelijk hij gewoon is, u port en moeilijk valt, zoo zoekt eenig middel om hem in ftilte te houden en tot rust te brengen; want ik ben wel verzekerd dat den Hemel, die voor uw rust zorgd, niet lang zal vertoeven om u vrede te geven en uwe vijanden den oorlog aan te doen. In 't begin was deze nieuwigheid den Koning zoo aangenaam, en verzekerde hem zoodanig, dat hij, noch de macht, noch de fterkte der Franffen niet meer vreesden: maar hoewel dat hij het meerendeel vande stormgaten in de muuren verzien, en hermaakt had, al dat de stormbokken en ander diergelijke oorlogftuig hadden mogen vernietigd hebben, zoo liet hij evenwel niet af met een zorgvuldigen ijver te werken, daar

daar toe hij het oorlogsvolk, d'inwoonders en slaven gebruikten; zulkx dat 'er niet een uur tijds verloren ging. Ondertuffen wilden den voorzichtigen Godefrooy niet te vergeefs een zoo wel beschermden en sterke Stad bestormen, zonder dat hij eerst andere gebouwen en een nieuwen toren gemaakt had. Hij zond dan de timmerlieden in dat zelfde bos, daarze gewoon waren heur hout te halen: zij gingen 'er na toe op den lichten morgen; maar waren daar naauwlijcx gekomen offe wierden met een geweldige vrees bevangen; hier in gelijkende de kinderen die geen momaangezichten, of spookfels, diese ongewoon zijn, durven aanzien, en die geduurende de nacht haar inbeelden datse voor hare oogen monsters en wanschepfels zien. Waar dat deze arbeiders haar oogen sloegen, verbeeldenze haar voorwerpfelen van verwondering, die haar tot in 't diepste van 't hert raakten en verschrikten; hoewel zij niet wisten waarom, of van waar het mogt spruiten, dat haar zulk een schrik aanjaagt; en zooze d'oorzaak eenig ding toeschrijven, 't is alleen aan haar dwaze inbeelding die heur vertoond, wat de Sfinx, de Chimeer, en diergelijke andre monsters het verschrikkelijkste hebben: zij keerden heel verbaast wederom, en verhaalden de oorzaak van haar schrik en vrees, die haar belet had vorderte gaan; 't welk niet geloofd werd, maar ter ander zijde ijder een bespote haar, gelijk als of het een versierde zaak was. Hier op beraamde
men

men haar wederom te zenden met een troep soldatent die voor de stoutmoedigste geacht wierden, om to, bescherming voor de verlaagste te dienen, en haar aan te moedigen tot uitvoering van het geen daar in haar gebruik bestaat. Deze soldaten, hoe kloekmoedig datse ook waren, het woud genakende, hadden nauwlijcx deze zwarte schaduwen gezien, of het harte klopte haar van vreeze die zij hadden, en wierd zoo koud als ijs. Evenwel lietenze hierom niet voort te gaan, bedekkende heur vrees met een schijn van kloekmoedigheid. Maar toenze bij de betooverde plaats quamen, quam'er zulk een verschrikkelijk getier uit, dat de aarde rondom geheel beefde; aan d'ander zijde borstten de winden onder elkanderen vermengd uit hare hopen, met zoo grooten ongestuimigheid, dat men gezeid zou hebben dat het de baren der Zee hadden geweest, die op de rofsteenen en oevers heur geweld braken. Ondertussen was'er niemand onder haar die niet zoo verschrikt was, als of hij hoorden't gebrul der leeuwen, 't schuiffelen der serpentes, 't gehuyt der wolven, en't tieren van razende beeren. Onder dit verwerd gerucht vermengden zich, 't geluid der trommelen, trompetten, ende des donders: dit veroorzaakte datse door vreeze alle van vers veranderen, en datse uitwendig genoegsaam betoonden de geweldige schrik dieze van binnen hadden; zulkx dat'er geen overweging van d'eer, hoe groot die ook mogt wezen, noch

krijgstucht, machtig was, om haar verder te doen gaan, noch om een weinig te doen vertoeven: want boven dien dat de kloekmoedigheid in haar te zwak was, zoo ontbrak heur ook de moed, om die verholen dreiging tegen te staan, die haar zoo buiten heur zelve vervoerde. Geduurende deze vreeze, was alles, 't gene zij geloofden het beste te zijn, den zelve weg weder te keeren; gelijk zij in der daad alle de vlucht namen: maar t'harer wederkomst ging een van haar bij den Hertog; Mijn heer ~~sp~~prak hij, ik geloof niet dat 'er een is onder ons allen, die nu voortaan een boom van dit vervloekte bos zal durven afkappen; want het zoo wel bewaard is, dat het schijnt dat Pluto daar zijn woning gemaakt heeft; en voor mij ik zou het durven zweren: 't welk mij doet gelooven, dat die het maar aanziet en niet verschrikt, een diamante hert moet hebben, en dat den genen die zonder schrik aanhoorden, de donderflagen en het vervaarlijk gebrul dat men aan alle kanten hoord, geheel ongevoellijk moest zijn. Maar zoo als hij dit verhaalden, was daar bij geval onder de anderen, den onverfaagden Alkastes; een man van hoogmoedigen aard, onverschrikt in zijn aanslagen, goddeloos in zijn leven, die alleenlijk al de sterffelijke niet verachten, maar de dood zelve: en waarlijk hij was zoo onverfaagd, dat hij niet minder de alderfelste beesten vreesden, als de monsters hoe vervaarlijk datse mogten wezen; daarenboven; dat noch de aardbeving,

aardbeving, noch de blixem en de donder, noch de geweldige onweders, noch al dat de wereld het vervaarlijxt hebben mag, machtig genoeg waren om hem te verschrikken. Dezen opgeblazene schudden het hoofd, en glimplachende, zeide; Wel aan dan, ik zal niet veinzen mij stoutmoedig te betoonen daar deze niet gaan durven; ik onderwin mij alleen dat bos af te kappen, 't gene, gelijke ons nu verhalen, een verblijf voor spoken en droomen is geworden; niet een van al de geesten, hoe verschrikkelijk dat hij ook verschijnen mag, zal mij kunnen beletten; ik zal 'er in gaan in spijt van de vervaarlijkheid des wouds, en het droevig verzuchtē der naarste vogelen; ja zelf, al waar 't in geschil om van daar ter helle te dalen, indien men in dezen schrikkelijken omring mij den weg wees. Alkastes aldus gesproken, en verlosf gekregen hebbende derwaards te gaan; vertrok daar op. In 't aankomen bezag hij het bos, en hoorden terstond een nieuw gerucht, dat hem verdoofden. Hij week hierom niet te rugge; en, zonder hem te verwonderen, ging hij geduurig voort, tot dat hij wat vorder in 't bos quam; maar zie, een groote vlam vuurs (of ten minsten beelden hij 't zich in) stelden zich daar tegen: hoe meer dat het vuur naderde, hoe meer dat het grooter werd en toenam. Het vloog allengskens rondom het bos, en omringden het, gelijk een hoo-ge muur; zulkx dat, na wat zijde hij zich wenden, hij niet anders zag als vlammen flakkeren, vervuld

met een duistere rook. Ook veranderden al de boomen, die de takken noch niet waren afgekapt, in de gedaanten van veelderley vuuren; die, van elkanderen gescheiden wezende, bolwerken en groote toorens, verzien met oorlogstukken, vertoonden. O hoe veel vreemde gewapende monsters verschenen op de kantélingen van deze brandende muur, daarze haar gestadig gereed hielden om die te beschermen! hoe onaangenaam was haar gedaante! en hoe verschrikkelijk warenze om aan te zien! Eenige zagen van om hoog, met een scheel oog; en andere, op een vervaarlijke wijze, dreigden al den genen, die haar wilden naderen. Hier door wierd den opgeblazen Alkastes zoo verschrikt, dat hij eindelijk gedwongen was, op het voorbeeld van d'anderen, te vluchten. Gelijk als een Leeuw, die, voor eenige jagers vliedende, zich niet weêrhouden kan van elken oogen blik het hoofd om te keeren. En dit was d'eerste maal dat hij zich inbeelde vervaard te zijn. Ook kon hij in't begin niet gelooven, tot dat hij, een weinig afgeweken zijnde, het bekende, en van schaamte rood wordende, op zijn lippen beet. Maar in 't leger komende, week hij aan een kant, dervende niet verschijnen, noch zijn hoovaardig hoofd opheffen, daar hij kort te vooren een ijder bespot had. Godefrooy hem ontboden hebbende, trachte hij, door alle middelen, hem te verontschuldigen: maar wierd eindelijk gedwongen te verschijnen. In 't aankomen was hij
heel

heel ontsteld, niet wetende van waar hij zijn gesprek beginnen zoude; 't welk den Hertog dede oordeelen, datmen hem waarlijk eenige vreeze aangejaagd had, terwijl hij, door zijn verfteld gelaat, blijk genoeg gaf, van een geweldige vreeze. Evenwel, na dat hij een weinig bekomen was, riep hij; Wat zal het al wezen 't gene ik daar even gezien heb, is het eenige betoovering, of iets tegens den loop der natuure? Zeker zoo iemand begeerig is om deze ver-vaarlijke en woeste woonplaatfen te gaan bezichtigen, dat hij'er ter goeder uuren ga; voor mij, ik zal 't hem niet beletten. Deze woorden veroorzaakten dat drie dagen na elkanderen, d'allerftoutfte van 't leger daar na toe gingen. Maar eindelijk was 'er niet een die niet wederom keerden, vol van schrik, voor't gevaar, daar zij alle geloofden mede gedreigd te zijn. Terwijl dat dit zoo gefchiede, was den Prins Tankredo, die kort te vooren vertrokken was, om zijn Godsdienstigheid, op het graf van Klorinde te gaan doen, niet zoo haast wederom gekomen, hoewel zijn bleeke aangezicht genoegfaam de rouw betoonden, die hij in de Ziel verburgen had; en dat hij weinig bequaam was om, op die tijd, 't helmet en't borstharnas te dragen, of hij was bereid, hoe groot het gevaar was, dat zich nu vertoonden, hem vrijwillig daar toe te begeben. Want de geméne dapperheid van zijn moed, openbaarde aan zijn lichaam zo wel zijn aangeboorne krachten, dat hij tegenwoor-

dig het overige schein te hebben, om het in dezen aanflag te wagen. Hij ging dan kloekmoedig in dit onbekend gevaar, zonder iemand een woord te openbaren; en stond in zijn aankoomste, het voorwerpsel van dit betooverd bosch, en 't geraas der donderslagen en aardbevingen, daar het schein van te bewegen, kloekmoedig uit. Nu, hoewel al deze dingen hem niet verschrikten, zoo voelde hij evenwel een inwendige beweging, die hem wat stil hield, maar evenwel niet belette voort te treden. Maar als hij zag, dat in deze woeste en eenzame plaats zich voor zijne oogen een vuurige stad vertoonden, week hij te rugge, niet wetende wat hij doen wilde. Dwaas, als gij zijt, sprak hij bij zich zelve, wat mogen hier de voornaamste teekenen van uw kloekmoedigheid en dapperheid helpen? Zal ik zoo zot zijn, dat ik mij zelve in de keel van deze monsters zal werpen, of storten in 't midden van dit vuur? Zeker, ik zal nimmermeer mijn bloed sparen, in 't gene het gemeene welvaren raakt; maar het geluk hebbende dat ik iets in de Wereld ben, hoe zoude ik mij dan ongelijk aandoen, indien ik mijn leven, om zo beillooze zaak, in gevaar stelden? Maar, ter ander zijde, wat zal men van mij, door 't heele Leger, zeggen, zoo men mij ziet wederkomen zonder iets uitgerecht te hebben? Waar zal men ergens een bosch vinden, dat zoo bequaam is om hier naar hout te hakken, als dit? Zonder twijffel verlangd Godefrooy

om het einde van deze onnatuurlijke vreemdigheden te zien; en zoo iemand anders als ik, hem waagd, om het te bezoeken, zoo zal mogelijk dit gevaar veel minder in der daad zijn als 't schijnt te wezen. Dit gezeid hebbende (onvergelijkelijke moedigheid) wierp hij zich dwers in de vlamme, en gevoelde in geen 'erley wijze de hette die hij behoorde te gevoelen: het is waar dat hij zoo haast niet kon onderscheiden, of het een spook, of een waar vier was, omdat hij het terstond zag verdwijnen, en in plaats komen een dikke mist, veel kouder als een stuk ijs; evenwel verdween deze duisternis tot niet, tot groote verwondering van Tankredo. Als doen hoorende geen meer gerucht in dit woud, ging hij al verder in deze heilooze woonplaats, en beschoude het alderverburgenste op zijn gemak: alreede zag hij geen meer gespook, en zoo hem iets in zijn weg belette, dat waren alleenlijk de dikgetakte boomen met hagedoornen bezet. Nadat hij een weinig vorder was gegaan, zag hij eindelijk een groote plaats, op de wijze van een schouwtooneel, daar noch boom noch stronk stond; dan alleen in 't midden zag men een Cipres, die men van verre voor een hooge Piramide zou aangezien hebben: hij genaderd zijnde was heel verwonderd, op de stronk gesneden te zien verscheidene merkteekens, gelijk als de verburgen letteren, daar haar de Egiptenaas eertijds mede behulpen, om heur gedachten uit te drukken; ten alzoohij grondig, de

Sirife spraak verftond, bemerkten hij dat van deze onbekende letteren, deze woorden te lezen waren. *Onverfaagde Krijger, die in deze woefte plaats uw voet heb darren zetten, zoo gij zoo wreed niet zijt als gij u altijd kloekmoedig betoond hebt, laat dan af van deze doodelijke plaats te steuren, en vergeeft bet de zielen die nu in andere lichamen wonen: bet is den levende niet veel eer, den genen die nu dood zijnt te beoorlogen.* Dit was het gene dat dit gefchrift betekende, ende bijna den zin die 't inhield. Ondertuffen hoorde hij onder de takken der boomen een grooten wind ruiſſen, en ter zelve tijd hem in 't oor klinken, een klagende ſtem, met zuchten en hikken vergezelschapt, als die van een menſche, daar onder zich vermengden, ik en weet niet wat voor een verwerring; het welk hem door droefheid en medelijden tot in 't diepſte van zijn ziele trefte: terftond floeg hij de hand aan 't zwaard, en met al zijn macht gaf hij een groote ſlag op den ſtronk: O wonder, op die zelfde plaats daar hij de ſchors geraakt had, ſprong het bloed terftond uit, en beverfde de aarde. Dit ſchouwſpel verwonderde Tankredo, en verſchrikten hem zoodanig, dat zijn hairen van vrees over end rezen; niet te min kon dit niet beletten om den uitgang daar van niet te zien, dies hij zijne ſlagen noch herder verdubbelden, tot dat hij ſcheen te hooren een klagende ſtem, die uit den boom voortkomende, al zoetjes deze woorden voortbracht; **Helaas! Tankredo, ſprak zij, gij hebt**

hebt mij al te zeer gepijnigd; laat het u genoeg zijn dat gij mij uit dit lichaam gejaagd hebt, het geen voor dezen mijn aangenaam verblijf en mijn waardste roof was; waarom komt gij dan nu verbreizelen deze ellendige stam, daar mijn wreed noodlot mij nu in besloten houd? Onbeweechelijke als gij zijt, wild gij u wreken van uw vijanden, zelfs na heur dood? Wild gij haar in heur graf beoorlogen? Ik ben die zelfde Klorinde die uw hand van het leven beroofd heeft; mijn geest helaas, bezielde nu een onbeweegelijke schors: en in al de boomen die gij hier ziet, zijn zoo veel Franssen en Heidenen besloten, als 'er onder de hooge muuren van Jeruzalem sneuvelde: om u te zeggen door welk een vreemd en nieuw wonder zij hier in gesloten zijn, heb ik de macht niet, en weet ook niet, of ik de schors die haar besloten houd, of graf, of lichaam heten zal? Hoe 't ook zij, daar is niet aan te twijffelen, of de stammen en de schorsfen hebben gevoelen, zulkx dat gijze niet behoord afte kappen, zoo gij haar moordenaar niet wild wezen. Met zoodanige reden onderhield hem de Cipres, of veel eer de geest die daar in besloten was; daar door den Ridder zoo levendig geraakt wierd, dat zijn dapperheid, hoe verhard datse mogt wezen, terstond verbrijzeld wierd, zulkx dat het herdenken van zijn liefde, hem zoo koud als ijs maakte; daarenboven door de schrik die hij had van deze wonderlijke dingen t'aanschouwen, bevong hem

zoodanigen vrees en beven door 't geheele lichaam, dat zijn hairen op 't hoofd te bergen rezen, het aanzicht verbleekte, en het zwaard hem uit de hand viel: want hij was zoo zeer buiten zijn zelve vervoerd, dat hij waarlijk het zuchten en schreien van zijn waarde Klorinde geloofde te hooren; hierom mogt hij niet zien haar bloed aan den voet van den boom uitgestort, noch zijn oor leenen aan de stem, die zoo droevig als doodelijk was. Op deze wijze begaf zich dezen onverwinnelijken held, die noch flus door de schichten der dood, noch door de verschrikkelijkste spoken niet te verschrikken was, onder de eenige macht van de liefde, en boog voor de ingeebeelde klachten van een minnareffe. Ondertussen droeg een geweldigen draaiwind dat zelfde zwaard, dat door schrik uit Tankredoos hand gevallen was, uit het bosch, het welk hij daar na op den grooten weg vindende, in zijn scheede stak, en recht na 't leger ging, van meening zijnde, nimmer weêr deze wonderlijke vreemdigheden, die hem onbekend waren t'onderstaan. Zoo ras als hij zich vond in de tegenwoordigheid van den Hertog, en dat hij een weinig tot zijn zelve gekomen was, sprak hij tot hem; Mijn heer, de dingen die ik u te zeggen heb zijn waarlijk wonderlijk en schrikkelijk om te verhalen: 'tgeen men u van de gezichten en spoken van dit bosch verhaald heeft, is zoo waarachtig dat gij 't wel gelooven moogt, op de verzekering die ik u hier

van zal geven. Daar verscheen eerst voor mij een groot vuur, 't welk mij omringde, zonder dat 'er eenige brandstichtende stoffe bij was om het t'ontsteken en t'onderhouden; dat hem uitbreidende, al langzaam verhefte, op de wijze van een stadvesting over al met oorlogsvolk bezet: maar niet tegenstaande deze dingen, wierp ik mij echter midden in de vlamme, daar ik door ging, zonder mij te branden, of eenig beletzel te vinden, dat mij weerhiel: hier op bedekte haar de lucht met een dikke wolk, die mij niet minder koud dacht te wezen dan de mist van den winter; daar na wierdfe terstond zoo klaar als te voren: ik zal noch meer zeggen, dat is, dat in dit verschrikkelijk woud de boomen beziel'd zijn, door zekere geesten die de zelfde spraak en gevoelën hebben, die de menschelijke schepsels aangeboren zijn. Al't gene mij niet belet zou hebben voord te varen, zoo ik zelve die klagende stemme, die mij noch in 't herte raakt, niet gehoord had. Daar bij ik waarlijk kan voegen, dat, toen ik op een van de boomen sloeg, van den zelfden slag die ik hem gaf, het bloed 'er in overvloedigheid uitsprong, gelijk als van iemand die gewond word, zonder dat het mij onmogelijk was de minste tak, of iets van de schors af te hakken. Godefrooy hem dus hoorende spreken, stond heel verzet, aangaande het oordeel dat hij van deze vreemdigheid moest geven; die zijnen geest met noch meerder ongenuchten quelden: gelijk men een schip

ſchip ziet bewegen door de baren, die het van alle kanten beſtoken. Hij wiſt niet of hij, om de tooverije te beproeven, zelf in perſoon derwaards wil gaan, of hem van een ander boſch verzien, dat bequamer was om oorlogſterkten af te maken. Maar alzoo hij, om hier toe te geraken, ver zou moeten uitzien, zoo verbeelden hij zijn zelve, door de groote moeite, het qualijk te vinden, en dat hij alzoo tot zijn voornemen niet, zonder eenige beletſelen, zou geraken.

Terwijl dat den Hertog zoo van zijn gedachten gequeld wierd, ſprak Peter den Kluizenaar, die hem uit deze quelling zocht te trekken, tot hem aldus; Mijn heer, verlaat deze loſſe gedachten, gij zijt de gene niet dieze moet uitvoeren: den Ridder die vanden Hemel geſteld is, om dit ſchrikkelijke boſch van haar boomen t'ontblooten, kan niet veel langer vertoeven om hier wederom te zijn: alreede genaakt het bezwore ſchip de woefte plaatſen, en ontwind zijn vergulde zeilen: alreede vertrekt den zeeghaftigen held, hebbende de iizers en de ketenen, die hem niet waardig waren, verbroken, van den oever; en alreede dunkt mij dat de tijd verſchonen is, in de welke de vernieting onzer vijanden, en de verloffing van Jeruzalem moet geſchieden. Op het laaſte zoo als hij deze woorden uitſprak, ſcheen zijn aangezicht als een vlam te zien, en zijn ſtem die had ik en weet niet wat voor grootheid, die boven de gemeene

meene spraak der menschen ging; 't welk d'oirzaak was, dat Godefrooy, die op dit gebaande pad niet wilde stil blijven, alle zijn gedachten tot nieuwe middelen aanwenden: maar alzoo de Zon nu in het teeken van de kreeft trad, stelde zijn geweldige en onverdragelijke hette haar tegen het voornemen van dien grooten Veldheer, en den arbeid van zijn oorlogsvolk. Al de voornaamste invloelingen en de gunstigste vergadering van 't gestarnte, die den Hemel hebben kan, waren nu als slaperig en uitgedoofd. In de lucht heerfchten schadelijke indrukfelen, die haar hier beneden uitbreiden, door de quaadaardigheid der dwaalftarren. De schadelijke en besmettelijke hette vermenigvuldigden dag op dag, en ontstak nu van d'eene, dan van d'andere zijde. Na een quade dag, heerfchte een arger nacht; en achter die quam noch een die rampzaliger was. De Zon verrees nooit, of hij was met bloedige dampen omringd, 't zij datmen zijn aangezicht aanschouwde, of rondom hem heen, men zag 'er niet als droevige voorttekenen van een jammerlijke dag: En zoo hij zijn Horizon verliet, om elders zijn glans te vertoonen, bespeurdemen roode vlakken, die te kennen gaven, dat hij, te sijner wederkomst niet minder schadelik, als te vooren zou zijn. Boven dat verergerde hij door zijn overmatige hette, al d'ongemakken die zij voor dezen geleden hadden; en maakte datmen in toekomstende noch erger verwachtte. Ondertuffchen, ter-
wyl

wijl hij met zulken geweld zijn stralen beneden schoot, zagen de menschen, door een onverdragelijke hette, waar dat zij haar oogen wenden, niet als verzengde planten, verwelkte bloemen, verslenste bladeren, vervelooze kruiden, en verdorde boomen: dit was't noch niet al; de wateren in de vlieten verdroogden, en de aarde die van een reet, bragt geen andere dingen voort, als die geheel de gramschap des Hemels verkondigden: hierenboven hingen over al onvruchtbre wolken; en den adem der winden, die verstikkende dampen uitbloezen, verhette de lucht zoodanig, datse niet minder heet was als een vierigen oven. Gedurende deze droogte was'er niet dat machtig was, hoe weinig het ook zij, om't gezicht wat te vermaken: de weste winden waren stil, en mogten zelf nauwelijcx adem scheppen in haar spelonken, daar zij in gevangen bleven: over het geheele land heerfchte een schadelijke hette, voortkomende van het brandende zand van Libien, 't gene het aangezicht zoo wel blakerd als een brandende toorts zou doen: in plaats dat de nacht gemeenelijk koud is, vergaderde onder zijn dekkleet, 't welk met dwaalsterren en diergelijke indrukfels bezaaid was, onder een vermengd, de vlammen en de duisterheid: deze was nu ellendige aarde, die zoo weinig als't was uw dorst versloeg; de maan storte niet meer op u hare vochtigheid uit, en te vergeefs snakten de bloemen en de kruiden na den aangena-
men

men dauw die haar onderhoud : de slaap was uit deze heete en verdrietige nachten, zoo ver verbannen, dat hoe de zwakke lichamen der menschen die meer tot haar trachten te roepen, hoe datse verder vluchte en van haar af week; en 't gene hier in het moeilijkste en verdrietigste was, dat 's d'uitnemende dorst die de droogte vergezelschapte; en hoe wel in Judea bronnen, bornputten, fonteinen en stroomen genoeg zijn, zoo warenze alle besmet van zeker vergif dat m'er ingeworpen had : zulkx dat heur water zoo gevaarlijk was te drinken, als dat van Kocytus en Acheron. Daar was niet als het arme Siloë, 't gene de Franssen openhartig aanbod, het weinige onhesmette water dat haar overig gebleven was, schoon dat de geweldige hette het alreede zoo uitgedroogd had, dat zijn zandgrond al droog lag, en nauwlijcx zijn zelve drenken kon; zulkx dat het hier naar niet als een zwakke ververfing voor de Christenen soldaten zijn kon, dewelke al de wateren van de Po, noch die van den Nijl (wanneer hij overvloeiende, niet vergenoegd is door zeven monden zich in Zee t'ontlossen, maar door geheel Egipten zich uitstrekt) niet genoeg zoude zijn om den dorst uit te blussen die haar versmachte : zoo iemand onder haar somtijds eenige levende bronnen, zoo klaar als kristal zien vloejen heeft langs haar aangename kanten, welke de boomen voor de stralen der Zonne voor bolwerken verstreken, of groote beken van de

hoogte

hoogte der bergen neêrstorten, of klare watervlieten langzaam door bloejende beemden stromen, d'uitermate begeerten die hij heeft, om zoodanige weêrt'ontmoeten, veroorzaken dat, die in zijn gemoed verbeeldende, in hem t'effens aanwaft, een begeerte en droefheid; 't welk geschied, om dat die ververfsing, die hij zich verbeeld, zijn dorst meer onderhoud als te voren, en niet voldoet aan de begeerte die hij heeft om die uit te bluffen: daar zoud gij gezien hebben hoe de kloekste soldaten, die noch den verre weg, die zij in deze vreemde gewesten gegaan waren, noch den zwaren last van heure wapenen, noch de zwaarden der vijanden konden doen sneuvelen, neêrvallen, door de machtige hette, die haar zoodanig verdrukte, datse niet op heur voeten konden staan blijven, want een luchtig vier, in heure aderen verborgen, 't gene zich voede met de weinige vochtigheid die het daar vond, vernietigde en verteerde haar ongevoellelijk; het oorlogspaad dat zoo moedig plagt te wezen, had nu geen meer lust als een oude krenge, en struikelde ijder treê die het deed, zoo zwak was 't geworden; ook had het al de lust tot het eten verloren, en 't gras 't welk het nuttigde was zoo droog, dat het noch reuk, noch smaak had, zulkx dat het dat naulijkx kon kaauwen: de beenen beefden hem nu van zwakhêid, en het hoofd onlangs vol vierigheid, het welk men de hooibak niet te hoog kon maken, hing nu slaaprig op de
kribbe

kribbe neder, daar het zijn tanden niet kon ontsluit-
ten; het gedenkt nu niet meer aan den prijs, die het
op andre tijden in den renbaan gewonnen heeft, en
in hem zelf is de vierigheid uitgedoofd, die het zoo
dikmaal in den strijd betoond heeft; daar is noch ve-
derbos, noch hoofdharnas, noch eenig tuig, hoe
rijkelijk dat het mag wezen, dat het kan vermaken:
Elders is 't een jammer te zien, hoe den getrouwen
hond, midden op de plaats, bijna van dorst razen-
de, half dood ter neêr leid: in plaats dat hij de hutte
en het oorlogstuig zou bewaren, gelijk hij plag, zoo
had hij tegenwoordig geen zorg. 't Was vergeefs
dat hij ter aarden uitgestrekt leggende, al hijgende
trachte een weinig lucht te scheppen, dat hem mocht
verquikken: 't was alles om niet, en van zijn na-
tuurlijken adem kreeg hij naauwelijx verlichting om
de overgroote brand van 't hert wat te matigen, zoo
vermoeid en zwaar was vochtigheid; daar hij zijn
longe meê zocht te verfrissen. Zie, zoo quijnden de
aarde; en in dezen staat waren de sterffelijke men-
schen gebragt.

Het Christen Leger ondertusschen, haar ziende
buiten alle hoop van tot heuren aanslag te geraken,
vreesden voor het uiterste van hare qualen zoo zeer,
dat men, door het geheele Heir, niet anders hoor-
den, als het klagen en verzuchten der soldaten. Hoe,
zeidenze, wat mag onzen Veldoverste nu voortaan
hopen? wat meind hij dat ons wedervaren zal? wil

hij dat zoo veel brave mannen, als hier zijn, verloren gaan? beeld hij zich zelve in, dat hij noch genoegsame machten heeft, om die hooge bolwerken t'overwinnen? van waar meend hij, in toekomst, hout te bekomen, om zijn oorlogsterkten en beukerijen af te maken? is hij alleen zoo verblind, dat hij niet zien kan tot wat einde dat den Hemel tegen ons zoo vertoornd is? zijn zoo veel doodelijke voorteeuwen, en wonderlijke gezichten, die wij dagelijks zien, niet genoeg om hem te toonen dat de hulpe des Hemels ons niet meer gunstig is? gevoeld hij zelfs niet dat de Zonne ons zoo fel brand, dat die van Etiopien en Indien niet meer ververffing, als wij, van nooden hebben? maakt hij geen zwarigheid, dat hij toelaat, dat men niet meer van ons houde, als rampzalige slaven? moet hij, om zijn Scepter te bevestigen, dan dulden, dat wij ellendig sterven? moet den tijtel van Monarch zijn staat zoo gelukkig maken, dat hij niet vraagd na den welstand van zoo veel Helden, die hem onderdanig zijn; trachtende, op wat wijze dat het zij, zijn mogendheid te onderhouden? Ik bid u, ziet eens den vreemden aard van dat Opperhoofd: 't gerucht gaat van hem, dat hij de voorzichtigste en gemeinste Man ter wereld is; en evenwel be toond hij, dat hij tot het eene, en het andere zoo weinig genegendheid heeft; en de behoudenis van een ijdele eer darf vast stellen, tot schade van onsgeluk en leven. O vreemde zaak, hij ziet dat

dat wij hier van dorst sterven, zonder dat het ons mogelijk is van eenige plaatse iets te bekomen, daar mede wij onzen dorst lesschen; en ondertusschen beklagd hij geen kosten, noch arbeid, om hem alle dagen versch water van den Jordaan te doen brengen, om zijn Malvezeijen, en andere lekkere dranken, te verkoelen. Zoo spraken de Franssen vanheur Opperhoofd, terwijl dat den Oversten der Grieken, moede zijnde om voortaan onder heure vendelen op te trekken, dus uitvoer; Om wat reden zullen wij zoo dwaas zijn, dat wij hier van dorst sterven? zoo Godefrooy, in zijn aanslag verblind zijnde, geheel ontsinnig wil wezen, dat hij 't dan zij zoo veel als hij wil, aangezien dat 'er niemand als hij, en zijn volk schade bij zal lijden: maar ik ben niet van zin, die dwaze dierten in te voeren; en ik weet genoeg te nacht wech te geraken, zonder van hem oorlof te nemen. Naauwlijcx was het noch dag geworden, of dit voornemen beweegden andere om na te volgen, zoo haast als zij 't bewust wierden. Aymart, Klotaris, en de andere Oversten, die niet meer als geraamten en stof waren (vermits den genen, die alle dingen vernietigd, haar den eed had doen breken, die zij gezworen hadden) beraamden nu om deur te strijken. Doch hoewel Godefrooy deze aanslagen grondig bekend waren, en hem verwittigd was, dat eenige, onder het deksel van de nacht, waren deurgestaan, zoo had hij evenwel een afkeer van de mid-

delen die van haar zelve wreed zijn, en trachte zijn volk tot haar plicht door zachtmoedige middelen te herstellen. Hierom nam hij met dat vierige geloof, dat niet alleen machtig was den loop der Zonnen, of die van de snelste stroomen te steuiten, maar ook om de bergen te verzetten, zijn toevlucht tot den eenigsten Monarch der wereld, en bad hem ootmoedig, dat hij hun voortaan de levendige bronnen van zijne heilige genade wou ontsluiten. Hier op brandende van een heiligen ijver, met de handen tflamen geleid, en de oogen ten Hemel geslagen, bad hij op deze wijze. Vader der barmhertigheid, zo gij in de onvruchtbare Woestijne eertijds het hemelsch Manna hebt doen regenen, om uw volk te spijsen; en zoo gij, door uwe oneindelijke goedheid, aan sterffelijke handen de macht gaaft om de rotsteenen te gebieden, en daar groote waterstroomen uit te doen springen; ik bid u, vernieuw deze maal dat wonderlijk voorbeeld, tot laaffenis van dit arme volk. En zoo heur zonden haar onwaardig maken, laat uw genaden evenwel verdubbelen, terwijlze de eer hebben van uw soldaten te zijn, en om datse met zoo veel moeiten de wapenen hebben aangevaard, tot bescherming van uwen heiligen Naam.

Deze gebeden voortkomende, uit een ootmoedige en rechtvaardige begeerte, wierden terstond verhoord, en vlogen recht naden Troon Gods, dieze gunstig ontving en aannam, want terstond sloeg hij

hij

hij zijn medelijdende oogen op de benden der geloovige foldaten, en wierd bewogen door haar verdrukking en gevaar, daar zij haar dagelijkx tot zijnen dienst in begaven. Al de ontelbare ongemakken die mijn trouwe dienstknechten voor dezen hebben geleden, sprak hij, zullen genoeg zijn; dat de Hel het alderquaadste en geheimste tegen haar gewepend, en dat de geheele wereld al heur aanslagen wederstaan heeft; van nu af wil ik dat de zaken van wezen veranderen, en dat heur voornemen vernieuwende een beteren keer neme. Dat het dan regene, en dat zij hier beneden zien weder keeren haren onverwinnelijken held, die aan de machten van Egipten, zo veel voorbeelden van zegepralende teekenen, t'harer aankomsten geven zal; dit zeggende, op het schudden van zijn hoofd alleen, beefden de geheele uitbreiding der Hemelen, de vaste sterren, de lucht, den Oceaan, de bergen, en d'alderdiepste afgronden: als doen zag men ter linker zijde flikkeren, ontalelijke blixemstralen, vergezelschap met een afgrijffelijk geluid van den donder, die terstond vervolgd wierd met het getier der foldaten en heur vrolijk handgeklap: terstond bedekte zich de lucht met dikke wolken, die niet gesproten waren uit de dampen der aarde, die de Zon na boven trekt, maar die van den Hemel dalende, met een groote menigte van water begord waren: zeer haast blufte een donkere nacht den dag uit, en bewimpelde hem in zijn duistere

kleederen; van boven vielen hier beneden, zulke groote watervloeden en plafregens, dat den Hemel in een Zee veranderd, schein op het aardrijk neêr te storten: gelijk men somtijds in den zomer, een troep ganzen haar ziet onthouden, op de kant van een uitgedroogde vliet, en daar door heur heesch geschreeuw betoonen de verquikking die zij gevoelen, zoo 't gebeurd dat het regenachtig weêr is, en datse t'effens haar mogen laven en verquikken, daar het water het diepste is, zonder dat 'er een is die niet onder duikt; alzo kan men nu zien hoe alle die van het leger, met een vreugdgeschreeuw, het water ontfingen dat den Almogenden haar overvloedig van boven neêrgoot; daar was 'er niet een of hij was wel blijde van het hoofd tot de voeten toe nat te zijn; die niet en dronk met volle schalen; die zijnen helm niet vol wech droeg; die zijn handen 'er niet in gedompeld hield om hem te ververschen; en die uit vrees, van dat het hem in toekomende ontbreken mogt, geheele vaten niet opvulde, om het te bewaren tot een beter gebruik, als zoo te loor laten gaan: eindelijk was 'er niemand onder haar, die zich niet verheugde en die door menigte van water, de misslag die hij voor dezen gehad had, niet zocht te verbeteren: Maar deze algemeene blijdschap raakten niet alleen de levendige schepselen, maar de aarde zelfs; want zij die te voren quijnde, opende haar aan alle zijden, en verzwelgden nu het water des Hemels; 't welk,

in heur inwendige aderen verdeelende, een groeizame vochtigheid in bloemen en kruiden herfchepte, die een nieuw leven ontvingen: gelijk, om de koorts te genezen, het lichaam van een heete dorst geplaagd zijnde, door verscheide dranken zich tracht te verkoelen, tot dat op het laaft de oorzaak van 't quaad begint op te houden, het weder tot zijn vorige sterkte komt en zich ontlast van die schadelijke quaadaardigheid, die zijn zwakke leden tot voedfels verftrekten; alzoo herstelde de aarde zich in heur eerften staat; hernemende zijn gewonelijke groenten en vercierden haar met nieuwe kranfen. Den regen hield eindelijk op en de Zon begon te fchijnen; maar de ftralen die hij in de lucht uitschoot waren meer gematigder als te voren, en van een zwakker kracht; gelijkse gemeinelijk in 't einde van Grasmaand en in 't begin van Bloeimaand te voorschijn komen. O wonderlijke werken des geloofs, door u is 't, dat den genen, die zijn hoop in God steld, al het doodelijk overlaf uit de lucht kan verbannen, d'orde der tijden veranderen, het tegenloopend noodlot overwinnen, en de quade invloejingen der fтарren afwenden.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het veertiende Gezang.

I N H O U D.

HUgo, die van Argant ter dood was gebracht, verschijnt Godefrooy in een droom, en zeid hem een deel van den uitgang die zijne aanslagen hebben zullen. Verhaal van het wedervaren van Reinout, die Armijde, door haar tooverijen, in een van de gelukkige Eilanden vervoerd heeft. Twee Ridders worden van een Konsteenaar onderwezen, door wat middel datse hem daar uit zullen verlossen.

*De strijdbre Hugo die van Argant is vermoord,
Verschijnt voor Godefrooy in 't midden van zijn
droomen;*

En

En zaid hem ook een deel (daar d' andre scherp na hoord)
 Van d' uitgang des besluits dat hij had voorgenomen.
 Verhaal van 't geene gebeurde aan Reinout, die door list
 In 't lukkige Eiland, door Armijdes Tooverijen,
 Gevangen blijft; op dat haar brand wat word gestist
 Door troetelende last van wufte vleierijen.
 Twee Ridder's leeren van een Konstenaar boe zij,
 Hem zullen trekken nit dees geile slavernij.

DE donkre nacht steeg allengskens uit den kouden schoot der aarden, onze algemeene moeder, en voerde met hem de frisse stofregen van een overaangenamen dauw; alreede schudde hij de vochtige zoom van zijn zwart kleed, en deê de druppelen vallen op de gespikkelde bloemen en aangename schaduwen van 't veld, terwijl de zuidewinden, met het snorren haar'er vleugelen, den sterffelijken verluchten en door den slaap als betooverd hielden. Ondertussen, geduurende de duisternisse die haar hare rampspoed deed vergeten, keerde den oppersten Monarch der Wereld, die eeuwig waakt over alle de geschapene dingen, zijn genadige oogen, na den Veldheer der Franssen, hem een droom zendende vol vertroosting en verlichting; door de welke hij hem openbaarde wat hij over hem en zijn leger besloten had. Niet verre van de heerlijke Poorten, daar men de Zon in 't Oosten ziet uitkomen, is een klein

sterrepoortje van Kristal, 't welk zich altijd opend, eer dat den draaiboom van den toekomenden dag het sluit. Dit is de plaats daar de ware droomen uitvliegen, die God, door een zonderlinge genade, den onnoozele en oprechte zielen als boden beliefd te zenden. Door deze zelve poort vloog nu de ware droom, die, zijn gulde vleugelen uitslaande, op den godvruchtigen Godefrooy neêr quam dalen: nooit was hem gezicht zoo aangenaam als dit, het welk hem de verborgendheid des Hemels openbaarde, en van 't gestarnte 't gene zoo na bij zijn oogen scheen; als of hij in een spiegel alle de hemelsche beelden zag: hij scheen in een heldren Hemel opgetogen te zijn, daar van alle kanten goude vlammen flonkerden. Maar terwijl, hij, zoo hoog vervoerd, aandachtig, met verwondering overwoeg het groot uitspreifel, die beweginge, die helderheid en de heerlijke gespelen; zie, zoo quam een dapper Ridder, omringd met stralen, na hem toe treden, en deed hem zulk een zielroovende stem hooren, dat alle de zoetste woorden van de sterffelijke menschen bij deze gants niet te gelijken was. Godefrooy, sprak hij, wildge mij niet ontfangen? weigerd gij d'omwegang aan de getrouwste van uwe vrienden? kend gij niet meer den genen die Hugo voor dezen was? Daar op begon Godefrooy, die hem aanzag, hem te kennen: Waarde vriend, antwoorde hij, de sterke stralen die uit zoo een heldre Zon voortkomen, hebben mij d'oogen

d'oogen en het gevoelen zoo verblind, dat ik nauwelijks bekomen kan; dit zeggende omhelsde hij hem drie maal met zijne armen, en drie maal ontslipte hem de schim gelijk een droom, of gelijk als of hij de lucht omhelsd had; daar over den Ridder glimplachende, vervolgde; Gij moet weten dat ik geen aards lichaam meer ben, want al het geen dat gij in mij ziet, is waarlijk maar een enkele gedaante, en een geest gereinigd van alle gebrekkelijkheid, die zijn woning heeft in het hemelsche Jeruzalem. Hier is den Tempel Gods, daar zijn de verordineerde zetels voor de krijgers, die voor zijnen naam strijden; hier is voor u ook een plaats bereid. O God, riep den Hartog, wanneer zal den tijd komen, in welke dat ik uit deze vergangelijke wereld verlost zal worden, die mij als een beletsel is, en mij hier beneden in een droeve gevangenis houd? En bekommerd u hier niet mede, antwoorde den Ridder, gij zult wel haast in 't gezelschap van die welgelukkige krijgers zijn, die zegepralen in de verheerlijking der zaligmakinge; maar eer dat geschied, moet gij in den rechtvaardigen oorlog veel zweet en blod storten; en na dat gij geheel Palestina veroverd zult hebben, 't gene d'ongeloovige onrechtvaardig bezitten, zult gij uwen koninglijken Troon bevestigen, op den welken uwen broeder zal heerschen; en om u meerder altijd inde goddelijke liefde t'ontsteken, ziet eens stijf op die glintrende lichten en levende vlammen,
die

die door een heiligen geest aangevoerd ende bewo-
gen worden; wend ook aandachtig uwe ooren na
het lieflijk Muzijk der Engelen, en gij zult het
veel aangenamer vinden als het gezang der Meer-
minnen, of het geluid van een hemelsche harp; slaat
nu ook uwoogen op die laaft gesloten kloot (en dit
zeggende toonde hij hem het Aardrijk met den vin-
ger) ziet eens hoe laag en ellendig de plaats is, die
de menschen tot vergelding van haren arbeid toege-
voegd zijn: arme zondaars, o hoe verdwaald zijt gij!
uw eergierigheid, hoe groot dat zij ook mag wezen,
is in een naauwte besloten; zeker gij leefd in een dor-
re onvruchrbaarheid, afgezonderd van al het goede.
Dit Aardrijk, 't gene gij zoo waardig schat, is niet
anders als een Eiland, omringd van den Oceaen, die
gij geloofd onmetelijk te zijn; maar 't is zoo besteld,
dat hij het tegendeel van u gevoelen niet zeggen kan,
dewijl hij maar een kleine poel is, of een stillstaande
watersloot. Terwijl dat den eenen zoo sprak, sloeg
den anderen zijn oogen na beneden, 't welk hem ter-
stond deé glimplachen, als of hij de wereldse dingen
verachten; want hij zag terstond met een opslag, in
het rond van een kleine ommetrek, de Zee, het
Aardrijk en de stroomen, die ons zoo ver van elkan-
keren schijnen te zijn: als doen verwonderde hij hem
over de zotheid des menschen, die door een dwaze
broosheid niet anders als een schaduwe en rook vol-
gen, zoekende in deze wereld een rijk dat in de sla-
vernijen

vernijen steekt, en een stomme eer, in plaats van hare oogen ten Hemel te slaan, die haar dag, op dag noodig en roep: wel, zeide hij, terwijl het Gods wil noch niet is, mij zoo haast, als ik wel wenschte, te verlossen uit dit aardse gevangenhuis vol duisternis; ik bid u verplicht mij den weg te wijzen, daar ik het zekerste, in de omwegen van dit aardse doolhof, gaan mag. Den rechten weg, antwoorde Hugo, is die gij nu genomen hebt; daarom en keerd'er niet af: 't eenig voorschrift dat ik u noch geven moet, is dat gij den zoon van Bartholdus, weêr inroept uit zijn vrijwillige banning, want de zelve goddelijke voorzienigheid, die u tot Veldheer, heeft hem tot de volbrenging van uwe aanslagen verkoren; u is de eerste plaats en hem de tweede bereid; gij zijt het hoofd en hij den arm van dit Heirleger: terwijl dat dit zoo is, wacht u wel iemand in zijn plaats te zetten, daar niemand bequaam toe is als hij; ook is niemand dan hem alleen toegelaten enig hout te halen uit dit bos dat zoo betooverd is: uw leger, 't welk door gebrek van oorlogsvolk, tot dezen aanslag niet machtig genoeg schijnt, zal wel haast veranderen en een nieuwen moed scheppen, tegen de welke de belegerde muuren, hoe sterk datse ook zijn, noch al de macht van 't oosten niet zal kunnen bestaan. Godsfrooy, door deze woorden grootlijkx vertroost zijnde, antwoorde; Helaas, wat is 't ons een groot ongeluk van zoo een vroom Ridder beroofd te zijn!

wat

wat zoud ik mij gelukkig achten zoo hij nu weder gekeerd was! ik roep u tot getuigen, o welgelukkige geesten, die van om hoog in't binnenste van onze heimelijke gedachten doordringt; en die genoegzaam weet hoe dat ik hem prijze en bemin. Maar, ik bid u, zeg mij, wat zal ik hem aanbieden, wat zeggen, en in wat plaats zal ik hem een boode zenden? wild gij, om hem weêr te roepen, dat ik mijn bevel, of mijn macht krenkende, gebeden gebruik? Den eeuwigen Koning der wereld, vervolgde Hugo, die u met zoo veel genade gezegend, en beliefd heeft te vervullen, wil dat gij geêerd word van haar, daar hij u de macht over gegeven heeft; zulx dat, zoo gij hem weder verzocht, het u licht tot fcharde mocht gerekend, en uw gezag gekrenkt worden: Het gene evenwel niet behoord te beletten, dat gij hem niet weêr inroept, hier toe verzocht zijnde; en dat gij evenwel hem ten eersten niet zoud vergeven, met het eerste verzoek datmen u doen zal, tot het welke gij zult geleid worden door den dapperen Guelfus; die, van God ingegeven, u zal bidden te willen herstellen de misdad van zijn Neef, door een losse haastigheid der jongheid, en uitnemende gramschap, begaan: op dat hij hier na mag weder in't leger keeren, tot d'alderhoogste eer van d'eeuwig Schepper. En evenwel, schoon hij tegenwoordig ver van hier is, en dat zijne jongheid ongevoelijk verteerd in de wellnsten van een dertel en sterflijk

sterflijk leven ; zoo vrees niet , dat hij , in weinig dagen , niet weder zal keeren tot uw bijstand , en vertroosting van alle geloovigen . Want Peter , den wijzen kluizenaar , die van den Hemel gegeven is een groote wetenschap van hare verborgendheid ; zal zeer wel de boden die men verkiezen zal om hem te herroepen , bestellen ; zulkx dat zij nieuwe verzekerde tijdingen zullen hebben , en door de zelfde middel het gebruik leeren , om hem te trekken van daar hij is en hier te leiden . Alzoo zal den Hemel naar veel rampen en gevaar door de Heidenen geloopt , op het laatste de verdoolde onder hare standaarts weder leiden ; 't gene u tegenwoordig behoorden genoeg te zijn ; zoo 't niet waar dat ik met deze woorden dit nieuws 'er bij voegden , dat u zeer aangenaam zal zijn ; dat uwen bloede met dat van Reinout zal vermengd worden , en daar helden af zullen voortkomen , die haar niet minder doorluchtig zullen maken door hare deugden als geboorte . Hier op stil zwijgende , verdween hij als rook en wind , of als een dunne wolk , die door de stralen van een Zomerzon verteerd word .

Dezen zoeten droom alzoo verdwenen zijnde , ontwaakte Godefrooy , en de slaap die hem verlaten had , liet hem , bij een verburge vreugde met verwondering vergezelschap . Als doen naaulijkx zijn oogen geopend hebbende , ziende dat het hoog dag was , deê hij hem zijn wapens geven , willende niet

meer rusten, hoe wel zijn lichaam noch gevoelde de vermoeidheid van den verleden dag. Een weinig tijds hier na quamen hem de Princen en de hoofden van 't leger in zijn hutte bezoeken, om krijgfraad te houden, gelijke alle morgen gewoon waren; alwaar den wijzen Guelfus, aan de welke, niet lang geleden, van den Hemel een nieuwigheid was ingegeven; het woord nam, en den Hertog naderende; tot hem sprak; Grooten Prins, die in 't midden van zoo veel uitstekende deugden, u ontsaglijk maakt door uw goedertierentheid; dat ik hier tegenwoordig kom, is niet anders als om een genade van u te verzoeken; ik beken dat mijn verzoek u licht zal schijnen te haastig en te voortvarende te zijn, om dat het noch niet lange geleden, dat de misdaad, daar ik vergiffenis af verzoek, begaan is. Maar als ik ga overdenken, dat het tot den beleefden Godefrooy is dat ik mij keer, om de gunst van den strijdbaren Ridder Reinout; en als ik in die zelfde tijd mij verbeelde, dat Guelfus die 't verkrijgt, misschien iets in hem heeft, 't gene verdiend dat men 't hem niet weigere; dan krijg ik terstond een zekere hope, om lichtelijk te verkrijgen 't gene ik begeer; 't welk zal verftrekken tot welvaren van 't geheele leger: wel aan edelmoedige Heeren, staat dan toe dat die jongen Ridder weder kome, en dat hij tot voldoening van zijn misdaad, zijn bloed ten dienste van het leger vergiet; op dat onzen aanslag mag verkort worden:

want

want waar zal de gene zijn, die nu voortaan hem zal durven onderwinden het minste van die schrikkelijke boomen te hakken, zoo Reinout daar niet de handen aanflaat? Zou iemand de gevaren des doods gaan zoeken met zulk een standvastigheid als de zijne? Waarlijk ik verzeker mij zelve, dat gij hem wel haast zult zien doen bewegen, die hooge muuren die u tot tegenwoordig toe hebben tegen gestaan, de poorten der stad ter neêrwerpen, en de eerste van alle stoutmoedig op de vesting klimmen: geef dan het leger weder den gene die haar hoogste hoop en begeren is: ik bezwere u in de naam van God; geef den Neef aan zijnen Oom weder, en geeft gij aan u zelve een overste, die niet minder gereed zal wezen om u te gehoorzamen, als genegen te zijn tot daden, daar door een naam is te verkrijgen: en lijd niet dat hij onnuttelijk verga in een trage ledigheid, maar doet hem weder herstellen in zijn eerste eer, op dat hij onder uw verwinnende standert mag optrekken. Door deze middel zult gij zien, hoe dat hij openbare proeve van zijn deugd geven kan, en bij den heldren dag dingen doen, die waardig van hem gedaan zijn; hem voor oogen stellende de voorbeeldfels van zijn eenig Opperhoofd. Deze woorden sprak Guelfus tot Godefrooy; en om dit te bevestigen vermengde alle d'andre die met haar toegenegene gebeden. Dewelke den Hertog aandachtig aanhoorden, gelijk als of hij zich tegen zijn gevoelen liet bewegen, in een za-

ke nooit meer gezien: Mijn heeren, zeide hij, ik zoude u nimmermeer kunnen weigeren een genade die gij zoo vierig van mij begeerd; dat de strafheid dan voor de goedertierendheid wijk, en dat het vergenoegen van deze vergadering de plaats van de wet hou; dat Reinout ter goeder uure wederkom, dat hij in toekomende beter zijn gramschap weet te bedwingen; en dat hij door de daden van zijn moord bevestige de groote hope die ijder van hem heeft: maar ondertussen, heer Guelfus, is't u bevolen hem weder in te roepen; en ik ben verzekerd dat hij niet lang zal toeven om terstond te komen; hierom verkiest zoodanigen bode als gij wild; en zend hem daar gij oordeeld dat hij ten naasten bij te vinden zal zijn. Als Godefrooy geëndigd had met spreken, trad die zelfden Ridder van Denemerken, die de tijdinge gebracht had van het overlijden van zijn meester, te voor, en vertoonde hem voor haar alle: Mijn heeren, sprak hy, ik bid u dat niemand anders als ik hem weêrhale; zoogy my deze gunst doet, zult gy bekennen, dat hoe verre en moejelijk de weg is, ik nimmermeer zal weigeren daar te gaan, al waar't maar om den Ridder dit zwaard te geven, 't gene my belast is hem ter hand te stellen. Guelfus stond deze aanbieding terstond toe, om dat het een man was die stoute aanslagen uitvoerde: hebbende het dan aangenomen; gaf men hem tot medegezel den vromen Hubout, die met recht roemen mogt een van de ervarenste

varenste des werlds te zijn; die het beste van zijn leven doorgebracht had in 't bezichtigen van vreemde landen en de zeden van verscheide volken, daar hy bijzonder in ervaren was; reizende door de koudste gewesten van 't Noorden, tot in 't diepste van Ethiopie, daar de hitte onverdraaglijk is. Deze dan geprikkeld zijnde, door naarstigheyd en wijsheid, had geleerd de spraak en gewoonte van die landen; hy nu gekomen zijnde tot een rijpen ouderdom, had zich begeven in dienst van Guelfus, die hem boven al d'andre van zijn gevolg beminde. Deze twee helden hadden d'eer van in Reinouts zaak afgevaardigd te worden, en men onderrichtenze den weg naar Antiochie te nemen, daar Bohemont toen regeerde, om dat'er eenige schijn was van hem daar te vinden. Maar Peter die vromen Kluizenaar, na dat hyze wel gehoord had, viel eindelijk in haar woorden; Heer Ridders riep hy, gy kund geen snooder leidfman hebben dan het gevoelen van alle menschen, die men gemeenelyk heel onzeker bevind; ook is'er niet aan te twijffelen, dat indien gy die volgden, gy wel haast van den rechten weg verdwaald zoudt zijn; gaat dan tot de naaste oevers van Ascalon, daar men een stroom ziet, die niet verre van daar, zich in Zee gaat ontlaffen; daar zult gy een van onze getrouwe vrienden ontmoeten, die ik u rade te gelooven, en ik ben verzekerd dat zijn raad u niet schadelijk zal zijn; boven dien dat hy geweldig voorzichtig is,

zoo draagt hij geen minder genegenheid tot ons, hoe wel het alreede een geruimen tijd geleden is, dat ik hem eenige opening van uw reis gegeven heb, 't welk mij doet gelooven dat gij hem niet minder beleeft als geleerd zult vinden. Na dat hij zijn gevoel en aan deze twee Ridders gezeid had, onderzochtenze niet langer, maar gehoorzaamden die woorden die een hemelsche geest hem gezeid had: zij vertrokken terstond op deze reis, door een vierigen ijver vervoerd zijnde, van stip tot stip te volbrengen 't gene men haar gezeid had, zij namen den weg naar Askalon, daar de Zee niet ver van daar zijn golven op den Oever komt te breken, maar eer datse het geraas en geruis hoorden quamen zij bij een stroom, die niet lang geleden door den regen zoo gezwollen was, datse over het peil langs 't veld heen vloeide, stortende zijn loop veel snelder neder als een pijl vliegt: terwijlze op den oever van 't water stonden, zonder te weten waarze wilden keeren of over komen, zoo vertoonde zich op d'ander zijde van den oever, een eerwaardigen Grijzaard, bekransd met een krans van eike bladeren, en gekleed met een linnerok, die hem tot op d'aarde na sleepte: O wonder, hij had naaulijkx het water met een klein roedeken geslagen, dat hy in zijn hand hiel, of men zag hem 'er lichtelijk over gaan, zonder zijn voeten nat te maken, of zonder een weinig 'er in te zinken; gelijk in de naast gelege plaatsen
van

van de noorder Pool, in de tijd als al de revieren door de krachtige kou bevrozen zijn; d'inboorlingen bij troepen op den Rijn gaan, daarze, zonder vreeze van te vallen, op het ijs glijen, door middel van ijzers dieze onder aan de voeten hebben, en brengen zoo haar waren in de marten te koop; met zoodanigen verzekerdheid ging den grijzaard op het water, hoe wel 't niet bevrozen was: maar als hy nu aan den oever gekomen was, daar de twee Ridders die hem wachten, haar niet genoeg kunnende van dit wonder verwonderen, sprak hy; Vrienden de reis die gij aangenomen hebt is niet minder verdrietig als lang, zulkx om tot het einde te komen, gij wel een goede leidfman van nooden hebt; want den Ridder die gy zoekt, is hier ver van daan afgescheiden; hoe wel men hem bewaard in een plaats die qualijk verzekerd is, en daar men licht kan aankomen: O God, wat weg moet gij noch doorreizen eer datge komt daar hij is! wat een groote uitstrekking van Zeën en onbekende Revieren moet gij eerst doorkruiffen eer gij hem aandoet? zeker uw reize moet zich uitbreiden tot op de grenzen van een andre wereld als deze is. neemt dan de moeite, zoo het u beliefd, u hier in deze spelonke te verfriffen daar ik woon; daar kond gij dingen zien, die waarlijk vreemd en van groote gewichte zijn: zelfs zult gij ook de verborgentheid leeren, daar de kennisse u het meeste van raakt. Dit gezeid hebbende gebood hij 't water haar eenen vrij-

en deurgang te geven, zoodanig dat het zich van elkander scheiden, en aan wederzijde tot elkanderen boog, gelijk een overwelffel, of als een bolwerk, zulkx datse droogvoets daar door konden gaan; als doen nam hijze alle beide bij de hand, en door het diepste vanden stroom geleide hijze, onder gewelffelen; daar men niet meerder zien kon als in 't midden van 't bosch, wanneer de maan noch niet vol is: daar vertoonde zich voor haar oogen, diepe spelonken vol van water, daar de oirsprongen en aderen, die van daar haar uitbreiden, in stilstaande waterpoe-len en loopende revieren uit voort komen: daar kondenze zelf zien, den oirsprong van de Po, van den Hidaspes, van den Ganges, van den Eufraat, en den Donauw, met die van den Tanäis en den Nijl, hoe onbekend datse aan de menschen mogen zijn: een wemig leeger, zagenze een stroom die quikzilver met zwavel uitstorte, 't welk de Zon smolt en door een lange rij van jaren zuiverde, zulkx dat deze dierbare vochtigheid zich op 't leste t'zamen voegde tot een klomp zilver, daar men graantjes fijn goud onder vermengd zag: zij zagen van d'eene zijde tot d'ander, kant van deze rijke stroom met alderhande gesteenten bezaaid, 't gene zulk een heerlijk licht en heldren glans gaf, dat het oog niet machtig was om die te verdragen, zoo zeer was de donkerheid van deze holen verlicht: daar zag men den Safiee van een hemelsche kleur glinsteren, daar
de

de schoonen glans hem voegde bij die van den vergulden Jacint; in die zelfde plaats schoot den Karbonkel zijn vlammen in d'ooogen als zoo veel blixemstralen; d'onverbeterlijke Diamant speelde met blaauwe stralen, ende sijne Esmeraude verheugde het gezicht door zijn aangename groene verven. Deze wonderen vervoerden de Ridders; en hoe meer dat haar geeft dit aandachtig trachten t'overwegen, hoe meer dat haar zoo veel wonderlijke verborgenheden van de natuur optrokken: deze nieuwigheid deê haar eenigen tijd onbewegelijk en stom staan, tot dat eindelijk hem Hubout, tot den Grijsaard keerende, sprak; Mijn vader, ik bidde u wijft ons ten minsten waar wij zijn, en waar gij ons leid? doet ons ook d'eer van uwen staat iets t'openbaren; want ik wel twijffelachtig wezen zou, u te zeggen, of het gene dat ik zie waarachtig, of een droom, of een schaduwe is; zo groot is de verwondering die my bevangen heeft: Mijn kinderen, antwoorde haar den Grijsard, gy zijt in den wijden boezem der aarden, die in zich zelfs alles voort brengt; en het zou u zeer moeilijk vallen tot het binnenste van haar ingewand door te dringen, zoo ik u niet voor leidzman diende: op het leste zal ik u leiden in mijn Paleis, dat gij haast zult zien glinsteren van een wonderlijke klaarheid, wat aangaat mijn gelegenheid, gy moet weten dat ik een geboren Heiden ben; maar het heeft Gode beliefd mij de genaden te doen, op den waren

weg van zijn kennisse; door middel van den heiligen doop, te leiden: ik zeg u dan, dat het geen duivelen zijn die my deze wonderen doen uitwerken; God behoede mij dat ik heilooze letteren, offerhanden, reukwerk, aanroepingen, of andere ongeoorloofde dingen zougebruiken, om de zwerfte stroomen van Cocytus en Flegeton te bedwingen: al mijn voornemen is, te zoeken door de wondere werken der natuur, wat kracht dat de Hemelen, de Kruiden, de Wateren, en alle d'andere dingen hebben, die aan de sterffelijken onbekend zijn; met de verscheide bewegingen; het gade slaan van de dwalende en vaste starren: ook ben ik niet gewoon altijd in deze aardfche woonplaatsen besloten te wezen, die al te verre zijn vanden Hemel; ter ander zijde onthoude ik my het meesten van den tijd, op den berg Liban, of Karmel, op het hoogste van de welke ik een verblijfplaats heb, daar de lucht, van deksel der wolken ontwonden zijnde, my ongedekt zien doet, de vaste starren van Mars en Venus, en alle haar voortekenen: van die zelfde plaats aanschouw ik d'invloeding der Hemelen, of tegen, of met ons, en wat ijder vaste star, of haastig, of langzaam, of doet voortgaan, of aarzelen en verborgen in hem heeft: daar zien ik de wolken onder mijn voeten drijven, nu dik, dan dun, dan weder met duisternisse bedekt, en somtijds met den regenboog geschilderd: ik overdenk aandachtig van wat stoffe den regen en den
daauw

daauw geteeld worden; hoe en van waar de winden blazen; door wat middel het licht des blixems en des donders gemaakt word, en door wat kromme en flinxe drajen zy haar hier om leeg komt neêrstorten. van verre zie ik de gloejende Hemelriemen, en zoodanige andre inbeeldingen des vuurs; dingen daar ik de kennis altijd grootelijcx af geprezen en gevolgd heb, en daar zoo grooten vermaak in gevonden, dat ik se voor zoo veel vaste proeven der macht, van d'eenige Schepper der Hemelen, gehouden heb: maar sedert dat uwen godvruchtigen Kluizenaar, Peter, mij in den heiligen vloed der Jordane doopte, en d'onreinigheid van mijne ziele wiesch, floeg ik mijne oogen veel hooger, en bekende dat se van haar zelve blind en met een dikke wolk bedekt waren; als doen gevoelden ik, dat ons zwak verstand is, als een nachtvogel die men aan het licht der Zonne beproefd; zulkx dat ik met mij zelve, en mijn dwaasheid begon te lachen, die mij zoo opgeblazen maakten: ik liet evenwel niet minder mijn aangevange oeffening, daar ik mij toe begeven had, te vervolgen: 't is waar dat ik nu heel een ander mensch ben als ik voor dezen plag te zijn, om dat ik nu geheel onder die Goddelijke goedheid, die ik ook tracht door alle middelen, met mijne werken na te volgen, bestâ: ik rust op den gene die mij volkomen gebied, en die mij de gunst doet, in plaats van Meester en eenigen Opperheer, t'onderwijzen; ook moet gij toestaan dat door

mij, die niet als een ellendig mensch ben, hy hem niet ontwaardigd wonderlijke zaken uit te werken, en die niet waardig als van zijn hand gedaan zijn: ik zal dan zorg dragen dat door mijn middel, die onverwinnelijken Ridder zal weder in uw leger keeren, na dat hij verloft zal zijn uit die verafgescheiden gevangenis, daar hy feder zijn vrijwillige banning is gehouden geweest; ik neem deze last op my, om dat mijn naarftigheid my hier toe verbind; want het mij van om hoog bevolen is: hierenboven dat het al lang geleden is, dat ik uw herkomst, die my geopenbaard is, verwachtte.

Als zy nu elkanderen alzoo onderhielden quamen ze eindelijk by de plaats die den Grijsaard voor verblijf strekten. Zy was op de wijze van een hol gemaakt, inhoudende verscheiden groote kamers, en breede Zalen, vercierd met het allerrijk-en dierbaarste dat d'aarde, uit het diepste van zijn aderen, voordbrengt. Overal, waar men zijn oogen keerde, zag men niet als glinstering, daar door d'aanschouwers verblind wierden. Boven dat schein het niet, dat de konst al deze heerlijkheid gewrocht, maar veel eer dat de Natuur deze plaats zoo vercierd had. Daar waren geen groot getal dienaars van nooden, die haar altijd vaardig hielden, om den genen, die hem over quamen op te passen; Boven dien dat de tafel wel gedekt was, zag men noch aan de zijde een kas met groote goude en kristalle vaten, en alderhande

dérhande dierbaar vaatwerk. Na dátse zoo veel geéeten en gedronken hadden, als noodig was om de natuur te verzadigen, sprak den Konstenaar, die niet liever zag als om haar te voldoen, 't geenze van hem begeerden, tot haar; Ik wil dat gij nu door mij vergenoegd zult werden, en dat uw reis geensins onnut zy. Daar op zijn reden hernemende, vervolgde hij; Heer Ridders, 't en is van heden niet, dat gy Armijde en haar ontrouwigheden kend: ik ben verzekerd dat in uw gedachten d'overblijffelen zijn gebleven sedert dien dag dat zy in uw Leger quam, daar zij veel brave hoofden uitlokten, die 't heimelijk ontslopen om haar te volgen. U is niet onbekend met wat banden zij haar seder boeiden, ongetrouwe waardinne, als zy was; en hoeze haar, met een groot geley, voor gevangenen na Gaza zond, daar zy op den weg, door den vroomen Reinout, verloft wierden. Daar schiet tegenwoordig nu niet meer over om u niet te vertellen, als 't gene daar na geschiede; want hoewel de zaak waarachtig is, evenwel ben ik verzekerd, dat gyze noch niet gehoord hebt. Zoo dra als deze booze Tooveresse zag, datse van den roof dieze met zoo veel moeiten bekomen had, beroofd was, beetse op hare vingers van razerny en woedende gramschap; Waarlijk, sprakse by haarzelve, deze zal 't zoo niet ontslippen, gelijk men zich verbeeld. Ik kan wel beletten, dat den vijand niet stoffen zal my zoo brave gevangenen ontnomen

nomente hebben; terwijl dat Reinout, die zoo befaamd is, haar verloft heeft, moet hij in haar plaats komen, en die zelfde slavernij gevoelen, die zij, door zijn hulpe ontgaan zijn. 't Is hier noch niet meê genoeg, ik wil dat het verlies van dezen Ridder, tot den algemeenen ondergang van 't geheele Leger gedi. Dit gezeld hebbende, gingse terstond om haar schadelijken aanslag te volvoeren, op die zelfde plaats daar Reinout, na dat haar volk, die hen geleide, verflagen, of ten minsten eenige op de vlucht, d'andere aan stukken gehouwen had, zijn wapenen nedergeleid, en die van de Heiden genomen had, 't zij dat hij dat deê om niet bekend te zijn, of om minder schijn te hebben, zoo vermomd zijnde, en door die middel het zoo lichter t'ontvluchten. Deze ongetrouwe, onder zoo veel lichamen, als daar op d'aarde uitgestrekt lagen, een zonder hoofd gevonden hebbende, wapende dat met de wapenen van den Ridder, en liet het op de kant van een kleine revier, daarze zag dat een troep Franssen, die om voeder gegaan waren, niet lange toeven zouden voorby te komen; uit het welk zij, zonder twijfel, genoegzaam t' alles kon giffen, door de schijn dieze zag: hoewel haar geen verspieters ontbraken die van tijd, tot tijd, haar nieuwe tijding uit uw leger bragten, rakende den genen die uyt, of in quamen. ik laat dan noch ter zijde, al datse kon weten door middel van haar gemeene geesten en duivelen, die't haar

haar dikwils verwitigden, als hebbende verburgen gemeenschap met haar. Zij dan, noch niet ver- noegd zijnde dit lichaam bequaam te maken; gelijk ik alreede gezeid heb, om haar beter van het quaad, 't gene zy brouwden, te dienen; stelde zij, niet ver van daar, een toegemaakte man, in boere klee- deren vermomd, en onderwees hem op zijn manier wel zijn rol te spelen; gelijk hem geen wetenschap ontbrak dat wel uit te voeren: want middel gevon- den hebbende tot uw volk te spreken, was hij d'oor- zaak van het vermoeden datmen seder van Reinouts dood gehad heeft, en 't gene het Leger zoodanig in oproer stelde, dat het weinig scheelden of daar had een bloedigen oorlog, onder den uwen, uit ont- staan; zoo waarlijk kon deze trouwelooze haar aan- slag een glimp geven, datse uw volk deê gelooven dat het Godefrooy was, die de dood van den Rid- der verhaast had. Maar 't is niet genoeg dat gij weet met wat loosheid Armijde haar eerst behielp: zoo gij het einde van deze zaak niet weet, en hoeze haar se- dert met Reinout droeg, en wat hem geschiede. Ge- lijk het gemeenelijk een jagers streek is het wild langs den weg te verspieden, zoo dedeze ook; verwachten- de den Ridder gemenelijk op de kant van den stroom Orontes, op een zekere plaats, die zij bequamer als d'andere oordeelden, het welke zich in tweeën ver- deelde op de wijze van een eiland, en zich beneden weêr t'samenvoegde. Hier bespeurden Reinout een klein

klein schuitjen, aan een marmore pijlaar vast gemaakt, daar deze woorden, in goud, opgesneden waren: *Wie dat gij ook zijt, Reiz'er, die hier komt met voordacht, of bij geval; weet dat er van den op- tot den nedergang, niet zoo wonderlijk is, als't gene dat in dit Eiland beslooten is. Draal dan niet om in te komen, zoo gij 't zien wild, of ten minsten de moed hebt.* Dit geschrift beweegden Reinout terstond derwaards te gaan, om deze wonderen te ontdekken. Nu, om dat in 't schuitje niet meer als een mensch kon overvaren, ging hy 'er alleen in zitten, latende zijn schildknaap op de kant van 't water: hy voer rondom het eiland, en zijn gezicht aan alle kanten wendende, zag dat het aardrijk op verscheide plaatsen hol was, en met een aangename groente bedekt, aan het welke de bloemen en boomen tot verciersel diende. Eindelijk, waar dat hy zijn oogen sloeg, vond hy deze plaats zoo aangenaam, dat hy 'er op 't leest stil hiel, en zijn helm en handschoenen nederleggende, ruste hy op groene zoden, en verfrischten hem in de westewinden, die hem lieffelijk bewaaiden. Terwijl hy nergens op dacht, hoorde hy, ik weet niet wat voor, geraas, 't gene van de waterkant quam; maar als hy zijn oogen derwaards wierp, zag hij dat, op de zelfde tijd, in 't midden van de vliet, groote bobbel opquamen, haar uitspreidende in verscheide ronte. Deze oorzaak hem onbekend zijnde, verwonderde hij zich hier over in 't begin;

en noch veel meerder toen uit het diepste van den stroom, het hoofd van een vrouw opquam, die al langzaam haar hals en blanke keel vertoonden, en eindelijk haar tot de navel deé zien, hebbende onder de gedaante van een Meerminne. In de eene hand hielse een spiegel, daarze haar in spiegelde; en met de andere kenden zy haar vergulde lokken. Gelijk men zomtjids op een tooneel, daar men spelen vertoond, een Nymf, of een Goddin onbeweeglijk, in d'intree van 't spel, door middel van een tegenwicht, of andre konsten, ziet verschijnen; zoo vertoonde haar deze ook op het water: hoewel het veel eerder een spooksel dan een ware Meerminne was, zoo liefte echter niet na de gedaante daar van te vertoonen, en de gene na te volgen, die op de Tyrensche Zee, eertjids den voorzichtigen Ulysses zochten te bedriegen. Ook had deze niet minder schoonheid als d'andre, en even aardenze ook met de zoetheid van hare stemme, 't geenze genoeg door hare woorden bekend maakten, dieze met zoodanigen lieffelykheid uitzong, datse machtig waren om de wolken stil te houden, ende de strafheid des winds te verzachten.

O Minnaars tracht, in 't bloeyen van uw jaren,
Alleen uw lust en wenschen te valdoen;
Houd wijs de geen, die alle zorg laat waren,
En die den tijd doorbrengt met min te woen.

Verband voor uw begeert' van ijdele eere;
 Daar van de glans maar heeft een valsche lof:
 Hoewel men die u dwaaslijk zoekt te leeren,
 En zoo verblindme uw zwakke geest met stof,

Op het het vermaak van dit wellustig leven.
 Bouwd vrijelijk de wetten van de reën;
 Natuur zal uw geleiden, wel bedreven,
 En plukt de vrucht, eer zulk een tijd gaat heen.

d'Eergierigheid is dwaas en ongesloepen,
 Dat zij haar streeld met zulk een vals gerucht,
 't Geen niet is dan een stokbeeld, zonder grepen,
 Of als de looze en licht ontslipte lucht.

d'Eer, daar van u de schrale zorgen knagen,
 Is't blixemlicht dat u zoo haast verblind,
 't Geen lichter als een droom is wech te jagen,
 Die haast verstuifd gelijk de lichte wind.

Welaan dan, dat van voorgelede smarten
 De Ziele het gevoelen ras verliest:
 En zonder het te bergen in het herte,
 Of heug dat leed, als men iets nieuws verkiest.

Dat zich dan't lichaam nergens af verwonder,
 En niet en denk als om haar hert vermaak;
 (Schoon dat den Hemel regen stort of donder)
 De vreugd bemin ver boven andre zaak.

De zoete en aangename wijs van leven,
 Die ons geleerd word deur Natuur, heur wet;
 Behoord u te verbinden, te begeven,
 Daar zelf u zelfs gij zulke palen zet.

Zie

Zie daar met wat tooverijen den Ridder zich be-
 tooverd voelden, en die niet weêrstaan kunnende,
 was hij gedwongen zich door den slaap te laten ver-
 winnen; want terstond sliep hij zoo vast, dat hij
 geen meester van zijn gevoelen meer was; het voor-
 beeld van de dood hiel hem zoodanig bevangen, dat
 zelf de donder, en 't grootst gerucht dat men maken
 kon, niet machtig zou geweest zijn om hem t'ont-
 wekken; waar op d'ongetrouwe Tooveres acht ne-
 mende, uit de plaats quam daarze haar verburgen
 had, en recht naar hem toeliep, met voornemen
 haar te wreken; maar als zij hem met aandacht begon
 t'aanschouwen, en die aangenaamheid die hij uit a-
 femde te ruiken; boven dien dat hij in zijn vredige
 oogen, die noch wel andere wonderen zouden ge-
 daan hebben indien ze ontsloten waren geweest, ik
 en weet niet wat voor betoovering zag, stondse stil.
 In 't begin en wistse niet watse doen wilde; eindelijk
 bij hem neêrgezeten zijnde, konze haar niet weêr-
 houden van hem een kus te geven, wiens kracht zoo
 groot was, dat al heur haat in een oogenblik in liefde
 verkeerde: en zeker 't is te gelooven dat Narcissus
 zich zelf nooit aandachtiger in de fontein bespiegel-
 de, als zij vierig was in hem t'aanschouwen: dan nam-
 ze haar neusdoek en droogde het zweet af, 't geen de
 hette en d'arbeid hem veroorzaakt hadden; en dan
 bewaaideze hem zoetjes, om de groote hette van de
 Zonne te verzachten; ondertussen (wie zou het kon-

nen gelooven?) was de vlam die in zijn oogen verburgen lag wel zoo machtig, dat zij al het ijs deed smelten, 't gene noch weinig te voren in haar hart, veel harder als staal, of diamant, tegen hem gegroeid was; zulkx dat van vijandinne, die zij hem kort te voren was, zij nu zijn beminde wierd: hebbende dan veel lelien, nagelbloemen, Christufoogen en rozen geplukt, die rondom in dit aangename plein om strijd wiefchen; maaktenze hem een keten, die hoe zwak datse was evenwel vast bleef; daar na hem den hals, de armen en beenen omwonden hebbende, zoo slappende als hij was, leizè hem in een vliegende wagen, op de welke zij hem met een ongelooffelijke snelheid, dwers door de wolken wech voerden; maar in plaats van de weg naar Damasko te nemen, wildeze niet weder na haar Kasteel keeren: in tegendeel niet begerende dat iemand zoude ontdekken waar zij voortaan trachten te wonen, zoo belgziek wasse van 't waarde pand 't geenze meêvoerde, en beschaamd zoo van de liefde overheerd te zijn; gaat zij haar verbergen in die plaats van d'Oceaan, daar heel weinig, of nooit een schip van daan komt aan onze oevers; daar begafse haar uit de kennis van alle volkeren, en koos voor haar verblijfplaats een klein woest Eilandeken, daar de Fortuin en aan al d'omleggende de naam aan gegeven heeft; hier begafse haar onder een berg, wiens top door de wolken stak, omringd met een dikke en duistere mist, in wat tijd dat het

ook

ook zij: in 't aankomen bedekteze, door de kracht van haar tooverijen, alle de heuvelen daar ontrent met een nimmerdoojent sneeuw, en maakten dat in tegendeel, van d'andere bergen het opperste van dezen schoon en met alderlei bloemen bemaald was: daar na door die zelfde kunst, die haar al te wel bekend is, bouwdeze op de kant van een poel een heerlijk Paleis, daar Reinout, in 't midden van eeuwige wellusten, vrolijk zijn tijd doorbrengt, en onderhoud hem met haar in liefde. Ziet daar heer Ridders hoe wijd en ver de gevangenis is daar gij hem moet uittrekken: om dit te doen zult gij eerst de wachters t'overwinnen hebben, die zijn jaloerse minnareffe op de toegangen des bergs gesteld heeft: evenwel zal u geen leidfman, of leidsvrouw ontbreken om u daar te leiden; te meer alzo dengenen die de last hebben zal, u verzien zal van noodige wapenen, bequaam om dezen grooten aanslag uit te voeren; want naauwlijcx zult gij uit dezen stroom zijn, of gij zult een vrouwe ontmoeten, die door de schoonheid van haar blank aangezicht zal schijnen jong te zijn, hoe welze inder daad oud is; en zoo gij begeerd dat ik u andere tekenen zeggen zal, gij zult haar kennen aan haar lange gekrolde lok die op haar voorhoofd hangt, en ook aan haar rok die van verscheide verwen is: deze zal u door de groote Zee, veel snelder als een blixem of de vlucht van een Arent geleiden; in 't wederkomen zal ze zorg dragen u te helpen, en

u de zelfde dienst als te voren doen: aan de voet des Bergs, daar de Tooveresse haar woonplaatse houdt, zal 't niet missen, of gij zult schrikkelijk jonge Pijthons hooren brullen, en diergelijke besmettelijke en vervloekte dieren; gij zult wilde Zwijnen haar stijve borstelen zien over end steken; ook leeuwen en beeren, die met open kelen zullen komen om uw in te slokken; maar als dan zult gij maar een roede, die ik u geven zal, schudden, en gij zult zien datse bevreesd zullen zijn om de plaats te genaken daar de lucht geslagen is: dit 's het niet al; op den top van den berg zijn wel andre zwarigheden, veel grooter als deze; want daar ziet men een fontein, wiens water zoo klaar en helder is, dat het ijder een die 't ziet genegen maakt om daar van te drinken; maar evenwel is 'er d'ervarendheid heel gevaarlijk af, om dat in deze aangename friffigheid ik en weet niet wat fenijn verburgen is, 't gene maakt, dat den genen die 'er af drinkt, hoe weinig 't ook zij, terstond dronken en van zoodanigen vreugd bevangen is, dat hij van te veel lachen stijf dood daar heen tuimeld: ziet dan wel voor u van dat water te drinken, en blijft ver van die fontein: onthoud u ook van de spijsze die gij over al rondom aangenaam zult bereid vinden; en genaakt de juffrouwen niet die haar voor u zullen komen vertoonen om u t'ontfangen, en trachten u aan te lokken, door alle middelen van beleefdheid; wend uw oogen van die schadelijke voorwerpselen; schuwd
haar

haar onkuifche lonken en gevaarlijke streeling, met al de betooverende aanlokfelen van hare schoonheid: in plaats van u met haar vleierijen te bemoejen, zoo gaat voort, en spreekt tot haar niet een woord, tot in 't groot portaal, daar gij zonder gevaar moogt intreden: In 't inkomen zult gij daar wat moeiten hebben, om in die plaats te geraken, want in d'omring van die muuren zijn zoo veel wegen en omwegen; zoo veel looze ingangen, en verleidende poorten, dat het niet te gelooven is hoe gevaarlijk de wegen zijn. Maar om u uit die verwerring te helpen, zal ik u het ontwerp, of d'afteekening hier af, op een kaart, geven, die ik heb, daar al deze dingen, zoo wel afgeteekend in zijn, dat gij niet zult kunnen missen. In 't midden van dezen doolhof, met verscheiden vertrekken, en lichamen van 't hofgezin omringd, zietmen zoo schoon en aangename tuin, dat de takken, de bloemen en de bladeren daar in niet als liefde uitwaafsen. Hier zult gij, op 't groene gras, Reinout, in de schoot van Armijde, zien leggen. Zoo dra als zij de rug zal gekeerd hebben om elders te gaan, latende daar haar waarde lief, neemt dan uwen tijd waar, en ontdekt u aan hem. Maar eer gij tot hem naderd, vertoon hem het diamantschild, dat gij mede zult nemen, recht voor 't aangezicht, op dat hij 'et zich in spiegelen kan: want ik ben verzekerd, zoo hij zijn zelve in zoodanigen toerusting, als hij nu is, ziet, lat hij, door spijt en schaamte, van zoo wellustig ge-

kleed te zijn, terstond de liefde, die hem betooverd heeft, van hem zal verbannen. Als gij nu tot deze zaak gekomen zult zijn, weest verzekerd, dat gij dan door dezen doolhof vrijelijk moogt gaan, tot in de verborgenste kamers; om dat 'er geen tooverij machtig zal zijn om u dat te beletten; ook om dat de Deugd, die u geleid, zoo krachtig is, dat Armijde zelf niet eens voor uw komst beducht zal zijn. Deze dingen alzo ten einde gebracht zijnde, moogt gij met diergelijke verzekering uit dit betooverd Paleis gaan. Maar 't is tijd dat ijder te rust ga, op dat gij morgen, als d'eerste stralen van den dag beginnen te lichten, vertrekken moogt. Haar zoo onderhouden hebbende, leiden hijze in de kamer, daar zij den nacht overbrengen zouden: latende haar aan d'eene zijde verheugd, en aan d'ander vol gedachten over 't gene zij te doen hadden. Ondertusschen vertrok hij zelve ook tot den morgenstond.

TOR-

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het vijftiende Gezang.

I N H O U D.

DE twee Ridders, die tot Reinouts verlossing gegaan waren, schepen haar in 't Schip van de Gelegendheid, door raad van den wijzen Konstenaar, en beken den het Heir van den Zoudaan van Egipten. Zij langs Afrika zeilende, voeren door de naauwte, en quamen in de gelukkige Eilanden, darze in 't betooverd Paleis gingen, en Reinout, die, door de tooverijen van Armijde, daar gehouden wierd, daar uit verlostten.

*Den wijzen Konstenaar doet, door zijn goeden raad,
De Ridders beide in het bezwoore Scheepken treden:
En wyl de lichte wind in 't bochtig zeil vast slaat,
Zoo zijn ze door de stroom langs Afrika gegleden.*

Zij zien 't Egiptisch heir bij Gaza nederflaan;
 En meenigte van volk en paarden en kamelen;
 En doen op 't laatste het gelukkig Eiland aan,
 Daar Reinout, zoo onkuisch, hem van zijn lust
 laat strelen.

Zij leiden d'edle Held uit het vervloekt Paleis,
 Engaven haar terstond weér waardig op de reis.

E schoone morgenstond riep naaulijkx de sterffelijke menschen tot haar gewone arbeid, als den wijzen Konstenaar, zijn gasten goede morgen gewenscht hebbende, haar ter hand stelde, de kaart, het diamante schild, ende vergulde roede, daar hij haar van gezeid hadde: Heer Ridders, sprak hij, gij hebt een groote reis te doen; houd u dan gereed te vertrekken, eer dat den dag, die alreede begint te lichten, meerder aangevoerd is; zie daar is al het gene dat ik u beloofd heb, 't geen genoeg is om u d'overhand over Armijdes tooverije te doen verkrijgen. Op deze woorden wapende haar de Ridders, en onder de beschutting van den Grijsaard gingenze den eigen weg dieze gekomen waren, daar de Zon nimmermeer zijn stralen schiet: alffe nu eindelijk boven op 't water waren gekomen, sprak den Konstenaar, van haar afscheid nemende; Mijn vrienden gaat ter goeder uure; als doen bragt haar den stroom, die heur ontfing, langs 't loopende water, met zulk
 een

een snelheid, als een steen door een starken arm uit een slingergeworpen; zoo datse haast aan den oever quamen daarze terstond de bezwore leidsvrouw vonden die haar beloofd was, zittende achter op een klein scheepken; zij had een hairlok die luchtig op haar voorhoofd zwierde, heldere oogen en de zelfde glans die een Engel kon hebben, zoo veel heerlijkheid en majesteit zag men op haar schoon aangezicht. Haar tabbart was van dierbaar goudlaken, vernmengd met rood, hemelsblauw, en andre verwen, daar de luister af blonk met zoo veelderlei kleuren, als men op den hals van de verliefde vogels van Venus ziet; jaze blonk als een kostelijke halsband, daar de hand van een vermaard werkmeester, over al konstig diamanten en robijnen heeft ingezet, die in spijt van de saffieren en esmerauden heerlijk glinsteren, en het gezicht verheugen door haar aangename verandering. Ridder, riepse, die niet minder gelukkig als welkoom zijt, tred stoutelijk in dit scheepken, met het welke ik verzekerd vaar over al de Zeën, die altijd voor mij stil zijn, hoe groot dat het onweër ook is, en 't gene ook de grootste last, hoe zwaar datse ook mag wezen, licht is: ik vertoefden u hier van wegen mijnen oppersten Heer, die nimmermeer zijn hulpe weigerd aan die hemaanroepen, en die begeerd dat ik zorge draag om u te geleiden: dit zeggende naderde zij den oever en ontving de Ridder in haar schip, 't geenze terstond aftiet, en 't anker lichten-

de zetten 't zeil op, en ging aan 't roer zitten: terstond wiesch het loopende water zoo hoog, dat het zonder twijffel veel grooter als dit schip zou gevoerd hebben, 't welk zoo licht was, dat het op een revier hoe ondiep die ook waar, zou gevaren hebben; terstond blies de wind in 't zeil met een ongewone kracht (hoe wel den stroom niet holder ging als te voren) stootende 't sloopken met zulk een geweld voord, dat de golven schuimden van wittigheid; zulkx datse in een oogenblik waren daar de revier haar wijde, uitstrekten, en zijn loop vertraagden teroorzake van de baren der Zee, die haar te ruggedreven, en eindelijk in den Oceaan verdwijnt. Naauwlijcx was dit bezwore schip in d'eerste baren der Zee gekomen, die toen zeer ontsfeld waren, of de wind stilden, de wolken verdreven en den storm hiel geheel op, zonder dat 'er 't minste voorteken van onweder aan den Hemel was: in plaats van den storm quam een goede wind, die van de baren als bergen een vlakten maakten, en spelende op de blauwe golven, die ten half wegen kronkelde. Terwijl den Hemel, die 't schoon weder scheen toe te lachen, nimmer zoo helder was. Onder deze stilte zeilden 't sloopken verbij Afcalon en de steden die tegen den ondergang leggen; en zijn weg vervolgende, zeilden langs den oever van Gaza, 't geen eertijds maar een kleine haven was, en seder door d'ondergang van andere zoo had toegenomen, dat het nu wel een goede

de stad was: al deze plaatsen vol oorlogsvolk zijnde, floegen de Ridders hare oogen na't valte land, ontdekkende een oneindelijk getal van hutten; ook zagenze meenigte van paarde- en voetvolk uit de stad na den oever gaan, en over al den weg bedekt, met gelade kamelen en olifanten onder een vermengd, verscheidelijk tot den oorlog uitgerust: dit was't noch niet al: zij zagen noch op den stroom verscheidē schepen; eenige lagen aan anker, d'andre zeilreë; sommige zetten 't zeil in de wind, voeren met kracht van riemen langs de kanten, dat de baren tot bobbels schuimden, terwijl het voortschip het water kloofde, en de schepen hier en daar keeren na de verscheide streken dieze nemen. Waar op deze vrouw haar keerende tot dieze geleide, sprak; Hoe wel gij dezen stroom vol schepen, en den zeeboezem met galien bedekt ziet, zoo gebreekt 'er noch veel aan eer den machtigen Soudaan van Egipten alle zijn macht bij een heeft, die hij om te vergaderen op deze plaats beschreven heeft: gij ziet hier maar alleen d'omleggende; die d'andre hier al lange vertoefd hebben, om dat zij verafgescheiden zijn; want gij moet weten dat zijn rijk zich uitstrekt, zoo wel tegens den opgang als den middag: dit doet mij hopen, dat wij van onze reize al weder zullen gekeerd zijn, eer dat hij, of zijn Veldoverste van hier zal vertrokken wēzen. Gelijk het den arent is aangeboren, hem hoogmoedig onder d'andre vogelente steken, en van daar

zich

zich zoo hoog boven haar te verheffen dat hij uit het oog raakt van die hem nazien; alzoo warenze op't hoogst verwonderd, dat geduurende als de Leidf-vrouw met onze Ridders sprak, het fcheepken voort vloog als een fchicht, zulkx dat het fcheen dwers door die groote vloot te vliegen, zonder bevreesd te zijn dat men 't zou ophouden, of na jagen. Zij dan in een oogenblik ver gefpoeid zijnde, vonden zij haar recht over Raffie, 't welk de eerftestad is die aangedaan word van haar, die na Egipten zeilen: daar na quamenze aan de onvruchtbare oevers van Rino-ceres, daar zich dicht bij een rots ontdekten die ver in Zee uitftak; een plaats vermaard door 't graf van den grooten Pompejus, die men houd daar begraven te zijn. Langs dezen zelven weg zagen de Ridders de ftad van Damiate, en hoe den Nijl, tot fchattinge aan de Zee geeft, de zelfde wateren die hij van den Hemel ontfangt, terwijl hij hem door zeve vermaarde kelen ontlaf, zonder d'andre, die in groot getal zijn, daar in te begrijpen. Hier na zeildenze na de ftad Alexandrie, alzoo genaamd na den onverwinnelijken griekfchen held, dieze met zijn landfleden bevolkten: van daar zagmen tegen over den Fares, 't geen voor deze een eiland was, ver genoeg van het vaste land afgefcheiden, en nu daar aan vast: van deze plaats kon men Rodes noch Kandia niet wel bekennen, om dat deze twee eilanden ver van haar ftreek, na den noorderpool leggen; zulkx dat zij de zijde

zijde van Barbarijen volgden, daar 't niet gebouwd is als langs den oever, want zoomen verder in 't land gaat zal men 't vol zand, en van alle dingen ontbloom vinden behalven van monsters. Van daar genaaktenzede kusten van Marmarike, daar eertijds de vijf steden van Cirene waren: daar na Ptolomedes, en in de groote stilten, dieze hadden, zagenze de logenachtige revier Lethes zich in Zee ontlasten: voortvarende mijdenze de groote Sirthes, gevaarlijk voor de varende, en lieten achter haar de Kaap van Judekke; zelf schuwdenze ook de golf van Megere, en zagen wel haast daar na op de kant van 't water de stad Tripolis, daar 't eiland van Malta recht tegen over leid, 't geen half onder de baren schijnt te leggen. Na datse door deze moeilijke plaatsen geraakt waren, zagenze d'andre Sirthes en Zerbes, oude woonplaatsen der Lothophanten: van daar ontdektenze zelf ook Thunes op den oever, 't geen hem ombuigt als een halve maan, daar aan weder zijde van zijn zee arm een toorn rijft; 't is niet te gelooven hoe rijk dat deze stad is, daar men van zeggen mag dat 'er geen befaamder in geheel Libie is: aan de zijde ziet men Sicilie, daar den hoogen Lilibeus zijn hoogmoedige kruin opsteekt, en hier tegen over de zelfde plaats daar eertijds het vermaard Karthago stond, daar men nu naauwlijcx d'oude verwoestinge af zien kon; beklagelijke zaak, die ons leerd dat de steden zoo wel als de menschen vergaan, en dat de

Koningrijken

Koningrijken hoe gezegend datse zijn, eindelijk verwoest worden; zulkx dat 'er geen gebouw zoo vast en sterk is dat de tijd niet vernietigd tot stof der aarde; en ondertuffchen kan den mensch niet geloovente wezen 't geen hij is; zwak en sterffelijk; zoo eergierig zijn zijn gedachten. Van deze plaats deênze Bizerten aan, latende het eiland van Sardenie ter zijden leggen: zij voeren ook verbij de gewesten daar eertijds de Numidiërs als landloopers en roovers leefden; ook verbij Bougie en Algiers, snoode verblijfplaatsen der roovers: en verder streefdenze langs de Koningrijken van Oran en Tingitane, vruchtbaar van Leeuwen en Olifanten; men ziet 'er nu tegenwoordig de Koningrijken van Fez en Maroco.

Niet ver van daar bragten onze Ridders 't overige van den dag door, zijnde nu gekomen op die zelfde plaats, daar door de naauwte, die men Herkles toefchrijft, den grooten Oceaan in het aardrijk loopt; en misschien zijn ook t'eeniger tijd deze twee oevers, aan malkander wezende, door eenige groote beweging van een gefcheurd, zulkx dat den Oceaan zich daar tuffchen heeft gefmeten; 't geen d'oorzaak was dat hij door 't geweld van zijn baren, aan d'eene zijde Abijla en aan d'andre Kalpe heeft geworpen, fcheidende Spanje van Afrijca; door een tuffenwijte die niet heel groot was; zoo bestendig is het rijk op deze lage wereld, dat zich aan de tijd geeft. De Zonne was alreede vier maal in 't Oosten verzezen, feder
het

het ſcheepken met de Ridderſ bij Aſcalon zijn anker ophaalden, zonder ooit land, geduurende deze lange reize, genomen te hebben; maar terwijlze in weinig tijd de engte doorvaren waren, zeildenze nu op de groote Zee, die haar zoo ver uitſtrekt; 't zij dat d'aarde haar omringd, of omarmd; (ik laat u bedenken wat 'er af is) of offe het aardrijk in haren boezem beſluit: op die tijd ontdekte zich het vruchtbare Gade, noch de twee daar naaſt aanleggende andte eilanden niet; en waarze hare oogen floegen zagenze geen land, want den Hemel ſtrekten alleen tot palen van het water; 't welk Hubout bemerkende, tot de leidſvrouw deed ſpreken; Deugdſaine maagd, terwijl wij zoo gelukkig onder uw geleid tot hier gekomen zijn, geliefd ons te verplichten en te zeggen, of hier iemand ooit voor ons gekomen is? en of de geweſten daar wij na toe reizen bewoond zijn? Gij moet weten heer Ridder, ſprak de leidſvrouw, na dat den onverwinnelijken Herkles, Affrika en Spanje van alle wanſchepfels en monſters gezuiverd had; daar na uw landen van d'een tot d'ander zijde doortrok, die door hem ook verkregen wierd, miſſchien dorſt hij niet verder trekken; 'tzij hij zich vergenoeg-zoo ver geweest te hebben, of dat zoo grooten omring van Zeën hem verſchrikten; hij beraamden al-tijd zijn overwinninge te bepalen, beſluitende al te naanw d'overdadige ſtouthed van 't menſchelijk geſlacht. Maar Ulyſſes, begeerig zijnde de Wereld

te zien, en den aard der volkeren te leeren kennen, verachte de grenspalen door hem bevestigd; trok verbij de pijlaren, zettende 't zeil in de wind, en teeg de hooge Zee, met een onverwinnelijken moet, in: Evenwel, wat eervarendheid dat hij van de schipvaard had, 't kon hem niet helpen, of beletten dat hij niet in de baren gedompeld wierd, daar de geheugenis van zijn doodlijk ongeval voor altijd met zijn lichaam begraven leit. Want onder d'andre van uw sterffelijke, is 'er niet een die zeggen kan, of hij bij geval van de wind aan eenige plaats gewurpen is, daar hij nimmer zal van daan geraken, of dat hij, geduurende zijn reis, van de baren is ingeslokt. Zulkx dat het schijnt, dat de groote Zee, die hij bevoer, ons onbekend is. 't Geen evenwel niet belet, dat 'er geen Eilanden en Koningrijken, zoo wel bevolkt als uw landen, en zoo vruchtbaar in alle dingen zoude zijn, om dat het onmogelijk is, dat die verburge kracht, die zonne van om hoog in de geschapene dingen waassend, ooit vruchteloos zoude blijven. Hubout, door de wonderen, dieze hem vertelde, vervoerd zijnde, sprak; Zeker, 't gene gij mij hier verhaald, doet een begeerte in mij ontfeken, om noch meerder te weten: Ik bid u, mij dan te verhalen wat geloof dat die volken hebben, die deze nieuwe Wereld bewoonen, die gij zegt ons onbekend te zijn? en hoe haar wetten en manier van leven is? Gij moet gelooven, sprak de Leidsvrouw, dat

dat haar natuur, manier en talen al verscheiden zijn, na de verscheidenheid van de plaatsen: Eenige aanbidden de beesten en boomen, andere de sterren, de Zon en de aarde zelf, die onze algemeene moeder is; daar worden 'er onder haar ook gevonden die haar met schrikkelijke spijsze voeden: eindelijk al de genen die door de nauwte wonen, zijn onmensche-lijke Barbaren, wier geloove geheel in ongodvruchtigheid bestaat. Hoe, antwoorde den Ridder, die grooten God die hier beneden gedaald is, om ons te leeren wat wij tot onze zaligheid van nooden hebben, wil hij dan de waarheid verburgen houden voor zooveelderhande volkeren, die in deze ruime gewesten haar onthouden? Geensints, antwoordeze, want op een dag zal daar het ware geloof geplant worden, en in de plaats dat tegenwoordig, zoo wijden weg, d'een van d'anderen scheid, zal'er een tijd komen, aan welke deze pilaren van Herkles niet zullen kunnen beletten, dat 'er menschen zullen midden doorvaren; en die, door groote ervarendheid in de schipvaart, andere Zeën en Koninkrijken zullen vinden: als dan zal het stoutste schip dat'er ooit geweest is, al wat de Zee omringd ontdekken, en d'aarde in haar grootste ommetrek meten; en gelijk als de Zon, van alle beletselen overwinnaar blijven: als dan zal een zekere Liguriaan wel darren onderwinden een reize te doen, een ijgelyk onbekend als hem, zonder dat hij door't dreigen van ongunsti-

ge winden, ruischen der baren, of andere voortekenen van schipbreuk, te verzetten zal zijn; alzoo zullen de vergelegenste plaatsen, ende hemeltekenen tot noch toe onbekend, met de schrikkelijkste gevaren die 'er in eenige plaatsen van den aardkloot te vinden zijn, vergeefs trachten zijn geest te houden, binnen de palen van Abijla en Kalpe, die te naauw voor hem zullen zijn; gij brave Columbus, zult de stoutigheid hebben om uw zeilen na een ander aspunt op te zetten, daar gij zoo haast zult vliegen, dat de Faam, die duizend oogen en zoo veel lichte vleugelen heeft, u met het gezicht alleen niet zal kunnen volgen: datse vrij zoo veel als 't haar be-
liefd Herkles en d'overwinnende Bacchus prijs, 't zal genoeg zijn dat de gedachtenis van de dingen, bij u door de schipvaard onderwonden, de nakomelingen ter ooren kom, als een zaak die een groot lofgedicht, of gedenkwaardige beschrijving waardig is. Dit zeggende steldenze haar streek recht tegen 't oosten, en week een weinig na den middag, zulkx datse van voren zagen hoe de Zon onderging, gelijk hij van achteren weder herboren wierd. Eindelijk te dier tijd als de schoone morgenstond gewoon is, zijn stralen en daauw, op de geschakeerde bloemen neêr te storten, zagenze van ver een duisteren berg, ter oorzaak van een dikke mist daarze meê bedekt was; maar als zij hem begonden te naderen, na dat al deze wolken verstoffen waren, zagenze dat hij was op de wijze
van

van een spitse zuil, beneden breed, en boven puntig; daar benevens zagenze een dikken rook, die van tijd tot tijd al opvloog, gelijc als dien berg, daarden verwaten Enceladus onder begraven leit, die op den lichten dag duistre dampen, en gedurende de nacht niet als vier schijnt uit te braken: zie daar op de zelfde tijd ontdektenze ook de verscheiden eilanden, die men eertijds de gelukkige noemden, gelijkze 't waerlijk in der daad zijn: want men houdt het daar voor, dat d'aarde daar van zich zellefs alles voortbrengt, en dat menze nimmermeer bebouwd, hier is 't dat de wijngaarden altijd met ontelbare druivetortsen geladen zijn, zonder dat men behoefd te werken om wijn te bekomen; hier bloeien d'olijfboomen nooit te vergeefs, en men zeid dat het meel uit uitgeholde boomen stort; uit de heuvelen rondom springen klare aders van levend water, welker aangenaam geruisch zoetjens d'ooren streeld; den morgen daauw en lieflijken asem der weste winden, matigen de lucht zoodanig, dat de hette hier gants niet verdrietig is; 't welk aan d'oude reden heeft gegeven, om daar van d'Elizefche velden en woonplaatsen der welgelukkige te maken. De Ridder hier nu aangekomen zijnde, sprak de leidsvrouw tot haar; Mijn vrienden gij zult terstond ten einde van uwe reis zijn, want 't geen gij daar voor uw ziet, heet men de gelukkige eilanden, indien 'er de kennisse van in uwe gewesten gekomen zijn; zeker hoe wel

men het moet toestaan datse geheel vruchtbaar en aangenaam zijn, zoo is evenwel 't geen m'er af verhaald niet waarachtig. Dit gezeid hebbende, smeetse 't anker dicht bij 't eiland uit, 't welk 't eerste van de thien was; waar op den kloekmoedigen Karel, door een loffelijke begeerte geprikkeld, sprak; Brave Maagd, zoo den aanslag, tot dewelke gij ons liefd hebt te voeren, het lijden kan, zoo bidde ik u, dat het mij geoorlofd zij aan land te gaan, om deze oevers te kennen, en te zien wat volk die bewonen, van wat aard datse zijn, wat geloof datse hebben, en al wat aanmerkens waardig is, op dat ik het aan eerlijke lieden mag verhalen, om in haar de begeerte te doen wassen van mij na te volgen. Waarlijk, antwoorde hem de leidsvrouw, 't verzoek dat gij mij doet is een teken van uw grootmoedigen aard; maar wat macht heb ik u dit toe te staan, zoo 't onverzettelijk besluit des Hemels haar tegen u begeerten zet? geloofd mij, de tijd die God liefd heeft te besluiten, dat deze plaatsen zouden ontdekt worden, is noch niet gekomen, noch u geoorlofd, in uw wereld zekere tijdingen van deze groote uitbreiding der Zeën te brengen; dat u genoeg dan zij den Hemel zoo gunstig te hebben, dat gij zoo ver, zonder konst, of ervaarndheid in de schipvaart, gekomen zijt; boven dit, dat gij nu het geluk zult hebben te geraken daar den Ridder is die gij zoekt, om hem in een andere hoek des werlds te brengen; gij zoud

zoud nu al te verwate wezen meer te hopen, en u te stellen tegen de wetten van 't besluit. Meer sprakfe niet, en ondertuffchen fcheen het voor de Ridders dat het eerste eiland leeger wierd en het tweede hem verhefte; daar op zij haar toonde, dat alle d'andre in de langte haar uitftrekten van der Zonnen ondergang, even breed zijnde, gefcheiden door kleine armkens der Zee; nu kondenze de huizen en het werktuig in zeven van deze eilanden zien, 't geen haar te kennen gaf datfe bewoond waren, maar in de drie andre liepen de wilde beesten onbefchroomd door 't bos en 't gebergte. In een van deze ter zijden afgelegen, daar zich den oever omkromd, twee lange punten uitfteken, die de manier van een have maken die van een rofteen daar de baren opbreken, befchut word, en de plaats voor 't onweder veilig maakt, en belet dat d'aangekomen fchepen door 't geweld der baren niet geflingerd worden, door twee rotfen die aan d'een en d'ander zijde, op de wijze als bolwerken, die de zeilende voor vierbakens dienen, is de Zee in deze aankomfte altijd ftijl; men ziet een weinig boven deze plaats een duifter bosch, in 't midden van 't welk een aangenaam hol ftaat, met klimbladeren omleid, en van fchoon water, 't welk het ververscht, besproeid; Hoe wel dat hier de fchepen nooit aankomen en 't anker uitwerpen, om dat deze eenzame plaats ter zijden van alle zelftreken afleid, zoo ftreek de evenwel hier leidsvrouw het zeil om aan land te

gaan; zij bond het ſcheepken aan den oever, en om dieze geleiden aan te moedigen, ſprakſe; Heer Rid- ders, ziet gij dat groot gebouw wel 't geen op den top van dien berg ſtaat? daar leefd den verdadiger van 't Chriſten geloove, in darte ledigheid, zonder eenige bekommering te hebben, als om zijn tijd in danſen en banketten wel door te brengen; ik rade u dan, dat gij morgen vroeg, zoo ras als de Zon haar eerſte ſtralen op 't aardrijk ſchiet, naar boven klim- men zult om uw aanſlag te volvoeren, die zeg ik u, om dat het u niet verdrieten moet, vermits 'er an- ders geen tijd toe bequaam is als deze, om dit werk ten einde te brengen; ook kund gij, eer 't nacht is, gemakkelijk tot aan den voet van den berg gaan. De Rid- ders, wel vergenoegd zijnde, anders geen raad als de hare te volgen, namen van haar aſſchied, en ging- gen langs den oever, door het pad datſe haar wees, 't welk zoo gemakkelijk was, datſe niet vermoeid wierden: zoo dat t'harer aankomſte de Zon noch re- delijk hoog was, eerze in Zee zou zinken. Maar 't gene haar het moejelijkſte was, datſe langs onge- lijke rotſteenen moeſten opklimmen, en die in 't ne- derhangen, tot boven op den top, al met ſneeuw en ijs bedekt waren. Evenwel, na datſe boven op den top geklommen waren, verwonderden zij haar over de groenigheid, ende friſſe bloemen, die zoo ſchoon, in weêrwil van de ſtrafheid des winters, ſtonden. Zeker, 't is onmogelijk datmen hem niet

verwonderen zou, als men bedenkt, hoe de schoonheid van de roozen en lelijen, in die plaatsen, rondom met sneeuw omringd, behouden kunnen blijven: Zoo grooten kracht heeft de tooverij op de gemeene dingen der natuur. Zij dan nedergezeten zijnde, beneden aan den berg, in een eenzame woeste plaats, rondom in 't geboomte, bragtenze daar de nacht over. Alzoo haast de Zonne oprees, rezenze ook, haar reis vervolgende, gemoedigd door een vast voornemen. Maar nauwlijx warenze voortgegaan, of daar verscheen een verschrikkelijke Draak, die haar den weg affneê, met een ongelooffelijke snelheid, hij had drie afgrijfselijke kammen op den top zijns hoofds, de hals van fenijn gezwollen, de oogen zoo vuurig als twee gloejende koolen, en 't lichaam met goude en blaauwe schelpen bedekt. Met zijn hongerige buik bedekten hij de breedte van den weg, en uit zijn gapende keel spoog hij een vergif, gevaarlijker als de Pest: dan rekten hij hem uit, dan kroop hij weder in, gelijk als of hij uit een schoot, en dan kromp hij weder tot een, dan stak hij zijn lange staart uit, die hij dan weêr inkrulde, om na hem te halen, 't gene hij trachten te verraffen. Hoewel hij in deze razernij hem vertoonden, om den opgang te beschermen, evenwel lieten de twee Ridder's hierom niet voort te gaan. Alreeds had Karel de hand aan 't zwaard geslagen, om hem te keer te gaan, terwijl zijn spitsbroeder, hem te rug trekkende, riep;

Wat wild gij doen? meend gij dit best, door kracht van wapenen, of uwen arm t'overwinnen? zoo sprekende, schudde hij maar zijn vergulde roede, daarden draak naauwlijcx het gonzen van in de lucht hoorde, of, heel verschrikt van't gerucht, vlood hij uit hare oogen, haarden weg open latende. Een weinig verder vertoonden zich voor haar en wreede Leeuw, die, door zijn schrikkelijk brullen, d'omleggende plaatsende daveren, en haar met wreede oogen aanzag, als of hijze had willen inflokken. hij opende zijn groote muil, met sterke tandengewapend, slaande zich zelve met zijn verwoede staart, om hem noch meerder te vergrimmen: maar hij zag naauwlijcx de roede, of een verburge schrik verstijfde zijn hert, zulkx dat hij de felheid, die hem de natuur gegeven had afleggende, de vlucht nam; Alsdoen verdubbelden de moed van de Ridders, en gingen naarstig voort, evenwel zonder datse haar begeerten zoo haast volvoerd hadden alse wel wilden, om dat haar noch bejegende een verschikkelijk leger van bijzondere dieren, verscheiden van gedaante en geluid; al wat wanschapen en afgrijselijk, tusschen den Nijl en den berg Atlas, of in de Herkanische wildernissen is, scheen hier vergaderd te zijn. Evenwel al deze vervaarlijke beesten waren niet machtig om haar tegen te houden, of te doen weêrkeeren: ter ander zijde, ô wonder! op't minste gerucht dat de roede maakte, vloodenze voort

weg

weg; zulkx dat'er geen beletfel was hoe groot, dat voor de Ridder's niet wijken moest. Zo datse nu meester van den berg waren, zonder eenigen hinder te vinden, als de gladdigheid en den quaden weg, die haar reis wat verlangden. Maar na datse door de sneeuw gekomen, en de steilten opgeklommen waren, vondenze daar boven zoo zoeten lucht, of het in de Lente geweest had, en een groot breed effen veld, 't welk de westewinden, altijd op een maat bewaaiden, zonder dat de Zon daar de minste verandering inbrengt, wanneer hij zijn gemeenen loop doet. Bovendien dat de lucht vervuld is met de reuk van de kruiden, die hier tot vermaak schijnen te wassen, zoo heerfschen hier geen koude vorsten, dan weéronverdragelijke hitte; de Hemel is hier altijd klaar, en zijn klaarheid altijd op een wijze. Zulkx datmen wel zeggen mag, dat uit deze plaats de Winter en Zomer gebannen zijn, maar dat'er 'thartje van de Lente eeuwig is. Dit maakt ook dat, door middel van deze gelijkheid, de kruiden en bloemen altijd haar groente, en haar aangename reuk behouden; en dat de boomen nimmermeer van haar bladeren beroofd worden. Op de kant van een waterpoel stond hier het hoovaardig Paleis van de schoone Armijde gebouwd, die 't gebied heeft over al d'omleggende heuvelen, en een groote Zee, diemen van alle kanten ziet. Eer dat de twee Ridder's hier quamen, voeldenze haar een weinig vermoeid, om dat-

se altijd hadden moeten opklimmen, zulkx datse veel
 zoeter, door dit veld met bloemen bezaaid, voord-
 traden, en van tijd, tot tijd wat rusten. Alldoen
 vertoonden zich voor hare oogen een schoone Fon-
 tein, die haar schein te noodigen om wat te verfris-
 schen; 't water viel van 't hoogste der rotsen, stor-
 tende over al op de kruiden, haar zoetjens bewate-
 rende; van daar het weêr t'samen liep in een diepe
 vliet, wiens kanten met groene heuveltjes, en scha-
 duw van boomen, bedekt was. Boven dien dat het zoo
 klaar was, dat men op de grond van zijn drijfzand zien
 kon, zoo betooverde het, stroomende, de ooren
 met een zoet geruisch. Die't water raken wou, zou
 het kouder dan ijs bevonden hebben: en het kruid,
 't welk daar rondom wiesch, doortmengeld met al-
 derhande bloemen, daar cierperken, zonder kunst,
 uitgemaakt wierden, kon teflens, en voor bedden,
 en voor rustplaatsen dienen. Dezen oorsprong is de
 Lachfontein geheeten, wiens water doodelijk is
 voor die het drinken. De Ridder hier gekomen zijn-
 de, zeiden tot elkanderen; Zeker wij mogen onze
 lusten nu wel teugelen, en ons wel voorzichtig hou-
 den terwijl het vermaak, dat zich voor ons nu ver-
 toond, als Meerminnen zijn, daar wij 't gezang van
 moeten schuwen, en d'ooren geslooten houden. Hier
 op gingen ze voort tot daar deze vliet hem breed uit-
 strekte, makende de gedaante van een kleine poel,
 op de kant van het welke zij een tafel vonden, gela-
 den

den met de lekkerste spijzen diemen wenschen zou: niet ver van daar zagenze twee jonge maagden, geheel naakt, die samen in 't midden van de golven speelden, daarze dan om strijd tuffen twee wateren zwommen, om te zien, wie van hen beiden eerder aan een zeker teken, dat daar stond, zou aankomen. Dan toondenze haar schoone lokken, die langs hare schouderen, veel witter als albast, neêrdropen, dan dokenze weêr onder en vertoonde wederom 't geen noch schoonder was. De Ridders haar geheel naakt ziende, waren in 't aankomen wat bewogen, zulkx datse haar niet konden weêrhouden van haar niet t'aanschouwen: terwijlze ondertuffchen haar spel vervolgden, was 'er een die haar oprichte en haar keel ontdekte, met het gene dat het magtigste is om het gezicht tot zichte trekken. Zoo is gewoon in den dageraad de schoone morgenstar te verscijnen, wanneerze uit de baren oprijft, noch vochtig een aangename daauw om leeg schijnt te storten; en zoo vertoondé haar eertijds ook de minnemoeder, toenze uit het vruchtbaar schuim der Oceaan geteeld wierd. maar deze vervloekte, hebbende de Ridders gezien, dook terstond in 't water, even gelijk of haar de vrees en schaamte bedwongen; waar door haar schoone lokken boven op haar hoofd als in een knoop t'samen warde; maar neêrvallende, scheen het als een vergulde fluiet, die zich luchtig om haar lichaam, veel blanker als ivoor, heen slingerden, ô wat verloren-

ze op die tijd een aangenaam beeld! wat eên aangenaamheid zagenze op die schoonheid die haar be-roofd wierd! zij wierd roosverwig en lachten te ge-lijk, zoo dat in haar schoon aangezicht de lelien en rozen haar vermengden, en d'eene d'andere vercierden. Eindelijk na datse alzoo getracht hadden, om door alle aanlokselen en betoovering de Ridders tot haar te trekken, voegdenze haar stem daar bij, en zong deze vaarzen, met zulk een zoet geluid, datse al de moed van de wereld zou verzwakt hebben, be-halven die van deze helden.

O *Vreemdeling, driedubbeld in uw luk,
 't Gestarte is u wel gunstig deze tijd,
 Dat het u hier ter plaats brengt, daar nooit druk
 Of droefheid heerscht, maar alles u verblijd.
 Al't hert vermaak men nimmermeer hier derfd.
 De ramp en smert in dit geweest strakx sterft.*

*Veel beter als ooit in de gulde tijd,
 Zoo hoog geroemd van d'ouden op een rij;
 De dartle wellust weet hier van geen strijd,
 Of haat, of nijd, of barste tirannij,
 Want uit dees plaats is alle ellend gejaagt,
 En't geen hier woond, de rijke vree behaagd.*

*Vrouw Venus houd in deze plaats haar Hof,
 Begeerd dat gij uw wapens nederlegt:
 Zij wil dat gij, alleinig tot haar lof,*

En tooverkuntst, zult treden in't gevecht
 O Ridders, die oprecht de koets bemind,
 Daar Ericijn de Minnestrijd begint.

Het bedde der verliefden is een veld,
 't Geen waardig is tot hare strijden lof:
 Gelukkig zijt gij, als men u nu steld
 Voor haar ten toon; die nimmermeer tot stof,
 Of aard vergaat, maar staag onsterflijk blijft,
 Gelijk de Zon, die alle mist verdriift.

Maar eer dat u zoo goddelijk gezicht,
 Zoo schoonen Star als aan die Hemel praald,
 U gunstig met haar lieflijk oog toelicht,
 Vervuld met 't zoet dat van haar schoonheid straald:
 Eerst van dees spijs, die hier ten toon staat, brast,
 En dan daar na u in dit water wast.

Dit zong een van deze gevaarlijke Tooveressen,
 terwijl d'andere met aangename lonken, en aanlok-
 felen, diese verscheiden in 't werk stelden, haar
 behulp: gelijk men ziet dat op 't geluid van eenig
 speeltuig de treden van een dans, dan ras, dan weder
 langzaam; zich vergelijken. Maar de Ridders speel-
 den den doove voor al deze dingen. zulkx dat haar
 trouwlooze vleijerijen, haar betooverende lonken,
 haar aangename spraak, heur gevoelen wel kittel-
 den, maar echter niet verder doordrongen. Want,
 op de zelve tijd, als deze zoetheid, om haar te ver-
 rassen

raffen, het inwendige won', zoo stelden de reden,
 met hare wapenen, zich hier tegen; en snee de be-
 geerten af, eer datse haar wortelen geschoten had:
 zulkx dat d'een vanhaar overwonnen wierd, en d'an-
 dere, zonder oorloft te nemen, vertrok. Alzoogin-
 gen de Ridders recht na 't Paleis; en de twee Maag-
 den dooken in 't water, geheel verzet, haar zoo
 standvastig veracht te zien.

TOR-

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het zestiende Gezang.

I N H O U D.

Beschrijving van verscheide beletselen, die de Ridders, in 't zoeken van Reinout, ontmoeten. Zij vinden hem bij Armijde, die hem in een wellustig leven onderhoud: daarze hem gelukkig uit verlossen. Armijde volgd haar, tot op den oever der Zee; en hem, door hare tranen, niet weêrhouden kunnende, verdelgd het betooverd Paleis. Daar na doerse haar, met een wagen en twee vliegende paarden, door de lucht voeren.

*De dappre Ridders, tot Heer Reinout afgevaard,
In hare reize veel verandering ontmoeten:*

*Dech winden hem, op't laatst, zoo dartzel t'saam-
gepaard.*

Met

*Met haar, die eer en deugd, moedwillig, treed met
voeten.*

Zij trekken hem uit deze geilheid, met geluk.

Armijde schreid hem na, tot aan de waterstranden;

*Doch ziende dat haar klachte, en ramp, en droe-
we druk,*

*Niet hulp, heeft zij 't Paleis verdelgd in aard en
zanden.*

Hier na begeeftse haar, door d'onbepaalde lucht,

Met vliegend paardgespan, en wagen op de vlucht.

DE T Paleis van Armijde was rond-
achtig, en zoo kostelijk dat men
nooit diergelijke zag, in 't midden
was een tuin, heerlijk door de def-
tigheid, die tot een omring diende,
daar de kunst het prachtigste dat men
hem kan inbeelden, niet aan vergeten heeft, want
de duivelen hadden daar zelfs rondom getimmerd,
ontelbare huiskens en heimelijke vertrekken; op de
manier als een doolhof, daar het wel qualijk uit te
komen is. De twee Rideers gingen door 't groot por-
taal binnen; want gij moeten weten, dat het honderd
looze poorten had, met goude platen bedekt, ge-
wrocht met zoodanigen kunst, dat de deftigheid
van't werk die van de stoffe te boven ging; zulkx dat
d'afbeeldingen, die m'er op zag, schenen bezeild
te zijn, indien men na het oog wilde oordeelen, want
daar

daar niet als de spraak aan ontbrak: daar verscheen Herkles, een spinrok inde hand hebbende, midden onder de dochteren van Omfale, Koningin van Lidien, en onderhiel haar met vrouwelijke praatjens; aan zijn zijde vertoonde hem de kleine Minnegod, die bespottelijk aanzag, hoe hij, die voor dezen de hel beroofd, en den Hemel op zijne schouders getorft had, tegenwoordig naalde en speldewerk gebruikten; daar was ook uitgebeeld de schoone Jole, die met een schoone en teeren arm speelde met de knodse van die overwinnaar, dieze naauwlijx aan een einde van de aarden op kon lichten, noch zijn boog bevatten; ook toonde zij haar te zijn verschrikt voor het Nemésche leeuwsvel, 't geenze op hare schouderen geworpen heeft, en 't geen ook te zwaar is, voor hare zwakke leden; hier recht tegen over was een Zee geschilderd, daar het verzilverd schuim zich af vermengd met het blaauw van de baren; in 't midden zeillen twee groote vloten oorlogschepen, daar uit de wapenen van de strijders een ontelbaar getal blixemstralen, die de lucht over al verdonkeren, schijnen op te vliegen: als men ziet hoe de luister van 't goud hem in 't water verdubbeld, zou men in 't aankomen zeggen, dat de Kaap van Leukades heel in vlam stond: aan d'eene zijde ziet men Augustus, van de Romeinen gevolgd, en aan d'andere, Markus Antonius, gesterkt zijnde met de machten van 't Oosten, Egipten, Arabien, en het meerendeel van

Indien. Deze groote vloten gelijken van ver de Cijcladifche Eilanden te zijn, want men zou hem inbeelden datfe op den Oceaan dreven, uit hare fondementen wech gerukt, en dat hooge verheve bergen tegens elkanderen quamen aanhorten, zoo wreed is d'ontmoeting van deze twee magtige heiren: alreede vloog 'er een hagelbui van fchichten, pijlen, en vierpotten, van alle zijde der fchepen, die groote torens en vafte bolwerken fchenen te zijn; maar alzo de Zee over al bezaaid was met doodelijke tekenen van fchibbreuk, en lichamen van 't leven be-roofd, die door malkandren op de baren dreven, zonder dat d'overwinning, noch aan d'een, of d'andre zijde helden, verfcheen in een galey een Koningin, die met kracht van zeilen en roeiriemen, de hoogte gewonnen hebbende, de vlugt nam; Anthonius volgde de zelfde weg, en verloor toen al de hoop tot het Koninkrijk der wereld, daar hij te voren zoo vierig op toeley; 't is waar dat hem de vrees niet deed vluchten, maar de drift van zijn liefden, die hem dwong een vrouw te volgen, daar van de macht geheel over zijn wil heerfchte; ook was het licht aan zijn wezen te zien dat hij geheel, en t'effens van liefde en fpijt en fchaamte vervoerd was: eindelijk na een gevecht niet minder twijffelachtig als wreed, was al 't geen hij doen kon, zich in de monden van den Nijl te verluftigen, daar het fcheen dat hem de dood verfcheen om wel t'onthalen, en dat zijn noodlot

hem

hem voor de leste vertroosting 't vermaak gaf, dat hij nam, in 't aanschouwen van 't aangename beeld 't geen hij aanbad. Dit waren de Historien, die men half wegen op de deuren vandat prachtig Paleis verheven zag. Na dat de Ridders haar oogen hier afgewend hadden, gingenze in 't Kasteel, als een doolhof gemaakt, gelijk de doolwegen van Meander, die haar langs de velden schenen om te drajen, dan om leeg, dan om hoog, gelijk als offe meer als eenmaal wilden weêrkeeren, of weder te rug gaan na haren ingang, en van daar weder aan de Zee te loopen; zoo en noch twijffelachtiger waren de wegen van dezen bedriegelijken Dedalus, zulkx dat al het garen van Ariadne, naauwlijcx genoeg zoude zijn om den verdoolden hier uit te trekken; maar de kennisse die den wijzen Konstenaar haar van deze plaats, in een kaart afgebeeld, gegeven had, belette haar te verdolen. Boven dien haddenze in geschrift hoeze haar dragen moesten; zulkx na datse al deze omwegen ontwonden hadden, ontdektenze eindelijk den Tuin, die geen weêrgade ter wereld had; want aan wat zijde datse haar oogen sloegen, nergens ontbrak 'er iets dat haar geen vermaak gaf. Daar zag men veel verscheide schoone sierperken, al in verdeeling en verinziende wegen afgescheiden, besloten in afschuttinge van Oranjeappel- Lamoen- Negelentier- en Mirteboomen; ik vergeet de schoonheid van de poelen, daar verscheide vissen, door een vermengd,

zwemmen in 't bewegelijk kristalijn, met de hollen, kleine bossen, heuvelen en valeien, die tot vercieringe van deze plaats dienen: maar 't gene hier het wonderlijkste in was, is dat de konst hier zoo wel in gearbeid heeft, dat de natuur, bij de wonderen die in 't maaksel verburgen zijn, van het hare schijnt toegevoegd te hebben; ook is 'er niemand die in 't aankomen zijn zelve niet zou inbeelden, of al het gene dat tot vercieringe diend natuurlijk, en het gebouw, kunst is; zoo aandachtig zijn de wonderen om elkander boven te gaan; ik stel hier ook bij, dat zelf de lucht ook het werk van de Tooveresse is. Want die zoo aangenaam en gematigd is, dat in wat saizoen het is, hij de boomen doet bloejen, en de vruchten rijpen; zoodanig datse alle beide onvergankelijk zijn: hier zag men op een stromk het eene beeld op 't ander wassen, en aan een tak, appelen en peren, meer of minder gerijpt, hangen; daar de boomen van den Tuin het dikste zijn, ziet men den wijngaard opklimmen, die hem aan de takken vast maakt, schijnende verliefd te zijn; hier begintse te bloejen, en daar ontdektse haar schoone druiven, daar van d'eene een vergulde verw hebben en d'andre als robijnen blinken, daar een hemelsche nektar in verburgen is: op de aangename groenten ziet men verscheide vogelen, die van tak tot tak vliegende om strijd zingen, en het gevoelen betooveren van dieze aanhooren; waar op zoetelijk past het geruisch der westewinden,

't geen

't geen zich met dat van de stroomen t'samen voegd ,
 en een begrip der muziek maakt, 't geen twee Choor-
 zangen schijnt na te bootsen , daar van als het ee-
 ne eindigd , het andere wederom begint : On-
 der dit groot getal van vogelen ziet m'er een die bo-
 ven al d'anderen uitmunt ; want boven dien dat hij
 een purpere bek en het lijf verscheiden verwig heeft,
 zoo is zijn zang bij na als die van de menschen , zulkx
 dat de Ridderd geheel verwonderd waren in hem te
 hooren ; en noch meerder , alffe zagen dat geduurig
 als hij sprak, al d'andre zwegen; en dat de winden zelf
 stil hielden terwijl hij deze woorden zong.

GElijk als een fier aardig roosje ,
 Wiens knopje noch bedekt het bloosje ,
 Zijn zuivere glans verbergd in 't groen ;
 Eer dat het bloempjen is ontloken ,
 Zoo wenscht men 't meer (wyl't blijft gedoken)
 Te hebben , om zijn lust te voén.

Maar door de groote hitt' van buiten ,
 Als het zijn bloempjen op gaat sluiten ,
 Verdord terstond al d'Edle glans ;
 Men ziet zijn levend kleur ontrukken ,
 Eer't een beminnaar af komt plukken ,
 Als't oud word tot een rozekrans.

Zoo ook de bloemen van ons leven ,
 Die door de tijd word opgebeven ,

*En afgewurpen, keerd nooit weer;
 Wanneer als zij ons is benomen,
 Geen jonge jaren weder komen,
 De jeugd word nooit vernieuwd zoo teer.*

*Laat ons de vrucht, die's uchtens wassen,
 (Eer't noodgeheim ons komt verrassen,
 Des avonds, en het blos verblind)
 Dan in de frisse jonkheid plukken;
 De minnepijlen 't hert ons drukken,
 Mind zoo gij wezen wild bemind.*

Hier op zijn gezang volend hebbende, antwoor-
 den hem alle d'andre vogels; toen begon hij weêr op
 nieuws met dit volgende vaars.

*De minnepijl, ons hart aan liefde bind,
 Bemind weerom, zoo gij wild zijn bemind.*

Terwijl dat den Tuin van dit geluid weêrgalm-
 den, zag men de beminnende tortelduiven haar lief-
 koozend trekkebekken verdubbelen, en alderhan-
 de beesten minne plegen; daar was niet, zelfs tot
 de harde eiken, dat de schichten niet gevoelden; de
 laurier zelfs, hoe kuifch dat hij is, was 'er niet vrij
 af; en het waren de boomen alleen niet die hier een
 verburgen gevoelen af hadden, maar de wateren
 en het aardrijk zelfs mede: onder deze wellusten en
 minneprikken,

minneprikklen, terwijl dat de twee Ridders hoe langer hoe meer, haar tegen al deze aanlofselen met een onverwinnelijke moed kanten, beeldenze haar in, datse dwers door de boomen (gelijk het inder daad was) den jongen Prins zagen die zij zochten; hij lag op een bedde van bloemen, in den schoot van een maagd, die roemen mogt geen gelijk te hebben; zij had haar schoonen hals geheel ontdekt, en haar vergulde hairen ongevlochten neêrhangen: het groot vermaak 't geenze gevoelden, en haar als buiten haar zelve verrukten, maakten dat haar aangezicht wellustig in een weinig zweet baden, 't geen als den dauw zich op de bloemen van haar verf vermengden, en den glans daar van verdubbelden: op haar vochtige oogen, daarmen ik en weet niet wat voor vreeze en onkuisheid op zag, vlogen lachjes en een aangenaamheid, dieze veel glinsterender als te voren maakten. Gelijk men de schoonheid van een helder water terstond ziet vermeerderen, zoo haast als de Zon zijn stralen waterpas schiet: terwijl dat Armijde haar gezicht lieflijk op Reinouts wezen, die met het hoofd in haar schoot leid, hield neêrgeflagen, lichte hij zich zelve op, en hoe dat hijze aandachtiger bezag, hoe dat zijn begerig gezicht meer oorzaak was dat hij verteerd; haar onderlinge kusjes verdubbelen nu op de oogen, dan op de lippen; en elke zucht die een van deze minnaars ontslipt, barst uit 't grond van haar hart, met zulk een geweld, dat

dat het ſchijnt, datheur ziel en terſtond moeten van't eene lichaam in't ander vliegen, om niet meer als een te zijn. Terwijlze elkanderen zoo onderhouden, konden de Ridders, die daar verburgen waren, haar niet genoeg verwonderen over de groote verandering van Reinout : aan zijn riem hing een ſpiegel, een onwaardig vercierſel voor hem, 't welk hij, oprijzende, in de hand van zijn juffer geeft : al een juweel, bequaam tot Kupidoos verburgendheid : terwijlze van haar zijde haar beſpiegeld, zoo doet hij ook van de zijne ; en alzo met d'oogen vol vlammen, zien zij in verſcheide voorwerpfelen maar een alleen : zij gebruikt het glas om haar in te zien, en hij door de zelfde middel beſchouwd hem zoo wel in de oogen van zijn minnares, dat, in plaats van een ſpiegel, hij 'er twee heeft ; d'eene maakt een zegetecken van zijn flaver vernij, en d'andere een van de magt dieze op hem heeft : Waarde Armijde, ſprak den Ridder, ik bid u weeft mij met dat zoet gezicht, daar gij mijn leven meê gelukkig maakt, gunſtig, want de vlam die mij verteerd, is het afbeeldſel daar uw ſchoonheid in afgebeeld is ; helaas, ſchoonheden daar de wonderen de ſpiegels af zijn, daar ik ſe in vertoond zie ; ach, zoo het waar is dat gij mij veracht, waarom is 't ten minſten u dan niet geoorlofd, om u zelve te zien ? zeker zoo dat geſchiede, uw gezicht, dat een ander voorwerpfel niet beter zou kunnen vergenoegen, haar zelve beziende, zou
zich

zich verheugen in de heerlijkheid daar 't in bestaat; want daar en is geen spiegel, die zoo volmaakten beeld in alles zoo waarlijk zou kunnen vertoonen, hoe wel het niet mogelijk is zoo volkomen Paradijs in een klein stukjen glas te besluiten; en zoo men ergens een spiegel, die u waardig was, most zoeken, men zouze alleenig aan den Hemel vinden, daar gij, onder zoo veel starren alsse verciere, gelegendheid zoud hebben zoodanige schoonheden t'aanschouwen, die u gelijk zijn. Op deze woorden glimplachte Armijde, en liet evenwel niet af van haar te spiegelen en 't haar op te strijken; na datse het vergaderd had, om dat het onachtsaam verward en dartel hing, krulden zij het met golven en bestrooiden 't vol bloemen, 't geen haar die zelfde aangenaamheid gaf, dat de de verscheide verven, door 't vier gemaakt, aan 't goud geven: na dat zij eenige rozen geplukt had, vermengdenze die met de natuurlijke lelien van haren blanken hals, en zette toen haar hoofdfluur weder op: in deze toerusting streefdeze als een paauw, die vol hoogmoedigheid zijn verscheide vederen uitspreid, daar men van alle zijden de oogen op ziet blinken daarze mede bezaaid zijn; of zoo, gelijkse haar hoofd en boezem vercierd had, geleekse als den regenboog, wanneer hij door weêrschijn van zonnestralen, als daar een wolk voor schiet, in onze oogen ontelbare schoone verven onder een vermengd, vertoond: maar 't geen het wonderlijkste in al haar

kleedinge was, is een gordel dieze nimmermeer af doet; en zelf alffe naakt is, draagte hem gestadig; den werkman die hem gemaakt had, eigende lichamen aan dingen toe dieze niet hadden, en mengden veel verscheide stoffen onder een, daar hij alleen maar kennis af had om uit te voeren; want van spijt en liefde, geveinsde weigeringen, verachtelijke liefkoozerijen, liefflijke verwijtinge, minneprikkelen met glimplachjens en tranen vermengd, gebroke zuchten, door harde hikken uitgeworpen, schoone woorden, zoete kusjens, vaste omhelzingen en onderlinge klachten, maakten hij dat wonder proefftuk. Na dat Reinout zijn tijd zoo met Armijde doorgebracht had, namze met een kusje van hem oorlof, en ging in 'er eenigheid om met haar tooverletteren, gelijkze gewoon was, te raatflagen. Ondertuffchen bleef den verliefden Ridderinden Tuin gevangen, daar hij niet meerder als d' andre vogelen uit kon, die daar zoo wel als hij in gefloten waren; maar zoo ras als de stiltē en de nacht haar beide weder riep tot het genieten van haar begeerten, vertrokkenze in een heimelijke plaats die in den zelfden Tuin was, daarze den geheelen nacht in vriendelijke omhelzinge en vermaak, 't geen de minnaars eigen is, doorbrogten. Des morgens was Armijde zoo haast niet uit den Tuin, of de twee Ridderij die inde boomen verburgen lagen, ontdekten haar aan Reinout, met alle stukken gewapend. Ge-

lijk

lijk als een kloekmoedig oorlogspaar, datmen voor een springhengst bij een hoop merrien gejaagd heeft, ende zelve tot op de kant vanden oever naaloopt, zonder evenwel te vergeten, hoe het dikmaal zijn meester hoogmoedig inden slag voerde; zoo 't gebeurt dat het de trompethoord klinken ende wapenen van ver ziet flikkeren, terstond toevliegd daar het staal hem in de oogen blinkt en de lucht met briefsen vervullende, wenscht met een kloeken held geladen te zijn, met welk het stoutmoedig een braven ren, dwers door den viand, mogt doen, om ter neder te werpen al wat hem gemoed: alzo beweeden op de zelve tijd, toen de glans vande wapenen in Reinouts oogen flikkerde, zijn strijtbare moed, die natuurlijk tot den oorlog genegen is, en ontroerde op een vreemde wijze, hoe slaperig datze door de tooverije van een luy en ledig leven was; daar op Hubout hem naderende, Stak het diamante schilt, dat hij in zijn hand had, recht voor zijn oogen daar inden jongen Ridder hem spiegelende, al de toerusting zag die hem de liefde gegeven had, om hem de natuur van zijn onkuifche minnares gelijk te maken: het is niet als blankketfel, reukwerk en ijdele pronkerijen, die men in zijn lokken en op zijn hoofd ziet; den degen die hij op zijn zijde draagt, is van geen staal, noch bequaam om te vechten, en dienvolgende onwaardig voor voor zoo strijdbaren Ridder. het is veel eerder een toonstuk van gesteenten, daar men

meer

meer gout als ijzer aanziet. gelijk het de gewoonten van een menschen, die uit een diepen slaap ontwaakt, zijn verzwaarde leden uit te rekken, tot hij weder tot zich zelve komt; alzoo bleef dezen jongen Prins, geheel slaperig, vol schaamten, nu hij hem in deze toerusting zag, en schein zijn oogen niet te derven opslaan om zijn zelve t'aanschouwen: want de vrees die hij heeft, doet hem zijn gezicht na d'aarde om leeg houden, zonder dat hij nauwelijx het hoofd dart opbeuren, zulkx dat hij, om zich te verbergen, hem garen in Zee, of in het vuur van den Vezuvius zou geworpen hebben. Als doen nam Hubout het woord; Wel, sprak hij, heel Azie en Europe zijn in de wapenen, en al de geloovige die CHRISTUS JEZUS aanbidden, arbeiden vierig om het heilige Land te bekomen, en ondertuffen, Bartholdus brave Zoon, blijft ledig in een klein hoekjen buiten onze wereld zitten; ziet hier dien vermaarden Held in de armen van een vervloekte Tooveresse, die hem gebruikt gelijk een slave: rampzalige Ridder, wat vaak heeft op zulk een wijze, al uw gevoelen, zoo slaperig gemaakt? of wat slapheid weêrhoud u hier? Op, op, Godefrooy weêrroept u in 't leger; al het Christen heir verlangt niet als na u; en tegenwoordig verwacht u 't geluk en d'overwinning met open armen; komt dan, ô ontsaggelijke Krijger, en dat door u den aanslag mag geëindigd worden die gij zoo wel begonnen hebt; komt ter-

stond,

stond, het schelmse gelooven daar gij de machten van doen beven hebt, verdelgē, op datse onder uw zwaard daar de slagen van onvluchtbaar zijn, neêrstorten. Op deze woorden wist Reinout niet t'antwoorden, en bleef als onbewegelijk en verzet een tijd staan. Eindelijk na dat de schaamte voor de spijt, dien een moedig soldaat voor reden diend, plaats gemaakt had, en dat bij de verw van zijna aangezicht, hem een nieuw vier van gramschap, dat hem inwendig blaakten, voegden; scheurden hij al die overvloedige prachtigheid, en de dwaze tekenen van zijn dienstbaarheid aan stukken. Dit gedaan zijnde; hastenze haar om te vertrekken, zulkx datze in 't gezicht van Armijde, alle drie uit dit verward doolhof gingen. Ondertussen wasse wel verwonderd al haar wachten en tegenweer, dieze onverwinnelijk achten, nu overwonnen te zien; maar alse bemerkten dat Reinout in ernst deuring, en dat den Ridder, dieze zoo zeer beminden, zulk een zoete gevangenis verliet, daar hij zoo ras als 't mogelijk was, uit vloot zonder eens om te zien; wouze roepen wreede gaat gij mij zoo verlaten en alleen blijven? maar de groote droefheid, die haar terstond de mond floot, en dwong in 't hert te houden de droeve oorzaak van haar klagten, belet het haar: ellendige Minnareffe die u in een oogenblik van uw waarste vermaak ontbloot ziet daar bij de kennis van den roof u noch grooter smart van geeft: zij ziet Reinout, zij kend hem,
hij

hij is 't zelf die voor haar vlucht, en evenwel hoe geleerd datze is, is 't haar onmogelijk hem te weerhouden: 't is vergeefs ofze hier toe gebruikt, al de toverijen en verburge bezweringen, daar haar eertijds d' allergrootste Tooveressen van Tessalie mede behulpen. Hoe wel haar niet onbekend is, 't geen den Hemel kan stillen, of achterwaards doen deinzen, noch de middelen om de schaduwen uit haar duistere gevangenis te trekken, evenwel zoo zijn haar zwarte kunsten haar tegenwoordig ondienstig; want zijze hier niet te nut kan maken noch te weeg brengen, dat de hel zig gewaardigd, op haar klagelijke aanroepingen te antwoorden. 't Welk d'oorzaak is datze haar met geen toverijen meer behelpende, nu gebruikt, om hem beter weerom te lokken, aangenaame schoonheid, vleierijen, looze woorden, met al de aanlokzelen en 't gewoon vermaak; zulkx, dat zij om te beproeven, of de betoovering van haar gebeden en klachten, geen meer macht als die van haar zwerte kunsten hebben zoude, hem zottelijk naloopt, zonder dat de schaamte, ontzag, noch eer, noch andre inzichten, machtig zijn haar te weerhouden: arme liefde waar zijn nu de zegetekenen daar gij niet lang geleden zoo pleegt op te roemen? ziet gij niet wat een hartzeer die schoone moet hebben zoo bespot te worden? geloofd gij de spijt diemen haar doet niet het herte raakt? meent gij datze zoo vreemden verandering verdragen kan? zij die

die voor dezen de macht had, om met een eenige lonk uw Koningrijk, hoe groot het is, 't onderfte boven te werpen; zij in wie zig de gramfchap en hoogmoedigen aard beide even groot vonden, zij die geen begeerten als voor haar zelve had en met de minnaars die haar verzochten spotten; zij, die vermaak fchiep in d' overwinninge, die dagelijcx hare oogen, niet minder aangenaam, als gevaarlijk in het quetsen, verkregen, loopt als een razende na den genen die verachtelijk van haar vlucht; zij wil met hare tranende verachting die men van hare aanlokfelen maakt, goed maken, en wanhoopt, haar aanbiddeljkste fchoonheid van de natuur gegeven, zoo verftooten te zien; zij door een razende liefde vervoerd zijnde, vervolgde den genen die van haar vluchten, zonder dat het ijs, en andre ongemakken die haar teere voeten ongewoon waren te lijden, haar beletten door die ongelijke weg vol keizelfteenen, voort te gaan; 't was evenwel vergeefs datfe als boden, haar fchreeuwen en klachten voor uit zond, wantfe haar niet achterhalen kon voor datfe alaan de haven waren gekomen; als doen, heel ontzinnig, riepfe hem toe; Barbaar, die een gedeelte van mij met u voerd en hier laat blijven, of neemt het eene, of geeft het andere, of vermoordfe alle beide; onverbiddelijke, doet mij de gunft ten minften voor 't leften, zoo lang te vertoeven, tot ik u voor eeuwig vaar wel gezeid heb; 't geen ik van u begeer, is dat
mijn

mijn leste woorden, en niet mijn kusjens, bij u worden aangenomen; want ik weet dat gij die gunst voor een ander, dieze waardiger is als ik ben, bewaard; verrader als gij zijt, wat vreefd gij? of wat is't dat ik u van mij zelve vraag? zie ik niet dat gij de stoutmoedigheid hebt u van mij zoo te verfteken, gij die noch wel moogt hebben mij te berooven, van't geen ik zoo vieriglijk van u verzoek? Terwijlze niet affiet van roepen, stond Reinout stil, en gaf haar tijd hem geheel uit haar adem, t'achterhalen; nu hoewel haar aangezicht in zweet en tranen zwom, zoo wafte evenwel noch uitnemende schoon in al haar lijden; 't geenze eerst deê, was Reinout stijf aan te zien, zonder hem het minste woord toe te spreken; 't zij dit nu uit een uitnemende droefheid voortquam, of datse hem daar het gevoelen niet af wilde betuigen, echter gewaardigde hij hem niet eens zijn oogen na haar toe te keeren, of zoo hij bij geval eenige lonken haar toewierp, 't was alleenig steelsgewijs, zoo beschaamd was hij in zijn ziel: ondertuffchen gelijk als een trefelijk Muzikant, die op eenig speeltuig wil spelen, gemeenelijk door eenig voorspel begint, misschien om zijn vingeren rap te maken, of om d'ooren van de toehoorders te bereiden; alzoogebruikten Armijde, van de droefheid verdrukt, al haar gemeene konsten, en hervatte haar klachten, door de zuchten en hikken, dieze uit het diepste van haar hart opdreef, om dat van haar Ridder, door de reden die-

ze hem zeggen wilden, beter te bewegen: Wreed als gij zijt, sprakle eindelijk, beeld u niet in dat ik u hier als mijn Minnaar wil onthalen; 't is mij genoeg dat gij die voor dezen geweest zijt, maar terwijl gij nu de plaats weigerd die te blijven, en zoo trouwloos bent, dat gij door 't herdenken, van mij bemind te hebben, u verongelijkt vind; verontwaardigd u dat niet ten minsten mij te hooren, als een mensche die gij geenig goed gund; en gedenkt, dat men somtijds zijn vijand niet weigerd te hooren op zijn gebeden; weet vrij dat ik hier niet kom, om u te berooven van het vermaak dat gij neemt in mij niet te beminnen; ter ander zijde, zoo deze wijze van wraak u aangenaam is, zoo benij ik u dat vermaak niet, en zeg, dat ik de gene ben, die de Christenen het meeste ter wereld gehaat heb; gij hebt zelf onder d'andre, het grootste deel in deze haat gehad: ik, van heidensche afkomst en geloove, ben de gene, die door alle middlen getracht heb de Christenen leed te doen, en u boven al; gij weet hoe ik u vervolgd en gevoerd heb, ver van 't leger afgescheiden in een plaats niet minder vreemd als u onbekend. Steld hier bij (en dit's het gene dat mij dunkt, meer als alle andre dingen tot uw schande en schade strekken zal) dat ik door mijne konsten u tot mijn liefde getrokken heb; daar ik ten eersten mij zelve zonder twijffel in bedrogen vinde, van u zoo wuft, en tot kosten van mijn eer, een bloem, daar de grootste Monarchen

O o

der

der wereld om gezocht hebben, heb laten plukken; waarlijk 't is mij een schoone eer, u, den tierannigen bezitter van mijn schoonheid gemaakt te hebben, en uit mijn vrije wille gegeven heb, 't gene veel andre minnaars, veel standvastiger en trouwer als gij zijt, nimmermeer op mijn wil hebben kunnen verkrijgen: evenwel terwijl dat dit geschied is, moet men 't helpen; wel aan dan, steld dit ongeluk, indien gij wild, in den rey van mijne bedriegerijen; zeker ik ben te vreden, dat al de misdaden die ik tegen u begaan heb, zoo machtig zijn om u te vertoornen, dat gij terstond van hier vertrekt, zonder ooit aan deze woonplaats te denken, die u onlangs zoo lieffelijk en aangenaam was; gaat wreede, keerd weder door de Zee, oorlogen en arbeid, en breekt uw beloften die gij zoo godsdienstig gezworen hebt. Ik verzoek 'er u zelf toe, gij hebt 'er geen deel meer aan, terwijl gij zelf den genen zijt dieze geschonden hebt. O gij trouwlooze, die nu in de plaats van een onbeweeglijk beeld, en geen minnaar verstrekt; al't gene ik begeer, is dat gij mij toelaat u te volgen: deze vraag is een zaak die men gewoon is aan niemand, zelf niet aan zijn vijanden, te weigeren. Gij weet dat wie een stad veroverd heeft, zijn roof, noch d'overwinnaar zijn gevangenen niet verlaat, maar hij doetse voor hem gaan, en voerdse zeeghaftig met hem; waarom doet gij dan niet het zelve, en waarom staat gij niet toe dat ik u in 't leger vergezelschappe? op dat
gij

gij bij uw andre daden voegd, dat gij wraak genomen hebt, over een persoon die onlangs veel brave Helden uitstreek, op datse zoo met den vinger mag na gewezen worden, als een arme flavin, die de spot van al de wereld onderworpen is; troostelooze als ik ben, voor wie hoef ik nu meer deze blonde hairen te bewaren, nu gijze zoo zeer veracht? waarlijk ik zal ze afsnijden om u te volgen, en mij door die middel vermommen, op dat men mij voor een knecht zal aanzien; ik heb moeds genoeg u te dienen, om uw speer te dragē; en stoutmoedigheid genoeg mij midden onder de vijanden, in de grootste hette van 't gevecht te werpen; en zoo 't noodig is, twijffel niet dat ik de kracht niet zou hebben om uw paarden te bezorgen, en mij, onder al wat gij mij gebieden zult, te stellen; hoe groot dat de gevaren zijn, zij zullen mij altijd, als ik u vergezelschap, te klein schijnen; en om u zelf te behoeden, zal ik niet dralen u voor schildknaap en schild te verstreken, stellende mijn leven voor 't uwe, om het te behouden. Deze keel, die gij zoo bloot ziet, zal ik altijd voor het zwaard der vijanden vertoonen, eer toe te laten dat gij gewond zoud worden, zulkx dat men geen mensch zal vinden, hoe onmenschelijk en Barbarisch dat hij mag wezen, die niet wel te vreden zou zijn, u te behoeden, door vreeze van mij te quetsen, stellende deze schoonheid, die gij zoo veracht, voor al de eer die hij uit zijn overwinning zou kunnen trekken; maar ongelukkige

als ik ben, ik kittel mij met een ijdelheid die mij onnut is, ach 't is vergeefs, dat ik mij met een zaak vlei die ik nimmermeer verkrijgen zal. Zij zou meer gesproken hebben, zoo de zuchten die zij loofden, haar de woorden niet hadden afgesneên. Hier en boven dat haar schoone oogen, die voor dezen zoo zedig ende klaar waren, nu twee levende waterbeken schenen te zijn, die van een albeste steenrots afvloeiden: dan trachteze hem bij de hand te vatten, dan in het aangezicht te streelen, makende de maniere van een die een ander bid; maar hoe meer datse hem bezwoer, hoe meer dat hij den dooven speelden; zulkx dat hij al haar aanslagen weêrftond, en eindelijk meester bleef. Want de liefde vond alreede geen ingang meer in dat onverwinnelijk hart, en de reden had al de vlammen die hem plegen te verteren, in ijs veranderd. 't Gene evenwel niet beletten kon, dat zijn oogen op haar klachten zich niet openden; en waarlijk dit sproot ik en weet niet uit wat voor medogende knaging, die gemeenelijk aan de liefde vast is, en die hier ook zijn gevoelen zoodanig beweegde, dat het hem onmogelijk was de drift van zijn lijden te matigen. Evenwel na dat hij zich, zoo veel hem mogelijk was, versterkt had, om van binnen dit lijden te verbergen en voor haar t'ontveinzen, wilde hij haar eindelijk niet zonder antwoord weêrom zenden, maar sprak tot haar; Armijde, ik zal niet veinzen u te zeggen, dat het mij grootelijkx bedroefd, u in
den

den staat daar gij tegenwoordig in zijt, vervoerd te zien; zoo 't alleenig aan mij stond om u deze onmatelijke drift te doen vergeten, die gij al t'ongeregeld alleen om mij omhelsd hebt, twijffel niet dat ik mij 'er niet gewillig in quijten zou: evenwel moogt gij wel verzerkd zijn, dat mijn vertrek van u, niet uit haat, of quade genegentheid t' uwaarts spruit. den hemel behoede mij dat ik de smaat die ik van die zijde ontfangen heb zou rekenen, en noch veel minder begeerte krijgen mij daer over te wreken; geloof mij, mijn eergierigheid zoekt u hier niet voor een slave en vijandinne te houden, hoe wel dat gij niet kund loogenen grootelijx gemist, en het pad der reden wel ver overtreden, te hebben, door het streng onthaal dat gij mij gedaan hebt, zonder u de minste oorzaak gegeven te hebben. Hier boven, wijl gij het eene quaad op het andre gehoopt hebt, is 't gelchiet, dat gij u onredelijk hebt laten vervoeren, van een overdadige haat, tot een grooter drift der liefden; maar gij zijt de eerste niet die dat geschied is, en deze mislagen zijn maar al te gemeen in dezen tegenwoordigen tijd: ik vergeef het uw geloof dat gij hebt, terwijl gij het met het zog van uw voester hebt ingezogen, en ben te vreden noch meer andre dingen uwen aard en jonkheid toe te staan. Ik ken mij zelven aan een deel van uwe rampspoed schuldig, en ben tot het einde toe zoo barbarisch niet, zonder niet geraakt te zijn: ook ben ik zoo onbeleefd niet om u te ver-

oordeelen, hier toe heb ik de minste begeerten; maar in tegendeel verklaar ik u, dat gij, onder de wereltfche dingen, daar ik de geheugenis van zal 't meeste beminnen, altijd de eerste plaats zult houden; 't ga met mij zoo 't de hemel gevalt: 't zij dat hij mij reden geeft om te verheugen, of bedroeven, ik zal u altijd voor oogen houden; en over al daar ik aankom, zal ik uwen Ridder zijn, zoo veel als de wetten van mijn geloof met die van mijn eer, die mij verbinden om proeve te geven van mijn dienst in desen oorlog, die wij Kristenen zo rechtvaardig begonnen hebben, kunnen lijden. Gedenk dan niet meer, ik bid u, aan de misflagen die gij en ik mogen begaan hebben: gij weet dat al wat geschied is, niet als tot onze gemeene schanden strekken kan: dat u dit genoeg zij en de geheugenis hier van voor altijd in deze eenzame einden der wereld begraven blijft: zie dit 's het gene ik boven al begeer; dat men hier van niet spreek in Europe, of ergens anders, ik heb noch veel meer misflagen begaan, zonder dat het van noode is deze daar bij te stellen. Daarom bezweer ik u weder in Gods naam, nimmermeer, op zoodanigen wijze, te bezoedelen uw schoonheid, gezag, of koninglijk bloed, daar gij d'eer af hebt uit gesproken te zijn: blijft dan hier ter goeder uure, en vergenoegd u met de voorgeschiede dingen; ik vertrek terstond, en gij kund mij niet volgen, hoe groot dat uw begeerten ook is, om dat de gene die mij geleiden, het u zouden beletten; blijft

blijft dan in deze plaats, of neemt eenen anderen weg, en matigd wijsfelijk de hitte van uw drift.

Terwijl den Ridder deze woorden sprak, om haar te herstellen, konze niet op haar voeten blijven staan, maar brande van ongeduld, zoo ongerust en vol ongenuchten wasse; door gramschap en spijt vervoerd, hielze haar oogen stijf op hem gevest, en zag hem overwreed aan; eindelijk hebbende lasteren en schelden tot haar hulp genomen, antwoordeze hem; Gaat schelm, gij zijt nimmermeer uit het bloed van Attienus gesproten, ende schoone Sofia heeft u niet gebaarde: zeg veel eer dat gij uit onbewegelijke zeebaren, of het ijs des bergs Kaukazus geboren zijt, en Herkanisse Tijgereffen gezogen hebt; want waarom is het noodig dat ik deze waarheid ontveinze? heeft dien onbewegelijke wel het minste teken getoond, dat hij in zijn hart het minste medelijden voelden? is hij wel eens van verw veranderd, om al de dingen die ik hem mag gezeid hebben? zijn mijn klachten wel machtig geweest de zijne tot haar te trekken? heeft hij wel een traan gestort, of een zucht tot teken van smart geloofd? wat kan ik nu van hem denken, of wat behoor ik te zeggen? hij bied zijn zelve aan om mij te dienen, en evenwel hij verlaat, en vlucht van mij: ô die kloekmoedigen Overwinnaar, die zoo licht de misdaden, die men hem gedaan heeft, wil vergeven, en de grootste misdagen vergeten; maar ziet eens, ik bid u, 'tgeen hij mij raad, en de

schoone reden der liefde, die dien kuifchen Xenokrates gebruikt. O Hemel, ô Goden, waarom geschied het dat gij deze vervloekte menschen leven laat? waarom doet gijze niet verzinken, en waarom laat gij niet toe dat haar de donder sla, veel eer als d'onnoozele gebouwen en uwe tempelen zelf? gaat heen dan, o wreedaard, en gevoeld hier na de rampen die mij drukken; gaat heen ongetrouwe, en twijffel niet dat mijn schaduw u zal volgen, zoo ras als mijn geest van dit lichaam zal ontbonden zijn. Zoo zeer als ik u voor dezen bemind heb, zoo zeer wil ik u in toekomstende haten. Waar dat gij moogt heen trekken, gij zult mij altijd achter u her hebben, want ik in de plaats van de vierde razernij zal zijn, om u eeuwig te quellen, en hier toe zullen mij geen slangen noch fakkels ontbreken. En zoo uw noodlot toelaat, dat gij't gevaar der Zee en klippen, zoo wel als de schipbreuk komt t'ontgaan, en in het oorlogsveld gelukkig aankomt, daar hoop ik dan dat gij, onder de dooden, gereed zijnde om haar te vergezelschappen, u geraakt zult vinden door een naberouw, van mij zoo lichtelijk misdään te hebben, eer dat gij de laatste snikken noch geven zult; maar roept dan zoo veel als gij wild om de getrouwe Armijde, het zal u al niet helpen. Op deze woorden begaf haar den adem, zij viel in onmacht neder, hebbende haar aangezicht geheel met een koud zweet bedauwd: ellendige Princes, die van den Hemel gehaat word,

en

en niet wil dat u eenige middel van vertroosting bij blijf; waarom opend gij uw oogen niet in plaats van die te sluiten, om de tranen van uwen minnaar te zien? ô hoe zouden zijn zuchten uw smart verzacht hebben, zoo 't geschied waar dat gijze geopend had! hij geeft u al wat hij kan, en zaid voor 't lest vaar wel, met een aangezicht, dat gij niet ziet, daar de bliken van zijn rouw klaarlijk op uitgedrukt zijn. Zijnde tot zoo droevigen uiterste gebrocht, wat is 't dat hij voor zijn beste doen zal? Moet hij de bedroefde Armijde half dood op den oever laten leggen? Zeker zoo van d'eene zijde de beleefdheid en 't medelijden hem beletten te gaan, zoo beroofd en leid hem de dwang van d'andre met kracht wech. Hij gaat dan, enden adem der westewinden, speelden alreede zoetjens in de lokken van die haar geleiden. Dat schoon vergulde zeil zeilden in volle Zee; en terwijl Reinout na den oever zag, daar hij van vertrokken was, verdweenze ongevoellijk uit zijn oogen: ondertusfchen was Armijde zoo haast niet tot haar zelven gekomen, of zij zag, haar oogen over al slaande, niet dan een woestheid, daar t'effens de stilte en eenzaamheid heerschten: Hij is dan gegaan, sprakse, dien verrader als hij is, en heeft de stoutheid gehad, mij hier alleen in doodsnoode te laten, zonder een oogenblik te vertoeven om mij te helpen. Ik ben wel dwaas hem noch te beminnen, en van droefheid op dezen oever, daar die trouwloozen mij vast houd, te

verteren: maar waar toe zijn al deze klachten goed? heb ik dan geen andere wapenen om mij te wreken, en kunnen mij kunsten ontbreken, die bequaam zijn om mijn begeerten te vergenoegen? 't ga hoe 't wil, ik heb voor mij genomen die vervloekte te vervolgen; daar zal geen zoo verborgen plaats zijn, al waar hij in 't diepste der hellen, daar ik hem niet gaan zoeken zal, den hemel zal hem zelfs niet voor verblijfplaats kunnen strekken, om hem in zekerheid verburgten te houden, ik heb dien onmenschelijke alrede vast, ik scheur zijn trouweloos hart aan stukken, ik vierendeel hem, en hang zijn leden aan een galg, op dat hij in toekomende voor een spiegel verstrekke aan den genen die hem willen navolgen: laat hij zo schelms en wreed zijn als hij wil: ik zou wel grootelijx bedrogen zijn, zo ik hem eindelijk in bedrog en loofheid niet te boven gâ, maar waar zijt gij rampzalige Armijde en wat wild gij seggen? ô 't waar u beter geweest dat gij u wreet tegen hem getoond had als gij hem hier had, als u nu vergeefs te beklagen, nu hij 't ontsnapt is! de wraak die gij tracht te neemen is al te langzaam, het is nu geen tijd meer de driften van uw hart te volgen: evenwel 't geen ik u moet raden, dat is; zoo uw schoonheid, noch in eenige achting is, en misschien zalze 't wezen, of zoo gij u noch kund behelpen met uw gemeene listigheid, zoo zal uw begeerten niet ijdel zijn: wel aan dan, deze zelve schoonheid moet mij wreken, terwijl ze 't meeste

misdan

mifdaan is: ook heb ik voor mij genoomen, die te beloven, tot vergeldinge aan den genen die mij het hoofd van die trouwloozen brengt: ô gij, mijn minnaars, die door de dapperheid zoo beroemd zijt, aanvaard de aanbieding die ik u doe, en zoo gij bevind dat de zaak in zijn zelf gevaarlijk is, staat mij ten minften dan toe dat den aanflag eerlijk is; niet een van u is mijna geboorte onbekend, noch de groote goederen die mij verwachten: wreck mij dan, ik bid u, terwijl ik op die voorwaarden bereid ben mij geheel aan u over te geven. Of zoo het waar is, dat ik niet waardig ben zoo dier gekocht te worden, ik bevinde dan, ô mijn schoonheid, wat waardije datmen ook van u maakt, dat gij mij een onnutte gift der natuur zijt; hoe het ook zij, wijkt vrij zoo ver van mij als gij wild, o trouwelooze, terwijl uw ondankbaarheid u jaagd, ik bekommer mij niet meer met u, en 't is mij evenveel, of ik leve, of Koningin ben: want zoo iets dit korte leven, dat mij noch overig is, behoorden t'onderhouden, dat's d'eenige hoop van wraak.

Armijde deze woorden gesproken hebbende, dieze met een gelaat dat van razende gramschap aangeprikkeld was, vergeselschapten, verliet terftont den eenfamen oever met het hangende hair, geheel in haar aangesicht onsteken, en gaf genoeg aan haar wesen te kennen, dat de spijt zijne wortelen in haar hart geschoten had: maar zij was naulijx in 't paleis gekomen,

men, offe riep drie honderd helsche Godheden aan, met een stem die haar zelf verschrikten. Daar op wierd terstond den Hemel met dikke duisternis bedekt, die haar van alle zijden uitstrekten; de Zonne wierd bleek, de winden deden de bergen rondom beven, d'aarde loeiden onder haar voeten, en de hel brulde vervaarlijk. Als doen hoorde men in den ommering van dit betooverde paleis, verscheide monsters, bassen, huilen, en blazen op een vreemde wijze; het was alles met zoodanigen duisternis bedekt, dat zelf de Zonne niet machtig was daar door te breken, zulkx datse geen ander licht als dat van den blixem zagen. Na dat de duisternisse verdwenen waren, quam de Zon in haar plaats, met zulke bleke stralen, dat het lang aanliep eer de lucht weder helder was. Ondertusschen verdween op die zelve tijd dat geheele Paleis, zonder dat 'er het minste teken over bleef, daar door men oordeelen kon, waar dat prachtige gebouw te voren gestaan had. Want al wat 'er wonderlijk in den heelen omring van den tuin was, verdween in een oogenblik, en daar bleef niet meer als de eenige steenrots, die schrikkelijk van zijn zelve was, staan; waar in dit paleis zeker gelijkt, de beelden die men zich inbeeld in de lucht te zien, als kasteelen, boomen, wanschepsels, landsdouwen, die met den eersten wind, of in de zonneschijn verstuiven; of het is zoodanig als den droom van een uitzinnige, die in de langduurigheid van een heete

koorts

koorts hem verbeeld te zien, een ontelbare meenigre van spook en geesten: terftond klom de Tooveresse op een wagen, dieze vaardig had, die terftond zich in de lucht ophief, daar hij boven over de wolken heen rolden, voordgedreven door kracht van storm en draaiwinden, die hem voordjoegen als den blixem. Alzoo waffe, door kracht van deze vliegende wagen, in een oogenblik, verbij al de oevers, die onder d'andre pool gelegen zijn, en het aardrijk van onbekende volkeren bewoond. Door de zelfde middel raaktenze in de naauwte, zonder de zijde van Spanjen of Barbarijen aan te doen; want zij vervolgden haar weg, opgehouden in de lucht, boven den Oceaen, en quam eindelijk aan de zijde van Palestijne. Nu of het scheen dat het aanschouwen van heur land haar hatig scheen; zij schuwde altijd den oever van Damasko, en deé haar wagen de vlucht na de doode Zee nemen, daar haar kasteel stond. Daar gekomen zijnde gevaardigdeze haar niet eens van haar huisgenooten te laten zien, en begon verscheide dingen in haren geest ter zijden en van alle gezelschappen afgescheiden t'overdenken. Ik moet, sprakze bij haar zelve, hier niet eer van daan vertrekken voor dat den Zoudaan van Egipten hem in 't velt begeeft met de macht van 't Oosten: al de wetenschap en kunst, die ik ooit gehad heb, wil ik nu gebruikē en mij anders vermommen als ik tot noch gedaan heb: ik heb voor mij genomen de wapenen te dragen en de boog en 't zwaard te

te voeren, of zelf zoo't noodig is, voor Staatjonker de beste Ridders te dienen, en haar tot de gevaarlijkste aanslagen te moedigen: indien ik maar reden krijg van de hoon die mij aangedaan is, zoo ben ik wel bereid voor eenigen tijd van mij te verbannen al't geen men eer inde wereld noemd: en zoo mijn voogd mij wil lastren, dat hij't niemand als zich zelve wijt, die zonder de zwakheid van mijn natuur t'overwegen, mij heeft laten dingen bestaan die hij mij nimmer had behooren toe te laten, als mijn eer onwaardig zijnde: hij is die mij uit de palen der schaamte geleid heeft, en door zijnen raad heb ik verscheidene onverfaagde aanslagen volbragt, mij dragende als een landlooper: men moet hem dan alleen toeschrijven al het quaad dat ik tot noch toe gedaan heb; en al't geen ik hier na door een hevige liefde en rechtvaardig gevoelen, vervoerd zijnde, doen zal. Dit was het voornemen datze broude, dat zoo haast niet in haren geest besloten was, of zij riep heur Ridders en maagden, met al haar andre huisgenoten tot haar; nadatze haar een deel van haar voornemen gezeid had, gebruikteze al haar schatten en rijkdom, om een machtige uitrusting ten oorlog te maken; dit gedaan hebbende, begaffe haar op den weg, en zonder haar het minste te vervalschen, hielze niet op van nacht en dag te reizen, tot datze eindelijk ter zelve plaats kwam daar den Soudaan van Egipten zich gelegerd had, langs den oever van Gaza.

TORQUATO TASSIUS

Verloste

JERUZALEM.

Het zeventiende Gezang.

I N H O U D.

Den Soudaan van Egipten ziet zijn heir monstren,
om tot hulp van Jeruzalem te zenden. Armijde ver-
schijnt 'er met haar troeppen ook, en bied haar perzoon
en Koningrijk den genen aan, die haar van Reinout wre-
ken wil, en zijn hoofd brengen. Reinout, komende aan
Palestijne te landen, vind daar rijke wapenen en een
schild, daar zijn geheel Geslacht op gegraveerd is. Den
wijzen Konstenaar verklaard hem een gedeelte daar van,
in duistere reden, en laat het overige voor Peter den
vroomen Kluizenaar, om hem een breeder uitlegging,
daar over, te doen.

*'t Egiptisch leger word gemonsterd voor den Vorst,
Om na Jeruzalem te worden afgezonden,*

Armijde

*Armijde, die zoo heet, na Reinouts leven dorst,
Verschijnt 'er met het Volk tot hare hulp verbonden.*

*Zij bied 'er zelven aan den genen, die haar 't hoofd,
Van Reinout breng': Hij land aan Palestijnse stranden,
Vind wapens en een schild, waar in hem word beloofd,
De nazaat die zoo braaf beheerschten rijke landen.*

*Den Konstenaar een deel in 't duister hem verklaard:
En 't ovrige dat word voor Peters geest bewaard.*

DE Stad Gaza is gelegen op de grenzen van Judea, op de groote weg, daar men, langs de Zee, recht na Peluzen gaat. Niet ver van daar, ziet men verschrikkelijke Woestijnen, daar de stormen en draaiwinden gewoon zijn de baren om te roeren; zulkx dat den wind van den middag zomtijds het zand zoo omwroet, dat de Karavanen, en de reizende, groote moeiten hebben, om 'er niet onder verdrukt en begraven te blijven. 't Was al lange geleden dat den Soudaan deze stad, die een sterkte van Egipten was, van de Turken onrechtvaardig bezeten had. Vindende haar dan zeer bequaam tot dezen aanslag, daar al zijn zinnen op speelden, en om nader bij te wezen, had hij zijn Hof na deze plaats vervoerd, en de bijeenkomst van het groote leger 't geen hij vergaderd had, en een algemeene monsterring van zien wilde, hier beschreven: maar, ô mijn waarde Zanggodin, zegt mij den tijd en de plaats

plaats daar deze dingen in voorvielen, en de macht die dezen Vorst, zoo van zijn eigen onderzaten als bondgenoten, had; verhaald mij den uittocht van 't volk, 't welk hij van den middag af, tot aan d'uiterste grenzen van den opgang gelicht had, en wat Prin-
cen of Landvoogden haar daar lieten vinden, want gij zijt de eenige die mij waarachtig verhaal kund doen, van de benden en de oversten die men hier, van de plaats en der halve wereld, zag aankomen.

Zeder dat Egipten het jok van het grieksche Keizerrijk afgeschud had, en van geloof veranderd was, wierd een zeeghaftig held, gesprooten uit het bloed van Mahomet, meester daar of en vestigde daar zinnen Zetel: toen hij aan de Kroon geraakte, dede hij zich Kaliffus heten, een tittel die zijn navolgers zeder gevoerd hebben, even gelijk als d' oude Egiptische Koningen haar Farao deden noemen en daar na Ptolomeus: hoe wel dit Keizerrijk alreede groot was, zoo wierd het door verloop van tijden noch veel grooter; want het sterkten zich uit van den opgang tot den ondergan, zoo wel in Azie, als in Affrike, en na de landen van Cijrenen: schietende vande zijde van Egipten na den middag, tot boven de stad Sijéne die op de grenzen van Etiopie leid; en derwaarts na het woeste Arabien had het voor palen die van Saba en die den oever vanden Eufraat bewonen, omvangende 't gelukkig Arabie, en de roode Zee, daar het van daan zich wijd in 't oosten uitbreid. Zulx dat men

wel seggen mach, dat de machten van dit Rijk wel groot zijn: maar 't geen haar noch meer ontfagchelijker maakte, was dezen Soudaan, die door een langen rij van voorzaten nu den Scepter zwaaiden: en waarlijk hij was 't waardig, want het was een deftig man, zo wel in zaken van vrede, als die van oorlogen: ook had hij groote dingen te beslechten gehad, dan tegens den Turken, dan weder tegen de Perfen; en hoe wel hij dikmaals, volgens 't beloop der oorlogen, overwinnaar, en overwonnen geweest is, zoo had hij zig in 't een en 't andre even gelijk getoond, zoo volftandig inde tegenspoed blijvende als in de grootste gelukken der fortuin: zie zoo ontfagchelijk was dezen Vorst, die daar zijn machten bij een vergaderde, of om wel te zeggen, haar alreede vergaderd had, en zich haaste om die tot bijstand van Jeruzalem, tegen de Fransfen te zenden, want hij niet meer vreesde, als de gelukkige overwinning van deze nieuwe helden. Armijde was de laaste die hem hier bij quam, en wel te pas, dewijl hij buiten de stads vesten, in een breed plein, zijn leger over zag, daar hij gezeten was op een hoog verheven troon, daar men met honderd elpenbeene trappen opklom; en om' noch heerlijker te schijnen, was hij met een rijk verhemelte bedekt, en bekleed met een groote purpre rok, met goud geborduurd: hij had op zijn hoofd een keizerlijke kroon, daar van het gesteenten de oogen der aanschouwers verblinden, daar bij zich den

den Scepter, die hij in de hand hiel, met al de rest van zijn toerusting, deftig voegde, en hem waarlijk een recht Monarch, gelijk hij was, deden schijnen; daar en boven dat zijn langen baard, en keizerlijke vrijmoedigheid hem te gelijk verheerlijkten; ook hadden zijn hooge jaren de wakkerheid van zijn gezicht niet verdoofd, noch zijn majesteit, niet minder als de grootheid van zijn rijk verminderd: in deze toerusting blonk hij boven al d'andre uit, gelijk als Apelles eertijds Alexander schilderde, op de wijze van den blixemende Jupiter, of zoo, gelijk hij in zijnen troon den eenigen Meester der Goden vertoond. Twee van de grootste Landvoogden van zijn Hof, stonden aan zijn zijde over end, daar van den eenen, tot teken van de krijgshandel, in zijn hand een bloot zwaard voerde, in de hoedanigheid van Veldheer, en d'andre, als Kanselier, had het zegel van 't Rijk, om de rechtvaardigheid en de regering te vertoonen: rondom zijn Troon stonden de Sirkassers, trouwe lijfwachten, gewapend zijnde, met borstharnassen, bartizanen, en de kromme sabel op de zijde. Dezen machtigen Monarch zittende zoodanig op zijnen Troon, bezag van boven zijn leger, daar van de hoofden, in 't verbijgaan, de punte van hare tekenen en wapenen, op de manier van aanbiddinge, ter aarden bogen. Die van Egipten verschenen de eerste deftig uitgerust, door vier Oversten geleid, daar van twee uit het bovenland en

d'andre uit het beneden waren, alle gebuuren van den Nijl, die waarlijk door een hemelsche gaaf, door 't heele land een meenigte van flik voerd, dat het aardrijk vruchtbaar maakt, tot daar zijn krachtig water zich in Zee gaat ontlasten. Zie zoo heeft Egypten al langzaam toegenomen, zeder den algemeenen Zundvloed, in 't midden van zoo veel onvruchtbare woestijnen, die het aan alle zijde bepalen. In de eerste troep zag men de gene, die de rijke landdouwe van Alexandrien bewonen, langs den oever die zich na 'et oosten keerd, en van Affrijke begint; die haar geleiden noemden zich Araspes, vaardiger in raadslagen als uitwerking, en die niemand in loofheid en doortrapte aanslagen week. Na dezen trokken de volkeren, die aan de zijde van Azien woonde, strekkende na den opgang der Zonne; zij hadden tot Hoofd Arontes, veel aanzienlijker door zijn geboorten, en verdiensten van zijn voorouders, als door zijn eigen deugden; want die bloodaard had nooit onder de wapenen gezweet, en was nimmer opgewekt geweest door 't klinken der trommelen, of trompetten; maar in tegendeel had hy altijd vermaak gehad in een wellustig leven stil te zitten; en zoo hem iets aanprikelde om de wapenen te dragen, 't is maar een zekere eergierigheid, die uit een opwerpend en jeugdig gemoed voortquam, ook ben ik verzekerd, dat hij zoo moejelijken ambacht, om dat hij 't niet gewoon was, wel haast moede zou wezen. De

derde troep die te voorschijn quam, was veel eer een geheel leger, als een keurbende, zoo groot was het getal der krijgsknechten daarze in bestond: en zeker in 't aankomen, ziende hoe dat dit volk het plein en den oever, vervulde zoumen nauwlijx kunnen gelóven, dat Egipten zo veel zou kunnen uitleveren om zoo veel krijgers t'onderhouden: en evenwel zijn zij maar uit een eenige stad afgekomen, die waarlijk zoo groot is, dat zij haar met recht mach vergelijken bij veel geheele landschappen, en meer als in duizend kleine steden bestaat: 't is uit groot Alkair daar den Overste Kampson deze troepen soldaten, veel aanzienlijker door haar groot getal als ervarentheid in den oorlog, geligt heeft. Na dezen volgden onder Gazel, de genen die de nabuurige landen, tot aan de wattervallen van den Nijl, die in 't midden vande Rotfen afftortende, d'omleggende plaatsen met een schrikkelijk gerucht vervult bebouwen. Nu gelijk d'Egiptenaars ongewoon zijn, helm, of borstharnas te dragen, voerdenze allenig maar den boeg en degen, het overige van haar rusting was zoo kostelijk, dat het hare vijanden meer begeerte om haar te be-rooven, als schrik van haar vermoord te worden geeft. Achter deze leste verscheen den Oversten Alkaron, die de Soldaten van Barka, ongewapend en bijna heel naakt geleiden: dit waren de genen die voordezen plegen door de wildernissen te loopen, en van haren roof haar t'onderhouden. Den Koning van

Tummarre volgde haar met een troep oorlogsvolk die niet weten wat het is, zig in een slag gesloten te houden: hij was van den Koning van Tripolij vergezelschapt en alle beide zijnze beqaam genoeg tot de schermutseling, na dezen volgde terstont de volkeren van't een en't ander Arbie, die nimmermeer overdadige hitte noch koude gevoelen, zoomen gelooven mach't gene m'er af verhaald. Van haar gewesten koomt ons den wierook, en ander reukwerk van daan. daar werd den onsterfelijken Fenix herbooren, die zich zelve r' effens een houtstapel en een wiegebout. Deze zijn zoo wel niet toegerust als de Egiptenaars, maar dragen de zelfde wapenen: zij hebben bij haar gevolg de andre Arabiers, alle struikrovers, die inde woestijne, onder hutten, leven; en van woonplaats veranderen als het haar goed dunkt: zij zijn van lichaam en spraak op de manier als de vrouwen, hebben 't hait lang en heel zwart, en een langwerpig aangezicht; voor haar wapenen dragenze zekere schichten, van Indiaans riet, aan 't end met ijzer beslagen, en zitten op zulke afgerichte paarden, dat men haar ziende loopen, gezeid zou hebben dat het een draaiwind was die haar voort dreef, zoo 't is dat de wind in snelheid haar gelijk is. d'Eerste troep wierd door Sifax geleid, de tweede door Aldijn, en de derde door Albiazar, die waardig is veel eerder een roover als Krijgsman te heten. Na dezen quamen die van d'Eilanden en den zeearm van Arabien, daar men de

oesters

oesters vischt die de gróte paarlen voortbrengen. Met haar trekken de Zwartén, die haar aan de flinker zijde houden van den oeverder roode Zee, daar van d'eene onder't gezag van Agrikalt waren, en de andre onder die van Osmides, een vrijgeest, die van alle gelooven evenveel hield. Na deze vertoonden haar de Etiopianen van Meroé, een Eiland van den Nijl en den Astrabolus besloten, en zoo groot in zijn uitbreiding, dat het in drie Koningrijken en twee verscheide gelooven bestaat; zij hebben tot oversten, Kanarius en Assimir, alle beide Mohometanen en schatbaren van den Kaliffus; maar den derden gewaardigden zich niet in deze monsterring te verschijnen, om dat hij zich voor een Christen uitgaf. Op de zelfde tijd verschenen twee andre Koningen, den een was Soudaan van Ormus, een Eiland van den boezem der Persische Zee, en d'andre Heer van Boëkan, 't welk noch een Eiland schijnt te zijn, als de Zee hoog is, maar alffe gevallen is, kan men daar droogs voets van 't vaste land na toe gaan. Gij zelfs, ô strijdbare Altamor, gy liet niet na in deze openbare monsterring te verschijnen; en de schoone Koningin uw vrouwe, die u zoo beminde, was niet magtig geweest u in haar kuische legerstede te houden, wat tranen zy ook storten, hoeze haar hair uitgetrokken en voor haar borst geslagen heeft, om u van deze doodelijke reis af te trekken. Wel aan dan, ô wreedaard als gij zijt, sprakfe (toen gy vertrokt)

't schrikkelijk wezen der Zee, zal u dat aangena-
mer als mijn gezicht zijn? zult gij de last der wa-
penen, veel zoeter als die van dit onnoozle kind,
dat al zijn vermaak scheidt in met u te spelen, vin-
den? Dezen Altamor was den Koning der Samar-
kanten, die niet zoo zeer beroemd was, om van
niemand opgewekt te zijn, als wel om zijn moer,
en groote ervaarendheid in den oorlog, want zijn
kloekmoedigheid bleek zoodanig in den strijd, dat
de Franschen hier van gedwongen zijn geweest de waar-
heid toe te staan, alzoo hij haar hier van de proe-
ven gegeven heeft; zulkx dat het wel reden was,
dat zij hem ontzagen. Zijn Soldaten waren alle
te zamen gewapend met sterke borstharnassen, en
hoewelze de kromme fabel op de zijde droegen zoo
hing haar een knodze aan den zadelboom: terstond
volgde den hoogmoedigen Adraustes, die uit de In-
diaanse gewesten quam, daarmen zeyd, dat de
schoone morgenstond verrijft: inde plaats van een
borstkolder, was hij met een sterk borstharnas, ge-
maakt van een hart serpentevel, met zwarte stip-
pelen, op een levend groen gevlakt, gewa-
pend. Dezen Overste, van een onmatelijke lengte,
was op een olifant gezeten en de troepen die hij met
hem geleiden quamen vande zijde daar den Ganges
zich in d'Indiaanse Zee ontlast: het volk dat hier na
volgden behoorde waarlijk de bloem van de koning-
lijke machten geheten te worden, om dat m'er geen
ander

ander volk bij zag, als oude uitgelezen soldaten, die door haar dapperheid, van trap tot trap, gekomen waren tot de hoogste bedieningen inden krijgshandel. Zij waren alle op trouw gewapend, en gezeten op paarden met beslagen toomen, zoo wel om de verzekerheid van haar personen, als om haar verschrikkelijker voor haar vijanden te maken, door middel van haar rusting, daar 't goud onder 't staal uitflikkerde. Onder dezen zagmen boven al, den hoovaardigen Alarik, den legermeester, Oudemerk, den moedigen Hijdraot enden beroemden Eurimedon, die al de wereld scheen t'ontzeggen ja de dood zelve, zoo moedig en stout was hy. Daar zag men noch den onverfaagden Tigranes, en Repoldus dien moedwilligen Zeeroover, die door zijn nooitgehoorde wreedheden, hem in al deze Zeeplaatfen had bekend gemaakt; ik vergeet den magtigen Ormond, den starken Marlabus, die d'Arabiers, van hem verwonnen, die naam gaven; en Ormides, Arimond, Pirga, Brimart den plaatsnemer, en den deftigen schildknaap Sifantes. Daar zag men zelf verschijnen den sterken worstelaar Aridamant, enden kloekmoedigen Tisafernus, een waren oorlogsblixem, by die niemand vergelijkelijk is, 't zij hy te voet, of te paard moet strijden, of in den renbaan met de lans steken; het Hoofd die deze troep geleide, was een Armeniaan van geboorten, en deed zich noemen Emirenes, een naam die hy zich zelf

gegeven had in de plaats van Klement, die hij plag te voeren, eer hy in zijn jonge jaren het ware Christelijke geloof verliet, om het valsch gevoelen der Mahometanen te volgen; anders was 't een bezadigd man, geheel oprecht, en hierom van den Soudaan boven alle andre bemind, want hij de naam had niet minder kloekmoedig, als van goed overleg, en vaardig in 't uitvoeren te zijn.

Armijde was de laaften die haar in deze algemeene monsterring vertoonden; zij was op een groote wagen gezeten, gekleed zijnde met een rijke tabberd van goud laken, hebbende den boog in de vuist, en den pijlkoker vol pijlen aan een sleuier hangen: bij de natuurlijke schoonheid van haar aangezicht, vermengde zich ik en weet niet war voor hoogmoedigheid, 't geen t'effens schein te dreigen, en d'aanschouwers tot zich te trekken en tot liefde te verwekken, hoewelze in haar een manier van verachtinge zagen; geheel haar wagen schitterde van Karbonkelen en Safieren, welke glans haar, die gene die van den hogen Hemel ons het licht op der aarde brengt, gelijk maakt; vier Eenhoornen waren'er voor gespannen, twee aan twee, en rondom haar zag men honderd jonge schoonheden, die gelijk zij gekleed waren, en zoo veel Staatjonkers, zittende op witte Spaanse looppaarden, afgericht om in de renbaan ronde sprongen te springen; zy wierd gevolgd van Aradijn, en de soldaten die Hijdraoth in Surie gelicht had. In de-

ze toerusting trokfe voord, en deê een ijder over haar verwonderen: gelijk als den eenigen Vogel, herboren zijnde, tot zich trekt al de oogen der Etiopianen, die hem na loopen om de wonderen van zijn vederen te zien, verciert met een aangenamen halfband en een goude kroon, terwijl alle d'andre vogelen hem na vliegen. Zij doet over al waar de soldaten staan, haar van verwondering verstommen, en die haar verbij trekkende aanschouwen, en letten op haar goede manieren, kleeding en wonderlijke schoonheid; worden daar door betooverd; ook is 'er geen hart, hoe weinig ongevoelijk door de liefde, dat in 't begin geen prikkeling gevoeld; zulkx dat hoe verachtelijk datse zag, zij echter heimelijk die Helden woude, en zonder te vechten d'overwinning verkrijgt, en haar zeeghaftig wechvoerd; maar zooze door een eenig verbijtrekken zulk een macht heeft, wat zal 't dan zijn, alffe met een helder aangezicht lieffelijk zal lachen? en wanneer als zij zal beginnen te spreken, waar zal men dan den genen vinden, die haar woorden niet magtig zal zijn tot haar te trekken? Na dat zij verbij was getokken, gebood den Soudaan dat Emirenes voor hem zou komen, die hij zijn Opperveldheer begeerde te maken, en volkomen bevel te geven over al zijn Hophieden, 't welk dezen Oversten terstond wel giste; hij quam bij den Vorst met een aangezicht vol majesteit, 't welk genoegzaam vertoonde dat hij de groote eer waardig was,

was, die den Soudaan hem wilde doen. Terstond voegden haar de Cirkassers, dat de lijfwachten waren, op twee lange rijen, om hem deurgang te geven tot aan den verheve Troon van den Soudaan, daar hij opklom: terwijl hij 't hoofd om leeg gebogen, de knie op d'aarde, en de hand voor de borst hiel, sprak den Vorst; Emirenes, ontfang den Scepter die ik u reik, tot teken van 't opperste bevel dat ik u over mijn Leger geef, ik wil dat zij, in mijn afwezen, u erkennen als mij zelve, en tot dien einde maak ik u mijn oppersten Veldheer tegen den Hertog Godefroy; ga, en grijp, moedig, die vermetelen aan, en vergenoeg de begeerten die ik heb om mij over haar te wreken. Verstrooy mij dat geheele leger, zonder dat het een van haar ontkome, boven al vergeet niet hier geketend te brengen, den genen, die het snijdende zwaard gespaard hebben. Deze woorden sprak den Soudaan tot Emirenes, die, na dat hij den Scepter ontfangen had, antwoorde; Grootte Vorst, terwijl uw overwinnende hand mij dit teken van eer geeft, en u beliefd mij een bevel te geven, dat ik nooit verdiend heb, zoo ga ik dan, onder uw gunstig beleid, tot dezen vermaarden aanslag, in de hoedanigheid van uwen onderdanigen en ootmoedigen slaaf; en zo ik mij te zwak kende om zo grooten last te dragen, dan is het gene mij vertroost, dat ik mijn meeste stoutmoedigheid in uw onverwinnelijke deugd stel. Zij is ook den genen, die mij verze-

kerd

kerd dat ik, in weinigtijds, wreken zal d'overlast die deze moedwillige vreemdelingen, geheel Azie hebben zoeken te doen; en zoo het ongeluk wilde dat d'overwinning aan onze Vijanden zijde bleef (dat den Hemel wil verhoeden) dan ben ik wel ten minsten voor mij zelve verzekerd, dat dat, ongeluk gevolgd zal worden met mijn dood, die ik in mij te verdedigen zal doorluchtig zoeken te maken; hierom bid ik den Hemel, dat zoo daar eenig ongeval moet geschieden, dat het mij maar alleen tref, want als uw Leger maar zeeghaftig mag weêrom keeren, het is dan geen nood, of den genen die het opperste gezag heeft, het leven laat. Hier mede zweeg hij stil, en zijn leste woorden wierden vergezelschapt met een algemeen handgeklap van het geheele Leger, en gerucht van trommelen en trompetten, met het groot gejuig der soldaten, die door haar vrolijk geschreeuw genoegzaam te kennen gaven, hoe aangenaam dat haar deze verkiezinge was, om het groot gevoelen datse van Emirenes dapperheid hadden. De zaken aldus beschikt zijnde, daalden den Soudaan van zijnen Troon, en vertrok in zijn hutte, daar hij de voornaamste Satrappen bij hem ten eten hield. Hier stond zijn tafel bijzonder gericht, en hooger als d'andre verheven; van waar hij, om zijn gunst aan zijn Hoofden te betoonen, aan eenige van haar, van de spijs zond die men hem opdischten, en aan andre gunstige woorden, na datse aanzaten en de genegenheid

negentheid die hij haar toedroeg. Armijde, onder-
tuffen ziende hoe beleefd dat dezen Vorst was, nam
de gelegenheid waar, om haar van deze algemeene
vreugd, tot uitwerking van haar quade aanslagen,
te dienen. Zij dan ziende de tafelen opgenomen, en
het gezicht van een ijder na haar gewend, een baar-
blijkelijk teken, dat haar fenijn in de harten van de-
ze Oversten verspreid was, rees op haar voeten;
daar na haar tot den Soudaan, met een wezen t'effens
hoogmoedig en minnelijk, keerende, trachteze niet
minder kloekmoedig door haar gedaante als woorden
te zijn: Opperste Monarch, sprakse toen, uw Ma-
jesteit verontwaardige zich niet, dat ik voor hem,
tot behoeding van het Vaderland en ons algemeen
geloove, durf verschijnen; ik beken dat ik maar een
zwakke maagd ben, maar 't gene mij meer moed
geeft, is dat ik, d'eer hebbende van uit koninglijk
bloed te zijn, en den tijtel van Koninginne te voeren,
denk, dat het geen onwaardige zaak voor my is, de
wapenen te nemen, in zoo rechtvaardigen zaak als
deze is. Want die wel heerschen wil, behoord in een
zelve hand den scepter en den degen te voeren; zie
hierom heb ik voor my genomen, met de mijne, my
in 'teen en 't andre te behelpen, en niet slaaprig te
zijn, als het tijd om te strijden, en die in 't bloed der
vijanden te bevlecken, zal zijn. Ook mag ik zonder
stoffen zeggen, dat het van heden niet is, dat ik het
ambacht van de wapenen te voeren, gedaan heb, ter-
wyl

wijl het alreede lang geleên is, dat ik gewoonte maakte van zoo wel tot voorstand van ons geloove, als voor de vergrooting van uw Rijk, te strijden; uw Majesteit, indien hy de moeite geliefd te doen, kan dit wel weêr herdenken, want het hem niet onbekend is, wat naarstigheid ik gebruikten om in uw handen de voornaamste van deze gekruisten te doen vallen, die ik u geboeit toezond: en mogelijk zoud gijze nu in het diepste van een hol zoo wel vast hebben dat d'overwinning ons gewisser verzekerd, en uw aanflager in een beteren stand zouden zijn, zoo't niet geschied waar dat Reinout, die men zoo zeet roemd, op de nagang, toen ik 't het minste dacht, en de mijne die haar geleiden in stukken kapten, niet gekomen was. 't Welk d'oorzaak is dat de verraders, die ik gevangen hiel, verlost wierden: om u nu te zeggen wie dat dezen Reinout is, zou maar tijd verlooren zijn, hoe wel hij overal zoo bekend is, dat 'er naulijx iemand zij, of hij weet hoe verschrikkelijk dat hij is. Hij is de gene die mij seder zoo wreed gehandeld heeft; dat hij mij een rechtvaardige oorzaak gegeven heeft om mij over hem, van den hoon en smaatheden mij aangedaan, en die hij onderwind mij van dag tot dag te doen te wreken: en waarlijk hoe dat ik verder ga, hoe meer de begeerte van hem quaad te gunnen, en oorzaak van zijn ondergang te zijn, in mij meer vernieuwd. Dit heeft mij het meeste bewogen om de wapens te voeren; terwijl het te lang zoude

zoude zijn, om u van stuk tot stuk te verhalen wat de misdaden al zijn die hij tegens mij begaan heeft, zal 't mij genoeg zijn u te zeggen, dat de rechtvaardigheid van mijn zaak, my verplicht hier over weerwraak te hebben, daar ik nimmermeer zal van aflaten, tot ik die verkregen heb: en ik ben verzekerd dat de winden niet te vergeefs, al de pijlen die ik op hem meen te schieten zullen afwenden: en zoo 't waar is dat de gramschap van den hemel zich dikmaals op den onnozelen ontlast, met grooter reden behoort te dan de schuldigen te straffen; gelijk het inder daat, of vroeg, of laat geschied datze gestraft worden. Eindelijk zoo hier iemand is, die my beloven wil het hoofd van dezen Barbaar te brengen, daar de geheugenis my zoo verdrietig af is, dat hy zich zelve dan vry verzeker dat deze wraak my geheel aangenaam zijn zal, hoe welze noch grooter zoude zijn indien ik 't zelve gedaan had; en zoo hy dit volbrengen kan, biede ik mijn persoon hem aan tot een Vrouwe, en dien volgende om hem erfgenaam te maken van geheel mijn Koninkrijk. Zie dit is de vaste beloften die ik hem doe, en wil dat mijn trouw hem een onverbrekelyk pand zy. Wel aan dan, zoo daar onder zoo veel kloekmoedige, hier vergaderd, eenige zijn, die d'aanbieding die ik doe, groot genoeg schijnt tot een vergelding, om zich voor my in 't gevaar te begeben, dat hy niet veinsd het te openbaren. Terwijze zoo sprak, zag Adraestes haar stijfaan; Brave Maagd,

Maagd, sprak hy, het moet nimmermeer geschieden dat een Princes, gelijk gy zijt, haar ontwaardigd een pijl te schieten, op zoo een onwaardig persoon. Zeker dat hart, 't welk geensints iets adelijkx by zich heeft, is niet waardig geraakt te worden met een schicht, van zoo volmaakten hand geschoten, noch de eer te hebben eenigfins daar van gequetst te worden; want al de wonden die 'er afquamen, zelf wanneerze doodelijk waren, zouden verdienen dat menze waardiger als het leven hield; verplicht my dan, u alleen van mij te dienen, ik bide my zelve u aan, om uw begeerten te volbrengen; ik zal den genen zijn die u het begeerde hoofd brengen zal; ik die het hart van dien verrader zal uitrukken, en die het de raven en gieren, met de rest van zijn lichaam, tot voedsel zal geven. Zoo sprak den Indiaan Adraustes, als Tisafernus, deze verwaardheid niet meer verdragen kunnende, sprak; Wie zijt gy, die u zoo opgeblazen, voor de Majesteit van onzen Vorst vertoond? waarlijk gy zijt wel onbeleefd, niet t'overwegen, dat misschien hier verscheiden zijn, die niet een woord spreken, en evenwel u verre zouden te boven gaan, indien men hier proeve af most geven. 't Is niet noodig, antwoorden den Indiaan, dat ik u zeg wie dat ik ben; 't is u genoeg dat ik my stellen mag, onder 't getal van de gene die weinig zeggen en veel doen; indien gy zoo gehoond waart, en my dit ergens anders verweet, 't gene gy my hier nu zegt,

waarlijk deze woorden zouden de laatste wezen die uit uwen mond zouden voortkomen. Zy zouden voortgevaren hebben, indien den Soudaan zijn hand niet uitgestrekt, en haar geboden had te zwijgen; want terstond wende hy zich naar Armijde, en sprak; Edele Maagd, gy toond waarlijk wel met 'er daad, dat gy in grootheid van gemoed, alle die van uwen aard te boven gaat; zulkx dat het wel reden is, dat deze twee Ridders niet meer om uw liefde twisten, op dat gijze in toekomstende bequamer moogt gebruiken tegen dezen ontsachelijken vijand, daar gy u, niet zonder reden, af beklaagd. Daarenboven zal dezen twist oorzaak zijn, datse haar in uwen dienst nu met meerder dapperheid dragen zullen. Meer en behoefde hy niet te zeggen, om de genegendheid en moed van d'andre te vergrimmen, die terstond met een gemeene stem haar wederom haren dienst aanboden, voornamelijk de gene die tot lof genegen waren, welk de plaats bekleed, van de hoogste deugd, onder het meerendeel van het oorlogsvolk.

Terwijl dat deze dingen aan d'een zijde zoogeschiede, ging van d'andre den kloekmoedigen Reinout, met zijn twee spitsbroeders, gelukkig t'zeil, van daar de schadelijke tooveresse Armijde hem betoverd had gehouden: zij zeilden voorspoedig door den zelve weg, die d'andre genomen hadden, en de zee was haar gestadig gunstig. Gedurende deze reize, des nachts, bezag hy met verwondering de

de Leidstarre, dan de Beer, die hier ontrent om draaid, en dan weder de andre starren. Daar na als den dag gekomen was, onderhield hy zich in 't beschouwen van de vermaarfte stroomen en bergen die in Zee uitsteken: hy zag ook de gebouwen van deze plaatsen, die haar langs deze zijde uitstrekten; en vernam, zoo veel 't mogelijk was, na de zeden en gewoonte der inwoonders. Eindelijk quamenze aan den oever van Palestijne, den vierden dag, na datze vertrokken waren, sedert dat haar sloopken, ontrent der zonnen ondergang, land gekozen had. Mijn vrienden, sprak de leidsvrouw tot haar, hier ziet gy tegenwoordig het einde van uwe reize: hier op verdweenze, in minder tijd als men een woord zou kunnen spreken. Ondertusschen overviel haar de nacht, wiens donkerheid alle verwen onder een smelt: zulx datze in deze eenzame zandachtige plaatsen, noch toorens, noch muuren, noch eenige stappen van menschen of paarden, konden ontdekken om haar den weg te wijzen, die zy houden moeten. Evenwel na datze eenigen tijd beraamd hadden wat haar te doen stond, gingenze voort, latende de Zee achter haar leggen: maar nauwlijx haddenze een weinig voortgegaan, of zy zagen van verre, ik weet niet wat voor een klaarheid glinsteren, met zilvre stralen en goude vonken onder een vermengd: verlichtende de donkerheid vande nacht en de schaduwe minder duister maakende. Zy gingen'er dan recht op aan, en

naderden het zoodanig, datzy lichtelijk de oorzaak hier van konden bekennen: want zy terstond aan een grooten tak van een boom, een geheel nieuw harnas zagen hangen, recht tegen over de maan, die met haar stralen daar op flikkerende, een licht maakten veel helderder als dat van de sterren: dat ook eenigfins voortquam om dat den helm, die zoo wel als de rest van de wapenen verguld was, over al met gesteenten bezaad was. Hier by vertoonde zich in 't schild, dat van de zelve stoffe was, veel beelden op verscheide wijzen gegraveerd. Bij deze wapenen zat een eerwaardigen Grijzerd, die zoo 't scheen, de last aangenomen had van die te bewaren. Zoo dra als hy de Ridders zag, stond hy op om haar tegen te gaan, doch terstond kenden zy hem den wijzen Konstenaar te zijn, die haar onderricht had van al het gene dat zy te doen hadden, om tot den aanslag van haren Vriend te gaan. Na dat hij haar beleefd gegroet had, keerde hy hem tot de jongste, te weten tot Reinout, die hem aanzag zonder spreken; Mijn Heer, sprak hy tot hem, gy zijt de gene die ik hier alleen, gelijk gy ziet, in de volle nacht vertoef; ik draagu geen gemeene gunst toe, en ik denk dat ik 'er goede proeven genoeg af gegeven, door de zorg die ik voor uw dingen gedragen heb; ik begeer geen andre getuigen, als deze twee Ridders, die door mijn ervarendheid, ten einde gebracht hebben deze tooverijen, daar door gy vervoerd waart, om in een rampzalig leven, dat

een

een man als gy zijt, onwaardig is, lang slepende gehouden te worden: maar aanhoord nu de woorden die ik u te zeggen heb, en die geheel tegenstrijdig zijn den zang der Meerminnen; ik bidde u ook, in de plaats dat gijze verdrietig moogt vinden, die te behouden in het diepste van uw gedachten, tot dat een tonge, veel wijzer en heiliger als de mijne, u die opendlijk verklaar, en de waarheid doe bekennen. Weet dan dat de ware gelukzaligheid niet bestaat, noch in het leiden van een onledig leven, noch stil te leven op het geruisch der revieren, in't midden van de bloemen onder de Nimfjens en Meerminnen; maar in tegendeel zoo daar eenig geluk in de wereld zij, dat stel ik op de hoogte van een steenrots, met gevaarlijke steilten omringd, daar de deugd haar woonplaats houdt; daar kan nimmermeer den mensch komen, zoo hy de strengheid van den winter en d'overdadige hetten van den zomer niet verdragen kan. Dit zoo zijnde, zoud gy dan zoo weinig moeds hebben, en onachtzaam stil beneden dezen berg te blijven, gelijk als een arent, of zoodanigen andren vogel, die iets traag zou trachten aan stukken te scheuren, langs de velden en valeijen. De natuur heeft u met een aangezicht, na den Hemel verheven, geschapen, en zij is zelve ook, die u verzien heeft met een edle moed, om op de grootste dingen te hopen, en door een brave naam, die gij behoord na te laten tot den lof der wapenen te klimmen en die te verkrijgen;

gedenkt ook, datse u een begeerte tot gramschap gegeven heeft, niet om u onbeleefd tegens den uwen te dragen, en die tot oproer te gebruiken, zonder acht, noch op wetten, noch op reden te nemen, maar 't geenze gedaan heeft, is om geen ander oogmerk geweest, als om eindelijk uw deugd tegens d'ongeloovige aan te prikkelen, en uw driften, dat uw verburge vijanden zijn, t'overwinnen: laat dan toe dat uw hoofd, als wijs en voorzichtig zijnde, die tot bezadigheid breng, en die tot het gebruik bereide, daarze u het meeste om gegeven zijn; lijd dan, zeg ik, dat hij die of verhaafte, of verlangsame, na dat hij noodig zal achten, die terstond veel laauwer, en terstond weêr vieriger makende. Terwijl hij zoo sprak, aanhoorden hem den Ridder met aandacht, en door schaamten die hij van zijn misslag had, wierd hy rood in zijn aangezicht 't welk den grijsaard bemerkende, vervolgde; mijn Zoon licht uw hoofd op, en slaat uw gezicht op dit schild, daar in gy bekennen zult welk de brave daden van uw deurluchtige Voorvaders geweest zijn, gij zult zien in welk een eer dat zij geleefd hebben onder alle de volkeren van den aartbodem, en dat gij wel langzaam haar aantienlijkheid najaagd: wel aan dan waak op en maakt dat mijn woorden u voor prikkelen aen uw moet dienen: op dezen woorden zag Reinout den Grijzaad noch stijver aan, die zijn woord hervattende tot hem sprak: gy ziet hoe groot dat de
naar-

naarstigheid van den werkman geweest is, die op dit Schild gearbeid, en daar verscheidene dingen, in zoo weinig plaats, begrepen heeft: Hier kund gij al achter een zien de geslachtboom van den doorluchtigen Artius, die zijn oorspronk genomen heeft uit de oude Romeinen, zonder daar ooit afgeweken te zijn. ook is 't niet zonder reden dat zijn voorzaten daar met lauwrerien gekroond zijn, en dat zy in hare handen een palmtak voeren: Hier op toonden hij haar heur gedenkwaardige wapendaden, en d'overwinninge die zij verkrepen hadden: maar boven al wees hy den zeeghaftigen Kajus, die ter hand nemende het beleid over een braaf volk, toen 't Keizerrijk ten roof stond, de eerste was die zig Heer ende Vorst maakten van den huijze van Est, trekkende al zijn gebuuren tot hem, om onder zijn beschutting haar te begeven, om datze zoodanigen oversten, als hij was, van nooden hadden. Daarna hoe d'onverwinnelijke oversten van Honorius, de Gotten dwongen weerom te kereen. Dit was 't noch niet altemaal, hij vertoonde Aurelius, die in vrijheid verdadigde den genen die tot hem om hulp liepen, terwijl het scheen dat Italie t'eenemaal in gevaar stond, om van dezen Barbaar verwoest te worden, en dat Rome, slave geworden zijnde, ging om tot haar uiterste rampspoedigheid gebracht te worden. Achter deze doet hij hem zien Forestes, die zich kloekmoedig kant tegens de Hunnen, die in 't noorden heerfchen: daar

was licht aan zijn wezen te kennen den wreden Attila, die't gezicht heeft van een verschrikkelijke draak, en t'eenemaal een razende wachthond gelijkt, zo wel, dat men hem ziende zeggen zou, dat hy zijn keel opende om al in te slokken wat zich voor hem ver- toonden, en dat hij altijd na blafte: maar na dat hij in een lijfgevecht verwonnen was, zocht den Barbaar, een veilige toevlucht, midden onder zijn troepen en den kloekmoedigen Forrestes, die men den waren Hektor van Italie noemen mocht, stelde hem tegen Aquileus te weer, zulx dat de dood van den anderen met het doodelijk noodlot van zijn vaderland, ergens anders toe bewaard wierd. Na zoo een vermaarden Vader, heerschten een Zoon die noch grooter was. 't Is Akarin, een oprechte erfgenaam van zijne deugden, en een magtig beschermer van d'eer der Latijnen. Altijn moet waarlijk voor zijn heerlijke daden buigen, maar niet voor de Hunnen, en gaat zich daar na in een verzekerder woonplaats begeven; want van duizend kleine dorpen en gehuchten, maakten hy langs de Po een groote stad, die hij met zomerdijken versterkte, tegen't overvloejen van deze vloet, ende daar was't dat die van den huize van Est, haar in toekomstende moesten bevestigen: het scheen dat door hem zelf de Alans verstrooid wierden; en dat evenwel het geluk hem tegen was, in eenen slag tegens Odoakres, daar hij zijn dagen eindigde, voor de vrijheid van Italie; waarlijk een lof-
felijke

felijke dood, die hem deelgenoot maakten in de deugden van zijn Vader. Met hem zag men Alforifus sterven, en Azzes zijn broeder in ballingschap vergezelschappen, daar na waardiglijk wederkeeren, bij gestaan zijnde van goeden raad en oorlogsvolk, na dat den Tiran Erulus gedood was, door de schoot van een schicht die hy in zijn rechter oog kreeg. In 't einde van deze verscheen Bonifatius van Elt, den waren Epaminondas, die vrolijk en vergenoegd schein te sterven, na dat den wreeden Totilia omgebracht, en zijn waardig schild behouden was. Valeriaan, noch jong zijnde, volgde de voetstappen van zijn Vader, daar na wierd hij zoo sterk en moedig, dat honderd vierkante slagordens der Gotten, hem nauwlijcx konden 't hoofd bieden. Niet ver van daar was Ernestus, die met een onverfaagd gelaat verschijnende, groote dingen uitrechte tegen d'Esclavoniers: 't is waar dat hem verbij streefde den kloekmoedigen Aldoart van den berg Celses, die den Koning Lombard verjaagde. Daar ziet men desgelijx Henrik en Beringares, die haar schijnen de eerste in de slagen te laten vinden, daar Karel de Groote, zijn overwinnende vendels ontvouwd; ook moet men toestaan dat hij een man van moed is, en bequaam om een grooten aanslag uit te voeren. Louijs volgde daarna, en hem verheffende tegen zijn eigen Neef, die in Italien heerfchte, kreeg d'overwinning over hem, en maakten hem zijn gevangen. Otho is dien volgende

de mede met zijn vijf Zonen, en Almerik desgelijcx, die nu alreede Markgrave van de voornaamste stad der Po gemaakt was: deze wierd knielende vertoond, zijn oogen aandachtig ten Hemel verheffende, als stichter van verscheide Kerken. Recht over hem is Azzes den tweeden, de welke na groote tweedrachten tegens Berringarius, en verscheiden, verandering van 't geval, nu gunstig, dan tegen, eindelijk d'overwinning krijgt, met het gebied van Italie: daar heeftmen zelf ook gesteld zijn zoon Albert, die na dat hij die van Garmanje had t'onder gebracht, proeven van zijn deugd gaf, overwinnende die van Denemarken, zoo wel in steekspelen als openbare oorlogen; hij had de dochter van den Koning Ottho, met een rijke bruidschat, ten huwelijk. Achter haar is uitgebeeld die zelfde Hugo, die zoo braaf den hoogmoed der Romeinen kon vernederen, waar door hij den tijtel van Markgraaf van Italie en Toskane verkreeg. Dicht by hem zietmen Tedaal, aan wiens zijde zijn huisvrouw Beatrix staat, nooit was'er een Vader, zoo groot en befaamd, zoo gelukkig als hij, behalven hier in, dat hy geen Zoon na liet die in zijn erfplaats mocht heerschen. Daarna volgde Matilde, die zeer wel weet goed te maken, 't gebrek, dat zij scheen te hebben, en in 't getal van de hare en in haar kunne: want deze wijze Princesse mag met goed recht gesteld worden boven veel Kroonen en Scepters: haar heldachtig aangezicht, vertoond ik

en weet niet wat voor mannelijke kloekmoedigheid, en men ziet 'er meer als een menschelijke kloekheid op: zy is de gene die Guiskard op de vlucht dreef en die van Normandijen verftrooiden. Hier overwintfe Henrik de vierde, en heiligt een tempel de Keizerlijke Kroone toe, die zij van hem gewonnen heeft. Hier van een andre zijde, hebbende den onrechtvaardigen bezitter van den heiligen Stoel verjaagd, hersteldfe in Vatikaan, in den zetel van den heiligen Peter, den waren en opperften Pontifus. Azzes de vijfden, voegde hem by haar, om haar te helpen, als eenen die zij alles goeds toewenscht, en op 't hoogste acht: maar aangaande het geflacht van Azzes de vierde, die tak is veel bloejender, en spreide zich in verscheide telgen uit. Eindelijk den kloekmoedigen Guelfus, van hem en Kurigonde geteeld, gaat daar Germanje hem schein te roepen; en waarlijk deze Romeinse spruit, ziet zich vervoerd, door zijn goed geluk, in de velden van Bauvarien, daar hij een groot tak van Est ent op den stam van de Gulfen, van zijn zelve heel vruchtbaar: deze ziet vernieuwen in zijn Guelfen verscheide goude Kroonen en Scepters, die door door de gunst van den hoogen, haar tot den Hemel verheffen, zonder dat 'er eenige beletselen waren; zulkx dat het wel weinig tijds vereifchte om geheel Germanje te bedekken: maar in zijn takken, aan de zijde van Italie, bloeidze niet minder heerlijk, als de voorgaande koninglijke plant die haar bij d'at-

der-

derbepaamste mag vergelijken. Dicht bij Guelfus vertoonde zich aanzienelijk Bartholdus, door welke de voorzaten van Azzes de zeste weder vernieuwen: Dit was de geslachtboom van die brave Prinsen, die haar schenen te bewegen, of zij levend hadden gewest, op dit ongevoelijk metaal. Ondertussen voelden zich Reinout, die op deze wonderen staroogden, van duizend prikkelen geprikkeld, om eer te verkrijgen; en in zijn hart ontstaken levendige eervonken, door 't voorbeeld van zijn doorluchtige Voorouders; 't welk oorzaak was dat zijn moed, als een deugdsume bewegenis, hem opwekten om haar na te volgen, op zoo een wijze ontvonkt zijnde, dat hem dacht, dat men hem alreede geen voorwerp gelaten had, daar tegen hy zijn moedigheid zou kunnen gebruiken, en dat de Stad van Jeruzalem gewonnen zou zijn, of dat men al het volk, dat tot haar bijstand gezonden was, al om den hals had gebracht. Op dit gevoelen, dat hij voor een waarachtige zaak hield, wappende hij zich inder ijl met dat rijke harnas, en onderhield zich met de hoop van d'overwinning, gelijk of hijze alreede al verkregen had. Als doen gaf hem Karel, die hem de dood van den Prins van Denemarken verhaald had, het beroemde zwaard in de hand, dat hem bij noodlot beschoren was; waar op den wijzen Kunstenaar, Reinout aanmoedigende, sprak; Aanvaard het mijn Zoon, maar gebruikt het niet als tot voordeel van het Christen geloove; eindelijk moet

moet gij het voor een rechtvaardige zaak houden, die uwe dapperheid waardig is, en u ook verplicht om wraak te nemen over de dood van zijn Meester, die het terstond toen aan u over gaf, zoo beminde hij u. Maar 't is van nu aftijd om te gaan, daar den Hertog Godefrooy, en al de soldaten van 't Leger u met ongeduld verwachten; en ik ben verzekerd dat gij zeer wel te passe zult komen; laat ons dan gaan zonder eenig uitstel, en hebt geen vreeze dat ik de hutten niet wel zal kunnen onderscheiden, in 't midden van de duistre nacht. Dit zeggende klom hij op zijn wagen, daar hij haar ook deê opstijgen; daar na de paarden den toom gevende, dreefze dapper met een zweep voort, en nam zijnen weg na 'et oosten. Terwijl zij alzoo voortvoeren, keerden zich den Konstenaar na Reinout, en zey; Mijn Zoon, hebt gij wel gezien de takken en de telgen van uw deurluchtig Huis en haar oude afkomst? hier op heb ik u te zeggen, datse seder haar eerste bevesting, meer brave Prinzen heeft voortgebracht, en noch meer in de wereld moet brengen, die de anderen niet zullen wijken; want d'oudheid zal de deugd niet verminderen, van haar die na u zullen komen. En of het God geliefde, gelijk het mij toegelaten is uit het diepste van d'aaloudheden, uw Voorzaten, die u onbekend waren, op te halen; dat mij 't zelve ook zoo geoorloofd was, om u te zeggen, wie dat uw gelukkige Nakomelingen zijn moeten, eer dat zij ko-

men

men haar oogen te openen in het licht van den dag. Zeker, zoo dat mocht wezen, ik ben verzekerd, dat het getal niet minder groot, noch in minder achtting wezen zou, als dat van d'oude Helden, die men zoo geroemd heeft. Maar gij moet weten, dat mijn wetenschap haar zoo ver niet uitstrekt, in de toekomstige dingen, als in die voorbij zijn: en dat de weinig gissing, die ik 'er uit kan ramen, zoo duister is, als het licht van een toorts, die men dwers door een dikke mist ziet flakkeren. Al't gene ik u kan verzekeren, en't geen mij tot geen dwaasheid kan gerekend worden, want ik't geleerd heb van een meer als sterffelijk mensch, en die hier van beneden, de verburgendheid des Hemels in't openbaar ziet; dat is d'openbaringen die hem verschenen zijn, en die hij mij seder ontdekt heeft, u verzekeren, dat noch onder de Latijnen en Grieken, noch in d'aaloude gulde eeuw, noch in de tijd die wij nu beleven, nooit zoo brave mannen geweest zijn als 'er uit uw huis moeten voortkomen; want den Hemel zal uw navolgers zoo gunstig zijn, dat zij door haar deurluchtige naam, te boven zullen gaan, de strijdbaarste Oversten die ooit binnen Roome, en in't overoud Karthago geweest zijn. Nu onder de voornaamste daar hij mij van sprak, sloeg ik acht op een Alfonsus, de eerste in eer en de tweede van dien naam, met welke de deugden zullen geboren worden, wijlze door de verdurvendheid des tijds zullen schijnen in de wereld verstorven

te zijn; ook zal men dezen Prins, op zoo uitstekende eecrtrap zien, dat nooit een ander beter als hij den scepter en den degen kon voeren, noch onderschragen den zwaarwichtigen last van den oorlog; zulkx dat men van dezen Prins wel zeggen mag, dat hij de edelste luister van uw lof wezen zal, en het dierbaarste juweel van uwen huize. Zijnde dan noch naauwlijcx in zijn eerste jeugd, zal hij zoo brave proeven van zijn deugd geven, dat hij gelijk als den leeuw, die de schrik van het woud en der beesten is, die daar haar verschuilplaats hebben, hem zal ontzachelijk in de steekspelen, en eerwaardig in 't gebruik der wapenen maken. Zulkx dat hij altijd uit de slagen zal wederkeeren met palmtakken en roofof geladen; hoe wel dat tot teken van zijn overwinning, men zijn hoofd zal verciert zien, nu met laurieren, nu weêr met kranffen van eikebladeren, en andre diergelijke kroonen, daar de prijzen niet voor wijken zullen, die men hem in eenen hoogen ouderdom geven zal: want als dan zal men in hem zien blinken, alle de deugden die een groot Vorst beroemd maken; als dan zeg ik, zal hij volkomen de vrede en openbare rust kunnen bevestigen, zijn landen bevrijden tegen 't geweld der vijanden, de konsten en wetenschappen doen bloejen, zijn onderzaten toelaten vrije en eerlijke tijdkortingen, met een rechtvaardige hand de straffe en vergeldinge uitdeelen, en ordrestellen op al wat hem noodig zal dunken: en zoo 't
hem

hem overkomt in den oorlog te treden tegens d'ongeloovige, die tegenwoordig wonderlijke verderving te water en te land zullen doen, ô hoe aanzienlijk zal hij zich maken door de wonderen van zijn dapperheid! zeker in die bedrukte tijd, zal hij een vaste eendracht maken, onder het beroemste volk van der aarden, die hij wetten zal voorschrijven, en de moedwilligheid rechtvaardig straffen van deze Barbaren, die de Tempelen zullen verdelgd, en d'Outaren ontwijd hebben: door't zelve middel zal hij een rechtvaardige wraak nemen over den verschrikkelijken Tiran van't Oosten, en zijn schelms geloove, zonder dat het iets baten zal, noch aan Turk, noch aan Moor, gevreesde Legers, om zijn zeeghaftige overwinninge te steuiten, op te been te brengen; want al haar machten zullen niet beletten, dat hij niet trek van den Eufraat en den berg Taurus, na de Koningrijken daar de zomer altijd duurd, om daar het Kruis, de goude Lelien, en den Romeinschen Arent te planten: hij zal de gene zijn die d'onzekere oorsprong van den Nijl ontdekken zal, en die met zijn water de zwarte volkeren, die deze landen bewonen, zal doopen. Terwijl dat den goeden Grijsaard zoo sprak, kon Reinout zich niet verzaden in't aanhooren, zulk vermaak schiep hij in't verhaal dat hij hem deê, van die na hem zoude komen, en zoo veel moed gaf hem het voorbeeld van zijn Voorouders. Zij brachten de heele nacht door in deze onderhouding,

houding, tot datze de schoone morgenstond zagen boven den Horizon stijgen, zulkx datse met het licht van den dag, duizende tenten en duizenden vendels zagen, geplant langs de bolwerken, die de wind, diese zoetjes beweegden, veel aangenamer in 't oog deê schijnen. Als doen keerde zich den wijzen Konstenaar weder tot haar; Terwijl 't dag is, vervolgte hij, en dat de Zon u de hutten der Christenen, met den berg, het vlakke veld en de Stad ontdekt, is 't genoeg dat ik u door een onbekende weg, tot hier toe, vrij van alle gevaren en ongeval dat men u had mogen aandoen, geleid heb; van nu af hebt gij geen leidsman meer van doen, en alzoo is 't u geoorlofd zonder mij te gaan, die 't niet geoorlofd is verder te treden. Dit gezeid hebbende traden de Ridders op 't land, en hij keerde wederom, na dat hij oorlof had genomen. Zij gingen ondertusschen na den opgang der Zonne, door een weg die haar aan de hutten geleiden: maar eer dat z'er aanquamen, verspreiden de saam het gerucht door 't geheele Leger; waar door den vromen Godefrooy zoo van vreugd vervoerd was, dat hij uit zijnen Zetel opstond, om haar tegen te gaan en met een gunstig onthaal t'ontfangen.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

J E R U Z A L E M.

Het achtiende Gezang.

I N H O U D.

REinout gaat in 't bezwooren Bosch, en verlost het van Ismenes tooverijen. Men haald 'er hout, gelijk voor dezen, om sterkten af te maken, bequzaam om de Stad te beschadigen. Daar op bestormden haar aan drie verscheide plaatsfen. Ismenes blijft dood. Sant Michaël verschijnt voor Godefrooy, en toond hem hoe de Engelen voor hem strijden. Eindelijk word Jeruzalem, al stormende, gewonnen; en Aladijn wijkt in de Sterkte.

*Bortholdus brave Zoon, verlost 't bezwore Woud;
Men haald weér boomen om daar sterkten af te
maken:*

Hier

Hier op bestormd m'er aan drie kanten, even stout,
 Ismeen, den Toovenaar, stort in Cocytus kaken.
 Sant Michaël verschijnt d'oprechte Godefrooy,
 En toond hem hoe het heir der vlugge Hemelscharen,
 Kloekmoedig strijden voor Gods waarde lamm'renkooy,
 Om hem en al zijn volk zorgvuldig te bewaren.
 Jeruzalem dat word gewonnen door 't geweer;
 En Aladijn wijkt in de starkten met zijn heir.

OO dra als Reinout zich voor Gode-
 defrooy zag, die alreede uitge-
 gaan was, om hem te ontfangen;
 riep hij, Groote Vorst, die ik voor
 mijn eenig Opperhoofd erken;
 Dat ik, tot bevrijding van mijn
 eer, wat belgziek ben geweest,
 en reden heb getracht te krijgen van het leed dat mij
 aangedaan was, door den Ridder, die ik gedood
 heb, daar verzoek ik ootmoedig vergiffenis af. En
 beken dat ik u grootelijcx misdaan heb. Ik heb seder
 genoeg moeiten gehad, en heb 'er van nu af maar al-
 leen geen berouw van, terwijl gij mij hebt gelieven
 weder te roepen. Zie ik ben bereid alles te doen, wat
 gij mij zult gebieden, tot boete van mijn misdaad,
 om weder in genade, als voor dezen, te komen. Dit
 zeggende, wilde hij op zijn knien vallen; maar den
 Hartog, hem opheffende, antwoorden; Ridder
 laat ons de geheugenis van 't voorgaande niet ver-

nieuwen; al't gene ik van u begeer, is dat gij, als voor dezen, proeven van uwe dapperheid zult geven, strekkende tot ondergang van onze vijanden, en voordeel van d'onze. Maar eer dat wij verder gaan, moet gij deze spooken en monsters verjagen, die, seder uw vertrek, het Bosch belegerd hebben, daar wij 't hout plegen te halen tot onze sterkten. U te zeggen waar uit dit spruit, of wie 'er de oorzaak af mag zijn, dat is mij niet mogelijk; zoo veel is 'er af, dat het tegenwoordig een betooverde plaats is, die het zoo verschrikkelijk maakt, dat 'er geen mensch in 't heele Leger zoo stout is, die zich derfd onderwinden daar de minste tak af te kappen. 't Gene dat ik hier het argste in zie, is dat wij de Stad niet kunnen beledigen zonder toornwerk; en wij kunnen nergens anders hout, als daar bekomen: dat uwe dapperheid zich dan beproef, in een gelegendheid, daar 't d'andre in aan moed ontbroken heeft, door schrik en vreeze van deze spookfels bevangen zijnde. Godefrooy had zo haast zijn voornemen aan Reinout niet geopenbaard, of den Ridder bood zich zelve kloekmoedig aan tot dezen aanflag, zonder dat 'er een mensche was, die hem niet overbequaam achten, om te volbrengen 't gene hij beloofde. Hier op keerden hij hem na d'andere Hoofden, met een bezadigd wezen, reikte ze de hand, of omhelsden haar, na heur orde of waardigheid; want daar was nu Guelfus en Tankredo, met eenige der voornaamsten

sten van 't Leger gekomen. Nadat hij het bezoek, en de beleefdheden van de voorbarigste, die daar gekomen waren om hem te zien, voldaan had, en beleefd gegroet, alle d'andre die haar in zijn wederkomst verblijden, met zoo groote getuigenisse van genegenheid, als of zij hem hadden zien wederkeeren, op een zegewagen, van 't oosten enden middag, verciert met pallemen en laurieren, vertrok hij in zijn hutte, vergezelschap met een groot gevolg van zijn vrienden: daar trachten zij hem t'onderhouden, nu in 't wedervaren van zijn reize, dan weër met de zaken van 't Leger en het betooverd bosch. Na datse alle vertrokken waren, bleef hij in zijn eenigheid met den vromen Kluizenaar Peter; en als doen wilde hem den eerwaardigen Grijsaard weër in zijn eersten plicht herstellen; Waarlijk, sprak hij tot hem, gij hebt een vreemde pelgrimmagie volbracht, en groot gevaar geloopen, door de wereld reizende; ó hoe zijt gij verschuldigd, aan den oppersten Koning die dit heelal beheerscht! Hij is de gene die u uit de gevaren verlost heeft, daar de tooverijen van een vrouw u in gebracht hadden: hij is 't die u geleid heeft in de troep der geloovigen, dewijl gij niet anders als een verdoold schaap waart: en hij is eindelijk die door de eenige mond van den Hartog Godefrooy, u heeft willen verkiezen om zijn geboden te volbrengen. Maar gij, door het voorleden op zoo een wijze ontheiligd zijnde, moet niet, om

God dienst te doen, en tot vordering van het geloof, noch voor diergelijke dingen die daar aanhangen, onbedachtsaam tot zoo heiligen aanslag gaan; want gij zijt noch zoo besmet, van de vuiligheid des vleesch en der wereld, dat noch de Nijl, noch de Ganges, noch al de wateren der Zee, magtig zijn om u af te wassen; daar is niet dan de eenige gunst van den Hemel die u van de vlekken reinigen kan, die gij in uw ziel vergaderd hebt. Bereid u dan en bekeerd u waardiglijk met een verzoekende ootmoedigheid, om vergiffenis van uwe misdaden te verzoeken: bekend hier uw zonden; en bekendze voor zijn heilige Majesteit, stort tranen van berouw uit, en roept zijn heilige barmhartigheid aan. Dit sprak den Kluizenaar tot Reinout, die terstond zijn al te vierige driften, en dwaze liefde begon te verfoejen, en voor zijn voeten neder viel, belijdende hem al de zonden, die hij indachtig was, begaan te hebben. Daar op gaf hem dezen heiligen Hemelmedicijn, de vergiffenis, daar na hem ondertichtende wat hij doen zou, vervolgden hij; Morgen, zoo ras als den dageraad zal verrezen zijn, zult gij op dezen heiligen Berg gaan, die gij daar om hoog ziet, tegen der Zonnen opgang, en van daar zult gij recht over na 'et bosch gaan, dat vol nachtgedrochten en spookfels is, 't gene maar ingebeelde dingen, en konsten van quade geesten zijn: verzekerd u, dat zoo 't niet geschied, dat tegen dit heilig voornemen haar eenige nieuwe dwaalingen

lingen van uwe jongheid kanten, gij alle deze gedochten en reuzen zult te boven gaan: wel aan dan, ik bidde u in Gods naam, dat 'er geen stem zij, hoe aangenaam of droevig, noch schoonheid, noch aanlokfelen, noch lachjes, noch aangenaam gezicht, die door haar loosheid bequaam zouden zijn u tot haar te trekken: ik bid u, spot hier al mede, en overweegt dat het maar bedriegerijen zijn om u te doen dolen en verloren gaan. Na dat hij hem met deze woorden onderricht had, bereide zich den Ridder, door een vierige begeerten aangevoerd, tot dezen grooten aanflag, die maar alleen voor hem be waard was, en beelde zich zelve in die wel ten einde te brengen. In deze gedachten bragt hij de rest van den dag en de geheele nacht over. Des andren daags wierp hij zich van het bedde, eer dat de morgenstond verrezen was, en trok 't harnas aan dat hem bij noodlot beschikt was, met een nieuwe wapenrok, die niet minder wonderlijk van werk als van verven was. In deze toerusting trad hij alleenig uit zijn hutte te voet, zonder een woord aan zijn makkers te zeggen. De nacht had noch haar plaats voor den dag niet verlaten, en hoe wel men in 't oosten de morgenstond al zag verschijnen, zoo waren al de starren noch niet verdwenen, als den Ridder recht na den Olijfberg ging. Gedurende den weg sloeg hij zijn oogen ten Hemel, en beschoude met aandacht zoo veel goddelijke en onbederffelijke schoonheden: O God;

spak hij in zich zelve, hoe schoon zijn deze lichten, en hoe groot is het getal! den dag heeft zijn blinkende wagen, de nacht brengt haar gulde starren te voorschijn, en de maan haar schoone stralen die van zilver schijnen te zijn: maar hoe? men vind weinig menschen onder ons die vermaak scheppen in het bedenken van deze wonderen, 't welk zonder twijffel spruit, uit dat onze oogen altijd op d'aarde gevestigd zijn, en haar niet bemoejen als met duistere en vergangelijke dingen t'aanschouwen. Geduurende dat hij bezig was met deze heilige bedenkingen, quam hij, eer hij 't wist, op den top van den berg, daar hij ootmoedig nederknielende, zijn gedachten tot boven den elfden Hemel verhieft: daar na zijn gezicht na 'et oosten slaande, bad hij; O Heer, die de ware Vader der barmhartigheid en vertroosting zijt, ik bid, gewaardigd u, met een genadig oog, mijn eerste leven, en de misdaden die ik voor dezen begaan heb, aan te zien; doet op mij uwen zegen en heilige genaden neêrdalen, om in mij te reinigen en te vernieuwen 't gene 'er over gebleven is van den ouden Adam. Terwijl hij alzoo bad, zie, zoo verrees Auroor de blonde dageraad, die hem in zijn aangezicht verfde, en al zijn wapenen in vier zette, door de stralen dieze op dezen schoonen berg, met een aangename groente bedekt, uitschoot: maar hij voelden dat zijn geesten verquikt wierden, door den aangename adem der zwoele weste winden, die bo-

ven

ven zijn hoofd een kleine wolk ontspreiden, die van den boezem der schoone dageraad afviel: die gezien had de druppelen van den daauw, die op zijn wapenrok neêrdrupten, zouw gemeend hebben dat het Indiaanse paarlen waren, waar bij zich vermengden een levendige glans, blinkende als het fijnste en doorlouterste zilver. Zoo ziet men somtijds een verwelkte bloem tot zijn eerste luister weder bekomen, door middel van de frissen morgenstond, en schijnt haar zelve weêr t'ontluiken; op een zelve wijze vernieuwd de slang zijn jeugd, terwijl hij zijn oude huid uitschut om een nieuwe aan te trekken. Reinout was zelve verwonderd, en hier op meer als ooit versterkt zijnde, trad hij recht na het betooverde Bosch. Alreede was hij gekomen aan de plaats, daar d'allerstoutste haar gestut zagen door de schrik die zij kregen. In 't aankomen schein hem dit bosch zoo verschrikkelijk niet, als men 't hem beschreven had; want hij de schaduwen zeer aangenaam vond. Hij ging dan verder, en dacht te hooren, ik en weet niet wat gerucht, dat hem wonderlijk behaagden: 't was het gerucht van een kleine waterbeek, die haar schein te beklagen. Hier onder vermengde zich een zoete wind, die, ritselende, de takken der boomen beweegden, terwijl een Zwaan en Nachtegaal elkanderen, met een beklagelijke stem, antwoorden. Bij deze welluydende stemme was gevoegd een overeenstemmig gespeel van cijters, luiten, velen en

menschenlijke stemmen, die Minnevaarzen zongen. O wonder, en hierom grooter, dat zulk een verscheidendheid een volmaakte Muzijk maakten. Den Ridder, die niet beter als d'andere dacht gehandeld te werden, verwachtende, gelijk als zij, een verschrikkelijk gerucht te hooren; was geheel verwonderd over de zoetheid van deze stemmen; en was't noch meerder, wanneer als hij, in't einde van dit, een geluid hoorde, vermengt met de stemmen van Nimfjens en Meerminnen, en het geruisch der winden, en levende wateraders, vergezelschapt met het wildzang der vogelen. Heel verwonderd hier over, staat hij een weinig stil, daar na gaat hij voort, zonder eenig beletsel te vinden, als een heldre stilstaande watervliet, wiens groene kanten met alderhande bloemen waren bemaald. Deze revier omringden het geheele bosch, als een schoone welriekende krans; uit haar nam een waterloop zijnen oorsprong, die zich een inkomen maakten, het door midden scheidende; invoegen dat door haar onderlinge scheidinge, zij alle beide tot haar algemeene verciëring verstreken, d'een door zijn vochtigheid, en d'andere door zijn schaduw. Terwijl den Ridder zag of hij den grond van't water niet zien kon, zag hij terstond verschijnen een wonderlijke brug, van louter goud gemaakt, steunende op vaste pijlaren, en een schoone straat daar boven op, daar doorze een weg maakten. Maar naauwlijcx was hij aan d'ander zijde gekomen,

gekomen, of die zelfde brug storte in 't water neder, dat haar wegrukte als een stroomende beek, daarze noch weinig tijds te vooren een aangename revier vertoonden. Alldoen geheel opgetogen, hield hij zijn oogen op deze waterloop, en verwonderde zich haar zoo gezwollen te zien; als of het sneeuw begon te smelten, zoo ongestuimig was haren loop in het zwajen en drajen; zoodanigen vreemden nieuwigheid deed hem de oogen na alle zijden toewenden. Maar hij midden door die oude boomen, die de natuur, in deze woeste wildernis, zoo dicht geplant had, zag, vond hij over al iets 't gene hem reden gaf tot verwonderig. Uit elke voetstap schenen kleine springaders van helder water te spruiten: en men zou zeggen, dat het aardrijk hier andere nieuwe kruiden en bloemen voordbragt. hier ontloken de Lelien, daar schoten de Roozen en Christusoogen hare knoppen; hier ontsprong een bronader, en gints stroomde een beek. Ter ander zijde, hoe oud dat het bosch was, zoo en schein het zoo niet meer; en de boomen, met mos bedekt, schooten nieuwe spruiten en takken uit, al met bladeren bedekt: haar oude schorffen zelf, die de tijd verhard had, spleten en scheurden van haar zelven, om plaats te laten voor de nieuwe, die daar onder verborgen waren. 't Was over al met een zoeten daauw van Manna bedekt, en uit de schorffen der boomen vloeiden den honig. Hier hoorden men weder, gelijk als te vooren,

e

een wonderlijk gezang van beklagelijke en zoete stemmen, zonder dat den Ridder weten kon, waar uit dat dit aangenaam geluid voordquam, 't welk was als het geluid der zwanen, of zoodanige andere vogels, en het geruisch der westewinden en waterbeken. Om dat hij dit geheim trachten te weten, luisterde hij zoo naauw als 't mogelijk was: maar het was vergeefs, vermits dat het geluid verder schein te wijken, nade zelfde plaats, daar hij geloofde, van daan te zijn gekomen, om in een ander oord weêr om strijd het te vernieuwen: want na wat zijde hij zich keerde, zag hij niets dat een menschelijke stem zou kunnen maken, en noch minder eenige schijn van speeltuig. Terwijl hij deze wonderen, met een grooten aandacht beschouwde, en dat het hem als onmogelijk was om de voorwerpselen, die haar voor zijne oogen vertoonden, voor waarheid te houden: zie zoo ontdekte hij, ter zijden afgelegen, een groote Mirteboom, die zijn takken in een zekere plaats uitbreide, daar men een voetpad zag, 't welk aan een groote uitstekende vlakten uitquam. Deze Mirteboom, waarlijk vreemd t'aanschouwen, droeg zijne takken veel hooger als een Cipres, of als een Palmboom; zulkx datse boven al de boomen, in 't rond, uitstak; en 't schein of daar de aangenaamste plaats van 't heele bosch moest wezen. Na dat den Ridder hier al een langen tijd stil gestaan had, sloeg hij zijn oogen na een andre nieuwigheid die hem veel vreemder

vreemder schein. Want hij beelden hem in, een Eikeboom te zien van een onmetelijke groote en hoogte; die zich van zelfs, in't midden van zijn stam opende, en een schoone Nimf, van een treurig gelaat, voordbragt. Terstond zag hij noch honderd andere, die uit de holligheid van de boomen voordquamen: zoo gelijk zomtijds, tot een cieraad van een tooneel, eenige Bosgodinnen verschijnen, na't leven geschilderd, met bloote armen, de rokken tot aan de knie opgeschort, de beenen, op d'aaloudheid, met brooskens gelaarst, en het hair ongevlochten op de schouderen hangen; zoo vertoonden haar deze Nimmfen, als zij uit de schors borsten: in plaats van bogen en pijlen, hadden zommige luiten en velen in de hand, en de andere fluiten. Op't geluit van dit speelwrig, begonnenze een braven ronden dans, rondom den Ridder, die zij in't midden besloten, gelijk een punt, dat tot den omloop van een rondte diend. Alzoo omringdenze ook de Mirteboom, en zongen, al danffende, deze woorden.

O Ridder, die van ons Meestres
 Zijt alle hoop en liefde krachtig;
 Gij komt van pas bij uw Godes,
 In deze schoone plaats woonachtig.

Zie, sint dat gij dit Bosch bekeekt,
 Dit hout, voor dezen zwart van rouwe,

Nu't

*Nu, groen gewasch ten Hemel steekt,
Zoo is 't verheugd in ut' aanschouwen.*

*Terwijl dan dat zoo schoonen Maagd,
Om u alleen, van rouw gaat treuren;
Geneest haar wond, de vlam verjaagd;
En wildse, als tronwe Minnaar, eeren.*

Daar'op hoordemen uit deze zelfde Mirteboom, die haar begon t'openen, een betooverende stem, voor wiens wonderen waarlijk al het diergelijke, dat d'aaloudheid ons verhaald, wijken moet. Want uit de holligheid van dezen boom quam zoo schoonen Maagd, en zoo aangenaam van wezen, dat zij haar wedergâ niet in de Wereld had. Reinout haar, in 't aankomen beziende, beelde zich terstond in dat het Armijde was, en voornamelijk als hij acht nam op de zoete aanlofselen die in haar aangenaam wezen blonken. Zij zag hem desgelijkx met een lacchend oog aan: en in een eenige lonk van haar, zagmen duizend verscheide hartstochten. Ik zie u hier dan wedergekeerd, zeyde, en ten minsten heb ik dit vergenoegen u wederom te zien, na dat gij mij ontvlucht zijt: Maar wat komt gij hier doen? komt gij om mij te vertroosten, na dat ik, seder uw vertrek, nacht en dag doorgebracht heb in een geduurige droefheid? Of vertoond gij u alzoovoor mij, in't volle harnas, om mij den oorlog aan te doen, en te
verjagen

verjagen uit mijne leengoederen? Zegt mij, ik bid u, of gij hier komt in de hoedanigheid van Minnaar, of van vijand? Zeker ik zou, in een oogenblik, zoo rijken brug niet opgebouwd hebben, voor een mensch die mij zou zoeken te beledigen; ik zou tot dezen aanslag hem niet geopend hebben, mijn springaders, mijn bloemen en fonteinen; noch onder deze hoop mijn hagedoornbosschen niet voor hem ter zijden gezet hebben, om hem een vrije weg te maken. Wel aan dan, zoo gij noch eenige goede geregtheid te mijwaards hebt, legt dezen moejelijken helm af, en toond mij, ongedekt, dat schoon aanzicht, en die oogen, die gij minnelijk tegens de mijne pleegt te drukken: zoo het een begeerte van liefde is die u hier voerd, doet mij dan uw zoete kusjens en omhelzinge voelen, of geeft mij ten minsten de hand. Zie daar met wat kunsten Armijde haar behulp, om den Ridder te verstrikken, daar onder zij vermengde bedroefde lonken, verandering van kleur, 't gene haar nu bleek, dan rood maaken, verdubbeldende zuchten vol verandering, zwakke hikken, en tranen die uit een waarachtige liefdeschenen te spruiten; zulkx die, op die tijd, zoodanige krachtige aanlokselen gezien had, zonder met medelijden bewogen te worden, most wel een hart van diamant gehad hebben: evenwel is 't te gelooven dat het terstond vermurrwd zou werden. Dit alles had echter geen macht op den Ridder, die, zonder langer

langer te toeven, de hand aan 't zwaard sloeg, en recht na de Mirteboom toe trad: als doen greep hem deze ingebeelde schoonheid in haar armen, en trachten haar tusschen beide te stellen; Het en zal zoo niet gaan gelijk gij meend, riepse met een afgrijselijke stemme, ik zal u wel beletten mij te beledigen, in het afhouden van een tak, die mij toegewijd zijn, en ik zoo zeer bemin; leg uw degen dan neêr, of steektse dwers door 't lichaam van uw ongelukkige Armijde; want zij mag zoo wel heten, om het quaad onthaal datse van een barbarische dapperheid ontvangt, na datse haar liefde op hem gesteld heeft. Bij deze schoonen boezem, die de hette van uw drift u op andere tijden zoo vast deên omvatten, en bij het harte dat gij meer als zij zelve heeft bezeten, bezweerdse u af te laten, of dat gij u een weg met uw zwaard maakt, en het in haar bloed verfd, eer dat gij aan de mirteboom komt die al haar vermaak is. Deze woorden sprak Armijde tot hem; maar den Ridder maakten 'er zoo weinig werk af, dat zij niet konden beletten dat hij zijn zwaard verhief, zulkx dat deze schoonheid geheel anders veranderde. Gelijk het dikmaal al droomende geschied, dat men iets verscheide gedaanten ziet aannemen, 't gene maar in verbeelding verschijnt; of gelijk als in de wolken voor onze oogen, nu landschappen, dan weder vreemde dieren verschijnen, alzo wierd het lichaam van deze schoonheid, in een oogenblik heel anders als

als het schein : O wonder ! dat zoete aangezicht veel witter als de lelien , daar onder zich purpre rozen vermengen , veranderden in dat van een vervaarlijke Reus , welkers gezicht wreed was , en het geheele lichaam van een onmatelijke hoogte , verschrikkelijk om aan te zien . Gelijk als een' anderen Briareus , had hij honderd armen , daar hij honderd zwaarden en zoo veel schilden meê greep . Zoo gewapend trad hij Reinout toe , en op zijn voorbeeld verlieten alle de nimfen haar speeltuig , en grepen ijder verscheide wapenen om hem te wederstaan . Hierom vervormdenze haar in Cijkloppen , en vertoonden een wezen , zoo wreed , als men nimmermeer zich zelve zou kunnen inbeelden . Maar hij verschrikte nergens af , en verdubbelde zijn slagen op de Mirteboom , die deze spookfels te vergeefs beschermden ; doch 't gene hier in 't verwonderlijkste was , was dat den boom zich droevig schein te beklagen , haar geslagen voelende , als offe bezield was . Toen vertoonden zich daar zoo veel monsters en wanschepfels , dat men gezeid zou hebben , datse uit de Stigise velden , of uit het diepste der afgronden waren opgezonden . Dit was noch niet genoeg ; den vergrimden Hemel donderde en blixemde van boven ; de aarde beefde onder des Ridders voeten en begon haar rondom hem te openen , om hem in haren afgrond te zwelgen ; de winden onder een vermengd uit hare hollen geborsten , vlogen bij draaiwinden , en tegens elkanderen

aanhortende, bliezen hem een geweldig onweder in het aangezicht. Maar al deze krachten beletten hem niet meer als d'andre, starker als te voren op den boom te slaan, zonder dat hij afliet, wat ding dat hij ook mogt hooren, of zien, of voelen; zulkx dat hij halstarrig met slaan vervolgden, eindelijk den boom zookapten, dat hij niet meer een Mirte- maar Nooteboom was.

Hier bragt Reinout de tooverijen van dit bosch ten einde, zulkx dat al deze spoken verdwenen. Als doen wierd de lucht weder klaar en helder als te voren, den Hemel wierd stil, en het bosch keerde weêr in zijn eerste wezen, zulkx dat (in de plaats van de nachtgedochten en spookfels die men terstond noch zag) het verscheen met de zelve boomen, die met de tijd, diese zien waffen had, behouden waren. Reinout noch niet vergenoegd wezende, zoo gelukkig tot het einde van zijn begeerte gekomen te zijn, vorschte en zocht over al om, of'er noch iets was dat beletten mogt het hout in toekomstende niet af te houden: daar na lachende, sprak hij in zijn zelve; O ijdele spoken, den mensch is wel leuy, die door al uw dreiging achter laat, voort te gaan; dit gezeid hebbende, nam hij zijn weg na de hutten, daar ondertussen den vromen Kluizenaar al gaande riep; Tegerwoordig hebben alle de tooverijen van het bosch een einde genomen, en den kloeken Reinout komt zeeghaftig wederom; ziet gij hem niet aankomen?

Gelijk

Gelijk hij in der daad, met een aangezicht daar de vreugd en heerlijkheid op blonk, aanquam. Want boven dien dat men hem licht kon zien met zijnen witten rijrok, kende men hem genoeg van heel verre, aan den zilveren arent die hij tot cieraat droeg, en daar de glans door de stralen van de Zon, van verdubbelden. Op zijn komst hoorde men niet als vrolijk gejuich door 't geheele Leger, daar den grooten Godsfrooy, die door zijn verdiensten van de nijd bevrijd was, hem met eer en dankbaarheid ontving. Brave Prins, sprak den Ridder tot hem, ik heb gedaan 't gene gij mij geboden hebt, en ben recht na 'et bosch gegaan, dat zoo veel krijgsgeschrey in ons Leger gemaakt heeft; ik heb het van d'een tot d'ander kant deurloopen, en God heeft mij de genade gedaan, dat ik alle deze tooverijen ten einde heb gebracht; dat m'er dan stoutelijk na toe gâ, terwijl den weg veilig is. Op deze verzekering ging m'er terstond na toe, zonder iets te vergeten van 't gene men oordeelde noodig te wezen. Nu hoe wel daar in 't begin zulke konstige bouwmeesters, tot zulk een werk bequaam, niet waren, zoo was 't dat Wilhem, overste van de Genevoise Vloot, haar grootelijx hier in hulp: deze, hebbende van over langen tijd groote ervarendheid ter Zee gehad, om dat hij voor dezen een Zeeroover geweest was, leerde haar de wijze om schanskorven te maken; hij stak sparren, d'een anderhalf voet van d'ander, in de aarde, en bevlocht-

se dwers door elkanderen, met taje rijzen, gelijk als de mandemakers gewoon zijn te doen; en alzoo hij gedwongen was zijn schepen op de droogten te zetten, uit vrees van de magtige Heidenſe Vloot, geleiden hij tegenwoordig al het geſpan en de uitruſting der ſchepen, zijnde geholpen van zijn ſchippers, daar hij onder zoo in uitſtak, dat hij zijn wedergâ in 't geheele leger niet had, noch in het timmerwerk noch in 't gene de bouwkunſt betrof, en alzoo hij timmermans, ſmits, en andre ambachtſlieden bij hem had, tot het getal van honderd toe; om zijn begeerten uit te werken, maakten hij niet alleen ſteenwerpers, blijdes, ſtormbokken, en diergelijke oorlogsgebouwen, zoo wel om de kantélingen, wachthuizen, en andre ſterkten neêr te werpen, als om 't verdelgen van de muuren, maar noch grooter werken, die verſchrikkelijker voor den vijand waren; het voornaamſte van deze gebouwen, waren hooge torens, die om dat menze bequamer voortkrijgen zou, men heel met ſtukken kon afnemen, die men daar na dan weder oprichte, ter plaatſe daar menze gebruiken wilde; zij waren van binnen met houtwerk opgetimmerd, en van buiten met zooden bedekt, die met verſchgevilde beſtevelen waren overtrokken, om de konſtvieren te wederſtaan, die den vijand zouw mogen werpen. Den grooten ſtormbok, die tot een ſtormgevaart moet gebruikt worden, en van d'aaloude den ram geheten, om dat zij aan 't einde van ijzer

zer gemaakt, gelijk als een schaapshoofd is, hing in de lucht met touwerk opgeschort, die dan met kracht van handen, tegen het opperste van de muur, die men ter neêr wil vellen geworpen word; boven dat, werpt men een lichte brug, uit de verdieping der torens, beneden op het bolwerk, daar op men te voet na den storm kon gaan, en hand over hand strijden: op de hoeken stelde men andre kleine torens, een weinig hooger als het verdek van den toren, uit welk de boogschutters ende slingeraars de vijanden de bolwerken doen ruimen, die de bestormers willen weêrstand biên. Onder deze torens waren meer alshonderd raders, op de wijze als katrollen, om die over't vlakke land te doen loopen, en vol soldaten gepropt; en daar de wegen oneffen waren, was'er strakx volk bij de hand dieze effende. Dit waren de legerwerken, alleen gemaakt om de Stad Jeruzalem te bestormen, die van't geheele heir met verwondring wierden aangezien: en waarlijk dit werk was wel prijzens waardig, zoo wel om zijn ondervinding als om de naarstigheit van de werklieden, die in weinig tijds twee torens bouwden, op de wijze van den voorgaanden, die van de vijanden verbrand was.

Ondertuffen kon het de Heidenen niet onbewuft blijven, hoedanig dat men in't leger arbeiden; want boven dien dat het genoeg van de wachten, die men op de muuren, en op't hoogst van de uitzichten van't

kasteel en torens gesteld had, wierd gezien, zoo was 't te gelooven dat de verspieters, die uit en in 't Leger quamen, haar hier af een waarachtig bericht deden; ook konden zij 't licht van de hoogte zien, aan de groote stukken hout die men uit het bosch voerde, door kracht van menschen en paarden voortgesleept; en hoe wel zij niet bescheidenlijk de gedaante en de wijze van de legersterkte konden bekennen, zoo lietenze evenwel in de Stad niet na, daar andre tegen te maken, om die weêrstand te bieden. Aldus op haar bescherming beraamd hebbende, gebruiktenze alle konstige middelen om haar bolwerken, vestinge, torens en buitwerken te versterken, daar zijze op het zwakste zagen, en vreesden van met ladders beklommen te worden, verhoogdenze die; zulk dat zij nu hare zelve inbeelden, dat het onmogelijk was haar te kunnen bestormen. Maar onder al de toerusting die zij tot haar bescherming maakten, waren de konstvieren, die den Toovenaar Ismenes haar bereiden, en die tot noch toe nooit zooknnstig ondervonden waren, uitstekende; dezen vervloekten bezweerder, mengden pek en zwavel, dat hij uit den poel van Sodom gekregen had, onder een, en kneeden 'er noch meer droogen onder, daar van men gelooven moet, dat hij d'ondervinding had wêzen zoeken in het diepste hellen, in de zelfde plaats, die van den zwarten Flegeton negenmaal omringd word. Van al deze brandstichtende stoffe bereide hij een vier,

vier, daar met den rook een onlijdelijke stank uit voortquam; en waar't eenemaal aan hechten, bleef het zoo vast, dat het niet mogelijk was het daar af te trekken, of uit te blusschen; maar het was te vergeefs dat hij met deze schadelijke kunst, de misslag zijner tooverijen zocht goed te maken, vermits hem het een noch 't andre niet kon helpen.

Terwijl dat het leger der Geloovigen haar gereed maakten om den tweeden storm op de Stad te doen, en dat die van haar zijde heur bereide haar wel te verweren, vernam men een duif, die de lucht boven het Leger doorsneed; 't is waar dat hij nu zoo ras niet meer voord vloog, maar het scheen dat hij op de muuren van de Stad wilde neerstrijken; zie hier op quam een valk die hem op het lijf viel, maar hij vloog in de hutte van Godefrooy, en viel tusschen zijn armen, zulkx dat hem den Hartog vatten, en van 't dreigende gevaar bevrijden; maar zoo als hij hem wel bezag, vond hij een klein briefken, dat aan zijn hals met een zijden draad vast gebonden, en onder zijn eene vleugel verburgen was. Hij maakten het terstond los, en het geopend hebbende, vond hij 'er deze weinige woorden in. DEN SOUDAAN VAN EGIPTEN AAN DEN KONING VAN JUDA. *Vreesd nergens voor, maar bied weêrstand; houd vier dagen lang goede moed, want ik zal u te hulp komen om het Leger op te slaan, en ik ben verzekerd dat gij de Vijanden wel haast overwonnen zult zien.*

Dit was den inhoud van het briefken, dat den duif uit het Leger der Egiptenaren aan de belegerde brogt. Een gemeen gebruik, daar die van 't oosten haar in oorlogstijden, van dienden, om hare verwittingen uit te voeren. Den Hartog, hebbende dezen duif laten vliegen (die zijn vlucht niet na de plaats nam daar hij van daan was gezonden, gelijk als of hij zich schuldig vond) deed de voornaamste Raadsheeren vergaderen, en vertoonden haar het briefken; Mijn Heeren, sprak hij, gij ziet hoe dat den oppersten Monarch des Hemels, door zijn goddelijke voorzienigheid, ons wonderlijk openbaard de verburge aanslagen van onze vijanden; nu dat zoo is, dunkt het mij noodig te wezen een ander middel te kiezen; dat is, dat wij over de steenrots trekken, aan d'ander zijde van de Stad, die tegen den middag leid, en hier toe geen moeite noch arbeid sparen, hoe verdrietig dat het zoude mogen zijn: ik beken wel dat het bezwaarlijk is voor gewapende mannen door zoo moejelijken weg te geraken; evenwel is 't niet onmogelijk, zoo men langs de wegen gaat die ik voor dezen gespeurd heb, hoe wel dat 'er alle blijk van de wereld is, dat die zijde van de muur die haar beschermd, zeer wel versterkt, en met meenigte van oorlogsvolk, om haar te behoeden, verzien zal zijn. Wel aan dan, ô mijn Vader, sprak hij tot den Graaf van Toulouze, ik wil dat gij tegen die zelve plaats het geschut van uw beukerij zult wenden, terwijl dat

dat ik na de poort zal trekken die tegen 't noorden leid; zijt verzekerd, zoo ras als zij mij zien, zullen zij daar heur grootste magt voeren, en haar inbeelden dat het grootste geweld van ons Leger, daar op aan zal aanvallen. Waar op de grootste van onze torens aan een ander zijde zal gesteld worden, om op den vijand aan te blikken. Dan zult gij, Heer Kamilus, op de zelve tijd zorg dragen den derden toorn te geleiden, zonder ver van mij af te wijken. Meer sprak hij niet, en daar op terstond nam den Graaf Reimond, die naast hem gezeten was, het woord; Waarlijk, zeide hij, men zouw tot den raad, van ons eenig Opperhoofd, niet kunnen af of toe doen; maar eer dat wij vorder gaan, dunkt mij dat het zeer geraden zouw zijn, eenen goeden verspieder in het leger der Egiptenaars te zenden, zoo wel om ons een waarachtig verhaal te doen, in hoe grooten getal heur Leger, ten naasten bij, bestaat, als om haar voorneemen ons te verwittigen, zoo veel als men door gifting, de waarheid hier van kan te weten komen. Tankredo hem zoo hooren sprekende, antwoorden; Dezen raad is goed: ik heb een schildknaap die wel bequaam is, om dezen aanslag uit te voeren; want het is een jongman die niet minder dapper als afgericht is; boven dat en ontbreekt hem, noch stoutheid, noch loosheid, in 't gebruik van een zaak; noch hem is niet onbewust, eenige hoedanigheid, die een oprechte spie eigen zijn; 't zij dat hij ver-

scheide talen moet spreken, of hem in honderd manieren van stemmen, of van gelaat veranderen. Hier op deed men den jonge schildknaap komen, die zoo ras niet gehoord had 't gene men hem gebod, of hij beurden 't hoofd al lachende op; 't Is genoeg, zeyde hij, ik neem deze last op mij, en gâ terstond heen; twijffel niet dat ik wel haast in 't leger der Ongeloo-wige wezen zal, om te weten al 't gene 'er omgaat; ik zal daar, zonder ontdekt te worden, of haar in eenige twijffeling te brengen, op den vollen middag, in haar loopgraven gaan, en een voor een de mannen en paarden tellen. Ook zal ik zien de uitbreiding van haar Leger, wat voor soldaten het zijn, en watse voor hebben, om u het alles te verhalen; ik beroem mij ook, dat ik de naam van haren Veldheer weten zal, en omvorschen in de grond van zijn voornemen. Zoo sprak den schildknaap Vaffrijn, die zonder langer te toeven, hem in de gedaante van een inboorling des Lands vermomde; hier toe nam hij een Turkxe rok, rondom den hals uitgesneden, zijn hoed verwisselende in een grooten tulband, en zijn degen in een kromme sabel; hij nam voor wapenen een pijl-koker vol pijlen, en een boog in de vuist, zulkx dat op wat voor manier men hem bezag, hij t'eenemaal een Heiden geleek. Ook was 'er niemand die hem niet verwonderde over de verscheide talen, die hij zoo volkomen sprak, dat het te gelooven was, dat men hem t'Alkair voor een Egiptenaar, en t' Tirus voor

een van Fenicie zouw aangezien hebben; ook was het paard daar hij op zat zoo vaardig in zijnen loop, dat het naauwelijcx een teken op het droogste en vochtigste zand, daar het gegaan had, staan liet.

Deze zaken alzo volbragt zijnde, eer dat den derden dag, tot den storm besluten, gekomen was, begonden de Franssen den weg klaar te maken, van het Leger af tot de Stad toe, en effende dat ongelijk was den heelen weg langs: hier na volmaaktenze haar legersterkte en andre toerusting, zonder dat menze in haar werk verstoorden, daarze den geheelen dag aan arbeiden, en de nacht in doorbragten, in plaats van te rusten; zij mogten haar dan wel beroemen, dat 'er toen niet meer magtig was om haar den lesten proef te beletten. Nu eerze tot den storm gingen, gaf Godefrooy, vol godvruchtigen ijver, last dat de soldaten, op zijn voorbeeld haar in goeden stand zouden stellen, en elkanderen de zonden belijden. Hier na voerden hij zijn stormgevaarten en al het oorlogstuig na de Stad, veinzende het ter plaats te willen gebruiken, daar zijn voornemen het minste niet toe strekten. Deze tekenen waren oorzaak van vertroostingge voor den Koning van Jeruzalem, die hem door zijn gevoelen liet bedriegen, en zich zelve alreede in zijn ziele verblijden, om dat men de Stad zouw aantasten, aan de poort die hij 't beste versterkt had. Maar geduurende de duisternisse van de nacht, vervoerde men heimelijk de voornaamste stormwerken, daar

daar de wal de minste uitstekende punten had, en dien volgende minder verzekerde beschermplaatsen; aan d'ander zijde sprong den kloekmoedigen Graaf van Toulouze, wel met den toren om die hem bevolen was, en voerdeze op de hoogte van den berg die de Stad kon dwingen: op zijn voorbeeld deê Kamillus de zijne voortrollen, en de wal naderen die tegen 't westen leid. Maar zoo ras als de Zonne in 't oosten begon te lichten, waren de Heidenen van deze verandering wel verwonderd, want zij zagen niet meer den toren daar hij weinig te voren gestaan had, en noch meerder, toenze noch twee nieuwe zagen met een ontelbaar getal van steenwerpers, stormbokken, pijlslangen, en blijdes; terstond haasten zij haar, en stelden ordre om haar werken ook te vervoeren, om tegenstand tegen die van Godefrooy te bieden. Dezen voorzichtigen Veldheer, denkende dat het heir der Egiptenaars, het zijne van achteren quam aantasten, beraamden zeer wijselijk dezen toegang te winnen; daar na hebbende Guelfus en de twee Roberts doen roepen, sprak hij tot haar; Treed niet van 't paard, en houd u, met uw volk in volle wapenen, om acht te nemen dat men ons van achteren niet overvalle; ondertusschen zal ik den storm aanvoeren, daar de muuren het minst versterkt zijn. Terstond bestormde men haar op drie verscheide plaatsen, daar den Koning van Jeruzalem zijn eerste volk tegen stelden; hij zelfs, hebbende 't harnas aangefchoten,

geschoten, dat te zwaarwichtig voor zijn zwak lichaam was, 't gene zich nauwlijcx van hoogen ouderdom kon ophouden, ging tegen den Graaf Reimond aan; Soliman stelden zich tegen den Hartog Godefrooy, en Argant tegen den vromen Kamillus, die de Neef van Bohemond bij zich had; en waarlijk het scheen dat het geval deze partijen zoo tegen een voegden, om dat deze laaften zijn voornaamste vijand zou kunnen ombrengen. Als doen begonnen de boogschutters, van alle zijden, vergiftige pijlen te schieten, met zoo grooten meenigten, dat het scheen of den Hemel verduisterd was, zoo dik was die wolk van schichten: maar het geweld dat van de torens en van d'andre sterkten vloog, was veel feller en gevaarlijker; want men wierp 'er groote steenbollen uit, en schichten aan 't end met ijzer beslagen, die bij na zoo lang als een dakbalk waren, daar van de werking zoo schrikkelijk was, dat elke steen een donderkloot gelijk was, en de felheid hier van was zoo groot, dat 'er geen leden waren, hoewel gewapend datse mogten wezen, die niet vermorzelden zoze geraakt wierden; want boven dien dat deze wreede bollen, al diese treften van 't leven beroofden, zoo hervormdenze geheel het lichaam; wat belangd de scheuten der pijlen daar zij de wonde maken, doorbooden zij 't vleesch, gelijk als of zij daar door wilde vluchten; zulkx dat zij van d'een plaats inkomende de andere weêr uitvloegen, en de dood deên in haar
plaats

plaatse heerffen. Evenwel hoe wreed dat dezen eerften aanval was, zoo verloren de Heidenen terftond de moed, noch verlieten de wallen niet, die zij, om de fchichten van heur vijanden vruchteloos te maken, met lakens en linden hadden befpannen, die de fchoten vernietigden, om datfe geen weêrftand en vonden; en ondertuffchen daarze zagen dat het gedrang der beftormers het dikfte was, fchotenze geduurig van haar zijde daar op: niet te min hoe groot dat haar weêrftand was, het kon't voornemen der Christenen foldaten niet beletten, die geduurig voet voor voet naderden, fommige achter fchankorven, en andere achter borftzwingen, die zij voor haar heen rolden, om bedekt te zijn: verſcheiden bedekten haar ook achter groote fchilden van berders, die zij tegen den dikken hagel der fchichten, die van alle kanten op haar neêrhagelden, ftelden.

Terwijl dit zoo gefchiede, was Reinout vol zorgen over't gene hem te doen ftond; om dat hem dacht, dat deze dingen voor zijn dapperheid onwaardig waren; boven dien dat hij't voor een al te gemeene eer achten, langs den zelven weg te gaan, die van andre bevochten wierd; zijn gezicht dan aan alle zijden wendende, verkoos hij eindelijk een weg, die de anderen ontoegankelijk achten te zijn, en nam voor hem langs die zelve weg, daar men't minfte gerucht maakten, en de muur het hoogfte en beſte verfterkt was, den ſtorm aan te voeren. Met dit voornemen

nemen keerde hij zich na die kloekmoedige Helden, daar den vromen Hugo voor dezen plagt over te gebiedē; en sprak tot haar, ô wat is 't ons een grooteschande, dat in deze plaats zich niet een mensch beweegd, terwijl dat alle d'andre zijden van de muuren worden besprongen, en datse met goeden moed strijden! Welaan dan, mijn vrienden, terwijl 'er geen gevaar is die de dapperheid niet licht maakt, noch geen weg, hoe straf hij is, die zich niet voor de moedige opend; Laat ons de Stad van deze zijde aangrijpen, en laat ons van onze schilden een wijze van een schildpad en borstharnasch maken. Op deze woorden slooten zij haar rondom in een, en haar schilden over heur hoofd dekkende, geleekenze als het verdek van een huis, geheel van ijzer, gemaakt tegen de woedende buijen van 't onweêr dat op haar neêrvalt. Op deze wijze, onder de beschutting van dit verdek, streefdenze recht na de muuren, zonder dat haar iets kon beletten, om dat deze wijze van schildpad, die zij maakten, haar voor het berderf, dat van boven op haar neêrstorte, bevrijden; hier stondenze nu te voet tegen de muur, daar den onverwinnelijken Reinout een ladder tegen rechte, die meer als tweehonderd trappen had; die zijn zwakheid, in 't handelen van dien, gezien had, zou gezeld hebben dat het hem zoo licht viel, als de wind de teerste roozen te bewegen. Ondertusschen wierp men van alle zijden, van 't hoogst der muuren op hem,

hem, werpſchichten, ſteenen, groote venſter- en dakbalken, ſchragen en tafels. Daar hij evenwel zoo weinig af verſchrikten, dat hij zich niet eens gewaardigden wat te wijken, hem onverwinnelijk betoonende tegen al dat hem trachten te verdrucken. En 't is te gelooven dat hij, en den berg Oſſa, en den Olimp zelve zou veracht hebben, indien menze op hem neder had geſtort. Het was een wonder te zien, hoe hij verdragen kon het boſch ſchichten, de ſteenen, en al het verderf datſe op zijn rondas neêr wierpen. Met de eene hand ſchudde hij de kant van de geheele muur, die het naaſte bij hem was, en met d'andere bedekten hij hem het beſt dat hij kon, en trachten hem op zijn hoede te houden, zulkx dat hij, door 't voorbeeld van zijn onvergelykelijke ſtoutmoedigheid, en de wonderen die hij uitrechte, de andere noodigde om hem na te volgen. En waarlijk, hij ſcheen eenen ſterken berg te wezen, tegen wie d'ongeſtuimigſte winden te vergeefs haar ſterkten en geweld gebruikten. Na zijn voorbeeld, rechten, die die hij geleide, verſcheide ladders; en gelijk zij zoo veel ervarendheid niet hadden, als hij, zoo haddenze ook zulk een goeden geluk niet: want zoo d'eene de muur genaakte, wierd d'andre gedood, of om ver geworpen. Hier op, om haar aan te moedigen, gebruikte hij vermaninge en dreigementen, en zelf vertoonde hij haar de hope van d'overwinning, na datſe vaardig of loom waren. Alreede had hij de
hoogte

hoogte gewonnen , en hield hem aan de kantelingen. 't Welk de belegerde ziende , liepen met groot gedrang daar na toe , en trachten hem van boven neder te werpen. Maar al heur kracht was vergeefs ; ô wonder , 't geen niet minder groot als ongelooflijk schijnt , te zeggen , dat een mensch , in de lucht hangende , kan staande blijven tegen zoo grooten getal volcx , die hem trachten van boven neder te stooren. Niet te min , hoe datse hem meer stooten , hoe dat hij zich meer versterkt ; hier in den Palmboom gelijk zijnde , die opwacht tegen den zwaren last die hem verdrukt . Na dat hij zijn zelve langen tijd opgehouden had , deed hij haar eindelijk , niet tegenstaande de slagen die zij hem bragten , de muur verlaten ; en hier meester af geworden zijnde , bragt al de vijanden , die omtrent hem waren , om den hals , om te beletten dat de gene , die haar best deên om hem na te volgen , niet gekrenkt wierden. Onder de welke een van Godefrooys Broeders de voornaamste was , die hij de hand toereikte , en de tweede deed opklimmen , daar hij anders , zonder zijn hulp , groot gevaar van boven neêr te storten , zou geloopt hebben . Terwijl haar deze dingen hier zoo toedroegen , gebeurden veel andere gevaarlijke toevallen aan d'ander zijde , daar de oorlogsbouwen van na bij haar werking deden , en den strijd hand over hand zich onder een mengden. Want de vijanden hadden op het bolwerk een groot stuk houts

verheven, dat voor dezen de spriet van een mast geweest had, en daar dwers voor een zware balk, aan d'einden met ijzer beslagen, met touwen opgebonden, de welke dan met kracht van touwerk opgehijft zijnde, zoo snel neêrstorte; gelijk men dikmaal den schildpad zijn hals uit zijn schelp ziet steken, en terstond die weêr inhalen. Zij gebruikten nu deze spriet, om den toorn, die daar over stond, neêr te werpen: die in der daad zoo geweldig en zwaar neêrviel, dat, hoe sterk en vast de beschietingen en zolderingen waren, zij evenwel opborsten. 't Is waar, datmen, om dit te beletten, hier tegen gesteld had twee groote sikkels, die met lange sparren aan elkanderen waren gehecht, en met groote kunst voordgedreven zijnde, het touwerk doorsneden, daar den balk aan gehecht was. Gelijkmen zomtjids een rotsteen, die de tijd ondermijnd, en van den berg, daar hij aanstond, ontworteld heeft, voor een draaiwind ziet buigen, die hem neêr doet storten, zulks dat hij, door zijn val, bederft, en met hem sleept, de boomen, de hutten, en de kudden schapen der herders; zonder dat iet machtig is om 't geweld t'ontwijken. Alzoo rukte deze sterke spriet, in de lucht verheven zijnde, de kantelingen, borstweeringen, 'toorlogsvolk, en al de toerusting om de bestormers te hinderen, nu om ver: en den val was zoo groot, dat den toorn, tot tweemaal toe, daverden, gelijk als of hij van boven tot onder wilde neêr-

neêrstorten. Maar eindelijk bleef hij vast in zijn geheel staan: en men trók voort deze spriet, of eerder wijze van kraan, met zulk een gerucht ter neêr, dat de wallen beefden, en de heuvelen en valeijen rondom weêrgalmden. Alldoen gaf den onverwinnelijken Godesfrooy last datmen voort zou varen: maar op 't uiterste dat hij dacht de muur gewonnen te hebben, zie, zoo smeetmen hem recht in 't aangezicht een konstvier, daar de rook niet minder besmettelijk af was, als die uit het diepste van den berg Etna opstijgt, daar pek en zwavel zich onder een vermengd; en noch minder verdragelijker als de stank van de vierige dampen, die de Indianen, geduurende de grootste hette van den Zomer, ruiken. Daar zag men een ontelbaar getal van vuurballen, vuurdraken, vuurpotten en vuurpijlen, daar dan de zwerte, geele en groene verwen, ijder een de oogen verblinden. Boven dat wierden de neusgaten niet alleen gequeld, maar de ooren ook, om dat het getier dat 'er uit voordquam, niet minder verschrikkelijk was als den vervaarlijksten donder. In dezen uitersten nood konden het leer, daar de toorens meê bekleed waren, hoe vochtig dat het ook was, de bestormers weinig helpen, om dat de hette zoo groot was, datse het alreede geschrompeld had, zulkx dat het met de onze had gedaan geweest, indien de hulp van den Hemel een weinig langer vertoefd had; en 't zou noodzakelijk hebben moeten wezen, dat de gebou-

wen en de mannen tot afse zouden zijn verteerd. Den kloekmoedigen Godefrooy, alreede genaderd zijnde, zonder van wezen te veranderen, of een stap achterwaards te treden, vermaanden den genen die in de torens waren, het leer met water te begieten, dat men daar toe gereed had; wanneer daar terstond een onweêr op rees, die deze vuuren, tegens de gene dieze geworpen hadden, daar weder van dreef. Deze draaiwind verhefte de vlammen, en joegse door het linden, dat de Heidenen langs de bolwerken hadden gespannen, zulkx dat de vlam die terstond aanstak, en de hitte zoog groot maakten, dat men die niet langer weêrstaan kon. O Veldheer, gij zijt waarlijk gelukkig, en van God bemind, die voor u een zonderlinge zorg draagt, den Hemel strijd voor u, en de winden komen gelijkerhand u te hulp. Den gruwelijken Ismenes, ziende zijn gevaarlijke vieren tegen zijn eige volk gekeerd, nam zijn toevlucht weêr tot zijn verdoemde konsten, en trachte t'effens en de natuur, ende de winden te dwingen, die hem tegen waren. Om dit te doen, wierp hij zich op de muur, tusschen twee Tooveressen die hem te hulp waren gekomen. Daar verscheen hij veel schrikkelijker als naar gewoonte, aan de gene die de muur trachten te winnen, en vertoonden zich voor haar afgrijselijk, zwart, vol vette vuiligheid, en 't hair overend staande, zulkx dat men gemeend zouw hebben, dat het, of Charon, of Pluto zelve was, staande

in 't

in 't midden van deze twee helsche razernijen. Dezen verdoemden Toovenaar maakten nu zulke bezweringen, die magtig waren, om Cocijtus en Flegeton te verschrikken. De lucht begon alreede door kracht van zijn bezweringen, al langzaam duister te worden, de Zon verbleekten, en den Hemel wierd met donkere wolken bedekt, wanneer door een baarblijkelijk wonder, van boven, op hem ende twee Tooveressen die hem hulpen, een groote steenklomp, als het vierde deel van een rotsteen, die van eenigen berg zouw mogen vallen, neêrstorten, met zulk een kracht, dat zij alle drie, van dezen eenigen val, verplet bleven, en t'effens haar bloed, en herffenen uitstorten; zulkx dat al haar leden en haar beenderen, van den hoofde tot de voeten toe, zoo vermorzeld waren, of menze tusschen twee steenen van een koorenmeule geleid had. Zie daar hoe dat door een rechtvaardige straffe van den Hemel, deze drie ongelukkige geesten, tot haar leedwezen, de klaarheid van den dag verlieten, die zij, door schrikkelijke bezweeringen, dikmaals verduisterd hadden, en in de afgronden neêrstorten, om de duivelen te vergezelschappen. Dit leerdu, ô gij sterffelijken, werk van de hemelsche dingen te maken, en van al't gene de Godvruchtigheid aangaat. Door dezen afbreuk was den toorn nu buiten alle gevaar van 't vuur, dat den wind weder na de Stad gejaagt had: en geen oorzaak hebbende ergens

voor te fagen , was, cermen't wift, zoogenaderd, datmen de brug gemakkelijk kon overwerpen, en vast neêrflaan, om hand tegen hand te komen. Maar Soliman, zonder verbaast te zijn, schoot terstond toe, en trachten deze smalle plank door midden te kappen: 't welk hij, zonder twijffel, licht volbragt zou hebben met zijn slagen maar te verdubbelen, zoo hij, zonder ergens op te denken, geen andren toorn had zien verschijnen, van zoo een onmatelijke hoogte, datse boven de allerhoogste gebouwen uitsak. Nooit waren de Heidenen zoo verwonderd als nu, haar met heure kantelingen onder zoo hoogen gebouw te zien. Evenwel bezweek dezen onbetembaren Turk niet: hoe dat hij ook van de keizelfteenen en schichten, die op hem regenden, gequeld wierd, en gewaardigde zich niet een voet van zijn plaats te wijken. Maar hoewel hij de hoop verloor om de brug aan stukken te houden, zoo moedigden hij echter zijn volk aan, en over haar loomheid toornig wezende, vervolgden hij haar met lasteren en schelden. Den Aardsengel Michaël, voor ijder een, behalven den Hertog, onzichtbaar, vertoonde zich toen voor hem, gewapend met hemelsche wapenen, en omringd met stralen, die door geen donkerheid konden beneveld worden, schoonze magtig waren om het levende licht van de Zonne uit te bluffchen. Godefrooy, sprak hij tot den Hartog, zie, nu is gekomen d'ontworstelbare tijd, dat de heilige Stad
Jeruzalem

Jeruzalem van hare dienstbaarheid moet verlost worden ; sluit uwe schemerende oogen dan niet , maar verheftse daar na boven , om te zien hoe groot dat de bijstand van den Hemel is , die voor u strijd ; beschouwd aandachtig dat Leger , 't gene in de lucht uitgespreid is ; want ik zal het duister dekfel , van de menschelijke zwakheid , daar uw gevoelen meê bedekt is , aftrekken ; en dan zal u niet beletten dat gij in 't openbaar zien , en eenige tijd verdragen moogt , de luister van de hemelsche geesten , in gedaanten van Engelen. Bezieet aandachtig de zielen van hen , die , om datse de wapenen ten dienst van **JEZUS CHRISTUS** , gedragen hebben , haar nu in de hemelsche gelukzaligheid vermaken , en strijden hier met u , ten dienst van d'overwinning die gij verkrijgen zult ; en om hier deelgenoten van te wезen , hebben deze Helden haar gewillig bij u gevoegd , om u het heerlijk te helpen ten ende brengen : gij ziet wel die dikke wolk , daar die vierige en rookende draaiwinden onder rollen , dat door 't kruid ontstaat. Daar strijden zeeghaftigen Hugo , die van boven , tot onder de hoogste torens te gronde werpt : de andere die gij daar dicht bij ziet , is Dudson , die zich met ijzer en vier behelpt , en op de poort tegen 't noorden aanvalt. Hij zelf verschafft de bestrijders wapenen , en moedigdse aan , om op 't hoogst der bolwerken te klimmen , daar hij haar ladders toereikt , die hij vast tegen de muur houdt , om

te beletten dat zij niet neêr storten : maar den andre die daar boven op de vest verschijnt , verciert met heilige vercierselen , dat is den vromen Harder Aïmard , die gij noch bezig ziet met den heiligen zegen en het kruis te maken. Maar zoo gij noch veel grooter dingen wild zien , slaat uw gezicht veel hooger , en bemerkt met aandachtigheid , al die hemelse slagordens , tot een legerlichaam geschikt. Daar op sloeg hij zijn gezicht noch veel hooger , en zag terstond verschijnen een ontelbaar getal soldaten , met glinsterende vleugelen verciert , verdeeld in drie keurbenden , daar de laatste de minsten af waren , makende de gedaante van een ronde maan. Hier konden zijn oogen , de glans van zoo grooten licht niet langer verdragen , en waren gedwongen om leeg te zien , uit vrees van niet verblind te worden ; zulkx dat haar de overwinning van alle zijden toelachten , en haar al verzekerd was. Want verscheiden kloekmoedige Soldaten trachten , in spijt van d'andere , op de muur te klimmen , na't voorbeeld van Reinout , die nu al op't hoogste van de borstweringen gekomen was , hand over hand vocht , en zoo veel Heidenen als hij voor hem vond in stukken hakten . Den Hartog ondertusschen moeijelijk zijnde , dat deze overwinning noch langer draalden , greep kloekmoedig de Hoofdbanier uit zijn Vendrigs handen , en wierp zich zelven , in gevaar des doods , op de plank , die Soliman hem halfwegen meenden af te

af te snijden; en hoewelze smal was, zoo waffe evenwel een volkomen oorlogsveld, voor een onvergankelijke deugd, die daar in het openbaar en weinig slagen verscheen. Doen riep den onversaagden Soliman, heel buiten zijn zelve; Schepmoed, hier wil ik mijn leven opofferen, omdat van andre te behouden; wel aan dan mijn vrienden, draal niet langer om de brug aan stukken te houwen, die gij hier ziet. Want hoewel dat ik hier belet ben, mijn roof zal zoo licht niet te bekomen zijn, als men wel meend. Hier op ziende Reinout komen, voor wien dat ijder vlood, als voor een mensche die de schrik op zijn aangezicht voerd; vervolgde hij, Wat zal ik doen, zoo ik hier al vechtende het leven laat, dat zal niet veel helpen? Hier op bedocht hij in zijnen geest eenen nieuwen vond om zich te beschermen, en liet de weg van de brug voor Godefrooy open, die hem, al dreigende, vervolgde, en het heilige Kruis op de muur planten. Dit overwinnend teeken vloei- de terstond in duizend vouwen; en men zou gezeid hebben, dat het de wind maar zoetjens roerden, en met meer aanzienlijkheid, als een andre standaard, beweegden. Boven dat scheen het, of het licht van den dag zich verdubbelden; en dat al de schichten, die daar na toe vlogen, weêr te rug keerden, om het niet te beschadigen; of dat de Stad en den berg zelve daar voor neêrboogen om het aan te bidden. Alsdoen maakten al de Keurbenden, tot een teken van de

verkrege overwinning, onder elkanderen zulk een vroolijk gejuich, dat d'omleggende heuvelen weergalmden, en de leste woorden nabauwden. Den moedigen Tankredo, hebbende op die zelve tijd al de beletselen die hem tegenhielen, vernietigd, en Argant, die zich voor hem quam vertoonen, te rug gedreven, trad luchtig over de brug heen, en sprong op de muur, daar hij de zegepralende banieren van't Kruis plantte. Daar was nu geen zwarigheid meer, als den toorn tegen den middag aan te voeren, daar den ouden Graaf der Toulouzers, den Koning van Jeruzalem, van nabij, staande hield; dewelke de Gaskonjers, die hij geleide, niet verder hadden kunnen brengen, om dat den Koning hem met zija beste volk behulp, die, vol moed, hardnekkig weêrstand boden. Want hoewel de muur hier veel zwakker als op andere plaatsen was, zoo was evenwel de aankomst veel bezwaarlijker, ter oorzaak van de stukken der beukerij en andre legersterkten, die dat gebrek verbeterden; boven dien dat den toorn, die men aanvoerden, een harde en ongelijke weg voor hem had; zonder dat de zorg en de konst der gravers te boven hadden kunnen komen de beletselen van het natuurlijk gebouw. Hier op konden de belegerden, en de bestormers lichtelijk merken, dat de muuren aan d'andre zijden veroverd waren, 't welk den Koning en den Graaf Reimond deden oordeelen, dat de Stad met kracht al aan de andere zijde van 't platte

platte land, gewonnen was, 't gene d'oorzaak was dat de Graaf, zich tot de zijne keerende, haar toeriep; Hoe spitsbroeders, zullen wij de leste zijn die de vijanden het hoofd bieden, na datse aan alle zijden van de Stad, behalven deze, overwonnen zijn? Zullen wij zoo weinig moed hebben, en niet trachten deelgenooten in deze heerlijke overwinning te zijn? Maar den Koning, zich ziende buiten alle hoop van nu voortaan zich te kunnen verweeren, week daar op in de sterkten, daar hij zich zelve inbeelden noch een storm te kunnen weêrstaan. Alsdoo trok het overwinnende Leger in de Stad, niet alleenig over de muuren, maar door de poorten, die terstond wierden ter neêr geveld. Al wat weêrstand kon bieden tegen de Christe soldaten, werd ter aarden gewurpen, zonder dat 'er iets was, 't geen voor de gramschap der overwinnaars niet nederboog. En alreede vertoonde zich door de geheele Stad het bleeke voorbeeld van de dood, die de schrik en droefheid met zich sleept. En aan wat zijde datmen zijn oogen sloeg, zagmen niet als bloedige beken met lichamen vervuld, daarvan eenige dood waren, en andre die noch ademt ogden.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het negentiende Gezang.

I N H O U D.

'r **G**Evecht tuffchen Argant en Tankredo vernieuwd,
 en eindigd met het innemen van Jeruzalem. Vaffrijn en Hermijne ontmoeten elkanderen. t'Samen wederkomende, vinden Argant dood, en Tankredo zwaar gewond. Beklag van Hermijne, en 't gene zij voor Tankredo doet. Vaffrijn verhaald den Hartog wat hij in 't Leger van den Soudaan gezien heeft; en beweegd hem tot den flag, door den raad die hij hem geeft.

*Tankredoos lijfgevecht met Argant weér begint,
 En eindigd met de winst van Zalems hooge wallen.
 En in des Soudaans Heir Hermijne Vaffrijn vind;
 Zij keeren beide daar zij Argant zien gevallen*

Door 't

Door't zwaard, en ook de Prins Tankredo zwaar
gewond.

Hermijn' beklagd de smart van hem, die zij be-
minde;

En maakt den Held, door hare kunst, schier weér
gezond,

Zij keeren naar de Stad, daar Vaffrijn zich laat
vinden

Voor Godefrooy, die hij verhaald al't geen hij zag,
En, door zijn raad, ook doet bewegen tot den slag.

Lreede hadden de doodelijke bloed-
stortingen, en de vrees, en de moed,
die men in den uitersten nood vat, de
Heidenen van de beschutting harer
bolwerken gedreven, zonder dat'er
onder zoo een meenigte van vijanden,
niet meer als een eenigen Argant was, die weêrstand
bood. Want hoewel dat aan alle zijden van de Stad
den storm aangevoerd was, zoo hield hij evenwel
stand, en verschrikten niet, hoe groot dat de macht
van de bespringers ook was. En zo men eenige schrik
in hem zag, zij sproot uit de zorg die hij had, dat
men hem niet van de plaats zou doen wijken, die hij
voorgenomen had te beschermen, veel eer als eeni-
ge vreeze des doods, dat hem niet verscheelde, om
dat hij betoonen mogt hoe onverwinnelijk hij al zijn
leven geweest was. Maar onder zoo veel brave Hel-
den,

den, vond zich niemand nader bij hem als Tankredo. Dezen Overwinnaar wierp zich terstond op hem met een groote macht, en maakte zich terstond bekend, zoo wel door zijn wapenen, als door de proeven die hij van zijn dapperheid gaf. Daar hem 't herdenken van 't lijfgevecht, dat zij beide voor dezen hadden begonnen, en seder door de toevallen, daar wij voor dezen van hebben gesproken, belet was, vierig toe aanprikkelden. Terstond als hem Argant zag, riep hij; Trouwlooze Tankredo, is dit de wijze daar gij uw woord op houdt? en als een mensch, die zijn beloften niet wil herdenken, ontvlucht gij den strijd die wij t'samen te beslechten hebben. Zekerlijk gij koomt niet als op het uiterste, en diend u als een bloodaard van het voordeel dat uw hulpgegoten u geven. Evenwel, al waard gij tienmaal meerder als gij zijt, ik zou niet weigeren tegen u te slaan, en hierom wil ik beproeven wat gij in 't uiterste doen kund. Maar ik raâ u te vooren, om den tijtel van Ridder niet te verminderen, daar gij u zoo meê kitteld, dat gij alleenig zoud komen, en niet in de hoedanigheid van bouwmeester, met kunsten en oorlogsterkten; hoewel dat 'et mij niet verscheeld. Doet wat gij wild, bloodaardige, die uw handen in het bloed der Maagden bezoedeld; wapend tot uw hulp al de macht van uw soldaten, en volhard in u met nieuwe oorlogsterkten te behelpen, die voor een groote dapperheid verachtelijk zijn; dat zal niet belletten

letten dat gij, voor de overwinnende krachten mijner handen, niet zult neêrstormen. Maar Tankredo, die met deze woorden lachte, en hem als onwaardig aanzag; antwoorde, met woorden vol van dapperheid; Waarlijk ik beken dat mijne komst wat laat valt, en evenwel ben ik bevreesd, dat die maar al te schichtig voor u zijn zal; want ik ben verzekerd, dat gij wel haast de uur zult vervloeken, en wenschen dat de Zee, of de Alpen, ons van elkander hadden gescheiden. En zoo 't u dunkt dat ik te lang vertoefd heb om mij hier te begeven, ik hoop dat ik u terstond leeren zal, dat het gene ik gedaan heb, noch uit zwakheid, noch laffigheid van moed geschied is. Wijkt gij dan alleenlijk maar een weinig ter zyden af, gij die geen werk maakt als van helden en reusen om te brengen; den genen die gij een Maagdemoorder noemd, beroept u tot een bloedigen strijd. Zoo sprekende, keerden hij hem na de zijnen, om haar te doen aarzelen: daar na haar wel streng bevelende, datse hem dit verschil zouden laten beslechten, zonder haar ergens meê te bemoejen, sprak hij tot haar; Wijkt van hier niet, de reden gebied dat ik het end van dezen twist zie, en de beloften, die ik laastmaal aan dezen deed, verplicht mij hier toe. Komt dan, Antwoorde hem Argant, of alleen, of vergezelschapt, zoo als gij wild; of in 't openbaar, of in 't bijzonder; daar zal noch vrees, noch onvoordeel zijn dat mij voor u zal doen vluchten.

ten. Tuffchen elkanderen alzooverdragen zijnde; bereidenze haar alle beide tot den ftrijd, daar de haat, en de begeerten tot wraak, haar vergezelschapten: want hoe groote vijanden datfe ook waren, zoo verbood de wet der reden haar, d'een tegen den anderen geen verraffinge te gebruiken. En boven dien, hoe groot de genegendheid was, die Tankredo betoonde te hebben, om het bloed van dezen wreeden Heiden te vergieten, zoo wilde hij evenwel niet dat iemand het voordeel hebben zou van hem voor te komen; en geloofden ook niet voldaan te zijn zoo een andre hand, als de zijne, daar van een druppel ftorten. Daarom bedekte hij hem zelfs met zijn fchild, om de flagen af te wenden, die hem zijn volk mogten gebragt hebben. Wacht u wel van hem aan te raken, zeide hij tegen al die hem ontmoeten, en laat deze laft mij bevolen, zulkx dat hij hem, midden door de felle hitte der overwinnende foldaten, uit heur handen rukten, en gingen alzoobeide uit de ftads muuren. Na dat zij't Leger den rug gekeerd hadden, gingenze, langs den heuvel, door buitenweegfe paden, en lieten niet af van gaan, tot dat zij eindelijk in een naauw dal quamen, dat onder verfcheide kleine heuveltjes, fcheen natuurlijk gemaakt te zijn op de wijze van een toneel, om hier in't beflooten perk te komen ftrijden; of voor de ftierejagt, en diergelijke openbare wanfchepsels. Hier in't aankomen ftilhoudende, kon Argant niet nalaten

nalaten zijn oogen na de Stad te keeren, vol gedachten, en als bedrukt over haren ondergang, zijnde. Waar op Tankredo, ziende dat hij zonder schild was, het zijne ook weg wurp: daar na, hem aanziende, sprak; Hoe komt het dat ik u zoo bedroefd zie, is de vreeze des doods hier van d'oorzaak? Zoo het gevaar, daar gij nu in zijt, u den uitgang doet zien, evenwel kunnen die dingen u weinig helpen. Het en is dat niet, antwoorde Argant, maar dat bedroefd mij zeer, die arme Stad, in haar uiterste verwoesting te zien, die, als voor dezen, de Koninginne van 't oud Judea was. Dat is al de droefheid die ik heb, en die noch meer vermeerderd als ik mij van de middelen, om dat te beletten, gelijk ik wel begeerd had, beroofd zie. Daar van mij, zonder twijffel, maar een kleine voldoening van wraak, die de Hemel voor mij bewaard heeft, zal overgebleven zijn, en die ik eisch op u te doen. Hier op traden ze elkan- deren toe, en hielden heur alle beide op haar hoede, 't best dat zij konden, wel wetende wat zij alle beide konden doen, als haar voor dezen hier over ver- wonderd hebbende. Doch hoewel Argant veel grooter en groover van leden was als Tankredo, evenwel ontbrak hem noch vaardigheid, noch moed, om hem te bedwingen. Want boven dat hij wel gemaakt was, sprong hij rondom hem heen, zich altijd met zijn wapenen bedekt houdende. Daar na schoot hij hem kloekmoedig toe; en, onder de be-

schutting van zijn zwaard ende schild, trachte hij de
 slagen, die zijn vijand hem bragt, met een overma-
 tige kracht, af te keeren; gebruikende hier toe zijn
 kunst en krachten, om die te doen verlooren gaan.
 Maar van d'ander zijde stond dezen verschrikkelij-
 ken Reus vast, en behielp zich met zijn gevaarlijke
 slagen, hoewel dat zijn handeling heel verscheiden
 was met die van zijn vijand. Want met dat hij zijn
 arm altijd zoo vast als zijn voet hiel, trachte hij de
 tijd waar te nemen, om hem, ongedekt, te treffen.
 Terwijl dat de moedige Tankredo hem een looze
 slag zocht te brengen, bood hem Argant de punt van
 zijn zwaard; en, om hem te verschrikken, gebruikte
 scheld- en lasterwoorden, en hield altijd het oog in't
 zeil, om hem de middelen van zijn vaardige gang,
 daar d'ervarendheid van de hand en de voet bijeen
 gevoegd was, af te snijden. Zulx dat men met recht
 van d'een en d'ander zeggen mogt, dat haar lijfge-
 vecht t'eenemaal een scheepstrijd gelijk was, die zich
 verheft, gedurende een stilte, tusschen twee on-
 gelijke schepen, daar van d'ene zijn voordeel steld
 in zijn hoogte, en d'andere in zijn gezwindheid:
 want deze laatste zwajende, met het voorste en't
 achterste van't schip, door kragt van riemen, rondom
 het groote heen, doet het veel moeiten aan, om dat
 het in deze aantreffing, zich met zijn zeilen niet be-
 helpen kan, terwijl het kleinste gevaar loopt om t'on-
 der gebragt te worden. Gedurende dat Tankredo,

onder

onder het zwaard, datmen hem bood, zocht toe te schieten, hiel Argant hem de punt recht voor zijn gezicht. En terwijl dat hijze trachten af te wenden, sloeg den anderen een averechtse slag toe, die hem in de zijde quetsten. Hij aldoen zijn zelve overwinnaar achtende, riep; Zie daar dezen ervaren Schermmeester heeft nu zijne konst vergeten. Waar over dat Tankredo, zoo van schaamte en gramschap vervoerd wierd, dat hij, alle zijn streken nalatende, nergens op dacht als zich te wreken, op wat manier dat het zij; achtende het hem niet minder schande te wezen, zoo lang met d'overwinning te dralen, zoo het geschiede dat de zege aan zijn vijands zijde bleef; 't welk d'oorzaak was dat hij, zonder spreken, hem een slag, recht in 't gezicht van 't helmet, bragt; die den starken Argant terstond afkeerden. Waar op Tankredo voornam hem in te vliegen, veranderende zijn verzet. Daar na met de slinker voet naderende, greep hij hem, met dezelve hand, bij de rechter arm, en met zijn rechte stak hij hem verscheidene steken door zijn halskraag heen. Zie dit is, sprak hij toen, de antwoord die den braven Schermmeester zijn leerling geeft. Op deze woorden brulden den Sirkasser van gramschap, en verweerde zich het best dat hij kon, om hem uit zijn handen t'ontworstelen: maar niet konnende, liet hij zijn zwaard aan de ketting hangen, die hy vast hield, en wierp zich op Tankredo; die het zelve ook van zijn zijde deed.

zulkx dat zij aan het worstelen raakten, en bij na heel uit den adem waren. 't Is ook te gelooven, dat Herkles, nimmermeer met grooter kracht, den Reus Antheus op het zand van Lijbie neêrwrong. Na datse elkanderen veel geweld hadden aangedaan, om ter neêr te werpen, vielenze eindelijk alle beide ter aarden, daar den onbewegelijken Argant zijn rechter arm vrij had, en de slinker noch belet, 't zij of zijn ervaarendheid, of goed geluk dit zoo beschikte; in tegendeel voelde Tankredo onder zijn vijand, de hand die 't bequaamst om te slaan was, belemmerd; zulkx dat hij, buiten maten bedrukt zijnde, zich zelve in zoo openbaren gevaar te zien, hem het eerste ontlasten en opstond; alzoo, eer dat Argant middel had om op te rijzen, nam Tankredo zijn tijd waar, en sloeg hem een wreede slag van ter zijden op 't hoofd. Even gelijk men een pijnboom nu ziet buigen, dan weêr oprichten, tegen de kracht van de wind die hem doet schudden, zoo deed Argant nu tegenwoordig, om te beletten dat hij niet meer nedergeflagen zou wordeu. Zij begonnen haar gevecht nu wreeder als ooit te voren, en sloegen op elkanderen gelijk twee hoeffsmeden op een aanbeeld; want dit lijfgevecht bestond nu meer in verwoedheid als loofheid; en alreede verloor den moedigen Tankredo zijn bloed op verscheide plaatsfen; maar den Heiden storte het zijne met groote stroomen uit, zulkx dat zijn krachten allanglaam verminderden, gelijk men

het

het vuur, eer men 't weet, ziet uitgaan, wanneer het hout, 't gene het aanhoud, eens verteerd is. Tankredo, bemerkende dat zijn vijands arm, die verzaard wierd, zwakker slagen, als te voren, sloeg, trad toen een weinig te rugge, alle manieren van vijandschap achter latende; Kloekmoedigen Held, sprak hij tot hem, staat mij de eer van deze overwinning toe, terwijl het beschik der wapenen het begeerd; en schaam u niet mij voor uw Overwinnaar t'erkennen, want ik van u niet begeer, noch zege, noch roof die misprijffelijk zouw zijn, noch geen recht op u eisch. Op deze woorden wierd den Heiden als razende, terstond ontwaakten al zijn geesten, en al zijn krachten, die hem overig waren, bij een verzamende, sprak hij; Hoe? gij spreekt als of gij mij alreede verwonnen had, beeld u niet in dat Argant een mensch is, die zich zelve schuldig zal maken aan de bloodaardigheid, neen, gij zijt hier grootelijcx in bedrogen, gebruikt zoo veel gunsten als gij wild, die u van het geluk gegeven zijn, het zal mij nooit de moed doen ontvallen, noch nimmermeer beletten, dat ik uw dwaze onbedachtsaamheid niet straffe. Gelijk een toorts zijn vlamme verdubbeld wanneer hij is op 't uiterste om uitte gaan, zoo trad dezen moedigen Heiden al stervende toe, vervullende het weinig bloed dat hem noch overig was, met spijt en gramschap, en ontstak de dapperheid die al in hem quijnde, om door een moedig einde de uu-

re van zijn dood doorluchtig te maken. Om dit te doen, greep hij zijn zwaarwichtig zwaard met bey zijn handen, en sloeg zoo zwaren slag, dat schoon zijn vijand die trachten met zijn degen af te keeren, die evenwel deur drong, en op zijn schouder neêrdalende, verscheide wonden maakten; waar van Tankredo zich evenwel gants niet verbaafden, zoogroot was zijn aangeboren moed, die voor de vrees onverwinnelijk was. Ondertuffen verdubbelde den anderen zijn schrikkelijke slagen, die hij vergeefs in de lucht, met zijn kracht en overmatige razernij, uitstorte; want Tankredo, die aandachtiger op zijn hoede, als ooit te voren, was, keerdezee alle af, en ontweek de aantreffing; waar op, ô ongelukkige Argant, toen gij u, met het overige, meenden te verheugen, en de leste proef met uw weinige macht te doen, storte gij van zelfs neder, niet vindende dat u onderschraagden; hier in gelukkig zijnde dat gij van u zelven vielt, zonder dat een ander zich hier d'eer van kon geven. Dezen val verërgerde zijne wonden, en deden hem een meenigten van bloed verliezen, zulcx dat al wat hij doen kon, maar strekte om hem te beschermen, na dat hij getracht had hem op een knie op te richten, door hulp van zijn linker hand, daar hij op steunde. Geeft het op, riep Tankredo hem toe, die, om zijn overwinning eerlijk te gebruiken, hem noch andre beleefde woorden toefprak, zonder hem vorder te dringen. Maar
geduurende

geduurende dat hij zoo tot hem sprak, bragt den Barbaar hem verraders een slag in de hiel, dat 'er 't bloed uitsprong: toen verloor Tankredo, van spijt, alle lijdzaamheid, en brandende van toorn, riep hij; Verrader als gij zijt, bedriegt gij de genade zoo die men u doet? Dit zeggende, stak hij zijn degen zoo dikmaal, dwers door 't gezicht van 't helmet, dat Argant op de plaats bleef leggen, en sturf gelijk hij geleefd had. Want hij liet niet af van zijn lasteren, noch gemeene dreigementen, noch gaf ook eensins een teken van bloohartigheid. Toen stak Tankredo het zwaard weder in de scheede, en dankte God van d'overwinning die hij verkregen had. 't Is waar dat hij hem zoo zwak bevoelde, door de groote meeningte van 't bloed 't geen hij verloor, dat hij geloofde daar niet als bezwaarlijk van daan te zullen geraken. Ondertusschen ging hij al slepende het best dat hij kon, voort, van meening zijnde na de Stad te keeren. Maar wat krachten dat hij hier toe inspande, zoo kon hij geen weg vorderen, en hoe meer dat hij trachte voort te gaan, hoe meer dat hij zich vermoeide; zulcx dat hij gedwongen was te rusten, zijn hoofd met zijn rechter hand ondersteund houdende, die als een rozelaar beefden, die van de wind bewogen word; en al 't gene hij nu zag, scheen om te drajen, en van boven tot onderen om te storten; zijn oogen begonnen met duisternisse bedekt te worden, zoo dat hij eindelijk van zijn zelve viel, en 't zouw met

grootte moeiten zijn, dat men den Overwinnaar van den Overwonnen zouw kunnen onderscheiden.

Terwijl dat dit lijfgevecht tussen deze twee Helden, zich zoo toedroeg, spreiden de gramschap der Overwinnaars zich uit door de geheele Stad, daarze de wreedheden oeffenden, die de soldaten, in zulke gelegendheden, gewoon zijn te gebruiken, voornamelijk op het gemeene volk. En waarlijk, 't is niet mogelijk hier het beeld van deze wanschikkelijkheden te vertoonen, noch welsprekende genoeg te zijn, om uit te drukken, hoe meêwaardig dat de toevallen van zoo droevigen schouwspel waren. In de belegerde Stad was 't over al vol bederf en moord; daar zagmen opgehoopte bergen van lichamen onder een gemengd, daar van sommige alreede dood waren, en andere die noch ademtoogden: men zag de gequesten, onder die de ziel verlaten hadden, uitgestrekt, of boven op andere lichamen leggen; en 't was het beeld der verwoesting te aanschouwen, hoe de bedroefde moeders met het hangende hair, heur lieve kinders aan de borsten hangende, dwers door de straten heen liepen; en de jonge dochters hemelhoog schreeuwden, om van 't geweld, der genen dieze voortsleepten, verlost te worden. Maar in 't hoogste deel van de Stad, 't gene zich, van de zijde des Tempels, tegen 't oosten uitstrekten, geschieden veel meer droevige toevallen als in andre plaatsen, want hier dreef den zeeghaftigen Reinout, al rookende

rookende van 't bloed zijner vijanden, heele troepen Heidenen voor hem henen, die voor zijn zwaard, verfaagder als voor de dood vluchten; voor zijn zwaard, daar hij helm en schilden meê deurhakten, en de hardste borstharnassen doorstak; zulkx dat de best gewapende, hem niet meer konden weêrstaan als offe naakt waren. Doch het was niet tot de bloedste dat hij zich wende, maar zelf tot de kloekmoedigste, die gebaar maakten als offe haar wilden verweren, evenwel gebruikten hij niet als zijn fel gezicht en verschrikkelijke stemme. Hier was 't een wonder te zien hoe dat hijze op de vlucht dreef, nu door kracht van zijn arm, dan weder door zijn dreigen, 't welk maakten datse al te zamen vluchten, van eengelijke vrees, voor 't gevaar, gedrongen. Onder de genen, die door haar ouderdom ofte kunne onbequaam waren de wapenen te voeren, was een grooten hoop krijgsvolk ingedrongen, in die zelfden Tempel, die verscheide maal was verdelgd en weêr opgebouwd, en noch zijnen naam behield van zijn eersten stichter Salomon, die hem van treffelijke stoffen gebouwd had, als van Cederen-, Elpenbeen-, Ebbenhout, Goud, Zilver, Jaspis-, en Marmorsteen. En zoo hij tegenwoordig zoo heerlijk niet was als in oude tijden, ten minsten ontbraken hem geene goede muuren, noch hooge torens, noch ook poorten, die men bezwaarlijk zouw hebben kunnen ter neêrstoeten, om datse met groote ijzere platen besla-

gen waren, die haar grootelijcx versterkten. Den Ridder die geslooten vindende, ende Straatschans vol volk, die daar, tot haar bescherming, versterkt waren, sloeg zijn verschrikkelijke oogen op d'alderstoutste, en keerdenze na alle zijden, om te zien of hij geen deurgang kon vinden, daar door hij zich een weg kon banen om in te geraken. Gelijk als zich een hongerige wolf laat zien, wanneer hij, geduurende een dikke mist, of ontrent den avond, rondom een hok, of een stal vol schapen loopt, na dewelke hij alreede zijn begeerige kaken opend, van den honger en aangebooren haat die hij tot die beesten draagt, aangeprikkeld: Zoo geleck nu dezen onverwinnelijken Ridder. Eindelijk, na dat hij alles wel overwogen had, stond hij stil op de groote plaats, daar de Heidenen, die hem van boven zagen, niet als na de uur verwachten om fel bestormd te worden. Hier op zag hij ter zijden een groote balk; 't zij dat men die bij geval daar geleit had, of dat hij niet kon oordeelen tot wat gebruik datmenze bewaarden; zoo veel is'er af, dat de Lygustise Zee nooit grooter had zien gebruiken tot een mast of spriet van d'allergrootste galeijen. In 't aankomen greeps den Ridder met die zelve hand, daar geen last, hoe zwaarwigtig datse zij, ondragelijk voor was. En gelijk als of hij maar een speer gehandeld had, stiet hij tegen de tempeldeur aan, met zulk een geweld, dat'er noch metaal, noch marmor machtig was om zoo grooten gedruis

gedruis tegen te staan; zulkx dat terftond de hengfels uit de fteenen fprongen, daarze in gemetfeld waren, de flooten verbrijzelden, en d'ijzere geerden, die de deur van achtren onderfteunden, daar afvloogen, dat de deur van binnen ter aarden viel. O wonder, en te grooter, om dat 'er geen stormbok, noch ander oorlogfgeweld is, dat meer zou hebben kunnen doen; noch zelf dat niet, 't gene in den oorlog het blixemlicht, en het geluid van den donder, navolgd. Door dit stormgat drongen terftond al de foldaten, na het voorbeeld van haren zeeghaftigen Hopman, ondereen in. Invoegen dat die gezien had, met wat geweld dat zij daar in vielen, gezeid zou hebben dat het eenigen storm was die overvloedigen. Zie hoe de heilige plaats, die in voorlede tijden Gods huis was, nu ontheilgd wierd door de felheid van een fchrikkelijke moord: waar in Gij, ô wonderlijke Rechtvaardigheid des Hemels, zoo veel te grooter fcheen, om dat gij met een dubbelde straf, de misdaad, die gij zoo lang verſchoond had, nu vermenigvuldigde, omwraak daar over te nemen. En waarlijk het was door uw verburge voorzienigheid, dat de vroome Helden haar vergrimden, om U, als dienaars, te dienen, om deze Ongeloovige te ſtraffen, en met haar eigen bloed te doen uitwaffen de vlekken, daar zij ſchelms deze eerwaardige plaats meê befmet hadden. Maar terwijl dat dit gefchiede, kreeg Soliman de Sterkte, die men gemeenlijk

meenlijk Davids Toorn noemde, en daar al het weerbare volk, dat hem noch overig was, vergaderd hebbende, versterkte hij zich, het beste dat hij kon, op deze hoogte. Den Koning Aladijn vervoegden hem'er ook; maar als hem Soliman zag, sprak hij tot hem; Heer Koning, komt haastig herwaards, en wijkt daar boven op dat bolwerk 't welk sterk genoeg is om u te beschutten tegen 't geweld van uwe vijanden, en derhalven maken, dat gij teffens, en uw Koningrijk, en uw leven behoud. Helaas! antwoorde Aladijn, het is met het eene en 't andre gedaan; want ik zie nu niet meer 't gene beletten kan, dat deze Stad van onder tot boven niet verwoest word. Ik kan mij beroemen van geleefd, en voor dezen geregeerd te hebben, maar mijn quaad ongeluk beroofd mij nu van alle beide: laat ons dan zeggen, dat wij eertijds waren, en nu niet meer, terwijl de doodelijke uur, die niemand ontworstelen kan, gekomen is. Hoe Heer Koning, antwoorde hem Soliman, geheel door gramscbap vervoerd, wat is dan uw groote kloekmoedigheid, die gij altijd betoond hebt, wedervaren? Zeker ik sta wel toe, dat het geluk ons wel heeft kunnen tegen zijn; maar mij is ook niet onbekend, dat haar ongunst te zwak is, om ons van de eer te berooven, van het tot noch toe staande gehouden te hebben, zonder den koninglijken Tijtel te verminderen. Schept dan moed, en trekt een weinig daar binnen, om uw afgematte leden,

leden, die door te langen arbeid vermoedt zijn, wat te rusten. Zoo sprak Soliman tot den ouden Aladijn, die hij door zijn woorden eindelijk zoo verplichten, dat hij in de Sterkte op 't lef vertrok. Hebbende hem alzo na zijn raad doen hooren, stak hij 't zwaard in de scheede; daar na een groot blok gegrepen hebbende, vatte hij 't met twee handen, en plante het recht in den ingang van den toorn, en sloot al de toegangen toe, zonder zich nergens af te verschrikken. Hier op uitvallende, sloeg hij geen slag, ofse was doodelijk, of zoo hijze niet doode, ten minsten verplette hij al 't gene hij raakten, en maakte zich zelve zo wel plaats, dat hij de gene voor hem dwong te vluchten, die hem noch flus vervolgden. Aan wat zijde dat zijn hand zich wende, geleide hy het verder, en 't schein dat de enkele schaduw van zijn verschrikkelijke knodze genoeg was om te verdelfen al 't gene zich tegen hem zou willen kanten. Zie hier op quam den Grave Reimond, met een goeden hoop volk. Dezen vroomen Grijsaard, wiens kloekmoedigheid onvergelykelyk was, vloog tot dit gevaar in, terwijl de anderen vast trachten daar van af te wijken, en verachtende de harde slagen van den Heiden, begon op hem toe te beuken. Maar zijn kracht was te vergeefs, om dat hij van den slag, die Soliman hem op zijn helm gaf, ter aarden storten, en de voeten in de lucht stak. Door 't geluk van deze slag, en ontelbare andere die hij deed, vergaderden d'overwonnelingen,
die

die de vrees verjaagd had, weêr te zamen, en grepen zoo grooten moed, dat d'overwinnaars haar den rug toekeerden, en weder in haar Toorn te rug wierden gestooten. Maar vermits den drang zoo dik was, dat zij d'een op d'ander neêrvielen, riep Soliman tot de zijne, ziende den Grave Reimond aan zijn voeten uitgestrekt leggen; Mijn vrienden, trekt deze in onze beschuttingen, en zoo hij noch in 't leven is, datmen hem hier gevangen hou. Op deze woorden schoot ijder toe om zijn gebod te volbrengen. Maar zij vonden de volvoering hier van veel zwaarder als zij dachten, om dat ijder een toeliep om hem te verlossen. De verbolgendheid aan d'eene, ende meêwaardigheid aan d'ander zijde, worstelden tegen elkanderen om spijt, wie dat hem weg zou voeren. En waarlijk de zaak was wel arbeid waardig, en had ook wel een grooter macht van nooden, om het leven van zoo strijdbaren Ridder te behoeden, en te beletten dat hij niet in de handen van de ongeloovige viel. Terwijl dat de eene hem trachten te beschermen, en d'andere weg te voeren, drong Soliman, hardnekkiger tot den slag als ooit te vooren. Zijn knodze was als den blixem, die, al't geenze tref, verbrijzeld, zonder dat'er iets kan verduuren, noch rondas, noch borstharnas op trouw gemaakt, noch helm van hoe sijne stoffe dat het waar; zoo dat het te gelooven is, dat hij, door zijn onverwinnelijke macht, d'overhand zou verkregen, en dat alzoode
zaken

zaken van de bespringers weinig voordeel zoude gewrogt hebben, zonder de nieuwe versterking van't volk dat van twee zijden, onder't geleid van Godefrooy en den moedigen Reinout, aandrong. Gelijk den zorgvuldigen herder, ziende den Hemel met duistere wolken bedekt, de winden afgrijffelijk huilen, en de blixem van boven hem in d'oogen schieten, en zijn gezicht verblinden, zijn schapen tracht uit het veld te drijven en haar t'huis brengen, of ten minsten eenig verblijf te winnen daar hijze onder't dak kan zetten, tot dat het onweder over is, haar haastig met roepen en zijn staf voortjaagt; zoo deed Soliman tegenwoordig ook, gedreven zijnde van een wijs voornemen, en onverwinnelijke moed. Want ziende het onweêr gereed om op hem neêr te storten, en al de straten met oorlogsvolk bedekt, die een schrikkelijk getier maakten, zond hij al de gene voor uit die het zwakste en het minste bequaam waren om haar te verweren, haar radende in den Toorn te vertrekken, daarze in zekerheid zouden zijn. Hij bleef ondertusschen de achterste, om de nood van de gene, die haar voortdreven, beter te kunnen weêrstaan. Eindelijk ontweek hij het gevaar, en verknochte de voorzichtigheid aan de stoutmoedigheid. Maar naauwlijcx had hij de tijd om de deur te sluiten, of den moedigen Reinout quam, dieze ter aarden wierp, en met hem, al de Franssen, die hem volgden, onder een vermengd, invliegen: daar
hem

hem toe geleiden de beweginge van zijn groote dapperheid, die nooit geen weergâ had inde gevaarlijkste aanslagen die hij aannam; en ook den eed die hij gezworen had om den Prins van Denemarkens dood te wreeken. Zijn belofte dan niet willende breken, nam hij voor het te volvoeren, terwijl zich de gelegendheid aanbod: En 't is te gelooven dat Soliman, op deze tijd, nooit d'onverwinnelijke hand van Reinout zou ontkomen hebben; en dat hij, zelf in de Sterkten, de wraak van dezen doodelijken vijand niet zou hebben kunnen ontvluchten, zoo den voorzichtigen Godefrooy, ziende dat den dag onderging, den aftogt niet had doen blazen. En het niet bequaam achtende de zijne, geduurende de verwarrelijke duisternisse van de nacht, ingevaarte stellen, legerde hij zich in de Stad, vertoevende tot des anderen daags om de slag dan weêr te hervatten, en af te doen 't geen 'er noch overig was. Als nu al de soldaten vergaderd waren, keerde hij zich tot haar, met een bezadigd wezen, en om haar meer aan te moedigen, sprak hij tot haar; Mijn vrienden ziet, ik bidde u, hoe groot dat de genade is die J E Z U S C H R I S T U S, ons eenig Opperhoofd, voor wien wij de wapenen aangenomen hebben, ons gedaan heeft: overweegd eens wat voor gunsten dat het zijn, daar hij ons mede liefd op te hoopen. Het zwaarwigtigste is nu gedaan, en 't gene 'er overig is, is van zoo kleinen waarde, dat 'er niet ons kan bewegen om vrees te hebben.

hebben. Want ik en twijffel niet, geholpen zijnde door de genade van onzen God, of wij zullen morgen in die Toorn komen, die de uiterste hoop is van deze ellendige. Maar tot deze zaak den dag verwachtende, zoo moeten wij denken op de werken, daar toe wij, zoo wel door ſchuld als door Chriſtelijke meewaardigheid verplicht zijn. Draag dan zorg de zieke en gequette te vertroosten: Gaat terſtond henen, en tracht de wonden te genezen van haar, die, tot koſten van haar bloed, u in 't bezit van 't heilige Land geſteld hebben. Want deze dingen voegen de Ridders van JESUS CHRISTUS beter, als de vervloekte begeerten tot roof en wraak. Helaas! daar is dezen dag niet als te grooten moord geſchied, en niet als te veel bloed vergoten; dat miſhaagd mij. En zoo de begeerte tot rijkdommen voor dezen iemand onder u bezeten heeft; ik verbiê hem het zelve in toekomende te plegen, en gebiê hem van deze wreedheid, die afkeerig voor een Chriſten behoord te wezen, af te laten: 't welk ik terſtond, met het geluid der trompetten, openbaar zal doen afkondigen, opdat een ijder gewaarſchouwd zij. Dit gezegd hebbende, ging hij recht na den vroomen Reimond, die hij weêr tot zijn zelve vond gekomen, van den ſchrikkelijken ſlag die hem Soliman met de knods gegeven had, en 't gene hem noch dapper ſmerten.

Maar van d'ander zijde trachte Soliman de moede te verzekeren, van de gene die door zijn middel in de sterkte wierden behouden; en zocht 't gevoelen dat hij had, van de zaken in de uiterste nood gebragt te zien, in zijn ziel te smoren; Kloekmoedige spitfbroeders, sprak hij tot de zijne, houd het staande ik bid u, en toond u in de zaken onverwinnelijk tegens de ongunst van 't geluk; hersteld de schande die men ons verachtelijk heeft willen aandoen, en terwijl ons noch eenige hope over is, verzwak niet om de magt van onze vijanden te rug te stooten; geloofd mij, 't verlies dat wij tegenwoordig gehad hebben, is zoo groot niet als gij wel zeggen zoud: in als hebben deze verraders maar de wallen, en de huizen, vol van onbequaam volk, die ons maar ballast en beletselen waren, ingenomen; want het is maar op onzen Koning en op uw kloekmoedigheid alleen, daar men 't gene men Stad noemd, op bouwd. Wel aan dan, terwijl hij zich wel draagt, en hem geen goede soldaten tot zijn beschutting gebreken, wat hebben wij nu dan te vreezen? en 't gene mij noch meerder moed geeft, is dat ik zie, dat de Franssen meenen dat zij 't nu al gewonnen heben, om datse in onze Stad, die wij veel eer verlaten als zij met geweld gewonnen hebben, zijn neêrgeflagen; evenwel zullenze noodwendig op 't einde in dezen oorlog, om hals geraken. Dit's een zaak die zij niet kunnen ontvluchten, en daar ik wel van verzekerd ben,

wat

wat gebaar dat zij ook toonen om van zelf wech te trekken, uit oorzaak van het goed geluk, dat haar door gunst van 't geval is toegekomen: maar boven dien dat het niet goed is daar op te betrouwen, vermits dat het ongestadig is, zoo ben ik verzekerd dat het niet zoo zwaar zal zijn om dit uit te voeren, en haar t'overwinnen, wanneer zij haar alreeds verwinnaars zullen achten. Want gelijk als ikze in de wanorde zie wentelen, wanneerze niet zullen denken als om te moorden, rooven, en andere diergelijke vervloekte schelmerijen, zullenze geheel verwonderd zijn, als het Leger van Egipten, 't gene nu weinig meer kan toeven, haar op 't onverzienst zal komen verraffen. Maar terwijl wij wachten dat deze hulp ons toekomt, zoo kunnen wij van 't hoogst der muuren, met groote meenigte van steenen werpen, en de straten dwingen daar men na heur heilig Graf gaat; boven dat, terwijl wij ons hier rusten, zullen wij haar beletten, met magt van schichten, en de stukken der beukerij, daar wij haar meê zullen quellen, datse niet door de Stad gaan wandelen.

Hoe zwak dat deze redenen van den Heiden ook waren, evenwel versterkteze de moed van deze ongelukkige. Gedurende deze dingen, reed Vaffrijn, die Tankredo had uitgezonden, om het Heir van den Soudaan van Egipten te verspieden, door 't gedrang der soldaten, die ove ral op de toewegen waren geleid; na dat hij een weinig voor der

Zonnen ondergang vertrokken was, trok hij den heelen nacht voort door onbekende paden, zonder dat hem iemand zag, zulkx dat hij voor den dageraad t'Askalon aanquam, en op den middag in 't gezicht van 't Leger der vijanden. Daar zag hij een ontelbare meenigte van hutten, en oorlogstandarts, van alderhande verven, in de wind zwajen, opgericht: ook zag hij zoo veel verscheide kleedingen, en hoorde zoo veelderley talen, zoo veel tromslagers en trompetters en ander speeltuig, zoo veel kamelen, zoo veel paarden en zoo veel olifanten, dat hij in 't begin opgetogen was zoo groot en magtige toerusting te zien; Zeker, zeide hij in zijn zelve, ik kan niet gelooven, of al de Magten van Affrijke en Azie zijn hier bijelkander vergaderd. Eerst overwoeg hij de gelegenheid van 't Leger, en hoe sterk dat het was, zoo wel door de eigenschap van de plaats, als door de versterking die de kunst gemaakt had. Daarna trachten hij niet, gelijk een ander zouw gedaan hebben, om in 't heimelijk door eenzame en buitenweegse wegen voort te gaan, maar in tegendeel ging hij langs de groote weg, en door de voornaamste poort in. Nu vernam hij behendig na verscheide dingen, dan antwoorden hij weêr na 't gene men hem vraagden, zonder zijn zelve ooit tegen te spreken, en maakte zijn zotte gekkernijen aanzierlijk door de stoutmoedigheid van zijn gelaat. Dit was hem noch niet genoeg; hij doorsnuffelde van d'een tot d'ander zijde

zijde de straten en steegjens, en vernam op de kruisstraten na het zwaarwigtigste; ging zelfs in de hutten, bezag de manier van haar legering en wachten; leerde de namen van haar voornaamste Hoofden kennen, wat bedieningen zij hadden, en wat achting datmen van haar maakten, en liet zijn zelve t'eene-maal onderrechten waar in haar krijgstucht bestond. Hier meê zijn zelve noch niet vergenoegd houdende, trachte hij tot in de heimelijkste aanflagen in te dringen; en droeg hêm hier in met zoodanige behendigheid, dat hij eindelijk een toegang kreeg in de hutte van den Opperveldheer; daar hij zijn oogen rondom slaande, eindelijk een van de behangfels wat zag opgescheurd op een zekere plaats, daar door, men van buiten kon zien en hooren wat daar binnen geschieden: daarenboven quam deze opening recht over een plaats die achter af in een hoek van de tent was. Door deze gunstige gelegendheid aangelokt zijnde, beraamde hij zich daar van te dienen, en die niet voorbij te laten slippen. Daar op, gelijk als of hij deze opening had willen toenajen, keek hij daar door, en zag den Veldheer met alle stukken gewapend, behalyen het hoofd; en over zijn wapenen een rijke purpere rok, met goud geborduurd, hangen. Ter zijden van hem af, zag hij twee van zijn Staatjonkers, rijkelyk uitgerust, daar van den eenen zijn schild droeg, en d'andre den helm met zijn handschoenen: met een hand steunden hij op iets dat

een werpspeer gelijk was, en sloeg zijn gezicht op een groote man van zeer quade gestaltenisse, wiens aangezicht, ik en weet niet wat voor wreedaardigheid vertoonden. Terwijl Vaffrijn toeluisferden, was hij geheel verwonderd Godefrooy te hooren noemen, het gene hem noch aandachtiger maakten. Komt hier, sprak den Veldheer tot hem, zijt gij wel verzekerd uwen aanslag uit te voeren, en die Godefrooy, die ons zoo veel quaad gedaan heeft, ter dood te brengen? Ja mijn Heer, antwoordde de andere; en ik beloof 't bij uwe waardigheid, daar ik nimmer zal voor verschijnen, ten zij ik mijn aanslag volvoerd heb: daar in ik, zonder twijffel, al de gene, die in dit eedgespan deelachtig zijn, hoop voortekomen; daar van ik anders geen vergelding af begeer, als dat mij geoorloofd is van zijn wapenen, op de groote mart van Alkair, een zegeteeken op te rechten, met dit opschrift daar onder:

ORMOND, DIE DEN VELDHEER
DER FRANSSEN, WELKE DE GE-
RUSTIGHEID VAN AZIEN QUAM
STOREN, HEEFT OMGEBRAGT, IS
HIER EEN ZEGETEKEN VAN ZIJ-
NE WAPENEN OPGERECHT, OM
DAT DE GEHEUGENIS ONSTERF-
FELIJK ZOU BLIJVEN VOOR HAAR
DIE NA ONS ZULLEN KOMEN.

Den Veldheer, hem zoo moedig ziende, antwoorde; Waarlijk, ik zie weinige redenen, dat den Zoudaan, die de beleefste Vorst der Wereld is, zoo een kloekmoedige en heerlijke daad niet zou erkennen. Verzekerd u dan, dat gij, zonder twijffel, al hebben zult 't gene gij begeerd; en dat gij, boven dit, met weldaden, die uwe deugd waardig zijn, zult geloond worden. Gedenkt dan maar de vermomde wapenen te leenen, die gij noodwendig op den dag, als den algemeenen veldslag zal geschieden, moet aandoen. Zij zijn al gereed, antwoorden den anderen; en daarop zwegenze beide stil, tot groote verwondering van Vaffrijn. Want hoe meer dat hij bij zijn zelve op dit eedgespan dacht, en wat het voor vermomde wapenen zijn mogten, daar hij strax af hoorden spreken, hoe meer dat hij verward stond, om hier eenige zekere giffing uit te ramen. Daarom ging hij hier van daan, en bragt de geheele nacht over, zonder een oog toe te doen; zoo zeer was hij van droefheid en ongenuchten gequeld. Des anderen daags 's morgens, na dat het Leger opgebroken, en de vendels ontwonden waren, trok hij met het Heir voort, en bleef des avonds ook daar zij haar legerden. Maar in plaats van te rusten, ging hy van d'een hutte in d'ander, om van eenige dingen wetenschap te krijgen, die hem beter zouden mogen verlichten in't gene hem zoo zeer bekommerden. Na dat hy lange gelooopen had, quam hij eindelijk in de hutte

van de schoone Armijde. Daar zat zij prachtig in 't midden van haar Ridders, onder welke zij haar droevig in haar gedachten was onderhoudende. met haar hand, veel witter als albast, ondersteunende deze haar hoofd, en had haar schoone oogen, die twee heldere starren gelijk waren, neêrgeflagen. Vaffrijn haar in 't aankomen beziende, kon niet onderscheiden of ze schreiden, of niet, zoode nattigheid niet genoeg betoond had, datse een vloed van vochtige peerlen opgesloten hielden. Recht tegen over haar zat den hoovaardigen Adraestes, die als onbeweeglijk scheen, zoo was hij opgetogen in 't vermaak van haar t'aanschouwen. Tisafernus aan d'ander zijde, floeg zijn oogen rondom, en droeg de tekenen van een jaloursche razernij, die men op zijn aangezicht, daer de toornigheid en liefde gelijk op stonden, geschilderd zag. Een weinig ter zijden onder al de Maagden, zag hij Altamor zitten, die zijn begeerten veel eer zocht te matigen als aan te stoken; want van tijd tot tijd, lonkte hij, steelswijs, dat schoone aangezicht toe: somtijds bespiede hij, of hy niet zouw kunnen doordringen, onder dat deksel 't gene haar schoonen boezem bedekte, daar de twee aanminnige appelen der liefde verborgen lagen. Eindelijk beurde Armijde haar hoofd op, als offe uit een diepen slaap ontwaakten; daar na haar aangezicht helderende met een zoeten lach, die al de wolken van de droefheid verjoeg, sprakze; Mijn Heer Adraestes,

stes, haar tot die Ridder keerende, ik moet u belijden, dat door d'enkele gedachten, die ik gehad heb, van 't gene gij mij onlangs beloofde, de droefheid van mijn ziel een deel verlicht is; door de hoop die zij verkregen heeft, dat zij in weinig tijd reden zal hebben, van de overlast die haar is aangedaan. Gelijk gij weet dat gemeenelijk de gramschap, door middel van de wraak, verzoet word. Ha Mevrouw, antwoorden haar den Indiaan, ik bid u verplicht mij, dat gij u niet en queld; verheugd u veel eerder, en verzekerd u, dat gij in weinig tijds het hoofd, van dien valschen Reinout, van zijn lichaam gescheiden, voor uw voeten zult zien leggen; of zoo gij hem liever levend wild hebben, houd het voor zeker, dat ik met deze overwinnende arm, hem u zal gevangen leveren. Dit beloofde Adraestes aan deze Princesse; waar over zijn Medevrijer niet wel vernoegd zijnde, de spijt die hij ontving, in zijn ziel verburgen hield, zonder dat hij evenwel zich gewaardigden om te spreken. Als doen haar gezicht na een ander Ridder keerende, sprak zy; Maar gij Heer Tifafenus, wat hulpe zult gij mij hier op geven? Op deze woorden antwoorden den Ridder haar, heel van argwaan vervoerd zijnde; Brave Maagd, ik kan niet als van ver, de stappen van zoo een verschrikkelijken strijder, navolgen, om dat het mijn gewoonte niet is, zoo ras als hij, voort te treden. Waar over den Indiaan zich vergrimmende, hem ant-

woorden; Gij zegt niet nieuws, want het is wel reden dat den mensch, die hem niet mag vergelijken, bij den genen die hem in kracht te boven gaat, hem alle eer bewijst, en vreesd te naderen. Tisafernus daar op het hoofd schuddende, riep; Of het God beliefd dat mij geoorlofd was, een volkomen wil over mijn begeerten te hebben, zonder elders zoo naauw verplicht te zijn, daar zouden geen woorden meer zijn, als t'famen dit verschil maar te beslechten, om te zien wie van ons beiden het bequaamste zouw zijn, om de eer van haar goede gunsten te verdienen; ik ben verzekerd, dat gij in deze zaak het niet best zoud hebben; en om tot u vrijmoedig te spreken, hoe wreed dat gij ook schijnt, zoo wil ik dat gij weet, dat ik u, noch uw ongebonde woorden vol van verwaandheid, niet en vrees; den Hemel en de liefde zijn d'eenige vijanden die ik duchte. Op deze woorden rees hij op en wouw hem ten strijd roepen, maar Armijde weêrhielste alle beide, en haar doen zwijgen hebbende, sprak; Brave Ridders, waarom wild gij nu berooven't gene gij mij zoo dikmaals gegeven hebt? 't behoord u genoeg te zijn dat gij mijn strijders zijt; gelijk de plicht u verbind, deze hoedanigheid, die gij vrijwillig aangenomen hebt, te eeren: verdraagt u met den anderen, ik bid u; want gij vertorend mij zelve, als een van u beiden den anderen te lijf wil. Door deze hoogmoedige reden weêrhielste haar, en vereenigde hun beide,
zulkx

zulkx dat het schein, datse t'samen onder een ootmoedig en dienstbaar jok gesteld waren. Ondertusschen Vaffrijn, die daar tegenwoordig was, hebbende uit dit verschil, 't gene hij 't voornaamste oordeelden, verzameld; ging zien, of hij elders niet iets uit het eedgespan, zouw kunnen ramen: want hoe hij meer docht, hoe hij meer moeiten had hem hier uit t'ontwerren; want de weinige verklaring die hij hier in vond, vermeenigvuldigde in hem de begeerten, die hij had om tot het einde te geraken. Hier toe doorzocht hij in zijnen geest alle de wegen die hem open schenen, om hem t'onderrechten: en gebruikte hier toe de listigheden die hem eigen waren. Maar door al deze dingen kon hij 't niet te weten komen, gelijk hy 't wel begeerden; noch van het eedgespan, noch van de wapenen, noch van de middelen om het uit te voeren. Evenwel, na dat hy groote moeite gedaan had, zoo openbaarde hem eindelijk het geluk, al het gene dat hy door zijn naarstigheit en loosheit, tot noch toe, niet had kunnen te weten komen. Zulkx dat hy in 't openbaar hoorden de lagen die men Godfrooy ley, en het eedgespan dat hem dreigden. Want een weinig daar na wederom na Armijde gekeerd zijnde, onder schijn dat hy daar eer als elders iets nieuws zou hooren, om het groot getal van volk dat daar van alle zijden quam, wilde het geval dat hy, een van haar Maagden aansprekende, hem zoo

veer in haar goede gunst bragt, als of hy al zijn leven met haar omgegaan had. Hem dan met haar onderhoudende, gelijk als of hy ze zijn dienst wilde aanbieden, sprak hij al lachende; Hoe zoo als gij mij ziet onder zoo veel brave Maagden, mag ik 'er niet een uitkiezen om te dienen en van my te doen spreken? Ben ik niet kloekmoedig genoeg om Reinout, die zoo beroemd is, of zelf den Hartog Godefrooy, daar wy zoo veel leeds van hebben ontfangen, het hoofd af te kappen? Gebruikt my alleen om d'een of d'ander, of beide te zamen aan te tasten, en zelf de beroemste van 't Kristen leger: gy zult zien of ik mijn best niet zal doen om mij te quijten. Dit waren de reden die hy voorsloeg, met voornemen van eenig zeker gevolg uit d'antwoord, die men hem geven zou, te trekken. Waar op hij begon te lachen, en zijn oogen lieffelijk te trekken, gelijk als of 't hem aangebooren was, in al 't gene hij voorsloeg, een aangename aanminningheid te hebben. Zulcx dat 'er een onder haar, die eerst bij den hoop quam, haar gezicht op hem slaande, in 't aankomen sprak; Ridderik vind in u zulk een behagen, dat ik, boven al mijn gezelschap, u hoop tot mij te trekken; en ik verzeker mij dat uwe liefde niet qualijk besteed zal zijn, zoo gij mij waardig kend om de uwe te wezen: maar al voorens moet ik in 't bijzonder u wat onderhouden. Hier op terstond hem wat ter zijden geleid hebbende, sprakse; Vaffrijn wat brengt u hier?

zeker

zeker gij behoord mij zoo wel te kennen, als ik u ken. Over deze woorden stond hij zoo verwonderd, dat hij in 't begin niet wist wat t'antwoorden. En hoe stout dat hij was, echter stond hij verzet. Evenwel, zonder eenige schijn daar van te toonen, antwoord hij haar; Gij hebt mij dit licht te verzekeren: en schoon gij wel verdiend om bezien te worden, zoo geloof ik niet dat ik u elders, als hier, gezien heb; hierenboven dat gij u wel bedriegt in den naam dien gij mij geeft. Geloofd mij, ik ben zoo niet geheeten, mijn naam is Almanzor, Zoon van Lesbijn; ik ben gebooren op de zijde van Bizerte. Al zafjes, antwoorde zij hem, ik weet meer van uw dingen als gy wel weet; en mijn voornemen strekt geensins my daar tegens te kanten. Verbergd u dan niet voor my, die mijn leven wou in gevaar stellen om het uwe te behouden. Ik ben Hermine van Antiochien, Dochter van den vroomen Koning Kaffan. Gij weet hoe't beschik der wapenen mij onder de macht van den Prins Tankredo deed vallen, wiens gevangen ik twee heele maanden was. Gevangenis die mij helaas! veel aangenamer waar, als al de vrijheid die ik nu hebbe. Niemand kan het beter heugen als u, die mij doen ter tijd zoo goeden dienst deed, dat ik nimmermeer de gedachtenis zal vergeten. Dit zoo zijnde, kund gij u verzekeren dat ik niet liege. Ziet my alleenig maar aan, en gij zult niet meer in twijffel zijn. Vaffrijn, dit wel overwogen hebbende, zette zijn minnelijk

minnelijk aangezicht weder in de zelfde gedaante. Waar op de Princes hare reden vervolgende, tot hem sprak; Waarde Vaffrijn, weest niet bevreest; ik neem den Hemel en die schoone Zon, die alle dingen ziet, tot getuigen, dat ik niet als de waarheid spreek: al't gene ik u heb afte bidden, is dat gij niet zonder mij weêrom keerd, op dat ik, door hulp van u, weder in mijn eerste gevangenis mag gaan, die mij veel aangener is als de vrijheid; want zoo als ik nu leve, zijn mij de nachten verdrietig, den dag schijnt mij duister te zijn, en mijn leven blijft slepende in eeuwige ongenuchten. Zoo bij geval de begeerte, om eenige nieuwigheden van dit Leger te weten, u hier drijft, zoo hebt gij de persoon gevonden die gij hebben moet, om u meer in een uur te zeggen als gij in een maand zoud kuunen uitvorsen; want ik beroem mij, dat ik u heimelijke eedgespannen en zwaarwichtige dingen zal verkundschappen, die gij van niemand bezwaarlijk zouw kunnen komen te weten, als van mij:

Hermine onderhield op deze wijze Vaffrijn, die ondertusschen zeer naarstig toehoorden op alle het gene zij zeide, hem het voorbeeld van de valsche Armijde vertoonende, dat de vrouwen niet kunnen zwijgen noch nalaten te bedriegen. Welk gebrek haar is aangeboren, nu een zaak te willen en dan terstond daar weêr uit te scheiden, zoo dat het voor den mannen dwaasheid is haar te betrouwen. Gij zult mij

mij verplichten meê te gaan, antwoorde hij haar, en ik zal u gewillig voor leidfman dienen. Dat dit voor tegenwoordig genoeg zij; laat ons van het overige te bequamer tijd spreken. Op dit voornemen hieldenze haar gereerd te paard te klimmen, om terftond uit het Leger te vertrekken. Vaffrijn ging de eerste uit de hutte; en ondertuffen ging Hermijne bij haar gezelschap, die, na datse elkanderen eenigen tijd onderhouden hadden van den nieuwen Dienaar die zij verkregen had, ook desgelijkx vertrok, en ter gezette plaatse ging daar zij Vaffrijn vond, die haar verwachten. Hier op klommenze te paard, en reden naarftig voord. Alreede waren zij gekomen in een plaats, ver genoeg ter zijden afgelegen en uit het gezicht van 't Leger, die Vaffrijn zeer bequaam achten om zich met Hermijne t'onderhouden, Uitmennende Princeffe, fprak hij tot haar, verplicht mij nu, ik bid u, 't gene gij mij beloofd hebt te voldoen, en het eedgelfpan dat men tegen den Hertog Godefrooy gemaakt heeft, te verhalen. Zeer geerne, antwoorde zij: Weet dan dat tot dezen aanflag, acht Ridders uit het Leger vertrokken zijn, daar Ormond de gevaarlijkfte af is; 'tzij of de haat die zij hem dragen, of eenig ander oogmerk daar men de waarheid niet wel af weet, haar daar toe bewogen heeft; zoo veel is 'er af, dat zij zijn dood gezworen hebben, en de voortgang hier van moet gefchieden. Op den zelve dag, als den slag, tuffen de magt der

Christe-

Christenen en die van Azie, geschieden zal, zullen zij haar op het Frans toerusten, en rijrokken met het kruis aan doen, die van het zelve lievrey zijn als de lijfwachten van Godefrooy hebben; en om elkanderen te kennen, zullenze een zeker teken op 't helmet voeren. In deze toerusting zullenze van den Hertog niet afwijken, waar dat hij ook gaat, zelf in 't dikste van 't gedrang, onder schijn van op zijn persoon acht te slaan, en door deze middel trachten haat slag waar te nemen, hier toe vergiftige degens hebbende, om dat de minste wonde ongeneselijk en doodelijk zoude zijn. Daar toe (ik moet het u bekennen) zij my listige lagen geleid hebben; want wel zeker wetende, dat uw manieren van leven, met uw wapenen, en haar inhoud, en lievreijen mij grondig wel bekend waren, hebben zij mij zoo ver gebragt, haar hier van t'onderrechten, en haar deze valsche tekenen, daar zij haar meê zullen vermommen, te zeggen; en waarlijk het is wel tot mijn groot leedwezen geschied dat ik 't gedaan heb, en door een manier van bedwang. Want daar ik het meest ter wereld van een grouwel heb, is een quade zaak te doen, voornamelijk in zoo een vervloekten aanslag als deze is, vermengd te zijn. Zie dit 's d'oorzaak van mijn vertrek, die ik niet zeggen kan daarom alleen te wesen, maar dat 'er noch wel een andere is. Zij wierd rood op deze woorden, die zij effen uitsprak dat men 't naauwlijcx hooren kon, en sloeg haar gezicht ter aarden.

aarden. Maar den schildknaap, die op wat wijze dat het was, van haar weten willende, 't gene de zedigheid en de schaamte haar verplichten in 't verburgen te houden, sprak tot haar, begerig zijnde de waarheid te hooren; Waarlijk gij toond wel dat gij mij weinig betrouwd, uw geheimen zoo voor mij te verbergen, daar ik uwen dienaar ben. Door deze woorden aangepord zijnde, lietse een diepen zucht, daarna riepse, met een bevende en gebroke stem; Onnutte schaamte, die met een ontijdige vrees vergezelschappt zijt, terwijl gij geen middel meer hebt om u in de palen van uw plicht te houden, geef u zelve terstond dan verlof, en gaat van hier, daar geen plaats meer voor u is; gij tracht vergeefs de dralende te maken, en u zoodang in de vlammen der liefde verburgen te houden, tot dat de felle hitte u daar uitjaagt: mogelijk is deze aanzienlijkheid, voor dezen, bij mij overwegelijk geweest, maar tegenwoordig niet, die, zonder iets te vreezen, een landloopster geworden ben, die geen vaste woonplaats heeft. Na dat zij deze klachten gedaan had om eenige verlichting te krijgen, vervolgden zij; Gij moet weten, dat ik die zelve nacht, die mij doodelijk was, toen mijn land onder een vreemd jok gebrogt wierd, veel meer verloor als het wel schein: evenwel daar bestond mijn grootste droefheid niet in; en ik zouw dat voor kleine zaken geacht hebben, zoo ik zelve niet met mijn Koninkrijk, en mijn geest, en mijn

hert, en mijn gevoelens was verloren gegaan. Gij weet zeer wel, Vaffrijn, hoe vreesachtig, gelijk ik wel reden had om te zijn in 't midden van zoo veel schrikkelijke verwoeftingen en geweld, ik mijn toevlucht nam tot u en mijn goede Meester, die ik, met het zwaard in de vuist, d'aller eerfte in mijn groot Paleis zag inkomen, daar ik, mij voor zijn voeten neêrwerpende, tot hem sprak; Onverwinnelijken Held, ik bid u hebt medelijden met mij, ik kom u niet om behoudenis van mijn leven smeeken, terwijl ik maar te lang geleefd heb, maar om de behoeding van mijn eer, die d'eenigfte zaak ter wereld is die mij het waardigfte is. Terftond hefte hij mij op, en zonder te vertoeven dat ik mijn verzoek geëindigd had, antwoorde mij; Aangename Maagd, 't is niet te vergeefs dat gij tot mij uw toevlucht neemt, want ik belove u die alle beiden te behoeden. Door de kracht van deze woorden, gevoelden ik en weet wat voor zoete betooveringe, die mijn hert terftond overrompelden, daar zijn verborgen deugden haar al langzaam bijvoegden, en zich aan al de krachten van mijn ziel vast hechten, die fieder heel in brand, en geheel tot een wonde, geraakten. Dit was noch niet genoeg, maar den kloekmoedigen Prins quam mij meenigmaal bezoeken, en dikmaals verfcheen hij mij in den droom, daar hij mij met kloekmoedige en eerbare woorden vertroosten. Ik herftel u, sprak hij tot mij, in volkome vrijheid, en
begeer

begeer niet van u dat iets waardig is; gelijk hy inder daad, my al het dierbaarste, van goud en zilver en gesteenten, dat ik had, behouden liet, zonder dat hij iets daar van wilde nemen. Maar helaas! Behoort hij dit een mildadigheid te heten? neen zeker, maar het was veel eer een openbare berooving dan een gift, vermits hy mij aan mijn zelve weêrgevend, my van mijn zelve heel beroofden. Hij stond mij vrijwillig toe het gene ik het minste beminden, en maakte zich volkomen meester over mijn hart. O hoe bezwaarlijk houdt de liefde, die men tot anderen draagt, zijn zelve verburgen! Dikmaas quam ik u bezoeken om iet nieuws te hooren, 't welk gij toen wel merkten waar de quaal my van daan quam; Hermijne spraakt gy tot mij, ik zie wel dat gij bemind, en dat liefde de ziekte is die u het meeste queld. Daar op ik, trachtende met kracht mijn wonde verburgen te houden, heel verzet stond, als een heete zucht, die terstond een waarachtige getuigenisse van mijn vierig lijden gaf, my ontsnaptten; zoo dat, om proeve hier af te geven, het minste opslag van mijn oogen genoeg was; zonder dat het noodig was dat de mond hier toe gebruikt wierd. Ongelukkig stilzwijgen, waarom tracht gy ten minsten niet eenige verlichtinge voor mijn quaal te brengen, daar gij ook den toom van mijn lijden behoorden te vieren, als 't my doch niet meer kan baten. Eindelijk vertrok ik met het hart vol vlammen en wonden; zeker ik droegse wel bedekt

maar ik dacht 'er ook van te sterven: en toen ik op het einde eenige hulp voor mijn leven zocht, joeg de liefde d'aanzienlijkheid, de vrees en de schaamte ver van mij wech; zoo dat ik voor my nam, den eenigen bezitter van mijn ziel, die alleen, na dat hij my ziek gemaakt had, weêr kon gezond maken, te bezoeken; maar het flinkx geval weêrhiel mij door een vreemde toeval, en ontmoeting van eenige mannen, die waarlijk barbarisch en onmenschelijk waren, die mij vervolgden, en zoo na achterhaalden, dat het weinig scheelden of ik had in haar handen gevallen. Eindelijk ontquam ik haar, en ging daar 't geval my geleiden, tot ik ter zijden af in een eenzame plaats geraakte daar geen menschen verkeerden; daar bragt ik den droevigen tijd, het best dat ik kon, in herders kleeren vermomd, over. Maar na dat de begeerten, die de vrees eenigen tijd in my weêrhouden had, in mij weêr nieuwen moed geschept had; terwijl ik dacht weêrom te keeren, en mij te begeven daar mijn driften my na toe leiden, quam het zelve gevaar, dat ik nu alreede geloopen had, mij weêr aantreffen; en zoo ik de vlucht genomen had, het zouw maar te vergeefs geweest zijn, niet kunnende ontvluchten van niet gevat te worden van die mij vervolgden, om dat zij te dicht by mij, en op goede peerden waren gezeten. Ik zag dat deze nieuwe vijanden Egiptenaars waren, uit het Leger vertrokken, om het platte land te bederven. Zij namen
my

my gevangen, en voerden mij voor den Soudaan, die zy my gaven. Enigelyk het gevaar den menschen vernuftig maakt, my voor deze reis t'onderbragt ziende, verontschuldigen ik my voor dezen Vorst, en verhaalden hem mijn handeling zoodanig, dat hy daar door vergenoegd wierd, en my geen ongelijk geschieden; maar in tegendeel, zoo lang ik mijn verblijf in zijn Hof had, wierd ik grootelykx geëerd, en onderhiel my in 't gezelschap van Armijde. Daar door gy zien kund, hoe dat ik verscheide reizen uit de dienstbaarheid van anderen verlost ben, na dat ik 'er was ingevallen. Dit is het meerendeel van mijn wederyaren, en wat mijn verlossingen geweest zijn, dat evenwel nu noch niet belet dat ik mijn eerste ketenen niet meer draag; gelukkige ketenen, helaas, zoo het niet gebeurd, dat den genen die my zoo nauw geboeid heeft, tegen my niet uitspreekt dit doodelyk vonnis; Gaat van hier vluchtige Hermine, en zoekt elders een verblijfplaats, want by my zoud gy niet wel kunnen wezen, vergenoegd u dan niet mijn slavin geweest te zijn. Maar hoe veel te grooter zal mijn geluk weër zijn, zoo hy zijn gewoonlijke beleefdheden te my waards toond, en mijn reden beliefd aan te hooren, en toe te staan, dat ik zijn gevangen weër worde, gelijk als ik was, toen hy, door een byzondere gunst, my, tegen dank, verlost.

In deze redenen brogt Hermine en Vaffrijn den gehélen nacht en den volgende dag over, altijd naarftig door minft begangen wegen voortrijdende. eindelijk een weinig voor der Zonnen ondergang, wanneer den Hemel in het oosten begint duifter te worden, quamenze in een plaats dicht bij Jeruzalem. Hier vondenze een plas bloed die eerst vergoten was; daar na een gewapend Man, wiens lichaam, van een onmatelijke langte, de breedheid van den weg besloeg, dood uitgestrekt leggen; zijn aangezigt lag boven, en 't zag 'er zoo wreet uit datmen in 't aankomen gemeend zou hebben dat hij noch vol leven was. Nu om dat zijn vreemd gelaat en wapenen en het overige van zijn toerusting genoeg betoonden dat hij een heiden was, ging den schiltknaap voort en zag terftond een ander Ridder, niet ver van den eerften, ter aarden uitgestrekt. Zoo ras als Vaffrijn hem zag, sprak hij in zijn zelve, deze zal eenige Christen zijn; daar hij evenwel aan twijffelde, zoo wel ter oorzaake van de verve, als de manier van zijn kleding daar hij mede vermomd was. Ondertuffchen had den schiltknaap zijn voet naulijcx ter aarden gezet, het aangezicht van den Ridder ontdekkende, of hij riep; ô God wat zie ik? 't is den Prins Tankredo, mijn beminde meester, die het flinx geval van 't leven heeft beroofd. Op dit gefchreeuw wierd de dodelende Hermine, die bezig was om den Heiden te bezien, niet minder getroffen, als of men haar hart een

met een een schicht deurboord had. Op de naam van Tankredo vloogze als een razende Bachant, en ziende dat schoone aangezicht geheel verveloos, wurpze haar van boven neder het paard ter aarden, zonder te wachten dat men haar af hulp. 't Geenze eerst in dit eerbarmelijk ongeluk doên kon, was een beek van traanen te storten, daar na met een zwakke stem, die door de hikken gebroken wierd sprakze; Ellen-dige als ik ben, in wat ongeluk zie ik mij gebracht? wat is mij dit een onaangenaam en doodelijk vertoon! helaas, Tankredo, na dat ik u zoo langen tijd gezocht heb, zien ik u nu en gij ziet mij niet. En mijn ongeluk is zoo groot, dat al hoewel gij hier tegenwoordig zijt, ik u evenwel voor eeuwig verlies. Helaas! ik geloofde niet dat u wezen mij ooit verdrietig kon zijn, en evenwel in den stand daar ik u nu in zie, wou ik gewillig mijn oogen uitrukkē om u niet te zien, want ik u niet durf aanschouwen. Rampzalige, waar zijn nu de oogen die mij eertijts zo waardig en aangenaam waren? waar zijn die levende vlammen of glinsterende stralen? waar is die roofverwigheit die op zijne kaken pleeg te glinsteren? maar hoe bleek dat gij ook zijt, het gene dat mij vertroost, is dat gy mij niet mishagd. Wel aan dan, ô schoone Ziel, zoo gij noch uit dit aanminnig lichaam niet vertrokken zijt, en mijn beklag hoord, vergeef het mij, zoo ik aan uw koude lippen de laatste kussen derf geven. Kussen, helaas! die heel van ijs zijn, en die ik op

een dag gehoopt had vol vlammen te vinden. Evenwel is 't my eenige verlichting, de dood een gedeelte van het recht, dat hy onrechtvaardig van u bezit, t'ontnemen, wanneer ik uw ontverfde lippen kus. Schoone mond, die, in het leven van den Ridder, mijn droefheid, door uw aangename woorden, pleegt te vertroosten; laat toe dat ik my ook vertrooft in u te kussen, eer ik verscheide. En terwijl dat de liefde my dwingt, u te berooven na uw dood, van't gene gy my in 't leven zoud hebben kunnen geven, dat my, ten minsten, dan dat vergenoegen overig blijf, om mijn geest te mogen geven op de kant van deze lippen, die ik zoo bemind heb. Terwijl dat de schoone Hermine zoo droevig klaagden, en door d'overvloedige tranen die zy storte, in een beek scheen verkeerd te zijn; zoo gevoelden Tankredo deze laauwe vochtigheid, vermengd met kussens, die zy hem gaf, en begon weêr tot zijn zelve te komen. En, zoo weinig als 't was, die zelfde lippen, die strakx gesturven schenen, te openen. Ziende dan dat 'er weinig blijk was van dood te wêzen, sprakse tot hem; Waarde Tankredo, ach! ik bid u, gewaardigd eens uw oogen te openen, op de laatste dienst die ik u door mijn klagten doe. Aanschouwd deze ellendige Minnares, die met u, van hier wil verscheiden, en aan uw zijde sterven, Verlaat my zoo ras niet, noch en weigerd, op mijn gebeden, deze laatste gift niet die ik van u verzoek, Op dit

dit gejammer opende Tankredo een weinig zijn oogen, maar slootse terstond weêr toe, door zwakheid bezwaard, en met een duistere wolk bedekt zijnde. Terwijlze hier op, meer als te voren, haar van zoo een aangenaam licht beroofd ziende, begon te klagen, sprak Vaffrijn tot haar; Waarlijk hy is noch niet dood, draagt dan zorge om hem te verbinden; daar na zult gy wel tijd hebben om uw klagen te voleindigen. Dit zeggende, ontwapende hy hem en de bedroefde Hermine begon al bevende, en zoo verflagen, datze nauwlijx het kon ophouden, zijn wonden te bezigtigen, onder de welke zij geen doode lijke vond, 't geen haar een groote hoop tot genezinge gaf. Oordeelende dan door de lange eeryarendheid die zij van die kunst had, dat het grootste gevaar dat hij liep, uit zijn zwakheid, en te veel bloed dat hij verloor, 't welk noch met groote meenichte uit zijn wonden vloeiden, voortquam; zoo wistze niet wat middel datze hier toe gebruiken zou. En om die te zuiveren hadze geen ander linden dan de hoofdsluier daarze meê gehuld was; ook was haar onmogelijk eenig ander in deze woeste plaats te vinden. Eindelijk leerde haar de scherpzinnige liefde hier toe haar schoone lokken te gebruiken, om windels van te maken, daar dat klein hoofdekzel niet groot genoeg toe was. Nu om datze geen wilde Poelleije, noch eenig ander hulpmiddel had om het bloet te stelpen, namze haar toevlucht, tot woorden

den en tooverletteren, daar van het gebruik haar niet onbekend was. Door deze middel de doodflaap, die hem vakerig maakten, verdreven hebbende, maakteze dat hij zijn oogen begon te openen en die aan alle zijde te wenden. In 't begin toen hij zijn schildknaap met de maagd, die door haar kleedinge een uitheemsche schein, staan zag, bleef hij geheel verwonderd; daar na hem tot den schildknaap keerende sprak hij; Vaffrijn, ik wilde wel weten wie u hier voerd, en gij die mij zoo grooten dienst doet met mijn wonden te verbinden, veins voor mij niet uw naam te zeggen. Hermine op deze woorden, t'effens van blijfchap en vreeze bevangen, kon niet beletten datze rood wierd in haar aangezicht; daar na Tankredo stijfaanziende, antwoorde zy hem; Groote Prins, dit alles zult gy hier na weten, en dit afwachtende, bid ik u, niet te spreken en u gerust te houden; indien gy wel haast genezen wild zijn, moet gy noodwendig doen dat ik u gebiede. Bekommerd u eindelijk nergens mede, als de persoon die u geneesd wel te vergelden. Hier op zatse neder, hem haar schoot biedende om in te rusten. Ondertussen overdacht den vernuftigen Vaffrijn vast by zijn zelve, door wat middel dat men hem best in eenig huis zouw kunnen voeren, daar hy beter op zijn gemak kon wezen, eer dat de nacht aanquam, om dat de lucht schadelijk voor zijn wonden was. Terwijl dat hy in deze gedachten stond, zie zooquam'er een
troep

troep ruiters aan, die Vaffrijn terftond bekende van Tankredoos bende te zijn; en het waren die zelve krijgers, die hem vergezelschapten toen hy den onverlaagden Argant beriep, en haar verbood hem te volgen, zoo dat het scheen datse, twijffelende wat hem wedervaren mogt zijn, daar gekomen waren om hem te zoeken: nu alzoo'er met deze noch verscheide anderen waren, die de zelfde weg quamen, maaktenze al t'samen een stoel, op de wijze van een rosbaar, om hem bequamer te dragen. Maar toen zy hem daar op wilde nemen, wende zich Tankredo na haar toe; Wel hoe, sprak hy tot haar, zult gy dan hier dezen vromen Ridder laten, om tot een roof der ravens te zijn? ik bid u, gedoog niet, dat zoo braven Held, van de laaste doodplicht beroofd, en hier leggen blijft. Ik heb geen vijandschap, noch verschil meer tegen een onbewegelijk lichaam: 'tis genoeg, dat hy als een strijdbaar man gesturven zijnde, wel redelijk is dat men hem eerd met het recht der begravinge, dat men hem schuldig is. Door deze woorden bewoog hy haar datse zijn vijand met hem meêvoerden; daar na zijn gesprek hervattende, vervolgden hy; Ik wil dat men my recht na de stad voere, en niet in 't Leger, want zoo het Gods wille is dat ik van deze wonden sterve, heb ik liever dat het binnen Jeruzalem geschied als in eenige andere plaatsen, om dat het gelooflijk is dat men geen bequamer plaats, om na den Hemel te gaan, zouw kunnen vinden

vinden als de zelve Stede, daar het den onsterffelijken Mensch liefden zijn dagen te voleindigen; daaren boven dat ik mijn hoogste begeerten zal voldaan houden, indien ik zoo gelukkig ben dat ik deze pelgrimmadie mag volbrengen. Dit zoo begeerd hebbende, wierd hy terstond in de Stad gebrogt, daar hy te bed geleid zijnde, eenigen tijd in stilligheid rusten. Ondertusschen deed Vaffrijn zoo veel, dat hy een huis, daar recht tegen over, bequaam voor de Princes vond, in een heimelijke plaats, daar haar geen ongemak kon geschieden. Dit gedaan zijnde, ging hy na den Hertog Godefrooy, die om zwaarwigtige zaken over 't Leger te beramen, in 't huis van den Grave Reimond, die te bedde lag, van den slag die Soliman hem met zijn knods gegeven had, gegaan was: men brogt hem terstond voor den Hertog, die Vaffrijn, inkomende, met verscheidene andere groote Hoofden, by den Graaf vond zitten, zulcx dat hy tijd had om hem 't verhaal van zijn reis te doen, terwijl ijder zich bereide om aandachtig toe te hooren. Mijn Heer, sprak hy, zoras als gy my gebood om in 't heit des Soudaans te gaan, heb ik my derwaards begeven, en heb na alles vernomen, daar ik door eenige giffing wetenschap afkon krijgen; om u hier van punt tot punt te verhalen, of het getal van 't volk dat daar zijn mag, of de verscheidendheid der volken, dat zouw my niet mogelijk zijn; zoo veel is 'er af, dat ik de dalen en 't

gebergten heb bedekt gezien; zulkx dat waar zy over trokken, het aardrijk terftond beroofd was, zoo dat de springbrönnen niet alleen, maar de waterbekken zelf wierden uitgedroogd, en niet vol waters genoeg waren om zoo grooten meenigten van volk te drenkken. 't Welk mij doet gelooven, dat al het koren, 't gene men in twee jaar, in Surien zouw mogen majen, naauwlijcx genoeg zouw zijn om haar eenen dag te onderhouden. Aangaande haar gemeene soldaten, de ruitery en 't voetvolk, zijn slechte mannen, die noch orden, noch tucht hebben, niet wetende wat hand tegen hand te vechten, is, en nergens toe dienen als om van ver te schermutsen. Evenwel vind m'er genoeg goede soldaten, gelijk die van de oude troepen der Perffen: maar daar zijn der geen, die door haar kloekheid en ervarenheid in den oorlog, uitstekender zijn, als die van des Soudaans keurbende, die men d'Onsterffelijke noemd, om dat 'er nooit een plaats open is, want zoo daar een van haar gebreekt, terftond komt een ander in zijn plaats. Den Veldheer van 't Leger, heet Emirenes, een man, die in voorzichtigen raad, in iet uit te voeren, en in grootheid van moed, weinig zijn gelijk heeft. 't Voornaamste gebod dat hy van den Soudaan heeft, is; om door alle middelen te trachten, u tot een algemeene veldslag te brengen; en ik geloof, dat het niet langer als twee dagen kan aanloopen, dat hy hier voor ons Leger zijn zal. Maar

gy Heer Reinout, gij moogt u wel kloekmoedig bereid houden en op uw hoede zijn, vermits gy den genen zijt die zij het meeste ter wereld haten, zoo dat de moedigsten onder haar, hun zelve uw hoofd beloven, en dit ook gezworen hebben. Hier passen voornamelijk al haar aanslagen op, overmits Armijde haar tot vrouw heeft aangeboden, den genen, die haar hier mee begiftigen zal. Nu zal ik u zeggen, dat de voornaamste van dat getal, zijn; Altamor, Koning van Samarkanten, Adraftes, een wreed mensch, van groote als een reus, zittende op een Olifant, in plaats van een paard, en die zijn Koninkrijk, op de vergelegenste grenzen van den dageraad heeft; ook Tisafernus, wiens dapperen daden, het gerucht dat de naam van hem gestrooid heeft, niet loegenachtig maken. Gedurende dat Vassrijn haar dit boodschapten, ontvonkten Reinout zoodanig, dat zijn aangezicht heel in vier scheen te staan, zoo was hy van toorn ontsteken, om dat hij hoorde dat deze Barbaren, die hy nooit beledigd had, zoo gezworen hadden hem om te brengen. Dit maakte ook dat de begeerten die hij had, om hier reden van te hebben, hem zoo prikkelde, dat hij alreede wenschte midden onder zijn vijanden te zijn, invoegen dat hy van ongeduld brande, en de kamer, daarze vergaderd waren, hem nu al te naauw was, om hem in hare palen te besluiten. Na dit verhaal keerde Vassrijn zich weder tot Godefrooy; Groote Vorst, vervolgden

volgden hy, 't gene ik u verhaald heb, is weinig te gelijken bij 't gene ik u nu zal zeggen, daar ik geen lange voorreden in wil gebruiken; het is dat deze ongeloovige, niet alleen besloten hebben u met openbaar geweld aan te tasten, maar met verraad te verrassen. Daar op verhaalden hij hem van punt tot punt de wijze van haar eedgespan, de verandering van haar kleedingen, de beloften door haar aan den Veldheer gedaan, en de vergeldingen die zij daar van verwachtten. Dit verhaal geëindigd hebbende, ondervraagde men hem van verscheide dingen, daar hy met zoo goeden bescheid op antwoorden, dat ieder zich vergenoegd achten, zoo dat, na deze verklaring gehoord te hebben, den Hartog, den Grave Reimond aanzag, hem vragende wat hem goed docht. 't Gene ik hier op u te zeggen heb, antwoorde den Graaf, is, dat volgens 't gene wy laatst in onzen lesten raad besloten, wij ons voortaan moeten beschermen, in plaats van te bespringen. Daar na deze sterkten zoo wel besloten houden, dat die van binnen geen middelen meer hebben, om een uitval op ons te doen, terwijl dat ons Leger nieuwe krachten zal scheppen. Gy kund nu overwegen welk van beiden het beste is, of met gebukten hoofde recht op haar aan te vallen, of wel om ons af te snijden, om haar in 't werk te houden en den tijd te doen verliezen. Maar boven alle dingen, dat ik u het meeste ter wereld bidde, is dat gy toch zorgvuldig waakt

tot

tot de behoudenis van uw persoon, vermits aan die het voornaamste van het geheele Leger hangt; want zoo het geschiede, dat in de staat daar wy nu in zijn, gij te sneuvelen quaamt (dat God niet believe toe te laten) wie zouw hier na onzen Veldheer zijn, en voor onze algemeene verzekering zorg dragen? zonder twijffel, het zouwalles onder elkander 't onderste boven keeren, en op dit ongeluk zouw verzeker onze algemeene ondergang volgen. Nu om dat deze verraders haar in heur toerusting niet zoude kunnen vermommen, zoo doet uw lijfwachten, van rijrokken en lievreijen veranderen, en door deze middel zult gy zien, dat haar bedrog zich van zelve zal ontdekken. Zeker, antwoorden hem den Hartog, 'ten is van heden niet, dat gij de goede genegenheid die ge ons toedraagt, betoond hebt, maar die blijkt genoegzaam door de goede diensten, die gy ons dagelijks doet, daar door wij altijd aan u verplicht zijn. Eindelijk, om te besluiten 't gene gij in twijffeling gelaten hebt, benik van rade, dat wy in 't veld trekken tegen onze vijanden, die van zoo ver ons komen bezoeken; want mij dunkt dat 'er weinig reden zijn, waarom dat ons Leger, 't welk tot noch toe geheel Oosten heeft doen beven, haar besloten zouw houden in den omring van een Stad: 'tis beter deze Ongeloovige tegen te gaan, om haar in 't open veld te doen gevoelen, wat de daden van onze magt zijn. Ge-loofd mij, het gedenken van onze overwinningen, zal

zal haar verbieden ons te naderen, en ik verzeker mij, datse nooit de moed zullen hebben om ons den slagte leveren, of zelf haar voor ons te vertoonen. Boven dit hoop ik, dat, eer wij handgemeen zullen raken, zy alle op de vlucht zullen gedreven zijn; en hier aan hangt de vaste bevesting van onze overwinning. Ter ander zijde, de gene die de sterkte inhouden, zullen haar wel haast overgeven, of zóo zij 't niet doen, het zal ons zeer licht zijn die met kracht t'overweldigen, als zy geen hulp meer zullen hebben. Op deze woorden hield Godefrooy stil, en daar op vertokkenze al te zamen, om dat den Hemel met starren bezaaid, en de lucht vol dampen was, die geduurende de duisternisse van de nacht, schenen neder te vallen, en haar tot rust te noodigen.

TORQUATO TASSOOS

Verloste

JERUZALEM.

Het twintigste Gezang.

I N H O U D.

GOdefrooy gaat tegen het Leger van den Soudaan van Egipten, en grijpt het, met zijn volk, aan. Onder-tuffchen doet Soliman, door Aladijn geholpen zijnde, een uitval uit de Sterkten, en komt daar de twee Legers strijden. Op 't gerucht van dezen uitval, rijft Tankredo op, en draagt zich zoo kloekmoedig in de Stad, dat, door de dood van Aladijn, Jeruzalem geheel gewonnen word; terwijl, van d'ander zijde, het Christen Leger dat van den Soudaan vernield.

*De strijdbre Godefrooy trekt, met zijn meeste volk,
Des Soudaans machtig Heir, 't gene aankomt, moe-
dig tegen;*

Terwijl

*Terwijl dat Soliman, met zijn gevreesde dolk,
Een uitval doet van 't Slot, en baand zich ruyme
wegen,*

Daar door hij komt bij dees twee Legers in het veld.

*Tankredo, op dat gerucht, rijst op, en vat den
degen :*

Den Koning Aladijn die word ter neer geveld.

*Terstond is heel de Stad tot Godefrooy genegen,
Die hem zoo wakker draagt in deze brave daad,
Dat bij 't geheele Heir der Heidenen verslaat.*

DE Zonne had alreede den sterffelijken geroepen tot haar gewoone arbeid, en de tiende uure van den dag was al voorbij, als den genen, die men op 't hoogste der muuren op schildwacht gesteld had, van verre ontdekten een dikke duisternis, gelijk als een wolk die den Hemel verduisterd wanneer de nacht aankomt. Na datse wel overwogen hadden waar uit dat dit mogt ontstaan, bemerktenze eindelijk dat het 't Egiptische Heir was; dat, tot bijstand der belegerde, aanquam. Terstond zagenze zoo grooten meenigte van oorlogsvolk, dat, waarze doortrokken, de heele lucht, van het stof dat opstooft, verduisterd wierd. Waar datmen zijn oogen keerde, zagmen de dalen, de heuvelen en de ruime velden met gewapende mannen bedekt. De gene die

kozen, schreeuwden hemelhoog, zoo dat de Stad weêrgalmde op het vrolijk handgeklap daar zy de aankomers mede begroeten. Gelykmen gemeenlyk de Kranen hoord snateren en razen, wanneerze (geduurende de strenge koude van den winter, Tracien verlaten, schuwende den fellen adem der Noorde winden, die de stroomen doet bevroezen) wegvliegen, om een gematigder en werner hemelteeken te vinden. Zoo begonden ook de gene, die weinig te vooren haar toevlucht in den Tempel hadden gesteld, ziende tegenwoordig de hoop van haar ontset zoo na by, een meenigte van pijlen tegen de Christenen te schieten, en trachten haar, met kracht van lasteren en schelden, versmaadheid aan te doen. De Franssen ontfeiden haar terstond, om de oorzaak die haar zoo moedig maakten, en zagen terstond dit verschrikkelijk Leger, 't welk tegen haar quam, om heur belegering op te doen breken. Daarze evenwel zoo weinig afbeweegden, dat, in plaats van te verschrikken, zij van ongeduld branden tot den slag. Deze jonge Helden konden haar niet langer weêrhouden, en gelijkerhand vraagdenze Godefrooy het woord en de leus van den slag af. Maar hy, die wijs en voorzichtig was, weigerde het haar, en wou niet toestaan dat dezen dag iemand in 't veld ging, zelfs niet om haar te bekennen, en eenige schermutsing met haar te maken. Waarlijk, sprak hij tot haar, het minste dat gij doen kund, is een dag te rusten,
om

om u te ververschen, en nieuwe krachten te nemen na den arbeid die gij gedaan hebt; en mogelijk zal dit de oorzaak zijn, dat van deze uitstel, in 't hart onzer vijanden zal wassen, ik en weet niet wat voor hoogmoedige verachting, 't welk haar tot den slag zal doen komen, met minder voorzorge en meer ongebondenheid; 't gene niet als tot ons voordeel kan strekken. Met deze woorden wierdenze al t'samen vergenoegd, en vonden goed, met geduld den anderen dag te vertoeven, terwijlze haar met een uitermate vierge dapperheid bereid maakten. De lucht was in langen zoo helder niet geweest alsze haar dezen dag vertoonden, en den morgenstond, die met schoone stralen, die haar meer als gemeen verheerlijkten, gekroond was, schein op heur wederkomst haar toe te lachen, om dat den Hemel, in 't openbaar, zoo veel gedenkwaardige wapendaden, zien mogt. Maar den kloekmoedigen Godefrooy, ziende dat de Zonne gerezen was, stelde het geheele Leger in slagorde; doch eerst droeg hy zorg voor de belegering van de sterkten, daar den Koning van Jeruzalem, en Soliman waren ingesloten. Hier toe liet hij den Grave Reimond met een bende Gaskonjers, en voegden daar noch by de versterking, die in groot getal uit Surie waren gekomen. Dit gedaan zijnde, trok dezen kloekmoedigen Hoofdman in 't veld, met zoodanigen geschiktheid en stoutmoedig gelaat, dat 'er niemand was die hem aan zag komen,

of hy kreeg een onfeilbare hoop van d'overwinning : want in zijn perfoon blonk, ik en weet niet wat voor een majesteit, die door een zonderlinge gunst van den Hemel, hem veel heerlijker als naar gewoonte deed schijnen ; hier by was zijn wezen zoo aange-naam, dat men in zijn aangezicht zag, een rooder verf, als toen hij in zijn eerste jeugd was, en in zijn gelaat en manieren vertoonde zich, ik en weet niet wat voor een deftigheid, meer als in een sterffelijk mensch. Hij had noch niet ver voortgetrokken, als hij 't voorhoofd van 't Leger der vijanden gemoeten. Terftond verzag hij hem van twee hoogten, daar van d'eene was voor den achtertocht, en de anderen stelde hij op de flinker hand. Hier na spreide hij de voortocht in de breete uit, en flootse op de zijde toe, omringende in 't midden het voetvolk, 't welk hy van d'een tot d'ander zijde, met twee groote vleugels der ruitery bedekten. Aan de flinxe punt, versterkt zijnde van een heuvel, moejelijk om op te klimmen, stelde hij de twee Robberts tot Hoofden, en gaf zijn broeder het bewind over 't midden der slagorde : hy zelve voegde hem op de rechte punt, daar den toegang het vrijste en openste was, van alle zijden des velds, hoewel deze plaats het gevaarlijkste was van alle, daar door den vijand hem het alderlichtste kon aangrijpen. Hier stelde hij in slagorde al zijn Loreinoezen en voornaamste magt, vermengende het voetvolk onder de paardeschutters, met de welke
zij

zij gewoon waren te strijden. Na haar, maakte hij van de vrijwillige en de voorbarigste van 't heir, een vierkant, 'tgene hy aan de rechte hand langs den heuvel stelde, en gaf daar 't geleid af aan den Prince Reinout. Braven Ridder, sprak hij toen, aan u hangt d'overwinning van dezen dag; houd een weinig deze bende, die ik u hier laat, ter zijden, op datse bedekt blijft van de twee groote vleugels der ruitery, op dat zoo wanneer den vijand ons van die zijde aan tast, gij hem strengelijk moogt te rug drijven, en door deze middel zijn krachten onnut maken; want zoo ik mij niet bedrieg, heeft hij voor hem genomen, ons van achteren en aan de twee zijden, te bespringen. Zoo sprak hij, en reed ondertussen, op een groot oorlogspaar gezeten, van rij tot rij, door het paarde- en voetvolk, vermanende ijder zijn best te doen, daar in hij zich zoo naarstig queet, dat men gezeid zouw hebben, die hem zag rijden, dat hij vloog. Zijn aangezicht was onder zijnen helm ondekt, en zijne oogen glinsterden als den blixem. In deze gedaanten moedigde hij de versaagden, en versterkten de kloekmoedigste; d'allerstoutste bragt hij in geheugenis de voorgaande daden, en die hy in toekomstende voorstelden te doen; bewegende de eene door gedachtenis van de eer, en d'andre door die van de vergelding. Eindelijk hield hij stil in de vornaamsterij, daar al de Overste heur plaats hadden, ijder na zijn hoedanigheid. Hier begon hij van een

hoog verheven heuvel te spreken, dat ijder als opgetogen stoud, want uit zijn mond vloeiden welsprekende beken, zoo snel als de genen, die van het hoogste der alpen in de dalen neêrstormten, wanneer in de lente het sneeuw begint te smelten. Onverwinnelijke Helden, sprak hij tot haar, die onzen algemeen Verlosser verkoren heeft, om de geëffels van deze ongeloovige, onze vijanden, te zijn, en om het geheel Oosten, 't gene alreede buigt voor u verwinnde wapenen, t'onder te brengen: ziet hier den laaften dag daar wy zoo na verlangt hebben, en die onzen arbeid behoorden te eindigen: en waarlijk het is niet zonder een groote verburgendheid, dat den Hemel beliefd, dat deze wederspannige hier vergaderd zijn, op dat door een slag, veel langduurige oorlogen eindigen, die anders bezwaarlijk om te beslechten zouden zijn; zoo dat wij door deze middel, op een maal de vruchten zullen plukken van verscheide overwinningen, zonder dat daarom den arbeid en het gevaar grooter zal zijn. Verwonderd u niet, ik bidde u, dat gij hier tegen u zoo een magtig Leger vergaderd ziet; boven dien, dat d'overwinning niet aan de meenigten hangt, is 'er zoo grootten wanorde onder de gene die u bespringen, dat het niet mogelijk is, dat zij het minste voordeel op u zullen krijgen. Geloofd mij, dat in plaats van elkanderen te verstaan, om u gelijkerhand aan te tasten, zij onder een vermengd, zullen verwarren; zulkx dat

dat onder zoo groot getal van volk, heel weinig oprechte strijders zijn zullen: den eenen zal 't aan moed ontbreken, en d'andere zullen, noch de gelegendheid, noch de plaats kunnen verkiezen. Vertoond u ter ander zijde, dat den genen daar gij mede te doen hebt, qualijk gewapende mannen zijn, die, noch moedigheid, noch tucht hebben: want men heeftse hier met geweld gedreven, en gerukt uit een traag slaafachtig leven, invoegen dat de eenige dwang haar in de hand heeft gegeven, de sabels en zwaarwigtige schilden, die zij voeren, 't welk nooit met haar natuur zal over een komen. Alreede verschrieken zij zelf voor het geluid van haar eige wapenen, en al bevende van vrees, bereiden zij haar om heur heil in de vlucht te stellen. Ook is 'er geen schijn datse ons lang weêrstand zullen bieden, om datse de krijgsoeffening niet gewoon zijn; en van wat zijde dat ik het overweeg, ik zieze zoodanig met schrik bevangen, dat op haar bleek aangezicht, het beeld van een aanstaande dood zich vertoond. Den genen die gij daar van goud en purper ziet blinken, en haar in ordre steld, met een koninglijk en hoogmoedig geelaat, kan voor dezen wel eenige overwinning op de Arabiers en Moren verkregen, en diergelijke volken, daar men geen teken van dapperheid in ziet, t'onder gebrogt hebben, maar het volgd niet, dat hij daarom magtig zouw zijn om onze kracht te wederstaan. Boven dien hoe wijs dat hij mag wezen, wat voor-

deel zal hij van goeden raad trekken, in een Leger, daar de onordentelijkheid en de wanorden haar t'famen vermengen? Zeker, onder zoo grooten meenigten van volk, zijnder veel die hem niet kennen, gelijk hij'er ook wel weinig kend, en ik verzeker mij, dat'er niet veel zijn daar hij gebied over heeft. 't Is zoo met hem niet als met mij, die roemen mag Veldheer te wezen over een volk, dat kan strijden en zegepralen opeen zelve tijd. Gelijk u niet onbewuft is op wat wijze dat men moet gehoorzamen, zoo heb ik niet veel moeite u na mijn zin te stellen. Boven dat, is'er wel een onder u, daar ik het land, de naam, en met wat wapenen dat hij het best omgaat, niet van weet? Zeker, zoo ik een pijl in de lucht zie, ik zal zeggen, ofze van een Frans-Engels-of Irlsman geschoten word. Dit zoo zijnde, heb ik u eenzaak te gebieden, dat is; Dat ijder een zich hier zoo draag, als ik hem elders heb zien verschijnen, en dat volgens zijn gemeenen ijver hij gedenkt, en aan mijn, en aan zijn eer; maar voornamelijk aan de genen, voor wiens heerlijkheid wij altijd hebben gevochten. Gaat dan stoutmoedig tegen deze ongeloovige; hakte aan stukken, en verteerdze onder de voeten, om u in 't heilige Land te bevestigen. Maar wat is 't noodig dat ik u noch langer ophouw, terwijl ik in uw aangezichten zie een onfeilbare verzekering van d'overwinning?

Deze

Deze woorden sprak Godefrooy, met een gelaat, daar men ik en weet niet wat voor goddlijkheid in bemerkten; zoo dat hij die eindigende, een goddelijke straal van boven, op zijn lippen schein neêr te dalen; gelijk het somtijds des zomers in een' helderen nacht geschied, dat men aan den Hemel een starre ziet, die een lange staart na zich sleept, of een blixem die in de wolken flikkerd. En waarlijk, men zouw toen geloofd hebben, dat de Zon zijne stralen om leeg schoot, uit het diepste van zijn middelpunt, en dat het een voorteken was van de bevesting der Christenen, in die plaatsen van 't Oosten. Ook is het mogelijk geweest (indien het den sterffelijken geoorlofd is, door te dringen in de verburgendheden van den Hemel) den behoedenden Engel van het Christen leger, die uit zijn hemelse woning dalende, hem met zijn vleugelen quam bedekken. Maar terwijl dat den Hartog zijn benden zoo stelden, en haar tot den slag aanmoedigden, deed den Egyptischen Veldheer niet minder aan zijn zijde: want van zoo ver als hij de Geloovige zag tegen hem aantrekken, stelden hij de zijne in slagorde. Daarom voegden hij het paardevolk op twee vleugels, en het voetvolk in 't midden; hij zelve stelde zich op de rechte punt, en liet de slinxen voor den hoovaardigen Altamor. Muleassan gaf hij 't geleid van 't voetvolk, en plaatste de Princesse Armijde in 't midden. Hij stelde den Indiaansen Koning en Tisafernus aan zijn rechte hand, met

met des Soudaans banier en zijn wachten, want hij 'er zelf niet in persoon bij was. Eindelijk aan de slinxepunt, die haar in de breete uitspreiden zoo ver als de vlakten het lijdten kon, stelden hij de Affrikanen en de Perſianen, die Altamor tot haar hoofd, gelijk als de ſchichteniers ende ſlingeraars, de twee Koningen van 't heete Lijbie, hadden. Emirenes zijn volk zoo in ordre geſteld hebbende, ging door haar heen, zoo van d'eene tot d'andre zijde, zoo wel in 't midden, als boven de zijden, om haar tot den ſlag te moedigen, daar hij noch vleijerijen toe gebruikten, en gafze moed, nu door de heerlijkheid van haar brave daden, dan door dreigementen die hij haar deed, indienze haar niet als kloekmoedige mannen betoonden. Hier niet meê vergenoegd wezende, vertoonde hij haar aan d'een zijde de vergeldinge dieze ontfangen zoude, indienze haar kloekmoedig betoonden, en aan d'ander zijde de ltraffen, dieze over haar bloodaardigheid zouden ontfangen. Daarna, als hij bemerkten dat 'er veel voor den aanval bevreesd waren, ſprak hij tot haar; Waarom hebt gij uw bleke aangezichten zoo ter aarden neêr te buigen? of wat is 'er dat gij vreesd? wat vermag een ſoldaat tegen honderd mannen? zeker gij zijt zoo veel te gelijken bij uwe vijanden. Ik ben ook verzekerd, dat gij door uw eenige ſchaduwe haar zult doen vluchten, en om haar te verſtrooijen zal uw gekrijsgenoeg zijn. Ter ander zijde, om de moed van de
alder-

aldervroomste te verdubbelen, zeide hij tot haar; Spitsbroeders, laat ons stoutmoedig die rijken roof weêr nemen, die onze vijanden ons beroofd hebben. Aan eenige stelden hij ook voor oogen, de verwoesting van haar Vaderland, 't gene haar noodigde tot de daden van meêlijden, en om niet toe te staan dat het onder de macht van vreemdelingen zouw vallen. Beeld u zelve in, vervolgden hij daar op, dat uw geboortplaats tot u deze zelve woorden spreekt: Soldaten, maakt het zoodanig, dat mijn wetten niet geschend, noch mijn gewijde Tempelen ontheiligd worden, belet dat onze vijanden mij zelve niet bepurperen, met het bloed van de mijnen; bevrijd voor haar moedwilligheid den genen, die zwak van natuur zijn, en lijd niet datse de grafsteden verwoestende, zelf trappelen op de affche van uwer Voorvaderen: zie om u hier toe te noodigen, hoe dat de klagende grijzaards haar uw witte hairen vertoonden de vrouwen hare kinderen, die aan hare tepels hangen. Daar na hem tot d'andere keerende, voegden hij daar bij; Brave Helden, gij zijt die gene die Azien, tot bevrijding van haar eer, heeft uitgekozen, en van u verwacht zij de rechtvaardige wraak, die wij moeten nemen van deze roovende vreemdelingen. Zie daar, met wat kunsten Emirenes zich behulp, om de zijne beter aan te moedigen, die hij op verscheide wijze onderrechten, na het onderscheid dat hij in haar genegendheid en aard bemerkten. Alle de-

ze redenen, zoo aan d'een als aan d'ander zijde, nu geeindigd wezende, waren de twee Legers zoo na bij, dat 'er niet als den aanval en ontbrak. En waarlijk 't was een schrikkelijke zaak zoo veel vendels, banieren en standerts in de wind zien ontwimpelen; zoo veel stormhoeden 't gezicht verblinden, zoo veel vederbossen op de helmetten verheven, en zoo veel verscheide toerustingten van lievreijen, blazoenen en verven, die in de glans van de Zon glinsterden als blixemen, en het schitteren van 't goud zich met dat van 't staal vermengden. Die gezien had de twee Legers van verre, ende groote meenichten van spietfen, die haar van alle zijden vertoonden, zou gezegd hebben, dat het een hoogstengig bosch was. Alreede waren de boogen gespannen, en de speeren geveld; de steenen en de slingeraars deên haar werk aan d'een en d'ander zijde, en de paarden, die haar tot den slag bereiden, waren niet minder fel als hare meesters; want om haar te helpen, sloegen ze tegen d'aarde, brieften, schopten, maakten heur gebit wit van schuim, en bliezen, van ongeduld om voort te varen, ten neusgaten rookerige draaiwinden uit. Maar evenwel, hoe schrikkelijk dat dit schouwspel was, zoo schein 'er, ik en weet niet wat voor aangenaamheid in te wezen, en dat het vermaak zich vermengden onder de vrees; daarenboven dat het geluid der trompetten, teffens het gehoor verheugden en verschrikten. En hoewel dat het Christen Le-
ger

ger veel minder was als dat van de Barbaren, evenwel was het veel aangenamer om zijn geschiktheid. Hier bij was heur toerusting veel zwaarder, en haar onvergelykelijke ervarendheid veel grooter om haar met het oorlogstuig te behelpen. Hebbende eerst het teeken van den aanval gegeven, antwoorde den vijand terstond daar op, om te betuigen dat zij te vreden waren d'ontzegging aan te nemen; en toen bogen de Franssen haar eene knie ter aarden, om te betoonen dat zij haar voornaamste macht van boven verwachten. Terstond drongen ze met groote macht aan, zoo dat het gene't welk flus van't veld, tusschen beide Legers, open was, begon te verkleinen, en te vervullen met mannen, die een doodelijke kracht deden om den een tegen den ander aan te gaan. Hier door raakten nu tot den slag, zoo wel in de voortogt, en in het midden, als op de twee punten, daar de Ruitery geplaatst was; waar op de slagordens van't voetvolk haar beweegden om aan te vallen. Maar die van de Christenen, op de zelve plaats, de eer verdiend heeft van eerst aangevallen te hebben, dat zijt gij, zonder twijffel, ô waarde Gildippe; die, met een onverwinnelijke moed, op Hirkan, Koning van Ormus, aanviel; zoo groot is de eer, die den Hemel bewaard voor een persoon van uwe kunne: Gij, zeg ik, wierpt hem ter aarden met een slag van uw zwaard. Hij zelve, komende te vallen, schieen zoo braven klop te prijzen,
door

door de schreeuw die hij van verre deed hooren. Dit was het noch niet al, de kloekmoedige Heldinne, hebbende in deze ontmoeting haar speer gebroken, sloeg de hand aan heur goed zwaard, en stiet haar paard door het gedrang der Perſianen, wiens gelederen zij ſcheurde en opende; banende voor d'andre een weg die licht was om haar te volgen. Terſtond hieuzen Zopieres aan twee ſtukken; en, met een averechſen ſlag, die zij den wreeden Alarges ſloeg, hem in de keel rakende, beroofde zij hem van die dubbele weg daar het voedsel door ingaat, en de ſtem uitvliegt. Na deze ſlag verdubbelden zij 'er een andere op Artaxerxes, die zij terſtond ter neêr velde; en met een ſteek doode zij den hoovaardigen Arges: hier op, zonder tijd te verliezen, hieuwze Iſmenes de ſlinxevuiſt af, recht in't gewrigt van den arm, invoegen dat hij gedwongen was den toom te laten glippen van het paard, 't welk zich van den zelve ſlag, tuſſen zijn ooren, gevoelden geſlagen te zijn, 't gebit tuſſen zijn tanden nam, en vloog dwers door 't gedrang, daar het 'er veel ter aarden wurp. Dit deê Gildippe, die deze, en veel andere, daar wij geen kondſchap afgekregen hebben, ter oorzaak van de langheid des tijds, van het leven beroofden. De Perſianen, hier na weder vergaderd zijnde, vielen op haar aan, met voornemen om zoo een rijke roof te verkrijgen. Zij zouw zeker groot gevaar geloopt hebben om in hun handen te vallen, en volgens dien het leven te verliezen,

verliezen, zoo haren waarden Bruidegom, die haar nooit met zijn gezicht verliet, haar niet op het uiterste te hulp had gekomen. Deze twee Minnaars, zoo met lichaam vereenigd, gelijk zij alreede met begeerte waren, verdubbelde haar krachten terftond, en vochten op een wijze die zij aartig ondervonden. Want ijder bekommerde zich weinig met de slagen af te keeren die men op haar floeg, wel vernoegd zijnde het leven te wagen, wanneer het dat van hun weêrlief behouden kon. Gelijk zij alle slagen, die men haar waarde Minnaar bragt, afwende; zoo stelde hij van zijn zijde kloekmoedig zijn schild tegen al de aanvallen die men deed op zijn beminde Bruid, die hij meer als het leven beminde. Want wat gevaar dat heur dreigden, zij verschrikten niet, om dat heur bevrijding onderling was. Hij verflaat Artamant, Heer van 't Eiland van Boekan; en werpt Alvant, die om Gildippe te slaan genaderd was, ter aarden. Waar op zij, in verwisseling van zoo goeden dienst, het hoofd van den wreeden Arimond ter aarden, die op haar beminde Bruidegom aanviel, in twee stukken scheiden. Deze twee Minnaars deden deze moord onder de Persianen, terwijl dat den Koning van Samarkante noch veel grooter wrocht onder de Franssen: over al waar het hoofdharnas van zijn paard en zijn sabel iets konden raken, wierp dezen onmeedoogende het al ter neder, en hakte zoo veel paarde- en voetvolk aan stukken, als hem ontmoeten.

En waarlijk hij mogt zich wel gelukkig achten, die terstond den geest gaf, als hij van hem getroffen wierd, zonder langer te quijnen, of neder te storten onder zijn paard, dat haar verplette en met voeten vertrede. Van Altamors slagen bleven op de plaats uitgestrekt, den sterken Brunellon en den grooten Ardones, wiens hoofd en helmet tot de tanden toe door midden was, zoo dat het aan weêr zijde neêr hing: maar Brunellon was dwars doorsteken, op de plaats daar het lachen zijn oorsprong neemt, en van 't hert in 't aanzicht opstijgt; zoo dat hij t'effens lachte en den geest gaf: een wonder zoo veel te vreemder, om dat het ongemeen en schrikkelijk te zien was. Het bloedige zwaard van dezen Barbaar, beroofde dezen alleen niet daar wij van gesproken hebben, van de wereld; maar noch Ganton den Gaskonjer, Guijus, en den kloekmoedigen Rossmond: het zouw wel moejelijk zijn te verhalen, hoe groot dat het getal was van die Altamor ter neêr wierp, zoo wel door de vreesfelijke slagen die hij aan alle zijden sloeg, als door de onverdragelijke horten van 't paard daar hij op zat; en 't zouw niet minder mogelijk zijn in geheugenis te brengen, de namen van de Ridders die daar het leven lieten, of haar verscheide wonden. Daar was nu niemand meer die stand tegen dezen wreeden Heiden kon houden, noch zoo stout, die hem van ver dorst bespringen. Gildippe was de eenigste, die, zonder iets te vreezen, dezen gevaarlijken

lijken vijand het hoofd bood: en waarlijk, geen Amazoon, hoe kloekmoedig datse mogt wezen, hing nooit het schild aan den arm, en greep de heerbijl in de vuist, op den oever van Termodoön, met zoo grooten moed als deze Heldinne betuigden te hebben, haar stellende tegen zoo machtigen vijand: zij lichte den degen met den vollen arm op, en gaf hem zoo zwaren slag op zijn helm, gekroond met een koninglijk cieraat, van goud en gesteenten, datse de vederbos en het rijk verciersel afloeg, en hij zelf gedwongen was zijn hoofd op die van 't paard te buigen. Den Heiden als doen beschaamd zijnde, van zoo strengen slag ontfangen te hebben, die hem docht van een boven mate starken arm gegeven te zijn, bereide zich toen om haar diergelijken te geven, zoo dat hij haar sloeg op het opperste van 't helmet, met zoo grooten kracht, dat hij haar van alle gevoelens beroofden, en 't is te gelooven dat zij uit den zadelboom zouw gevallen hebben, zoo heur Minnaar haar niet weêrhouden had. Nu of het haar goed geluk zoo wilde, of dat daar weêrstand was die het beletten; zoo veel is 'er af, dat den Heiden die niet weêr verdubbelden; hier in den kloekmoedigen leeuw gelijk zijnde, die misprijst weêr te vallen op den genen, die hij neder geworpen heeft, en trachte elders, als op een lichaam dat geen weêrstand kon bieden, zijn gramschap te koelen.

Terwijl dat haar deze dingen, zoo van d'een als van d'ander zijde, dus toedroegen, vermengden zich den ongetrouwen Ormond, die nergens meer om dacht als zijn schadelijken aanflag tegen den Hartoog Godefrooy te volvoeren onder de Christenen, met zijn spitsbroeders, al t'zamen met valsche rijrokken vermomd. Gelijk gedurende een duistere nacht met dikke wolken bedekt, de wolven met opzet na de stallen komen en rontom de hokken, de groote wachthonden verbeelden, en zoo verspieden op wat wijze datze mogen ingeraken, om de schapen te verassen; op die zelfde manier naakten deze verraders al langzaam den Hartoog Godefrooy, daar den opperste van deze schelmen nu niet heel verre van af was. Maar zoo haast als den Hartoog, die daar alrede van bericht was, hem met zijn volk alzoo vermomd zag aankomen, riep hij; Ziet hier den verrader met zijn aanhang, die ons levrey aangedaan heeft, om mij van 't leven te berooven; laat ons haar grijpen en voorkomen. Dit zeggende, viel hij recht op zijn vijand aan, en wonde hem met een doodelijken slag, zonder dat den ongeloovigen gebaar maakten van hem te slaan, of zelf om hem te verweren of te wijken; in tegendeel bleef hij, die gedurende zijn leven, d'allerstoutste mensch ter wereld geacht was, onbewegelijk, en zoo koud als een ijs, gelijk als of men hem het Gorgonshoofd voor zijn oogen gehouden had. Terstond wenden zich al de spietsen, helbaarden,

baarden, en speren tegen deze ongeloofige, en op haar vlogen heele pijlkokers vol pijlen; zoo datse geheel ontleed, en in zoo veel stukken waren, datse geen menschen meer geleken, en niet dan haar stinkend aas overig bleef. Na het ombrengen van deze verraders, begaf zich den Hartog, geheel van haar bloed bedekt, in't diepste van't gevecht, daar hij zag dat Altamor, der Persen Overste, de dikste gelederen der Christenen verscheurde, en haar deed beginnen te sidderen; want hij vervolgdeze zoo dicht, dat hijze in de staat bragt om te verstrooijen, gelijk het lichte Lijbiaans zand verstuift, door de kracht van de winden die haar in de woestijne bewegen. Maar den Hartog, ziende deze zaken zoo geschapen, trad recht tot hem toe, dreigende zijn volk, en met eene haar slaphartigheid verwijtende, daar van het werk zoo wonderlijk was, dat hij t'effens de vluchtige deed stand houden, en die hen vervolgden, te rugge dreef. Toen begonnen deze twee magtige Hoofden, boven alle d'andere uitstekende, zoo wreed en gevecht, dat den stroom Xanthus, noch den berg Ida, nooit diergelijke zagen in de belegering van Trooje. Ondertussen vocht het voetvolk ook aan d'ander zijde, en het lijfgevecht was gestreng tusschen den Grave Boudewijn en Muleassan. Elders beproefde zich de ruitery op de zelfde wijze, langs eenen heuvel, na de eene zijde van de achtertocht, daar den Veldheer van Egipten zelfs in persoon

streed, geholpen zijnde van twee befaamde Hopmans. Emirenes en een van de Robbrechts elkander ontfleid hebbende, trachten hier den anderen te overwinnen, en niet te sparen. Alreede had den Indiaan Adraftes het helmet van Robbrecht in verscheidene plaatsen deurhouwen, en zijn wapenen ontnageld, daar van de stukken rondom op de plaats lagen neêrgezaaid. Maar Tisafernus viel, zonder onderscheid aan, op de gene die hem ontmoeten, geloovende geen vijand te vinden, die hem de moeite waardig zou zijn, om alleen tegen hem te strijden. 't Welk d'oorzaak was, dat hij hem in 't dikste van 't gedrang begaf, tot groote schade van de Christenen, daar hij'er veel af versloeg. Alzoo verhittemen aan d'een en d'ander zijde den slag, daar van d'overwinning noch in de weegschaal hing tusschen de hope en vreeze. Over al waar men zijn oogen sloeg, zagmen niet dan rampzalige voortekenen van een meêdoogende verwoesting. Het oorlogsveld was over al bezaaid met stukken van speren, en bloedige overblijffels van spietsen, schilden en allerhande wapenen. Hier zagmen de degens dwers door de lichamen steken van de gene die de laatste zucht gaven; en daar zagmen andere, die noch ademtoogden, in het bloed omwentelen. Hier versmoorden de lichamen, onder elkanderen vermengd, haar zelve; en daar betenze de aarde van spijt, die zij in haar uiterste hadden. Het paard lag bij zijn meester uitgestrekt,

strekt, en d'eene spitsbroeder bij d'andere, zonder datse elkander meer konden helpen; en den vijand, dicht bij zijn vijand, nu alle beide geruft, om datse geen gelegendheid hadden elkanderen meer te bele-digen. Den overwinnaar lag op den overwonnen, en de levende op de-dooden. Daar en was geen stilte, maar het was over al met een verwoest gekrijfch vervuld, datmen niet bescheidenlijk kon onderscheiden. Eindelijk, het waren niet als verschrikkelijke nokken, en klagende zuchten, die de wanhoop, en de razernij uit de gene joeg, daar van de Ziel gedwongen wierd het lichaam, door een doodelijk geweld, te verlaten. Boven dat, de wapenen, die flus noch zoo blonken en schitterden, die zijn nu voor d'oogen zoo veel bloedige en doodelijke vertooningen; want het staal had al zijn vergulsel en luister verloren, zoo dat'er niet meer van haar gemeene schoonheid overig was. Al het vercierfel der helmetten, en verderbossen, was nu al met stof en bloed bedekt, ofte met voeten vertreden: en het veld was zoodanig van wezen veranderd, datmen niet als het beeld des doods zag. Alreede begonden de Arabiers, d'Etio-pianen en de Mooren, die de achtertocht aan de slinx-hand hadden, haar in lange vleugels uit te breiden, om de Christenen te omringen; en zelfs de schichteniers en de slingeraars haar van verre te bele-digen, als den onverwinnelijken Reinout, met zijn keurbende vrijwillige, hem tot den slag bereiden.

Die gezien had op wat wijze hij zich beweegde, zou gezeid hebben dat het den donder was. De eerste slag die hij sloeg, rakende, in 't midden der Etiopianen, den hoovaardigen Affimir, geboortig van de stad Meroe, scheiden hij hem het hoofd van 't lichaam, en deed hem d'overledenen gezelschap houden. Door dit geval begon den onverwinnelijken Held zich zelve tot d'overwinning aan te moedigen; en de begeerte die hij had, om het bloed van deze ongeloofige te vergieten, op te wekken; hij deed seder tegen haar zoo groote en onnatuurlijke dingen, dat het gelooven daar van, de woorden te boven gaat. Want ik geloof geen onwaarheid te verhalen, zoo ik zeg, dat hij nooit te vergeefs sloeg, en dat de slagen die hij deed (die veel dichter als den hagel neêrvielen) altijd doodlijk waren voor dieze beproefden. Gelijk als zich een slang vertoond, wanneer hij een tonge uitsteekt, daar d'uitermate gezwindheid, daar hijze meê beweegd, drie teffens schijnt uit te schieten: zoo schein tegenwoordig dezen moedigen Ridder, en zoo vaardig was hij afgerecht in 't slaan tegen deze ongeloofige, zijne vijanden. Ook kondenze niet gelooven, dat op die wijze, als hij zich beweegde, hij geen drie zwaarden met eenen arm voerde, om dat door deze gezwindheid het oog bedrogen word, zoo dat het voor waarachtig houd, 't gene in der daad zoo niet is; zulkx dat de schrik, die zij daar af kregen, haar deze wonderen noch grooter deed

deed gelooven alſſe waren. Door een onvergelyke-
lijke dapperheid, wierp hij dood ter aarden de Ko-
ningen van Lijbien en der Mooren, die in elkanders
bloed wentelden; daar zijn kloekmoedige ſpitsbroe-
ders haar voordeel zoo wel meê konden doen, datſe
(zijn brave daden tot voorbeelden van navolging
ſtellende) de Barbaren, die nu geen moed meer
hadden om haar weêrſtand te bieden, bij hoopen
matſten. Men mogt dan wel zeggen, dat het geen
gevecht meer en was, maar een ſchrikkelijke moord,
daar d'overwonnen haar heel aan het zwaard gaven.
In dit krijgſgeſchrey bleven zij alle verzet, ende de
vrees benam heur oordeel, zulkx datſe niet derſden
vluchten. Eindelijk, de gene die het veerſte van de-
ze bloedſtorting af, en die evenwel niet minder ver-
ſaagd als de andere waren, het veld wat meer open
hebbende, behielpen haar met deze gelegendheid,
en vluchten hier en daar, alle tucht ter zijden ſtel-
lende, trachtende niet als om haar zelve uit het
dreigende gevaar te begēven. Maar dat kon niet be-
letten, dat'er veel van haar niet dood bleven en ge-
wond wierden, en dat de heele weg met heur eige
wapenen, die zij weg wierpen, om veel ſnelder te
vluchten, bezaaid wierd. Reinout haar alſoo ver-
jaagd hebbende, trachte niet om heur verder te ver-
volgen, maar verzamelde zijn volk om haar het
overige te doen eindigen. Gelijk men een onſtuimi-
ge dwarrelwind zich zelve ziet verdubbelen, zoo

hij eenig woud of heuvel ontmoet, die haar tegen zijn geweld kant, daar hij in tegendeel geen beletfel vindende, veel zoeter zal blazen in het ruime veld. Of gelijk de baren, brekende tegens de klippen, die haar tegen houden, tot groote bobbels schuimen, daarze in de diepe Zee veel stilder gaan, om datse beter kunnen rollen in die ruime boezem. Desgelijkx des Ridders vierigheid, hoe minder tegenstand dat die vond, hoe meer dat die verkoelden; niet waardig achtende zijn moedigheid meer te tergen tegens bloode en vluchtende vijanden. Hij wende zijn aangezicht dan na het voetvolk, datmen gesteld had op de zijde van de ruitery, die in Arabiers en Affrikanen bestond, daar van een gedeelte alreede in stukken gekapt, en d'andre op de vlucht gedreven waren. Hier wierp hij zich dwers in, gevolgd zijnde van zijn bende Krijgers, die hij een inkomen gaf door den weg die hij haar opende. In 't aankomen wierpenze, van het een einde der slagordre tot het andere, alles ter aarden wat haar ontmoete; gelijk men zomtjids het onweêr 't platte land ziet verwoesten, en het koren ter neêrslaan, wanneer men op het punt is om het af te majen, en de korenair, door het grein overladden, van zelf neêrhangt. Terstond was het heele veld met bloed geverfd, en over al bezaaid met wapenen en ledematen, die zoo mishandeld waren, datmenze niet meer bekennen kon. Dit gedaan zijnde, trokken deze ondwingbre Krijgers al voord, en niet

niet meer vindende dat haar tegen hield, gingen zij van daar door de flagorde heen. Ondertuffen quám den zeeghaftigen Reinout daar Armijde op een heerlijke wagen verheven zat, van waarze, als uit een zekere plaats, 't gevecht aanzag: voorts was zij met alle stukken gewapend, en van een goede wacht omringd, zoo wel van Edellieden, als de gene die met haar liefde bevangen zijnde, haar het hoofd beloofd hadden van den Ridder, daar zij hun zoo veel klagten van gedaan had. Hem van ver gewaar wordende door de tekenen die haar genoeg bekend waren, zagze zijn doorluchte wapendaden aan met een oog, daar de haat en de liefde schenen te twiffen, zulkx datse, in 't begin beroerd zijnde, zoo koud als een ijs wierd, en een weinig daar na weder als een vier. Den Ridder hier niet langer begerende stil te staan, beraamde voort te varen, makende het wezen als of hem zwaarwigtiger zaken elders riepen. Maar die van de benden, die zijn dood bezworen hadden, drongen op hem aan, zoo dat om hem te dooden, eenige haar speren geveld, en andere de hand aan 't zwaard geslagen hadden: Armijde zelf, was op het uiterste om een pijl op hem te loffen, en de quade genegenheid die zij hem toedroeg te voldoen; maar de verliefde drift, van langen tijd in heur harte geworteld, weêrhiel de scheut en belette zijn voortgang; en wat moeiten datse deê om haar vlam verborgen te houden, zoo openbaardeze haar evenwel, en de
kracht

kracht der liefde kante zich tegens die van de gramfchap. Drie maal ftrekteze heur arm uit om te fchieten, en drie maal weêrhieldefe die. Eindelijk de haat hebbende de overhand gekregen, fchootfe op hem een pijl met al haar macht, en evenwel hoopteze dat de fcheut te vergeefs zouw zijn; ô wonder, zij is zelf de gene die hem lofte, en die niet te min wel vergenoegd zouw zijn dat de fchicht weêr te rugge quam, en haar het hart deurboorde, eer datfe gewond zien zouw, hoe weinig dat het was, den genen die zij zoo benijd. Zoo de liefde, van de haat t'onderbrogt zijnde, tegenwoordig zoo veel macht heeft, wat zouw hij dan niet al doen indien hij overwinnaar was? Hier op met leedwezen geraakt zijnde vervloekteze haar gedachten, die ondertuffen haar gramfchap en verwoedheid tergden. Op deze wijze vreesdenze nu dat haar fcheut niet te vergeefs wezen zouw, en dan wenschte zij het weder. Inder daad was hij niet te vergeefs gefchoten, want hij het borfharnas van den Ridder raakte, 't welk van te goeden ftoffe was voor zoo zwakken en teeren hand, want in de plaats van het te blutfen, fprong de fchicht te rugge. Reinout keerde haar op de zelve tijd de zijde toe, 't gene zij voor verachting aannam, zoo dat haar gramfchap verdubbelden, en weêr na hem verfcheide pijlen fchoot, en terwijl dat zij hem trachten te wonden, wonde haar de liefde zelve. Hoe, fprakfe toen in haar zelf, zijnder miffchien geen wapenen die

die zoo hard zijn als zijn hart, daar de slagen van het oog, noch die van de hand geen macht op hebben? helaas! ik vind mij, op een tijd, van hem verwonnen en versmaad, zonder dat het mij iets baat gewapend, of ongewapend te zijn, of mij te noemen zijn Minnaresse of Vijandinne: ellendige als ik ben, wat kunsten kunnen mij voortaan over blijven, en wat nieuwe gedaante kan ik nemen om mij te wreken? indien zoo veel brave Helden, die haar hier toe aan mij hebben aangeboden, dit niet volvoeren kunnen, wat hoop kan ik dan noch hebben? want mij dunkt dat ik alreede zie, zoo ik mij niet en bedrieg, dat al haar machten vergeefs, en al haar sterkten onnut zijn tegen zijn groote kracht. En in der daad bedroog zij haar niet, want terstond zag zij bij na al de Ridders, die haar vergezelschapten en voor wachten dienden, of op de vlucht gedreven, of verflagen, of doodelijk gewond. En nu niet meer bequaam zijnde om haar alleen te verdadigen, beelde zij haar in datse alreede tot een flavinne gemaakt was. Want hoe wel datse boog en speer had om haar te verdadigen, zoo dardeze haar evenwel op die wapenen van Diane en Minerve niet betrouwen; hier in gelijkende een bloode zwaan, die na dat hij zijn vlucht in de lucht genomen heeft, terstond om leeg stort, om een verzekerde plaats te bekomen, wanneer hij zich van een arent vervolgd ziet. De bedrukte Princes wist niet meer waarze haar wenden zouw, en in 't midden

van

van deze beroerten maakteze een krijgsgeschrey over haar zelve. Maar Altamor, die tot noch toe zijn uiterste best gedaan had om de Perfen stand te doen houden, die nu de vlucht begonden te nemen, (’t welk hij alleenig haar beletten, hoewel hij met groote moeite door de slagorde gebroken was) ziende de schoonheid die hij aanbad, in deze uiterste nood gebragt, wende zijn toom na haar toe, met zoodanige gezwindheid, dat hij veel eer scheen te vliegen als te rijden: want het geleid van zijn volk ging hem nu niet meer te harten, en al het andere verscheelde hem niet, wanneer hij zijn beminde maar mogt verlossen. Hij streefde dan recht op haar aan, met voornemen, om te beletten dat haar geen leed geschiede. Vervoerd zijnde van een vierige begeerte om aan heur wagen te komen, maakte hij zich door kracht van schermen, een opening: maar terstond wierden al de zijne, daar hij de zorg af verlaten had, meest in stukken gehouden en op de vlucht gedreven, door Reinout en Godefrooy. Een schouwspel dat niet als te dicht geschiede voor d’oogen van dezen rampzaligen, di evenwel dit verdroeg, hier in zijnde veel trouwer Minnaar als braven Hopman. Hebbende in de verzekering van Armijde verzien, keerde hij weêr om de zijne te helpen; maar al te laat, want hijze alle gesneuveld vond. Dit zelfde ongeval was al de Heidenen te beurt gevallen die aan die zijde waren, maar aan d’andere hadden ’t de onze het slechtste

flechtste, zulkx dat een van de Robbrechts, met twee gevaarlijke wonden, het te naauwer nood ontkomen, en den anderen van den wreeden Adraftes gevangen was.

Zoo dat het weinig scheelde of de dooden waren aan wederzijde gelijk, het welk den Hartog Goderooy bemerkende, beraamde zijn tijd waar te nemen, en de verstrooide weêr te verzamelen, om d'overwinning te vervolgen; want zijn voornemen was haar den aanval weêr te doen vernieuwen, tegen die gene die eenig voordeel schenen te hebben. IJder een ging dan, met het bloed zijner vijanden bespat, en haren roof beladen, om haar aan te tasten, want d'overwinning en de eer bejegende haar van wederzijde, zulkx dat Mavors en 't Geluk, noch tuffen hun beide in de weegschaal stonden.

Terwijl dat den slag haar zoo in 't open veld toedroeg tuffen de Christenen ende Heidenen, klom Soliman, die in de sterkte van Jeruzalem, met den Koning Aladijn en het overfchot van 't volk, gebleven was, op de kantélingen van het hoogste bolwerk, van waar hij in het veld omleeg, gelijk op een tooneel van schermers, dit bloedig treurspel, 't gene zich vertoonden, aanzag: daar beoogden hij niet als jammerlijke verwoestingen, wreede stormen, en als rampzalige ontmoetinge van de dood en het geval, die met de staat van deze arme menschen zoulden. In 't begin stond hij van verwondering verzet,

zet, daar na zijn geesten hervattende, door de begeerten die hij had om niet te sterven, zonder deel in haar gevaar te hebben, ontvonkten hij door eenen nieuwen moed, zulkx dat hij, zonder langer te wachten, zijn helm opzette, want hij alreede met het andere gewapend was: Wel aan spitsbroeders, riep hij, nu moeten wij overwinnen of sterven, daar is nu geen verskil meer om langer op goede gelegenheid te wachten. Dit gezeid hebbende ('t zij of hem deze felle drift van den Hemel gegeven wierd, op dat in dezen dag al de overige macht der Heidenen, t'eenemaal zoude verdelgd worden, of dat de bestemde uur van zijn dood, die vast naderden, hem zoo deed haasten) brak hij met een geweldige kracht de poort aan stukken, en ging den strijd, met die hem belegerd hielden, als zij 't minste dachten, weêr vernieuwen. Maar in plaats van zoo lange te vertoeven tot zijn medemakkers gereed waren, om hem te volgen, begaf hij zich alleen in 't veld, en zonder ergens voor te vreezen, wierp hij zich, in lijffgevaar, dwers door duizend moedige oorlogsmannen, die t'zamen gevoegd waren: op zijn voorbeeld grepen de genen, die hem zoo stout zagen toestreven, weder moed, en beraamden hem na te volgen, zulks dat den Koning zelf in persoon uittrok. Alldoen vreesde d'allerbloohartigste van de bende niet zich in het gevaar te begeven, hoe wel dat haar, waarlijk, niet anders als de wanhoop daar in voerden. Door de krachtige

krachtige slagen die dezen onbetoombren Turk, op de gene die hem eerst ontmoeten sloeg, sloeg hij 't al ter aarden, om dat hijze op 't onverzienst verraste, en haar naauwlijcx de tijd gaf om hem te bekennen. Over al waar hij sloeg was de kracht zoo groot, datse zoo ras niet getroffen waren offe stierven. Hier op beving haar terstond, van de eerste tot de leste, van hand tot hand, en van stem tot stem, een schrikkelijke vrees, invoegen dat de Sieriers, die de onze te hulp waren gekomen, om datse van het zelve geloof waren, alreede begonden te beven, en haar tot de vlucht te bereiden: maar de Gaskonjers hielden 't altijd staande, en braken haar gelederen niet, hoe wel het gevaar, haar van zoo nabij als d'andre, dreigden. Nooit deed een verhongerde wolf zoo wreeden moord onder een kudde schapen, noch een valk zoo grooten bederf onder een vlucht kleinder vogelen, als dezen verwoeden Heiden. Zijn zwaerd scheen dorstig na menschen bloed en heele leden, die dezen Barbaar aan stukken hield, te verslinden. Den Koning Aladijn, en de anderen die hem navolgden, namen op zijn voorbeeld, een schrikkelijke wraak over de genen, die haar noch flus als gevangen hielden, en op al de plaatsen daar zij doorgingen, voerden zij met haar, het bederf, de verwoesting, en de dood. 't Welk den goeden Hartog van Toulouze bemerkende, daar terstond na toe vloog: en hoe wel dat hij tot zijn schade geleerd had wat Soliman doen kon,

deze rampzalige. Hoe zullen haar tempelen verciert worden met den roof van zoo strijtbaren man tot onze groote schande? zoogij van voornemen zijt dat toe te laten, keerd dan weder in Gaskonje, en zegt zijn Zoon dat gij de oorzaak van zijn Vaders dood zijt, en dat gij schandig gevloeden hebt in de plaats van hem, als eerlijk volk, te verdadigen. Dit sprak Tankredo, zoo vol wonden en schier halt naakt als hij was, vermanende frisse en wel gewapende Soldaten. Ondertussen stelde hij voor den Graaf, zijn sterk rondas, 't welk gemaakt was van gevoederd leer, zeven dik, hebbende in 't midden een groote stalen pen van sijne stoffe. Op deze wijze trachte hij hem te beschutten voor de slagen der zwaarden, en pijlen die men van alle zijde op hem schoot, zonder dat hij daarom ter zijden week, hoe veel vijanden dat hem omringden. Den goeden Grijzaard, ziende dat hij zoo wel te pas geholpen wierd, hervatte een nieuwe moed, en onstak weêr in zich zelve een dubbelde vlam, d'een van hartespijt, en d'ander van zienbare schaamte. Terstond wende hij aan d'een en d'ander zijde zijn brandende oogen, om te zien of hij den verrader niet vinden kon die hem zoo geslagen had: maar hem niet ziende, trilde hij van gramfchap, en bereide zich om een gestreng wreak over zijn gevolg te nemen. Toen herstelden zich de Gaskonjers weêr op het voorbeeld van haren Hoofdman, en namen een nieuw voornemen, 't welk d'oorzaak

was

was dat deze bende vijanden, die terstond haar zoo quelden, met zoodanigen vrees vervuld wierden als zij stoutmoedigheid hadden, en keerden de gene de rug toe die terstond voor haar vloten. De zaken alzoo van wezen veranderd zijnde, was den Hartog niet traag om vergelding te nemen, over de smaad die men hem aangedaan had, daar in hij hem zoo ijverig queet, dat hij alleen door de dood van honderd vijanden, de schande uit wisten die hij ontfangen had. En terwijl hij trachten, tegen de voornaamste die daar over schoten, zijn rechtvaardige gramschap te verzadigen, wierd hij den Koning Aladin gewaar, die moedig onder de eerste vocht, flux viel hij op hem aan, en gaf hem, met al zijn macht, in 't midden van 't voorhoofd, zoo grooten slag met zijn zwaard, die hij met kracht weêrverdubbelde, en 'er noch verscheide bijvoegden, zoo dar dezen Tiran gedwongen was de laatste zucht te geven, en het aardrijk met tanden te bijten daar hij zoo langen tijd beheerscht had. En na dat d'een van de voornaamste Hoofden der vijanden van de zijne geweken was, en de andere het leven had verlaten, wisten de gene die overgeschoten waren, haar wel verzet vindende, niet watse doen zouden. Hier in de razende en wilde beesten gelijk zijnde, die door de wanhoop die haar beheerscht, haar zelve dwers door de zwaarden werpen die men haar vertoond; en schoon of eenige onder haar, die de vrees vergezelschapt,

deze rampzalige. Hoe zullen haar tempelen verciert worden met den roof van zoo strijtbaren man tot onze groote schande? zoogij van voornemen zijt dat toe te laten, keerd dan weder in Gaskonje, en zegt zijn Zoon dat gij de oorzaak van zijn Vaders dood zijt, en dat gij schandig gevloeden hebt in de plaats van hem, als eerlijk volk, te verdadigen. Dit sprak Tankredo, zoo vol wonden en schier half naakt als hij was, vermanende frisse en wel gewapende Soldaten. Ondertussen stelde hij voor den Graaf, zijn sterk rondas, 't welk gemaakt was van gevoederd leer, zeven dik, hebbende in 't midden een groote stalen pen van fijne stoffe. Op deze wijze trachte hij hem te beschutten voor de slagen der zwaarden, en pijlen die men van alle zijde op hem schoot, zonder dat hij daarom ter zijden week, hoe veel vijanden dat hem omringden. Den goeden Grijzaard, ziende dat hij zoo wel te pas geholpen wierd, hervatte een nieuwe moed, en onstak weêr in zich zelve een dubbelde vlam, d'een van hartespijt, en d'ander van zienbare schaamte. Terstond wende hij aan d'een en d'ander zijde zijn brandende oogen, om te zien of hij den verrader niet vinden kon die hem zoo geslagen had: maar hem niet ziende, trilde hij van gramschap, en bereide zich om een gestreng wreak over zijn gevolg te nemen. Toen herstelden zich de Gaskonjers weêr op het voorbeeld van haren Hoofdman, en namen een nieuw voornemen, 't welk d'oorzaak

was

was dat deze bende vijanden, die terstond haar zoo quelden, met zoodanigen vrees vervuld wierden als zij stoutmoedigheid hadden, en keerden de gene de rug toe die terstond voor haar vloten. De zaken alzoo van wezen veranderd zijnde, was den Hartog niet traag om vergelding te nemen, over de smaad die men hem aangedaan had, daar in hij hem zoo ijverig queet, dat hij alleen door de dood van honderd vijanden, de schande uit wisten die hij ontfangen had. En terwijl hij trachten, tegen de voornaamste die daar over schoten, zijn rechtvaardige gramfchap te verzadigen, werd hij den Koning Aladin ge- waar, die moedig onder de eerste vocht, flux viel hij op hem aan, en gaf hem, met al zijn macht, in 't midden van 't voorhoofd, zoo grooten slag met zijn zwaard, die hij met kracht weêrverdubbelde, en 'er noch verscheide bijvoegden, zoo dar dezen Ti- ran gedwongen was de laatste zucht te geven, en het aardrijk met tanden te bijten daar hij zoo langen tijd geheerscht had. En na dat d'een van de voornaamste Hoofden der vijanden van de zijne geweken was, en de andere het leven had verlaten, wisten de gene die overgeschoten waren, haar wel verzet vinden- de, niet watse doen zouden. Hier in de razen- de en wilde beesten gelijk zijnde, die door de wan- hoop die haar beheerscht, haar zelve dwers door de zwaarden werpen die men haar vertoond; en schoon of eenige onder haar, die de vrees vergezelschapt,

door de begeerten die zij hadden om haar leven noch wat te verlangen; trachten de hoogte van de sterkte te krijgen, daarze te voren waren in geweken, evenwel konden zij niet beletten, wat tegenweer dat zij deden, dat de gene die haar van na bij vervolgden, met haar, onder een vermengd, niet in drongen. En hier eindigde de zeeghaftige soldaten van JEZUS CHRISTUS, haar heerlijke overwinning, met het verkrijgen der heele Stad van Jeruzalem. In 't aankomen wierd de Sterkte met geweldiger hand ingenomen, en in stukken gehouden al de gene die op de trappen klommen, om haar te beschutten, met voornemen om op het hoogste bolwerk te vluchten. Het eerste dat den Grave deed, krom hij op het hoogste van den top, daar hij den grooten Standert planten, op dat dit teiken van overwinning, den genen die in 't veld streden, aanmoedigen zouw. Soliman in 't Heir gekomen zijnde, zag het aardrijk geheel bebloed, en met hoopen van lichamen beladen, zulkx dat in deze ijsselijke plaats, de dood, zegepralende over zoo veel levende, haar rijk hier scheen bevestigd te hebben. Den onbetoombaren Turk, ziende toen bij geval een paard, dat den teugel na zich sleepte, zonder dat'er iemand op zat, sprong in den zadel, en dreef het daar 't gedrang het dikste was; en waarlijk het was geen kleine hulp, die van zoo magtigen vijand, maar die evenwel van geen lange duurzaamheid zijn kon, om dat'er zoo
veel

veel wanorde onder dit volk was, dat zij't nu niet langer konden tegenhouden. Die gezien had met wat voor geweld dat dezen Barbaar vocht, zouw gezeid hebben dat den donder van den Hemel storten. Al't gene hij ontmoete wierp hij terstond ter aarden, vloog zoo snel voord als een blixemstraal, en liet over al bloedige teikenen. Eindelijk versloeg hij'er meer als honderd, daar onder twee zoo eerwaardig waren, dat de langheid van den tijd, die nimmermeer in de geheugenis zal uitwissen. Gij zijtze, ô Gildippe en Odoart, die waarlijk wel een beter geluk en een langer leven verdiend had. Ook wil ik voor eeuwig, aan de schrandre geeften van de toekomende eeuwen, de geheugenis, van uw roemwaarde daden en van dit beklagelijk ongeval, veel te wreed als uw dapperheid ooit verdiende, toeheiligen: daar in ik trachten zal, mij op het waardigste te quijten, op dat den genen die na ons zullen komen, u mogen beschouwen als twee wondere voorbeelden der deugd, en dat d'oprechte minnaars uw ongeval, door een oneindelijk beklag, daar mijne vaarzen haar toe zullen aanprikken, mogen eeren. Deze heldhaftige Amazoon hebbende haar paard gewend daar dezen onbeweegelijke een schrikkelijke moord onder de Christenen deed, gaf hem twee groote slagen met heur Zwaard, daar van d'eene hem recht inde zijde trofen d'andere op zijn schilt viel, dat zij door midden spleet. Maar hij haar terstond aan heur toerusting

kennende riep; Hoe is de boel dan hier, die door haar koppelaar geholpen zijnde mij dart aangrijpen? klein hoertie als gij zijt, gij zout beter doen u in een kamer besloten te houden en een spinrok te handelen, als hier voor mij, met speer en Zwaard, die u onnut zullen wezen wat hulp dat zij u ook mogen bijzetten, te verschijnen. 't Geweld van zijn gramschap beletten hem meer te spreken, en veel verwoeder als hij noch ooit geweest had, gaf hij haar met al zijn macht een slag, die al wat haar ontmoeten doorbrak, dalende tot in haar schoone keel, die alleen maar tot het doelwit van de scichten der liefde behoorden te dienen. De rampzalige Guldippe liet terstond den teugel van 't paard glippen, en het bleek wel aan heur wezen dat zij doodelijk gewond was. Haar minnaar zag het wel, maar wat naarstigheid dat hij deê om haar te helpen, echter kon hij niet vroeg genoeg komen. En wat hulp middel zou hij kunnen brengen voor zoo droevigen toeval? de gramschap en het meelijden verzoeken hem alle beide en prikkelen hem verscheiden aan, d'eene om te ondersteunen die hij het meeste ter wereld bemint, en d'andere om hem te wreken over die haar zo doodelijk gequest had. De liefde die ondertusschen haar onzijdig tusschen beide vertoonde, diende hem tot een prikkel om zig dubbel te verzagten, zoo dat die bedrukten minnaar op een tijd, tefens de slinxe arm gebruikt om haar op te heffen en de rechte om hem te wreken over den Barbaar die haar

zoo gewond had. Maar 't zij of de kracht en de wil gelijk waren, of ten minste dat 'er weinig aan ontbrak, het was alles niet genoeg om den fieren Heiden tegen te staan. Want zijn macht was zo geweldig, dat d'aller vroomste wel verlegen zou zijn indien hij hem most wederstaan. Zulx dat hij zijn val niet beletten, noch hem van de smaat wreken kon, want Soliman kapte met een averechtzen slag den sterken arm af, daar hij haar me trachten t'onderstutten, zoo dat hij gedwongen was haar van 't paard te laten tuimelen en zelf op het lichaam te storten dat hij het meeste ter wereld beminden. Gelijk een olmboom, daar den wijngaard zig omwind, die met hem rukt en van al zijn groente en druiven berooft, zoo 't geschiet dat men den boom aan den voet afkapt, of dat een draaiwind die ontworteld en om veer werpt; alzoo ging het deze twee minnaars, voornamelijk den Ridder, die het verlies van zijn trouwe gezellinne, meer als zijn eige dood zelve te harten ging. Zie hier dan den een en den ander ter aarden geworpen met een onderling beklag van elkander te moeten verlaten. En waarlijk zij wouden wel eenige woorden uitbrengen om elkaar het laatste vaarwel te zeggen, maar in plaats van woorden lieten se niet dan zuchten, den eenen zag den ander met medogende oogen aan, en trachten haar bij een te voegen om elkander te omhelzen, terwijl dat zij noch eenig leven hadden; invoegen dat op een tijd hare oogen voor 't licht toefloten en haar

zielen zig t'zamen voegende ten hemel vlogen. De saam strooiden ondertussen aan alle zijden, het gerucht van deze toeval, 't welk zelf ter ooren quam van Reinout, daar men bode op bode aanzond, om hun te behoeden. De ongenuchten die hij door deze toeval ontving, de wetten der reden, en de genegentheid die hij haar toedroeg verplichten hem terstond om hun dood te wreken. maar den Reus Adraestes quam daar op aan, en hem tegen Reinout stellende, zelf in 't gezicht van Soliman, riep; waarlijk aan de tekenen die men mij gezeid heeft, zijt gij de zelve man die ik langen tijd gezocht heb. Zeker daar is noch schild, noch blazoen, of ik heb 'er naarstig mijn oogen opgeslagen om door eenige tekenen mij te verlichten. Boven dat heb ik tot noch toe niet opgehouden van u bij uwen naam te roepen, en gij hebt zulken verrader van u zelve niet willen wezen om mij te antwoorden. Wel aan dan, nu ik u hier staande hou zoo troost ik mij, dat gij mij, nu niet ontkomen, noch beletten zult, dat ik, uw hoofd van 't lichaam scheidende, mijn beloften volbreng, die ik mijn Goddinne, de schoone Armijde, gedaan heb, van het haar op te offeren. Laat ons nu dan zien of gij het zult kunnen beschermen en wie van ons beide het voordeel zal hebben, gij in de hoedanigheid van vijand, en ik als haar Ridder. Op deze trotse woorden daar hij den moedigen Reinout meê dreigden, sloeg hij terstond met zijn zwaard op zijn helmet een zware slag, die

van

van daar op zijn ringkraag neêrviel. Maar zijne wapenen, daar de stoffe van bezworen was, konden niet deurbouwen worden, hoe wel hij, niet te min, door 't geweld van den slag, daar onder heel verdoofd bleef: ook hoe kloek dat den Ridder was, zoo schudden hij in den zadel. Maar terstond bekomen zijnde, stak hij hem zoo fel dwers door de zijde heen, dat al Apolloos konsten niet machtig zoude geweest zijn, om hem te genezen. Terstond viel dezen verschrikkelijken reus, of om beter te zeggen, Koning, die tot noch toe onverwinnelijk geweest was, dood ter aarden, zonder dat het noodig was dat Reinout zijn slagen verdubbelden; daar door dat de aanbouwers zoo bevreesd wierden, dat de schrik, die zij hadden, haar bloed deed bevriezen. Soliman zelve, die hier getuige af geweest heeft, stond geheel verbaasd, een voorteiken van de nakende dood, die hem dreigden; zulkx, dat hij nu niet meer wist wat hij doen zou, of aan wat zijde zich te keeren, hoe wel hij dat nooit gewoon was. Maar wie kon in de verborgendheid van de Goddelijke voorzienigheid door dringen, die met de wereldsche dingen handeld, zoo als het hem beleeft? gelijk als den genen die van razernij, of eenige heete koorts bezeten is, hem inbeeld, gedurende zijn qualen, vreemde dingen te zien en schrikkelijke droomen te droomen, want nu dunkt hem dat hij zich beweegt om een groote sprong te doen, of diergelijke

gelijke macht, schoon dat zijn zwakke leden hem niet kunnen ondersteunen, en daer tracht hij weer zijn tong t'ontbinden als of zij een gesprek wou doen, schoon dat de stem en de spraak hem ontbreken; alzoo wilde den onbeweegelijken Soliman hem nu wel op Reinout gaan werpen (gelijk 't niet aan hem stond dat hij 't niet en deed) maar hij gevoelde die gemeene moedigheid niet meer, en zijn krachten verzwakten hand over hand, een verburde vrees die hem beving verdoofde al de vierigheid en dapperheid in zijn hart. Gequeld zijnde van verscheide gedachten, zoo wist hij niet waar dat hij stil staan, of wat raad dat hij nemen zou. Evenwel was zijn voornemen niet om te wijken, noch zijn toevlucht inde vlucht te nemen. Terwijl hij in deze twijffeling staat gaf hem Reinoud, die verkoren was hem van de wereld te zenden, geen tijd meer om hem te beramen, want de hand aan 't zwaard slaande, viel hij op hem aan met een moet, die hij, ik en weet niet hoe ver boven de gemeene kracht der menschen scheen te hebben, daarom boog hij voor de slagen van zijn overwinnaar, zonder hem eenig tegenstand te bieden. En zeker 't gene hier in het aanmerkens waardigste was, is dat zijn dood niet van zijn dapperheid verminderden. Want boven dien dien dat hij de slagen diemen hem bracht niet ontweek, zoo loofde hij de minste zucht niet en deed geen ding, 't welk zoo weinig als het mocht, de heerlijkheid van

van een kloekmoedig Ridder verkleinden. Zie daar hoe dat Soliman door Reinouts handen sturf, na dat hij in verscheiden gevaarlijke ontmoetingen, daar hij 't nu het beste en dan weer het argste gehad had, geweest was; hier in niet meer gelijk wezende een anderen Antheus, die zoo dikmaals van der aarden, als hij neêrgeflagen was, met meer sterkten als te voren, oprees. Want deze zal van zijn laaste val, nimmermeer weêr opstaan. Deze dood zoo haast niet geschied zijnde, of het gerucht was daar van over al door 't oorlogsveld verspreid, zulkx dat het geval, hoe onstandvastig dat het was, hier niet langer d'overwinning darde in twijffel stellen; en zonder langer t'overwegen, voegde zich geheel aan de zijde der Christenen, om onder heur Standert te strijden. Hierdoor verlieten nu al de benden der Ongeloovigen heur plaats, en begaven haar op de vlucht: zelf de gene die de hoofdbanier droeg, onder de welke de voornaamste macht van het geheel Oosten optrok, was van de eersten die de rug wende, invoe-gen dat zijn vlucht, die van de geheele bende, die men d'Onsterffelijke plagt te noemen, veroorzaakten, maar die haar nu bedwongen zagen om die tijtel te verloochenen; 't welk evenwel tot groot hartenleet van Emirenes geschieden, die te vergeefs, door kracht van dreigen en verwijtingen, den oppersten trachte te doen stand houden: Bloede als gij zijt, sprak hij tot hem, zijt gij de gene niet die voor

zoo veel brave mannen hebt voorgedaan, en met den koninglijken Standert van onzen magtigen Monarch vereerd zijt? Rimedon, gij weet dat ikze u zelf in handen gegeven heb, om weder in Egipten te brengen: hebt gij dan zoo weinig moed, ziende uwen Veldheer van alle zijden besprongen, dat gij hem in den nood verlaat? Rampzalige, wat meend gij te doen? Begeerd gij u te bergen, keerd dan met mij weêrom, dat is d'eenige middel om u te behoeden; en zoo gij anders doet, twijffel niet, of die weg zal u recht in de dood leiden. Rimedon door deze woorden getroffen zijnde, wende terstond zijn aangezicht om, heel van gramschap ontsteken, en over zijn bloohartigheid verzet. Emirenes hem hersteld hebbende, beraamde voord te varen, om te zien of hij de overige geen stand zouw doen houden, door ernstiger vermaningen: hierom begraauwde hij de eenige en sloeg op de anderen, zulkx dat hij de genen weêr moed gaf, die terstond niet dachten als om de vlucht te nemen, en maakten datse haar noch eenige hope gaven van het t'ontkomen. Maar onder al die slagorde van Krijgers, was'er niet een, wiens dapperheid bij die van Tisafernus gelijk had, die, om de waarheid te zeggen, dezen dag groote proeven van zijn dapperheid gegeven, en zich kloekmoedig in 't gevecht gedragen had; want hij was de eenige die de Noormannen op de vlucht dreef: boven die, verstrooiden hij het meeste deel van de Duitsen, en
brocht

brocht met zijn hand om, Gernier, Rogier en Geerraard, hem kloekmoedig in 't grootste gevaar van den strijd begevende, daar hij wel betoonden dat hij zich weinig met zijn leven bekommerden, door dien hij door zijn brave daden zijn faam onsterffelijk kon maken. Dezen hoogmoedigen Krijger wierd den braven Reinout kennende, hoe wel dat den zilveren Arend die hij in zijn wapens voerden heel rood van 't bloed zijner vijanden was. Ik weet, sprak hij, dat ik mij een gevaarlijke zaak gaâ onderwinden. Maar daar kome af wat wil, ik bekommer mij nergens mede, indien den Hemel mijn stout bestaan gunstig is en Armijde maar mach gewroken worden. O Mahomet, zoo 't gebeurd dat ik door uw hulpe, d' overwinning, op dezen vervloekten Moordenaar van uw dienaars verkrijg, ik beloof u dan den roof om uw Tempel meê te vercierren. Tisafernus deed deze gebeden, en deedze vergeefs, om dat zijn valschen Profeet die niet kon hooren. Ondertussen trachte den wreeden Heiden zijn gramschap op te wekken, die door de kracht van 't vier der liefde onstak: hier in den leeuw gelijkende, die om zijn zelve te vertoornen, hem met zijn eigen staart slaat. Dezen onverfaagden al zijn krachten versamelende, om den aanval te beginnen, gaf zijn paard de sporen, Reinout deed 't zelve van zijn zijde, en vergat niet van 't gene dat een dappere moed kan overwinnaar maken. Terwijl zij zoo schermden, weken al de ge-

ne in 't rond ter zijden, en stonden zoo verbaasd over de slagen die zij elkander gaven, datse bij na heur eige twiſt vergaten. Maar zoo de een van deze Strijders niet deê als slaan, den anderen in tegendeel, floeg en wonde al teffens, als sterker en beter gewapend zijnde als den Heiden, die alreede zijn schild verloren, en zijn helm in verscheide plaatsen deurhouwen had. Terwijl dat dit gesehieden zag de schone toveres, die daar tegenwoordig was, haar ongelukkigen Ridder met meêwaardige oogen aan, en bedroefde haar te zien, dat zijn harnas over al ontnageld, zijn krachten verzwakt, en zijne vijanden aan zijn zijde waren, zulx dat de band die haar t'zamen hiel, nu te zwak was en noowendig zich most begeven, en hij op de vlucht gedreven worden. Zij zelve, die noch flus van zoo veel brave krijgers omringd was, ziende haar alleen op heur wagen over gebleven, vreesde datze gedood of flavinne gemaakt zou worden. In dezen uiterſte nood gebrocht zijnde, hadse een schrik van haar leven, zoo mishaaide het haar te zien dat haar Ridder buiten alle hoop was van overwinnaar te worden en dat dien volgende haar onmogelijk was haar gewroken te zien, Hier op daaldeze halfrazende van heur wagen, en klom haastig op een goed paard datze met vollen toom voortjoeg, met haar voerende de gramschap en liefde die haar nimmermeer verlieten. zoo verscheen eertijts Kleopatra Koninginne van Egipten, toenze in de Zeeslag door kracht van roeiriemen

riemen de hoogte gewonnen had, latende haren Ant-
honij in de genade der Zee en der vijanden, geduu-
rende het goed geluk van Augustus, die dezen ge-
trouwen minnaar d'overwinning liet, om deze
fchoonheid te vervolgen, die hij meer als zijn leven
en al de rijken der wereld achte. Doch hoewel dat
de vlucht van Armijde niet al te openbaar was, even-
wel wierd het Tifafernus terstond gewaar, want hij
altijd een wakend oog hield op zijn Meesters, die hij
zonder twijfel gevolgd zouw hebben, zoo Reinout
die hem zoo dicht staande hield het niet belet had.
Ondertussen zoo ras als den Heiden, die zijn eenigen
troost was, zag verdwijnen, zoo scheen 't hem, als
of de Zon van ons weck om plaats voor de nacht te
maken. 't Welk d'oorzaak was dat hij heel razende
van gramschap, tegen den Ridder die hem beletten
zijn minnares te volgen, zig wanhopig keerde en
hem een slag van ter zijden op de oogaten van zijn
helm gaf; dat de zwaarte van zijn zwaard deze maal
te vergelijken was bij de hamers der Gijkloppen, wan-
neerze om den blixem van Iupiter te smeden door el-
kander op de aanbeelden slaan. maar hoe stijf dat den
Ridder zig hield, echter was hij gedwongen zijn
hals te buigen en te neigen op het hoofd van zijn
paard. Evenwel herstelde hij zich zelve terstond be-
schaamd zijnde zoo qualijk van zijn vijand gehan-
deld te wezen, Daarna hem in zijn stegelrepen ver-
heffende, stak hij hem door 't borstharnas recht in

't harte dat het achter uitquam. Deze rampzalige storten toen zijn bloed zoo wel van voren als van achteren, met welk zijn Ziel door deze dubbele opening uitvloog. Na deze gedenkwaardige wapendaad, stond den kloekmoedigen Reinout stil, ziende aan wat zijde dat hij de vijanden noch most bespringen, of de zijne te hulp komen, maar als hij haar geheele Leger verstrooid, en al heur vendels ter aarden zag leggen, gebruikten hij matigheid in zijn overwinning, en deê zijn vierigheid, die hij in den slag gebruikten, een weinig verkoelen; zijn geest daar na gestild hebbende, wierd hij aan de Maagd indachtig, die hij daar flus zag vertrekken en alleen wechvlieden. Hij vertoonden toen zich zelve, dat de wetten der beleefdheid, en van de plicht, hem verbonden zorg te dragen, voor 't gene dat die raakten, ook wierd hij indachtig dat, toen hij van haar scheiden, hij haar beloofden hem altijd heur Ridder te noemen, en in die hoedanigheid haar te dienen. Hij reed dan na heur toe, en volgden heur paard op het spoor na. Ondertuffen quam d'ongelukkige Princes in een eenzaam dal, het welk zeer bequaam scheen om den genen, die het ongeluk noodigd om het leven te verlaten, tot de dood te doen bewegen. In 't aankomen was zij wel vernoegd, dat het geluk haar in deze woeste plaats, daar zij op d'aarde steeg, gevoerd had. Hier, heur boog en pijlkoker neêrleggende, sprakse; Ongelukkige wapenen, wat is 't mij een
grootte

grootte schande u te zien, en weder uit den slag te brengen, zonder eerweinig met het bloed van mijn vijand bezoedeld te zijn! ik ben wel te vreden u voor eeuwig begraven te laten, terwijl gij het ongelijk, dat mij geschied is, zoo qualijk gewroken hebt. Evenwel, ô onnutte pijlen, ik wil niet dat men zeid, dat 'er tegenwoordig onder u geen bebloede zijn. Zoo alle andere harten u schijnen van diamant te wezen, mogelijk zal dat van een vrouw zoo hard niet zijn, dat gij het niet zoud kunnen quetsen: wend u dan tegen het mijne, ik geef het u naakt ten besten; laat hier uw overwinning vervuld worden. Helaas! dit hart is zoo hard niet dat het niet kan deurboord worden, en de wreede liefde, die nooit zijn schichten te vergeefs schiet, weet het al te wel: doet mij dan gevoelen, dat uwe punten bequaam zijn om te wonden, op dat ik 't u vergeef, zoo ik alleen de steken ontfang, die gij anderen niet hebt kunnen geven. En waarlijk, Armijde is wel ongelukkig, tot deze uiterste nood gebragt te zijn, datse van niemand anders als van u het einde van haar qualen verwacht. Wel aan dan, terwijl de wonden alleen de bequame hulpmiddelen zijn om ons te genezen, laat ons 'er dan nieuwe voegen, bij de gene die wij alreede in de ziel hebben; terwijl een pijl ons gewond heeft, dat een pijl ons weêr genees, en dat de eenige dood tot hulpmiddel strek, voor de liefde die ons herte ziek gemaakt heeft. Ellendige Armijde, hoe

gelukkig zult gij zijn, indien gij na uw dood deze gevaarlijke pest niet mede naar beneën voerd, om de hel te besmetten! dat de liefde van mij afwijk, en dat niemand als de versmaadheid mij vergezelschap, en altijd mijn schaduw volg; of zoo het wezen moet dat deze drift mij moet verlaten, dat zij dan dengenen bezit, die eer steld in mij te versmaden, en hem zoo quel, dat gedurende de nachten, beschikt tot de rust der sterffelijken, zijn slaap, door verschrikkelijke droomen en geduurige ongerustigheden, gebroken word. Haar klachten geëindigd hebbende, zochtse de scherpste van heur pijlen om haar hart te deurboren; maar Reinout quam daar wel van pas om't te beletten: want haar gereed ziende om haar zelve den doodsteek, die alrede op heur bleek aangezicht geschilderd stond, te geven, vatte hij haar bij den arm en weerhieldze. Armijde gevoelende datze weerhouden wierd, wurp haar terstond met een veracht wezen op d'ander zijde; gelijk als een schoone bloem die men half afgesneden heeft boogse haar hals langzaam neer, en bezweek terwijl dat den Ridder haar met zijn een arm ondersteunende en met de andere haar boezem bedekte. Als doen op haar buigende, storte hij op heur schoone hals en op heur aangezicht, een weinig tranen, die haar ongevoelijk deden bekomen, gelijk men een ontverfde roos zijn eerste schoonheid weêr ziet hernemen, zoo 't gebeurd dat de blonde dageraad des morgens daar eenige droppelen daauw
op

op neêrstort. Terstond beurdeze haar aangezicht op, zwemmende in de tranen van haar Minnaar, die zij driemaal aanzag, en daar zij drie maal haar oogen afkeerden, gelijk offe verstoord was, zoo een waardig voorwerp te zien. Daar na trachteze met een zwakke hand, den arm van die haar ondersteunen, wech te stooten. Eindelijk, ziende datse haar niet ontslaan kon van den Ridder, die zij mogelijk beminden, hoe wel dat zij 't niet liet blijken, vermengden zij heur woorden met heur tranen, zonder datse evenwel haar gewaardigde hem aan te zien. Barbaar, sprak zij tot hem, die ik even wreed gevonden heb, en in uw vertrek, en in uw weêrkomst, ik wente wel te weten wie u hier leid? zeker 't geeft mij wonderlijk vreemd, dat een mensch, die geen werk maakt als om andre te dooden, mijn rust komt storen, en mijn dood belet. Waarlijk, dat gij het leven van de rampzalige Armijde tracht te behouden, is anders nergens om, als haar tot een grooter smaad te bewaren. Helaas? ik kan uw valsheid al te wel, maar wat kan daar doch een mensche tegen, die zoo ongelukkig is, dat men haar belet heur leed te verkorten, wanneerze op het punt is om het door de dood te eindigen? O wat eer zult gij verkregen hebben, wanneer men voor uw zegewagen een vrouw geketend zal zien gaan, die gij nu met geweld genomen, en te voren verraden hebt? Dit is 't gene daar gij op stofsen kond, en de grootste tittel die men u geven kan.

Zeker, gelijk ik voor dezen van u wel vergenoegd, teffens de vrede en het leven verzocht heb, zoo zou het mij nu een groote vertroosting zijn, mijn beklag door mijn dood te eindigen. Evenwel verzoek ik die niet van u, om dat ik al het gene dat van u komt haat. Ik zal zelve, ô wreede, mij van uw tierannije verlossen, op wat wijze dat het ook zij; en zoo gij mij geketend houdt, en belet mijn toevlucht tot het vergif, de wapenen en de verplettering te nemen, evenwel zal ik niet nalaten mij een weg tot de dood te openen, die gij mij niet zult kunnen sluiten. Laat dan voortaan af van vleijerijen tegen mij te gebruiken, en houd op van uw geveinsdheid, die al te gemeen is. Deze klachte deed de bedroefde Princesse, en bevochtigde ondertuffen heur aangezicht met een beek van tranen, die uit gramschap en liefde sproot. Daar Reinout zich gevoelijk af toonden, haar zoo zoet handelende als hij kon, en om haar weêr te herstellen, vergat hij niet van 't gene dat bequaam was om haar te vertroosten. Armijde, sprak hij tot haar, verstoord u niet ik bid u, ik bewaar u tot het opperste gebied en niet tot versmaadheid, in de hoedanigheid van dienaar en geen vijand. Zoo mijn woorden niet machtig zijn om u hier de waarheid af doen te gelooven, ziet dan hoe de eeden, die ik u doe, door mijn tranen bevestigd worden. Ik zweer u, dat ik u op den Troon herstellen zal, daar uw Voorouders geregeerd hebben, en of het den Hemel beliefte, dat

dat van boven u eenige verlichting quam, die de wolken van het valsch geloove, daar gij nu in leefd, verdreven! Zoo dat geschied, dan moogt gij u beroemen, de grootste en gelukkigste Princes van het geheel Oosten te zijn. Bij deze betuiginge voegden den Ridder zijn zuchten en gebeden, die terstond Armijdes gramschap deden verdwijnen, gelijk men een hoop sneeuw ziet versmelten door de stralen van de Zon, of door den heeten adem der winden. Wel aan dan, antwoordeze hem, laat ons niet meer van het voorleden spreken, ik ben bereid om u te gehoorzamen, en uwe geboden zullen mij voortaan voor wetten verstrekken, die ik onverbrekkelijk zal houden.

Geduurende dezen inval, zag den Veldheer van Egipten zijn standerd om ver, en den starken Rimendon, die hem voerden, door een slag van den onverwinnelijken Godefrooy, ter aarden geworpen. Boven dat bemerkten hij, dat al de gene van zijn zijde, of dood, of verstrooid waren. Hierom van meeninge zijnde, indezen uiterste nood, hem niet als een bloodaard te dragen, ging hij iemand zoeken van wiens hand dat hij eerlijk mogt sterven. Hij stak zijn paard dan tegen Godefrooy, om dat hij niemand zag die hij zijn gramschap waardiger achten; en waar dat hij deur streefde, liet hij brave tekenen van zijn dapperheid. Maar eer dat hij bij hem quam, riep hij hem toe; Heer Ridder, ik kom hier om de dood van

uw handen te ontfangen; evenwel zal ik het zoo maken, dat mijn val uw ondergang zal meê rukken. Dit zeggende, floegenze op elkander toe. In 't begin van den strijd wierd des Fransmans schild gekloofd, en hij in den arm, daar hij het meê voerden, gewond: en d'andre wierd ondertuffen zoo strengen slag op 't hoofd gegeven, dat hij heel verdoofd in den zadel bleef zitten: terwijl dat hij trachte zich weêr te herstellen, kreeg hij weêr een andre slag in den buik, daar hij van ter aarden storte, zonder ooit weêr opte staan. Na dezen, die den Veldheer van 't Leger was, wierden alle d'andre aan stukken gehouden, of op de vlucht gedreven, zoo vierig vervolgden den Hartog zijn overwinning. Maar als hij Altamor te voet, geheel van bloed bedekt, met zijn degen in de vuist, half gebroken, en zijn helm door midden gekloofd, van meer als honderd vijanden die hem besprongen, staan zag, trad hij toe, en riep tot de zijne; Houd op van hem meer te bespringen; En gij braven Ridder, weest mijn gevangen, ik ben Godefrooy, Veldheer van dit Leger. Hoe wel dat Altamor zoo moedig was, dat, waar hij over al voor dezen geweest had, hij nimmermeer de grootheid van zijn moed verminderd had, hoorende tegenwoordig deze beroemde naam, die van Etio pie tot aan het Hiperborische gebergte weêrgalmde, antwoorde hij; Ik ben wel te vreden (hem het overige van zijn zwaard biedende) te voldoen het gene
 gij

gij mij zegt; want gij zijt d'eenigste man ter were die dat best verdiend: boven dien dat uwe overwinning, u niet minder heerlijk als vorderlijk zijn zal: want ik ben Altamor, Koning van Perfen, dat een Koningrijk is, rijk in goud en gesteenten, 't welk gij voor mijn losgeld hebben zult, en daar mijn vrouw niet laten zal heur ringen en juweelen bij te voegen. Dat believe God niet, antwoorden den Hartog, dat de begeerlijkheid der rijkdommen ooit eenig vermoegen op mij zouden hebben; bezit na uw begeerten alle schatten die men u uit Indien brengt, en verheugt 'er u vreedzaam in: ik maak geen werk om 't leven der menschen te verkoopen, hier gekomen zijnde in de hoedanigheid van Soldaat en geen Koopman. Dit zeggende, stelde hij Altamor onder de bewaring van zijn schutters, en liet d'overgebleve voort vervolgen; daar hij zeker geen groote tegenstand bij vond, om dat de weinig vijanden die daar overschoten, meest al in haar bolwerken zochten te vluchten om haar te bevrijden, maar eer datse die wonnen, wierden eenige aan stukken gehakt, en d'andre om hals gebrogt in 't beslote veld, dat in 't begin met een geweldige en schrikkelijke moord vervuld was. Want het was een afgrijffelijke zaak te zien, hoe dat de beken van bloed uit de eene hut in d'ander stroomden, bezoedelende den rijken roof der Barbaren, die gewoon zijn met zoo veel pracht en heerlijkheid ten oorlog te trekken. Dit was eindelijk d'overwinning die den

Hartog Godefrooy op zoo grooten getal vijanden verkreeg. Hebbende dit gelukkig ten einde gebragt, voor den ondergang van den dag, voerde hij zijn zegepralend Leger in de heilige Stad van J E R U Z A L E M, die voor dezen de woonplaats was van onzen Zaligmaker: daar hij, zonder zich eerst te ontwapenen, vergezelschapt met zijn oorlogivolk, recht na den Tempel ging; en na dat hij het heilige Graf van J E Z U S C H R I S T U S aanbeden, en zijn beloften gedaan had, heiligden hij hem zijne Wapenen, onder den voornaamsten roef zijner vijanden.

B L A D.

B L A D W I J Z E R

voor den Boekbinder, om
de Platen te stellen.

Num.		Fol. r.
I.	V oor't eerste Gezang.	
II.	Voor't tweede Gezang.	40.
III.	Voor't derde Gezang.	84.
IIII.	Voor't vierde Gezang.	116.
V.	Voor't vijfde Gezang.	158.
VI.	Voor't zesste Gezang.	198.
VII.	Voor't zevende Gezang.	242.
VIII.	Voor't achtste Gezang.	291.
IX.	Voor't negende Gezang.	325.
X.	Voor't tiende Gezang.	364.
XI.	Voor't elfde Gezang.	395.
XII.	Voor't twaalfde Gezang.	426.
XIII.	Voor't dertiende Gezang.	472.
XIIII.	Voor't veertiende Gezang.	504.
XV.	Voor't vijftiende Gezang.	535.
XVI.	Voor't zestiende Gezang.	559.
XVII.	Voor't zeventiende Gezang.	591.
XVIII.	Voor't achtiende Gezang.	626.
XIX.	Voor't negentiende Gezang.	668.
XX.	Voor't twintigste Gezang.	722.

E I N D E.